

ການເຈລະຈາ

ການບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງກຸ່ມກັບນ້ຳ

ການເຈລະຈາ ການບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງກຸ່ມກັບນ້ຳ

IUCN

ການເຈລະຈາ ການບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງກຸ່ມກັບນ້ຳ
ຕູ້ເຮັດວຽກ ເລື່ອງນ້ຳ ແມ່ນມີຄວາມຮຽກຮອງຕ້ອງການເພີ່ມຂຶ້ນ ເພື່ອເຈລະຈາ ເຮັດໃຫ້ບັນດາຂໍ້ຕົກລົງ ມີປະສິດທິຜົນກຸ່ມກັບ ວິທີການນ້ຳໃຊ້, ການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ການຮັກສາແຫຼ່ງນ້ຳທີ່ດີທີ່ສຸດ. ການເຈລະຈາ ໄດ້ສ້າງກຳລະນີ ສຳລັບຮູບແບບການຮ່ວມມື ແລະ ຂໍ້ຕົກລົງທີ່ເປັນໄປໄດ້ ຂອງການເຈລະຈາ ໃນການຈັດການກັບບັນຫາ ຂອງນ້ຳທີ່ຊັບຊ້ອນ . ສິ່ງຕ່າງໆ ໄດ້ລວມທັງ ວິທີການທີ່ສ້າງສັນ, ເວທີການເຈລະຈາ ທີ່ມີຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມຈາກທຸກລາຍພາກສ່ວນ ແລະ ການສ້າງຄວາມເປັນເອກະພາບ ແລະ ສຸດທ້າຍ ແມ່ນຈະເນັ້ນໃສ່ຂໍ້ຕົກລົງທີ່ມີຄວາມຫຼາກຫຼາຍ ເຊິ່ງສາມາດ ສ້າງຂຶ້ນໃນການຄວບຄຸມ ຫຼືສົ່ງເສີມ ໃຫ້ມີການແບ່ງປັນແລະ ນຳໃຊ້ນ້ຳແບບເປັນທຳ ແລະ ມີປະສິດທິພາບຫຼາຍ ຂຶ້ນ.

ກຸ່ມກັບອົງການ IUCN
IUCN ອົງການສາກົນເພື່ອການອະນຸລັກຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ, ຊ່ວຍໃນການຊອກຫາວິທີການແກ້ໄຂທີ່ແທ້ຈິງ ຕໍ່ກັບສິ່ງທ້າທາຍຂອງການພັດທະນາ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ທີ່ກຳລັງເປັນສິ່ງກົດດັນທີ່ສຸດຕໍ່ພວກເຮົາໃນລະດັບໂລກ. IUCN ເຮັດວຽກກັບຊີວະນາໆພັນ, ການປຸງແປງຂອງດິນພູອາກາດ, ພະລັງງານ, ການດຳລົງຊີວິດຂອງຄົນ ແລະ ເສດຖະກິດໃນລະດັບໂລກ ໂດຍໃຫ້ການຊ່ວຍເຫຼືອທາງດ້ານການຄົ້ນຄວ້າ ວິທະຍາສາດ, ຄຸ້ມຄອງໂຄງການພາກສະໜາບາດຕ່າງໆໃນທົ່ວໂລກ, ແລະ ພ້ອມທັງນຳເອົາຫຼາຍຝ່າຍເຊັ່ນ: ລັດຖະບານ, ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ມີຂັ້ນ ກັບລັດຖະບານ, ອົງການສະໜັບສະໜູນປະຊາຊາດ ແລະ ບໍລິສັດອື່ນໆ ເພື່ອສ້າງນະໂຍບາຍ, ກົດໝາຍ ແລະ ຮູບແບບ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດທີ່ດີທີ່ສຸດ.
IUCN ແມ່ນອົງການດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ທີ່ໃຫຍ່ ແລະ ເກົ່າແກ່ທີ່ສຸດລະດັບໂລກ ທີ່ມີພາກລັດ ຫຼາຍກວ່າ 1000 ແລະ ສະມາຊິກຂອງອົງການທີ່ບໍ່ສັງກັດລັດຖະບານ ແລະ ຜູ້ຊ່ວຍຊາຍອາສາສະໝັກເກືອບ 11000 ຄົນ ໃນ 160 ປະເທດ. ການເຮັດວຽກຂອງ IUCN ໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນໂດຍພະນັກງານ ຫຼາຍກວ່າ 1000 ຄົນ ໃນ ທ້ອງການ 60 ແຫ່ງ ແລະ ຄູ່ຮ່ວມງານ ນັບຮ້ອຍໃນສາທາລະນະ, ອົງການທີ່ບໍ່ສັງກັດລັດຖະບານ ແລະ ພາກເອກະຊົນໃນທົ່ວໂລກ
www.iucn.org

ກຸ່ມກັບແນວງານລິເລີ່ມດ້ານນ້ຳ ແລະທຳມະຊາດ ຂອງອົງການ IUCN
ກຸ່ມກັບແນວງານລິເລີ່ມດ້ານນ້ຳ ແລະທຳມະຊາດ ຂອງອົງການ IUCN ແມ່ນແຜນງານການ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດປະຈຳ 5 ປີ ເພື່ອສາທິດວ່າການຄຸ້ມຄອງ ລະບົບນິເວດ ແລະ ການເຂົ້າຮ່ວມຈາກຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມ ຈະຊ່ວຍແກ້ໄຂປະຫວັດການຕ່າງໆກຸ່ມກັບນ້ຳໃນປັດຈຸບັນ ຜື່ນຊີວິດແມ່ນ້ຳສົມບູນ ແລະ ບຳລຸງຮັກສາອາກາດານຊັບພະຍາກອນໃຫ້ແກ່ພາລາຍຊີວິດ
www.waterandnature.org

ການເຈລະຈາ

Water & Nature Initiative

ການບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງກ່ຽວກັບນໍ້າ

ສະບັບພາສາອັງກິດ ກວດແກ້ໂດຍ:

ຈອນ ດໍ, ຈຸເລຍ ໂຣບິນເຊິນ ແລະ ມາກ ສະມິດ

ການສະເໜີທາງພູມິປະເທດໃນປຶ້ມນີ້ ແລະ ການນຳສະເໜີເນື້ອໃນຕ່າງໆ ແມ່ນບໍ່ໄດ້ໝາຍເຖິງສະເພາະແນວຄິດຂອງຜູ້ໃດຜູ້ໜຶ່ງ ແຕ່ IUCN ມີຄວາມສົນໃຈກ່ຽວກັບສະພາບການ ທາງດ້ານ ກົດໝາຍ ຂອງແຕ່ລະປະເທດ, ຂອບເຂດອຳນາດອະທິປະໄຕ ຫຼື ພື້ນທີ່ໜຶ່ງ, ຫຼືການຈັດຕັ້ງບໍລິຫານໃດໜຶ່ງ, ຫຼື ຂອບເຂດຊາຍແດນຂອງປະເທດດັ່ງກ່າວນັ້ນ.

ບັນດາທັດສະນະແນວຄວາມຄິດຕ່າງໆທີ່ສະແດງອອກໃນປຶ້ມນີ້ ກໍ່ບໍ່ໄດ້ໝາຍຄວາມວ່າເປັນຄວາມຄິດ ຂອງ ອົງການ IUCN ທັງຫມົດ. ດັ່ງນັ້ນ, IUCN ຈະບໍ່ໄດ້ຮັບຜິດຊອບສຳລັບທຸກຂໍ້ຜິດພາດ ທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນໃນການແປ ຫຼື ສິ່ງທີ່ຄາດ ເຄື່ອນຈາກເອກະສານສະບັບເດີມ. ໃນກໍລະນີຂອງບາງຂໍ້ຄວາມທີ່ບໍ່ສອດຄ່ອງ ກະລຸນານຳໃຊ້ເອກະສານເດີມ.

ຈັດພິມໂດຍ: IUCN ປະຈຳລາວ,
 ສະຫງວນລິຂະສິດ: 2012 ອົງການສາກົນເພື່ອການອະນຸລັກທຳມະຊາດ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ. ອະນຸຍາດໃຫ້ຜະລິດປຶ້ມນີ້ຄືນໄດ້ ສຳລັບຈຸດປະສົງທາງດ້ານການສຶກສາ ຫຼື ຈຸດປະສົງທີ່ ບໍ່ແມ່ນທາງການຄ້າ ໂດຍທີ່ບໍ່ມີການອະນຸຍາດເປັນລາຍລັກອັກສອນຈາກຜູ້ຖືລິຂະສິດ ຖ້າ ຫາກວ່າ ມີການສະແດງຄວາມຂອບໃຈ ນຳແຫ່ງຂໍ້ມູນທີ່ມາ. ການຜະລິດປຶ້ມນີ້ຄືນສຳລັບ ຈຸດປະສົງທາງດ້ານການຂາຍ ຫລື ການຄ້າອື່ນໆແມ່ນບໍ່ໄດ້ ຮັບອະນຸຍາດ ຖ້າບໍ່ມີການອະນຸຍາດ ເປັນລາຍລັກອັກສອນຈາກຜູ້ຖືລິຂະສິດ

ອ້າງອີງເຖິງ: Dore, J., Robinson, J. And Smith, M. (Eds) (2010).
 Gland, Switzerland: IUCN

ແປໂດຍ: Chanthavy Vongkhamheng
 ລະຫັດ ISBN 9782831714516
 ອອກແບບໂດຍ: IUCN ປະຈຳລາວ
 ພິມໂດຍ:
 ຕິດຕໍ່ໄດ້ທີ່: ອົງການ IUCN Lao
 082/01 ຖະໜົນຟ້າງຸ່ມ, ບ້ານວັດຈັນ
 P.O.Box 4340, ວຽງຈັນ, ສປປລາວ
 ໂທ: +856(21) 216401, 222167, 219009
 ໂທລະສານ: +856(21) 216127
 Email: info@iucnlao.org
 http://www.iucn.org
 IUCN Asia Regional Water & Wetlands Programme
 63, Sukhumvit Soi 39, Wattana
 Bangkok 10110, Thailand
 Email: iucnsiawater@iucnt.org
 http://www.waterandnature.org

ຂໍ້ຄວາມສຳຄັນ	5
ຄຳນຳ	12
ບັນນາທິການ ແລະ ນັກແຕ່ງ	13
ການສະແດງຄວາມຂອບໃຈ	14
ພາກທີ 1. ເປັນຫຍັງຈຶ່ງເຈລະຈາ?	17
1.1 ການເຈລະຈາເປັນເຄື່ອງມືສຳລັບການຄຸ້ມຄອງນ້ຳ ທີ່ມີຄວາມຍືນຍົງ, ມີປະສິດທິຜົນ ແລະ ຍຸດຕິທຳ.....	17
1.2 ຫຼັກການ 4R	21
1.3 ການຈັດລຽງປຶ້ມຄູ່ມື ການເຈລະຈາ	26
ບົດທີ 2. ການສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບສ້າງສັນ	29
2.1 ການສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບທາງສ້າງສັນ ເພື່ອການຕັດສິນໃຈຕໍ່ບັນຫາຊັບຊ້ອນ	29
2.2 ການສ້າງສ່ວນຮ່ວມຂອງສາທາລະນະແບບມີປະສິດທິຜົນ	33
2.3 ວິທະຍາການເຈລະຈາ	34
2.4 ການອອກແບບຂະບວນການ ຫຼື ຂັ້ນຕອນການເຈລະຈາ	46
ບົດທີ 3. ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫຼາຍຝ່າຍ	49
3.1 ເວທີເຈລະຈາຂອງຫຼາຍຝ່າຍ: ພື້ນຖານຂອງການບໍລິຫານປົກຄອງນ້ຳທີ່ມີຄວາມຍຸດຕິທຳ....	49
3.2 ເນື້ອໃນຕ່າງໆຂອງເວທີເຈລະຈາຂອງຫຼາຍຝ່າຍ	51
3.3 ອົງປະກອບຂອງຂະບວນການເຈລະຈາທີ່ດີ	60
3.4 ເນື້ອຫາສາລະຂອງ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫຼາຍຝ່າຍຕາມຄາດຫວັງ	62
ບົດທີ 4. ການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ	79
4.1 ການປັບປຸງການປະຕິບັດກ່ຽວກັບການເຈລະຈາໃຫ້ດີຂຶ້ນ	79
4.2 ເປັນຫຍັງການເຈລະຈາກ່ຽວກັບນ້ຳຈຶ່ງບໍ່ມັກປະສົບຜົນສຳເລັດ ?	79
4.3 ແນວທາງການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ	85
4.4 ຄຳແນະນຳຕໍ່ນັກເຈລະຈາຂໍ້ຕົກລົງກ່ຽວກັບນ້ຳ	104
ບົດທີ 5. ຂໍ້ຕົກລົງຕ່າງໆ	109
5.1 ຜົນໄດ້ຮັບຈາກການເຂົ້າຮ່ວມແບບສ້າງສັນ	109
5.2 ສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈໃນຂໍ້ຕົກລົງກ່ຽວກັບນ້ຳ	110
5.3 ປະເພດຂອງຂໍ້ຕົກລົງ	116

5.4	ການສ້າງຂໍ້ຕົກລົງ	123
5.5	ການປະຕິບັດຂໍ້ຕົກລົງ - ປະຕິບັດ ແລະ ສະໜັບສະໜູນ	131
	ກໍລະນີ ແລະ ບົດອະທິບາຍ	136
	ຕາຕະລາງ ແລະ ແຜນວາດ	138
	Web cases and authors	139
	ປະມວນຄຳສັບທີ່ສຳຄັນ	141
	ຜູ້ປະກອບຮູບພາບ	149
	ເອກະສານອ້າງອີງ	150

ຂໍ້ຄວາມສໍາຄັນ

1. ເປັນຫຍັງຈຶ່ງຕ້ອງມີການເຈລະຈາ?

ການຄຸ້ມຄອງ ນັ້ນ ຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ, ມີຄວາມຍຸດຕິທຳ ແລະ ມີຄວາມຍືນຍົງ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ນຳໃຊ້ ວິທີທາງທີ່ມີ ຄູ່ຮ່ວມງານຈາກຫລາຍໆພາກສ່ວນ ແລະ ມີວິທີການເຈລະຈາທີ່ດີ. ຍ້ອນຄວາມຊັບຊ້ອນ ແລະ ຄວາມຫລາກຫລາຍ ດ້ານຄວາມສົນໃຈ ຫລື ສິດຜົນປະໂຫຍດ ຕໍ່ກັບນັ້ນ ເປັນສິ່ງທີ່ທ້າທາຍກ່ຽວຂ້ອງກັບ ປະເດັນການເມືອງ ແລະ ສັງຄົມ ສໍາລັບ ການຄຸ້ມຄອງນັ້ນ ຕາມແບບຄຳສັ່ງ ແລະ ຄວບຄຸມ ຈາກຂັ້ນເທິງລົງທ້ອງຖິ່ນ ເຊິ່ງບໍ່ແມ່ນ ການແກ້ໄຂບັນຫາ ໄດ້ຢ່າງຖາວອນ. ການຂາດພັນທະທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມ ຫລື ຂາດການຍອມຮັບ ເຫດຜົນຂອງການຕັດສິນ ບັນຫາຕໍ່ກັບນັ້ນ ຂອງຫລາຍໆຝ່າຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ພາໃຫ້ຕ່າງຝ່າຍບໍ່ປະຕິບັດຕາມລະບຽບ ແລະ ເປັນສາຍເຫດນຳ ໄປສູ່ການນຳໃຊ້ ນັ້ນ ເກີນ ຂອບເຂດ, ເກີດມົນລະພິດ ແລະ ຄຸນນະພາບນຳເຊື່ອມລົງໃນທີ່ສຸດ. ຖ້າຫາກການຕັດສິນບັນຫາທີ່ມີ ຄວາມຍຸດຕິທຳ, ມີປະສິດທິຜົນ ແລະ ມີຄວາມຍືນຍົງເກີດຂຶ້ນ ມັນເຮັດໃຫ້ ທຸກໆພາກສ່ວນທີ່ ມີຜົນປະໂຫຍດຮ່ວມກັນ ເຂົ້າໃຈປະເດັນ ຕ່າງໆ ແລະ ຊອກຫາຂໍ້ແກ້ໄຂ ທີ່ເໝາະເປັນເອກະພາບນຳກັນ.

ຂະບວນການເຈລະຈາ ແລະ ທັກສະໃນການອອກແບບ, ການອໍານວຍຄວາມສະດວກ ແລະ ຂະບວນການມີສ່ວນ ຮ່ວມ ຂອງພາກສ່ວນຕ່າງໆ ແມ່ນມີຄວາມສໍາຄັນທີ່ສຸດໃນການບໍລິຫານ ຄຸ້ມຄອງນັ້ນ ຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ.

ຜູ້ນຳໃຊ້ນັ້ນ, ຜູ້ຄຸ້ມຄອງຈັດສັນ ແລະ ຜູ້ກຳນົດນະໂຍບາຍ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການເຈລະຈາ ຈະຕ້ອງສ້າງຮູບແບບການດຳ ເນີນການເຈລະຈາໃຫ້ມີປະສິດທິຜົນ ເພາະວ່າ ການເຈລະຈາທີ່ດີຊ່ວຍໃຫ້ຄູ່ຮ່ວມງານຈາກພາກສ່ວນຕ່າງໆ ກ້າວໄປຂ້າງ ຫນ້າເພື່ອບັນລຸຂໍ້ແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ໃຊ້ການໄດ້, ຖ້າບໍ່ເປັນດັ່ງນັ້ນ ເຊື່ອແນວ່າພວກເຂົາບໍ່ສາມາດເຮັດສໍາເລັດໄດ້. ການປະ ຍຸກໃຊ້ວິທີການເຈລະຈາທີ່ດີ ສາມາດເກີດຜົນປະໂຫຍດຫລາຍໆຢ່າງ ເຊັ່ນ: ຂໍ້ຕົກລົງການນຳໃຊ້ນັ້ນ, ແຜນຈັດສັນແຫລ່ງ ນັ້ນ, ການປະຕິຮູບ ກົດໝາຍກ່ຽວກັບນັ້ນ, ນະໂຍບາຍຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບນັ້ນ, ສິນທິສັນຍາລະຫວ່າງຊາດ ຊຶ່ງທັງໝົດ ນັ້ນ ມັນຕ້ອງການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຫລາຍໆພາກສ່ວນ ແລະ ສິ່ງເລົ່ານັ້ນຈະເຂັ້ມແຂງໄດ້ ກໍ່ຕ້ອງຜ່ານການເຈລະຈາ ພິຈາລະນາປະເດັນຕ່າງໆຮ່ວມກັນຢ່າງຮອບຄອບ.

ຈຸດມຸ້ງຫມັ້ນຕ້ອງເລັ່ງໃສ່ 4 R ຄື: ຜົນປະໂຫຍດ (rewards), ຄວາມສ່ຽງ (risks), ສິດທິ (rights) ແລະ ຫນ້າ ທີ່ຮັບຜິດຊອບ (responsibilities) ສະໜັບສະໜູນໃຫ້ການເຈລະຈາມີປະສິດທິຜົນສູງກ່ຽວກັບເລື່ອງນັ້ນ.

ຫລັກການ 4 R ເປັນກອບໂຄງຮ່າງການຈັດຕັ້ງ, ການວິເຄາະ ແລະ ເຂົ້າໃຈ ຄວາມສົນໃຈຕ່າງໆຂອງຫລາຍ ພາກສ່ວນ ໂດຍອີງໃສ່ພື້ນຖານການຮຽນຮູ້ທີ່ວ່າ ໃຜເປັນຜູ້ຊອກສະແຫວງຫາຜົນປະໂຫຍດ, ຮຽກຮ້ອງສິດທິ, ຖືກຄວາມສ່ຽງ ແລະ ມີ ຫນ້າທີ່ຄວາມຮັບຜິດຊອບຫຍັງ. ການຄຳນຶງຫລັກ 4R ໃນການເຈລະຈາ ຈະຊ່ວຍສ້າງໃຫ້ມີຊ່ອງວ່າງ ຫລື ໂອກາດທີ່ຈຳ ເປັນ ສໍາລັບ ຜູ້ເຈລະຈາຕໍ່ລອງ ເພື່ອກຳນົດອົງປະກອບສໍາຄັນຕ່າງໆ ທີ່ອໍານວຍຄວາມສະດວກໃນການສ້າງຂໍ້ຕົກລົງ ຮ່ວມກັນທາງດ້ານຜົນປະໂຫຍດ.

ການສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງການຄຸ້ມຄອງ ບໍລິຫານນໍ້າ ໂດຍສ້າງການໃຫ້ມີສ່ວນຮ່ວມທີ່ມີລັກສະນະສ້າງສັນ.

ລະບົບການຄຸ້ມຄອງ ບໍລິຫານນໍ້າປະກອບດ້ວຍຂຸດລະບົບການເມືອງ, ສັງຄົມ, ເສດຖະກິດ ແລະ ການບໍລິຫານ ທີ່ສອດຄ່ອງກັນ ເພື່ອ ພັດທະນາ ແລະ ຈັດສັນແຫລ່ງນໍ້າໃນທຸກໆລະດັບຂອງສັງຄົມ. ການບໍລິຫານຕ້ອງ ແມ່ນ ຂະບວນການທີ່ມີລັກສະນະສ້າງສັນ ແລະ ແບບປະດິດສ້າງ ໂດຍຮ່ວມເອົາຫລາຍໆພາກສ່ວນທັນຫນ້າເຂົ້າເຈລະຈາຕໍ່ລອງກັນ. ເປົ້າຫມາຍລວມການເຈລະຈາເລື່ອງນໍ້າ ແມ່ນເພື່ອປ່ຽນແປງທ່າແຮງຂໍ້ຂັດແຍ່ງ ໃຫ້ເປັນການຮ່ວມມືທີ່ມີລັກສະນະສ້າງສັນ ແລະ ແບບສະຫມັກໃຈ, ມີຄວາມຍຸດຕິທໍາ ແລະ ໄດ້ຂໍ້ຕົກລົງທີ່ໃຊ້ການໄດ້ໃນທາງປະຕິບັດ.

2. ການສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບສ້າງສັນ

ດ້ວຍການສ້າງສ່ວນຮ່ວມ ທີ່ມີລັກສະນະແບບສ້າງສັນ ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ຄູ່ຮ່ວມງານ ມີບົດບາດສໍາຄັນໃນການວາງແນວທາງ ແລະ ການຕັດສິນໃຈ.

ການສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບສ້າງສັນ ແມ່ນໃຜກໍ່ເຊື່ອກັນວ່າ ເປັນວິທີການທີ່ດີສໍາລັບການເຮັດວຽກຮ່ວມກັນ ຂອງຫລາຍໆພາກສ່ວນ ເພື່ອຊອກຫາທິນທາງແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ທຸກໆຝ່າຍຍອມຮັບ. ການເປີດກວ້າງເອົາສາທາລະນະ ເຂົ້າມາມີສ່ວນຮ່ວມ ໃນການວາງແຜນ ແລະ ການຕັດສິນໃຈ ກໍ່ຍິ່ງສົ່ງເສີມການສ້າງສ່ວນຮ່ວມຂອງຄູ່ຮ່ວມງານຈາກພາກສ່ວນຕ່າງໆ ຫລາຍຂຶ້ນ ແຕ່ການປຶກສາຫາລືແບບເຜີນໆກໍ່ເຊື່ອວ່າການສ້າງສ່ວນຮ່ວມເປັນໄປໄດ້ຍາກ. ບາງຄັ້ງປະຊາຊົນ ຫລື ສາທາລະນະຕ້ອງໃຫ້ສິດໃນການຕັດສິນໃຈ ແຕ່ໂດຍທົ່ວໄປການຕັດສິນໃຈນັ້ນຕ້ອງ ຜ່ານການສະເໜີທາງເລືອກທີ່ໄດ້ຮັບການປຶກສາຫາລືກັນ.

ການເຈລະຈາ ມີບົດບາດສໍາຄັນທີ່ສຸດ ທີ່ສົ່ງເສີມໃຫ້ຫລາຍຝ່າຍໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມ ໃນການສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບທາງສ້າງສັນ.

ເພື່ອສະເໜີວິທີການທີ່ຖືກຕ້ອງ ຕໍ່ການແກ້ໄຂບັນຫາຄວາມແຕກຕ່າງກັນໂດຍລວມ ການເຈລະຈາ ການຕັດສິນໃຈກ່ຽວຂ້ອງກັບນໍ້າ ທີ່ເປັນບັນຫາສັບຊ້ອນ ຈະຕ້ອງມີຄວາມໂປ່ງໃສ ແລະ ມີລັກສະນະຮ່ວມມື. ຖ້າການເຈລະຈາເປັນໄປຕາມຮູບແບບລັກສະນະທີ່ສ້າງສັນ ແລະ ໂດຍເຈດຕະນາທີ່ແທ້ຈິງ ມັນຊ່ວຍສົ່ງເສີມໃຫ້ທຸກຝ່າຍ ມີຄວາມເຂົ້າອີກເຂົ້າໃຈກັນ ແລະ ຊອກຫາຂໍ້ແກ້ໄຂບັນຫາຮ່ວມກັນໄດ້ດີ ພ້ອມທັງສ້າງຄວາມເຄົາລົບນັບຖື ເຊິ່ງກັນແລະກັນ ຕໍ່ຜົນປະໂຫຍດ ແລະ ຄວາມສົນໃຈຫລາຍຂຶ້ນ ຊຶ່ງໃນທີ່ສຸດສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ອາດ ຈະປະກອບສ່ວນເຮັດໃຫ້ ປະກົດຜົນອອກມາທີ່ມີລັກສະນະ ໃຊ້ການໄດ້ ແລະ ຖາວອນ. ດັ່ງນັ້ນວິທີການເຈລະຈາທີ່ເໝາະສົມ ໃນການສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບລັກສະນະສ້າງສັນ ຈຶ່ງເປັນຂອດທີ່ສໍາຄັນຂອງການແກ້ໄຂບັນຫາ.

ການຕໍ່ລອງແບບແຂງກະດ້າງໃນການເຈລະຈາແບບຄູ່ແຂ່ງ ນໍາໄປສູ່ການສູນເສຍໂອກາດດ້ານຜົນປະໂຫຍດໃຫ້ແກ່ທຸກຝ່າຍ.

ໃນການເຈລະຈາແບບຄູ່ແຂ່ງ ຕ່າງຝ່າຍກໍ່ສ້າງຈຸດຍືນຂອງຕົນເອງໃນເບື້ອງຕົ້ນ ແລະ ຈາກນັ້ນ ກໍ່ຊອກຫາທາງ ແລະ ປ້ອງກັນຈຸດຍືນຂອງຕົນ ໂດຍຖືກຖຽງກັບອີກຝ່າຍໜຶ່ງເພື່ອຫາຂໍ້ຢຸດຕິ. ດ້ວຍການສຸມໃສ່ການຕໍ່ລອງຈຸດຍືນ ຫລື ເຫດຜົນຂອງຕົນທີ່ກໍານົດໄວ້ກ່ອນນັ້ນ ແລະ ແບ່ງປັນຄວາມເຫັນແກ່ຕົວ ຫລື ຜົນປະໂຫຍດຕາມເງື່ອນໄຂ ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຜົນປະໂຫຍດໃຫ້

ຫລາຍທີ່ສຸດ ຫລື ຈຳກັດຂໍ້ເສຍຫາຍໃຫ້ໜ້ອຍທີ່ສຸດ ການເຈລະຈາແບບຄູ່ແຂ່ງນີ້ ຈຶ່ງມີທ່າທີເກີດຜົນໄດ້ຮັບສູງທີ່ສຸດ ກໍ່ແມ່ນການປະນີປະນອມກັນ ແຕ່ໂອກາດສ້າງຂໍ້ຢຸດຕິບັນຫາທີ່ເປັນຜົນປະໂຫຍດຕໍ່ກັບທຸກໆຝ່າຍ ອາດຈະສາມາດເສຍໄປແບບງ່າຍໆຖ້າວິທີການເຈລະຈານັ້ນບໍ່ຄ່ອງແຄ້ວ.

ການເຈລະຈາຕໍ່ລອງແບບຄູ່ແຂ່ງ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງໃຫ້ການສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບສ້າງສັນ. ແທນທີ່ຈະມຸ່ງຫມັ້ນໃສ່ການເຈລະຈາຕໍ່ລອງທີ່ແນໃສ່ໃນຈຸດຍືນຂອງຕົນ, ການເຈລະຈາໃນທາງສາມັກຄີຮ່ວມມືກັນນັ້ນ ຕ້ອງແນໃສ່ຜົນປະໂຫຍດຫລາຍກວ່າ ຊຶ່ງຜົນປະໂຫຍດນັ້ນກ່ຽວພັນກັບເຫດຜົນທີ່ຈຸດຍືນ ທີ່ຕ່າງຝ່າຍສະແຫວງຫາ. ການເຈລະຈາຮ່ວມມືກັນນັ້ນ ຕ່າງຝ່າຍກໍ່ສ້າງຄວາມໄວ້ວາງໃຈ ແລະ ຄວາມເຂົ້າໃຈ ເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນ ໃນດ້ານຜົນປະໂຫຍດ ຫລື ຄວາມສົນໃຈ. ພວກເຂົາສະເໜີທາງເລືອກໃຫມ່ຂຶ້ນເພື່ອຫາຂໍ້ຕົກລົງຮ່ວມກັນ ໂດຍການກວດກາລະອຽດຖ້ືຖ້ວນ ຄວາມສົນໃຈຂອງແຕ່ລະຝ່າຍ ແລະ ພ້ອມກັນຊອກຫາວິທີທາງ ເພື່ອຈະເຮັດໃຫ້ບັນລຸໄດ້ຜົນປະໂຫຍດເປັນຂໍ້ຕົກລົງທີ່ມີຄວາມເທົ່າທຽມ ແລະ ໃຊ້ການໄດ້ກັບທຸກຝ່າຍ.

3. ເວທີຮ່ວມງານຂອງຫລາຍຝ່າຍ (Multiple Stakeholder Platforms -MSP)

ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ແມ່ນວິທີການສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບສ້າງສັນ ແລະ ຮຽນຮູ້ບັນຫາຊັບຊ້ອນກ່ຽວກັບບັນຫ້. ທາງເລືອກການເຈລະຈາກ່ຽວກັບບັນຫ້ ໂດຍທົ່ວໄປແມ່ນການໂຕ້ຖຽງ ສົນທະນາເຖິງ ຄຸນຄ່າ ແລະ ຄວາມເປັນຈິງເຫດການທີ່ເກີດຂຶ້ນ, ໃນເວທີຮ່ວມງານກັບຫລາຍຝ່າຍ ການພິຈາລະນາຢ່າງຮອບຄອບຄົວເປັນສິ່ງສຳຄັນທີ່ສຸດ ທີ່ຊ່ວຍໃຫ້ຄູ່ຮ່ວມງານທີ່ມາຈາກຫລາຍພາກສ່ວນ ຊຶ່ງມີຄວາມສົນໃຈທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ໄດ້ມີການວິເຄາະລະອຽດກ່ອນການຕັດສິນໃຈຕໍ່ບັນຫາໃດໜຶ່ງ. ຂໍ້ແຕກຕ່າງເຫລົ່ານັ້ນ ໄດ້ຮັບຄວາມເຄົາລົບ ຫລື ຢ່າງໜ້ອຍກໍ່ແມ່ນໃຫ້ເຂົ້າໃຈໄວ້ກ່ອນ ໃນຂະນະທີ່ຮ່ວມກັນຊອກສະແຫວງຫາຂໍ້ຕົກລົງທີ່ມີລັກສະນະໃຊ້ການໄດ້, ມີຄວາມຍຸດຕິທຳ ແລະ ມີປະສິດທິຜົນ.

ການສ້າງຕັ້ງເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຕ້ອງການຂະບວນການ ແລະ ການອອກແບບທີ່ດີ ຊຶ່ງນຳພາໂດຍບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມຮູ້ ຄວາມສາມາດ ແລະ ມີຄວາມໜ້າເຊື່ອຖື.

ເປົ້າຫມາຍ ແລະ ຂອບເຂດ ສຳລັບເວທີຮ່ວມງານ ຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຈະຕ້ອງໄດ້ມີການກຳນົດຢ່າງຈະແຈ້ງ ບົນພື້ນຖານການວິເຄາະບັນຫາ ແລະ ພິຈາລະນາຢ່າງຖ້ືຖ້ວນໃຫ້ສອດຄ່ອງກັບລະດັບ ແລະ ຊັດສ່ວນທີ່ເໝາະສົມ (ເຊັ່ນ: ເຂດອ່າງໂຕ່ງ ກັບເຂດລຸ່ມແມ່ນ້ຳ ຫລື ລະດັບເມືອງກັບລະດັບຊາດ). ການພິຈາລະນາຢ່າງຮອບຄອບໃຫ້ມີຄວາມສຳເລັດໄດ້ ຄວນຈະຕ້ອງມີງົບປະມານ, ບຸກຄະລາກອນ, ແຫລ່ງຂໍ້ມູນ, ການສະໜັບສະໜູນທາງດ້ານການເມືອງ ແລະ ເວລາຕອບສະຫນອງຢ່າງພຽງພໍ. ສຳລັບ ປະເດັ່ນທາງການເມືອງ ອຳນາດ ຄວນຈະຕ້ອງໄດ້ພິຈາລະນາເອົາເຂົ້າມາເປັນຈຸດສຳຄັນໃນການອອກແບບ ແລະ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດວຽກງານຂອງເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ.

ຂະບວນການທີ່ມີຄຸນນະພາບສູງ, ການພິຈາລະນາມີປະສິດທິພາບ ຄືບັດໃຈສຳຄັນຂອງເວທີຮ່ວມທີ່ສະແຫວງຫາຄວາມຖືກຕ້ອງ. ເວທີເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຕ້ອງໄດ້ກຳນົດມາດຕະຖານສູງໄວ້ໃນດ້ານການພິຈາລະນາ, ການອຳນວຍຄວາມສະດວກ, ການຮ່ວມເຂົ້າກັນ, ການແລກປ່ຽນຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ແລະ ການສື່ສານ ກັບຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ. ການພິຈາລະນາທີ່

ຮອບຄອບ ຄືພື້ນຖານທີ່ມຸ້ງໄປສູ່ການເກີດຄວາມຄິດເຫັນທີ່ມີເຫດຜົນ ແລະ ເປັນທີ່ຍອມຮັບ ຊຸກຍູ້ໃຫ້ຫລາຍຝ່າຍພໍໃຈທົບ
ທວນບັນຫາ ແລກປ່ຽນຄຳຄິດເຫັນນຳກັນ. ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຄວນຈະຕ້ອງໄດ້ນຳໃຊ້ ແລະ ແບ່ງປັນຂໍ້
ມູນຂ່າວສານທີ່ມີຢູ່ ເພື່ອສ້າງຖານຄວາມຮູ້ຮ່ວມກັນ. ດັ່ງນັ້ນ ການອຳນວຍຄວາມສະດວກທີ່ດີຈຶ່ງເປັນຂອດທີ່ສຳຄັນຂອງ
ການສ້າງຂະບວນການດັ່ງກ່າວນີ້.

*ຂັ້ນຕອນໃນທາງປະຕິບັດການສ້າງຕັ້ງເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍຕ້ອງຄຳນຶງເຖິງເປົ້າໝາຍສຸດທ້າຍທີ່ໃຫ້ເກີດຂຶ້ນ
ສະເໜີແນະທີ່ໃຊ້ການໄດ້ເພື່ອໃຫ້ການປະຕິບັດກ້າວໄປຂ້າງໜ້າ.*

ເພື່ອດຳເນີນງານຕໍ່ໄປ ຄະນະກຳມະການຊື່ນຳຄວນຈະຕ້ອງໄດ້ຈັດຕັ້ງຂຶ້ນ ແລະ ເນື້ອໃນຂອງເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງ
ຫລາຍຝ່າຍຕ້ອງອະທິບາຍໃຫ້ລະອຽດ ເພື່ອສ້າງສະຖາບັນສະໜັບສະໜູນຂະບວນການ. ຜູ້ຈັດຕັ້ງຕ້ອງກຳນົດຄູ່ຮ່ວມ
ງານຈາກພາກສ່ວນຕ່າງໆເຂົ້າມາຮ່ວມກັນ ໂດຍໃຊ້ວິທີການວິເຄາະທີ່ເໝາະສົມ. ໃນຄະນະທີ່ຄູ່ຮ່ວມງານຈາກພາກສ່ວນ
ຕ່າງໆເຂົ້າມາຮ່ວມກັນ ຜູ້ຮຽກຈັດປະຊຸມ ແລະ ຕ່າງໜ້າແຕ່ລະພາກສ່ວນ ຈະຕ້ອງໄດ້ຕົກລົງກັນດ້ານລະບຽບ ຂອງການ
ເຂົ້າຮ່ວມ, ພາລະບົດບາດ ແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງທຸກຝ່າຍ. ການປະເມີນບັນຫາຕ່າງໆທີ່ເປັນຄູ່ແຂ່ງກັນເປັນສິ່ງທີ່
ຈຳເປັນ ທີ່ແຈ້ງໃຫ້ທຸກໆຝ່າຍຮັບຊາບນຳກັນ ແລະ ເປັນປະໂຫຍດຕໍ່ການນຳໃຊ້ຂອງທຸກໆຝ່າຍ. ເຄື່ອງມືວິໃຈ ເຊັ່ນ ການ
ສ້າງພາບເຫດການ ຊ່ວຍໃຫ້ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມສະແດງອອກ ທາງເລືອກຕໍ່ຂໍ້ສະເໜີໃນທາງທີ່ເປັນໄປໄດ້ ບົນພື້ນຖານທີ່ອີງໃສ່
ການຮຽນຮູ້ນຳກັນ ທາງດ້ານຄວາມສົນໃຈ, ຄຸນຄ່າ, ສິ່ງທີ່ເປັນບຸລິມະສິດ, ຂໍ້ສົມມຸດ ແລະ ຂໍ້ຄ້າງຄາໃຈຂອງກັນ ແລະ ກັນ.
ບາງຄັ້ງເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ອາດຈະປະຕິບັດການຕັດສິນໃຈໂດຍອີງໃສ່ບົດບາດ ອຳນາດທີ່ໄດ້ຮັບການ
ມອບໝາຍໄວ້.

*ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຈະຊ່ວຍເຮັດໃຫ້ການພິຈາລະນາກາຍເປັນລະບຽບທີ່ໃຊ້ປະຈຳ ຊຶ່ງເຮັດໃຫ້ບັນຫາສັບ
ຊ້ອນກ່ຽວກັບນຳໄດ້ມີການກວດກາຢ່າງໜັກແໜ້ນເພື່ອໃຫ້ລາຍອະອຽດທີ່ສຳຄັນຕໍ່ການເຈລະຈາໄດ້ດີຂຶ້ນ.*

ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍສາມາດນຳພາໄປສູ່ຫມາກຜົນສຳເລັດຕາມຄວາມຄາດຫວັງ. ພ້ອມກັນນັ້ນ ມັນຍັງສາ
ມາດເສີມຂະຫຍາຍການມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະ ການເປັນຕົວແທນຂອງຄູ່ຮ່ວມງານຕ່າງໆໃນການບໍລິຫານ ແລະ ສົ່ງເສີມ
ການຮຽນຮູ້ ແລະ ເຂົ້າໃຈເລິກເຊິ່ງການອາໃສຊຶ່ງກັນ ແລະ ກັນຂອງບັນດາຄູ່ຮ່ວມງານດ້ວຍກັນ ແລະ ວິທີທາງແກ້ໄຂ
ບັນຫາທີ່ເປັນຄູ່ແຂ່ງ. ດ້ວຍການເປີດທາງເພື່ອຕົກຕອງຢ່າງຮອບຄອບ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ສາມາດນຳ
ໄປສູ່ການຕັດສິນໃຈໄດ້ ແລະ ບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງຕໍ່ກັນທີ່ສາມາດນຳໄປປະຕິບັດຢ່າງມີຄວາມສຳເລັດດີຂຶ້ນ.

4. ການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ

ການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ ຄືຄວາມມຸ້ງຫວັງເພື່ອສ້າງຄວາມພໍໃຈໃຫ້ກັບທຸກໆຝ່າຍໃນໂຕະເຈລະຈາ.
ໃນການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ ທຸກໆຝ່າຍຕົກລົງສະແຫວງຫາຄວາມເຫັນທີ່ເປັນເອກະພາບນຳກັນ ແຕ່ສຳຄັນທີ່ສຸດຄື
ວ່າ ຂໍ້ຕົກລົງນັ້ນຕ້ອງເປັນເອກະສັນກັນຢ່າງຖ້ວມທັນໃນຫມູ່ຄະນະ. ການສະແດງອຳນາດທາງດ້ານການເມືອງຫມ້ອຍລົງ
ແມ່ນ ຈະຮັບປະກັນວ່າຄວາມສົນໃຈຕ່າງໆໄດ້ນຳມາພິຈາລະນາແກ້ໄຂ ແລະ ຮູ້ສຶກວ່າຕົນເອງບໍ່ໄດ້ຖືກບັງຄັບຮັບຮອງເອົາ

ສິ່ງໄດໜຶ່ງທີ່ບໍ່ຕ້ອງການ. ທຸກໆຝ່າຍທີ່ຖືອິດທິພົນທາງດ້ານການເມືອງ ຕ່າງກໍ່ຮັກສາສິດທິຄ້ານຢ່າງເທົ່າທຽມ ກັນຈົນ ກວ່າພວກເຂົາໄດ້ກ້າວໄປເຖິງຄວາມພໍໃຈຂອງທຸກໆຝ່າຍໃນໂຕະເຈລະຈາ. ຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກຮັບ ຜິດຊອບ ຈະຕ້ອງສ້າງໃຫ້ທຸກຝ່າຍພິຈາລະນາ ໂດຍຍຶດຖື ຄຳໝັ້ນສັນຍາທີ່ສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນຂອງພວກເຂົາໃຫ້ໄດ້.

ການເຈລະຈາສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ ກໍ່ໃຫ້ເກີດຜົນປະໂຫຍດອັນໃຫມ່ສຳລັບຄູ່ຮ່ວມງານໂດຍທຸກຝ່າຍໄດ້ຮັບ.
ສຳລັບການເຈລະຈາກຽວຂ້ອງກັບ ນ້ຳ ຖ້າຈະພິຈາລະນາບັນຫາດຽວໃນການເຈລະຈາແຕ່ລະຄັ້ງ ແມ່ນຖືວ່າເປັນສິ່ງທີ່ບໍ່ ຖືກຕ້ອງ ເພາະການແລກປ່ຽນຄຳຄິດເຫັນປະເດັດຕ່າງໆທີ່ກຽວຂ້ອງກັນ ແມ່ນເປັນສິ່ງສຳຄັນທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດປະໂຫຍດອັນ ໃຫມ່ຂຶ້ນ. ວາລະການເຈລະຈາຄວນຈະຕ້ອງຮັບປະກັນວ່າ ປະເດັດທີ່ກຽວຂ້ອງຕ່າງໆຂອງທຸກໆຝ່າຍທີ່ເຂົ້າຮ່ວມການ ເຈລະຈາ ນັ້ນໄດ້ພິຈາລະນາແກ້ໄຂຢ່າງຮອບຄອບ. ການເຈລະຈາກຽວກັບປະເດັດໃດໜຶ່ງ ບໍ່ຄວນໃຫ້ຂໍ້ສະຫລຸບຈົນກວ່າ ວ່າປະເດັດອື່ນໆທັງໝົດນັ້ນໄດ້ຮັບການຄົ້ນຄວ້າສິນທະນາທີ່ຮຽບຮ້ອຍເສຍກ່ອນ, ຖ້າບໍ່ດັ່ງນັ້ນ ຜູ້ຮ່ວມເຈລະຈາຈະບໍ່ສາ ມາດເຊື່ອມໂຍງປະເດັດຕ່າງໆເຂົ້າຫາກັນໄດ້ ເພື່ອເກີດຄຸນຄ່າທີ່ເປັນຜົນປະໂຫຍດຮ່ວມກັນ.

ການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນຕ້ອງການຄຳໝັ້ນສັນຍາທີ່ຖືເອົາຄວາມຮູ້ຈາກປະສົບການຕົວຈິງ ແລະ ທາງວິທະຍາສາດ ຢ່າງໜັກແໜ້ນໂດຍສະເພາະແມ່ນສຸມໃສ່ບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງທີ່ສອດຄ່ອງທາງດ້ານການເມືອງ.

ໃນຂະບວນການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ ຄວາມຮູ້ທີ່ຖ່າຍທອດຈາກປະສົບການຕົວຈິງ ແລະ ມີລັກສະນະວິທະຍາສາດ ແມ່ນເຫັນວ່າເປັນສິ່ງທີ່ຖືກຕ້ອງເໝາະສົມ ທີ່ຈະຮວມເອົາເລື່ອງລາວຄວາມຈິງເຂົ້າກັນ ແລະ ຮ່ວມກັນກຳນົດວາລະການ ເຈລະຈາໃນກຸ່ມ. ສຽງພະລັງຂ້າງຫລາຍບໍ່ສາມາດບັງຄັບສິດທິພິເສດ ຫລື ຄຳນິຍົມທາງດ້ານການເມືອງທີ່ມີສຽງຂ້າງ ຫນ້ອຍ ແລະ ການເບິ່ງຂ້າມຫລັກຖານຕົວຈິງທາງດ້ານວິຊາການທີ່ສະເໜີແນະ.

ຂະບວນການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ ມີ 6 ຂັ້ນຕອນ, ເລີ່ມແຕ່ການຈັດປະຊຸມ ເຖິງການຕັດສິນໃຈ, ການປະຕິບັດ ແລະ ການຮຽນຮູ້.

ການເຈລະຈາກຽວກັບນ້ຳ ທີ່ມີຜົນສຳເລັດ ຂຶ້ນຢູ່ກັບການກຳນົດເອົາຄູ່ຮ່ວມງານທີ່ຖືກຕ້ອງເໝາະສົມເຂົ້າມາໃນໂຕະ ເຈລະຈາ ຄືແມ່ນຂັ້ນຕອນທີ 1, ສ່ວນວ່າການຊີ້ແຈງຈະແຈ້ງ ຄວາມຮັບຜິດຊອບ ຄືຂັ້ນຕອນທີ 2. ໃນເມື່ອທຸກໆຝ່າຍທີ່ມີ ຄວາມເໝາະສົມໄດ້ເຂົ້າມາຮ່ວມໂຕະເຈລະຈາແລ້ວ ພວກເຂົາກໍ່ຈະໄດ້ທົບທວນຄືນ ພາລະບົດບາດ ແລະ ໜ້າທີ່ ຮັບຜິດຊອບ ພ້ອມທັງຮ່ວມກັນແຕ່ງຕັ້ງຜູ້ດຳເນີນ ຫລື ປະທານເຈລະຈາ ແລະ ເຫັນດີເຫັນພ້ອມຕໍ່ວາລະຂອງກອງປະ ຊຸມ, ແຜນວຽກ, ງົບປະມານ, ລະບຽບ ແລະ ຫລັກການດຳເນີນການຕ່າງໆ. ຂັ້ນຕອນທີ 3 ແມ່ນ ການພິຈາລະນາຮອບ ຄອບຕໍ່ປະເດັດທີ່ກຽວຂ້ອງຕ່າງໆຂອງທຸກໆຝ່າຍເພື່ອຊອກຫາຄວາມຈິງຮ່ວມກັນທີ່ເປັນທາງອອກຂອງບັນຫາສຳລັບທຸກໆ ຝ່າຍ. ຂັ້ນຕອນທີ 4 ແມ່ນຂັ້ນຕອນການຕັດສິນໃຈ ຊຶ່ງທຸກໆຝ່າຍເຫັນດີເປັນເອກະພາບສ້າງຂໍ້ຕົກລົງຮ່ວມກັນ ແລະ ກວດເບິ່ງວ່າສ່ວນປະກອບສຳຄັນຕ່າງໆນັ້ນຖືກກັບສິ່ງທີ່ນຳສະເໜີ ຫລື ບໍ່. ຂັ້ນຕອນທີ 5 ແມ່ນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ຊຶ່ງ ລວມທັງການສ້າງຍຸດທະສາດການກວດກາຕິດຕາມ ແລະ ກຳນົດຕາຕະລາງເວລາການລາຍງານ. ຂັ້ນຕອນທີ 6 ແມ່ນ ການຮຽນຮູ້ ທີ່ຈັດເປັນລຳດັບ ໂດຍນຳໃຊ້ຜົນໄດ້ຮັບຂອງການກວດກາຕິດຕາມ ເພື່ອປະຕິຮູບແບບແຜນການຄຸ້ມຄອງຈັດ ສັນໃຫ້ທັນກັບເຫດການ.

5. ຂໍ້ຕົກລົງ

ຂໍ້ຕົກລົງ ແມ່ນຜະລິດຕະພັນທີ່ເປັນຮູບປະທຳທາງກົງຂອງການເຈລະຈາ ທີ່ບັນທຶກເອົາການຕັດສິນໃຈຮ່ວມກັນ ແລະ ໃຫ້ລາຍລະອຽດຂັ້ນຕອນຕ່າງໆສຳລັບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ.

ຂໍ້ຕົກລົງກ່ຽວກັບນ້ຳ ມີຫລາຍປະເພດ ເຊັ່ນ: ນະໂຍບາຍ, ກົດຫມາຍ, ກົດບັດຍັດ, ລະບຽບປະຕິບັດ, ຂໍ້ສັນຍາ ຫລື ຂໍ້ຕົກລົງອື່ນໆສຳລັບການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ແບ່ງປັນການນຳໃຊ້ນ້ຳເປັນຕົ້ນ. ຂໍ້ຕົກລົງສາມາດເປັນສິ່ງນຳໄປສູ່ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ຫລື ການກຳນົດກົດຫມາຍ ຫລື ການກຳນົດກົດລະບຽບສະເພາະ. ຂໍ້ຕົກລົງສາມາດມີລັກສະນະຮູບແບບທາງການ ແລະ ບໍ່ເປັນທາງການ, ເປັນຂໍ້ຜູກພັນ ຫລື ອາສາສະຫມັກຖືກຕ້ອງຕາມກົດຫມາຍ, ເປັນລາຍລັກອັກສອນ ຫລື ປາກເປົ່າ. ຂໍ້ຕົກລົງສາມາດນຳໄປໃຊ້ໃນລະດັບທີ່ແຕກຕ່າງກັນແຕ່ລະດັບທ້ອງຖິ່ນເຖິງລະດັບສາກົນ, ແຕ່ລະດັບບໍ່ນ້ຳສ້າງເຖິງລະດັບອ່າງໂຕ່ງຂະໜາດນ້ອຍ ເຖິງລະດັບອ່າງໂຕ່ງສາຍນ້ຳ ແລະ ລະຫວ່າງຜູ້ປະຕິບັດຕາມແຕ່ລະຂັ້ນທີ່ແຕກຕ່າງກັນ.

ຂໍ້ຕົກລົງນຳເອົາຄວາມເຊື່ອຫມັ້ນ ແລະ ຄວາມໂປ່ງໃສຫລາຍຂຶ້ນ ຕໍ່ຜົນຕອບແທນ (ລາງວັນ), ຄວາມສ່ຽງ, ສິດ ແລະ ຫນ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບທີ່ຄາດຫວັງໄວ້.

ຂໍ້ຕົກລົງຈະຕ້ອງສ້າງພາຍໃຕ້ກອບນະໂຍບາຍ ແລະ ກົດຫມາຍທີ່ມີຢູ່. ຂໍ້ຕົກລົງທີ່ດີນັ້ນ ຄວນຈະຕ້ອງລວມເອົາຂັ້ນຕອນທີ່ຈະແຈ້ງໃນການແກ້ໄຂ ບັນຫາຄວາມແຕກຕ່າງໃນອະນາຄົດ, ການປະຕິບັດທີ່ເຮັດບໍ່ໄດ້ ຫລື ການລະເມີດຂໍ້ຕົກລົງສັນຍານັ້ນເອງ. ຂໍ້ຕົກລົງຈະແຈ້ງດີເທົ່າໄດ ຍິ່ງສ້າງໃຫ້ຂໍ້ກຳນົດມີຄູ່ແຂ່ງຫນ້ອຍລົງເທົ່ານັ້ນ. ບໍ່ວ່າຈະເປັນຂໍ້ຕົກລົງປະເພດໃດກໍ່ຕາມ ຄຸນລັກສະນະສຳຄັນຫລັກໆຂອງຂໍ້ຕົກລົງ ຈະຕ້ອງກຳນົດ ແລະ ອະທິບາຍລະອຽດເຖິງ: ຂອບເຂດ, ກົນໄກການບໍລິຫານຊຶ່ງລວມເອົາ ພາລະບົດບາດ ແລະ ຫນ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບ, ຂໍ້ກຳນົດການແລກປ່ຽນຂໍ້ມູນຂ່າວສານ, ຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງປະຕິບັດຕາມ, ກົນໄກການບັງຄັບໃຊ້ ແລະ ຂໍ້ແກ້ໄຂຄວາມຂັດແຍ່ງ, ວັນທີທີ່ມີຜົນບັງຄັບໃຊ້, ໄລຍະເວລາ ແລະ ລະບຽບຫລັກການປັບປຸງແກ້ໄຂ.

ຖ້າຂໍ້ຕົກລົງໄດ້ຖືກປະຕິບັດຢ່າງມີຜົນ ມັນສາມາດເຮັດໃຫ້ ການຄຸ້ມຄອງ, ການນຳໃຊ້ ແລະ ການແບ່ງປັນ ນ້ຳມີຄວາມຍຸດຕິທຳ ແລະ ຍືນຍົງຫລາຍຂຶ້ນ.

ການເຮັດຂໍ້ຕົກລົງທີ່ສົມບູນແບບ ຈະຕ້ອງເລີ່ມຕົ້ນດ້ວຍການຂຽນຮ່າງເນື້ອໃນໃຫ້ຄົບຖ້ວນເສຍກ່ອນ, ຕໍ່ມາຈຶ່ງໃຫ້ຄູ່ຮ່ວມງານກວດສອບຄວາມຖືກຕ້ອງ ແລະ ລົງລາຍເຊັນເຫັນດີເຫັນພ້ອມສະຫນັບສະຫນູນ. ສຳລັບຂໍ້ຕົກລົງ ທີ່ຫາກມີເຈົ້າຫນ້າທີ່ບໍ່ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມໃນໂຕະເຈລະຈາ ຈະຕ້ອງມີຂັ້ນຕອນການອອກຂໍ້ບັນຍັດເພີ່ມເຕີມ ເຊັ່ນ: ການອະນຸມັດຂອງລັດຖະມົນຕີ ຫລື ການຮັບຮອງຈາກລັດຖະສະພາ. ຂັ້ນຕອນການປະຕິບັດຂໍ້ຕົກລົງຢ່າງເປັນທາງການ ຈະຕ້ອງມີການຈັດຕັ້ງສະຖາບັນທີ່ຮັບຫນ້າທີ່ເປັນຫລັກ, ກໍ່ສ້າງຄວາມອາດສາມາດ, ປະຕິບັດຕາມຂໍ້ຕົກລົງ ແລະ ດຳເນີນການກວດກາຕິດຕາມ. ສຳລັບຂໍ້ຕົກລົງທີ່ແນໃສ່ ສະທ້ອນເຖິງການຕັດສິນໃຈໂດຍພາກສ່ວນອື່ນໆ, ຍຸດທະສາດທີ່ສົ່ງຜົນສະທ້ອນນັ້ນຕ້ອງໄດ້ສ້າງຂຶ້ນມາ.

ການແປຄວາມຫມາຍຂໍ້ຕົກລົງເພື່ອນຳໄປຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແມ່ນຫມາກຫົວໃຈຂອງການເຮັດໃຫ້ເກີດຜົນການປ່ຽນແປງ ແລະ ຕ້ອງເຮັດໄປຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ.

ທຸກໆຝ່າຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຈະຕ້ອງໄດ້ສືບຕໍ່ເຮັດວຽກຮ່ວມກັນ ເພື່ອ ຄຳນຶງເຖິງປະສິດທິພາບ ແລະ ຄວາມຍຸດຕິທຳ ຂອງການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ, ແກ້ໄຂບັນຫາໃໝ່ທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ແລະ ສົ່ງເສີມການຮ່ວມມືກັນໃຫ້ແໜ້ນແຟ້ນ.

ຜົນໄດ້ຮັບຂອງການ ເຈລະຈາທີ່ເປັນຮູບປະທຳໜ້າປະທັບໃຈ ເປັນສິ່ງຈຳເປັນສຳລັບການສົ່ງເສີມການຄຸ້ມຄອງນ້ຳໃນໄລຍະຍາວນານ.

ການສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບສ້າງສັນ ແລະ ການເຈລະຈາທີ່ມີປະສິດທິຜົນ ສາມາດກໍ່ເກີດຄວາມສຳພັນທີ່ດີ, ຄວາມເຂົ້າໃຈ ເລິກເຊິ່ງ ແລະ ຂະບວນການທີ່ດີ ໃນການພິຈາລະນາ ແລະ ການຕັດສິນໃຈ. ຖ້າຢູ່ໃສບໍ່ມີຜົນຂັດກລົງທີ່ເປັນທາງການຜົນທີ່ເກີດຕາມມາ ແມ່ນບໍ່ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນຕໍ່ແນວທາງການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ແບ່ງປັນຊັບພະຍາກອນນ້ຳ.

ການບໍລິຫານປົກຄອງນ້ຳທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຫລາຍຝ່າຍ ເປັນຂະບວນການທີ່ຍາວນານ ປະກອບດ້ວຍວົງຈອນຂອງ ການສ້າງສ່ວນຮ່ວມ ແລະ ການເຈລະຈາ.

ທຸກໆຂັດກລົງທີ່ເກີດຈາກການເຈລະຈາ ແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນ, ແຕ່ແນ່ນອນວ່າຈະມີປະເດັນໃຫມ່ໆເກີດຂຶ້ນ ທີ່ຕ້ອງໄດ້ພິຈາລະນາ ແລະ ແກ້ໄຂຕາມໆມາ. ດັ່ງນັ້ນ, ພະລັງຂັບເຄື່ອນ ແລະ ສາຍພົວພັນ ທີ່ເກີດມາຈາກການເຂົ້າຮ່ວມແບບສ້າງສັນ ຈຶ່ງເປັນພື້ນຖານສຳຄັນ ທີ່ສົ່ງຜົນກະທົບໃນທາງບວກຕໍ່ ສະຖາບັນ ແລະ ຂະບວນການຕັດສິນໃຈໃນໄລຍະຍາວ.

ຢູ່ທົ່ວທຸກແຫ່ງທຶນໃດຂອງໂລກ ການເຈລະຈາເລື່ອງ ນ້ຳ ຄືເປັນສິ່ງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບທຸກຄົນ. ປຶ້ມຄູ່ມືເຫລົ່ານີ້ ແມ່ນສ້າງຂຶ້ນມາເພື່ອຜູ້ປະຕິບັດຕົວຈິງ ທີ່ມຸ່ງຫວັງຢາກໃຫ້ການເຈລະຈາ ສາມາດນຳໄປສູ່ຂໍ້ຕົກລົງທີ່ມີຄວາມຍຸດຕິທຳ ເພື່ອຮັບປະກັນໃຫ້ສັງຄົມໄດ້ນຳໃຊ້ນ້ຳ ຢ່າງສະຫລາດ. ປຶ້ມຄູ່ມືຫົວນີ້ ໃຫ້ແນວຄວາມຄິດ, ວິທີການ ແລະ ຕົວຢ່າງທີ່ດີ ກ່ຽວກັບການເຈລະຈາກ່ຽວກັບ ນ້ຳ.

ປຶ້ມຄູ່ມືຫົວນີ້ ຍອມຮັບວ່າ ການເຈລະຈາກ່ຽວກັບນ້ຳ ແມ່ນເປັນເລື່ອງທີ່ສະຫລັບສັບຊ້ອນ ທາງດ້ານສັງຄົມ, ເສດຖະກິດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ. ອາຊີຕາເວັນອອກ ເປັນຈຸດໜຶ່ງຂອງໂລກທີ່ຂ້າພະເຈົ້າໄດ້ມີຄວາມຊົນເຄີຍຫລາຍທີ່ສຸດ, ຄວາມສັບຊ້ອນເຫລົ່ານີ້ໄດ້ຖືກເບິ່ງຂ້າມ ແລະ ຖືມັນເປັນເລື່ອງງ່າຍດາຍເກີນໄປ. ດັ່ງນັ້ນ, ເພື່ອແກ້ໄຂເລື່ອງທີ່ສະຫລັບສັບຊ້ອນນີ້ ຜູ້ຂຽນໄດ້ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການພິຈາລະນາຢ່າງຈິງຈັງ ໃນດ້ານຜົນຕອບແທນ ແລະ ໂອກາດ, ສິດທິຂອງຜູ້ປະຕິບັດ ທຸກໆພາກສ່ວນ, ຄວາມສ່ຽງຂອງການປະຕິບັດ ແລະ ບໍ່ປະຕິບັດ, ແລະ ຫນ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບຂອງທຸກໆພາກສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ.

ໂດຍທົ່ວໄປ ການເຈລະຈາ ມັກຈະເນັ້ນໃສ່ການຕໍ່ລອງ ແລະ ການແຂ່ງຂັນກັນຫລາຍເກີນໄປ ຊຶ່ງຝັ່ງຢູ່ໃນຄວາມ ຄິດທີ່ລວມເຂົ້າກັນເປັນສູນ (ຫລື ບໍ່ເກີດປະໂຫຍດຕໍ່ທຸກຝ່າຍ). ໃນທາງກົງກັນຂ້າມ ປຶ້ມຄູ່ມືຫົວນີ້ ແມ່ນເນັ້ນໃສ່ຂໍ້ຕົກລົງທີ່ ເປັນແບບສ້າງສັນ ແລະ ສິ່ງເສີມຊ່ອງວ່າງໃນການເຈລະຈາ ເພື່ອ ພິຈາລະນາບັນຫາຢ່າງຮອບຄອບ, ຟັງຄວາມຄິດເຫັນ ຈາກພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ແລະ ສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນນຳກັນ. ຊຶ່ງທັງໝົດນັ້ນ ຄືວິທີການ ທີ່ຈະນຳໄປສູ່ການເຈລະຈາ ໂດຍຮັບຮູ້ ແລະ ໃຫ້ກຽດຊຶ່ງກັນແລະກັນ ເພື່ອກ້າວໄປຫາ ທາງເລືອກ ທີ່ສະຫລາດ ແລະ ເປັນທຳ ຕາມທີ່ຫວັງໄວ້.

ສາດສະດາຈານ ສຸລິໄຊ ວັນແກ້ວ
ອຳນວຍການ ສູນສຶກສາ ຄວາມຂັດແຍ່ງ ແລະ ສັນຕິພາບ
ມະຫາວິທະຍາໄລ ຈຸລາລົງກອນ
ປະເທດໄທ

ບັນນາທິການ ແລະ ນັກແຕ່ງ

ກວດແກ້ ໂດຍ: ຈອນ ດໍ, ຈຸເລຍ ໂຮບິນເຊິນ ແລະ ມາກ ສະມິດ

- ພາກທີ 1*   ຈອນ ດໍ ຈາກ ອິດແອດ, ມາກ ສະມິດ ຈາກ (IUCN)
- ພາກທີ 2*   ອາລິກກີ ເວມອນ ຈາກ ມະຫາວິທະໄລ ລາໂຕຽບ (ປະເທດ ອິດສະຕາລີ), ຈອນ ດໍ; ດີປາກ ກວາວາລີ (ກອງທຶນອະນຸລັກ ເນປານ)
- ພາກທີ 3*   ຈອນ ດໍ
- ພາກທີ 4*   ສາດສະດາຈານ ລໍເຣນສ ສັດສະກິນ, ສະຖາບັນເຕັກໂນໂລຢີ ມາສາຈູເຊັດ (Prof Lawrence Susskind, Massachusetts Institute of Technology), ຄາເທີຣິນ ແອດສຄຣາຟ, ສະຖາບັນເຕັກໂນໂລຢີ ມາສາຈູເຊັດ (Catherine Ashcraft, Massachusetts Institute of Technology)
- ພາກທີ 5*   ຈຸເລຍ ໂຮບິນເຊິນ, ສູນປຸກລະດົມປະຕິບັດ ກຸ່ມກັບ ດິນຟ້າອາກາດຂອງໂລກ (Julia Robinson, Global Campaign for Climate Action) ໂດຍການປະກອບສ່ວນ ຈາກ ດຣ. ອາເລຈັນໂດຣ ອິຊ້າ (Dr Alejandro Iza (ELC) ແລະ ໂອນກາ ເບິນເດຍ (Olga Buendía) ສະມາຊິກເກົ່າຂອງ ສູນກິດໝາຍສິ່ງແວດລ້ອມ

ການສະແດງຄວາມຂອບໃຈ

ປຶ້ມຄູ່ມື ການເຈລະຈາ ແມ່ນຜົນງານທາງປະພັນຂອງຄົນທັງຫລາຍໃນທົ່ວໂລກ ທີ່ແນໃສ່ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນທັດສະນະ ແລະ ປະສົບການທີ່ແຕກຕ່າງກັນ. ການເຈລະຈາ ຈະລວມເອົາກໍລະນີຕົວຢ່າງການເຈລະຈາເລື່ອງ ນ້ຳ ໃນຫລາຍລະດັບ ແລະ ຫລາຍຂະໜາດທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ຈາກທະວີບອາຟຣິກາ, ອາຊີ-ປາຊີຟິກ, ອົດສະຕາລີ ແລະ ເອີຣົບ. ສຳລັບລາຍລະອຽດ ແລະ ກໍລະນີສຶກສາ ແມ່ນຫາເບິ່ງໄດ້ໃນເວັບໄຊ (www.iucn.org/water). ພວກຂ້າພະເຈົ້າ ຂໍຂອບໃຈ ຫມິດທຸກໆທ່ານທີ່ໄດ້ຕອບຮັບທຸກໆການຮຽກຮ້ອງປະກອບສ່ວນ.

ເກີ ເບີກແກັມ (Ger Bergkamp) ມີອິດທິພົນສູງຕໍ່ການເຮັດໃຫ້ປຶ້ມຫົວນີ້ເປັນຮູບເປັນຮ່າງເກີດຂຶ້ນ ຊຶ່ງພວກເຮົາຂໍຈາລຶກຄວາມຮູ້ບຸນຄຸນເປັນຢ່າງສູງ. ສ່ວນບຸກຄົນອື່ນໆ ໃນທິມງານຂອງ ແຜນງານລະເລີ້ມດ້ານນ້ຳ ແລະ ທຳມະຊາດ ຂໍຂອບໃຈ ອາເລອັນໂດວ ອີຊາ, ແກລີ ແວສ, ໂຮຊີໂອ ກອກໂດບາ, ດານງຽນ ໂຈຊັນ, ແລະ ກິນ ລີຍີ.

ທ່ານ ດີປັກ ກວາວາລີ ແລະ ລຸຍ ແລແບນ ປະກອບສ່ວນສຳຄັນໃນການສ້າງການເຈລະຈາ ເປັນພື້ນຖານອ້າງອີງໃຫ້ນັກບັນນາທິການ ນຳສະເໜີເພື່ອປັບຄວາມມັກຂອງຕົນເຂົ້າໃນບົດໃຫ້ເໝາະສົມ.

ຂອບໃຈນຳ ແມຣີ ເຈນ ຮິລ, ທິມ ກາລັນ, ດານງຽນ ເຮີສ, ລຸຍ ແລແບລ, ຮີຊາດ ກິລ ແປສລີ, ຈອກເຊີ ຮາໂດເຊວິສ, ເຈໂຮເອນ ວອນເນີ ແລະ ຈິມ ວູດຮິລ ຜູ້ກວດແກ້ບົດແຕ່ລະພາກ ແລະ ຄວາມຄິດເຫັນໃສ່ໃນປຶ້ມເຫລົ່ານີ້.

ບັນນາທິການຂອບໃຈພິເສດ ທ່ານ ເມແກນ ກາກຕິນ ແລະ ມາກາລີ ຮູໂອດ ທີ່ສະໜັບສະໜູນ ເຮັດໃຫ້ປຶ້ມຫົວນີ້ລົມບູນແບບ ແລະ ກະກຽມພິມອອກມາສູ່ສັງຄົມ.

ສຸດທ້າຍຂໍຂອບໃຈການປະກອບສ່ວນທາງດ້ານການເງິນຂອງລັດຖະບານ ນິເທີແລນ ທີ່ສະໜັບສະໜູນຜະລິດປຶ້ມຫົວນີ້ຂຶ້ນມາ ໂດຍຜ່ານສະຖາບັນ ນ້ຳ ແລະ ທຳມະຊາດ.

ເປັນຫຍັງຈຶ່ງເຈລະຈາ?

1.1 ການເຈລະຈາເປັນເຄື່ອງມືສໍາຄັນ ສໍາລັບການຄຸ້ມຄອງ ນໍ້າ ທີ່ມີຄວາມຍືນຍົງ, ມີປະສິດທິຜົນ ແລະ ຍຸດຕິທໍາ.

ການຄຸ້ມຄອງນໍ້າ ໄດ້ກາຍເປັນທີ່ມາຂອງຄວາມທ້າທາຍ, ນະວັດທະນາໃໝ່ ແລະ ຄວາມກ້າວໜ້າຂອງສັງຄົມມາແຕ່ດຶກດໍາບັນ ຊຶ່ງປະກົດມີຫຼັກຖານໃນດ້ານໂຄງສ້າງພື້ນຖານໂຄງລ່າງນໍ້າທີ່ອອກແບບມາຢ່າງຫຼວງຫຼາມາເປັນພັນປີ ແລະ ຫລາຍໆສັດຕະວັດໃນອະດີດ ແລະ ບາງຄັ້ງກໍຍັງໄດ້ຖືກນໍາໃຊ້ກັນຢູ່ໃນຫລາຍສະຖານທີ່ໃນທົ່ວໂລກ. ສິ່ງທີ່ເປັນຈິງເປັນຈິງທີ່ສຸດ ການຄຸ້ມຄອງນໍ້າ ກາຍເປັນບັນຫາທາງດ້ານວິສະວະກໍາ ທີ່ຕ້ອງການຂໍ້ແກ້ໄຂຕາມແບບວິຊາການ. ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຖືວ່າເປັນທີ່ສໍາຄັນ ຖ້າສະຖາບັນ ສາມາດຄວບຄຸມ ການລົງທຶນ, ອົງຄວາມຮູ້ ແລະ ການຕັດສິນໃຈທີ່ສໍາຄັນຕໍ່ການນໍາໃຊ້ປະໂຫຍດ ນໍ້າ. ການນໍາໃຊ້ວິທີການຄຸ້ມຄອງນໍ້າ ຕາມທັດສະນະ “ຊ່ຽວຊານດ້ານວິຊາການ” ຫລາຍເກີນໄປ ມັນອາດຈະມີອິດທິຜົນ ທີ່ເຮັດໃຫ້ເກີດມີດ້ານບໍ່ດີຕາມມາ ເພາະມັນອາດຈະປົກປິດຄວາມຈິງບາງຢ່າງຂອງບັນຫາ ຊັບຊ້ອນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບ ນໍ້າ.

ນໍ້າ ເປັນສິ່ງຈໍາເປັນສໍາລັບທຸກໆຄົນ ໃນທຸກໆວັນ ເພື່ອນໍາໃຊ້ເປັນປະໂຫຍດທີ່ສໍາຄັນຕໍ່ການຢູ່ອອດ ຕໍ່ສຸຂະພາບ ແລະ ຄວາມຈະເລີນຮຸ່ງເຮືອງ. ຄວາມຕ້ອງການຂອງມະນຸດ ຖືກສອ່ງແສງດ້ວຍຄວາມຕ້ອງການທາງທໍາມະຊາດ ທີ່ສາມາດປັບຕົວຢູ່ພາຍໃຕ້ກອບການປ່ຽນແປງທາງອຸທິກກະສາດວິທະຍາ ຕໍ່ໄພແຫ້ງແລ້ງ ແລະ ນໍ້າຖ້ວມ ຊຶ່ງບາງຄັ້ງເຮັດໃຫ້ເກີດ ມີນໍ້າໜ້ອຍເກີນໄປ ຫລື ບໍ່ດັ່ງນັ້ນກໍມີຫລາຍເກີນໄປ. ຄວາມສົນໃຈໃນເລື່ອງນໍ້າ ແລະ ຄວາມຄິດກ່ຽວກັບວ່າ ຈະເຮັດແນວໃດ? ເພື່ອນໍາໃຊ້ນໍ້າ ໃຫ້ໄດ້ດີທີ່ສຸດ ແລະ ເພື່ອຜົນປະໂຫຍດຫຍັງ ແມ່ນມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນໂດຍນິໄສ. ດັ່ງນັ້ນ ການຄຸ້ມຄອງ ຈັດການ ຄວາມສັບຊ້ອນ ແລະ ຄວາມຫລາກຫລາຍນີ້ ຈຶ່ງກາຍເປັນຄວາມທ້າທາຍ ກ່ຽວຂ້ອງກັບທາງສັງຄົມ ແລະ ການເມືອງ ຊຶ່ງເຮັດໃຫ້ການຄຸ້ມຄອງຕາມແບບ “ຮູບຄໍາສັ່ງ ຫລື ຄວບຄຸມ” ຈາກ ຂັ້ນເທິງ ລົງທາງທ້ອງຖິ່ນ ຈຶ່ງບໍ່ສາມາດໃຫ້ຂໍ້ແກ້ໄຂບັນຫາຢ່າງຖາວອນໄດ້. ດ້ວຍເຫດນີ້ ການຄຸ້ມຄອງນໍ້າ ທີ່ເປັນໄປຕາມແບບຍຸດຕິທໍາ, ມີປະສິດທິພາບ ແລະ ມີຄວາມຍືນຍົງ ຈຶ່ງຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີວິທີການໃດໜຶ່ງທີ່ແຕກຕ່າງຈາກນີ້.

ດ້ວຍຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ່າງໆນາໆຕໍ່ການນໍາໃຊ້ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງນໍ້າ, ທາງເລືອກຕ່າງໆໃນການຄຸ້ມຄອງ ນໍ້າ ສາມາດ ສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ຄວາມສົນໃຈ (ຫລື ຜົນປະໂຫຍດ) ແລະ ຄວາມກັງວົນຂອງພາກສ່ວນຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ. ຜູ້ທີ່ຮູ້ສຶກວ່າຕົນເອງມີຜົນກະທົບຈາກທາງເລືອກຕ່າງໆນັ້ນ ກໍຈະແຕກຕ່າງກັນໄປ ຊຶ່ງຂຶ້ນຢູ່ກັບປະເດັນ ແລະ ຮູບແບບການນໍາໃຊ້ນໍ້າ ແລະ ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ເກີດຂຶ້ນຢູ່ໃນຂອບເຂດ ລະດັບທ້ອງຖິ່ນ, ລະດັບຊາດ, ລະດັບອ່າງໂຕ່ງ, ລະດັບພູມິພາກ ຫລືລະດັບໂລກ. ໃນລະດັບອ່າງໂຕ່ງຂະໜາດນ້ອຍ ຊຶ່ງຊາວກະສິກອນ ແລະ ຄົວເຮືອນ ຈະຕ້ອງຊອກຫາວິທີທາງໃນການແບ່ງປັນການນໍາໃຊ້ນໍ້າທີ່ມີຢູ່, ການຕັດສິນໃຈລະດັບທ້ອງຖິ່ນກ່ຽວກັບ ນໍ້າ ອາດຈະສ້າງຜົນກະທົບສະເພາະກັບບາງກຸ່ມ ເຊັ່ນ: ກຸ່ມຜູ້ຍິງ, ກຸ່ມລ້ຽງສັດ, ກຸ່ມປະໂມງ ແລະ ກຸ່ມຊາວນາ. ຖ້າຢູ່ໃນບ່ອນທີ່ມີແຜນການ ແລະ ຍຸດທະສາດການລົງທຶນ ເພື່ອພັດທະນາອ່າງນໍ້າເປັນເດີມພັນ ກຸ່ມຕ່າງໆອາດຈະໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດອັນດຽວກັນ ເຊັ່ນລວມມີ ສາທາລະນະປະໂພກ

ນ້ຳຕາມຕົວເມືອງ, ຜູ້ດຳເນີນທຸລະກິດເຂື່ອນໄຟຟ້າ, ຊາວກະສິກອນຂະຫນາດນ້ອຍ, ຜູ້ສ້າງຊົນລະປະທານເພື່ອການຄ້າ, ຜູ້ດຳເນີນດ້ານອຸດສາຫະກຳ, ຫລື ຜູ້ຄຸ້ມຄອງຈັດສັນດິນທາມເພື່ອຮັກສາຊີວະນາໆພັນ, ສັດນ້ຳ (ປາ) ແລະ ສະຫນອງນ້ຳສະອາດ. ການຕັດສິນທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງໃນກໍລະນີໃດກໍ່ຕາມ ອາດຈະສ້າງໃຫ້ເກີດຄວາມໂມໂຫ , ເມີນເສີຍຕໍ່ສິດທິ ຫລື ຜູ້ໃຊ້ນ້ຳມີຄວາມຂາດເຂີນ ສາມາດນຳໄປສູ່ການຖືກຖຽງ ແລະ ການຂັດແຍ່ງກັນ. ຫາກຂາດຄຳຫມັ້ນສັນຍາ ແລະ ຂາດການຍອມຮັບ ເຫດຜົນຂອງການຕັດສິນໃຈ ສາມາດເຮັດໃຫ້ຄົນເລົ່ານັ້ນບໍ່ປະຕິບັດຕາມເງື່ອນໄຂ ສິ່ງຜົນໃຫ້ ແຫລ່ງຊັບພະຍາກອນນັ້ນຖືກນຳໃຊ້ເກີນຂອບເຂດ, ເກີດມົນລະພິດ ແລະ ຖືກຊຸດໂຊມລົງໃນທີ່ສຸດ. ແຕ່ຈະກ້າວມາເຖິງ ການຕັດສິນໃຈ ທີ່ມີຄວາມຍຸດຕິທຳ, ມີປະສິດທິຜົນ ແລະ ມີລັກສະນະຍືນຍົງ ມີທ່າແຮງເກີດຂຶ້ນໄດ້ ກໍ່ຖ້າຫາກວ່າ ພາກສ່ວນຕ່າງໆທີ່ມີຄວາມສົນໃຈໃນການຕັດສິນໃຈກ່ຽວກັບນ້ຳ ເຂົ້າມາຮ່ວມມືເຮັດວຽກນຳກັນ ເພື່ອເຂົ້າໃຈຂໍ້ທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ແລະ ຊອກຫາຂໍ້ແກ້ໄຂບັນຫາຮ່ວມກັນ ທີ່ເຫັນດີເຫັນພ້ອມ ແລະ ຍອມຮັບສຳລັບທຸກໆຝ່າຍ. ດ້ວຍເຫດນັ້ນ, ຂະບວນການເຈລະຈາ ແລະ ຄວາມສາມາດ ໃນການອອກແບບ, ການອຳນວຍຄວາມສະດວກ ແລະ ການເຂົ້າຮ່ວມ ການເຈລະຈາຂອງຫລາຍໆຝ່າຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ຈຶ່ງເປັນສິ່ງສຳຄັນທີ່ສຸດເພື່ອບັນຫລຸເກີດຂໍ້ຕົກລົງຄືເຊັ່ນນີ້.

ຄູ່ມືການເຈລະຈາ ແມ່ນມີຈຸດປະສົງແນໃສ່ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ຜູ້ຊົມໃຊ້ນ້ຳ, ຜູ້ຄຸ້ມຄອງຈັດສັນ ແລະ ຜູ້ກຳນົດນະໂຍບາຍກ່ຽວກັບນ້ຳ ເຂົ້າຮ່ວມເຈລະຈາ ຕັດສິນບັນຫາກ່ຽວກັບ ນ້ຳ ເພື່ອກຳນົດ ແລະ ດຳເນີນການເຈລະຈາໃຫ້ມີປະສິດທິຜົນສູງ. ຂໍ້ຕົກລົງຕ່າງໆກ່ຽວກັບ ນ້ຳ ແມ່ນມີຫລາຍຮູບແບບແຕກຕ່າງກັນ ຊຶ່ງບາງທີອາດຈະແມ່ນ ຂໍ້ຕົກລົງລະຫວ່າງລັດຖະບານ, ຫລື ພາກປະຊາຊົນ, ອາດຈະຂຽນເປັນລາຍລັກອັກສອນ ຫລື ເປັນທຳນຽມທີ່ເຄີຍປະຕິບັດມາ. ແຕ່ທັງຫມົດຂໍ້ຕົກລົງທີ່ໃຊ້ການໄດ້ ແລະ ຍອມຮັບໂດຍທຸກໆຝ່າຍ ແມ່ນຂຶ້ນກັບການເຈລະຈາທີ່ດີ ຖ້າບໍ່ດັ່ງນັ້ນມັນອາດຈະບໍ່ເກີດຂຶ້ນໄດ້. ການນຳໃຊ້ ການເຈລະຈາເພື່ອໃຫ້ເກີດຜົນດີ ໃນການຄຸ້ມຄອງ ນ້ຳ ຈະລວມມີ ການສ້າງຂໍ້ຕົກລົງການແບ່ງປັນນ້ຳ, ແຜນຄຸ້ມຄອງຈັດສັນແຫລ່ງນ້ຳ, ການປະຕິຮູບກົດຫມາຍນ້ຳລະດັບຊາດ, ນະໂຍບາຍການຮ່ວມມືກ່ຽວກັບນ້ຳ ແລະ ສົນທິສັນຍາ ກ່ຽວກັບນ້ຳຕາມຊາຍແດນລະຫວ່າງຊາດ ຊຶ່ງທັງຫມົດສິ່ງເລົ່ານີ້ ແມ່ນກ່ຽວຂ້ອງກັບການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຫລາຍໆຝ່າຍ ທີ່ຈະຕ້ອງໄດ້ພະຍາຍາມເຈລະຈາຕໍ່ລອງຮ່ວມກັນ. ປຶ້ມຄູ່ມື ການເຈລະຈາ ແມ່ນແນ່ໃສ່ ເພື່ອສົ່ງເສີມ ແລະ ນຳທາງການເຈລະຈາ ເພື່ອຫາຂໍ້ຕົກລົງແບບມີຄວາມຍຸດຕິທຳ, ມີປະສິດທິຜົນ ແລະ ມີຄວາມຍືນຍົງ ໃຫ້ເກີດຜົນດີຂຶ້ນ ກວ່າເກົ່າ ບົນພື້ນຖານນຳໃຊ້ເຕັກນິກ ທີ່ສ້າງໃຫ້ຫລາຍໆພາກສ່ວນໄດ້ມີສ່ວນຮ່ວມໃນທາງສ້າງສັນ ເພື່ອວິເຄາະລະ ອງດ ແລະ ເຂົ້າໃຈ ເຖິງຜົນປະໂຫຍດ, ສິດທິ, ຄວາມສ່ຽງ ແລະ ຫນ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບ - ຕາມກົນໄກລະບົບ 4 R ຂອງການເຈລະຈາ.

“ ຄູ່ມືການເຈລະຈາ ແນ່ໃສ່ສົ່ງເສີມ ແລະ ແນະນຳວິທີ ການເຈລະຈາ ຫາຂໍ້ຕົກລົງກ່ຽວກັບນ້ຳ ຕາມແບບຍຸດຕິທຳ, ມີປະສິດທິຜົນ ແລະ ມີຄວາມຍືນຍົງ ”

ບົດອະທິບາຍ 1.1 ແມ່ນຫຍັງພິເສດກ່ຽວກັບນ້ຳ?

ໂດຍ ດີປັກ ເກຍວາລີ

ເປັນຫຍັງຈຶ່ງເຈລະຈາ? ການເຈລະຈາກ່ຽວຂ້ອງກັບນ້ຳມີຫຍັງແນ່? ຄຳຕອບກໍ່ຕົກຢູ່ໃນຄຸນສົມບັດ ຄວາມເປັນຈິງທາງກາຍະພາບຂອງນ້ຳໃນທຳມະຊາດ ແລະ ຜົນກະທົບທາງດ້ານສັງຄົມ. ດ້ວຍຊີວິດທີ່ແຕກຕ່າງກັນຢ່າງຫລວງຫລາຍ ການບໍລິການ ຕ່າງໆຂອງນ້ຳ ທີ່ຕອບສະໜອງຕໍ່ຄວາມມັ້ງຄັ້ງເລົ່ານັ້ນ ກໍ່ແມ່ນເພື່ອຄຳຈູນ ຊີວະນາໆພັນຂອງໂລກໃຫ້ຄົງຕົວໄວ້ຕະຫລອດໄປ. ນ້ຳ ເປັນທີ່ຮູ້ຈັກກັນດີ ຄື ແຫລ່ງຊັບພະຍາກອນ "ຫລົບຫນົ ຫລື ຊົ່ວໄລຍະສັ້ນໆ" ຊຶ່ງຫມາຍຄວາມວ່າ ບໍ່ຄືກັບ ດິນ, ອາຫານ, ຕົ້ນໄມ້, ແຮ່ທາດ ຫລື ແມ້ແຕ່ຄົນ ຖ້າປະນ້ຳໄວ້ຢູ່ໂດດດ່ຽວ ນ້ຳກໍ່ພ້ອມທີ່ຈະໄຫລ ແລະ ຮົ່ວຫນີຕະຫລອດເວລາ.

ການເຄື່ອນໄຫວຂອງນ້ຳຈະເຫັນຢ່າງຈະແຈ້ງໃນສາຍນ້ຳ, ແຕ່ວ່ານ້ຳຢູ່ໃນສະພາວະນຶ່ງເປັນນ້ຳແຂງ ຫລື ນ້ຳໃນອ່າງເກັບນ້ຳ ມັນຈະສະຫລາຍໄປຢ່າງງຽບໆ ແລະ ເຫີຍອາຍຫນີຢ່າງບໍ່ຮູ້ສຶກຕົວ. ມັນຈະໄຫລລົງຕາມເນີນພູ, ຊຶມອອກຈາກໂຕ້ດິນ ມາສູ່ຊັ້ນຫນ້າດິນໃນຮູບແບບນ້ຳພຸ ຫລື ໂອເອຊິດໃນບ່ອນທີ່ບໍ່ຄືກັນ, ຈົນກວ່າວ່າກັບວຽນໄປສູ່ທະເລ, ລະເຫີຍອາຍ ແລະ ກັບຄືນເປັນຝົນ ຫລື ຫົມະຕົກລົງມາຄືນ. ໃນເວລາ ນ້ຳ ກະຈາຍທົ່ວໄປ ມັນເບິ່ງຄືວ່າ ນ້ຳ ຊຶມເຂົ້າໄປໄດ້ຫມົດທຸກສິ່ງຢ່າງ ການກ່າວຂອງນັກປັດຊະຍາບູຮານ ເກຣັກ Thales of Miletus ໃຫ້ຄຳຊີ້ແຈງວ່າ ນ້ຳແມ່ນ ທາດສຸດທ້າຍທາງທາດເຄມີອື່ນໆ.

ແຕ່ເມື່ອມະນຸດເຂົ້າມາສູ່ວົງຈອນອັນນີ້ ໂດຍມີການຮຽກຮ້ອງ ແລະ ສິດອຳນາດເພີ່ມຂຶ້ນ ເປັນຜົນເຮັດໃຫ້ເກີດມີຄວາມກົດດັນ ຫລື ຂາດແຄນ ຂອງນ້ຳເພີ່ມຂຶ້ນ. ຄວາມກົດດັນນີ້ ເປັນປະສົບການທີ່ຮ້າຍແຮງທີ່ສຸດ ຕໍ່ສັດສາວາສິ່ງ ແລະ ລະ ຫວ່າງສັງຄົມມະນຸດ ທີ່ປະສົບພົບພໍ້ ໂດຍສະເພາະກ່ຽວກັບດ້ານຄຸນຄ່າ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການທີ່ແຕກຕ່າງກັນ. ເສດ ຖະກິດຂອງມະນຸດມີການຜັນແປ ຊຶ່ງຄວາມຕ້ອງການຂະຫຍາຍຕົວ ແມ່ນຈະຕ້ອງດີພໍກັບຄຸນສົມບັດຕ່າງໆຂອງນ້ຳ, ແຕ່ບໍ່ມີນ້ຳພຽງພໍກັບຄວາມຕ້ອງການ. ຕາມຄວາມເປັນຈິງ ນັບເລີ່ມແຕ່ສັງຄົມມີຄວາມສີວິໄລ ຄວາມສະຫລາດຂອງມະນຸດໄດ້ພັດທະນາກວ້າງໄກໃນການຍັບຍັ້ງການໄຫລວຽນຂອງນ້ຳໃນທຳມະຊາດ ແລະ ປ່ຽນທິດທາງໄປແຫ່ງຫົນອື່ນເພື່ອລະບົບຄວາມຫົວໂຫຍນ້ຳຂອງມະນຸດ. ມັນເປັນແຫລ່ງຂອງຄວາມບໍ່ເປັນມິດກັນ (ແຕ່ວ່າບໍ່ມີການຕໍ່ສູ້ແບບເປີດເຜີຍ) ລະຫວ່າງ ຄວາມພະຍາຍາມຕ່າງໆ ທີ່ມີສາຍເຫດມາຈາກທັດສະນະທີ່ແຕກຕ່າງກັນ: ຮາກເຄົ້າພາສາ ລາຕິນ ຂອງຄຳວ່າ "ຄູ່ແຂ່ງ" ແມ່ນຍ້ອນຄືນໄປເຖິງ "ທຸກຄົນຜູ້ທີ່ແບ່ງປັນການນຳໃຊ້ນ້ຳ ໃນຫ້ວຍດຽວກັນ". ການໂຕ້ຖຽງຕໍ່ຄວາມຕ້ອງການ ທີ່ເປັນຂໍ້ຂັດແຍ່ງ ຈຶ່ງເປັນສ່ວນຫນຶ່ງທີ່ຫລີກລ້ຽງບໍ່ໄດ້ ແລະ ເປັນສ່ວນຫນຶ່ງຂອງຜົນປະໂຫຍດ, ສິດທິ, ຄວາມສ່ຽງ ແລະ ຫນ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບ ຈາກການໄຫລຂອງຊັບພະຍາກອນທີ່ຫລົບຫນົ ຄື ນ້ຳ.

ນ້ຳ ກ່ຽວຂ້ອງກັບຫລາຍໆວິຊາ ທີ່ເລີ່ມແຕ່ວິຊາວະກຳສາດ, ອຸທິກກະສາດ, ເຄມີສາດ, ຈຸລິນຊີວິທະຍາ ໄປເຖິງວິຊາ ເສດຖະສາດ, ກົດຫມາຍ, ສັງຄົມວິທະຍາ, ປະຫວັດສາດ, ວັດທະນະທຳ ແລະ ປັດສະຍາ. ການຖືສິດທິພິເສດຂົງເຂດໃດຫນຶ່ງ (ເຊັ່ນ: ວິຊາວະກຳກໍ່ສ້າງ) ແຕ່ບໍ່ຄຳນຶງເຖິງວິຊາອື່ນໆ (ເຊັ່ນ: ເສດຖະສາດ ຫລື ຈັນຍາບັນ) ໃນການຄຸ້ມຄອງນ້ຳແບບສະໄຫມໃຫມ່ ຈຶ່ງໄດ້ກາຍເປັນສາຍເຫດພື້ນຖານຂອງຂໍ້ຂັດແຍ່ງກ່ຽວກັບນ້ຳໃນປະຈຸບັນ. ສິ່ງທີ່ປ່ຽນແປງໃນຂະນະນີ້ກໍ່ຄືວ່າມີຄົນໃນສັງຄົມຮຽກຮ້ອງຫລາຍຂຶ້ນວ່າ ຈະນຳໃຊ້ນ້ຳ, ຄຸ້ມຄອງ ແລະ ແບ່ງປັນນ້ຳ ດ້ວຍວິທີໃດ. ພວກເຂົາເລົ່ານັ້ນຮຽກຮ້ອງເປັນສັບດຽວກັນ ຄື: ການເຈລະຈາ. ການເຈລະຈາເປີດກວ້າງ ເປັນວິທີກ້າວຫນ້າໃນການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງທີ່ເກີດຂຶ້ນໂດຍເຈດຕະນາ; ທາງເລືອກ ແມ່ນການຄວບຄຸມອຳນາດຂອງຝ່າຍຫນຶ່ງເຫນືອອີກຝ່າຍຫນຶ່ງ, ການຍອມແພ້, ການຢູ່ເສີຍ, ການຖອນຕົວ ແລະ ການແຊກແຊງຂອງມິທິສາມ. ການເຈລະຈາ ເປັນເລື່ອງທີ່ຫຍຸ້ງຍາກສັບສົນ, ມັນໃຊ້ເວລາ ແລະ ໂດຍປົກກະຕິກໍ່ເປັນຫນ້າທີ່ຖອຍໃຈ ແຕ່ມັນກໍ່ຍັງເປັນຂະບວນການທີ່ສາມາດແກ້ໄຂບັນຫາໄດ້ຢ່າງຫລວງຫລາຍທີ່ນອກເຫນືອຈາກການຖືກຖຽງກັນເລື່ອງ ນ້ຳໃນແບບວິທີທາງເພື່ອຮັກສາຄວາມສວຍງາມຂອງສັງຄົມມະນຸດ ແລະ ໂລກສິ່ງທີ່ມີຊີວິດຂອງຄວາມມັ້ງຄັ້ງ ທີ່ຄວາມສີວິໄລຝັ່ງຕົວຢູ່.

1.1.1 ການເຈລະຈາແມ່ນຫຍັງ?

ພວກເຮົາທຸກຄົນອາໄສຢູ່ໃນໂລກທີ່ມີທາງເລືອກ ກ່ຽວຂ້ອງກັບການແບ່ງປັນການນຳໃຊ້ນ້ຳ ແລະ ແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ແຕກຕ່າງກັນເກີດຂຶ້ນ. ທາງເລືອກທີ່ກ່າວມານັ້ນເປັນສິ່ງທີ່ສົ່ງເສີມໃຫ້ຄົນຫັນໜ້າເຂົ້າມາຫາກັນ ເພື່ອເຈລະຈາໂດຍລວມມີ ການໂອ້ລົມກັນ, ຕໍ່ລອງ, ຖືກຖຽງກັນ, ແບ່ງປັນຄຳຄິດເຫັນນຳກັນ ແລະ ຊອກຫາຂໍ້ແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ຜ່ານ ການວິເຄາະ ແລະ ຕັດສິນໃຈຢ່າງຖືກຕ້ອງ.

ໃນບົ້ມພົດຈະນານຸກົມນິຍາມ ຄຳວ່າ ເຈລະຈາ ແມ່ນມີຄວາມໝາຍວ່າ: 1) ຄວາມພະຍາຍາມທີ່ບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງ ຫລື ຂໍ້ປະນີປະນອມ ທີ່ຜ່ານການສົນທະນາແລກປ່ຽນຄຳຄິດເຫັນນຳກັນ. 2) ເຮັດໃຫ້ສິ່ງໃດໜຶ່ງເກີດຂຶ້ນໂດຍ ການເຈລະຈາຕໍ່ລອງ ຫລື 3) ຊອກຫາວິທີທາງແກ້ໄຂບັນຫາ ຫລື ອຸປະສັກຕ່າງໆ. ເປັນຄຳສັບທີ່ມີຕົ້ນກຳເນີດມາຈາກພາສາລາຕິນ “negotiare” ທີ່ໝາຍຄວາມວ່າ “ທີ່ຈະດຳເນີນການດຳເນີນທຸລະກິດ”.

ນິຍາມໃນທາງປະຕິບັດແມ່ນ ໝາຍຄວາມ ວ່າ:

ການເຈລະຈາແມ່ນໝາຍເຖິງຂະບວນການພົບປະກັນຂອງສອງຝ່າຍ ຫລື ຫລາຍໆຝ່າຍ ເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາ ໂດຍສັນຕິ ໂດຍການໄກ່ເກ້ຍ ແລະ ສະເໜີທາງອອກທີ່ຜ່ານການຕັດສິນໃຈຮ່ວມກັນ ຫລາຍກວ່າທີ່ຈະດຳເນີນ ການຕັດສິນໃຈໂດຍຝ່າຍໃດຝ່າຍໜຶ່ງ ຫລື ບຸກຄົນໃດໜຶ່ງ. ຈຸດປະສົງຫລັກໆຂອງການເຈລະຈາ ແມ່ນເພື່ອ ບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງທີ່ຍອມຮັບ ແລະ ໃຊ້ການໄດ້ສຳລັບທຸກໆຝ່າຍ.

ການເຈລະຈາເປັນຂະບວນການທີ່ເຄື່ອນໄຫວ ແລະ ປ່ຽນແປງຕະຫລອດ ຊຶ່ງມັນມີເຫນືອກວ່າ ການເຂົ້າຮ່ວມ ປະເມີນ ຄວາມຄິດຂອງຝ່າຍໃດຝ່າຍໜຶ່ງ. ການເຈລະຈາ ໃນທາງສ້າງສັນ ໝາຍຄວາມວ່າ ເປັນສິ່ງທີ່ມີຄວາມຄາດ ຫວັງ ແລະ ມີຄວາມເຄົາລົບ ທີ່ຈະນຳເອົາ ແລະ ແບ່ງປັນແນວຄວາມຄິດຂອງທຸກຄົນອອກມາໃນ “ໂຕະເຈລະຈາ”.¹

“ການເຈລະຈາເປັນຂະບວນການທີ່ເຄື່ອນໄຫວ ແລະ ປ່ຽນແປງຕະຫລອດ”

1.1.2 ການບໍລິຫານປົກຄອງ ແລະ ການເຈລະຈາ

ຈາກການສົນທະນາຫາລືກັນຢູ່ພາຍໃຕ້ຮົ່ມຕົ້ນໄມ້ບູຮານ ມາເຖິງການເຈລະຈາໃນຫ້ອງປະຊຸມສະມັດຊາສະຫາ ປະຊາຊາດທີ່ຫັນສະໄຫມ ໂຕະການເຈລະຈາໄດ້ສ້າງພື້ນຖານການມີສ່ວນຮ່ວມ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ລະບົບການບໍລິຫານປົກ ຄອງມີປະສິດທິຜົນ. ການບໍລິຫານປົກຄອງ ບັນລະຍາຍເຫນືອກວ່າຄຳນິຍາມຂອງເຈົ້າໜ້າທີ່ລັດ ດ້ານນິຕິບັນຍັດ, ບໍລິ ຫານ ແລະ ຕຸລາການ ທີ່ສະແດງເຖິງທຸກໆວິທີທາງ ການເຄື່ອນໄຫວໜ້າທີ່ທັງໝົດ ຂອງບັນດາເຈົ້າໜ້າທີ່ລັດ, ອົງ ການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານ, ອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນ ແລະ ພາກສ່ວນທຸລະກິດ ທີ່ຫັບຊອ້ນກັນ. ມັນໃຫ້ລາຍລະອຽດ ‘ສິ່ງທີ່ສະຫລັບຊັບຊ້ອນຂອງຄຳສະເໜີຈາກເຈົ້າໜ້າທີ່ທີ່ເປັນຄູ່ແຂ່ງ’.² ໂດຍສະເພາະ ການບໍລິຫານປົກຄອງນັ້ນ ສະແດງ ເຖິງ ‘ຂົງເຂດຕ່າງໆຂອງລະບົບ ການບໍລິຫານ, ເສດຖະກິດ, ສັງຄົມ ແລະ ລະບົບການເມືອງ ທີ່ເນັ້ນໃສ່ດ້ານ ການພັດທະ ນາ ແລະ ຄຸ້ມຄອງ ຊັບພະຍາກອນນັ້ນ ແລະ ການນຳສິ່ງການບໍລິການນັ້ນ ໃນຫລາຍໆລະດັບຂອງສັງຄົມ’³.

“ໂຕະເຈລະຈາໄດ້ສ້າງພື້ນຖານການມີສ່ວນຮ່ວມ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ການບໍລິຫານປົກຄອງມີປະສິດທິຜົນ”

ສິ່ງທີ່ເຫັນຈະແຈ້ງໃນທີ່ນີ້ກໍ່ແມ່ນວ່າ ລະບົບການຄຸ້ມຄອງນ້ຳ ສາມາດເປັນຂະບວນການປະດິດຄິດຄົ້ນໃນທາງ ສ້າງສັນ ທີ່ໂດຍປົກກະຕິແລ້ວຈະປະກອບສ້າງເປັນໂຄງຮ່າງຂຶ້ນ ແລະ ຖືກປະຕິບັດ ໂດຍຜ່ານການເຈລະຈາ. ສິ່ງທີ່ສຳ ຄັນຄືວ່າ ຈະບໍ່ມີຜູ້ປະຕິບັດ ຫລື ຜົນທີ່ໄດ້ຮັບພຽງແຕ່ຜູ້ດຽວ ເພາະທາດແທ້ຂອງການບໍລິຫານປົກຄອງ ກໍ່ຄືວ່າ ມັນລວມ ເອົາບັນດາຄົນຈາກຫລາຍພາກສ່ວນທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ເຂົ້າຮ່ວມການເຈລະຈາຕາມຮູບແບບຕ່າງໆ ແລະເກີດຜົນ ຂໍ້ຕົກລົງ ທີ່ໄດ້ມາຫລາກຫລາຍໆປະເພດ.

ຈາກລະດັບທ້ອງຖິ່ນ ເຖິງລະດັບສາກົນ ການເຂົ້າຮ່ວມ ແລະ ການເຈລະຈາ ຈະລວມມີ: ການປະທ້ວງ ແລະ ການເທດສະຫນາ, ການສັນລະເສີນ ແລະ ຄວາມເປັນຈິງ, ການຕົກຕອງ ແລະ ການບໍ່ເຫັນດີເຫັນພ້ອມ, ການແຂ່ງຂັນ ແລະ ການຮ່ວມມື. ການເຈລະຈາຂໍ້ຂັດແຍ່ງກ່ຽວກັບນ້ຳ ຍອມຮັບວ່າເປັນຂະບວນການທີ່ສະຫລັບຊັບຊ້ອນ ແຕ່ມັນຈຳ ເປັນຈະຕ້ອງໄດ້ພະຍາຍາມແກ້ໄຂ ບັນຫາທີ່ຊັບຊ້ອນ ແລະ ຄວາມແຕກຕ່າງນັ້ນໆ ເພື່ອເປົ້າຫມາຍທັງຫມົດແນໃສ່ທັນ ປ່ຽນຂໍ້ຂັດແຍ່ງມາເປັນການຮ່ວມມືກັນໃນທາງສ້າງສັນ ແລະ ເພີ່ມທະວີການຮ່ວມມືໃນການເຈລະຈາຢ່າງເຂັ້ມແຂງ ເພື່ອ ສຳເລັດຂໍ້ຕົກລົງ ໂດຍສະຫມັກໃຈ, ມີຄວາມຍຸດຕິທຳ ແລະ ຖາວອນ.

ປຶ້ມຄູມິເທລ໌ມນີ້ ແມ່ນແນໃສ່ສ້າງໃຫ້ເຈົ້າໜ້າທີ່ຜູ້ຄຸ້ມຄອງ ນ້ຳ ໃນທຸກໆລະດັບ ກຳນົດ ແລະ ເອົາຈິງເອົາຈັງກັບ ບັນຫາທີ່ຊັບຊ້ອນທາງດ້ານນິເວດວິທະຍາ ແລະ ດ້ານການເມືອງ ຕໍ່ກັບການຄຸ້ມຄອງນ້ຳ ແລະ ແກ້ໄຂບັນຫາເລົ່ານັ້ນ ດ້ວຍການເຈລະຈາຕາມທັດສະນະຕ່າງໆ.

“ເປົ້າຫມາຍທັງຫມົດແນໃສ່ທັນປ່ຽນຂໍ້ຂັດແຍ່ງມາເປັນການຮ່ວມມືກັນໃນທາງສ້າງສັນ”

1.2 ຫລັກການ 4 R

“ການເຈລະຈາຄວນຈະຕ້ອງຍຶດຖືຫລັກການ 4 R”

ເສັ້ນທາງສູ່ການບໍລິຫານປົກຄອງນ້ຳທີ່ມີ ຄວາມຍຸດຕິທຳ, ມີປະສິດທິຜົນ ແລະ ຍືນຍົງ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ທຸກໆຝ່າຍ ທີ່ເຂົ້າຮ່ວມໃນການເຈລະຈາຕ້ອງຍຶດຖືຫລັກການ 4R ຄື: ຜົນປະໂຫຍດ, ຄວາມສ່ຽງ, ສິດທິ ແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບ (Rewards, risks, rights and responsibilities).

ວິທີການດັ່ງກ່າວນີ້ ສະໜັບສະໜູນ ວິທີການ “ສິດທິ ແລະ ຄວາມສ່ຽງ” ທີ່ປະຕິບັດໂດຍຄະນະກຳມະການ ໂລກກ່ຽວກັບສ້າງເຂື່ອນ.⁴ ປຶ້ມຄູມິ ການເຈລະຈາ ເພີ່ມອີງປະກອບທີ່ສຳຄັນໃສ່ ຄື: ຜົນປະໂຫຍດ (Rewards) ເພື່ອໃຫ້ ລາຍລະອຽດ ການສ້າງສິ່ງຈູງໃຈໃນການວິເຄາະຕາມຫລັກ 4R.

ການຂຽນລາຍລະອຽດກ່ຽວກັບເລື່ອງລາວຄວາມຈິງ ແລະ ທັດສະນະຕ່າງໆ ເຫັນວ່າເປັນຕົວຂັບເຄື່ອນສຳຄັນ ທີ່ ຈະດຶງດູດເອົາພາກສ່ວນຕ່າງໆເຂົ້າມາຮ່ວມການເຈລະຈາ ເພາະມັນສາມາດຊ່ວຍໃຫ້ກຳນົດໄດ້ ຜູ້ທີ່ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດທັງ ຫມົດ ທີ່ມີຄວາມສົນໃຈ ແລະ ຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ເຂົ້າມາຮ່ວມການເຈລະຈາ. ນອກຈາກນັ້ນ ມັນຍັງສະແດງໃຫ້ເຫັນຢ່າງຈະ ແຈ້ງວ່າ ແມ່ນຫຍັງຄືຄວາມສົນໃຈທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຂອງແຕ່ລະຝ່າຍ ແລະ ຊ່ວຍໃຫ້ຕັ້ງຄຳຖາມຖືກຕ້ອງກັບທຸກໆຝ່າຍ ເພື່ອກຳ ນົດວ່າ: ໃຜຄືຜູ້ທີ່ສະແຫວງຫາລາງວັນ ຫລື ສິ່ງຕອບແທນ, ຮຽກຮ້ອງສິດ, ກຳສ່ຽງ ຫລື ໃຜຄືຜູ້ຖືຄວາມຮັບຜິດຊອບ.

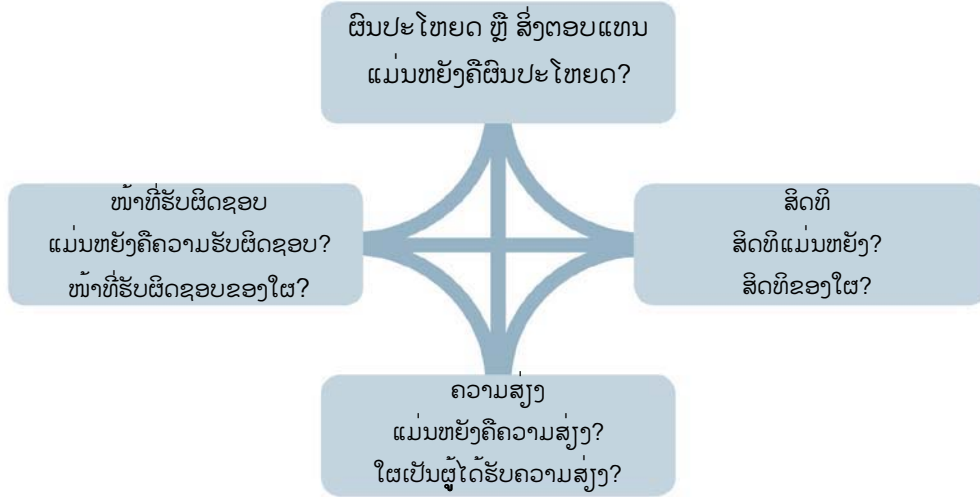
ການຕອບຄຳຖາມທັງຫມົດທີ່ກ່າວມານັ້ນ ເປັນຂະບວນການທີ່ເກີດຂຶ້ນປ່ຽນແປງຢູ່ສະເໝີ. ການວິເຄາະຕາມ ຫລັກ 4R ຈະລວມມີ ການຄົ້ນຄວ້າວິໃຈ, ການສຳພາດ, ການຟັງ, ການຖ່າຍຮູບ, ການບັນທຶກ, ການຮຽບຮຽງ, ການແປ ຄວາມຫມາຍ ແລະ ການສົນທະນາປຶກສາຫາລື. ມັນອາດຈະນຳໃຊ້ໃນຂັ້ນຕອນທຳອິດຂອງການສ້າງສ່ວນຮ່ວມຂອງ

ຫຼາຍໆຝ່າຍ ຊຸກຍູ້ໃຫ້ທຸກໆຝ່າຍກ້າວໄປສູ່ການເຈລະຈາຢ່າງເປັນຮູບປະທຳ ແລະ ເຮັດໜ້າທີ່ຄືສ້າງບັນຊີລາຍ
ການກວດກາເພື່ອການຍອມຮັບຂໍ້ຕົກລົງທີ່ຈຳເປັນຮູບເປັນຮ່າງຂຶ້ນມາ. ລະບົບ 4R ຊ່ວຍໃຫ້ລາຍລະອຽດຂອງ
ໂຄງຮ່າງການຈັດຕັ້ງ, ການວິເຄາະ ແລະ ການເຂົ້າໃຈ ເຖິງຄວາມສົນໃຈຂອງຜູ້ເຈລະຈາທັງຫຼາຍ. ຖ້າຍິດຖືໃສ່
ລະບົບ 4R ໃນການເຈລະຈາ ຈະຊ່ວຍໃຫ້ສ້າງຊ່ອງວ່າງຈຳເປັນສຳລັບຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມການເຈລະຈາ ສ່ວນປະກອບ
ສຳຄັນຕ່າງໆທີ່ຈະນຳເຂົ້າມາປັບຄວາມສົນໃຈຕ່າງໆເຂົ້າຮ່ວມກັນເປັນຂໍ້ຕົກລົງ.

ຮູບທີ 1.1 ການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ການແບ່ງປັນນ້ຳທີ່ຈະຕ້ອງມີການເຈລະຈາລະຫວ່າງຜູ້ຊົມໃຊ້ (ປະເທດ ຕັນ
ຊະເນຍ)

ແຜນວາດ 1.1: ລະບົບ 4Rs.

“ລະບົບ 4R ຊ່ວຍໃຫ້ລາຍລະອຽດ ກອບໂຄງຮ່າງ ການຈັດຕັ້ງ, ການວິເຄາະ ແລະ ການເຂົ້າໃຈ ເຖິງຄວາມສົນໃຈຂອງຜູ້ເຈລະຈາທັງຫລາຍ”

1.2.1. ຜົນປະໂຫຍດ (ຫລື ສິ່ງຕອບແທນ Rewards)

ໃນສະຖານນະການທີ່ຄວາມຕຶງຄຽດກ່ຽວກັບນ້ຳ ອາດຈະເພີ່ມຂຶ້ນຢ່າງວ່ອງໄວ ນັກເຈລະຈາທີ່ດີທັງຫລາຍຈະ ຮັກສາສິ່ງໜຶ່ງໃນໃຈສະເໝີ ຄື: ລາງວັນ. ລາງວັນເຫລົ່ານີ້ ຈະລວມມີ ນັບແຕ່ ການສ້າງ ແລະ ແບ່ງປັນຜົນປະໂຫຍດ ເພື່ອແບ່ງປັນ ແລະ ຫລຸດຜ່ອນຄ່າເສຍຫາຍ.

ລາງວັນທີ່ເປັນວັດຖຸ ແລະ ວັດແທກໄດ້ ຈະລວມມີ ລະບົບນິເວດວິທະຍາທີ່ສົມບູນຂຶ້ນ, ລະບົບການປົກຄອງແບບໃໝ່ ແລະ ສິ່ງຈູງໃຈເພີ່ມຂຶ້ນເປັນລຳດັບ. ການຖືກຖຽງກັນເລື່ອງສິ່ງທີ່ຈູງໃຈ ເຊັ່ນວ່າ: ການແບ່ງປັນນ້ຳສະອາດໃຫ້ພໍພຽງໃຊ້ ແລະ ການຈັດສົ່ງໄປຖືກ ເວລາ ແລະ ຄົນ ທີ່ຕ້ອງການ ແມ່ນເປັນການຫຍຸ້ງຍາກ.

ລາງວັນ ຫລື ສິ່ງຕອບແທນ ບໍ່ແມ່ນວ່າທີ່ຈະສາມາດເຫັນປະຈັກຕາ, ເປັນຕົນເປັນຕົວ, ເປັນວັດຖຸໄດ້ທຸກໆຢ່າງ. ບາງລາງວັນມີມິຕິ ຫລື ຂະໜາດທີ່ບໍ່ສາມາດວັດແທກໄດ້ໂດຍແບບງ່າຍໆ. ເບົ້າຫມາຍສຳຄັນຂອງທຸກໆການເຈລະຈາ ແມ່ນຈະຕ້ອງເຄົາລົບ ແລະ ສະໜັບສະໜູນສິດທິ, ແບ່ງປັນຄວາມສ່ຽງຢ່າງເທົ່າທຽມກັນ ແລະ ສ້າງບົດບາດ ຫລື ໃຫ້ອຳ ນາດຕໍ່ຜູ້ປະຕິບັດ ເພື່ອປະຕິບັດໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ.

ການວິເຄາະລາງວັນຕາມລະບົບ 4R ຄວນຈະຕ້ອງແນໃສ່ ໃນເຊິ່ງວັດຖຸ ແລະ ຫລັກການ ໂດຍມີຄຳຖາມສຳຄັນດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

- ເພື່ອສ້າງທາງອອກຫລາຍໆຢ່າງ ແມ່ນຫຍັງອາດຈະເປັນຜົນປະໂຫຍດ ຫລື ສິ່ງຕອບແທນ?
- ໃຜຈະເປັນຜູ້ໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດ ຫລື ສິ່ງຕອບແທນນັ້ນ?
- ສິ່ງທີ່ໄດ້ຮັບນັ້ນຈະແບ່ງປັນດ້ວຍວິທີໃດ?

- ໃຜຈະເປັນຜູ້ໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດ ຫລື ສິ່ງຕອບແທນນັ້ນ?
- ສິ່ງທີ່ໄດ້ຮັບນັ້ນຈະແບ່ງປັນດ້ວຍວິທີໃດ?
- ແມ່ນຫຍັງຄືຄວາມຍຸດຕິທຳ, ຄວາມຍິນຍົງ ແລະ ປະສິດທິຜົນ?

1.2.2 ຄວາມສ່ຽງ

ການເຈລະຈາ ປຸງແປງລະບົບການພັດທະນາ, ຄຸ້ມຄອງ ແລະ ນຳໃຊ້ ນັ້ນ ຊຶ່ງແມ່ນອນວ່າ ມັນນຳເອົາຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆ ແຕ່ໂດຍຕາມທຳມະຊາດ ແລະ ຄວາມເຂົ້າໃຈ ຄວາມສ່ຽງຈະເກີດປຸງແປງໄປຕະຫລອດເວລາ. ໃນຊ່ວງຜ່ານມາ ຄວາມສົນໃຈຈະເວົ້າເນັ້ນເຖິງ ຄວາມສ່ຽງທາງດ້ານການເງິນ ທີ່ມີຕໍ່ນັກລົງທຶນພາກລັດ ແລະ ເອກະຊົນ. ໃນປະຈຸບັນນີ້ ຈະເນັ້ນໃສ່ຫລາຍກວ່າເກົ່າ ແມ່ນຄວາມສ່ຽງຂອງຜູ້ປະຕິບັດທຸກໆພາກສ່ວນທີ່ຕັດສິນລ່ວງໜ້າບໍ່ວ່າດ້ວຍຄວາມສະຫມັກໃຈ ຫລື ບໍ່ສະຫມັກໃຈ.

ບາງຄວາມສ່ຽງອາດຈະຖືເອົາເປັນທາງເລືອກ ທີ່ເປັນເລື່ອງທຳມະດາຂອງການເຮັດທຸລະກິດ. ບໍລິສັດໃດໜຶ່ງອາດຈະເລືອກລົງທຶນສ້າງເຂື່ອນໄຟຟ້ານ້ຳຕົກ. ອົງການຈັດຕັ້ງຕົວແທນພາກລັດ ອາດຈະເລືອກເອົາ ແບ່ງປັນງົບປະມານບໍລິຫານເຂົ້າພັດທະນາລະບົບນ້ຳປະປາ. ພາກສ່ວນທຸລະກິດ ລັດວິສາຫາກິດ ອາດຈະເລືອກທີ່ຈະໃຊ້ແຫລ່ງຊັບພະຍາກອນມະນຸດເປັນປົງໃນການວາງແຜນ, ການອອກແບບ ແລະ ດຳເນີນການສ້າງລະບົບຊົນລະປະທານ. ທັງຫມົດຂະແໜງ ການທີ່ກ່າວມານີ້ ແມ່ນແບກຫາບຄວາມສ່ຽງ ແຕ່ພວກເຂົາກໍ່ເຮັດດ້ວຍຄວາມສະຫມັກໃຈ.

ຄວາມສ່ຽງ ໂດຍບໍ່ແມ່ນຄວາມສະຫມັກໃຈ ຈະຂ້ອນຂ້າງແຕກຕ່າງກັນ ແລະ ແຕກຕ່າງຈາກກໍລະນີທີ່ກ່າວມາຂ້າງເທິງນັ້ນ. ຊາວປະມົງທີ່ອາໄສຢູ່ເທິງໜ້າເຂື່ອນໄຟຟ້າ ອາດຈະຖືກບັງຄັບໃຫ້ເສຍບາງສ່ວນຂອງການຫາປາທີ່ເຄີຍເຮັດເປັນປົກກະຕິ. ເຮືອນຊານຈົມຢູ່ໄຕ້ພື້ນນ້ຳ ແລະ ຖືກບັງຄັບຈະຕ້ອງໄດ້ອົບພະຍົບໜີໄປຢູ່ບ່ອນອື່ນ, ຖິ່ນທີ່ຢູ່ອາໄສຖືກລະບາຍ ຫລື ຖືກນ້ຳຖ້ວມ ໂດຍລະບົບຊົນລະປະທານທີ່ກໍ່ສ້າງໃຫມ່ ສິ່ງຜົນໃຫ້ປະຊາກອນສັດນ້ຳ-ປ່າ ຫລຸດລົງ. ພາກສ່ວນຕ່າງໆທີ່ໄດ້ສູນເສຍການເຂົ້າເຖິງ ແລະ ສິດທິ ການນຳໃຊ້ນ້ຳ ທີ່ເປັນຜົນມາຈາກການປຸງແປງນັ້ນ ກໍ່ຍັງແບກຫາບຄວາມສ່ຽງ ແຕ່ພວກເຂົາຖືຄວາມສ່ຽງໂດຍທີ່ບໍ່ສະຫມັກໃຈ.

ການວິເຄາະຕາມລະບົບ 4R ຂອງການເຈລະຈາ ບໍ່ຄວນເບິ່ງຂ້າມການຖືຄວາມສ່ຽງແບບທີ່ສະຫມັກໃຈ ແຕ່ສິ່ງທີ່ເປັນຫລັກໆຈະຕ້ອງແນໃສ່ການແບກຫາບຄວາມສ່ຽງໂດຍບໍ່ສະຫມັກໃຈ ບໍ່ວ່າຈະຍຸດຕິທຳ ຫລື ບໍ່, ຊຶ່ງວິທີການຈະນຳທາງດ້ວຍຄຳຖາມດັ່ງນີ້:

- ສຳລັບທາງເລືອກຕ່າງໆ ແມ່ນຫຍັງຄືອາດເປັນຄວາມສ່ຽງ?
- ໃຜຄືຜູ້ຖືຄວາມສ່ຽງໂດຍສະຫມັກໃຈ?
- ໃຜຄືຜູ້ຖືຄວາມສ່ຽງໂດຍບໍ່ສະຫມັກໃຈ?
- ຄວາມສ່ຽງເລົ່ານີ້ຈະແບ່ງປັນກັນແນວໃດ, ໂດຍສະເພາະຈະຫລຸດຜ່ອນຄວາມສ່ຽງແນວໃດ ຕໍ່ກັບຜູ້ທີ່ບໍ່ສະຫມັກໃຈ?

1.2.3. ສິດທິ

ການວິເຄາະຕາມລະບົບ 4R ນຳໄປສູ່ຄຳຖາມໂດຍກົງວ່າ ຜູ້ທີ່ຖືຄວາມສ່ຽງໂດຍບໍ່ສະຫມັກໃຈ ໄດ້ເຂົ້າມາໃນໂຕະເຈລະຈາ ດ້ວຍຖານະທີ່ຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍ ແລະ ຢູ່ໃນຕຳແໜ່ງການເຈລະຈາ ທີ່ມີສິດທິມະນຸດຕໍ່ນ້ຳ ແລະ ການບໍລິການທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບນ້ຳ.

ການໃຫ້ເຫດຜົນຫລາຍໆຢ່າງ ທີ່ເປີດເຜີຍທີ່ກ່ຽວກັບສິດທິຢ່າງກະຈ່າງແຈ້ງ ໃນເອກະສານ ເລື່ອງ ຄຸນຄ່າ ແລະ ມາດຕະຖານລະດັບໂລກທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການເຈລະຈາກ່ຽວກັບ ນີ້⁵. ຄະນະກຳມະການສະຫະປະຊາຊາດ ວ່າດ້ວຍ ສິດທິທາງວັດທະນະທຳ, ສັງຄົມ ແລະ ເສດຖະກິດ ຍັງຢືນວ່າ ເພາະວ່ານີ້ເປັນແຫລ່ງຂັບພະຍາກອນທຳມະຊາດທີ່ມີ ຄວາມຈຳກັດ ແລະ ເປັນປັດໃຈພື້ນຖານສຳຄັນທີ່ສຸດຕໍ່ຊີວິດ ແລະ ສຸຂະພາບ: 'ສິດທິມະນຸດຕໍ່ກັບ ນີ້ ເປັນສິ່ງທີ່ຈຳເປັນ ທີ່ຂາດບໍ່ໄດ້ ນຳພາເອົາຊີວິດຂອງມະນຸດໄປສູ່ຄວາມສະຫງ່າງາມ'. ດັ່ງນັ້ນ, ມັນຈຳເປັນ ທີ່ຈະຕ້ອງໄດ້ຍົກສູງໃຫ້ເປັນສິ່ງ ສຳຄັນກວ່າຫມູ່ ກ່ອນທີ່ຈະສຳນຶກເຖິງສິດ ທິມະນຸດດ້ານອື່ນໆ. ສິດທິມະນຸດກ່ຽວກັບນີ້ ໄດ້ກຳນົດສິດໄວ້ວ່າ ທຸກໆຄົນ ສາມາດນຳໃຊ້ນີ້ໄດ້ຢ່າງພໍພຽງ, ປອດໄພ, ຍອມຮັບ, ເຂົ້າເຖິງງ່າຍ ແລະ ເໝາະສົມ ສຳລັບສ່ວນບຸກຄົນ ແລະ ໃນຄົວ ເຮືອນ⁶.

ປະເທດມະຫາອຳນາດ ເຊັ່ນ: ສະຫາລັດອາເມລິກາ ແລະ ສະຖາບັນສາກົນລະຫວ່າງຊາດ ລວມທັງທະນາຄານ ໂລກ ກໍ່ຄັດຄ້ານກ່ຽວກັບສິດທີ່ມີຢູ່ໃນປະຈຸບັນ ແລະ ບາງຄົນກໍ່ເວົ້າມັນວ່າ ມີແນວໂນ້ມທີ່ກໍ່ໃຫ້ເກີດຄວາມເສຍຫາຍຂຶ້ນ. ຄວາມຫມາຍຂອງຖ້ອຍຄຳທີ່ແນ່ນອນ "ສິດທິມະນຸດ ກັບ ຄວາມຕ້ອງການຂອງມະນຸດ" ໄດ້ມີການປະທະກັນບັນຍັດການທູດ ແລະ ຜູ້ປະທ້ວງໃນກອງປະຊຸມກ່ຽວກັບນີ້ຂອງໂລກ ຕັ້ງແຕ່ ແມັກຊິກໂກ້ ຊີຕີ້ ຫາ ອິດສະຕຣາບູນ. ມັນຍັງມີເລື່ອງ ທີ່ມີ ຄວາມເຫັນແຕກຕ່າງກັນ ແລະ ຖືກຖຽງກັນໃນຂັ້ນລະດັບສູງຂອງລັດຖະບານ.

ບາງທີ ສິ່ງທີ່ສຳຄັນໜ້ອຍກວ່າກົດຫມາຍ ແມ່ນຈິດວິນຍານທີ່ຮວມເອົາສິດທິມະນຸດຂອງຜູ້ທີ່ແບກຫາບຄວາມ ສ່ຽງໂດຍບໍ່ໄດ້ສະໜັກໃຈ. ດ້ວຍເຫດນີ້ ມີຫລາຍຂໍ້ຄວາມ ຫລື ບົດຂຽນກະຈາຍໃນລະດັບພາກພື້ນຂົງເຂດ ຊ່ວຍປັບປຸງ ຄວາມຫມາຍໃຫ້ແຈ້ງຕໍ່ການເຈລະຈາກ່ຽວກັບນີ້ ທີ່ຮວມເອົາບຸກຄົນທີ່ມີແນວໂນ້ມຖືກຜົນກະທົບ ແລະ ຖືກຂັບໄລ່ ແລະ ລະບົບນິເວດວິທະຍາທຳມະຊາດທີ່ເຂົາເພິ່ງພາອາໄສ. ໃນທະວີບເອີຣົບ ອະນຸສັນຍາ Aarhus ວ່າດ້ວຍການ ຄຸ້ມ ຄອງສິ່ງແວດລ້ອມເຊື່ອມໂຍງກັບຫລັກການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ, ສິດທິທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສິດທິມະນຸດ⁷. ອົງການລິເລີ່ມຂອງອົງການສະຫາລັດອາເມລິກາ ຮັບຮອງສະມາຊິກ ເພື່ອສ້າງໃຫ້ການມີສ່ວນຮ່ວມຢ່າງຈິງໃຈຂອງສັງຄົມ ໃຫ້ກວ້າງຂວາງໃນການຕັດສິນໃຈຂອງລັດຖະບານ. ຂໍ້ບັນຍັດທີ່ຄ້າຍຄືກັນນີ້ ແມ່ນລະບຸຢູ່ໃນບົດລັດຖະທຳມະນູນຂອງ ຫລາຍຊາດ, ຕາມລະ ບຽບດຳເນີນການລະຫວ່າງຊາດ ແລະ ກອບໂຄງຮ່າງປະຕິບັດຕາມປະເພນີ ແລະ ບໍ່ເປັນທາງການ ຕ່າງໆ.

ເພື່ອຄວາມໝັ້ນໃຈ ສະພາບການທີ່ຂັບຂັ້ນນີ້ ຈຳເປັນທີ່ຈະຕ້ອງເຂົ້າໃຈຢ່າງເໝາະສົມ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ການຕັດ ສິນໃຈຕາມວິທີທາງທີ່ສະຫລາດ ແລະ ຮອບຄອບ. ມາດຕະຖານຂອງຕົວຢ່າງເຫລົ່ານີ້ ວາງພື້ນຖານ ສຳລັບການກຳນົດ ສິດທິຂອງລະບົບການຄຸ້ມຄອງນີ້. ນຳເອົາມາດຕະຖານເຫລົ່ານີ້ ໄປສູ່ການປະຕິບັດຕົວຈິງ ອາດຈະເຫມືອນວ່າຂາດ ຄວາມກ້າວິນ ແລະ ສາມາດພິສູດໃຫ້ເຫັນວ່າຫຍຸ້ງຍາກແທ້. ແຕ່ບໍ່ມີຫນ້າ ສະແດງຂະບວນການປ່ຽນແປງເພື່ອການ ເຈລະຈາ ຢ່າງ ເປັນທຳ ແລະ ເທົ່າທຽມກັນຫລາຍຂຶ້ນ.

ບໍ່ມີຄູ່ມື ການເຈລະຈາ ຈະຊ່ວຍໃຫ້ທຸກໆຝ່າຍ ຄຳນຶງເຖິງຄວາມຫລາກຫລາຍທາງດ້ານສິດທິທັບຊ້ອນກັນ ທີ່ ຮຽກຮ້ອງຈາກທຸກໆຝ່າຍ ແລະ ທັດສະນະທີ່ແຕກຕ່າງກັນທາງດ້ານບຸລິມະສິດຂອງທຸກໆຝ່າຍ ຊຶ່ງມັນຈະມີອິດທິພົນສູງຕໍ່ ການມີສ່ວນຮ່ວມ, ການເຈລະຈາ ແລະ ບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງ. ຄຳຖາມສຳຄັນກ່ຽວຂ້ອງກັບສິດທິ ຈະລວມມີ;

- ແມ່ນຫຍັງຄືສິດທິຂອງທຸກໆຝ່າຍໃນການເຈລະຈາ?
- ສິດເຫລົ່ານັ້ນທັບຊ້ອນກັນບໍ່?
- ແມ່ນຫຍັງຄືທັດສະນະທີ່ແຕກຕ່າງກັນຕໍ່ກັບບຸລິມະສິດຂອງສິດທິ?

1.2.4 ຫນ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບ

ນອກຈາກສິ່ງຕອບແທນ (ຫລື ຜົນປະໂຫຍດ), ຄວາມສ່ຽງ ແລະ ສິດທິ, ການເຈລະຈາກ່ຽວຂ້ອງກັບນ້ຳ ຍັງຈະຕ້ອງພິຈາລະນາເຖິງຫນ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບ. ທຸກໆພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ - ບໍ່ວ່າປະຊາຊົນ, ອົງການຮ່ວມມືລະຫວ່າງຊາດ ຫລື ລັດຖະບານ ໃນຫລາຍລະດັບທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ຕ່າງກໍ່ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງໃຜລາວ. ຕົວຢ່າງ: ສິດທິເຂົ້າເຖິງຄຸນນະພາບ ແລະ ປະລິມານນ້ຳ ໃນສາຍນ້ຳ ຫລື ບໍ່ນ້ຳໄດ້ດິນໃດໜຶ່ງສະເພາະ ຈະຕ້ອງລວມເອົາການຈັດວາງຫນ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບຕໍ່ການນຳໃຊ້ນ້ຳ ຢ່າງມີປະສິດທິຜົນເພື່ອຈຸດປະສົງໃຫ້ເປັນເອກະພາບນຳກັນ. ຖ້າຂາດການຄຳນຶງເຖິງຫນ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບ ຈະເຮັດໃຫ້ຜົນປະໂຫຍດທີ່ເປັນຄວາມຫວັງຂອງຝ່າຍໃດໜຶ່ງ ກາຍເປັນຄວາມຍາກລຳບາກ ແລະ ຜົນເສຍຂອງອີກຝ່າຍອື່ນ. ການເຊື່ອມໂຍງລະຫວ່າງສິດທິ ແລະ ຫນ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບ ອາດຈະເປັນຮູບແບບທາງການ ແລະ ບໍ່ເປັນທາງການ ແຕ່ເພື່ອຈະເຮັດໃຫ້ມັນມີຄຸນຄ່າຢ່າງຍືນຍົງ ຈຳເປັນທີ່ສຸດຈະຕ້ອງສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະ ເຫັນດີເຫັນພ້ອມນຳກັນ ໃນຊ່ວງການເຈລະຈາ.

ເພື່ອກຳນົດ ແລະ ຊີ້ແຈງຫນ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບໃຫ້ມີຄວາມຊັດເຈນ ການວິເຄາະ 4Rs ຈະຕ້ອງກຳນົດຢ່າງຊັດເຈນທາງດ້ານບົດບາດ, ຫນ້າທີ່, ຄວາມຮັບຜິດຊອບ ແລະ ພັນທະຂອງຜູ້ນຳໃຊ້ນ້ຳຕ່າງໆ ຄວນນຳໃຊ້ຄຳຖາມດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້;

- ແມ່ນຫຍັງຄືຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງທຸກຝ່າຍໃນການມີສ່ວນຮ່ວມ ຫລື ການເຈລະຈາ?
- ໃຜມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຕໍ່ໃຜ? ແລະ ເພື່ອຫຍັງ?
- ຫນ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບເຫລົ່ານີ້ຂັດແຍ່ງກັນບໍ່?

1.3 ການຈັດລຽງ ບົດບາດ ການເຈລະຈາ

ແຕ່ລະບົດໃນບົດ ການເຈລະຈາ ໄດ້ອະທິບາຍລະອຽດບາດກ້າວສຳຄັນ ເພື່ອກ້າວໄປເຖິງຂໍ້ຕົກລົງກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງນ້ຳ ທີ່ມີຄວາມຍຸດຕິທຳ, ມີປະສິດທິຜົນ ແລະ ມີຄວາມຍືນຍົງ.

ພາກທີ 1. ເປັນຫຍັງຈຶ່ງເຈລະຈາ? ແນະນຳການເຈລະຈາກ່ຽວຂ້ອງກັບ ນ້ຳ ໃນຮູບພາບການຄຸ້ມຄອງທີ່ໃຫຍ່ກວ່າ. ມັນເນັ້ນໃສ່ການສ້າງສ່ວນຮ່ວມໃນທາງສ້າງສັນ ແລະ ສະເໜີເຄື່ອງມືການວິເຄາະ 4 ສ່ວນ ທີ່ຊີ້ແຈງ ແລະ ກຳນົດປະເພດລາງວັນ ຫລື ສິ່ງຕອບແທນ, ຄວາມສ່ຽງ, ສິດທິ ແລະ ຫນ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບ.

ພາກທີ 2. 'ການສ້າງສ່ວນຮ່ວມໃນທາງສ້າງສັນ' ໃຫ້ລາຍລະອຽດເຖິງວິທີຕ່າງໆຂອງການເຈລະຈາ ທີ່ເລີ່ມຈາກການແຂ່ງຂັນ ເຖິງ ການຮ່ວມມື ຊຶ່ງທັງສອງນີ້ເຫັນໄດ້ວ່າມັນສາມາດສ້າງຜົນປະໂຫຍດຮ່ວມກັນ. ນອກນັ້ນ ມັນຍັງອະທິບາຍເຖິງຄວາມຊັບຊ້ອນທາງສັງຄົມຂອງນ້ຳ ແລະ ການວິເຄາະບາງສ່ວນຂອງບັນຫາທາງດ້ານວັດທະນະທຳ, ການເມືອງ ແລະ ອຳນາດ ທີ່ອ້ອມຮອບກ່ຽວກັບ ນ້ຳ.

ພາກທີ 3. 'ເວທີການຮ່ວມມືຂອງຫລາຍຝ່າຍ' ແນະນຳ ແລະ ຍົກຕົວຢ່າງໃຫ້ເຫັນ ວິທີການສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບສ້າງສັນ ທີ່ຂຶ້ນກັບການພິຈາລະນາໃຫ້ຮອບຄອບ. ບົດນີ້ມີໂຄງສ້າງກ່ຽວກັບຄຸນລັກສະນະພິເສດຂອງ ເວທີການຮ່ວມມືຂອງຫລາຍຝ່າຍ, ຂະບວນການ, ເນື້ອເລື່ອງ ແລະ ຜົນໄດ້ຮັບ. ເວທີການຮ່ວມມືຂອງຫລາຍຝ່າຍ ບໍ່ໄດ້ນຳສະເໜີວ່າເປັນຢາພິເສດ ແຕ່ປະສົບການໃນທົ່ວໂລກສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ມັນມີຜົນປະໂຫຍດສູງສຸດໃນການແຈ້ງຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ແລະ ການສ້າງການເຈລະຈາໃຫ້ເປັນຮູບເປັນຮ່າງ.

ພາກທີ 4. 'ການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ' ແມ່ນອະທິບາຍວິທີການເຈລະຈາຮູບແບບໜຶ່ງ ແລະ ໃຫ້ເຫດຜົນວ່າ ມັນເປັນວິທີທາງ ທີ່ເປັນຜົນປະໂຫຍດຈະກ້າວໄປບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງທີ່ມີຄວາມຍຸດຕິທຳ, ມີປະສິດທິຜົນ ແລະ ຍືນຍາວ. ບົດນີ້ໄດ້ໃຫ້ຄວາມເຂົ້າໃຈເລິກເຊິ່ງ ເພື່ອຊ່ວຍໃຫ້ຜູ້ທີ່ຈະເປັນຜູ້ເຈລະຈາ.

ພາກທີ 5. 'ຂໍ້ຕົກລົງ' ຈະແນ້ນໃສ່ຜົນງານທາງປະພັນຕາມຈຸດປະສົງທີ່ຕ້ອງການຂອງການເຈລະຈາກ່ຽວກັບບັ້ງ
- ຂໍ້ຕົກລົງທີ່ເກີດຂຶ້ນຢ່າງແທ້ຈິງ ຈະເປັນແນວທາງຊື່ແນະໃນການແບ່ງປັນນ້ຳໃຫ້ມີຄວາມຍຸດຕິທຳ ແລະ ການນຳໃຊ້ນ້ຳໃຫ້ຍືນຍົງດີຂຶ້ນ. ບົດນີ້ຍັງໄດ້ກ່າວລະອຽດເຖິງ ຂໍ້ຕົກລົງພາຍໃນປະເທດ ຫລື ລັດ (ລະດັບທ້ອງຖິ່ນ, ເຂດ ຫລື ລະດັບຊາດ), ລະຫວ່າງປະເທດ ຫລື ລັດ (ລະດັບພູມິພາກ, ສາກົນ), ແລະ ຂໍ້ຕົກລົງທີ່ຢູ່ເໜືອປະເທດ ຫລື ລັດ (ລະຫວ່າງປະເທດ).

ການສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບສ້າງສັນ

2.1 ການສ້າງສ່ວນຮ່ວມໃນທາງສ້າງສັນ ເພື່ອການຕັດສິນໃຈຕໍ່ບັນຫາຊັບຊ້ອນ

ຄວາມຊັບຊ້ອນກ່ຽວກັບນ້ຳ ບາງສ່ວນກໍ່ແມ່ນຍ້ອນວ່າ ພາກສ່ວນຕ່າງໆ ມີຄວາມສົນໃຈ ຫລື ຫັດສະນະຄວາມຄິດແຕກຕ່າງກັນ ຊຶ່ງຕ່າງຝ່າຍກໍ່ໄດ້ຍົກຂຶ້ນມາພິຈາລະນາ ແລະ ທາງເລືອກຂອງການຕັດສິນໃຈ ຕໍ່ວິທີການແບ່ງປັນ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງການນໍາໃຊ້ນ້ຳ ໄດ້ສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ກັບບຸກຄົນ ແລະ ຜູ້ນໍາໃຊ້ນ້ຳອື່ນໆ. ຜົນກະທົບເຫລົ່ານີ້ ມັກຈະພົວພັນກັບ ຫລາຍລະດັບ ແລະ ຫລາຍຂະໜາດ. ດັ່ງນັ້ນ, ໃນບາງຄັ້ງ ມັນຈຶ່ງກາຍເປັນສິ່ງທີ່ເບິ່ງເຫັນໄດ້ຍາກ ແລະ ຈັດເປັນບຸລິມະສິດຕໍ່າໃນການຕັດສິນໃຈຕໍ່ປະເດັນດັ່ງກ່າວ. ຜູ້ສ້າງຊົນລະປະທານຢູ່ຕອນເທິງຂອງສາຍນໍ້າ ອາດຈະບໍ່ຮັບຮູ້ຜົນກະທົບ ການຕັດສິນໃຈຂອງພວກເຂົາໃນການຈັດແບ່ງປັນການນໍາໃຊ້ ນ້ຳ ຕໍ່ການຜະລິດກະແສໄຟຟ້າໃນສາຍນໍ້າຕອນລຸ່ມ. ການຕັດສິນໃຈຕໍ່ກັບນໍ້າຖ້ວມ ທີ່ປ່ອຍອອກມາຈາກເຂື່ອນ ອາດຈະບໍ່ຄຳນຶງເຖິງຄວາມສ່ຽງ ເຊັ່ນ: ຄວາມສ່ຽງຕໍ່ຜູ້ທີ່ອາໄສຢູ່ຕາມລຽບສາຍນໍ້າ ທີ່ນໍາໃຊ້ນໍ້າ ທີ່ອາດຈະມີຜົນກະທົບໜ້ອຍໃນເຂດອ່າງໂຕ່ງໜ້າເຂື່ອນ ແຕ່ມັນພັດຖ້ວມຮຸນແຮງຕໍ່ຜູ້ທີ່ຖືກຜົນກະທົບໃນທ້ອງຖິ່ນ. ການກ້າວມາເຖິງການຕັດສິນໃຈທີ່ມີຄວາມຍຸດຕິທໍາກ່ຽວຂ້ອງກັບ ນໍ້າ ມັນຈໍາເປັນຈະຕ້ອງໄດ້ຊຶ່ງຊາເບິ່ງຫລາຍໆດ້ານ ແລະ ເນັ້ນໜັກໃສ່ຈຸດຄວາມສົນໃຈ ແລະ ຫັດສະນະຕ່າງໆທີ່ບໍ່ສອດຄ່ອງກັນ ຕໍ່ການຈັດບຸລິ ມະສິດຕາມລະບົບ 4R ວ່າຈະຈັດແບບໃດ (ລາງວັນ, ຄວາມສ່ຽງ, ສິດ ແລະ ໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບ).

ພາກສ່ວນຕ່າງໆສາມາດປະກອບສ່ວນ ສະໜັບສະໜູນ ຫລື ໂຕ້ແຍ້ງ ການຕັດສິນໃຈ ໂດຍຫລາຍໆວິທີທາງ. ຖ້າຫາກວ່າການຕັດສິນໃຈກ່ຽວຂ້ອງກັບນໍ້າ ຫາກບໍ່ມີຄວາມຍຸດຕິທໍາ ທຸກໆຝ່າຍເລືອກສິດທີ່ຈະຄັດຄ້ານໄດ້. ທຸກໆຝ່າຍສາມາດປະທ້ວງ ແລະ ປະຕິເສດການປະຕິບັດຕາມເງື່ອນໄຂຕ່າງໆເຫລົ່ານັ້ນ. ຜູ້ໃດມີອໍານາດສູງກວ່າ ກໍ່ສາມາດເລືອກເອົາ ວິທີການຢັບຢ້ຽມ ແລະ ບັງຄັບ ເພື່ອລົບລ້າງການຕັດສິນໃຈນັ້ນໃຫ້ເປັນໂມຄະ. ການຕອບໂຕ້ດ້ວຍສອງວິທີທີ່ກ່າວມານັ້ນ ບາງຄັ້ງກໍ່ອາດຈະເພີ່ມຄວາມທະວີຄວາມຂັດແຍ່ງ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງ ຊຶ່ງອາດຈະນໍາໄປສູ່ການຖືກຖຽງກ່ຽວກັບນໍ້າ ເປັນ ການກະຕຸ້ນ ຫລື ທີ່ມາຂອງຄວາມຂັດແຍ່ງເກີດຂຶ້ນ ໂດຍສະເພາະໃນບ່ອນທີ່ມີຄວາມຕຶງຄຽດຂະຫຍາຍວົງກວ້າງໃນສັງຄົມ. ດັ່ງນັ້ນ, ການສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບສ້າງສັນ ຈຶ່ງເປັນທາງອອກຢ່າງໜຶ່ງ ທີ່ແນໃສ່ສ້າງຄວາມຍຸດຕິທໍາ ແລະ ປະສິດ ທິຜົນ ຂອງການຕັດສິນໃຈທີ່ຫຍຸ້ງຍາກກ່ຽວຂ້ອງກັບນໍ້າ ດ້ວຍຂະບວນການທີ່ສັນຕິ, ຊານສະຫລາດ ແລະ ຮອບຄອບ.

“ການສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບສ້າງສັນກາຍເປັນທາງອອກທີ່ດີສໍາລັບການປັບເຂົ້າກັນ ໃນດ້ານຫັດສະນະ ແລະ ຄວາມສົນໃຈທີ່ແຕກຕ່າງກັນ”

ການສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບສ້າງສັນ ບໍ່ໄດ້ເອົາຄວາມສົນໃຈຂອງບຸກຄົນນໍາໄປສູ່ຂັດແຍ່ງ ແລະ ການຕັດສິນໃຈກ່ຽວກັບນໍ້າ. ແຕ່ມັນເປັນວິທີທາງທີ່ສາມາດ ປັບຫັດສະນະ ແລະ ຄວາມສົນໃຈທີ່ແຕກຕ່າງໆນັ້ນເຂົ້າຫາກັນ ເພື່ອໃຫ້ເກີດຄວາມມັກ ຫລື ພໍໃຈ ຂອງຂະບວນການທີ່ຊອກສະແຫວງຫາ ວິທີທາງທີ່ດີ ແລະ ເປັນເອກະພາບນໍາກັນຕໍ່ໄປ. ບົດ

ອະທິບາຍ 2.1 ສະແດງລາຍລະອຽດ ຕໍ່ຄວາມສໍາຄັນຂອງການເຮັດວຽກຮ່ວມກັນໃນຈຸດທີ່ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນ ແລະ ສ້າງຂໍ້ຕົກລົງທີ່ໃຊ້ການໄດ້ ຕໍ່ການແກ້ໄຂບັນຫາ ໃນການບໍລິຫານປົກຄອງນໍ້າ. ພາກສ່ວນຕ່າງໆທີ່ເລືອກເອົາແນວທາງ ການສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບສ້າງສັນຕ່າງໆກໍ່ຮັບຮູ້ດີວ່າ ຍ້ອນບັນຫາຄວາມຊັບຊ້ອນຂອງນໍ້າ ການຈະແກ້ໄຂບັນຫາ ຈຶ່ງເປັນໄປໄດ້ຍາກ ຖ້າຈະປະຕິບັດແບບໂດດດ່ຽວ ແລະ ຕ່າງຝ່າຍຮັບຮູ້ວ່າ ມັນເປັນສິ່ງຈໍາເປັນທີ່ຈະຕ້ອງໄດ້ເຮັດວຽກຮ່ວມກັນກັບຄູ່ຮ່ວມງານຈາກພາກສ່ວນອື່ນໆ ເພື່ອຊອກຫາທາງອອກ ທີ່ຍອມຮັບ ແລະ ເກີດຜົນປະໂຫຍດຕໍ່ທຸກໆຝ່າຍ.

"ການສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບສ້າງສັນ ສາມາດເຮັດໃນຫລາຍໆຮູບແບບ"

ການສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບສ້າງສັນ ສາມາດເຮັດຂຶ້ນໃນຫລາຍໆຮູບແບບ. ໃນຄວາມສໍາພັນລະຫວ່າງລັດ, ການພົວພັນທາງການທູດຖືວ່າເປັນຮູບແບບຂອງການສ້າງສ່ວນຮ່ວມ ແບບທາງສ້າງສັນ. ການນໍາໃຊ້ຂະບວນການທາງກົດ ຫມາຍ ເພື່ອແກ້ໄຂຂໍ້ຜິດພາດກໍ່ເປັນອີກແບບໜຶ່ງ ຄືທຸກຝ່າຍໃຊ້ຂະບວນການທາງສານ ເພື່ອໂຕ້ແຍ້ງ ແລະ ຖືກຖຽງຄວາມເປັນທໍາທີ່ຖືກຕ້ອງຕາມກົດຫມາຍ ເຊັ່ນຕົວຢ່າງການປົກປ້ອງສິດ ການນໍາໃຊ້ຊັບພະຍາກອນນໍ້າ. ບາງກຸ່ມອາດຈະສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບສ້າງສັນ ກັບ ພາກລັດຖະບານ ຫລື ບໍລິສັດ ດ້ວຍການສະໜັບສະໜູນ ຫລື ວິງເຕັ້ນໃຫ້ສະມາຊິກສະພາຊ່ວຍ. ທັງໝົດຕົວຢ່າງທີ່ກ່າວມານີ້ ແມ່ນເປັນວິທີການທີ່ຊ່ວຍເຮັດໃຫ້ການຕັດສິນໃຈເປັນຮູບປະທໍາ ທີ່ສາມາດປັບຄວາມຫລາກຫລາຍທາງດ້ານທັດສະນະ ແລະ ຄວາມສົນໃຈຕ່າງໆນາໆເຂົ້າເປັນອັນດຽວ. ຂໍ້ຈໍາກັດໃນການສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບສ້າງສັນ ຄືການຈໍາກັດ ການເຂົ້າເຖິງ. ບາງກຸ່ມອາດຈະມີຕໍາແໜ່ງດີກວ່າ ຫລື ມີຄວາມສາມາດນໍາໃຊ້ຮູບແບບການສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບສ້າງສັນໄດ້ຫລາຍກວ່າ, ເຊັ່ນ: ການຫັນໄປເພິ່ງພາອາໄສທາງກົດຫມາຍ, ໂດຍປົກກະຕິແລ້ວກໍ່ຈະແມ່ນພາກສ່ວນຕ່າງໆ ທີ່ບໍ່ມີຖະນະທາງກົດຫມາຍ, ທີ່ເພິ່ງພາອາໄສແຕ່ດ້ານ ການເງິນ ຫລື ດ້ານວິຊາການ ທີ່ຢາກດໍາເນີນການທາງກົດຫມາຍໃຫ້ມີປະສິດທິຜົນ. ເຖິງແມ່ແຕ່ວ່າ ຈະມີຊັບສິນ ແລະ ມີ ຄວາມອາດສາມາດ ຫລາຍກໍ່ຕາມ, ບາງຝ່າຍທີ່ມີອໍານາດສູງກວ່າ ກໍ່ອາດຈະສະຫງວນຄວາມໄດ້ປຽບ ຫລື ຜົນປະໂຫຍດ ສູງກວ່າ. ສິ່ງທີ່ຄ້າຍຄືກັນນີ້, ຜູ້ທີ່ສາມາດເຂົ້າໄປເຖິງຜູ້ທີ່ມີອິດທິພົນໄດ້ຫລາຍ ກໍ່ຈະໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນ ສູງກວ່າ ຜູ້ອື່ນໆທີ່ມີຄວາມສາມາດໜ້ອຍກວ່າ. ຍ້ອນຄວາມບໍ່ເທົ່າທຽມກັນນັ້ນຄືທີ່ກ່າວມານີ້ ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ເກີດມີຜົນຕໍ່ຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບໃນການເຂົ້າຮ່ວມ ແລະ ນໍາໄປສູ່ການເກີດຄວາມບໍ່ຍຸດຕິທໍາ.

ບົດອະທິບາຍ 2.1 ຄວາມສາມາດຂອງສັງຄົມ ຂີ້ເຜີ້ງ, ໃສ້ທຽນ ແລະ ແປວໄຟ ວິທະຍາສາດ ແລະ ສິລະປະ ໂດຍ ດິປາກ ກະຍາວາລີ

ຄວາມສາມາດຂອງສັງຄົມ ທັດສະນະ 4 ຢ່າງ ທີ່ແຕກຕ່າງກັນ.

ວິຊາເຄມີສາດໃນຍຸກໃຫມ່ ໄດ້ສອນໃຫ້ພວກເຮົາຮູ້ວ່າ ນໍ້າແມ່ນສູດງ່າຍດາຍ ຄື: H₂O . ແຕ່ວິທະຍາສາດດ້ານສັງຄົມ ໄດ້ບອກໃຫ້ພວກເຮົາຮູ້ວ່າ ນໍ້າເປັນວິທີທາງການກໍ່ສ້າງຮ່າງຕົວທາງດ້ານສັງຄົມຂອງຄວາມເປັນຈິງ ທີ່ປະກົດມາໃນຮູບແບບໃຫມ່. ໃນຂະນະທີ່ສັງຄົມມະນຸດ ມີຄວາມຊັບຊ້ອນ ແລະ ຈໍານວນຫລວງຫລາຍ ມັນຍັງສະແດງໃຫ້ເຫັນບາງຮູບແບບອຸປະນິໄສ ທີ່ກໍານົດວິທີທີ່ໃຫ້ຄຸນ ຄ່າຕໍ່ກັບນໍ້າ. ຄວາມສາມາດ 4 ຢ່າງ ທີ່ມີທັດສະນະແຕກຕ່າງກັນໃນການເຈລະຈາ ກຽວຂ້ອງກັບນໍ້າ ສາມາດພົບເຫັນໄດ້ ຈາກລະ ດັບ ບ້ານ ເຖິງລະດັບໂລກ:

- ເຈົ້າໜ້າທີ່ຜູ້ທີ່ມັກຄວາມສາມັກຄີຖືລະບຽບເປັນຕາມລຳດັບຊັ້ນໆ ແລະ ຜູ້ທີ່ມີອຳນາດໃນການຄວບຄຸມສະຖາບັນ ທີ່ມີສິດຢູ່ໃນຕົວ ແລະ ເພື່ອຫລີກລ້ຽງຄວາມສູງໆ.
- ຄວາມສາມັກຄີທາງການຕະຫລາດມີລັກສະນະສ່ວນຕົວ ນິຍົມຖານະດີ ແລະ ຜູ້ທີ່ສາມາດຊື້ສິດ, ກ້າສູງໆ ແລະ ຊະນະໃນຕະຫລາດ.
- ຄວາມສາມັກຄີທີ່ເທົ່າທຽມກັນຂອງພົນລະເມືອງ ແມ່ນມີເປົ້າໝາຍເພື່ອຄວາມທ່ຽງທຳ ແລະ ຄວາມເທົ່າທຽມກັນ ຕໍ່ການກະຈາຍຕາມລະບົບ 4R.
- ຄວາມສາມັກຄີເຊື່ອສະເພາະບຸກຄົນ ເຊື່ອວ່າ ຂາດອຳນາດ, ເຫັນຄວາມບໍ່ສົມດູນ ແລະ ບໍ່ເທົ່າທຽມກັນເຫມືອນວ່າ ບໍ່ສາ ມາດຈະຊະນະໄດ້ ແລະ ເສຍປຽບໃນທຸກໆຢ່າງຂອງ ລະບົບ 4R.

ຄວາມສາມັກຄີຂອງສັງຄົມທີ່ເປັນຫລັກໆ 3 ຢ່າງ ບ່ອຍປະຜູ້ທີ່ບໍ່ມີຄວາມດົນລົ້ນ ມີພື້ນຖານແຕກຕ່າງກັນທີ່ສົ່ງຜົນ ກະທົບຕໍ່ວິທີທາງທີ່ພວກເຂົາສະແດງທັດສະນະກ່ຽວຂ້ອງກັບນ້ຳ ເຊັ່ນ: ສາທາລະນະ, ເອກະຊົນ, ສ່ວນລວມ, ອື່ນໆ ແລະ ແມ່ນຫຍັງຄືຜົນໄດ້ຮັບຈາກການເຈລະຈາທີ່ມີຄວາມຖືກຕ້ອງຄວນຈະປະກອບເຂົ້າໃສ່ກັນ. ທັງຫມົດປັດສະຍາເຫລົ່ານີ້ ແມ່ນມີຄວາມ ຂັດແຍ່ງກັນ ແລະ ບໍ່ສາມາດຮວມເອົາເຂົ້າກັນໄດ້ໂດຍແບບງ່າຍດາຍ. ດັ່ງນັ້ນ, ມັນຈຶ່ງມີຄວາມຈຳເປັນ ທີ່ຕ້ອງຮູ້ເຖິງຄຸນຄ່າ ແລະ ຄວາມສຳຄັນຂອງພວກມັນ, ຖ້າພວກເຮົາສາມາດເຂົ້າໃຈ ເຮົາກໍ່ຈະຮັບຮູ້ວ່າແມ່ນຫຍັງຄືພື້ນຖານທີ່ເຮັດໃຫ້ການເຈລະຈາປະສົບຜົນສຳເລັດ ຫລື ຮູ້ຈັກເບິ່ງທັດສະນະຂອງຊຸ່ແຂ່ງທີ່ສຳຄັນ. ແນ່ນອນວ່າ ບຸກຄົນ ຫລື ອົງການຈັດຕັ້ງ ຈະຄວບຫລາຍກວ່າໜຶ່ງອັນຂອງພື້ນຖານຄວາມສາມັກຄີເຫລົ່ານີ້.

ເຜິ້ງ, ໃສ່ທຽນ ແລະ ແປວໄຟ ປະເພດຄວາມແຕກຕ່າງຂອງອຳນາດ

ໃນປັດສະຍາ ສາມຄືຢາ Samkhya, ແມ່ນໜຶ່ງໃນຫົກຂອງຫລັກປັດສະຍາຮິນດູ ທີ່ຈຳແນກຄວາມແຕກຕ່າລະຫວ່າງ ພະລັງບັງຄັບ (ຕາມກົດໝາຍ, ລະບຽບ ແລະ ບັງຄັບໃຊ້) ໃຊ້ສິດຕາມລຳດັບຊັ້ນຄວາມສາມັກຄີ (ຕາມາສິກ ຊັກຕິ, tamasik shakti), ພະລັງຈູງໃຈ (ການເງິນ ຫລື ອົງການຈັດຕັ້ງ) ໃຊ້ສິດຕາມ ລັດທິປັດສະຍາຄວາມສາມັກຄີເຊື່ອຖືສ່ວນບຸກຄົນ ແລະ ອຳນາດທາງສິນທຳ ທີ່ອ້າງ ແລະ ໃຊ້ສິດອຳນາດ ໂດຍຊຸມຊົນທີ່ຈາລຶຍະທຳເທົ່າທຽມກັນ (ສັດຕະວິກ ຊັກຕິ, satwik shakti). ການບໍລິຫານປົກຄອງ ຂອງປະເທດຕ່າງໆອາດຈະນຳໃຊ້ອຳນາດບັງຄັບ ແລະ ສະພາ ຫລື ເວທີການຄ້າທຸລະກິດ ແລະ ອຸດສະຫະກຳການກໍ່ສ້າງທີ່ເປັນພະລັງຈູງໃຈ, ແຕ່ການເຄື່ອນໄຫວທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມສ່ວນຫລາຍ ມັກຮຽກຮ້ອງການສະໜັບສະໜູນ ເພາະວ່າເປັນອຳນາດທາງສິນລະທຳ ແລະ ຄວາມຄິດຂອງຕົວເອງ. ໂດຍເປັນສູງທາດແທ້ທີ່ເປັນຕົວແທນ ຂອງຄວາມດ້ອຍທີ່ຖືກກັ້ນແກ້ງ ຫລື ຕົວແທນຂອງສັດໂລກທີ່ປາກບໍ່ເປັນ, ທຸກໆຂົງເຂດການເຄື່ອນໄຫວ ທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ ຈຶ່ງໄດ້ສຳພັດກັບຄວາມຮູ້ສຶກຫລາຍໆຄົນ, ຜັກດັ່ນໄປຂ້າງໜ້າເພື່ອໃຫ້ເກີດແຮງ ສະໜັບສະໜູນໃນການຈັດຕັ້ງ ປະຕິບັດທີ່ບໍ່ເປັນ ຜົນເສຍຫາຍຕໍ່ຄວາມສະຫວັດດີພາບສ່ວນຕົວຂອງພວກເຂົາ.

ສາມຄືຢາ Samkhya ຫລືກລັງທິດສະດີການອະທິບາຍ (Reductionism) ໂດຍອ້າງເຫດຜົນວ່າ ການປະຕິບັດລວມເປັນນ້ຳໜຶ່ງໃຈດຽວກັນຂອງອຳນາດ ຈຳເປັນຈະຕ້ອງໃຊ້ຫລັກຄວາມສາມັກຄີ ທັງ 3 ຢ່າງໃຫ້ສົມດູນກັນ ແລະ ເພິ່ງພໍໃຈ. ຄວາມພະຍາຍາມເບື້ອງ ຕົ້ນຢູ່ໃນອາຊີໄຕ້ໃນແບບຄວາມຄິດລວມ ກ່າວວ່າ: ທາງລົບ, ເປັນກາງ ແລະ ທາງບວກ (ຕາມາຊິກ tamasik, ຮາຢາຊິກ rajasik ແລະ ສັດຕະວິກ satwik) ແມ່ນຄືກັນກັບຂີ້ເຜິ້ງ, ໃສ່ທຽນ ແລະ ແປວໄຟ: ຖ້າຂາດສິ່ງໃດໜຶ່ງມັນບໍ່ສາມາດເຮັດໃຫ້ເກີດແສງໄດ້, ຊຶ່ງສິ່ງນີ້ທີ່ເຮົາເລືອກຮຽກກັນວ່າ 'ການສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບສ້າງສັນ' ລະຫວ່າງຄວາມສາມັກຄີຕາມລຳດັບຊັ້ນ, ການຕະຫລາດ ແລະ ຄວາມສາມັກຄີເທົ່າທຽມກັນ.

ວິທະຍາສາດ ແລະ ສິລະປະ

ຖ້າຮູ້ສຶກວ່າ ມີຄວາມອັບຈິນ ແລະ ການບໍລິຫານປົກຄອງ ເປັນທີ່ຍອມຮັບບໍ່ໄດ້, ການເຈລະຈາຄືວິທີທາງທີ່ຈະກ້າວໄປຂ້າງໜ້າ ແລະ ຈະຮັບຮູ້ວິທີໃນການປະຕິບັດຕົວຈິງແນວໃດ? ຜູ້ທີ່ເຄີຍໄດ້ປະຕິບັດຕົວຈິງມາກ່ອນໃຫ້ເຫດ ຜົນວ່າ ສິ່ງທີ່ປະຕິບັດນັ້ນ ແມ່ນເປັນທັງວິທະຍາສາດ ແລະ ສິລະປະ. ທານ ຣາຟາ (Raiffa) ໃຫ້ເຫດຜົນວ່າ: ເປັນວິທະ

ວິທະຍາສາດ ເພາະມີການວິເຄາະຢ່າງເປັນລະບົບໃນການແກ້ໄຂບັນຫາ, ບາງສ່ວນທີ່ເປັນລະບົບສ້າງຂຶ້ນມາ ແມ່ນນຳໃຊ້ ວິຊາ ຄະນິດສາດ ໂດຍສະເພາະແມ່ນໃນດ້ານ ທິດສະດີຫລັ້ນເກມ ແລະ ການວິເຄາະພາກປະຕິ ບັດ^໑. ພາກທີ່ເປັນສິລະປະ ແມ່ນຄວາມຫລຽນໄຫລຂອງນັກຄະນິດສາດ ທີ່ປະກອບມີ ທັກສະດ້ານມະນຸດສຳ ພັນ, ຄວາມສາມາດໃນການເກັບກ່ອມ ແລະ ສ້າງຄວາມເຊື່ອຫມັ້ນ, ຄວາມສາມາດໃນການນຳໃຊ້ກະຕ່າເຕັມ ໄປດ້ວຍຄວາມຮູ້ຂອງກົນອຸປາຍການຕໍ່ລອງທີ່ມີຢູ່ ແລະ ຄວາມສະຫລາດຮູ້ໃຊ້ແນວໃດ ແລະ ເວລາໃດຈະນຳ ໃຊ້ ຄວາມຮູ້ເຫລົ່ານັ້ນ^໑. ຢູ່ລະຫວ່າງວິທະຍາສາດດ້ານຄະນິດສາດຂອງການເຈລະຈາ ແລະ ສິລະປະຂອງທັກ ສະສ່ວນບຸກຄົນຈັດຢູ່ໃນວິທະຍາສາດດ້ານສັງຄົມສາດ ຂອງການເຈລະຈາ, ມັນຈຶ່ງຮຽກຮ້ອງຄວາມຮອບຄອບ ໃນການວິເຄາະບັນຫາ ແລະ ຈັດລຽງວິທະຍາສາດ ເພາະມີການວິເຄາະຢ່າງເປັນລະບົບໃນການແກ້ໄຂບັນຫາ, ບາງສ່ວນທີ່ເປັນລະບົບສ້າງຂຶ້ນມາ ແມ່ນນຳໃຊ້ ວິຊາ ຄະນິດສາດ ໂດຍສະເພາະແມ່ນໃນດ້ານ ທິດສະດີຫລັ້ນ ເກມ ແລະ ການວິເຄາະພາກປະຕິບັດ^໑. ພາກທີ່ເປັນສິລະປະ ແມ່ນຄວາມຫລຽນໄຫລຂອງນັກຄະນິດສາດ ທີ່ ປະກອບມີ ທັກສະດ້ານມະນຸດສຳພັນ, ຄວາມສາມາດໃນການເກັບກ່ອມ ແລະ ສ້າງຄວາມເຊື່ອຫມັ້ນ, ຄວາມ ສາມາດໃນການນຳໃຊ້ກະຕ່າເຕັມໄປດ້ວຍຄວາມຮູ້ຂອງກົນອຸປາຍການຕໍ່ລອງທີ່ມີຢູ່ ແລະ ຄວາມສະຫລາດຮູ້ ໃຊ້ແນວໃດ ແລະ ເວລາໃດຈະນຳໃຊ້ ຄວາມຮູ້ເຫລົ່ານັ້ນ^໑. ຢູ່ລະຫວ່າງວິທະຍາສາດດ້ານຄະນິດສາດຂອງການ ເຈລະຈາ ແລະ ສິລະປະຂອງທັກສະສ່ວນບຸກຄົນຈັດຢູ່ໃນວິທະຍາສາດດ້ານສັງຄົມສາດ ຂອງການເຈລະຈາ, ມັນຈຶ່ງຮຽກຮ້ອງຄວາມຮອບຄອບໃນການວິເຄາະບັນຫາ ແລະ ຈັດລຽງເປັນລຳດັບຕາມເຫດຜົນ. ໃນນັ້ນແມ່ນ ເຫັນໄດ້ວ່າ ມີບາງບັນຫາທີ່ເປັນເປັນປະເດັນທາງ ການເມືອງ ແລະ ສັງຄົມ ແລະ ກໍ່ຍອມ ຮັບວ່າ ມີເຫດຜົນ ຫລາຍໆຢ່າງຂອງຄວາມສາມັກຄີ ດ້ານສັງຄົມແຕກຕ່າງກັນ ແລະ ມີທັດສະນະແນວຄິດທີ່ກົງກັນຂ້າມກັນແອບ ແຝງຢູ່. ເພາະສະນັ້ນ, ເພື່ອຢາກມີຄວາມເຂົ້າໃຈເຖິງຈຸດທີ່ສຳຄັນຂອງບັນຫາດ້ານສັງຄົມນັ້ນ ກໍ່ຄື ການເຈລະ ຈາ.

ຂົງເຂດການເຈລະຈາກຽວກັນນັ້ນ ໃນອະດີດ ໄດ້ຖືກປົກຄອງໂດຍຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງປະເທດ ແລະ ສະຖາ ບັນວິທະຍາສາດດ້ານການເມືອງ ທີ່ເຫັນວ່າ ລັດປະຈຳຊາດ ຄືແມ່ນຜູ້ປະຕິບັດ ຫລື ຄູ່ຮ່ວມງານຫລັກໆ ແລະ ເຊື່ອວ່າປະສິດທິພາບທາງດ້ານເສດຖະກິດເປັນຂໍ້ພິຈາລະນາພື້ນຖານ ແລະ ຮວມທັງລັກສະນະທຳທີ່ຕາມລະ ດັບຊັ້ນຂອງການບໍລິຫານການປົກຄອງ ໂດຍ ກົດລະບຽບ, ກົດຫມາຍ, ຫລັກການ ແລະ ສົນທິສັນຍາຕ່າງໆ. ການວາງຕຳແໜ່ງຄືນໃໝ່ ທາງດ້ານທັດສະນະແນວຄວາມຄິດກ່ອນໜ້າ ເພື່ອການບໍລິຫານປົກຄອງນັ້ນຳໃຫ້ ມີຜົນສຳເລັດ ເປັນຫລາຍໆສິບປີ ແລະ ຫລາຍໆສັດຕະວັດ ມັນຈຶ່ງກຽວພັນກັບຄວາມເທົ່າທຽມກັນໃນດ້ານສິ່ງ ແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ ລວມທັງປະເດັນການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດນຳດ້ວຍ. ເພື່ອເຮັດໄດ້ແນວນັ້ນ ຂະບວນ ການເຈລະຈາ ຈະຕ້ອງລວມເອົາການມີສ່ວນຮ່ວມຫລາຍໆສຽງຈາກຜູ້ປະຕິບັດ ຫລື ຄູ່ຮ່ວມງານທີ່ບໍ່ແມ່ນພາກ ລັດ ພ້ອມທັງຍຶດຖືເອົາຫລັກການທາງດ້ານວິຊາວິທະຍາສາດສັງຄົມ ເຊັ່ນ: ສັງຄົມວິທະຍາ ແລະ ມະນຸດວິທະ ຍາ ເພື່ອປັບປຸງຄວາມເຂົ້າໃຈແບບເດີມໆ ທີ່ໄດ້ມາຈາກ ວິຊາກົດຫມາຍ ແລະ ເສດຖະສາດ. ທັງນີ້ ມັນຫມາຍ ຄວາມວ່າ ຈະຕ້ອງຍົກເລີກຂໍ້ແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ໄດ້ມາຈາກຄວາມຕ້ອງການຂອງຕະຫລາດ ຫລື ລັດຖະບານ ເພື່ອ ສິ່ງເສີມ ກ້າວໄປຂ້າງໜ້າເໝືອກວ່າຄວາມສຳພັນ 2 ຝ່າຍ ລັດເອກະຊົນ ແລະ ສາມາດສ້າງການມີສ່ວນຮ່ວມ ໃນທາງສ້າງສັນ ຕາມຫລັກສາມັກຄີ 3 ຢ່າງ ໂດຍລວມເອົາການເຄື່ອນໄຫວຂອງພົນລະເມືອງ ທາງດ້ານສິ່ງ ແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ ທີ່ມີມາຈົນເຖິງເວລານີ້, ເຊິ່ງພວກເຂົາເຫຼົ່ານັ້ນ ຈະເປັນຜູ້ທີ່ມີບົດບາດສູງຂຶ້ນໄດ້ ກໍ່ຕໍ່ ເມື່ອພວກເຂົາໄດ້ຮັບ ໂອກາດເຂົ້າມາຮ່ວມໃນໂຕະເຈລະຈາ

2.2 ການສ້າງສ່ວນຮ່ວມຂອງສາທາລະນະແບບມີປະສິດທິຜົນ

ຄວມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການສາທາລະນະເຂົ້າມີສ່ວນຮ່ວມ ໃນການວາງແຜນ ແລະ ການຕັດສິນໃຈ ເຫັນວ່າແຕ່ກະຈາຍກວ້າງຂວາງອອກໄປ ບໍ່ວ່າຢູ່ໃນພາກລັດຖະບານ, ກອງທຶນ, ອົງການຈັດຕັ້ງສັງຄົມຕ່າງໆ ຫລື ຢູ່ໃນຕົວຂອງນະໂຍບາຍ ແລະ ກິດໜາຍນັ້ນເອງ. ວິທີການສ້າງສ່ວນຮ່ວມ ແມ່ນໝາຍເຖິງຄົນທີ່ຢູ່ພາຍນອກກົງຈັກຂອງລັດ ຫລື ສະຖາບັນທີ່ເປັນທາງການ ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມໃນບາງດ້ານຂອງຂະບວນການບໍລິຫານປົກຄອງ. ແຕ່ທັດສະນະຄວາມຄິດ ສໍາລັບການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງສາທາລະນະ ແມ່ນມີຄວາມໝາຍແຕກຕ່າງກັນໄປຕາມແຕ່ລະບຸກຄົນ ແລະ ສາມາດເກີດຂຶ້ນຢູ່ໃນຫລາຍລະດັບ ແລະ ຂະໜາດແຕກຕ່າງກັນ. ທັງໝົດເຫລົ່ານີ້ ມັນໄດ້ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນວ່າ ອິດທິພົນ ແລະ ສິດອໍານາດ ຕໍ່ການຕັດສິນໃຈ ຈຳເປັນທີ່ສຸດຕ້ອງໄດ້ເຮັດຮ່ວມກັນ.

“ທັດສະນະແນວຄວາມຄິດ ສໍາລັບການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງສາທາລະນະ ແມ່ນມີຄວາມໝາຍແຕກຕ່າງກັນໄປຕາມແຕ່ລະບຸກຄົນ”

ຮູບແບບການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງສາທາລະນະ ສາມາດຈັດເປັນຕາມລະດັບຂັ້ນ (ເບິ່ງຕາຕະລາງ 2.1). ເລີ່ມຈາກຂ້າຍ ຫາ ຂວາ ລະດັບຂັ້ນຈະເລີ່ມຈາກລາຍຊື່ ຫລືເຄື່ອງໝາຍ ການມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະ ຈຸດສຸດທ້າຍ ດ້ວຍການເສີມສ້າງສັກກາຍະພາບ (ພະລັງອໍານາດ) ຂອງສາທາລະນະຊົນ ຊຶ່ງສິດໜ້າທີ່ການຕັດສິນໃຈ ແມ່ນຢູ່ໃນກຳມີຂອງສາທາລະນະ. “ການແຈ້ງໃຫ້ຮູ້” ຫລື “ການປຶກສາຫາລື” ບໍ່ແມ່ນຮູບແບບຂອງການມີສ່ວນຮ່ວມທີ່ພຽງພໍສໍາລັບການສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບທາງສ້າງສັນ ເພາະຜູ້ກຳນົດນະໂຍບາຍມັກຈະເບິ່ງຂ້າມ ຫລື ບໍ່ຄຳນຶງເຖິງ ຜົນງານປະກອບສ່ວນຂອງຄູ່ຮ່ວມງານຈາກພາກສ່ວນອື່ນໆ. ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງສາທາລະນະຕ້ອງຢ່າງໜ້ອຍແມ່ນ “ການເຂົ້າຮ່ວມ” ແລະ “ການເຮັດວຽກຮ່ວມກັນ”. ຊຶ່ງມັນສາມາດຮັບປະກັນໄດ້ວ່າ ການມີສ່ວນຮ່ວມນັ້ນ ມີອິດທິພົນຜັກດັນ ແລະ ເຮັດໃຫ້ການຕັດສິນໃຈນັ້ນເປັນຮູບປະທຳເກີດຂຶ້ນ ໂດຍການຮ່ວມກັນກຳນົດທາງອອກຕ່າງໆ ຜ່ານການພິຈາລະນາຢ່າງຮອບຄອບກ່ອນການຕັດສິນໃຈ. ການລວມເອົາ “ອໍານາດ” ເຂົ້າກັນແມ່ນບໍ່ມີທາງເປັນໄປໄດ້, ແຕ່ຍ້ອນວ່າເຈົ້າໜ້າທີ່ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບໃນການຮັບຟັງ ແລະ ຮຽນຮູ້ ພວກເຂົາເຊື່ອແນ່ວ່າມີຄວາມຮັບຜິດຊອບໃນການຕັດສິນໃຈ ແລະ ການປະຕິບັດ ໃນນາມຂອງສັງຄົມທີ່ພວກເຂົາໄດ້ຮັບການແຕ່ງຕັ້ງໃຫ້ບໍລິການ. ດັ່ງນັ້ນ, ໃນການມີສ່ວນຮ່ວມແບບສ້າງສັນ ເຖິງແມ່ນວ່າການມີສ່ວນຮ່ວມ ບໍ່ເກີດຜົນການຕັດສິນໃຈທີ່ສະເໝີໄປ ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມທັງຫລາຍ ແມ່ນມີຄວາມສາມາດທີ່ຈະຜັກດັນ ແລະ ເຮັດໃຫ້ການຕັດສິນໃຈເກີດເປັນຮູບເປັນຮ່າງຂຶ້ນໄດ້.

“ໃນການມີສ່ວນຮ່ວມແບບສ້າງສັນ ຜູ້ເຂົ້າສ່ວນຮ່ວມ ມີຄວາມສາມາດ ທີ່ຈະຜັກດັນ ແລະ ເຮັດໃຫ້ການຕັດສິນໃຈເກີດເປັນຮູບເປັນຮ່າງຂຶ້ນ”

ຕາຕະລາງ 2.1 ລະດັບຊັ້ນຂອງການມີສ່ວນຮ່ວມຈາກສາທາລະນະ¹⁰

ແຈ້ງໃຫ້ຮູ້	ປຶກສາ	ເຂົ້າຮ່ວມ	ເຮັດວຽກຮ່ວມ	ເສີມສ້າງຄວາມສາມາດ
ເປົ້າໝາຍຂອງການມີສ່ວນຮ່ວມ				
ແຈ້ງໃຫ້ສາທາລະນະຮັບຮູ້ຂໍ້ມູນຂ່າວສານຈຸດປະສົງຄວາມເທົ່າທຽມກັນ ເພື່ອໃຫ້ເຂົາເຂົ້າໃຈບັນຫາ, ທາງເລືອກ ແລະ ຂໍ້ແກ້ໄຂ	ເພື່ອເອົາຄຳຄິດເຫັນຂອງສາທາລະນະຕໍ່ການວິເຄາະ, ທາງເລືອກ ແລະ ຂໍ້ແກ້ໄຂບັນຫາ	ເພື່ອເຮັດວຽກຮ່ວມກັບສາທາລະນະ ທົ່ວຂະບວນການ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າບັນຫາ ແລະ ຂໍ້ຂ້ອງໃຈຂອງສາທາລະນະໄດ້ເຂົ້າໃຈ ແລະ ພິຈາລະນາ	ເພື່ອຮ່ວມກັບສາທາລະນະໃນທຸກໆດ້ານຂອງການຕັດສິນໃຈຮ່ວມທັງການສ້າງທາງເລືອກ ແລະ ຂໍ້ແກ້ໄຂ	ເພື່ອວາງການຕັດສິນໃຈຂັ້ນສຸດທ້າຍໃຫ້ຢູ່ໃນກຳມິຂອງສາທາລະນະເປັນຜູ້ເຮັດ
ຄຳສັນຍາຕໍ່ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຈາກສາທາລະນະ				
ພວກເຮົາຈະແຈ້ງໃຫ້ພວກທ່ານຊາບ	ພວກເຮົາຈະແຈ້ງໃຫ້ພວກທ່ານຊາບ, ຮັບຟັງ ແລະ ຮັບຮູ້ຂໍ້ຂ້ອງໃຈຂອງພວກທ່ານ ແລະ ໃຫ້ຄຳຄິດເຫັນວ່າສາທາລະນະມີບົດບາດສຳຄັນແນວໃດຕໍ່ການຕັດສິນໃຈ	ພວກເຮົາຈະເຮັດວຽກຮ່ວມກັບພວກທ່ານເພື່ອຮັບປະກັນວ່າບັນຫາ ແລະ ຂໍ້ຂ້ອງໃຈຕ່າງໆຖືກກັບທາງອອກຕ່າງໆທີ່ກຳນົດ ແລະ ໃຫ້ຄຳເຫັນວ່າ ສາທາລະນະມີບົດບາດແນວໃດຕໍ່ການຕັດສິນໃຈ	ພວກເຮົາຈະມຸ່ງໄປທາງທ່ານໂດຍກົງເພື່ອຄຳແນະນຳແລະ ວິທີການໃໝ່ໃນການສ້າງຂໍ້ແກ້ໄຂບັນຫາ ແລະ ນຳເອົາຂໍ້ສະເໜີຕ່າງໆເຂົ້າໃນການຕັດສິນໃຈເພື່ອເກີດຜົນປະໂຫຍດສູງສຸດ	ພວກເຮົາຈະປະຕິບັດທຸກແຢ່ງທີ່ພວກທ່ານຕັດສິນໃຈ
ຕົວຢ່າງເຄື່ອງມືໃຊ້ສຳລັບການສ້າງສ່ວນຮ່ວມ				
ແຜ່ນພັບລາຍລະອຽດຄວາມຈິງ, ເວັບໄຊ, ສຳນັກຂ່າວ	ແຜ່ນພັບລາຍລະອຽດຄວາມຈິງ, ເວັບໄຊ, ສຳນັກຂ່າວ	ກອງປະຊຸມ, ການນັບຄະແນນສຽງ, ເວທີເຈລະຈາ ແລະ ເຄື່ອງມືທີ່ກ່ຽວຂ້ອງເຊັ່ນ: ການສ້າງເຫດການຈຳລອງ ແລະ ສຶກສາຄົ້ນຄວ້າ	ຄະນະກຳມະການຊີ້ນຳພົນລະເມືອງ, ເວທີເຈລະຈາທີ່ລວມມີຂະບວນການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ	ຄະນະກຳມະການຕັດສິນພົນລະເມືອງ, ບົດລົງຄະແນນສຽງເລືອກຕັ້ງ, ການຕັດສິນໃຈທີ່ມອບໝາຍ, ເວທີເຈລະຈາ ແລະ ອື່ນໆ.

2.3 ວິທີການເຈລະຈາ

ການເຈລະຈາມີບົດບາດສຳຄັນທີ່ເປັນຈຸດທີ່ເຮັດໃຫ້ຜູ້ມີສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງທັງໝາຍ ເຂົ້າຮ່ວມໃນການສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບສ້າງສັນ, ສາມາດກຳນົດທາງເລືອກຕ່າງໆຖືກຕ້ອງ ແລະ ພ້ອມຂໍ້ຕົກລົງເຫັນດີເປັນເອກະພາບນຳກັນຕໍ່ ວິທີການເພື່ອກ້າວໄປຂ້າງໜ້າ. ການເຈລະຈາ ແມ່ນເປັນຂະບວນການທີ່ພະຍາຍາມປອງຄວາມແຕກຕ່າງດ້ານທັດສະນະ ຫຼື ຄຳເຫັນຂອງແຕ່ລະຝ່າຍ. ຈຸດປະສົງຫຼັກໆຂອງການເຈລະຈາຄື: ກ້າວໄປເຖິງຂໍ້ຕົກລົງທີ່ເໝາະສົມ ແລະ ຍອມຮັບຕໍ່ທຸກໆຝ່າຍ. ໃນການສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບສ້າງສັນກ່ຽວພັນກັບປະເດັນທີ່ຊັບຊ້ອນ ເລື່ອງນຳ, ມັນຈຳເປັນຕ້ອງມີຄູ່ຮ່ວມງານຈາກຫຼາຍໆພາກສ່ວນ ເຊິ່ງລວມມີ ພາກສ່ວນບຸກຄົນ, ຊຸມຊົນ, ພາກລັດ, ນັກທຸລະກິດ, ນັກການເງິນ, ນັກວິທະຍາສາດ, ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດ

ຖະບານ, ຕົວແທນອົງກອນຄວາມຮູ້ຕ່າງໆ ຕົວແທນພວກຕົນເອງ, ຫລື ກຸ່ມອື່ນໆ, ອົງການຈັດຕັ້ງ ແລະ ອົງການຮ່ວມມືຕ່າງໆ. ດັ່ງນັ້ນ, ວິທີການທີ່ນຳໃຊ້ໃນການເຈລະຈາ ຈະຕ້ອງມີຄວາມເໝາະສົມຕໍ່ກັບເລື່ອງນີ້ ແລະ ຕໍ່ກັບຜູ້ທີ່ເຂົ້າຮ່ວມທີ່ຫລາກຫລາຍປະເພດ. ວິທີການຕ່າງໆມີຫລາຍໆຢ່າງ (ເບິ່ງບົດອະທິບາຍ 2.2).

"ຈຸດປະສົງຫຼັກຂອງການເຈລະຈາ ແມ່ນເພື່ອບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງທີ່ໃຊ້ການໄດ້ ແລະ ຍອມຮັບ ໂດຍທຸກໆຝ່າຍ"

ບົດອະທິບາຍ 2.2 ເວທີການເຈລະຈາກຽວກັບນ້ຳໃນລະດັບສາກົນ

ເວທີການເຈລະຈາກຽວກັບນ້ຳ ມີ 4 ປະເພດທີ່ອະທິບາຍຕໍ່ໄປນີ້:

ລະຫວ່າງລັດຖະບານ: ແມ່ນຄວາມພະຍາຍາມຕາມແບບເປັນທາງການຂອງອົງການສະຫາປະຊາຊາດ ໃນການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນ ແຫ່ງນ້ຳ ຊຶ່ງລະບົບການບໍລິຫານ ຫລື ຄຸ້ມຄອງນ້ຳໃນທົ່ວໂລກ ໄດ້ຮັບການສົ່ງເສີມ ແລະ ນຳໄປປະຕິບັດ ຊຶ່ງສ່ວນຫລາຍ ມັນ ຈະແນໃສ່ກອບໂຄງຮ່າງລະບົບນ້ຳໃຊ້ໃນສິນທິສັນຍາທີ່ເປັນທາງການ ແລະ ບັງຄັບໃຊ້ໂດຍອົງການສາກົນຕ່າງໆ.

ຕາມຄວາມຕ້ອງການຂອງຕະຫລາດ: ຄວາມພະຍາຍາມໃນທົ່ວໂລກ ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ທີ່ກຽວຂ້ອງກັບການຕະຫລາດຊອກຫາຄວາມທຽງທຳສຳລັບພວກເຂົາເອງ ຜ່ານການແປຮູບຈາກການຄວບຄຸມຂອງລັດ ມາເປັນກຳມະສິດຂອງເອກະຊົນ ຊຶ່ງຮຽກຮ້ອງຈາກບໍລິສັດເອກະຊົນນາໆຊາດກຽວກັບນ້ຳ ແລະ ສະໜັບສະໜູນໂດຍສະຖາບັນການເງິນ ແລະ ທະນາຄານ ພັດທະນາຕ່າງໆ.

ສັງຄົມພົນລະເມືອງ: ມີຝ່າຍອິດທິພົນມີທິສາມ ທີ່ຄວບຄຸມ ໂດຍອົງການເຄື່ອນໄຫວທາງສັງຄົມ ເພື່ອໃຫ້ທຸກຄົນມີສິດທິ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດເທົ່າທຽມກັນ ໂດຍທົ່ວໄປຈະຄັດຄ້ານເລື່ອງ ການສ້າງເຂື່ອນຂະໜາດໃຫຍ່, ທາງແຍກນ້ຳຂະໜາດໃຫຍ່ຕ່າງໆ ທີ່ອາດເປັນຜົນເສຍຫາຍຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ.

ຕາມຊ່ຽວຊານ: ນັກວິຊາການ ແລະ ຊ່ຽວຊານດ້ານນ້ຳ ທີ່ແຕກຕ່າງຈາກ 3 ຢ່າງທີ່ກ່າວມານັ້ນ ແມ່ນຜູ້ທີ່ພະຍາຍາມຊອກຫາຄວາມເປັນເອກະສັນຂອງພະລັງສາມຝ່າຍ ຈາກ ພາກລັດ, ພາກການຕະຫລາດ ແລະ ພາກອົງການເຄື່ອນໄຫວເພື່ອສິດທິເທົ່າທຽມກັນ ໂດຍນຳໃຊ້ມາດຕະການ "ການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນແຫ່ງນ້ຳແບບປະສົມປະສານ".

ເພື່ອນຳສະເໜີໃຫ້ເປັນວິທີທາງທີ່ຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍກ້າວໄປຂ້າງໜ້າໃນການແກ້ໄຂບັນຫາຄວາມແຕກຕ່າງກັນ ໂດຍທົ່ວໄປ ການເຈລະຈາຕໍ່ບັນຫາຊັບຊ້ອນກຽວກັບນ້ຳ ຈຶ່ງຈຳເປັນຕ້ອງມີຄວາມໂປ່ງໃສ ແລະ ຊຸກຍູ້ການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຫລາຍໆຝ່າຍຢ່າງຈິງຈັງ, ແຕ່ຄຳສັນຍານີ້ບໍ່ໝາຍຄວາມວ່າເຮັດໃຫ້ການເຈລະຈາງ່າຍຂຶ້ນ. ການກວດສອບລະອຽດທາງດ້ານສິດທິ ແລະ ໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບ ຄຽງຄູ່ກັບຄວາມສ່ຽງ ແລະ ວາງວັນ ຫລື ຜົນທີ່ຈະໄດ້ຮັບ ແມ່ນບໍ່ຍາກ. ແຕ່ຖາມາເຖິງການເຈລະຈາ ທີ່ມີລັກສະນະສ້າງສັນ ແລະ ພິຈາລະນາຮອບຄອບ ມັນສາມາດທີ່ຈະຍົກສູງ ຄວາມເຂົ້າໃຈດີຂຶ້ນ ແລະ ວິທີການຮ່ວມກັນແກ້ໄຂບັນຫາ, ເບິ່ງເຫັນໄດ້ທັດສະນະ ຫລື ຄວາມສົນໃຈຂອງແຕ່ລະຝ່າຍ ແລະ ຄວາມເປັນໄປໄດ້ທີ່ຈະລວມເອົາສິ່ງຕ່າງໆນັ້ນ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ເກີດຜົນທີ່ໃຊ້ການໄດ້, ມີຄວາມພໍໃຈ ແລະ ມີຄວາມຍິນຍົງດ້ວຍ.

"ການເຈລະຈາ ຕ້ອງການໃຫ້ມີຄວາມແຕກຕ່າງດ້ານຄວາມສົນໃຈໃນບັນດາຜູ້ປະຕິບັດ"

2.3.1 ການກຳນົດເງື່ອນໄຂລ່ວງໜ້າ ສຳລັບການເຈລະຈາ

ເງື່ອນໄຂລ່ວງໜ້າສຳລັບການເຈລະຈາ ມີຫລາຍໆຢ່າງທີ່ມີຄວາມຈຳເປັນ ແລະ ຈະຕ້ອງໄດ້ກຳນົດ. ເພາະການເຈລະຈາ ແມ່ນກ່ຽວພັນກັບຄວາມແຕກຕ່າງດ້ານຄວາມສົນໃຈຂອງບັນດາຜູ້ປະຕິບັດ ຊຶ່ງພວກເຂົາຮັບຮູ້ນຳກັນວ່າ ການແກ້ໄຂ ບັນຫາຈະເປັນໄປໄດ້ ກໍ່ຂຶ້ນກັບລະດັບການເພິ່ງພາອາໃສຂຶ້ນກັນ ແລະ ກັນຂອງຫລາຍຝ່າຍ, ແລະ ທຸກຝ່າຍນັ້ນສາມາດສື່ສານນຳກັນໄດ້ຢ່າງເສລີໃນດ້ານ:

- **ຄວາມແຕກຕ່າງດ້ານຄວາມສົນໃຈ:** ຄຳຄວາມນິຍົມຂອງແຕ່ລະຄົນແມ່ນມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນ ເຊັ່ນ: ຄວາມບໍ່ເຫັນດີເປັນເອກະພາບໃນການຄອບຄອງນ້ຳ, ການນຳໃຊ້, ການຄຸ້ມຄອງ ຫລື ການວາງລາຄາ. ຄວາມແຕກຕ່າງຂອງບຸກຄົນເລົ່ານີ້ ເປັນສາຍເຫດພາໃຫ້ເກີດແນວຄວາມຄິດທີ່ແຕກຕ່າງກັນກ່ຽວກັບນ້ຳ ແລະ ຄຸນຄ່າທີ່ເປັນຕົວຕົນຂອງນ້ຳ ຫລື ຫັດສະນະຄະຕິທີ່ແຕກຕ່າງກັນໃນດ້ານການພັດທະນາ. ຄວາມແຕກຕ່າງວິທີທາງ ທີ່ໃຫ້ຄຸນຄ່ານ້ຳ ແລະ ຄວາມຄິດເຫັນກ່ຽວກັບນ້ຳ ສິ່ງຜົນໃຫ້ເກີດຄວາມແຕກຕ່າງດ້ານຄວາມຄາດຫວັງສຳລັບການເຈລະຈາ.
- **ການເພິ່ງພາອາໃສເຊິ່ງກັນແລະກັນ:** ຖ້າຫາກທຸກຝ່າຍທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມບໍ່ຮັບຮູ້ເຖິງການອາໃສເຊິ່ງກັນແລະກັນ ເຫດຜົນການເຈລະຈາ ແມ່ນບໍ່ມີຄວາມຈຳເປັນ. ຂະບວນການເຈລະຈາໃນຕົວມັນເອງແມ່ນພະຍາຍາມເຮັດສິ່ງໃດໜຶ່ງກັບຄົນອື່ນໆທີ່ບໍ່ສາມາດເຮັດໄດ້ໂດຍຝ່າຍໃດໜຶ່ງແຕ່ພຽງຜູ້ດຽວ ບວກໃສ່ທ່າແຮງເພື່ອປັບປຸງຜົນໄດ້ຮັບໃຫ້ດີຂຶ້ນ (ເຊັ່ນ: ການພົວພັນທາງສັງຄົມ) ຫລື ຢ່າງໜ້ອຍກໍ່ບໍ່ໄດ້ເປັນໄພຄຸກຄາມຕໍ່ກັນ. ຊຶ່ງສິ່ງເລົ່ານີ້ ສາມາດສ້າງຂຶ້ນໄດ້ ດ້ວຍຄວາມເຂົ້າໃຈຊາຕາກຳຂອງແຕ່ຄົນ ຫລື ກຸ່ມຄົນທີ່ມີສ່ວນກ່ຽວພັນ ຊຶ່ງເປັນສິ່ງທີ່ທ້າທາຍ ຂອງ ຄວາມຄິດເຫັນຕໍ່ກັບ ນ້ຳ ແລະ ການນຳໃຊ້ນ້ຳ ທີ່ດົນລົນແຂ່ງຂັນກັນສະເໝີ.
- **ການສື່ສານ:** ຄວາມສາມາດໃນການສື່ສານເປັນພື້ນຖານສຳຄັນຂອງການເຈລະຈາໃນທາງສ້າງສັນ ຊຶ່ງມັນຈະປະກອບມີ ການຟັງ, ການຮຽນຮູ້, ການເຄົາລົບ, ຄວາມໂປ່ງໃສ ແລະ ຄວາມພະຍາຍາມແກ້ໄຂບັນຫາຄວາມເຂົ້າໃຈຜິດ. ການສື່ສານຕາມຄຸນນະພາບທີ່ກ່າວມານີ້ໃນການເຈລະຈາ ແມ່ນນຳພາໃຫ້ເກີດຄວາມເຂົ້າໃຈດີຂຶ້ນສຳລັບບັນດາຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມທັງຫລາຍ ພ້ອມທັງຊ່ວຍໃຫ້ພວກເຂົາເມີນຜົນ ແລະ ຕັດສິນທາງເລືອກ ແລະ ສຸມໃສ່ຊອກຫາຂໍ້ແກ້ໄຂຕໍ່ກັບບັນຫາ ແລະ ຫາວິທີທາງທີ່ຈະມຸ່ງໄປຂ້າງໜ້າ.

ສິ່ງທີ່ສຳຄັນກໍ່ຄືວ່າ ການເຈລະຈາ ຕ້ອງດຳເນີນໄປຢູ່ພາຍໃຕ້ການປະຕິບັດບາງຢ່າງຕາມຂະບວນການທາງກົດຫມາຍ ໃນສະພາບຫາກວ່າມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກໃນການຈະບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງ. ເພາະມັນຈະເປັນວິທີຊ່ວຍກະຕຸກໃຫ້ ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມໄດ້ເຈລະຈາ ພ້ອມທັງຫາວິທີທາງທີ່ມຸ່ງໄປຂ້າງໜ້າ ຖ້າຂໍ້ຕົກລົງຫາກບໍ່ປະສິບຜົນສຳເລັດ ຫລື ມີບາງກຸ່ມຖອນຕົວອອກຈາກໂຕະເຈລະຈາ ຫລື ບໍ່ເອົາຂໍ້ຕົກລົງ.

2.3.2 ປະເພດຂອງການເຈລະຈາ

“ການເຈລະຈາ ຍັງລວມເອົາການໃຊ້ສິດອຳນາດ ຊຶ່ງໃນຕົວມັນເອງກໍ່ສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນ ຄວາມຊັບຊ້ອນໃນດ້ານຄວາມສຳພັນ ແລະ ຂະບວນການ”

ວິທີການເຈລະຈາມີຫລາຍປະເພດທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ຊຶ່ງພວກມັນມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ການກຳນົດວິທີທາງ ການເຈລະຈາໃຫ້ເກີດຂຶ້ນຢ່າງເປັນຮູບປະທຳ ເຊັ່ນ: ນຳໃຊ້ໃນການອອກແບບຂະບວນການ (ຫລື ຂັ້ນຕອນ), ກຳນົດທ່າທີ່ຂອງຜູ້ເຈລະຈາ, ສ້າງບັນຍາກາດ , ເປີດກວ້າງປະຊາສຳພັນ ແລະ ຄິດເຖິງປະເພດຜົນໄດ້ຮັບທີ່ ຈະຕາມມາ. ວິທີການຕ່າງໆນີ້

ແມ່ນສາມາດຕອບສະຫນອງ ຄວາມແຕກຕ່າງດ້ານລັກສະນະ ແລະ ວິທີການພຶດຕິກຳ ທີ່ຜູ້ເຈລະຈາເອົາມາໃຊ້ໃນເວລາ ເຈລະຈາ.

ມີປັດໃຈຫລາຍໆຢ່າງ ທີ່ສົ່ງຜົນສະທ້ອນ ເຮັດໃຫ້ ບຸກຄົນ, ກຸ່ມຄົນ, ອົງການຈັດຕັ້ງ ຫລື ລັດຖະບານ ຈະຕ້ອງເຈ ລະຈາ ເຊັ່ນ: ເພື່ອຈຸດປະສົງຂອງພວກເຂົາເອງ, ໂດຍເຈດຕະນາຕັ້ງໃຈ, ສະຖານນະພາບທາງດ້ານສັງຄົມ ແລະ ຄວາມ ຮູ້ສຶກໃນໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບຕໍ່ຂະບວນການ ຫລື ຕໍ່ທຸກໆຝ່າຍທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມ. ນອກຈາກນັ້ນ ມັນກໍ່ຍັງຂຶ້ນກັບວ່າ ແມ່ນ ເລື່ອງຫຍັງທີ່ຈະເຈລະຈາ, ປະຫວັດຄວາມເປັນມາຂອງສາຍພົວພັນ ແລະ ປະເດັນຕ່າງໆທີ່ມີຢູ່ໃນມື, ແລະ ສະພາບການ ຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວກັບທາງກົດໝາຍ, ການເມືອງ ແລະ ລະບຽບການ. ຍິ່ງໄປກວ່ານັ້ນ, ການເຈລະຈາຍັງກ່ຽວຂ້ອງເຖິງການໃຊ້ ອຳນາດ ທີ່ຕົວມັນເອງກໍ່ສະທ້ອນໃຫ້ຄວາມຊັບຊ້ອນຂອງສາຍພົວພັນ ແລະ ຂະບວນການໃນທັງ ລະດັບບຸກຄົນ ແລະ ລະດັບສັງຄົມ. ວິທີການນຳໃຊ້ອຳນາດ ມີຜົນກະທົບສະເໝີຕໍ່ຍຸດທະສາດທີ່ທຸກຝ່າຍນຳໃຊ້ໃນການເຈລະຈາ ເຊັ່ນຕົວ ຢ່າງ: ໃນເວລາທີ່ຝ່າຍໜຶ່ງຫາກເລືອກໃຊ້ສິດອຳນາດເໝືອນກວ່າອີກຝ່າຍໜຶ່ງ ທີ່ມີເປົ້າໝາຍແນໃສ່ຂະນະຝ່າຍອື່ນໂດຍ ສະແດງວ່າເຂົາມີວິທີທາງທີ່ດີກວ່າ (ໃນດ້ານສະຖານະ, ຊັບສິນ, ຄວາມສາມາດ, ອິດທິພົນ ຫລື ຄວາມຖືກຕ້ອງທາງກົດ ໝາຍ) ເພື່ອສຳເລັດຈຸດມຸ່ງຫວັງຂອງຕົນຫລາຍກວ່າຊູ່ແຂ່ງ. ແຕ່ອຳນາດ ສາມາດນຳໃຊ້ ເພື່ອເຫດຜົນຫລາຍໆ ແລະ ໃຫ້ປະກົດຜົນທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ຊຶ່ງໃນນັ້ນລວມມີທັງການສະແຫວງຫາການຮ່ວມມືນຳກັນ. ການມີປະຕິກິລິຍາຕໍ່ກັນ ທາງ ດ້ານສັງຄົມ ແລະ ຈິດຕະວິທະຍາທີ່ຊັບຊ້ອນ ຈຶ່ງເປັນເຫດຜົນພາໃຫ້ເກີດການເຈລະຈາ. ຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກ ແລະ ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມເຈລະຈາ ຈະຕ້ອງໄດ້ສະແຫວງຫາວິທີທາງລັກສະນະ ທີ່ສ້າງສັນເພື່ອບໍລິຫານຄວາມຊັບຊ້ອນເລົ່ານີ້ ຖ້າຈະໃຫ້ ເກີດຂໍ້ຕົກລົງທີ່ໃຊ້ການໄດ້, ມີຄວາມຍຸດຕິທຳ ແລະ ມີປະສິດທິຜົນ.

ຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກ ແລະ ຜູ້ເຈລະຈາ ຕ້ອງການວິທີການເຈລະຈາ ທີ່ເໝາະສົມຕໍ່ການເຮັດໃຫ້ມີສ່ວນ ຮ່ວມແບບສ້າງສັນເກີດຂຶ້ນ. ດັ່ງນັ້ນ, ສິ່ງສຳຄັນທີ່ສຸດ ພວກເຂົາເລົ່ານັ້ນ ຈະຕ້ອງໄດ້ສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈຢ່າງເລິກເຊິ່ງວ່າ ວິທີການ ແລະ ພຶດຕິກຳແບບໃດ ທີ່ຄິດວ່າມີແນວໂນ້ມທີ່ຈະນຳໄປສູ່ການເກີດຜົນຕາມຄວາມຄາດຫວັງ ແລະ ເປັນທີ່ຍອມຮັບສຳລັບທຸກໆຝ່າຍ ແລະ ຄວາມເຂົ້າໃຈຈະເກີດຂຶ້ນໄດ້ ກໍ່ແມ່ນອີງໃສ່ ການສຶກສາເບິ່ງແຕ່ລະປະເພດ ຂອງການເຈລະຈາທີ່ແຕກຕ່າງກັນໄປ. ເຖິງແມ້ວ່າ ມີຫລາຍຄວາມຫມາຍ ຄຳສັບ ແລະ ແນວຄວາມຄິດ ທີ່ນຳໃຊ້ໃນ ການເຈລະຈາ ແຕ່ມັນສາມາດລວມເຂົ້າກັນເປັນ 2 ປະເພດການເຈລະຈາທີ່ເປັນຫລັກ ຄື:

- ການເຈລະຈາແບບຄູ່ແຂ່ງ ໂດຍສ່ວນໃຫຍ່ຈະເນັ້ນໃສ່ປະເພດການຄ້າ, ການຕໍ່ລອງ ແລະ ການຈຳໜ່າຍ ສິນຄ້າແບບໜັກໆ.
- ການເຈລະຈາແບບການຮ່ວມມື ໂດຍປົກກະຕິ ຈະແນໃສ່ການເຮັດວຽກງານຮ່ວມກັນ, ຊອກຫາຂໍ້ຕົກລົງທີ່ ເປັນເອກະສັນ ແລະ ຮ່ວມເອົາເຂົ້າກັນເປັນໜຶ່ງດຽວ.

“ໃນທາງປະຕິບັດ ທ່າທິການເຈລະຈາຄູ່ແຂ່ງ ແລະ ການຮ່ວມມື ແມ່ນຢູ່ຮ່ວມກັນຕະຫລອດເວລາ ຂອງການເຈລະຈາ ”

ຄວາມແຕກຕ່າງຂອງປະເພດການເຈລະຈາທັງສອງຢ່າງນີ້ ແມ່ນສະຫລຸບ ໃນຕາຕາລາງ 2.2. ໃນພາກປະຕິບັດ ຕົວຈິງ ທ່າທິການເຈລະຈາແບບຄູ່ແຂ່ງ ແລະ ການຮ່ວມມື ແມ່ນເກີດຂຶ້ນຮ່ວມກັນສະເໝີ ໃນລະຫວ່າງເວລາການເຈລະ ຈາ. ການເຈລະຈາສາມາດສ້າງຂຶ້ນ ແລະ ປະຕິບັດຕາມຫລັກການຄວາມສາມັກຄີ ຫລື ຄວາມຮ່ວມມື ເພື່ອທີ່ທຸກໆ ຝ່າຍນຳໃຊ້ນິໄສການແຂ່ງຂັນ ບໍ່ວ່າຈະເປັນວິທີໂດຍເຈດຕະນາ ຫລື ໂດຍບໍ່ໄດ້ຕັ້ງໃຈ. ໃນສະຖານນະການທີ່ຫຍຸ້ງຍາກ

ສັບສົນ ການເຈລະຈາແບບຂູ່ແຂ່ງມັກຈະໂດດເດັ່ນກວ່າ ແຕ່ຜົນໄດ້ຮັບຕາມມາອາດຈະຫຼຸດຈຸດຂີດໝາຍທີ່ເໝາະສົມທີ່ສຸດ, ສ່ວນວ່າການເຈລະຈາແບບການຮ່ວມມືຈະສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງຂອງການມີສ່ວນຮ່ວມໃນທາງສ້າງສັນໄດ້ດີຂຶ້ນ.

“ການເຈລະຈາແບບການຮ່ວມມື ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງຂອງການມີສ່ວນຮ່ວມໃນທາງສ້າງສັນດີຂຶ້ນ”

ຕາຕາລາງ 2.2 ຂໍ້ສົມມຸດຖານ ແລະ ຈຸດເນັ້ນໜັກຄວາມແຕກຕ່າງໃນການເຈລະຈາ

ການເຈລະຈາຂູ່ແຂ່ງ	ການເຈລະຈາການຮ່ວມມື
ສ່ວນໃຫຍ່ຈະເນັ້ນໃສ່ການຄ້າ, ການຕໍ່ລອງລາຄາຄາໜັກໜວ່ງ, ການແຈກຈ່າຍສິນຄ້າ	ສ່ວນໃຫຍ່ຈະເນັ້ນໃສ່ການມີສ່ວນຮ່ວມກັນ, ຊອກຫາຄວາມເປັນເອກະສັນ, ຮ່ວມເຂົ້າກັນ
ຕ່າງຝ່າຍຕ່າງວາງຕົນເອງ ນັ້ນຄື: ວິທີແກ້ບັນຫາສະເພາະຈາກທັດສະນະຂອງຕົນ	ທຸກຝ່າຍຕ່າງກໍ່ຊຸກຍູ້ໃຫ້ແນໃສ່ຄວາມສົນໃຈຂອງທຸກຝ່າຍ ນັ້ນຄື ພາໃຫ້ເກີດທິດທາງທີ່ເປັນໄປໄດ້ການເຈລະຈາການຮ່ວມມື
ຂະບວນການຂ້ອນຂ້າງວ່າຖືປະໂຫຍດ ຫຼື ຄ່ານິຍົມຕາຍຕົວ ແລະ ການແພ່ກະຈາຍຄຸນນະພາບທີ່ຕາຍຕົວນັ້ນອອກໄປ	ຜູ້ເຈລະຈາແນໃສ່ການສ້າງຜົນປະໂຫຍດ ກ່ອນການຕົກລົງທີ່ຈະກະຈາຍອອກໄປ
ນັກເຈລະຈາສະແຫວງຫາຜົນປະໂຫຍດຕົນເອງໃຫ້ໄດ້ຫຼາຍກວ່າ (ຈຳກັດການສູນເສຍ) ແລະ ຄິດວ່າຂ້ອຍໄດ້ຄືເຈົ້າເສຍ	ຜູ້ເຈລະຈາກຳນົດທາງເລືອກເຊັ່ນ: ການແລກປ່ຽນ, ວິທີການ ຫຼື ຂໍ້ກຳນົດອື່ນໆ ທີ່ຈະໃຫ້ຜົນປະໂຫຍດແກ່ທຸກຝ່າຍ
ຖືຄວາມນິຍົມຕາຍຕົວ	ຖືຄ່າຄວາມນິຍົມປ່ຽນແປງຕະຫຼອດເວລາຂຶ້ນກັບຜົນມາຈາກຄວາມເຂົ້າໃຈອັນໃໝ່
ນັກເບິ່ງສາຂາວິຊາຄວາມຮູ້ສະເພາະພິເສດ	ສ່ວນໃຫຍ່ຈະເນັ້ນໃສ່ຫຼາຍຫຼາຍຂອງຄວາມຮູ້
ອາດຈະສົ່ງເສີມໃຫ້ເກີດຄວາມບໍ່ເທົ່າທຽມກັນ	ຂະບວນການຄືເຮັດໃຫ້ອຳນາດເທົ່າທຽມກັນ ຫຼື ຢ່າງໜ້ອຍກໍ່ແມ່ນຢູ່ໃນລະດັບໃດໜຶ່ງດີ - ສ່ວນໜຶ່ງເປັນຜົນມາຈາກການພິຈາລະນາ ແລະ ຕົກຕອງທາງເລືອກ ແລະ ວິທີການເຂົ້າໄປເຖິງທາງເລືອກ ຫຼື ຄວາມນິຍົມ

ການເຈລະຈາແບບຂູ່ແຂ່ງ (Competitive negotiation)

ການເຈລະຈາແບບຂູ່ແຂ່ງ ເປັນລັກສະນະທີ່ຂໍ້ສົມມຸດຖານທັງໝົດກ່ຽວຂ້ອງເຖິງຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງທຸກໆຝ່າຍ ແລະ ການດຳເນີນທຸລະກິດທີ່ຈະເຈລະຈາ:

- ທຸກໆຝ່າຍຖືທ່າທີວ່າ ແມ່ນຫຍັງກໍ່ຕາມທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ຝ່າຍອື່ນແມ່ນມີທ່າແຮງເປັນໄພຄຸກຄາມ ຫຼື ເປັນຂູ່ແຂ່ງ ທີ່ຈະໄດ້ຮັບປະໂຫຍດໂດຍສະເພາະ ເຊິ່ງມີຂໍ້ສົມມຸດຖານທີ່ວ່າ ຈຸດປະສົງ ຫຼື ເປົ້າໝາຍແມ່ນບໍ່ສອດຄ່ອງ ຫຼື ກົງກັນຂ້າມກັນ ໃນການເຈລະຈາແຕ່ເບື້ອງຕົ້ນ.

- ແມ່ນຫຍັງທີ່ສາມາດແບ່ງ ແລະ ກະຈາຍອອກໄປ. ເປົ້າຫມາຍຂອງການເຈລະຈາແມ່ນເພື່ອໃຫ້ໄດ້ສ່ວນແບ່ງສິ່ງຕອບແທນ ຫລື ຜົນປະໂຫຍດຫລາຍທີ່ສຸດ ຊຶ່ງໂດຍປົກກະຕິແມ່ນໄດ້ຈາກຄ່າສ່ວນເສຍຂອງອີກຝ່າຍໜຶ່ງ ຫລື ຢ່າງໜ້ອຍກໍ່ບໍ່ເປັນຜົນເສຍຫາຍສຳລັບຕົນເອງ. ພາສາທີ່ເວົ້າ ໂດຍທົ່ວໄປກໍ່ແມ່ນຂັດແຍ່ງກັນ ຊຶ່ງທຸກໆຝ່າຍມີຄຳເຫັນບໍ່ຕົງກັນ, ເປັນໄພຄຸກຄາມ ຫລື ເປັນຄູ່ແຂ່ງຕໍ່ຊັບສິນທີ່ມີຈຳກັດ ຫລື ມີການແຂ່ງຂັນ. ຈາກຈຸດເລີ່ມຕົ້ນມີແນວໂນ້ມທີ່ຄິດວ່າ “ເຈົ້າເປັນຝ່າຍໄດ້ ຄືຂ້ອຍເປັນຝ່າຍເສຍ” ແລະ ຈຸດສຸມຈະແນໃສ່ປັດໃຈຄວາມສ່ຽງ ແລະ ຮຽກຮ້ອງການແບ່ງປັນ ແມ່ນຫຍັງກໍ່ຕາມທີ່ເປັນເດີມພັນ.

ການເຈລະຈາຄູ່ແຂ່ງ ມັກຈະເຫັນຫລາຍກວ່າຫມູ່ ແມ່ນການຕໍ່ລອງ ທີ່ກຳນົດວ່າແມ່ນຫຍັງທີ່ແຕ່ລະຝ່າຍຈະຍອມໃຫ້ ແລະ ເອົາ ຫລື ປະຕິບັດຕາມ ແລະ ຮັບເອົາ. ຈຸດສຸມທົ່ວໄປຈະແນໃສ່ການກຳນົດຂໍ້ແກ້ໄຂ ຫລື ວິທີການແກ້ໄຂບັນຫາໂດຍສະເພາະທີ່ຈະຊອກຫາໃນພາຍຫລັງ. ມີການກຳນົດວິທີການແກ້ໄຂບັນຫາໃນແຕ່ເລີ່ມຕົ້ນ ທີ່ຮັບຮູ້ດີວ່າການກຳນົດ “ທິດທາງ ຫລື ຈຸດຍືນ” ທີ່ຕໍ່ມາກໍ່ປ້ອງກັນ ແລະ ນຳໃຊ້ສຳລັບຝ່າຍຕົນເອງເປັນເປົ້າຫມາຍທີ່ຈະຕ້ອງໄດ້ເຮັດສຳເລັດໃນການເຈລະຈາ ຊຶ່ງການສົນທະນາໃນຕໍ່ມາກໍ່ມຸ່ງຫມັ້ນເຈາະຈົງໃສ່ຈຸດຄ່າຄວາມນິຍົມອັນນັ້ນ.

ດ້ວຍທຸກໆຝ່າຍມີຈຸດຍືນເປັນຂອງຕົນເອງ ທີ່ຈະຕ້ອງໄດ້ປົກປ້ອງ ແລະ ສະແຫວງຫາ ການເຈລະຈາຈະກາຍເປັນຂະບວນການເຮັດສຳປະທານ ຊຶ່ງມັນສາມາດຮວມເອົາແຕ່ລະຝ່າຍໂດຍໃນຕົວ ແລະ ນອກຕົວ ມີຂອບເຂດຂອງການຕໍ່ລອງລະຫວ່າງສິ່ງທີ່ເຂົາຕ້ອງການທີ່ສຸດ ກັບ ສິ່ງທີ່ເຂົາຍອມຮັບບໍ່ໄດ້ ຄືຈຸດທີ່ເໝາະສົມທີ່ສຸດ ຫລື ຈຸດຕໍ່ສຸດຢູ່ລະຫວ່າງປາຍສຸດທັງສອງຢ່າງ.

ຂອບເຂດການຕໍ່ລອງລາຄາສາມາດຕັ້ງເປັນຫົວໜ່ວຍຕົວເລກຂາດຕົວ ເຊັ່ນຕົວຢ່າງ: “ຂອບເຂດທີ່ສຸດແມ່ນ 60,000 ໂດລາ ແຕ່ອາດຈະເອົາ 50,000 ໂດລາ ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດຂ້ອຍກໍ່ບໍ່ເອົາຕໍ່ກວ່າ 40,000 ໂດລາ” ຫລື ບໍ່ດັ່ງນັ້ນກໍ່ມີລັກສະນະປະເພດຂອງການປະຕິບັດ ເຊັ່ນ: “ຂ້ອຍຕ້ອງການຢາກໃຫ້ເຈົ້າຢຸດສູບນ້ຳ ຫລື ຢ່າງໜ້ອຍກໍ່ຫລຸດລົງມາຢູ່ໃນລະດັບສຳນື ຫລື ອື່ນໆ”. ດ້ວຍການກຳນົດຂອບເຂດຢູ່ໃນຫົວຄິດ ຄວາມຄາດຫວັງໂດຍພື້ນຖານຂອງການເຈລະຈາ ແລະ ຍຸດທະສາດ ຈະແມ່ນການໃຫ້ຂໍ້ສະເໜີ ແລະ ລຳດັບຄວາມຕ້ອງການ ຈົນກວ່າວ່າຂໍ້ຕົກລົງທີ່ໃຊ້ການໄດ້ບັນລຸຜົນ. ຖ້າຫາກການເຈລະຈາຫລົ້ມເຫລວ ກໍ່ຈະຖືກເລື່ອນໄປຄັ້ງໜ້າ ຫລື ບໍ່ດັ່ງນັ້ນ ກໍ່ສິ້ນສຸດລົງ.

ການມີຂອບເຂດຂອງການຕໍ່ລອງ ແມ່ນເປັນຜົນປະໂຫຍດທີ່ສຸດ ແຕ່ມັນສາມາດຈຳກັດໄດ້ວ່າແມ່ນຫຍັງຈິ່ງຄວນພິຈາລະນາ ແລະ ແມ່ນຫຍັງຄືຜົນທີ່ອາດຈະໄດ້ຮັບ. ວິທີການຄູ່ແຂ່ງ - ໂດຍທົ່ວໄປຈະເນັ້ນໃສ່ ຈຸດຍືນທີ່ກຳນົດໄວ້ກ່ອນ, ການກະຈາຍ, ແລະ ເຮັດໃຫ້ໄດ້ຜົນປະໂຫຍດຫລາຍທີ່ສຸດ/ຈຳກັດຜົນເສຍ ຫນ້ອຍທີ່ສຸດ - ມີແນວໂນ້ມທີ່ຈະເກີດຜົນຂໍ້ຕົກລົງນຳກັນ. ໃນການເຈລະຈາ ມັນອາດຈະມີພຽງໜ້ອຍດຽວ ຫລື ບໍ່ມີຫຍັງທີ່ຈະເພີ່ມເຂົ້າໃສ່ໃນຂົງເຂດ ການສົນທະນາ ຫລື ຜົນໄດ້ຮັບຕາມມາ ເພາະມັນເປັນ ພຽງແຕ່ການຮຽກຮ້ອງບາງສິ່ງບາງຢ່າງ ທີ່ຢູ່ພາຍໃນຂົງເຂດ ທີ່ໄດ້ ກຳນົດມາກ່ອນແລ້ວ. ຈຸດຍືນຂອງແຕ່ລະຝ່າຍ ຕ່າງກໍ່ສະແດງອອກມາຕໍ່ກັນ ຊຶ່ງຜົນໄດ້ຮັບອາດຈະບໍ່ເປັນທີ່ ເພິ່ງພໍໃຈ ທັງສອງຝ່າຍ ຫລື ຝ່າຍໃດ ຝ່າຍໜຶ່ງທີ່ເສຍໃຫ້ກັບອີກຝ່າຍໜຶ່ງ. ຕ່າງຝ່າຍຕ່າງກໍ່ເຮັດວຽກແຂ່ງຂັນກັນ ແລະ ປຽບທຽບ ໃສ່ກັນຂອງ ຈຸດຍືນສຳລັບແຕ່ລະຝ່າຍ. ການສື່ສານ ເຮັດເປັນວົງຈອນທີ່ວ່າຝ່າຍໃດໜຶ່ງເວົ້າຜູ້ດຽວຢ່າງຍືດຍາວ ເຖິງເຫດຜົນວ່າ ເປັນຫຍັງຈຸດຍືນ ຫລື ຜົນໄດ້ຮັບຕາມຂໍ້ສະເໜີຂອງຕົນເອງດີກວ່າຝ່າຍອື່ນ. ຂໍ້ມູນທີ່ນຳໃຊ້ໃນຫລາຍຮູບແບບ ແມ່ນມີແນວໂນ້ມທີ່ຈະເສີມສ້າງຈຸດຍືນຂອງຝ່າຍໜຶ່ງຫລາຍກວ່າຝ່າຍອື່ນໆ ແລະ ນັ້ນຈິ່ງກາຍເປັນແຫລ່ງທີ່ມາຂອງການເກີດຂຶ້ນຂຶ້ນ ຫລື ການຕໍ່ສູ້. ຖ້າສຳລັບການແລກປ່ຽນບາງຢ່າງ/ການດຳເນີນການ/ການຕັດສິນໃຈແບບງ່າຍດາຍ ສິ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ກໍ່ອາດຈະມີປະສິດທິພາບ ແລະ ເປັນທີ່ຍອມຮັບ, ແຕ່ວ່າໃນສະຖານນະການທີ່ຊັບຊ້ອນ ທີ່ມີຄວາມສຳພັນເກີດ

ຂຶ້ນຕໍ່ເນື່ອງເປັນສິ່ງສຳຄັນ ການເຈລະຈາແບບນີ້ ມີແນວໂນ້ມທີ່ຈະບໍ່ສົ່ງເສີມ ແລະ ຮັກສາຄວາມສຳພັນ ແລະ ອາດຈະ ຍາກທີ່ຈະປະສົບຜົນສຳເລັດ ບັນລຸຜົນໄດ້ຮັບທີ່ດີທີ່ສຸດທົ່ວໄປ ເຫມືອນທີ່ເຫັນໄດ້ ໃນການຮ່ວມມືສາກົນໃນອ່າງທະເລ ອາຣັບ (ກໍລະນີຕົວຢ່າງ 2.1), ການຮັກສາດິນທາມ ບົງເອເວີເກຣດ ທີ່ລັດ ຟລໍຣິດາ (ໝວດທີ 4, ຕົວຢ່າງ 4.2) ແລະ ການ ຄຸ້ມຄອງນ້ຳເສຍໃນ ຄອຟ ຮາເບີ້, ອິດສະຕາລີ¹¹.

*“ການເຈລະຈາແບບຄູ່ແຂ່ງ ສາມາດຈຳແນກລັກສະນະໄດ້ ໂດຍພຶດຕິກຳ ຫລື
ການກະທຳບາງຢ່າງສະເພາະ”*

ການເຈລະຈາແບບຄູ່ແຂ່ງ ສາມາດຈຳແນກລັກສະນະໄດ້ ໂດຍພຶດຕິກຳ ແລະ ການກະທຳບາງຢ່າງສະເພາະ ຄື: ທຸກໆຝ່າຍ ຕ່າງກໍ່ຢາກຢູ່ໃນສະຖານະທີ່ເໝືອນກວ່າ ຫລື ພ້ອມທີ່ຈະຕໍ່ສູ້, ທຸກຄົນ ພະຍາຍາມນຳສະເໜີ, ຊັກຊວນ, ຜັກ ດັນ, ຄວບຄຸມ, ໂຕ້ຖຽງ, ຂົ່ມຂູ່ ຫລື ຕໍ່ລອງຢ່າງແຂງກະດ້າງ ເພື່ອຈະໄດ້ປຽບຜົນປະໂຫຍດ, ຫລື ການຕົກລົງກັນໄດ້ ໃນທີ່ ມີບາງສິ່ງຢ່າງໜ້ອຍດຽວທີ່ຮຽກຮ້ອງ ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ ສ່ວນໜຶ່ງຕາມຄຳສະເໜີທີ່ຢາກໄດ້, ຫລື ຢ່າງໜ້ອຍກໍ່ຄິດວ່າພະຍາ ຍາມບໍ່ໃຫ້ເສຍຫາຍເກີນໄປ ແລະ ຮູບແບບການຕໍ່ລອງແມ່ນເພື່ອການຍິນຍອມ, ຫລືກລັງງານ ການປະທະ ຫລື ຄວາມເປັນ ບໍ່ລະປັກ, ຍື່ນ ຫລື ຖອນຕົວ. ທຸກໆພຶດຕິກຳສະແດງອອກ ແມ່ນສະທ້ອນເຖິງເປົ້າຫມາຍ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດທີ່ແຕກຕ່າງ ກັນ ພ້ອມທັງມີເລື່ອງຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ (ລວມທັງນິເສຂອງສາຍພົວພັນ)¹².

ມີຍຸດທະສາດຫລາຍໆຢ່າງທີ່ອາດຈະໄດ້ນຳໃຊ້ໃນການເຈລະຈາ ເຊັ່ນຕົວຢ່າງ: ໃນກໍລະນີທີ່ອາດມີການຍົກເລີກ ຫລື ສະເໜີແລກປ່ຽນເພື່ອໄດ້ຜົນປະໂຫຍດປະເພດໃດໜຶ່ງ ຫລື ຂໍສະເໜີ ເອົາ ຫລື ປະຖິ້ມ, ຫລື ຂໍສະເໜີສະເພາະ ເວລາໃດໜຶ່ງ. ນອກຈາກນັ້ນ ມັງຍັງອາດຈະເປັນກົນລະຍຸດທີ່ໄດ້ປຽບຢ່າງຊັ້ນເຊິ່ງທີ່ພະຍາຍາມເປີດເຜີຍຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບຂົງ ເຂດການຕໍ່ລອງຂອງຝ່າຍອື່ນ ຫລື ການບໍ່ໄດ້ຕຽມພ້ອມຂອງຕົວເອງມາກ່ອນ. ຂໍ້ມູນທົ່ວໄປ ຈະກາຍເປັນການເປັນສ່ວນ ໜຶ່ງຂອງການຕໍ່ສູ້ ຫລື ເກມ ແລະ ດັ່ງນັ້ນຈິ່ງມີຄຸນຄ່າ ເຫມືອນແຫ່ງຊັບເພື່ອນຳໃຊ້, ໄດ້ຮັບ, ເຊື່ອງຊ້ອນ ຫລື ປອມ ແປງ.¹³ ສະພາ ຊື້ ຂາຍ ເປັນຕົວຢ່າງການຕໍ່ລອງທີ່ໜັກໜ່ວງ ແລະ ເປັນແບບແຂ່ງຂັນທີ່ເປັນກົດມາດຕະຖານ, ແຕ່ ສະພາ ການຄ້ານີ້ຈະແຕກຕ່າງຈາກຄວາມຊັບຊ້ອນຂອງນ້ຳ.

ບົດອະທິບາຍ 2.1: ຄວາມຕຶງຄຽດໃນອ່າງທະເລອາຣັບ

ທະເລອາຣັບ ແມ່ນໜຶ່ງໃນ 4 ທະເລນ້ຳຈືດທີ່ໃຫຍ່ທີ່ສຸດໃນໂລກ - ຊຶ່ງຫລຸດ 10% ລົງຈາກຂະໜາດເດີມໃນເບື້ອງຕົ້ນ ແລະ ຖືກເຈັບປົນໄປດ້ວຍຄວາມເປັນນ້ຳເຕັມ ແລະ ມົນລະພິດ. ການແຂ່ງຂັນກັນເລື່ອງນ້ຳ ໄດ້ເພີ່ມຄວາມຕຶງຄຽດຈົນວ່າ ໄດ້ເຮັດໃຫ້ ພູມິພາກເກີດມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກ. ແຕ່ການຫລຸດຂະໜາດຂອງທະເລສາບ ໃຫ້ໜ້ອຍລົງບໍ່ແມ່ນເປັນເລື່ອງ ບັນຫາທີ່ສຳຄັນພໍເທົ່າໃດ ເຫມືອນກັບບັນຫາການນຳໃຊ້ນ້ຳເກີນຂອບເຂດ ໂດຍການນຳໃຊ້ນ້ຳທີ່ບໍ່ມີປະສິດທິພາບ ແລະ ໃນ ນັ້ນ ກໍ່ມີຫລາຍໆຄົນຄິດວ່າ ສາຍເຫດທີ່ສູນເສຍແມ່ນຍ້ອນ ໃນຕົວທະເລນັ້ນເອງ. ການປັບປຸງລະບົບວິທີການນຳໃຊ້ນ້ຳ ຊຶ່ງຈະຮວມກັນໃຊ້ ແມ່ນບໍ່ມີ.

ບັນຫາຄວາມຕ້ອງການເພີ່ມທະວີຂຶ້ນ ແລະ ການຕອບສະໜອງນ້ຳຫລຸດໜ້ອຍຖອຍລົງ ໄດ້ຮ້າຍແຮງຂຶ້ນກວ່າເກົ່າ ດ້ວຍ ຄວາມຫລົ້ມເຫລວຂອງຊາດຕ່າງໆໃນພູມິພາກທີ່ບໍ່ເຄີຍມີການເຮັດວຽກຮ່ວມກັນ ມາກ່ອນ. ເຖິງແມ່ນວ່າໄດ້ມີຂໍ້ຕົກລົງ ຄຸ້ມຄອງຈັດສັນຮ່ວມກັນຂອງ 5 ປະເທດ ໃນປີ 1992 ມາແລ້ວ ບັນຫາຖືກຖຽງໃນຮອບທຸກໆປະຈຳປີ ແມ່ນເກີດກັບ 3 ປະ ເທດທີ່ຢູ່ລຽບຕາມແຫຼ່ງນ້ຳຕອນລຸ່ມ ເຊັ່ນ: ປະເທດກາຊັກສະຖານ, ຕວກເມນິສະຖານ ແລະ ອູສະເບກກິດສະຖານ ໂດຍທັງ ຫມົດນັ້ນເປັນຜູ້ບໍລິໂພກນ້ຳຂະໜາດໃຫຍ່ ເພື່ອການກະເສດ ປູກຝ້າຍ ແລະ ສາລີ. ສ່ວນວ່າປະເທດທີ່ຢູ່ຕອນເທິງ ເຊັ່ນ: ເກ ຍກິດສະຖານ ແລະ ຕາຈິກິດສະຖານມີແຫ່ງຊັບພະຍາກອນນ້ຳ ແລະ ມີທ່າແຮງໃນການສ້າງເຂື່ອນໄຟຟ້າ ແຕ່ບໍ່ມີທ່າແຮງ ສຳລັບການກະເສດ.

ການບໍລິຫານປົກຄອງ ນີ້ ໃນອາຊີກາງໄດ້ຮັບຄວາມເດືອດຮ້ອນຢ່າງຫລວງຫລາຍ ຈາກອະດີດການປົກຄອງສະຫາພາບ ໂຊຫວຽດຕາມລະບົບຄຳສັ່ງຈາກຂັ້ນເທິງ-ທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ການແຂ່ງຂັນກັນລະຫວ່າງລັດນັ້ນເອງ. ອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນ ຮັບ ຜິດຊອບການຄຸ້ມຄອງອ່າງນ້ຳ ຮຽກວ່າ ຄະນະກຳມະການປະສານງານນ້ຳລະຫວ່າງປະເທດ ໄດ້ຮັບການຕຳນິວິຈານຂອງ ການປະຕິບັດໜ້າທີ່ງ່ຽບໂປ່ງໃສພໍເທົ່າໃດ ໂດຍບໍ່ປະກອບມີຕົວແທນຈາກຜູ້ບໍລິໂພກພາກອຸດສະຫາກຳ ແລະ ພາກກະສິກຳ, ອົງການບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານ ແລະ ອົງການອື່ນໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ແລະ ບໍ່ມີວິທີການທີ່ດີພໍເທົ່າໃດ ໃນການແກ້ໄຂ ບັນຫາກ່ຽວກັບນ້ຳ. ຄວາມກ່າວຫາຕ່າງໆນັ້ນ ຍິ່ງເຮັດໃຫ້ການຮ່ວມມືກັນຊຸດໂຊມລົງ.

ເພາະແຕ່ລະປະເທດ ຕ່າງກໍ່ເຫັນບັນຫາເປັນລັກສະນະເກມທີ່ລວມກັນເປັນສູນ (ບໍ່ເກີດຜົນຫຍັງ) ແລະ ກໍ່ດຳເນີນບາດກ້າວ ຕ່າງໆ ເພື່ອເພີ່ມການຄວບຄຸມນ້ຳ ແລະ ພະລັງງານ ຊຶ່ງປົກກະຕິແລ້ວຈະສ້າງຜົນເສຍຫາຍແກ່ຜູ້ອື່ນ. ມີຄວາມບໍ່ແນ່ນອນ ເພີ່ມຂຶ້ນຕໍ່ການວາງແຜນສ້າງເຂື່ອນ ແລະ ອ່າງເກັບນ້ຳໃຫມ່ ຫລື ຂະຫຍາຍຊົນລະປະທານອອກໄປ ແລະ ການປົກສາຫາລື ທັງໝົດໂຄງການເຫລົ່ານີ້ກໍ່ມີໜ້ອຍເກີນໄປ ທີ່ໄດ້ນຳໄປສູ່ຄວາມສົງໄສເກີດຂຶ້ນຢ່າງຮຸນແຮງລະຫວ່າງປະເທດ (ຫລື ລັດ). ຄວາມຕຶງຄຽດກ່ຽວກັບນ້ຳ ແລະ ພະລັງງານ ໄດ້ນຳໄປສູ່ການສ້າງບັນຍາກາດທາງການເມືອງ ມີຄວາມສັບສົນທົ່ວໆໄປ ໃນ ຕາເວັນອອກກາງ. ບໍ່ວ່າແຕ່ເປັນ ຄຳເວົ້າທີ່ຊັກຊວນ ກໍ່ໃຫ້ເກີດການປໍລະປັກຕໍ່ກັນ ແຕ່ທຸກໆປະເທດຍັງອ້າງວ່າຕົນເອງ ສາມາດປົກປ້ອງຜົນປະໂຫຍດຂອງຕົນໂດຍການໃຊ້ກຳລັງນ້ຳອີກດ້ວຍ ຖ້າມີຄວາມຈຳເປັນ. ການຍາດແຍ່ງນ້ຳ ເພີ່ມຂຶ້ນ ຄວາມຕຶງຄຽດກໍ່ຍິ່ງເພີ່ມທະວີໄປເລື້ອຍໆ ຈົນກວ່າວ່າມີລະບົບກົນໄກທີ່ດີໃນການແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ເກີດຂຶ້ນ¹⁴.

“ການເຈລະຈາການຮ່ວມມື ຄືໂອກາດດີ ສຳລັບການປົກສາຫາລື ແລະ ແກ້ໄຂບັນຫາ”

ການເຈລະຈາແບບການຮ່ວມມື

ການເຈລະຈາແບບການຮ່ວມມື ເປັນໂອກາດທີ່ດີໃນການປົກສາຫາລື ແລະ ແກ້ໄຂບັນຫາ ເພື່ອໃຫ້ເກີດຜົນໄດ້ ຮັບທີ່ເປັນປະໂຫຍດແກ່ທຸກໆຝ່າຍທີ່ມີສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ແຕ່ສິ່ງເຫລົ່ານີ້ສາມາດປະສົບຜົນສຳເລັດໄດ້ ແມ່ນຂຶ້ນກັບຄວາມ ພະຍາຍາມປັບເຂົ້າໃສ່ກັນຂອງຄວາມແຕກຕ່າງ ແລະ/ຫລື ຄວາມສົນໃຈຕ່າງໆຂອງທຸກຝ່າຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງໃນຄວາມຄິດທີ່ ປະສົມປະສານລວມເຂົ້າກັນ. ທັງການເຈລະຈາ ແລະ ຄວາມມຸ່ງຫວັງສະເພາະທີ່ສະແຫວງຫາກັນ ແມ່ນປຽບ ເຫມືອນເປັນສິ່ງທີ່ເຊື່ອມໂຍງກັນ ແລະ ເປັນຈຸດລວມ ທີ່ຈະກ້າວໄປບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງເປັນເອກະພາບທີ່ມີຄວາມຍືນຍົງ, ພໍໃຈ ແລະ ເປັນຜົນປະໂຫຍດກັບທຸກຝ່າຍ.

ເປົ້າຫມາຍຄືໃຫ້ທຸກໆຝ່າຍໄດ້ເຈລະຈາກ່ຽວກັບການຊອກຫາທາງເລືອກທີ່ດີ ຊຶ່ງທຸກຝ່າຍຕ່າງກໍ່ສຶກສາເບິ່ງວ່າ ຈະຫາວິທີແນວໃດ ເພື່ອໃຫ້ທຸກຝ່າຍນັ້ນສາມາດຊອກຫາຜົນປະໂຫຍດຮ່ວມກັນ ຫລື ສ້າງຂໍ້ມາດຕະຖານຕົກລົງຮ່ວມກັນ ເພື່ອໃຫ້ບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງທີ່ໃຊ້ການໄດ້ ແລະ ມີຄວາມເທົ່າທຽມກັນສຳລັບທຸກຝ່າຍ.

“ການເຈລະຈາແບບຮ່ວມມື ຈະແນໃສ່ຄວາມສົນໃຈ ຫລາຍກວ່າຄວາມແຕກຕ່າງກັນ”

ການເຈລະຈາຮ່ວມມື ຈະແນໃສ່ຄວາມສົນໃຈ ຫລາຍກວ່າຄວາມແຕກຕ່າງກັນໃນດ້ານຕຳແໜ່ງ ຫລື ຈຸດຢືນ ຂອງແຕ່ລະຝ່າຍ. ຄວາມສົນໃຈເປັນຄຳສັບທີ່ໃຊ້ໃນແງ່ແບບລວມໆ ທີ່ລວມມີ ຄຸນຄ່າ ຫລື ຜົນປະໂຫຍດ, ຄວາມຈຳເປັນ, ຄວາມຕ້ອງການ ຫລື ຄວາມຢ້ານກົວ¹⁵ ຫລື ຄວາມຫວ່າງໃຍ (ກ່ຽວກັບທາດແທ້ຂອງການເຈລະຈາ) ແລະ ຄວາມສຳພັນ ກັບ ພາກສ່ວນອື່ນໆ. ບໍ່ວ່າໃນກໍລະນີໃດ ຄວາມສົນໃຈ (ຜົນປະໂຫຍດ) ທີ່ຈະຕ້ອງໄດ້ເຂົ້າໃຈ ແມ່ນກ່ຽວພັນກັບວ່າແມ່ນ ຫຍັງຢູ່ເບື້ອງຫລັງຂອງຈຸດຢືນທີ່ໄດ້ກ່າວອອກມານັ້ນ - ນັ້ນຄືເຫດຜົນວ່າເປັນຫຍັງບາງສິ່ງບາງຢ່າງຈິ່ງຈະຕ້ອງຊອກຫາ. ຕົວຢ່າງ: ໃນເລື່ອງກ່ຽວກັບລະບຽບການໃຫລຂອງສາຍນ້ຳຈາກການສ້າງເຂື່ອນ ກຸ່ມອະນຸລັກສິ່ງແວດລ້ອມຈະຍຶດຖືຈຸດຢືນ ຂອງຕົນເອງວ່າ ທາງປ່ອຍນ້ຳຂອງເຂື່ອນຈະຕ້ອງໄດ້ເປີດໃນລະດູການທີ່ມີນ້ຳຖວ້ມ ແຕ່ຄວາມສົນໃຈພື້ນຖານໃນທີ່ນີ້ ກໍ່ຄື

ຄຳປະກັນວ່າ ຈຸດສູງສຸດຂອງການໄຫລອາດເກີດຂຶ້ນໃນຊ່ວງລະດູວາງໄຂ່ຂອງຊະນິດພັນປາທີ່ໄກ້ຈະສູນພັນໃນດິນທາມ ຫລື ແຫລ່ງນ້ຳຢູ່ໃຕ້ເຂື່ອນ. ຜູ້ດຳເນີນກິດຈະການເຂື່ອນອາດຈະຍຶດຖືທ່າທີ່ຂອງຕົນວ່າ ໄລຍະເວລາຂອງການປ່ອຍນ້ຳ ຄວນຈະກຳນົດໂດຍຄວາມຕ້ອງການດ້ານພະລັງງານ ແລະ ລະດັບນ້ຳໃນອ່າງເກັບນ້ຳ. ຄວາມສົນໃຈພວກນີ້ ອາດຈະກ່ຽວ ພັນວ່າຫລືກລັງງານເສຍຫາຍລາຍຮັບ ແລະ ຫລືກລັງງານຂາດໄພຟ້າໃຊ້. ການເຈລະຈາທັງສອງຝ່າຍອາດເກີດຂຶ້ນ ຖ້າການເຈລະຈາ ຈະເນັ້ນໃສ່ແຕ່ຈຸດຍືນຂອງແຕ່ລະຝ່າຍນັ້ນ ມັນຈະເປີດຊ່ອງຫວ່າງຫມ້ອຍທີ່ສຸດຕໍ່ການຊອກຫາຂໍ້ແກ້ໄຂ ບັນຫາ. ການເຂົ້າໃຈທັດສະນະຄວາມສົນໃຈຂອງທັງສອງຝ່າຍ ຜ່ານການເຈລະຈາຮ່ວມມື ຈະເປີດກວ້າງການສົນທະນາ ຄວາມຄິດ ຫລື ວິທີການຕ່າງໆຕໍ່ກັບວິທີທາງທີ່ເຂື່ອນ ຈະໄດ້ຮັບການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ສ້າງປະໂຫຍດດ້ານການເງິນ ລວມທັງວິທີການແບ່ງປັນນ້ຳ ທີ່ເປັນຍອມຮັບໃນແຕ່ລະຝ່າຍອີກດ້ວຍ.

ການເຈລະຈາຮ່ວມມື ເປັນການສະແດງອອກຈະແຈ້ງດີກວ່າ ກ່ຽວກັບຈຸດປະສົງຂອງການເຈລະຈາທີ່ເປັນຂະ ບວນການແບບສ່ວນລວມ, ແບບສ້າງສັນ ແລະ ປະໂຫຍດໃຫ້ກັບຫລາຍຝ່າຍ. ມັນລວມເອົາການຕັດສິນໃຈທີ່ອີງໃສ່ການ ພິຈາລະນາຮ່ວມກັນ, ເກີດຜົນປະໂຫຍດ ແລະ ຄວາມສົນໃຈຮ່ວມກັນ ຊຶ່ງບາງຄັ້ງມັນຈະອະທິບາຍວ່າ ຊະນະຫມິດທຸກ ຝ່າຍ (Win Win), ໄດ້ຜົນປະໂຫຍດຂອງທຸກຝ່າຍ (Mutual gain) ຫລື ການສ້າງຜົນປະໂຫຍດ (creating value).

ຂໍ້ສົມມຸດຖານທີ່ເປັນຮາກຖານຂອງການເຈລະຈາຮ່ວມມື ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບທິດທາງຂອງແຕ່ລະຝ່າຍ, ວິທີການ ແລະ ຜົນໄດ້ຮັບ ທີ່ຊອກສະແຫວງຫາ ລວມມີ:

- ຄວາມແຕກຕ່າງ ແມ່ນເຫັນສິ່ງທີ່ເກີດຂຶ້ນແນ່ນອນ ແຕ່ບໍ່ໄດ້ຄິດມາແຕ່ເລີ່ມຕົ້ນວ່າ ເປັນຈຸດປະສົງທີ່ຂັດ ແຍ່ງກັນ ຫລື ບໍ່ລົງຕົວກັນ. ດັ່ງນັ້ນ, ຝ່າຍອື່ນໆອາດຈະບໍ່ເຫັນວ່າມີແນວໂນ້ມທີ່ຈະເປັນຄູ່ແຂ່ງ ແລະ ເປົ້າ ຫມາຍ ຫລື ຈຸດປະສົງຂອງຝ່າຍອື່ນບໍ່ຖືວ່າເປັນໄພຄຸກຄາມ. ຄວາມຈິງຄວາມແຕກຕ່າງທີ່ເກີດຂຶ້ນນັ້ນ ອາດຈະເປັນໂອກາດທີ່ດີຕໍ່ວິທີທາງເຮັດ ຫລື ເຂົ້າໃຈສິ່ງໃດສິ່ງໜຶ່ງ ຫລື ເປັນພະລັງ ເຮັດໃຫ້ເກີດ ການ ປ່ຽນແປງ ແລະ ການຕັດສິນໃຈ.
- ມີການເພິ່ງພາອາໃສກັນໃນລະດັບໃດໜຶ່ງ, ມີຄວາມເປັນໄປໄດ້ໃນການເຮັດວຽກງານຮ່ວມກັນ ຫລາຍ ກວ່າ ການເປັນຄູ່ແຂ່ງ. ນອກນັ້ນ ຍັງມີຂໍ້ສົມມຸດຖານທີ່ວ່າ ທຸກຄົນມີຄວາມສາມາດທີ່ຈະເຮັດວຽກຜ່ານ ຜ່າບັນຫາຄວາມແຕກຕ່າງໃນທາງທີ່ສ້າງສັນ, ຮັບຮູ້ນຳກັນວ່າຜົນປະໂຫຍດຮ່ວມກັນນັ້ນບໍ່ສາມາດເກີດ ໄດ້ສະເໝີໄປ. ເບິ່ງຝ່າຍອື່ນໆຄືສິ່ງທີ່ຈຳເປັນທີ່ຈະເຮັດວຽກຜ່ານຜ່າບັນຫາ ຫລື ສະຖານນະການໃດ ໜຶ່ງ. ດັ່ງນັ້ນ, ຈິ່ງມັກຈະເນັ້ນໃສ່ການປັບປຸງວິທີການທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັນ ຫລື ໃຫ້ເກີດຄວາມສຳພັນ ຊຶ່ງເຫັນ ວ່າເປັນການເຄື່ອນໄຫວທີ່ບໍ່ເຫັນແກ່ຕົວ ຫລື ກ່ຽວກັບຜົນທີ່ແທ້ຈິງ ໂດຍຕ້ອງການສ້າງເງື່ອນໄຂເພື່ອເຮັດ ສຳເລັດຂໍ້ຕົກລົງທີ່ໃຊ້ການໄດ້. ປະເດັດຄວາມໄວ້ວາງໃຈ, ການສື່ສານທີ່ເປີດກວ້າງ ຫລື ມີປະສິດທິຜົນດີ ແລະ ການສົ່ງເສີມການປຶກສາຫາລື ແມ່ນເປັນຈຸດໃຈກາງ.
- ທຸກປະເດັດອາດຈະກ່ຽວຂ້ອງຫລາຍກວ່າປະໂຫຍດຢ່າງໃດໜຶ່ງທີ່ບໍ່ມີການປ່ຽນແປງ ຫລື ຕາຍຕົວ ຫລື ລວມຫມິດສິ່ງຕອບແທນ ແລະ ເຊື່ອຫມັ້ນວ່າມີຫລາຍໆວິທີແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ທຸກຝ່າຍຈະຕ້ອງໄດ້ຊອກ ຄົ້ນຫາ. ການເຈລະຈາບໍ່ງ່າຍຄືການຕໍ່ລອງ ແຕ່ພົວພັນກັບການບໍລິຫານ ແລະ ໃຫ້ຄຸນຄ່າສູງຕໍ່ຄວາມ ສຳພັນ. ເຖິງແມ່ນວ່າຄວາມສົນໃຈມີຫລາຍໆຢ່າງທີ່ໄດ້ພິຈາລະນາເປັນສິ່ງທີ່ສຳຄັນ ຄວາມສົນໃຈອື່ນໆ ນອກນັ້ນກໍ່ຍັງຖືວ່າສຳຄັນເທົ່າກັນ ແລະ ເຊື່ອວ່າ ມັນເປັນຫນ້າເຊື່ອຖື ແລະ ເຄົາລົບ ເປີດໂອກາດທີ່ຈະ ໄດ້ເວົ້າອອກມາ ແລະ ຖືກຮັບຟັງ, ມີປະໂຫຍດ ແລະ ມີຄວາມຈຳເປັນ.

ດ້ວຍການເບິ່ງເຫນືອກວ່າທີ່ວ່າ ສະຖານະການ ຫລື ປະເດັມຕ່າງໆທີ່ມີຄຸນຄ່າຕາຍຕົວ ຫລື ຄົງທີ່ ແລະ ມີຫລາຍຢ່າງທີ່ຄິດວ່າຊັດເຈນແນ່ນອນກວ່າໃນເບື້ອງຕົ້ນ ກໍ່ເອົາເພີ່ມເຕີມເຂົ້າໃສ່ສະຖານະການ. ຕົວຢ່າງ: ມີຫລາຍໆວິທີແຕກຕ່າງກັນ ທີ່ວັດແທກຄຸນຄ່າບາງສິ່ງ, ທັງຫມົດທຸກຢ່າງທີ່ທຸກຝ່າຍສະແຫວງຫາມັນ ອາດຈະແຕກອອກເປັນສ່ວນຍ່ອຍໆ ແລະ/ຫລື ບາງສິ່ງໃຫມ່ ຫລື ແຕກຕ່າງ ອາດຈະກໍ່ສ້າງຂຶ້ນດ້ວຍການເຂົ້າໃຈເຫດຜົນວ່າ ບາງສິ່ງຢ່າງນັ້ນເປັນຫຍັງຈຶ່ງຕ້ອງ ການ ຫລື ຄາດຫວັງ. ລວມເອົາການຕັດສິນໃຈທັງຫມົດນັ້ນ ເປີດໂອກາດໃນການສ້າງທາງເລືອກໃຫມ່ ຫລື ການຈັດຫາຂໍ້ຕົກລົງໃຫມ່. ດັ່ງນັ້ນ, ການເຈລະຈາ ແລະ ຜົນໄດ້ຮັບຂອງມັນ ອາດຈະບໍ່ຈຳກັດໃສ່ການແບ່ງສ່ວນ ຫລື ຜົນໄດ້ຮັບໃນພາຍເຫດການໄດ້-ເສຍ. ບາງຄັ້ງມັນອາດຈະບໍ່ເກີດຜົນໄດ້ຮັບທີ່ເຫັນດີເຫັນພ້ອມ ເພາະວ່າມັນອາດຈະບໍ່ໄດ້ພິຈາລະນາບາງສິ່ງອີກຄືນໃຫມ່ ຖ້າປຸງກັບແມ່ນຫຍັງທີ່ ຫາກໍ່ເອົາໃຫ້ ແລະ ໄດ້ຮັບ¹⁶.

ການເຈລະຈາກ່ວມມື ຢູ່ເຫນືອການຈັດການກ່ຽວກັບຈຸດຍືນ ຫລື ຕໍ່ແຫນ່ງ, ມັນໃຫ້ຄວາມສົນໃຈຕໍ່ຂະບວນການຄົ້ນຄວ້າບັນຫາ, ການພິຈາລະນາຮອບຄອບຄຸມຕໍ່ບັນຫາຄວາມແຕກຕ່າງຢ່າງເປີດກ້ວາງ ທີ່ຈຳເປັນຕ້ອງໃຊ້ເວລາຫລາຍສົມຄວນ, ແລະ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ທຸກຝ່າຍອະທິບາຍເຫດຜົນຕໍ່ກັນ ຄື:

- ເປັນຫຍັງເຂົາຈຶ່ງຍຶດຖືຈຸດຍືນ ຫລື ຕໍ່ແຫນ່ງສະເພາະໃນສະຖານທີ່ເບື້ອງຕົ້ນ?
- ພວກເຂົາຈະຕັດສິນດ້ວຍວິທີໃດຕໍ່ສິ່ງນັ້ນ?
- ຈະເຮັດແນວໃດໃຫ້ມັນດີກວ່າເກົ່າ?
- ມີປະເດັມອື່ນໆຕໍ່ສະຖານະການທີ່ຄວນຈະໄດ້ເອົາໃຈໃສ່ ແລະ ແກ້ໄຂບໍ່?

ຂະບວນການນີ້ຖືວ່າເປັນສິ່ງທີ່ສຳຄັນທີ່ສຸດ ເພາະມັນເປີດຊ່ອງຫວ່າງໃຫ້ທຸກໆຝ່າຍສາມາດຮຽນຮູ້ ແລະ ເຂົ້າໃຈວ່າ ແມ່ນຫຍັງທີ່ຍັງບໍ່ທັນຮູ້ ຫລື ເຂົ້າໃຈຜິດກັບຝ່າຍອື່ນໆໃນເມື່ອກ່ອນ. ຊຶ່ງຄວາມເຂົ້າໃຈນີ້ ມັນໄດ້ປູທາງ ເພື່ອສ້າງທິດທາງໃຫມ່ ຫລື ທາງເລືອກໃນການຕັດສິນໃຈ ແລະ ຜົນໄດ້ຮັບທີ່ໃຊ້ການໄດ້, ມີຄວາມຍຸດຕິທຳ ແລະ ມີປະສິດທິຜົນ. ກໍລະນີ 2.2 ສະແດງໃຫ້ເຫັນການປ່ຽນແປງໃນທາງບວກຕໍ່ການມີສ່ວນຮ່ວມໃນທາງສ້າງສັນໃນຂະແຫນງການໄຟຟ້າປະເທດ ເນປານ. ກໍລະນີ 2.3 ບັນລະຍາຍເຖິງບາດກ້າວຕ່າງໆທີ່ໃຊ້ ໃນການທົບທວນການດຳເນີນການຢ່າງຮອບຄອບ ຂອງບໍ່ແຮ່ ອອກ ຕໍ່ລິ ປະເທດ ປາບົວນິວກິນີ, ການປ່ຽນແປງຂະບວນການທັດສະນະຂອງການມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະ ສ້າງຄວາມໄວ້ວາງໃຈ ຊຶ່ງສຳຄັນຕໍ່ການເຈລະຈາຊົດເຊີຍຢ່າງຍຸດຕິທຳຕໍ່ຊຸມຊົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ.

ກໍລະນີ 2.2 ຈາກຂໍ້ຂັດແຍ່ງມາເປັນການຮ່ວມມືໃນທາງສ້າງສັນ ໃນຂະແຫນງການໄຟຟ້າຂອງປະເທດເນປານ.

ການເມືອງທີ່ກ່ຽວກັບພະລັງງານໄຟຟ້າ ປະເທດເນປານ ໂດຍປະເພນີເຄີຍໄດ້ມີການຄວບຄຸມດ້ວຍການ ປະເຊີນຫນ້າລະຫວ່າງນັກເຄື່ອນໄຫວດ້ານສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ຜູ້ສະໜັບສະໜູນສ້າງໂຄງການຂະຫນາດໃຫຍ່. ການໂຄສະນາຕໍ່ສູ້ເພື່ອໃຫ້ຍຸດການກໍ່ສ້າງໂຄງການໄຟຟ້າ ອາຣຸນ-3 ໃນປີ 1990, ຊຶ່ງເປັນສັນຍາລັກທີ່ສຳຄັນ ທີ່ຫັນຈາກການປະເຊີນຫນ້າ ມາເປັນການຮ່ວມມືໃນທາງສ້າງສັນ.

ການຮ່ວມມືລະຫວ່າງນັກເຄື່ອນໄຫວພາຍໃນປະເທດ ແລະ ສາກົນ ຮ່ວມກັບທຸລະກິດພະລັງງານໄຟຟ້າຂະຫນາດນ້ອຍ ໄດ້ສຳເລັດໂຄສະນາຕໍ່ຕ້ານໂຄງການສ້າງເຂື່ອນໄຟຟ້າທີ່ມີມູນຄ່າຕື່ງໂດລາ ມີພະລັງງານ 201 ເມກກາວັດ ໃນພາກຕາເວັນອອກປະເທດເນປານ. ການໂຄສະນາໄດ້ນຳໃຊ້ວິຊາເສດຖະສາດ ແລະ ວິທະຍາສາດເພື່ອສະແດງໃຫ້ເຫັນໂຄງການສະເໜີ ທີ່ສະໜັບສະໜູນການເງິນໂດຍທະນາຄານໂລກ ແລະ ກຸ່ມກອງທຶນອື່ນໆ ຊຶ່ງໃນທີ່ສຸດກໍ່ບໍ່ເກີດໄດ້. ອົງປະກອບທີ່ສຳຄັນທີ່ສຸດຂອງການໂຄສະນາ ແມ່ນບົດສະເໜີຕໍ່ຜົນປະໂຫຍດ ແລະ ທາງເລືອກທີ່ຈະໄດ້ຮັບ - ຫລາຍກວ່າທີ່ຈະຮຽກຮ້ອງຄັດຄ້ານທາງລົບທີ່ວ່າ ເຂື່ອນບໍ່ດີ - ຊຶ່ງມີທາງດ້ານສິ່ງເສີມວ່າເຂື່ອນມີຜົນດີຕໍ່ທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມແລະ ສັງຄົມ.

ຄວາມສຳເລັດຂອງນັກເຄື່ອນໄຫວຄັດຄ້ານຢຸດການສ້າງເຂື່ອນ ອາຣຸນ3 ລະບົບການເມືອງກ່ຽວກັບນ້ຳ ໃນປະເທດ ເນປານ ລັດຖະບານ ບໍ່ສາມາດທີ່ຈະເມີນເສີຍຕໍ່ຄຳຮຽກຮ້ອງ ຂອງນັກເຄື່ອນໄຫວ ທີ່ໃຫ້ມີການເຈລະຈາໃນທາງສ້າງສັນເກີດຂຶ້ນ. ການເມືອງກ່ຽວກັບນ້ຳໄດ້ປ່ຽນແປງໄປໃນທົ່ວໂລກ ໂດຍພົມອອກໃນບົດລາຍງານ ປີ 2000 ຂອງອະນຸກຳມະການໂລກກ່ຽວກັບການສ້າງເຂື່ອນ.

ຍ້ອນເຫັນຄວາມຈຳເປັນທີ່ຈະກ້າວໄປເໝືອ ຈຸດຍື່ນ ທີ່ມີທັງການສະໜັບສະໜູນ ແລະ ຄັດຄ້ານການສ້າງເຂື່ອນ, ລັດຖະບານ ປະເທດເນປານ ໄດ້ລິເລີ່ມຂະບວນການເຈລະຈາກັບພາກສ່ວນຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ໃນປີ 2003, ຊຶ່ງທຸກໆຂະແໜງການ ພາກລັດ ແລະ ພາກເອກະຊົນ ຕົງລົງເຫັນດີເປັນເອກະພາບນຳກັນ ຮ່ວມກັນສຶກສາທາງເລືອກ ແລະ ຊອກຫາວິທີທີ່ຈະມຸ່ງໄປຂ້າງໜ້າ. ອີງໃສ່ອະນຸກຳມະການໂລກກ່ຽວກັບການສ້າງເຂື່ອນ, ທິມງານທີ່ປະກອບມາຈາກຫລາຍຂະແໜງການ ແລະ ຫລາຍວິຊາຄວາມຮູ້ ເຮັກວຽກຮ່ວມກັນ ເພື່ອປັບປຸງຄວາມເຂົ້າໃຈຮ່ວມກັນເຖິງບັນຫາທີ່ຊັບຊ້ອນ ໂດຍເລັ່ງໃສ່ປັບປຸງຂໍ້ສະເໜີແນະຂອງອະນຸກຳມະການ ເພື່ອເປັນຄູ່ມືນຳໃຊ້ໃຫ້ກັບຂະແໜງໄຟຟ້າປະເທດ ເນປານ. ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມປຶກສາຫາລື ລວມມີຕົວແທນທີ່ມາຈາກເຈົ້າໜ້າທີ່ໄຟຟ້າພາກລັດ, ກະຊວງຊັບພະຍາກອນນ້ຳ, ຂະແໜງການເອກະຊົນ (ຜູ້ກໍ່ສ້າງ), ອົງການທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານເປັນຕົວແທນຕ່າງໆໜ້າໃຫ້ຊຸມຊົນຕ່າງໆທີ່ຖືກຜົນກະທົບ ໂດຍໂຄງການ ແລະ ພາກສ່ວນອື່ນໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມ17.

ຮູບ 2.1 ກອງປະຊຸມຂອງບັນດາແມ່ຍິງ ເພື່ອປຶກສາຫາລືຫາຂໍ້ຕົກລົງສືບຕໍ່ຊຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ຂອງຊຸມຊົນ ກັບບໍລິສັດບໍ່ແຮ່ ໂອເຕ ເຕດີ (ບ້ານ ເຊີກີ, ປະເທດ ປາປົວ ນິວກິນີ).

ກໍລະນີ 2.3 ການເຈລະຈາ ແລກປ່ຽນຄວາມຄິດເຫັນເລື່ອງ ບໍ່ແຮ່ ໂອກ ເຕດີ ທີ່ປະເທດປາປົວນິວກິນີ

ບໍ່ແຮ່ ໂອກ ເຕດີ ປະເທດປາປົວນິວກິນີ ເປັນໜຶ່ງຂອງບໍ່ຄຳ-ທອງທີ່ໃຫຍ່ທີ່ສຸດໃນໂລກ ເປັນແຫລ່ງລາຍຮັບທີ່ສຳຄັນຂອງປະເທດ ແລະ ເປັນແຫລ່ງອາຊີບງານທຳ ແລະ ລາຍຮັບຂອງປະຊາຊົນໃນພາກຕາເວັນຕົກຂອງປະເທດ ນິວກິນີ ໃນການສ້າງຝາຍກັນນ້ຳເກັບເສດເຫລືອແຮ່ ຖ້າພິສູດທາງວິຊາການວ່າເປັນສິ່ງທີ່ກັນດານທີ່ສຸດ, ຜູ້ດຳເນີນທຸລະກິດບໍ່ແຮ່ ແມ່ນ ບໍລິສັດບໍ່ແຮ່ ໂອເຄ ເຕດີ ຈຳກັດ. ໃນ ປີ 1984 ບໍລິສັດ ໄດ້ຮັບການອະນຸມັດຈາກລັດຖະບານ ປ່ອຍທາດເສດເຫລືອ ຈາກບໍ່ແຮ່ຈຳນວນ 90,000 ໂຕນລົງສູ່ນ້ຳທ້ວຍໃນແຕ່ລະວັນ. ສິ່ງເສດເຫລືອໄດ້ເກີດຜົນເສຍຫາຍຢ່າງໜັກໜ່ວງຕໍ່ ສະພາບແວດລ້ອມ ໃນ ໂອເຄ ເຕດີ ແລະ ລະບົບສາຍນ້ຳຢູ່ໃນບໍລິເວນນັ້ນ ແລະ ເປັນຜົນກະທົບຕໍ່ຊີວິດການເປັນຢູ່ຂອງ ປະຊາຊົນນັບວ່າ ຫລາຍຫນ່ວງ 90,000 ຄົນ ທີ່ອາໄສຢູ່ຕອນລຸ່ມຂອງສາຍນ້ຳ. ອີງໃສ່ການປະຕິບັດທາງກົດໝາຍ ຂອງປະເທດອິດສະຕາລີ, BHP ບໍລິສັດຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ທີ່ລວມຫລາຍ ຊາດ ແລະ ຜູ້ຖືຫຸ້ນລາຍໃຫຍ່ຂອງບໍລິສັດ ໂອເຄ ເຕດີ ໄດ້ຈັດ ທະບຽນ ຊຶ່ງມີຜົນໃນເບື້ອງຕົ້ນ ຈ່າຍເງິນໃຫ້ເຈົ້າຂອງທີ່ດິນ ທີ່ບໍ່ໄດ້ກຳນົດໃນສານ ແລະ ຕໍ່ມາການກະທຳທີ່ບໍ່ສຳເລັດແມ່ນ ຕາງໜ້າເຈົ້າຂອງທີ່ດິນ.

ໃນປີ 2000 ການປະເມີນຜົນເສຍຫາຍຈາກບໍ່ແຮ່ ຄົນໃໝ່ ຊຶ່ງນຳໂດຍທະນາຄານໂລກ ທີ່ນຳມາສະເໜີໃຫ້ປົດກິດຈະການ ບໍ່ແຮ່ໂດຍບໍ່ມີການຊັກຊ້າ ແລະ ສະເໜີໃຫ້ບໍລິສັດ BHP ຖອນຕົວອອກຈາກໂຄງການ. ລັດຖະບານ, ຊຶ່ງເປັນຜູ້ໜຶ່ງທີ່ຖື ຫຸ້ນບໍລິສັດບໍ່ແຮ່ ໂອເຄ ເຕດີ ຈຳກັດ, ຕົກລົງຈະສືບຕໍ່ດຳເນີນກິດຈະການຂຸດບໍ່ແຮ່ ເພາະອ້າງວ່າໄດ້ເສຍລາຍຮັບແຫ່ງ ຊາດກ່ອນແລ້ວຈາກການຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ຂອງບໍລິສັດບູເກນວິວ (Bougainville) ທີ່ເປັນຜົນທີ່ເກີດສົງຄາມກາງເມືອງ.

ດ້ວຍປະຫວັດທີ່ຖືກຕາມກົດໝາຍ ແລະ ຄວາມຕ້ອງການແຮງສະໜັບສະໜູນຂອງຊຸມຊົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບເພື່ອສືບຕໍ່ ຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່, ບໍລິສັດບໍ່ແຮ່ ໂອເຄ ເຕດີ ຈຳກັດ ໄດ້ເຈລະຈາຂໍ້ຕົກລົງສືບຕໍ່ຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ຂອງຊຸມຊົນ ໃນປີ 2001. ຂໍ້ຕົກລົງ ເລົ່ານີ້ແມ່ນສະແຫວງ ຫາຄວາມເຫັນດີເຫັນພ້ອມ ຂອງຊຸມຊົນເພື່ອສືບຕໍ່ດຳເນີນກິດຈະການ ຄຸງຄູ່ກັບການຈັດແຈງການໃຊ້ ຊົດເຊີຍ ຜົນເສຍຫາຍທີ່ຍອມຮັບໄດ້.

ຂໍ້ຕົກລົງສືບຕໍ່ຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ຂອງຊຸມຊົນດັ່ງກ່າວນັ້ນ ແມ່ນບໍ່ໄດ້ຮັບສຽງສະໜັບສະໜູນຈາກຊາວບ້ານທັງໝົດ ໂດຍມີ ຊາວບ້ານບາງຄົນຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມໃນການປະຕິບັດລະບຽບກົດໝາຍປະຕິເສດລົງລາຍເຊັນ. ຂໍ້ຕົກລົງສືບຕໍ່ຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ ຂອງຊຸມຊົນ ແມ່ນລວມເອົາຂໍ້ກຳນົດ ເພື່ອພິຈາລະນາຄືນໃໝ່ ໃນປີ 2005 ພ້ອມທັງຂໍ້ພັນທະຕ່າງໆຕໍ່ກັບບໍລິສັດຂຸດຄົ້ນບໍ່ ແຮ່ ເພື່ອລາຍງານຈຸດປ່ຽນແປງສຳຄັນ ໃນການຄາດຄະເນຜົນກະທົບຕໍ່ສະພາບແວດລ້ອມເພື່ອໃຊ້ເປັນບ່ອນອີງຂອງຂໍ້ ຕົກລົງ.

ການພິຈາລະນາຄືນໃໝ່ ໄດ້ກາຍເປັນຈຸດໃຈກາງຂອງການເກີດຂໍ້ຂັດແຍ່ງ, ຄວາມກັງວົນ, ຄວາມຫວັງ ແລະ ຄວາມ ຕ້ອງການ ແລະ ເວທີເພື່ອປັບປຸງອີງປະກອບ ໂຄງການພັດທະນາແບບຍືນຍົງຂອງການຊົດເຊີຍ. ການເພິ່ງພາອາໄສຊຶ່ງກັນ ແລະ ກັນຂອງພາກ ສ່ວນຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຫລັກ ແມ່ນເຫັນໄດ້ຢ່າງຈະແຈ້ງ ຄື: ບໍລິສັດຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ ຢາກໄດ້ການ ສະໜັບສະໜູນຂອງຊຸມຊົນ ເພື່ອສືບຕໍ່ດຳເນີນການຂຸດຄົ້ນ ສ່ວນວ່າຊາວບ້ານມີທາງເລືອກຈຳກັດນອກຈາກວ່າເຮັດວຽກ ກັບບໍລິສັດ ເພື່ອຫລຸດຜ່ອນແກ້ໄຂຄວາມທຸກຍາກຂອງພວກເຂົາ ໃນດ້ານເສດຖະກິດ, ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ. ຢູ່ ໃນສະພາບການ ທີ່ຊາວບ້ານ ບໍ່ສາມາດຕໍ່ລອງໄດ້ ແມ່ນຜົນປະໂຫຍດທາງດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມຂອງ ການຂຸດ ຄົ້ນບໍ່ແຮ່ ແລະ ການເພິ່ງພາຂອງເຂົາເຈົ້າ ຕໍ່ກັບຜົນປະໂຫຍດທີ່ຈະໄດ້ຮັບ ຈະຕ້ອງສົມດູນກັບຜົນເສຍຫາຍ ທີ່ບໍ່ແຮ່ຈະສືບຕໍ່ ທຳລາຍ ຊີວິດຂອງເຂົານັ້ນຄື ລະບົບສາຍນ້ຳ ຟລາຍ.

ການພິຈາລະນາຄືນໃໝ່ ແມ່ນແນໃສ່ກວດຄືນການສະໜັບສະໜູນຂອງຊຸມຊົນເພື່ອສືບຕໍ່ຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ ແລະ ໃຫ້ເກີດຜົນ ຕາມແບບການພັດທະນາແບບຍືນຍົງດີຂຶ້ນ. ເລື່ອງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ຖືວ່າເປັນສິ່ງທີ່ບໍ່ສາມາດແບ່ງ ກັນໄດ້ ແລະ ຂະບວນການເຈລະຈາຈະຕ້ອງໃຫ້ເກີດຄຸນຄ່າທີ່ຖາວອນ ແລະ ຜົນທາງບວກເພື່ອຫມິດທຸກຄົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນ ກະທົບ.

ການເຈລະຈາ ຂໍ້ຕົກລົງສືບຕໍ່ຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ຂອງຊຸມຊົນໃນໄລຍະກາງ ໄຊ້ເວລາທັງໝົດ 18 ເດືອນ, ມີກອງປະຊຸມເກີດຂຶ້ນ 500 ຄັ້ງ ແລະ ລວມເອົາຫລາຍໆພັນຄົນ ຈາກ 150 ບ້ານ. ການເຈລະຈາຄົນໃຫມ່ໄດ້ມີຫລາຍສິ່ງຫລາຍຢ່າງປ່ຽນແປງ ເຊັ່ນ: 1) ຄວາມແຕກຕ່າງດ້ານການສື່ສານ ແລະ ພາສາ 2) ການຕິຕົວອອກຫ່າງ ແລະ ການບໍ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງຂອງຊາວບ້ານບາງຄົນ, 3) ປະເດັດທາງດ້ານວັດທະນະທຳກ່ຽວກັບການເຂົ້າມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຜູ້ຍິງ 4) ຕົວແທນ, ຄວາມໄວ້ວາງໃຈ ແລະ ຄວາມສາມາດເຂົ້າຮ່ວມ ແລະ 5) ວິທີການຄ້ຳປະກັນ ຮັບຮູ້ການເຫັນດີເຫັນພ້ອມ ແລະ ຈັດການຂໍ້ມູນຂ່າວສານທາງວິຊາການ. ວິທີການແກ້ໄຂຕໍ່ສະຖານນະການ ທີ່ມີໂປ່ງໃສ ແລະ ທີ່ຮ່ວມມືກັນ ເປັນວິທີການດີທີ່ສຸດ ທີ່ຊຸກຍູ້ໃຫ້ກ້າວໄປຂ້າງໜ້າ ເພື່ອຊະນະຄວາມບໍ່ໄວ້ວາງໃຈກັນແອບແຝງ ແລະ ຄວາມບໍ່ເທົ່າທຽມກັນດ້ານອຳນາດ. ທີ່ປຶກສາ ແລະ ພະນັກງານຂອງ ບໍລິສັດຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ ໂອເຄ ເຕດີ ຈຳກັດ ໄດ້ຮ່ວມກັນພັດທະນາຂະບວນການສື່ສານ ແລະ ການເຈລະຈາຂຶ້ນອີງໃສ່ຫຼັກການເຈລະຈາບົນພື້ນຖານຄວາມສົນໃຈ. ວິທີການອີງໃສ່ຄວາມເຫັນສ່ວນໃຫຍ່ ທີ່ຮັບເອົາມາໃຊ້ ແມ່ນຖືກກັບປະເພນີການເຈລະຈາຂອງປະເທດ ປາບົວ ນິວກິນີ ເພື່ອບັນລຸຄວາມເຫັນດີເປັນເອກະພາບໃນຫມູ່ຄະນະຊຸມຊົນ.

ຂະບວນການເຈລະຈາຄົນໃຫມ່ບັນລຸຈຸດສູງສຸດໃນການເຊັນບົດບັນທຶກຂໍ້ຕົກລົງໂດຍທຸກໆຝ່າຍ ໃນປີ 2007 ຊຶ່ງເປັນຜົນເພີ່ມການຈ່າຍຄ່າຊົດເຊີຍຕໍ່ຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຂຶ້ນເປັນ 4 ເທົ່າ ພ້ອມທັງເກີດມີກອງທຶນພັດທະນາແບບຍືນຍົງ ສາຍນ້ຳຟລາຍ ແລະ ໂອເຄ ເຕດີ ທີ່ບໍລິຫານໂດຍຊຸມຊົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບນັ້ນເອງອີກດ້ວຍ ແລະ ງົບປະມານທີ່ປະກອບເຂົ້າໃສ່ກອງທຶນ ກໍ່ແມ່ນມາຈາກຄ່າທຳນຽມຈາກການຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່. ບົດການປະເມີນຜົນຂອງການພິຈາລະນາສືບຕໍ່ຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ລາຍງານວ່າ ຄວາມສຳພັນທີ່ດີໃນການເຮັດວຽກງານຮ່ວມກັນລະຫວ່າງທຸກໆຝ່າຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງໄດ້ຮັບການປັບປຸງດີຂຶ້ນ¹⁸.

2.4 ການອອກແບບຂະບວນການ ຫລື ຂັ້ນຕອນ ການເຈລະຈາ

“ການເຈລະຈາຄວນຈະເອົາໃຈໃສ່ຕໍ່ຄວາມຕ້ອງການຂອງຜູ້ທີ່ດ້ອຍຄວາມສາມາດໃນການອອກສຽງຮຽກຮ້ອງ”

ການອອກແບບຂັ້ນຕອນການເຈລະຈາ ອາດຈະມີຄວາມບໍ່ສົມດູນທາງດ້ານອາລົມ ລະຫວ່າງ ການອອກແບບຕາມລັກສະນະຜ່ອນສັ້ນຜ່ອນຍາວ ແລະ ແບບທີ່ກຳນົດໂຄງສ້າງຮູບຮ່າງຄັກແນ່. ເພາະເປັນເລື່ອງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ກັບການປ່ຽນແປງທາງດ້ານການເມືອງ, ເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມ, ດັ່ງນັ້ນ ທ່າທີ່ ແລະ ພຶດຕິກຳຂອງຜູ້ປະຕິບັດກໍ່ຕ້ອງປ່ຽນແປງໄປຕາມດ້ວຍ. ບາງບັນຫາ ຫລື ປະເດັດກໍ່ບໍ່ຄວນຈະຕ້ອງໄດ້ມີການເຈລະຈາ ເຊັ່ນ: ດ້ານສິນທິມະນຸດໂດຍພື້ນຖານ ແຕ່ການປ່ຽນແປງອື່ນໆອາດຈຳເປັນຈະຮຽກຮ້ອງໃຫ້ຜູ້ເປັນກາງທີ່ອຳນວຍຄວາມສະດວກ ແລະ ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມເຈລະຈາປັບຕົວຕາມສະພາບ.

ນອກຈາກນັ້ນ ຍັງມີຂໍ້ຈຳກັດຕໍ່ກັບຄວາມເຫມາະສົມໃນການມີສ່ວນຮ່ວມແບບໃນທາງສ້າງສັນ. ຕົວຢ່າງ: ຄວາມພະຍາຍາມພິເສດ ອາດຈະມີຄວາມຈຳເປັນເພື່ອຮັບປະກັນວ່າ ທຸກໆຝ່າຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງສາມາດເຂົ້າຮ່ວມການເຈລະຈາຢ່າງຈິງໃຈ ບັດສະຈາກການເຫັນແກ່ເງິນ ຫລື ຊັບສິມບັດສະເພາະ. ຂັ້ນຕອນການເຈລະຈາ ຈະຕ້ອງໄດ້ເອົາໃຈໃສ່ຕໍ່ຄວາມຕ້ອງ ການຂອງຜູ້ດ້ອຍຄວາມສາມາດໃນການອອກສຽງຮຽກຮ້ອງ, ຕ້ອງເຂົ້າໃຈສິດທິພວກເຂົາຄວນຈະໄດ້ຮັບ ຫລື ຈະຕ້ອງໃຫ້ມີຕົວແທນການເຈລະຈາພຽງພໍ.

ຜົນໄດ້ຮັບຈາກການເຈລະຈາຢູ່ໃຕ້ຂີດເຫມາະສົມທີ່ສຸດ ແມ່ນເນື່ອງມາຈາກຫລາຍໆສາຍເຫດ ເຊັ່ນ: ການຫລຸດອຳນາດຄວາມສຳພັນຂອງຝ່າຍໃດໜຶ່ງ ຫລື ການປົກປິດເລື່ອງທາງການເມືອງ ແລະ ວັດທະນະທຳ ທີ່ຄົນກຸ່ມໃດໜຶ່ງ ນິຍົມຊົມຊອບ. ການນັບຖືຄວາມສຳຄັນ ຫລື ວ່າມີຄ່າ ກໍ່ເປັນຂົງເຂດໜຶ່ງທີ່ມັກເຮັດໃຫ້ເກີດຄວາມຜິດພາດໄດ້ ຊຶ່ງປົກກະຕິແລ້ວ ຈະເຫັນວິທີທາງທີ່ຖືກຕ້ອງແຕກຕ່າງກັນ ໃນການໃຫ້ຄຸນຄ່າສິ່ງໃດໜຶ່ງ ແລະ ຄວາມລະມັດລະວັງບໍ່ຄວນນຳໃຊ້ກອບວຽກ ທີ່ເປັນທາງເລືອກສະເພາະສິດພິເສດທີ່ບໍ່ມີຄວາມຍຸດຕິທຳ. ການອອກແບບຂັ້ນຕອນການເຈລະຈາທີ່

ເຫມາະສົມ, ການຈັດຮູບແບບຄືນໃໝ່ຖືກກັບເວລາຈຳເປັນ ແລະ ການສົ່ງເສີມການພິຈາລະນາຮອບຄອບ ແມ່ນເປັນກຸນແຈສຳຄັນ ຕໍ່ການແກ້ໄຂບັນຫາ ແລະ ເຂົ້າໃຈທັດສະນະ ຫລື ຄວາມຄິດເຫັນທີ່ແຕກຕ່າງກັນ.

ເວທີການເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ (ພາກທີ 3) ແລະ ການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ (ພາກທີ 4) ແມ່ນຮູບແບບຕ່າງໆຂອງການສ້າງມີສ່ວນຮ່ວມທາງສ້າງສັນ ແລະ ໂດຍເຈດຕະນາ ຊຶ່ງສາມາດນຳໃຊ້ໃນການຕັດສິນໃຈ ແລະ ການແກ້ໄຂບັນຫາກຽວຂ້ອງກັບນ້ຳຂອງທີ່ປາດຖະໜາຢາກໃຫ້ການຕັດສິນໃຈມີເຫດຜົນທີ່ຖືກຕ້ອງຫລາຍຂຶ້ນ. ດັ່ງທີ່ສະແດງໃນບົດຕໍ່ໄປນີ້ ການອອກແບບໄດ້ປະກອບເອົາ ວິທີການຕ່າງໆຢ່າງຈະແຈ້ງ ເພື່ອສ້າງໃຫ້ຂໍ້ຕົກລົງ, ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແລະ ຜົນໄດ້ຮັບທີ່ປະກອບກມາ ມີຄວາມຍຸດຕິທຳ ແລະ ມີປະສິດທິຜົນດີຂຶ້ນ.

ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ

3.1 ເວທີເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ: ພື້ນຖານຂອງການບໍລິຫານປົກຄອງນໍ້າທີ່ມີຄວາມຍຸດຕິທໍາ

ເວທີການເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງລະບົບບໍລິຫານປົກຄອງ ຊຶ່ງໃນນັ້ນໄດ້ມີຄູ່ຮ່ວມງານ ຈາກຫລາຍໆພາກສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງໄດ້ກໍານົດຂຶ້ນ ຊຶ່ງໂດຍປົກກະຕິຈະແມ່ນຜູ້ຕາງໜ້າ ຫລື ຕົວແທນທີ່ໄດ້ຖືກເຊັນ ແລະ ພົບປະກັນໃນກອງປະຊຸມເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ແນໃສ່:

- ແບ່ງປັນຄວາມຮູ້ ແລະ ຄວາມຄິດເຫັນຕ່າງໆ
- ສ້າງ ແລະ ພິຈາລະນາ ທາງເລືອກ
- ແຈ້ງໃຫ້ຮູ້ ແລະ ສ້າງ ການຕໍ່ລອງ ແລະ ການຕັດສິນໃຈໃຫ້ເປັນຮູບເປັນຮ່າງຂຶ້ນ

ເວທີເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ບໍ່ເປັນພຽງແຕ່ເປັນສະຖານທີ່ສໍາລັບການປົກສາຫາລື ພິຈາລະນາເຫດຜົນຮ່ວມ ກັນເກີດຂຶ້ນເທົ່ານັ້ນ. ເວທີການເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ແລະ ການສົນທະນາ ແມ່ນຄໍາສັບທີ່ມັກໃຊ້ປຸງແທນກັນ ຫລື ສະຫລັບກັນ ຊຶ່ງນີ້ອາດຈະເຮັດໃຫ້ຄວາມເຂົ້າໃຈຜິດເກີດຂຶ້ນ. ດັ່ງນັ້ນ, ທຸກໆຂະບວນການສົນທະນາທີ່ນໍາໃຊ້ການພິຈາ ລະນາຮອບຄອບ ຄືຈຸດທີ່ສໍາຄັນ. ການສົນທະນາ ແລະ ການພິຈາລະນາຮອບຄອບຕິດແທດກັບອົງການຈັດຕັ້ງສິ່ງເສີມ, ການທູດ ແລະ ການດໍາເນີນການພາຍໃນຫ້ອງຂອງກຸ່ມຄະນະ, ສະພາຜູ້ແທນ, ຮ່າງສັນຍາ, ຫ້ອງຄະນະກຳມະການຮ່ວມ ມື ຫລື ຄະນະກຳມະການຂັ້ນບ້ານ.

ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ເປັນວິທີການໜຶ່ງສໍາລັບການສ້າງສ່ວນຮ່ວມໃນທາງສ້າງສັນ ແລະ ການ ຮຽນຮູ້ບັນຫາທີ່ຫຍຸ້ງຍາກສັບສົນ ຊຶ່ງອາດຈະນໍາເອົາຂໍ້ເປັນຈິງ ແລະ ຄຸນຄ່າຕ່າງໆມາສົນທະນາໂຕ້ຖຽງກັນ. ທາງເລືອກ ຂອງການແກ້ໄຂບັນຫາກ່ຽວກັບນໍ້າ ໂດຍປົກກະຕິມັກຈະລວມເອົາຂໍ້ແທ້ຈິງທີ່ເປັນຄູ່ແຂ່ງກັນໃນສັງຄົມ ເຊັ່ນ: ວິທີທາງທີ່ມີ ປະສິດທິຜົນຫລາຍທີ່ສຸດຕໍ່ການຕອບສະຫນອງນໍ້າ, ການໄດ້ມາຄົ້ນຄໍາໃຊ້ຈ່າຍສໍາລັບຄ່າສິ່ງ, ແລະ ໃຫ້ສິ່ງຈູງໃຈຢ່າງມີປະ ສິດທິຜົນ. ທາງເລືອກຂອງການແກ້ໄຂ ບັນຫາກ່ຽວກັບນໍ້າໂດຍທົ່ວໄປ ຍັງລວມເອົາຄຸນຄ່າ ຫລື ຜົນປະໂຫຍດທີ່ເປັນຄູ່ ແຂ່ງກັນ ເຊັ່ນ: ຜູ້ທີ່ຖືເປັນບຸລິມະສິດ ແລະ ຈໍາເປັນທີ່ສຸດ ຖ້າບໍ່ມີນໍ້າຕອບສະຫນອງພຽງພໍຕາມຄວາມຕ້ອງການ.

ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ອາດນໍາໄປສູ່ການສ້າງ ຫລື ເພີ່ມຄວາມເຂັ້ມແຂງ ຂົວຕໍ່ຄວາມເຂົ້າໃຈ ລະ ຫວ່າງຜູ້ປະຕິບັດທີ່ເປັນຕົວແທນຂອງຄວາມສົນໃຈຕ່າງໆ ແລະ ຂໍ້ແກ້ໄຂບັນຫາຄວາມແຕກຕ່າງນັ້ນໆ. ເວທີການ ເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍໃດໜຶ່ງ ສາມາດຮວມເອົາຄວາມແຕກຕ່າງ ແລະ ສິ່ງທີ່ເປັນບຸລິມະສິດຕ່າງໆເຂົ້າໃສ່ກັນ ຊຶ່ງ ໂດຍທົ່ວໄປບໍ່ສາມາດເຮັດໃຫ້ປອງດອງກັນໄດ້ຢ່າງງ່າຍດາຍ ດ້ວຍການປະສານຕໍ່ຄວາມແຕກຕ່າງໃນສາທາລະນະນັ້ນ ເຂົ້າກັນ. ດັ່ງ ນັ້ນ, ເວທີການເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຈຶ່ງຖືວ່າເປັນພື້ນຖານອັນແຂງແກ່ນ ສໍາລັບການເຈລະຈາ ແລະ ການຕັດສິນໃຈ.

“ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ແມ່ນວິທີສໍາລັບການສ້າງສ່ວນຮ່ວມແບບສ້າງສັນ ແລະ ການຮຽນຮູ້ກ່ຽວກັບບັນຫາທີ່ຊັບຊ້ອນ”

ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ສາມາດມີອິດທິພົນ ໂດຍການດຶງເອົາບັນດາຄູ່ຮ່ວມງານຈາກພາກສ່ວນ ຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງເຂົ້າມາຮວມກັນໃນຮູບແບບໃໝ່ຂອງການສື່ສານ ແລະ ການສະແຫວງຫາການຕັດສິນໃຈ. ໃນວິທີ ທາງຄື ເຊັ່ນນີ້ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ສາມາດຮັບປະກັນໄດ້ວ່າ ຄວາມແຕກຕ່າງຈະຕ້ອງໄດ້ເຄົາລົບ ຫລື ຢ່າງໜ້ອຍກໍຕ້ອງໄດ້ເຂົ້າໃຈ ໃນຂະນະທີ່ຊອກຫາຂໍ້ຕົກລົງທີ່ມີປະສິດທິຜົນ, ມີຄວາມຍຸດຕິທໍາ ແລະ ມີຄວາມຍືນຍົງ ຕໍ່ ກັບປະເດັນທີ່ຊັບຊ້ອນ.

ອິດທິພົນ ຈະແຕກຕ່າງຈາກອໍານາດ. ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຈາກຫລາຍແຫ່ງ ບໍ່ຈໍາເປັນວ່າຈະໄດ້ ມອບອໍານາດໃຫ້ ຫລື ຮຽກຮ້ອງ ອໍານາດໃນການຕັດສິນໃຈ ແຕ່ວ່າກ່ອນຈະເຮັດມັນ ແມ່ນເຊີນຝ່າຍໄດ້ແຍ້ງທັນຫນ້າເຂົ້າ ຫາກັນ ແລະ ເປັນການຕໍ່ສູ້ໃນທາງບວກ. ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດ ບໍ່ແມ່ນທັງໝົດລະບອບ ວັດທະນະທໍາ ການເມືອງທີ່ມີອໍາອາດ ສູງ ສະໜັບສະໜູນ ຫລື ອະນຸຍາດຕັ້ງ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ, ໃນຫລາຍໆແຫ່ງ ເວທີເຈລະຈາ ເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງແນວ ທາງເປີດກວ້າງຕໍ່ ການປະຕິຮູບໃໝ່ຂອງລະບົບບໍລິຫານປົກຄອງ ອີງໃສ່ພື້ນຖານການຮ່ວມມື ທີ່ສາມາດສ້າງທຶນທາງ ດ້ານສັງຄົມ.

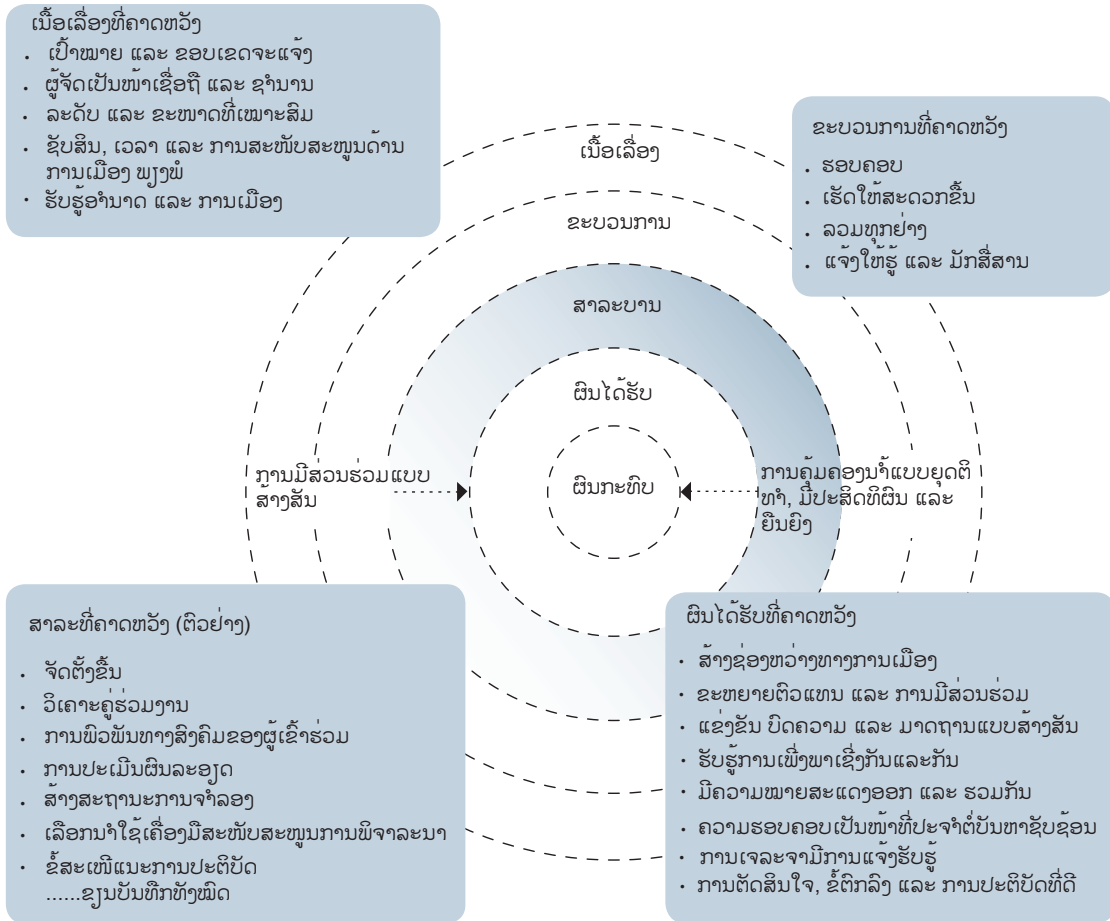
ວິທີສຸມໃສ່ການປະກອບສ່ວນ ຂອງ ເວທີເຈລະຈາ ຕໍ່ການເຈລະຈາກ່ຽວກັບນໍ້າ ແມ່ນການນໍາໃຊ້ລະ ບົບ 4R (ທີ່ ສະເໜີລະອຽດມາແລ້ວໃນບົດທີ 1) ເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງວິທີການທີ່ມີລັກສະນະ ເປັນລະບົບ ແລະ ມີໂຄງສ້າງຮູບຮ່າງຄັກ ແນ່. ຕາມພາສາເວົ້າ 4R ແມ່ນສະແດງເຖິງ ສິ່ງຕອບແທນ ຫລື ຜົນປະໂຫຍດ, ຄວາມສ່ຽງ, ສິດທິ ແລະ ຫນ້າທີ່ຮັບຜິດ ຊອບ. ຕົວຢ່າງ:

- ຜົນປະໂຫຍດ ທີ່ຊອກມາດ້ວຍຄວາມພາກພຽນ , ນໍາໃຊ້ ແລະ ພັດທະນາຊັບພະຍາກອນນໍ້າຕໍ່ໄປ, ແລະ ກະຈາຍອອກໄປ ຮູບແບບທີ່ຄົບຖ້ວນຂອງລາງວັນຕອບແທນ/ຜົນປະໂຫຍດ/ຄ່າເສຍຫາຍ ທີ່ອາດເປັນໄປ ໄດ້ສໍາລັບທາງເລືອກຕ່າງໆ.
- ຄວາມສ່ຽງທີ່ກ່ຽວກັບນໍ້າ ແບບສະໝັກໃຈ ແລະ ແບບບໍ່ສະໝັກໃຈ
- ສິດທິກ່ຽວກັບນໍ້າ
- ຫນ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບກ່ຽວກັບນໍ້າ ຂອງຜູ້ປະຕິບັດ ພາຍໃນປະເທດ ແລະ ນອກປະເທດ

ເຖິງແມ່ນວ່າ ການວິເຄາະບັນຫາຕາມລະບົບ 4R ເປັນຈຸດອ້າງອີງທີ່ມີຜົນປະໂຫຍດ, ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຫລາຍ ຝ່າຍບໍ່ຫມາຍຄວາມວ່າ ຈະຕ້ອງເຮັດຕາມຮູບແບບ ຫລື ໂຄງຮ່າງອັນດຽວກັນໝົດ. ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຫລາຍຝ່າຍ ສາ ມາດເກີດຂຶ້ນໃນຫລາຍຂະໜາດ ແລະ ຫລາຍຮູບແບບທີ່ແຕກຕ່າງກັນ. ແຕ່ຍ້ອນວ່າ ຄືກັນກັບ ປຶ້ມຄູ່ມື ເວທີຮ່ວມເຈລະ ຈາຫລາຍຝ່າຍຈະຕ້ອງມີຄຸນນະສົມບັດພິເສດຕາມຄວາມປາດຖະໜາ, ຊຶ່ງຄຸນລັກສະນະຕ່າງໆແມ່ນໄດ້ສັງລວມໃນ ຮູບ 3.1 ແລະ ອະທິບາຍລະອຽດໃນ ຂໍ້ 3.2 - 3.5 ເພື່ອໃຫ້ເຫັນຈະແຈ້ງ ປະເພດເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຫລາຍຝ່າຍ ທີ່ສາມາດ ຊ່ວຍບັນລຸ ການບໍລິຫານປົກຄອງ ນໍ້າ ທີ່ມີປະສິດທິຜົນ ແລະ ຄວາມຍຸດຕິທໍາສູງຂຶ້ນ.¹⁹

“ເວທີການເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນທາງດ້ານຮູບຮ່າງ ແລະ ຂະໜາດ”

ແຜນວາດ 3,1: ໂຄງຮ່າງແນວຄວາມຄິດ ເວທີການເຈລະຈາຂອງຫຼາຍຝ່າຍ ແລະ ລັກສະນະຄວາມຄາດຫວັງ

3.2 ເນື້ອໃນຕ່າງໆຂອງເວທີເຈລະຈາຂອງຫຼາຍຝ່າຍ

3.2.1 ຂອບເຂດ ແລະ ເປົ້າໝາຍທີ່ຊັດເຈນ

ເປົ້າໝາຍຂອງເວທີການເຈລະຈາຂອງຫຼາຍຝ່າຍຕ້ອງສະແດງອອກຢ່າງຈະແຈ້ງ ໃນດ້ານຂອບເຂດສິດທາງດ້ານການເມືອງ ແລະ ພາກປະຕິບັດຕົວຈິງ ຕໍ່ກັບການສືບສວນ, ຕົ້ນກຳເນີດ, ຂອບເຂດອຳນາດໜ້າທີ່, ຂໍ້ຊີ້ແຈ້ງເຫດຜົນວ່າ ເວທີການເຈລະຈາຂອງຫຼາຍຝ່າຍຈະຊ່ວຍແນວໃດໃນການປັບປຸງລະບົບການບໍລິຫານປົກຄອງທີ່ມີຢູ່ນີ້.

ຄຳຖາມທີ່ຈະຕ້ອງພິຈາລະນາ ປະກອບມີ:

- ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ໄດ້ພະຍາຍາມສ້າງ ບົດຄວາມດ້ານສະພາບແວດລ້ອມທີ່ກ່ຽວຂ້ອງທາງສະຖາບັນ ແລະ ການເມືອງກວ້າງຂວາງບໍ່? ເຊັ່ນ: ເລື່ອງທີ່ເປັນພາບກວ້າງບໍ່?, ຕົວຢ່າງ: ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ສຸມໃສ່ການປ່ຽນແປງດິນຟ້າອາກາດ ແລະ ທີ່ມາທີ່ໄປຂອງມັນ (ຊຶ່ງລວມມີລະບົບນໍ້າຂອງໂລກ), ກວດສອບຫາຕົວຂັບເຄື່ອນໃນລະດັບໂລກ ແລະ ການຕອບໂຕ້ຂອງປະຊາກອນໂລກ ຕໍ່ເຫດການ ເຊັ່ນ: ວິທີການຫລຸດຜ່ອນ, ການປັບຕົວທາງດ້ານການເງິນ ແລະ ການສ້າງຕະຫລາດທາດກາບອນໃຫ້ສະເໝີພາບ. ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາອື່ນໆເກີດຂຶ້ນ ຈະຕ້ອງລວມມີ ການພິຈາລະນາກ່ອນໜ້າ, ໃນລະຫວ່າງ ແລະ ພາຍຫລັງກອງປະຊຸມລະດັບໂລກ ເຊັ່ນ: ກອງປະຊຸມນໍ້າລະດັບໂລກ ແລະ ສະພານໍ້າຂອງໂລກ.
- ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ໄດ້ສຸມໃສ່ການສ້າງຊ່ອງວ່າງ ຫລື ໂອກາດ ແລະ ຕາຂ່າຍທີ່ເປັນຮູບປະທຳທາງດ້ານນະໂຍບາຍ ຕໍ່ກັບການໂຕ້ຖຽງໃນລະດັບຊຸມຊົນ ຫລື ສະຖານທີ່ໃດໜຶ່ງເພື່ອເຈດຕະນາສິ່ງເສີມ ການແກ້ໄຂບັນຫາ ແລະ ການປະຕິບັດໃນເລື່ອງແບ່ງປັນຜົນປະໂຫຍດບໍ່? ຕົວຢ່າງແມ່ນວ່າ ເວທີເຈລະຈາ ເຮັດວຽກຮ່ວມກັບຫລາຍໆສະຖາບັນ ແລະ ຜູ້ປະຕິບັດຫລາຍໆພາກສ່ວນ ໃນການປັບປຸງລະບົບການບໍລິຫານປົກຄອງອ່າງນໍ້ານາມິເບຍ ແລະ ທົ່ງພຽງໂອກາດນາໂກ ຂອງວອດສະວານນາ ແລະ ເຂດອ່າງແມ່ນນໍ້າຂອງ.(ເບິ່ງກໍລະນີ 3.1)
- ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ໄດ້ຕັ້ງໃຈແຈ້ງໃຫ້ຮັບຮູ້ ແລະ ສ້າງຂະບວນການເຈລະຈາສະເພາະໃດໜຶ່ງເປັນຮູບປະທຳບໍ່?, ຕົວຢ່າງ: ການອອກແບບກອບຂອງການບໍລິຫານປົກຄອງ ແລະ ການແບ່ງປັນນໍ້າ ຕາມແບບຍຸດຕິທຳ ແລະ ມີປະສິດທິຜົນ ຂອງລະບົບຊົນລະປະທານໃນເຂດປາກແມ່ນໍ້າຂອງ ໃນປະເທດ ສສ ຫວຽດນາມ ຫລື ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ແຈ້ງໃຫ້ຮັບຮູ້ການເຈລະຈາ ແລະ ພິຈາລະນາຂໍ້ຕົກລົງຄືນໃໝ່ ເພື່ອສືບຕໍ່ການດຳເນີນຊຸດຄົ້ນຄວ້າ - ໃນແຂວງພາກຕາເວັນຕົກ ປະເທດ ປາປົວ ນິວກິນີ ກ່ຽວກັບການຄວບຄຸມມົນລະພິດໃນສາຍນໍ້າຟລາຍ ແລະ ການແບ່ງປັນຜົນປະໂຫຍດ.²⁰

ຄຳຕອບ ຕໍ່ກັບຄຳຖາມເຫລົ່ານີ້ ຄວນຈະຕ້ອງໄດ້ກຳນົດ ເພື່ອການອອກແບບ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ແລະ ຍຸດທະວິທີການສ້າງໃຫ້ມີສ່ວນຮ່ວມຫລາຍທີ່ສຸດ ໂດຍສະເພາະແມ່ນ ກ່ຽວຂ້ອງກັບທາງເລືອກຂອງຜູ້ຮັບຜິດຊອບຈັດ, ຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກ, ຜູ້ຖືກເຊື່ອເຊີນ, ວາລະການເຈລະຈາ ແລະ ເຄື່ອງມືຕ່າງໆ. ສຳລັບແນວຄວາມຄິດສຳລັບການຊີ້ແຈ້ງຈຸດປະສົງ ແລະ ຂອບເຂດ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ແມ່ນຍັງມີລາຍລະອຽດຕື່ມໃນຕອນທ້າຍຂອງບົດນີ້.

ກໍລະນີ 3.1 'ການສຳຫລວດອະນາຄົດຂອງນໍ້າຮ່ວມກັນໃນພາກພື້ນແມ່ນໍ້າຂອງ'

ຮູບແບບລະບົບການບໍລິຫານປົກຄອງ ນໍ້າແບບໃໝ່ ແມ່ນມີຄວາມຈຳເປັນ ສຳລັບພາກພື້ນແມ່ນໍ້າຂອງ ເຊິ່ງລວມມີ ປະເທດກຳປູເຈຍ, ລາວ, ມຽນມ້າ, ໄທ, ຫວຽດນາມ ແລະ ພາກໃຕ້ຂອງປະເທດຈີນ. ການໂຕ້ແຍ້ງກັນຕໍ່ກັບ ສາຍນໍ້າຂອງ ແລະ ສາຂາຫລັກຂອງມັນ ແມ່ນເປັນຜົນມາຈາກການປະຕິບັດມາດຕະການຕໍ່ລະບົບການໄຫລຂອງນໍ້າໃນທຳມະຊາດ ແລະ ການເປີດເຜີຍ ຫລື ຜິດສັນຍາ ຂໍ້ຕົກລົງການແບ່ງປັນ. ມາດຕະການເຫລົ່ານີ້ແມ່ນໃຫ້ເຫັນຜົນໃນດ້ານ: ການຄວບຄຸມນໍ້າຖ້ວມ, ລະບົບຊົນລະປະທານສຳລັບການຜະລິດອາຫານ ຫລື ພືດຜັກຕ່າງໆ, ການຕອບສະໜອງນໍ້າໃຊ້ໃນຕົວເມືອງ ແລະ ອຸດສະຫະກຳ, ປັບປຸງຄວາມສະດວກໃນການເດີນເຮືອ ຫລື ສິ່ງເສີມການສ້າງພະລັງງານໄຟຟ້າ. ການຖືກຖຽງຈະແມ່ນກ່ຽວຂ້ອງກັບການປ່ຽນແປງການຕົກຕະກອນ ແລະ ການບັນຈຸທາດສານຕ່າງໆ, ການປະມົງ, ທາງເລືອກດ້ານຊີວິດການເປັນຢູ່, ນໍ້າໃຕ້ດິນ, ການນຳໃຊ້ນໍ້າຄືນໃໝ່ ແລະ ການແບ່ງເສັ້ນແດນ (ລະຫວ່າງປະເທດ, ພາຍໃນປະເທດ ແລະ ພາຍໃນອ່າງ).

ພັນທະມິດຂອງຜູ້ປະຕິບັດໃນເຂດພາກພື້ນແມ່ນໍ້າຂອງ ໄດ້ຮ່ວມມືກັນ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ໃນລະດັບຊາດ ແລະ ລະດັບພາກພື້ນ. ອົງການຈັດຕັ້ງຮ່ວມມືອື່ນໆ ກໍ່ລວມມີ: ອົງການສາກົນເພື່ອການອະນຸລັກທຳມະຊາດ ແລະ ຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ (IUCN), ສະຖາບັນສິ່ງແວດລ້ອມແຫ່ງລາຊະອານາຈັກໄທ ອົງການຈັດຕັ້ງແຫ່ງຊາດທີ່ ແນໃສ່ການສ້າງຄວາມຍືນຍົງ, ສະຖາບັນຄຸ້ມຄອງນໍ້າສາກົນ ອົງການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າສາກົນ, ແລະ ເຄືອຂ່າຍຄວາມຮູ້ ລະ ດັບພູມມີພາກ M POWER ທີ່ມີສະມາຊິກຫລັກໆຈາກ 6 ປະເທດພາກພື້ນແມ່ນໍ້າຂອງ.

ຂອບເຂດ ແລະ ເປົ້າໝາຍ ແມ່ນເພື່ອເຮັດໜ້າທີ່ເປັນປະຈຳ ໃນພາກພື້ນແມ່ນໍ້າຂອງ ເພື່ອກວດກາ ຂໍ້ຕົກລົງ ແລະ ທາງເລືອກຕ່າງໆ ກ່ຽວຂ້ອງກັບນໍ້າລະຫວ່າງປະເທດຕ່າງໆ ໃນດ້ານທັດສະນະຕ່າງໆຂອງສາທາລະນະ. ເວທີຮ່ວມເຈ ລະຈາແມ່ນ ມີຈຸດປະສົງແນໃສ່ ການສາທິດການປະຕິບັດຕົວຈິງຕໍ່ຂັດແຍ່ງດັ່ງກ່າວນີ້²¹

3.2.2 ຄວາມໜ້າເຊື່ອຖື ແລະ ທັກສະ ຫຼື ຄວາມຊຳນິຊຳນານຂອງຜູ້ຈັດປະຊຸມ ໃນເວທີເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ.

ຜູ້ຈັດປະຊຸມ ແມ່ນເປັນຜູ້ທີ່ຮຽກເອົາທຸກຝ່າຍເຂົ້າມາໂຮມກັນ ແລະ ເຮັດວຽກຮ່ວມກັນ ເພື່ອແກ້ໄຂປະເດັນໃດ ຫນຶ່ງ. ຜູ້ຈັດປະຊຸມ ຂອງ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ອາດຈະປະກອບມີຫລາຍໆຄົນ ບໍ່ວ່າຈະສັງກັດຢູ່ໃນພາກລັດຖະບານ ຫລື ນອກລັດຖະບານ (ເບິ່ງບົດອະທິບາຍ 3.1), ແຕ່ຄວາມສາມາດ ແລະ ຄວາມໜ້າເຊື່ອຖືຂອງບຸກຄົນນັ້ນ ຄືເປັນສິ່ງທີ່ສຳ ຄັນທີ່ສຸດ ເພາະວ່າ ຄວາມໜ້າເຊື່ອຖື ອາດຈະກ່ຽວພັນກັບ "ທິນດ້ານສັງຄົມ" ຂອງຜູ້ຈັດປະຊຸມ ຫລື ຜູ້ຮ່ວມ ແລະ ຖ້າ ຂາດຄວາມອາດສາມາດໃນການສ້າງສາຍພົວພັນແບບໃຫມ່ ຫລື ສ້າງຂຶ້ນບິນພື້ນຖານສາຍພົວພັນທີ່ມີຢູ່ ຜູ້ຈັດປະຊຸມນັ້ນ ກໍ່ບໍ່ມີຄວາມສາມາດ ຈັດຕັ້ງສູນເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍຂຶ້ນໄດ້.

ບົດອະທິບາຍ 3.1 ເວທີການເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ແລະ ເສັ້ນທາງການເຈລະຈາ 1,2,3

ຄວາມໝາຍຂອງຄຳວ່າເສັ້ນທາງການເຈລະຈາຕາມ 13 ເປັນວິທີທາງຫນຶ່ງທີ່ຈຳແນກຄວາມແຕກຕ່າງລະ ຫວ່າງສະພາບບໍລິຫານປົກຄອງນໍ້າ ຕ່າງໆ, ຊຶ່ງບາງຢ່າງໃນນັ້ນ ກໍ່ແມ່ນເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ຫລາຍຝ່າຍ ແລະ ທ່າແຮງການຈັດປະຊຸມເຈລະຈາຕ່າງໆ.

ເສັ້ນທາງທີ 1. ອ້າງເຖິງຂະບວນການປະຕິບັດງານຂອງລັດຖະບານ ແລະ ລະບົບລາຊະການທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ຊຶ່ງລວມມີສະພາ ລະຫວ່າງ ລັດ ແລະ ພາຍໃນລັດ. ໃນສາຍຕາຂອງລັດຖະບານ ສິ່ງເຫລົ່ານີ້ ເຫັນວ່າເປັນທາງ ການ ແລະ ຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍຫລາຍທີ່ສຸດ. ເຫດຜົນທີ່ຈະແຈ້ງໃນນີ້ ກໍ່ຄືວ່າ ເກືອບວ່າຫມົດທຸກພາກ ຍັງ ຮັບຮອງ ໃນດ້ານເຫດຜົນ, ພຶດຕິກຳສິນໃຈສ່ວນຕົວ ໂດຍສະເພາະກິດຈະການລະຫວ່າງປະເທດ. ກອງປະຊຸມ ປົກສາຫາລິຕາມເສັ້ນທາງທີ 1 ແມ່ນຈັດຂຶ້ນໂດຍເຈົ້າໜ້າທີ່ຂອງລັດ ເພື່ອຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມພາຍໃນລັດນັ້ນເອງ ຫລື ອົງການສຳພັນທະມິດຮ່ວມຂອງລັດ, ເຊັ່ນ: ກອງປະຊຸມໃຫຍ່ສະຫະປະຊາຊາດ, ຊຶ່ງເຂົ້າອາດຈະເປັນຜູ້ປຶກ ສາ ຫາລື ແຕ່ບໍ່ແມ່ນເປັນສະເພາະຄູ່ຮ່ວມງານ.

ເສັ້ນທາງທີ 2 ຫມາຍເຖິງຂະບວນການບໍລິຫານປົກຄອງຂອງລັດ, ສະມາຊິກສະຫະປະຊາຊາດ, ກອງທຶນ/ຜູ້ ໃຫ້ກູ້, ປະຊາຄົມ ແລະ ນັກທຸລະກິດ. ກອງປະຊຸມພົບປະເຫລົ່ານີ້ ໂດຍປົກກະຕິມັກຈັດຂຶ້ນ ແລະ ນຳພາໂດຍ ຜູ້ປະຕິບັດໃດຫນຶ່ງ ຫລື ອົງການສຳພັນທະມິດ ຂອງລັດ ເພື່ອຮັບປະກັນວ່າຕົວແທນຂອງລັດຖະບານຍັງໄດ້ຮັບ ສິດທິພິເສດ ເຊັ່ນ: ການປະເມີນຜົນນາໆຊາດ ຂອງວິທະຍາສາດ ແລະ ເຕັກໂນໂລຊີ ການກະເສດ ເພື່ອການ ພັດທະນາ. ຜູ້ຈັດປະຊຸມໂດຍທົ່ວໄປຈະສຸມໃສ່ການສົ່ງເສີມປະສິດທິຜົນຂອງລັດ ໂດຍຂະ ຫຍາຍຂົງເຂດແນວ ຄວາມຄິດ ແລະ ອິດທິພົນ. ເວທີການເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍຕາມເສັ້ນທາງທີ 2 ອາດຈະຈັດຂຶ້ນໂດຍເຈົ້າ ໜ້າທີ່ຢູ່ພາຍໃນພາກລັດ ຫລື ຢູ່ນອກພາກລັດ ແຕ່ໂດຍປົກກະຕິຂະຫຍາຍການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຄູ່ຮ່ວມງານ ຈາກພາກສ່ວນຕ່າງໆໃນວົງກວ້າງ.

ເສັ້ນທາງທີ 3 ຫມາຍເຖິງຄວາມພະຍາຍາມທາງດ້ານ ການຄົ້ນຄວ້າວິໃຈ, ການສົນທະນາ ແລະ ການສົ່ງເສີມ ຊຶ່ງນຳພາໂດຍພາກ ສ່ວນສະມາຄົມພົນລະເຮືອນ (ອົງການຈັດຕັ້ງມະຫາຊົນ) ຫລື ທຸລະກິດ ທີ່ບໍ່ກົດກັນໂດຍ ເຈົ້າທີ່ຂອງລັດ. ສະພາດັ່ງກ່າວນີ້ ແມ່ນດຳເນີນການ ເພື່ອເສີມຂະຫຍາຍຊ່ອງວ່າງ ຫລື ໂອກາດທາງການເມືອງ ແລະ ໂດຍປົກກະຕິແລ້ວກໍ່ມີຫວັງໃຫ້ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ມີທ່າແຮງສູງ ໃນການສະແຫວງຫາ ວິທີທາງການເຈ ລະຈາທີ່ສາມາດນຳເອົາຄວາມກ້າວໜ້າມາສູ່ສັງຄົມ. ການປະຊຸມນຳພາໂດຍຜູ້ປະຕິບັດບໍ່ສັງກັດຢູ່ໃນພາກລັດ ແມ່ນອອກແບບເພື່ອຈະດຶງເອົາຫລາຍໆພາກສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ຫລື ພາກສ່ວນຕ່າງໆທີ່ອາດຈະປະກອບສ່ວນ ເຂົ້າຮ່ວມການແກ້ໄຂບັນຫາໄດ້ຫລາຍຂຶ້ນ. ພັນທະມິດຈັດກອງປະຊຸມໂດຍທົ່ວໄປກໍ່ເປັນວິທີ ທີ່ມີປະໂຫຍດສຳ ລັບການເຕົ້າໂຮມທຶນທາງດ້ານສັງຄົມຂອງຜູ້ຈັດກອງປະຊຸມແຕ່ລະຄົນ. ເສັ້ນທາງທີ 2 ແລະ ທີ 3 ໂດຍປົກກະ ຕິມັກຈະຕິດພັນກັບ ແນວຄວາມຄິດ ແລະ ການປະຕິບັດຕົວຈິງ ຂອງເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຫລາຍຝ່າຍ ເພື່ອພິຈາ ລະນາບັນຫາຢ່າງຮອບຄອບ. ການປະຕິບັດຕົວຈິງ ອາດຈະໜ້ອຍກວ່າ ຄວາມຄິດ, ແຕ່ຄວາມພະຍາຍາມທີ່ ມີຄຳຫມັ້ນສັນຍາມີຫລາຍໃນທົ່ວໂລກ ໃນຈຸດເສັ້ນທາງທີ 2 ແລະ 3 ພະຍາຍາມ ປັບປຸງຄຸນະພາບຂອງເວທີ ຮ່ວມເຈລະຈາຫລາຍຝ່າຍ ເພື່ອເຮັດການໂຕ້ວາທີກ່ຽວຂ້ອງກັບເລື່ອງນຳເກີດເປັນຮູບປະທຳ, ສ້າງທາງເລືອກ ໃຫມ່ຂຶ້ນ ແລະ ເຮັດໃຫ້ເກີດມີການເຈລະຈາຢ່າງເປັນຮູບຮ່າງຂຶ້ນ.

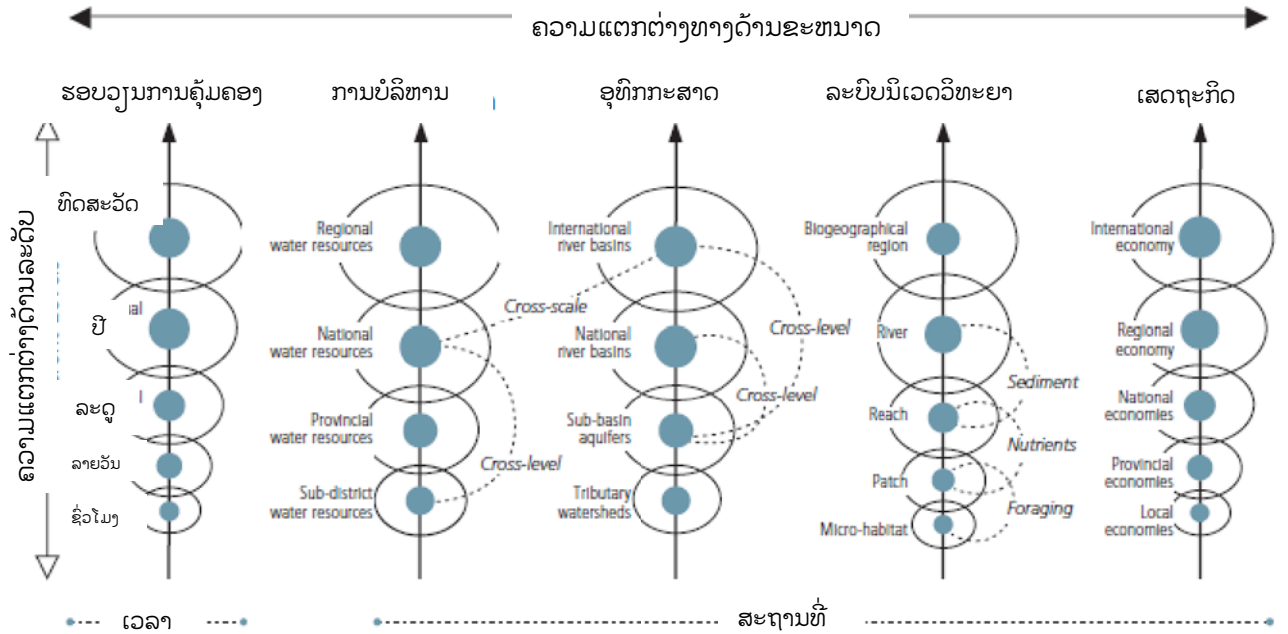
3.2.3 ລະດັບ ແລະ ສັດສ່ວນ ຫລື ຂະໜາດ ທີ່ເໝາະສົມ

ການຊີ້ແຈງຈຸດປະສົງ ແລະ ຂອບເຂດ, ສິ່ງທີ່ເອົາມາຄຳນຶງເຖິງກ່ອນຫມູ່ ແມ່ນຄິດເຖິງ ລະດັບ (level) ແລະ ຂະໜາດ ຫລື ສັດສ່ວນ (scale)²². ຂະໜາດ ຫລື ສັດສ່ວນ ເປັນມິຕິລັກສະນະສະຖານທີ່, ເວລາ, ປະລິມານ ຫລື ກ່ຽວກັບການ ວິເຄາະທີ່ຈະຕ້ອງໄດ້ວັດແທກ ຫລື ຈັດອັນດັບທີ ແລະ ສຶກສາປະເດັນຕ່າງໆ (ເບິ່ງແຜນວາດ 3.2). ລະດັບ ເປັນຫົວໜ່ວຍ ຂອງການວິເຄາະທີ່ຕັ້ງຢູ່ໃນຕຳແໜ່ງແຕກຕ່າງກັນທາງດ້ານ ມາດຕາສ່ວນ.

ການຄຸ້ມຄອງຈັດສັນນຳ ໂດຍປົກກະຕິແລ້ວຈະຖືກຈັດເຂົ້າຢູ່ໃນລະບົບຕາມມາດຕາສ່ວນດ້ານສະຖານທີ່ຂອງລັດຖະບານ (ເຊັ່ນ ໃນທາງບໍລິຫານ) ຫລື ອຸທິກກະສາດ. ມາດຕາສ່ວນຂອງລັດຖະບານມີຫລາຍລະດັບ ເຊັ່ນ: ບ້ານ, ເມືອງ, ແຂວງ, ລະດັບຊາດ, ພູມມີພາກ ແລະ ໂລກ. ມາດຕາສ່ວນຂອງອຸທິກກະສາດກໍ່ມີຫລາຍລະດັບເໝືອນກັນ ເຊັ່ນ: ນຳສ້າງ, ນຳ ບາດານ, ສາຍນຳ, ຫນອງ, ອ່າງເກັບນ້ຳ, ອ່າງໂຕ່ງຂະໜາດນ້ອຍ, ອ່າງສາຍນຳລະດັບຊາດຂະໜາດໃຫຍ່, ອ່າງສາຍ ນຳສາກົນ. ຜູ້ຈັດຕັ້ງ ເວທີການເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຈະຕ້ອງໄດ້ຮັບຮູ້ວ່າ ການວິເຄາະ ແລະ ການປະຕິບັດສາມາດ ເກີດຂຶ້ນໄດ້ໃນຫລາຍລະດັບ ແລະ ຫລາຍຂະໜາດ ສິ່ງດຽວ ຫລື ຫລາຍຢ່າງ. ສຳລັບເລື່ອງນຳເປັນປະເດັນທີ່ຊັບຊ້ອນ ໂດຍປົກກະຕິແລ້ວແມ່ນມີຫລາຍໆຢ່າງ. ຄວາມແຂງແຮງຂອງ ເວທີການເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຄືວ່າມັນສາ ມາດສ້າງ ຂຶ້ນໃນລັກສະນະທີ່ປັບຕົວໄດ້ ເພື່ອໃຫ້ເໝາະສົມກັບລະດັບ ຫລື ຂະໜາດ ແຕ່ສາມາດພິຈາລະນາໄດ້ທຸກໆລະດັບ ແລະ ທຸກໆຂະໜາດ.

"ຄວາມແຂງແຮງຂອງເວທີການເຈລະຈາຮ່ວມຫລາຍຝ່າຍ ຄືມັນສາມາດສ້າງຂຶ້ນໃນລັກສະນະທີ່ປັບຕົວໄດ້ ເພື່ອໃຫ້ ເໝາະສົມກັບລະດັບ ຫລື ຂະໜາດ ແລະ ສາມາດພິຈາລະນາ ໄດ້ທຸກໆລະດັບ ແລະ ຂະໜາດ"

ແຜນວາດ 3.2: ຂະໜາດ ແລະ ລະດັບ

ແຜນວາດທີ 3.2²³ ສະແດງໃຫ້ເຫັນຕົວຢ່າງບາງສ່ວນຂອງລະດັບໃນ 5 ຂະໜາດແຕກຕ່າງກັນ (1 ແບບເວລາ ແລະ 4 ແບບສະຖານທີ່) ຕົວຢ່າງການພົບປະໄຂວ່າລະດັບ ແລະ ຂະໜາດ ແມ່ນສະແດງເປັນຄູ່ຂະໜາດ ລັກສະນະທາງດ້ານສະຖານທີ່. ບາງຂະບວນການຫລາຍລະດັບແມ່ນສະແດງໃນສັດສ່ວນລະບົບນິເວດວິທະຍາ.

ລະດັບ ແລະ ຂະໜາດການແຂ່ງຂັນຂອງຜູ້ປະຕິບັດ ໂດຍທົ່ວໄປຜ່ານການໂຕ້ວາທີ, ການອອກຂ່າວທາງສື່ຕ່າງໆ, ການວິໄນເຕີ້ນໃຫ້ສະພາຊ່ວຍ ແລະ ການປະທ້ວງ. ເລິກເຊິ່ງໄປກວ່ານັ້ນ ກໍ່ແມ່ນການນຳໃຊ້ ແລະ ຄວບຄຸມ ເຕັກໂນໂລຊີ, ຕົວຊີ້ວັດ, ການສົນທະນາກ່ຽວກັບມາດຕະການ ແລະ ການຄວບຄຸມເຂດພື້ນທີ່ທາງການເມືອງ. ເພາະສະນັ້ນ ບາງຄົນຈະພະຍາຍາມຜັກດັນໃນສັດສ່ວນທາງອຸທິກກະສາດ- ແຕ່ຕົ້ນນັ້ນ ຫາ ອ່າງລຸ່ມນັ້ນ - ເປັນລະດັບສະແດງທົ່ວໜ່ວຍການຄຸ້ມຄອງໃນແບບຕົວຢ່າງ ຫລື ໃນພື້ນຖານໂຄງລ່າງທີ່ພວກເຂົາໄດ້ປະຕິບັດ. ຜູ້ອື່ນໆອາດຈະສົ່ງເສີມລະບົບການຄຸ້ມຄອງຕາມລຳດັບຂຶ້ນ ທີ່ມີລັກສະນະປະເພນີສືບທອດກັນມາ ແລະ ການບໍລິຫານໂດຍອີງໃສ່ລັກສະນະພື້ນທີ່ - ເມືອງ ຫາເຂດ - ອ້າງເຫດຜົນວ່າ ນີ້ແມ່ນບ່ອນຈຸດທີ່ ຄວາມສາມາດ, ຄວາມຮັບຜິດຊອບ ແລະ ຄວາມຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍມີຢູ່ແລ້ວ. ຕົວຢ່າງ: ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງ ຂະໜາດການບໍລິຫານ ແລະ ຂະໜາດອຸທິກກະສາດ ແມ່ນແຫລ່ງສາຍເຫດທີ່ມາ ຂອງຄວາມຕຶງຄຽດໃນການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນນ້ຳ.

ການແຂ່ງຂັນສາມາດເກີດຂຶ້ນໃນເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ເພາະວ່າຜູ້ປະຕິບັດຕ່າງກໍ່ມັກປະຕິບັດໃນລະດັບ ຫລື ຂະໜາດສະເພາະໃນການວິເຄາະບັນຫາ, ອ້າງເຫດຜົນ ແລະ ການແກ້ບັນຫາ. ຜູ້ຈັດກອງປະຊຸມອາດຈະໃຊ້ເວລາເປັນຂັ້ນຕອນໃນການຄັດເລືອກຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມການປະຊຸມ ແລະ ຮູບແບບທີ່ຮັບປະກັນວ່າຢາກໃຫ້ມີການປ່ຽນແປງ ແລະ ອະພິປາຍໃນທາງສ້າງສັນ ຢູ່ພາຍໃນ ແລະ ລະຫວ່າງລະດັບ ແລະ ສັດສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ.

ລະດັບ ແລະ ຂະໜາດທີ່ນຳໃຊ້ໃນເວທີການເຈລະຈາຮ່ວມຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຄວນຈະເປັນຜະລິດຕະພັນຮ່ວມກັນຂອງຂະບວນການທາງດ້ານສັງຄົມ ແລະ ດ້ານພິຊິກວັດຖຸ. ຖ້າຫາກມີຄວາມຈຳກັດເກີນໄປ ແລະ ຫາກຟ້າວເວົ້າເຖິງ

ທາງເລືອກ ລະດັບ ແລະ ຂະໜາດໃນແຕ່ຕົ້ນໂພດ ຄວາມສໍາເລັດໃນການແກ້ໄຂບັນຫີເປັນປະເດັນຊັບຊ້ອນຕໍ່ກັບບໍາຂອງເວທີການເຈລະຈາຮ່ວມຂອງຫລາຍຝ່າຍແມ່ນເປັນໄປໄດ້ຍາກ.

ໃນທາງພິຊິກຂອງກະແສ ແລະ ການປ່ຽນແປງລະບົບນິເວດວິທະຍາ ຫລື ສະຖາບັນທາງດ້ານສັງຄົມ ສາມາດເຮັດໃຫ້ເຂົ້າໃຈໄດ້ດີຂຶ້ນ ຖ້າຂອບເຂດດ້ານລະດັບ ແລະ ຂະໜາດບໍ່ສາມາດຈໍາກັດເກີນໄປໃນການ ເລີ່ມຕົ້ນເວທີການເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ. ຕົວຢ່າງ: ການປ່ຽນແປງການໄຫລຂອງນໍ້າຕາມລະດູການແມ່ນມີຄວາມສໍາຄັນຕໍ່ປາ (ແລະ ຊາວປະມົງກໍ່ເຊັ່ນດຽວກັນ) ແຕ່ນັ້ນເປັນພຽງໃນລະດັບຊົ່ວຄາວທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ຫລາຍກວ່າລະບົບການວາງແຜນ ແລະ ການປະຕິບັດ ການສ້າງເຂື່ອນໄຟຟ້າພະລັງງານນໍ້າ, ການຄຸ້ມຄອງໄພນໍ້າຖ້ວມ ແລະ ຄຸ້ມຄອງລະບົບຊົນລະປະທານ.

3.2.4 ເວລາ, ການສະໜັບສະໜູນທາງດ້ານການເມືອງ ແລະ ແຫລ່ງຊັບພະຍາກອນທີ່ພຽງພໍ,

ຖ້າຂາດແຫລ່ງຊັບພະຍາກອນພຽງພໍ ເຊັ່ນ: ດ້ານບຸກຄະລາກອນ, ການເງິນ, ຄວາມຮູ້ ແລະ ທາງປັນຍາ ເວທີເຈລະຈາຮ່ວມຂອງຫລາຍຝ່າຍ ສາມາດບັນລຸຈຸດປະສົງໄດ້ຍາກ. ຄົນທີ່ມີຄວາມຮູ້ຄວາມສາມາດ ແມ່ນເປັນສິ່ງທີ່ຈໍາເປັນທີ່ສຸດ ທີ່ຈະສາມາດຈໍາເນີນບໍລິຫານເວທີເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ, ຄ່າເສຍຫາຍຕ່າງໆຈະຕ້ອງຮັບປະກັນວ່າບໍ່ໃຫ້ເກີດ ແລະ ທົນກໍ່ຕ້ອງໄດ້ມີການຈັດເປັນລະບົບຢ່າງຄັກແນ່, ຄວາມບໍ່ແນ່ນອນຈະຕ້ອງໄດ້ມີການແກ້ໄຂ ດ້ວຍຂໍ້ມູນຄວາມຮູ້ ແລະ ບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມຮູ້ ເພື່ອຊ່ວຍເຮັດມັນກ້າວໄປຂ້າງໜ້າ.

ສິ່ງທີ່ສໍາຄັນອີກປະການໜຶ່ງ ເວທີການເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຕ້ອງມີແຮງພະລັງຊັບເຄື່ອນ ແລະ ຊ່ອງວ່າງການສະໜັບສະໜູນທາງດ້ານການເມືອງຢ່າງພຽງພໍ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ເກີດ ແຮງສະໜັບສະໜູນຜັກດັນກ້າວໄປຂ້າງໜ້າ. ການສະໜັບສະໜູນທາງດ້ານການເມືອງໃນລະດັບໃດໜຶ່ງ ຖືວ່າເປັນສິ່ງທີ່ສໍາຄັນທີ່ສຸດທີ່ປະສາຈາກບໍ່ໄດ້. ທັງນີ້ກໍ່ບໍ່ໄດ້ຫມາຍວ່າພຽງແຕ່ເປັນການສະໜັບສະໜູນທາງດ້ານການເມືອງຈາກພາກລັດ ແຕ່ຮຽກຮ້ອງວ່າເວທີເຈລະຈາຮ່ວມຂອງຫລາຍຝ່າຍໃນຕົວມັນເອງຈະຕ້ອງມີບາງຢ່າງທີ່ຄ້າຍຄືກັບສະຖາບັນສິ່ງເສີມຄູ່ຮ່ວມງານທີ່ມີອໍານາດ ແລະ ໜ້າທີ່ໃນການບໍລິຫານ. ໃນກໍລະນີ ເຄີບ ຢອກ (Cape York) ທີ່ປະເທດ ອົດສະຕາລີ (ກໍລະນີຕົວຢ່າງ 3.2) ແມ່ນການສະໜັບສະໜູນທາງດ້ານການເມືອງທີ່ບໍ່ຫມັ້ນຄົງ ຫລື ລູບວາຍ ແຕ່ກໍ່ນານສົມຄວນທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ການປະກອບສ່ວນສິ່ງເສີມເວທີການເຈລະຈາຮ່ວມຂອງຫລາຍຝ່າຍນັ້ນ.

“ສິ່ງທີ່ສໍາຄັນອີກປະການໜຶ່ງ ເວທີການເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຕ້ອງມີແຮງພະລັງຊັບເຄື່ອນ ແລະ ຊ່ອງວ່າງ ການສະໜັບສະໜູນທາງດ້ານການເມືອງຢ່າງພຽງພໍ”

ກໍລະນີ 3.2 ການມ້າງກໍາແພງໃນ ເຄີບ ຢອກ (Cape York) ປະເທດອົດສະຕາລີ

ເວທີການເຈລະຈາຮ່ວມຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຂອງ ໄຊບລັດສ (CYPLUS - ແຜນຍຸດທະສາດການນໍາໃຊ້ທີ່ດິນຂອງແຫລມເປນີຊູລາ ຢອກເຄີບ) ທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນປີ 1990 ຫລັງຈາກ 20 ປີ ຂອງຂໍ້ຂັດແຍ່ງກ່ຽວກັບສະເໜີໂຄງການການພັດທະນາ, ການຂຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່, ສິດນໍາໃຊ້ທີ່ດິນ, ການລ້ຽງສັດປະເພດງົວ ແລະ ສິດການນໍາໃຊ້ທີ່ດິນຂອງເຜົ່າພື້ນເມືອງ ໃນແຫລມ ເຄີບ ຢອກ ທີ່ປະເທດອົດສະຕາລີຕາເວັນອອກສຽງເໜືອ. ໄຊບລັດ ແມ່ນເວທີການເຈລະຈາຮ່ວມຂອງຫລາຍຝ່າຍທີ່ມີລັກສະນະແຄບ ແລະ ເປີດກ້ວງ ເພື່ອພັດທະນາຍຸດທະສາດການນໍາໃຊ້ທີ່ດິນ - ບໍ່ໄດ້ແນໃສ່ການນໍາໃຊ້ນໍ້າ - ແຕ່ແນ່ນອນວ່າຊັບຊ້ອນກັນໂດຍບໍ່ຕ້ອງສົງໃສ ໃນເຂດຫ່າງໄກສອກຫລີກ ທາງພາກເໜືອປະເທດອົດສະຕາລີ ທີ່ກວາມເອົາເນື້ອທີ່ 137,000 ກມ² ແລະ

ເປັນທີ່ອາໄສຢູ່ຂອງປະຊາກອນປະມານ 18,000 ຄົນ ສ່ວນໃຫຍ່ເປັນຊົນເຜົ່າພື້ນເມືອງ. ຢູ່ໃນເວທີນີ້ ມີທຸກໆລະດັບຂອງ ລັດຖະບານ ເຂົ້າຮ່ວມນຳຢ່າງຈິງຈັງ.

ຄົນທີ່ໄດ້ສຶກສາ ແຜນຍຸດທະສາດການນຳໃຊ້ທີ່ດິນ ໄຊປລັດ ໄດ້ຮັບແຈ້ງໃຫ້ຮູ້ໂດຍຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມໃດໜຶ່ງວ່າ: 'ກ່ອນໄຊປລັດ ໄດ້ມີກຳແພງດິນຈື່ນລະຫວ່າງຜູ້ລ້ຽງສັດ (ລ້ຽງງົວ), ທ່າງຫຍ້າສີຂຽວ ແລະ ຄົນຊົນເຜົ່າພື້ນເມືອງຂອງເມືອງ ເຄັບຢອດ - ພວກເຂົາພະຍາຍາມຕັດຕົວເມືອງໃຫ້ເປັນຫລາຍໆຊັ້ນສ່ວນເພື່ອພວກເຂົາເອງ ແຕ່ບໍ່ສາມາດເຮັດໄປຮອບໄດ້ໝົດ. ແຜນ ໄຊປລັດສ ຖືວ່າມ້າງກຳແພງດັ່ງກ່າວນັ້ນ'. ນອກນັ້ນ ນັກວິໄຈຍັງໄດ້ກ່າວເຕືອນວ່າ ຄວາມຕ້ອງການຄຳຫມັ້ນສັນຍາເປັນ ໄລຍະຍາວ ທີ່ແຜນຍຸດທະສາດ ກວມເອົາເວລາ ຢ່າງໜ້ອຍ 10 ປີ ຖືວ່າເປັນສິ່ງຈຳເປັນ ແລະ ໃນຊ່ວງໄລຍະເວລານັ້ນ 'ຢ່າງໜ້ອຍຕ້ອງໄດ້ມີການເລືອກຕັ້ງ 3 ຄັ້ງ (ຕາມລະບົບການເມືອງຂອງອິດສະຕາລີ) ແລະ ສາມາດປ່ຽນແປງຕະຫລອດໃນ ດ້ານນະໂຍບາຍ, ແຜນງານ ແລະ ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ'.

‘ຖ້າເວທີການເຈລະຈາຮ່ວມຂອງຫລາຍຝ່າຍ ບໍ່ໄດ້ຖືກຕິດຕາມ ຫລື ບໍ່ໄດ້ຖືກນຳໄປພິຈາລະນາໂດຍຜູ້ວາງນະ ໂຍບາຍ ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມທັງຫລາຍຈະບໍ່ມີຄວາມຕື່ນຕົວ’

ຄຳກ່າວເປັນຕຳນານທີ່ວ່າ 'ໂຮມ ບໍ່ໄດ້ຖືກສ້າງມາພາຍໃນມື້ດຽວ' ຄືສິ່ງທີ່ນຳໃຊ້ກັບ ເວທີຮ່ວມການເຈລະຈາ ຂອງຫລາຍຝ່າຍ ທີ່ຈະຕ້ອງໄດ້ລົງທຶນລົງຮອນໃນດ້ານເວລາ ແລະ ຄວາມພາກພຽນ, ຄວາມຕໍ່ເນື່ອງ ແລະ ການຕິດຕາມ. ຖ້າຫາກເວລາສິ້ນເກີນໄປ ມັນກໍ່ຈະເຮັດໃຫ້ ເວທີຮ່ວມການເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກໃນການປະຕິບັດ ວຽກງານໃຫ້ໄດ້ຜົນດີ. ຖ້າຫາກວ່າ ເວທີຮ່ວມການເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍບໍ່ຖືກຕິດຕາມ ຫລື ບໍ່ເອົາໄປພິຈາລະນາໂດຍ ຜູ້ກຳນົດນະໂຍບາຍ ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມທັງຫລາຍກໍ່ຈະບໍ່ຮູ້ສຶກມີຄວາມຕື່ນຕົວ ຫລື ການເຂົ້າຮ່ວມຄົນໃຫມ່ເປັນໄປໄດ້ຍາກຂຶ້ນ²⁴. ບົດຮຽນທີ່ສອນໃຫ້ເຫັນ ຄື ເວທີຮ່ວມການເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍໃດໜຶ່ງໃນປະເທດການາດາທີ່ວ່າ (ເບິ່ງກໍລະນີ 3.3): 'ສິ່ງໜຶ່ງຂອງຄຳວິພາກວິຈານ ແມ່ນເລັ່ງໃສລະບົບຄວາມຮ່ວມມືຂອງລະບົບການບໍລິຫານທີ່ວ່າ ໃນເວລາພວກເຂົາໃຫ້ ໂອກາດໃນການພິຈາ ລະນາ ແລະ ການມີສ່ວນຮ່ວມຢ່າງເປີດກວ້າງໃນການຕັດສິນໃຈຕໍ່ບັນຫາ ພວກເຂົາມັກຈະເຮັດ ໃຫ້ການປະຕິບັດ ມີຄວາມຫລົ້ມເຫລວ ເພາະຂາດຄວາມເອົາໃຈໃສ່ໃນຜົນທີ່ຈະໄດ້ຮັບ ທີ່ອາດຈະລົງຜົນກະທົບ ຕໍ່ບັນຫາທີ່ ມີໃນມືຕົວເອງ. ດັ່ງນັ້ນ, ຈິ່ງເຮັດໃຫ້ຜູ້ທີ່ເຂົ້າຮ່ວມເສຍຄວາມກະຕືລືລົ້ນ ໃນການຮ່ວມມືອີກຄັ້ງໜ້າເນື່ອງຈາກວ່າບໍ່ມີການ ສະແດງສັນຍາລັກຄວາມພາກພຽນຂອງເຂົາແມ້ແຕ່ໜ້ອຍດຽວຕໍ່ຜົນທີ່ອອກມາໃນທາງບວກ ²⁵.

ກໍລະນີ 3.3. ຄວາມດຸ່ນດ່ຽງທາງດ້ານອຳນາດ ໃນສະພາອ່າງນ້ຳ ເຟຣດເຊີ ທີ່ປະເທດການາດາ

ອ່າງນ້ຳ ເຟຣດເຊີ ກວາມເອົາ 13 ຍອດນ້ຳ ໃນພາກຕາເວັນຕົກ ປະເທດ ການາດາ ແລະ ຕອບສະໜອງຜົນປະໂຫຍດດ້ານ ເສດຖະກິດ ໃຫ້ແກ່ 2.5 ລ້ານຄົນ ທີ່ຂຶ້ນກັບ ພາກຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ. ຄວາມຕ້ອງການວິທີການຄຸ້ມຄອງ ຊັບພະຍາກອນທີ່ດິນ ແລະ ນ້ຳ ຕາມແບບປະສົມປະສານ ເພື່ອຄວາມຍືນຍົງ ແລະ ມີປະສິດທິຜົນ ແມ່ນເປັນທີ່ຮັບຮູ້ນຳກັນ ມາແຕ່ດົນນານແລ້ວ.

ສະພາອ່າງນ້ຳ ເຟຣດເຊີ ສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນໃນປີ 1997 ເປັນເວທີຮ່ວມການເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ເພື່ອສົ່ງເສີມການພັດທະນາ ແບບຍືນຍົງ ໂດຍຜ່ານການຄຸ້ມຄອງຈັດສັນ ແລະ ການວາງແຜນແບບປະສົມປະສານ. ການຄຸ້ມຄອງອ່າງນ້ຳດັ່ງກ່າວ ຈັດວ່າ ເປັນໂຄງການທີ່ປະສິດຜົນສຳເລັດ ທີ່ຄວບຄຸມໂດຍຜົນປະໂຫຍດຂອງລັດຖະບານ.

ສະພາເປັນອົງການທີ່ບໍ່ສະແຫວງຫາຜົນກຳໄລ ທີ່ມີໂຄງຮ່າງການຮ່ວມມື ທີ່ແນໃສ່ແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ຍຸດຕິທຳກັບຫລາຍໆ ຝ່າຍ ເພື່ອແກ້ໄຂຂໍ້ບົກຜ່ອງ ທີ່ນຳໃຊ້ຄວາມເປັນເອກະສັນຫລາຍກວ່າການນຳໃຊ້ວິທີການທາງກົດຫມາຍ ຫລື ແບບ

ຂ້າລາຊະ ການ. ມັນເປັນອົງການທີ່ອອກແບບມາເພື່ອປະກອບເສີມ ຫນ້າທີ່ການຄຸ້ມຄອງຂອງລັດຖະບານ. ກົດບັດ ເພື່ອຄວາມຍືນຍົງ ພັດທະນາຂຶ້ນມາໃນເບື້ອງຕົ້ນ ແມ່ນໃຫ້ເປັນວິທີການສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈຮ່ວມກັນໃນບັນດາຫມູ່ຄະນະ ຕ່າງໆ. ກົດບັດໄດ້ກຳນົດບັນຫາຕ່າງໆ ພ້ອມທັງວິໄສທັດ ແລະ ເຊື່ອມໂຍງຄຸນຄ່າ, ລະບຽບ, ຫລັກການ ເພື່ອນຳພາ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຮ່ວມ ກັນ.

ການຈັດຕັ້ງສະຖາບັນສະພາ ແມ່ນສ້າງຂຶ້ນມາຢ່າງຮອບຄອບ ເພື່ອສ້າງຊ່ອງວ່າງໂອກາດການພິຈາລະນາໃຫ້ເທົ່າທຽມກັນ ໃນຄະນະຄູ່ຮ່ວມງານທີ່ມາຈາກພາກສ່ວນຕ່າງໆ ເພື່ອສ້າງອິດທິພົນຕໍ່ການຕັດສິນໃຈໃນດ້ານນະໂຍບາຍ ແລະ ກຳນົດແຜນ ງານ. ສິ່ງທີ່ຮັບຮູ້ນຳກັນແລ້ວວ່າ ສິ່ງທີ່ທ້າທາຍຕົ້ນຕໍຂອງລະບົບການຄຸ້ມຄອງແບບມີສ່ວນຮ່ວມ ແມ່ນການໃຫ້ຄວາມຍຸດຕິ ທຳຕໍ່ທັງຫມົດທີ່ເປັນຕົວແທນຈາກແຕ່ລະຝ່າຍ ເພາະຄວາມບໍ່ດຸ່ນດ່ຽງດ້ານສິດອຳນາດທາງການເມືອງ ແລະ ເສດຖະກິດ ລະຫວ່າງຫມູ່ຄະນະມັກເກີດມີຕະຫລອດໄປ ຊຶ່ງທັງຫມົດນັ້ນເປັນຄວາມສົນໃຈທີ່ມີເຫດມີຜົນ ຫລື ຖືກຕ້ອງຕາມກົດຫມາຍ ໃນດ້ານຕ່າງໆຂອງການຄຸ້ມຄອງຈັດສັນ.

ສະພາດັ່ງກ່າວນີ້ ປະກອບມີຄະນະອຳນວຍການ 36 ທ່ານ ທີ່ປະກອບມາຈາກ 3 ລະດັບຂອງລັດຖະບານ (ສູນກາງ, ແຂວງ ແລະ ຫ້ອງຖິ່ນ), ຊົນເຜົ່າພື້ນເມືອງ, ກຸ່ມຊຸມຊົນ, ທຸລະກິດ ພ້ອມທັງກຸ່ມສົນໃຈທາງເສດຖະ ກິດ, ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ອື່ນໆ. ເພື່ອຮັບປະກັນຄວາມຍຸດຕິທຳຂອງການມີສ່ວນຮ່ວມໃນລະດັບທ້ອງຖິ່ນ ມີຄະນະກຳມະການລະດັບພູມມີພາກ 5 ທ່ານ ສະເພາະອ່າງໂຕ່ງ ທີ່ຕ່າງ ຫນ້າຈາກ ລັດຖະບານທ້ອງຖິ່ນ, ຊົນເຜົ່າພື້ນເມືອງ ແລະ ຈາກພາກສ່ວນທີ່ສົນໃຈ.

3.2.5 ການຮັບຮອງທາງດ້ານອຳນາດ ແລະ ການເມືອງ

ໃນເມື່ອກຳນົດຂອບເຂດ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍໄດ້ແລ້ວ ສິ່ງຈຳເປັນທີ່ສຸດອີກຢ່າງໜຶ່ງ ຕ້ອງພິຈາ ລະນາເຖິງອຳນາດ ແລະ ການເມືອງຢ່າງຈະແຈ້ງ.

ການເມືອງ ເປັນແນວຄວາມຄິດທີ່ສາມາດປ່ຽນແປງໄດ້ສະເໝີ. ແຕ່ຄວາມຄິດເຫັນ ທີ່ເກີດມາເກືອບວ່າ 50 ປີ ມາແລ້ວກໍຍັງເປັນຜົນປະໂຫຍດຢູ່ທີ່ວ່າ: ‘ການເມືອງ ແມ່ນກ່ຽວກັບນະໂຍບາຍ ຄືສິ່ງທຳອິດ ແລະ ສຳຄັນທີ່ສຸດ ແລະ ນະ ໂຍບາຍກໍແມ່ນເລື່ອງທີ່ກ່ຽວຄວາມຄາດຫວັງເພື່ອປ່ຽນ ຫລື ຄວາມຄາດຫວັງເພື່ອປົກປ້ອງບາງສິ່ງບາງຢ່າງຕໍ່ກັບການປ່ຽນ ແປງ’ ແລະ ‘ການເມືອງ ແມ່ນການສະທ້ອນທາງທຳມະຊາດຕໍ່ຄວາມແປງແຍກລະຫວ່າງສະມາຊິກຂອງສັງຄົມ [ບ່ອນທີ່] ມີຄວາມຫລາກຫລາຍຂອງຄວາມບໍ່ເຫັນດີເຫັນພ້ອມ ຫລື ຂໍ້ຂັດແຍ່ງແບບຂັ້ນຊາກ ທີ່ເກີດມາຈາກຄວາມແຕກຕ່າງໂດຍ ພື້ນຖານຂອງສະພາບເງື່ອນໄຂ, ສະຖານະພາບ, ອຳນາດ, ຄວາມຄິດ ແລະ ຈຸດປະສົງ’²⁶. ການແປງປັນນຳ ມັນບໍ່ແມ່ນ ແຕ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບທາງວິຊາການ. ແຕ່ຄວາມເຫັນຕ່າງໆທີ່ເປັນຄູ່ແຂ່ງກັນ ຄືເປັນເລື່ອງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບວົງການ ການເມືອງ. ດັ່ງນັ້ນ, ເວທີຮ່ວມການເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ແມ່ນສະຖານທີ່ສຳລັບການໂຕ້ຖຽງຂອງຄວາມເຫັນທີ່ແຕກຕ່າງກັນເລົ່າ ນີ້ ແລະ ກໍ່ເປັນວິທີທາງອັນໜຶ່ງ ເພື່ອຄຳປະກັນວ່າ ການໂຕ້ຖຽງກ່ຽວຂ້ອງປະເດັນທາງການເມືອງ ຮວມເອົາຫລັກຖານ ແລະ ການສຳຫລວດ ທັດສະນະມູມມອງ ແລະ ຄຸນຄ່າຕ່າງໆທີ່ແຕກຕ່າງ.

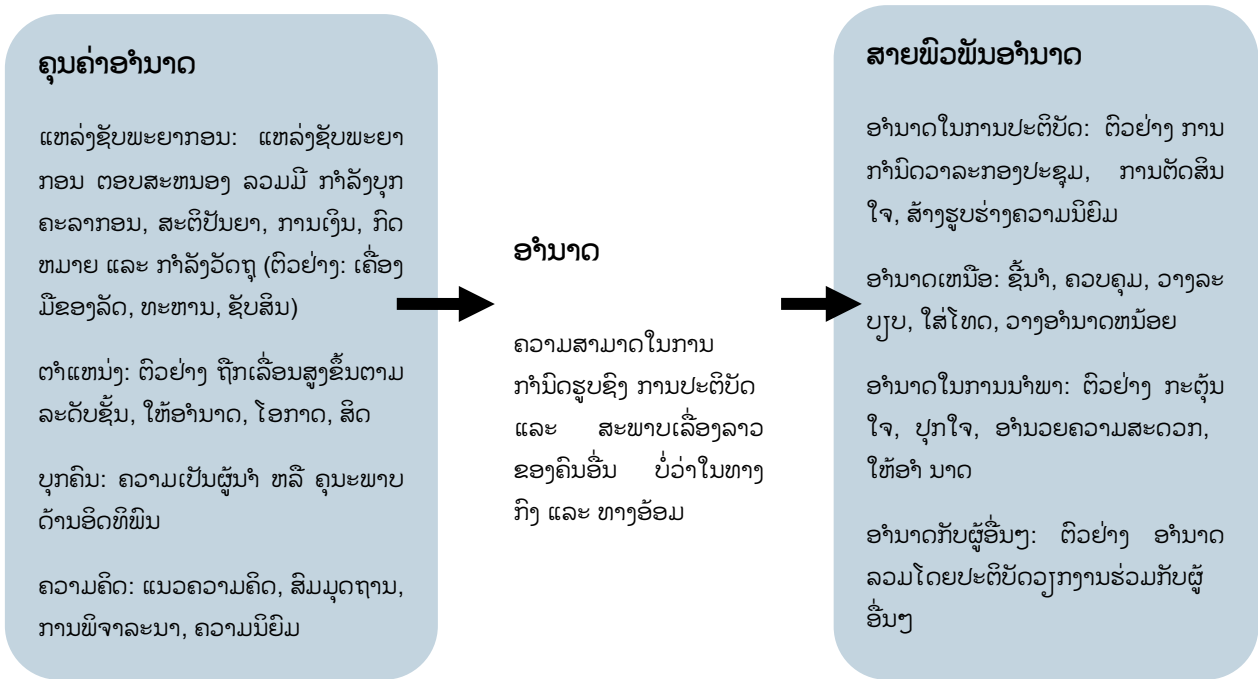
ຄວາມຄິດອີກຢ່າງໜຶ່ງທີ່ເຂົ້າໃຈຍາກ ແມ່ນອຳນາດ. ມັນສ້າງໃຫ້ເຫັນໄດ້ ຄວາມສາມາດທີ່ເຮັດໃຫ້ ສະພາບ ເລື່ອງລາວເປັນຮູບຮ່າງ ແລະ ການປະຕິບັດຕົວຂອງຜູ້ອື່ນ. ສິ່ງນີ້ແມ່ນເຫັນວ່າເປັນປະໂຫຍດ ແຕ່ມັນກໍ່ເປັນພຽງແຕ່ເຮັດ ໃຫ້ຜູ້ໃດໜຶ່ງເອົາຕົວລອດເທົ່ານັ້ນ. ຜົນປະໂຫຍດອັນນີ້ ແມ່ນກ່ຽວຂ້ອງຫລາຍທີ່ສຸດ ກັບເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍ ຝ່າຍທີ່ຈະໄດ້ຕ້ອງຄຳນຶງເຖິງການໃຊ້ອຳນາດ ໃນດ້ານຂອງສາຍພົວພັນທາງອຳນາດ ແລະ ຊັບສິນ (ເບິ່ງແຜນວາດ 3.3)²⁷. ສະນັ້ນ ການຄຳນຶງເຖິງສອງຢ່າງທີ່ກ່າວມານີ້ ສາມາດຊ່ວຍສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈເຖິງສະພາບຂອງເລື່ອງໄດ້ດີ.

“ໃນເມື່ອກຳນົດຂອບເຂດ ເວທີຮ່ວມການເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍໄດ້ແລ້ວ ສິ່ງຈຳເປັນທີ່ສຸດຕ້ອງພິຈາລະນາ ເຖິງອຳນາດ ແລະ ການເມືອງຢ່າງຈະແຈ້ງ”

ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ອາດຈະມີທ່າແຮງທີ່ສ້າງອິດທິພົນຫລາຍຂຶ້ນ ຖ້າຫາກເວທີດັ່ງກ່າວໄດ້ໃຫ້ການຊ່ວຍເຫລືອພຽງພໍທາງດ້ານຊັບສິນ ຊຶ່ງລວມມີ: ແຫລ່ງຊັບສິນ (ເງິນ, ເວລາ, ຄົນ), ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມໃນຕໍາແໜ່ງເຊິ່ງຍຸດທະສາດ, ທຸກໆຄົນທີ່ມີຄວາມສາມາດມີຄວາມເປັນຜູ້ນໍາ ແລະ ການທຸ້ມເທຄວາມຄິດຕ່າງໆ.

ສໍາລັບບາງຢ່າງ ທີ່ພົວພັນເຖິງທາງດ້ານການເມືອງ ແລະ ການວິເຄາະທາງການເມືອງ ແມ່ນຈະສຸມໃສ່ການວິເຄາະທາງດ້ານອໍານາດ ໂດຍຈະກໍານົດ ແລະ ສືບສວນ ການກະຈາຍອໍານາດ, ການປະຕິບັດ ແລະ ຜົນໄດ້ຮັບທີ່ຈະເກີດຕາມມາ. ເຮັດແນວໃດຄວາມສໍາພັນທາງອໍານາດທີ່ປະກົດໃຫ້ເຫັນ ມີຄວາມສໍາຄັນເໝືອນກັບພາກສ່ວນອື່ນທີ່ມີອໍານາດຄື: ‘ອໍານາດໃນການປະຕິບັດ’, ‘ອໍານາດກັບຄົນອື່ນໆ’, ‘ອໍານາດເໜືອຫົວ’, ແລະ ‘ອໍານາດຈະນໍາພາ’²⁸ ຊຶ່ງທັງ ຫມົດມີຄວາມສໍາຄັນ ຄືກັບອຸທາຫອນປຽບທຽບກັບຄຳວ່າ ເຜິ້ງ, ໃສ່ທຽນ ແລະ ແປວໄຟໃນ ບົດອະທິບາຍ 2.1 ໃນພາກທີ 2. ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ມີທ່າແຮງເປັນຕົວແທນການສ້າງຄວາມຮ່ວມມືແບບສ້າງສັນ ຖ້າວ່າຄວາມສໍາພັນທາງດ້ານອໍານາດທີ່ປະກົດໃຫ້ເຫັນນັ້ນ ເປັນການປະສົມປະສານຢ່າງສົມບູນແບບໃນປະເພດຄວາມແຕກຕ່າງເລົ່ານີ້ ອາດຈະເປັນຈຸດທີ່ສໍາຄັນ ແລະ ຈໍາເປັນທີ່ສຸດຕໍ່ຜົນສໍາເລັດ ຂອງເວທີຮ່ວມການເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ໃນການສົ່ງເສີມການຮັບຮອງຄວາມເຫັນດີເປັນເອກະພາບຈາກທຸກຝ່າຍທີ່ເຂົ້າຮ່ວມ ທີ່ສາມາດໃຫ້ອໍານາດໃຫມ່ ເພີ່ມປະກອບໃສ່ໃນການເຮັດວຽກຮ່ວມກັບຜູ້ອື່ນໆ.

ແຜນວາດ 3.3 ຄຸນຄ່າຕ່າງໆທີ່ເຮັດໃຫ້ ອໍານາດ ແລະ ສາຍພົວພັນອໍານາດເກີດເປັນຮູບຮ່າງ

3.3. ອົງປະກອບຂອງຂະບວນການເຈລະຈາທີ່ດີ

ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຈະໄດ້ຮັບໜ້າເຊື່ອຖື ຄວາມຊອບທຳ ກໍ່ຄືວ່າຢ່າງໜ້ອຍມັນສາມາດສະແດງຂະບວນການ ຫລື ຂັ້ນຕອນການດຳເນີນການທີ່ມີຄຸນນະພາບສູງ. ເພື່ອຢາກໄດ້ແນວນັ້ນ ມັນຈຶ່ງຈຳເປັນຈະຕ້ອງໄດ້ຮັກສາສາມາດຕະຖານສູງໃນດ້ານພິຈາລະນາຮອບຄອບ, ການອຳນວຍຄວາມສະດວກ, ການຮວມເອົາໝົດທຸກຢ່າງ, ການແລກປ່ຽນຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ແລະ ການສື່ສານກັບຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງອື່ນໆຢ່າງກວ້າງຂວາງ.

3.3.1 ການພິຈາລະນາຢ່າງຮອບຄອບ

ການພິຈາລະນາຢ່າງຮອບຄອບ ຄືສິ່ງທີ່ຈຳເປັນ, ຊຶ່ງໃນນີ້ໝາຍຄວາມວ່າ: ‘ການພິຈາລະນາຢ່າງຮອບຄອບ ແມ່ນການໄຕ້ວາທິ ແລະ ການສົນທະນາ ທີ່ແນໃສ່ເກີດຄວາມຄິດທີ່ມີເຫດຜົນ ແລະ ຮັບຮູ້ກັນດີ ຊຶ່ງເຮັດໃຫ້ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມພິຈາລະນາໃຫມ່ສິດທິໃນການເລືອກ ໂດຍຜ່ານການສົນທະນາ, ຂໍ້ມູນຂ່າວສານໃຫມ່ ແລະ ຄຳຮຽກຮ້ອງຂອງຜູ້ທີ່ເຂົ້າຮ່ວມຈາກພາກສ່ວນຕ່າງໆ. ເຖິງແມ່ນວ່າຄວາມເປັນເອກະສັນບໍ່ແມ່ນເປົ້າ ໝາຍສູງສຸດຂອງການເຈລະຈາ ແລະ ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຄາດຫວັງຈະສິ່ງເສີມຄວາມສົນໃຈຕ່າງໆຂອງພວກເຂົາ, ຄວາມສົນໃຈພິເສດໃນດ້ານຜົນໄດ້ຮັບທີ່ມີຄວາມຍຸດຕິທຳຜ່ານການພິຈາລະນາໄຕ້ຕອງ (ເຂົ້າໃຈເຫດຜົນທີ່ຈະໄດ້ຮັບຜົນກະທົບທັງໝົດ)’.

ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ແມ່ນມີພື້ນຖານຂອງຄວາມເຊື່ອໃນດ້ານ ຄຸນຄ່າ ‘ການພິຈາລະນາຮອບຄອບທີ່ໜ້າເຊື່ອຖື’²⁹ ລະຫວ່າງຄົນທີ່ມີທັດສະນະແຕກຕ່າງກັນ. ໃນວິທີທາງຄືດັ່ງກ່າວນີ້ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ໄດ້ໃຫ້ສິດພິເສດອຳນາດຂອງການເຈລະຈາ, ການອະທິບາຍ, ແລະ ໃຫ້ເຫດຜົນຕໍ່ອຳນາດປະເພດອື່ນໆ. ດັ່ງນັ້ນ, ສິ່ງທີ່ສຳຄັນຕ້ອງຮັບຮູ້ນຳກັນວ່າ ຜູ້ທີ່ມີສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງທີ່ບໍ່ມີທັກສະໃນການໃຊ້ພາສາ ແລະ ການສື່ສານ ສາມາດເຮັດໃຫ້ເສຍຜົນປະໂຫຍດໄດ້ ຖ້າຫາກຂາດຕົວແທນທີ່ພຽງພໍ.

‘ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ໄດ້ໃຫ້ສິດພິເສດອຳນາດຂອງການເຈລະຈາ, ການອະທິບາຍ, ແລະ ໃຫ້ເຫດ ຜົນຕໍ່ອຳນາດປະເພດອື່ນໆ’

3.3.2 ການເຮັດໃຫ້ມີຄວາມສະດວກ

ເພື່ອເຮັດໃຫ້ການພິຈາລະນາຢ່າງຮອບຄອບໄປໄດ້ດີ ການອຳນວຍຄວາມສະດວກທີ່ດີ ຄືເປັນສິ່ງທີ່ມີຄວາມຈຳເປັນທີ່ສຸດ ຖ້າເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຢາກກ້າວໄປບັນລຸເປົ້າໝາຍທ່າແຮງຕ່າງໆ. ໃນທາງທິດສະດີ ຄະນະອຳນວຍຄວາມສະດວກໃນເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຄວນຈະຕ້ອງປະກອບມີການປະສົມ ລະຫວ່າງ ເພດ ຍິງ ແລະ ຊາຍ ທີ່ມີພື້ນຖານວັດທະນະທຳທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ມາຮວມກັນໂດຍເປີດກວ້າງດ້ານຄວາມຄິດເຫັນ. ຜູ້ທີ່ອຳນວຍຄວາມສະດວກຈະຕ້ອງມີການແບ່ງປັນຢ່າງມີເຫດຜົນຂອງບັນດາລັກສະນະຕ່າງໆ ດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

ການເປັນຜູ້ຟັງ: ສາມາດຮັບຟັງ ແລະ ສ້າງບັນຍາກາດທີ່ຢາກໃຫ້ຜູ້ອື່ນຮັບຟັງ (ບໍ່ພຽງແຕ່ເວົ້າຢ່າງດຽວ).

ການໃຫ້ອຳນາດ ຫລື ໃຫ້ສິດ: ສາມາດເບິ່ງເຫັນໄດ້ວ່າໃຜຄວນ ຫລື ບໍ່ຄວນຈະເຂົ້າຮ່ວມ ແລະ ຊອກຫາທຸກວິທີທາງທີ່ສາມາດເຮັດໃຫ້ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມທັງໝົດປະກອບສ່ວນໃນທາງທີ່ເໝາະສົມ, ຊຶ່ງມັນອາດຈະລວມມີການຢຸດບຸກຄົນໃດໜຶ່ງ ຫລື ກຸ່ມຄົນໃດໜຶ່ງຈາກການຄອບງຳເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ .

ການເຊື່ອມຕໍ່: ຄວາມພໍໃຈໃນການກະກຽມ ໂດຍພິຈາລະນາເຖິງປະຫວັດຄວາມເປັນມາ ແລະ ລາຍການແຜນ ຂອງຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ ແລະ ຄາດຄະເນລ່ວງໜ້າວ່າແມ່ນຫຍັງອາດຈະເກີດຂຶ້ນ. ສິ່ງທີ່ສໍາຄັນຜູ້ອໍານວຍຄວາມສະດວກ ຈະຕ້ອງໄດ້ເຊື່ອມໂຍງບາດກ້າວຕ່າງໆໃນຂະບວນການເຈລະຈາຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ, ຮັກສາທິດທາງ ຫລື ຈຸດສຸມ ແລະ ພ້ອມທັງປັບໃຫ້ຖືກກັບຄວາມຕ້ອງການຂອງຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ.

ການເຄົາລົບ: ນັບຖື ແລະ ເຂົ້າໃຈຄວາມຮູ້ສຶກຂອງຄົນອື່ນໆ ພ້ອມທັງທັດສະນະຄວາມຄິດຂອງພວກເຂົາດ້ວຍ ຊຶ່ງໃນນີ້ຈະລວມມີ ການເຄົາລົບຮູບແບບຂອງວິຊາຄວາມຮູ້ທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ເຊັ່ນ: ວິຊະວະກຳ, ການກະເສດ, ນິເວດວິທະຍາ, ເສດຖະກິດ, ວັດທະນະທຳ, ສັງຄົມ, ການເມືອງ ແລະ ຄົນທ້ອງຖິ່ນ.

ຄວາມກະຕືລືລົ້ນ: ຮັກສາຄວາມກະຕືລືລົ້ນຂອງຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ ເພື່ອຮັກສາ ແລະ ເຮັດວຽກຮ່ວມກັນ ຜ່ານຜ່າບັນຫາທີ່ຫຍຸ້ງຍາກ, ຜູ້ອໍານວຍຄວາມສະດວກ ໂດຍປົກກະຕິແລ້ວຈະຕ້ອງສະຫງວນຄວາມກະຕືລືລົ້ນຂອງສ່ວນຕົວໄວ້ສະເໝີ.

ການຊົມເຄີຍກັບເຕັກນິກຂອງຜູ້ອໍານວຍຄວາມສະດວກ : ມີເຕັກນິກສິ່ງເສີມການສະແດງອອກຫລາຍໆຢ່າງ ເຊັ່ນ: ການສົ່ງຂ່າວ, ການສ້າງແຕ້ມແຜນທີ່ແນວຄວາມຄິດ, ຮູບພາບຕ່າງໆ. ຜູ້ອໍານວຍຄວາມສະດວກທີ່ມີທັກສະ ຫລື ມີຄວາມຊຳນານ ສາມາດເຂົ້າໃຈອົງປະກອບຕ່າງໆຂອງວິທີການເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ³⁰.

‘ເພື່ອເຮັດໃຫ້ການພິຈາລະນາຢ່າງຮອບຄອບໄປໄດ້ດີ ການອໍານວຍຄວາມສະດວກທີ່ດີ ຄືເປັນສິ່ງທີ່ມີຄວາມຈຳເປັນທີ່ສຸດ ຖ້າເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຢາກກ້າວໄປສູ່ການບັນລຸເປົ້າໝາຍ’

3.3.3 ການຮວມທຸກຢ່າງ

ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຄວນຈະສ້າງຕົວແທນຂອງທຸກໆພາກສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ແລະ ວິເຄາະຄວາມສົນໃຈ ໂດຍຜ່ານ ຂະບວນການນີ້ມັນວນທີ່ອາດຈະມີລັກສະນະຂອງບັນຫາທີ່ແຕກຕ່າງກັນ. ການຮວມທຸກຢ່າງ ຫມາຍຄວາມວ່າ ເຄົາລົບຫລັກຈັນຍາບັນຕ່າງໆ, ວິທີທາງການໃຫ້ເຫດຜົນ, ທັດສະນະຄຳຄິດເຫັນ ແລະ ບຸລິມະສິດຂອງຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມແຕ່ລະຝ່າຍ.

3.3.4 ການແຈ້ງໃຫ້ຮັບຮູ້ ແລະ ການສື່ສານ

ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຄວນຈະນຳໃຊ້ ແລະ ແບ່ງປັນ ຖານຄວາມຮູ້ ແລະ ຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ນຳກັນໃຫ້ດີທີ່ສຸດ. ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຄວນຈະຕ້ອງໄດ້ຊົມເຄີຍກັບເວທີ, ແຜນ ແລະ ວາລະກອງປະຊຸມອື່ນໆ. ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຍັງຕ້ອງການຕິດຕໍ່ສື່ສານຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ ກັບສາທາລະນະໃຫ້ກ້ວາງຂວາງ ເພື່ອຢາກສ້າງ ແລະ ຮັກສາຄວາມເປັນສະຖາບັນໄວ້ໃຫ້ເຂັ້ມແຂງ.

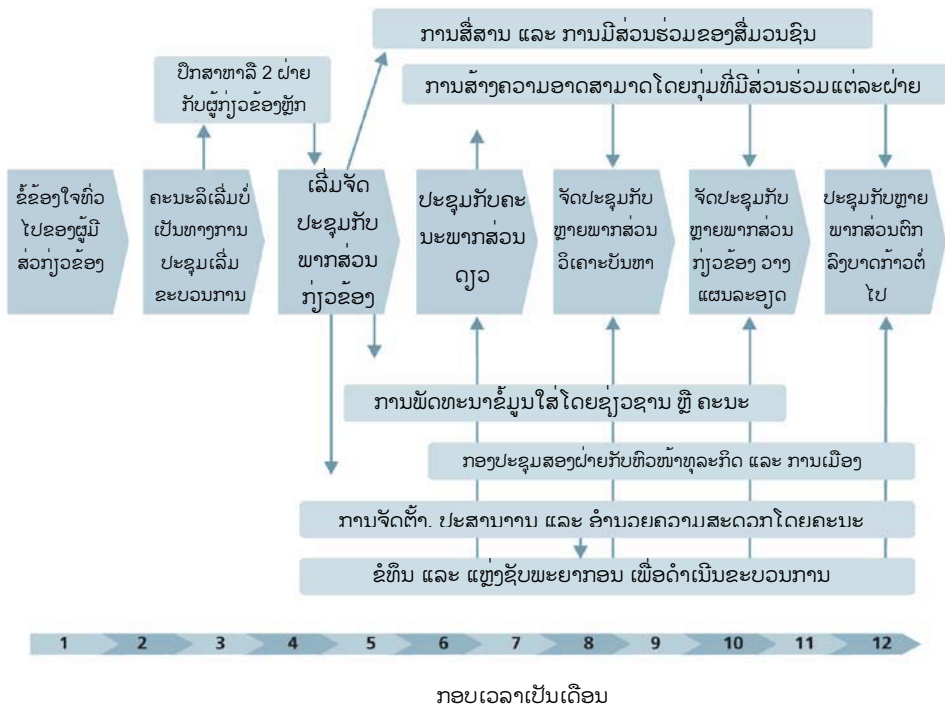
3.4 ເນື້ອຫາສາລະຂອງ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍຕາມຄາດຫວັງ

ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ແຕ່ລະຢ່າງ ແມ່ນບໍ່ຄືກັນໝົດ. ແຜນວາດ 3.4 ສະແດງຕົວຢ່າງທາງພາກປະຕິບັດ ຂອງ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍຕາມການສົມມຸດ ເພື່ອສະເໜີໃຫ້ເຫັນການໄຫລຄ່ອງແຄ້ວ ທາງດ້ານຄວາມຮູ້ ໂດຍ ການຮັບຮູ້ບັນຫາ ຫລື ຂໍ້ຂ້ອງໃຈໃດໜຶ່ງ ທີ່ຜ່ານການເຈລະຈາ ແລະ ຂໍ້ຕົກລົງໃນຂັ້ນຕໍ່ໄປ.

ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຈະລວມມີການປະຊຸມເປັນຊຸດໆ ລະຫວ່າງຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຫລັກໆ ຈາກພາກ ສ່ວນຕ່າງໆກ່ຽວຂ້ອງ. ໃນນີ້ອາດຈະລວມມີກອງປະຊຸມທີ່ບໍ່ເປັນທາງການກ່ຽວກັບ ຄອງຊົນລະປະທານ ໃກ້ກັບດິນທາມ ຫລື ແຄມສາຍນໍ້າຫ້ວຍ, ຊຶ່ງອາດຈະລວມມີກອງປະຊຸມ ຫລື ການປຶກສາຫາລື ທີ່ເປີດກວ້າງຕໍ່ສາທາລະນະໃນວົງກວ້າງ, ຢັ້ງຢາມພາກສະໜາມ, ການແລກປ່ຽນຄວາມຄິດເຫັນທາງເອເລັກໂທຣນິກ, ກອງປະຊຸມລາຍງານຫຍໍ້ຂອງ ລັດຖະ ບານ, ພິມເລື່ອງ, ການຫລິ້ນເກມ, ປຶ້ມເລື່ອງປະຫວັດສາດ, ຄຳໃຫ້ການ ຫລື ການສຶກສາຄົ້ນຄວ້າຂອງອະນຸກຳມະການ.

ນອກຈາກສະເໜີຄວາມແຕກຕ່າງໃນວິທີທາງສ້າງຕັ້ງ ແລະ ປະຕິບັດ ຕົວຢ່າງຂອງເນື້ອຫາສາລະກໍ່ໄດ້ນຳສະເໜີເຊັ່ນດຽວກັນ.

ແຜນວາດ 3.4 ກອບເວລາ ແລະ ລຳດັບຂັ້ນຕອນຂອງ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍໃນທາງສົມມຸດ³¹.

3.4.1 ການສ້າງຕັ້ງ

ການສ້າງຕັ້ງແມ່ນ ຫມາຍເຖິງບາດກ້າວການປະຕິບັດ ໃນການສ້າງເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຫລາຍຝ່າຍ³². ບາດກ້າວສໍາຄັນມີດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

- ສ້າງຕັ້ງຄະນະກຳມະການຊີ້ນຳເບື້ອງຕົ້ນ
- ກຳນົດຈະແຈ້ງເຫດຜົນຂອງ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຫລາຍຝ່າຍ
- ສ້າງຄວາມເປັນສະຖາບັນຂອງ ເວທີເຈລະຈາຫລາຍຝ່າຍ
- ກວດສອບເບື້ອງຕົ້ນກ່ຽວກັບເນື້ອໃນຂອງເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຫລາຍຝ່າຍ
- ປະເມີນຜົນທ່າແຮງການອອກແບບ ແລະ ກຳນົດພາລະໜ້າທີ່ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຫລາຍຝ່າຍ

ການສ້າງຄະນະກຳມະການຊີ້ນຳເບື້ອງຕົ້ນ

ປະຈຸບັນມີຫລາຍໆຕົວຢ່າງຂອງເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຫລາຍຝ່າຍຢູ່ໃນທົ່ວໂລກ. ເພື່ອລິເລີ່ມດຳເນີນເວທີດັ່ງກ່າວ ສິ່ງທີ່ສໍາຄັນທີ່ສຸດຕ້ອງຄະນະກຳມະການຊີ້ນຳເບື້ອງຕົ້ນຂອງເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຫລາຍຝ່າຍຂຶ້ນ ຊຶ່ງການໃຊ້ຄຳເວົ້າແຕກຕ່າງກັນໄປ, ບາງຄົນມັກໃຊ້ຄຳສັບວ່າ ‘ເບື້ອງຕົ້ນ’, ‘ລິເລີ່ມ’ ຫລື ‘ບໍ່ເປັນທາງການ’ ຫລື ບາງຄົນມັກຈະໃຊ້ຄຳວ່າ ‘ຄະນະທຳການ’ ຫລື ‘ຄະນະກຳມະການ’ ຫລືວ່າ ‘ຄະນະຊີ້ນຳ’. ສ່ວນວ່າໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບການຈັດປະຊຸມ, ຄຸ້ມຄອງ ແລະ ປະສານງານ ຕໍ່ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຫລາຍຝ່າຍ ຈະກຳນົດກັນ ແລະ ປັບປຸງຕາມພິທີລາຍງານໃນຊ່ວງສ້າງຕັ້ງ (ເບິ່ງ ກໍລະນີ 3.4).

ກໍລະນີ 3.4: ປັບປຸງຄວາມຮູ້ດ້ານກະສິກຳ, ວິທະຍາສາດ ແລະ ເຕັກໂນໂລຊີ

ຕົວຢ່າງໜຶ່ງທີ່ໂດດເດັ່ນຂອງ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຫລາຍຝ່າຍ ແມ່ນການປະເມີນຜົນຂອງນາໆຊາດດ້ານເຕັກໂນໂລຊີ ແລະ ວິທະຍາສາດ ການກະສິກຳ ຊຶ່ງເປັນຂະບວນການທີ່ໃຊ້ເວລາ 5 ປີ ແຕ່ປີ 2003-2008. ແຕ່ມັນບໍ່ແນ່ໃສ່ສະເພາະກ່ຽວກັບນ້ຳ ມັນກໍຍັງບໍ່ແມ່ນຕົວຢ່າງທີ່ດີທີ່ສຸດ.

ໃນການເລີ່ມຕົ້ນ ມີຄະນະກຳມະການ 40 ຄົນ ທີ່ເປັນຕົວແທນຈາກພາກລັດຖະບານ, ອົງການຈັດຕັ້ງອື່ນໆ, ອຸດສະຫາກຳ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານ ໄດ້ສ້າງເອກະສານພື້ນຖານ ໃນ ເດືອນ 8 ປີ 2003 ສະເໜີໃຫ້ມີການປະເມີນຜົນໃນລະດັບນາໆຊາດ. ພວກເຂົາໄດ້ເລືອກເອົາການແກ້ໄຂຕໍ່ຄຳຖາມຕ່າງໆເຫລົ່ານີ້ ຄື: ພວກເຮົາຈະຫລຸດຜ່ອນຄວາມຫົວໂຫຍ ແລະ ຄວາມທຸກຍາກໄດ້ແນວໃດ? ປັບປຸງຊີວິດການເປັນຢູ່ໄດ້ແນວໃດ? ແລະ ຈະສິ່ງເສີມການພັດທະນາແບບຍືນຍົງທີ່ມີລັກສະນະເສດຖະກິດ, ວັດທະນະທຳ, ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ ໂດຍຜ່ານການສ້າງ, ການເຂົ້າເຖິງ ແລະ ນຳໃຊ້ເຕັກໂນໂລຊີ, ວິທະຍາສາດ ແລະ ອົງຄວາມຮູ້ດ້ານການກະເສດໄດ້ແນວໃດ?

ຂະບວນການອອກແບບກໍລິເລີ່ມໃນບໍ່ຊ້າພາຍຫລັງຕໍ່ມາ. ກອງປະຊຸມເທື່ອທຳອິດຂອງຫລາຍໆຝ່າຍໄດ້ຈັດຂຶ້ນໃນປີ 2004, ໂດຍປະກອບມີຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຕ່າງໆ ຈາກລັດຖະບານຊາດຕ່າງໆ, 5 ອົງການຂອງສະຫະປະຊາຊາດ, ທະນາຄານໂລກ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມ. ຕົວແທນຈາກລັດຖະບານ 54 ປະເທດ ຕັດສິນໃຈວ່າຈະຕ້ອງເດີນໜ້າໃນການປະເມີນຜົນ ແລະ ເຫັນດີເຫັນພ້ອມກັບເນື້ອໃນ ແລະ ຂອບເຂດຂອງການປະເມີນຜົນ ພ້ອມກັບຮັບຮອງເອົາລະບຽບ ວິທີການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ, ກອບຕາຕະລາງເວລາ, ແລະ ງົບປະມານໃຊ້ຈ່າຍຈຳນວນ 10.7 ລ້ານ ໂດລາສະຫາລັດ.

ຂະບວນການດັ່ງກ່າວກາຍເປັນຂະບວນການລະຫວ່າງຊາດຢ່າງໜຶ່ງຂອງອົງການສະຫະປະຊາຊາດ ຊຶ່ງຫມາຍຄວາມວ່າ ຮວມເອົາຕ່າງໆ ຫນ້າຈາກປະເທດສະມາຊິກ ເຂົ້າຮ່ວມໃນການຕັດສິນໃຈເທື່ອສຸດທ້າຍ ແລະ ພ້ອມກັນຮັບຮອງເອົາບົດລາຍ

ງານສຸດທ້າຍ. ຄະນະກຳມະການທີ່ເຂົ້າມາໃນສຳນັກງານຂອງຄູ່ຮ່ວມງານຫລາຍຝ່າຍ ມີ 60 ຄົນ, ຕາງໜ້າລັດຖະບານ (30), ອົງການຈັດຕັ້ງສັງຄົມ (22) ແລະ ອົງການສະຖານທູດສາກົນ (8) ເພື່ອຊີ້ນຳຂະບວນການ. ຫລັງຈາກນັ້ນ ການປະເມີນຜົນຂອງນາງຊາດ ກໍ່ໄດ້ເກີດຂຶ້ນ ດຳເນີນປະເມີນຜົນໃນທົ່ວໂລກ ຊຶ່ງລວມມີບົດລາຍງານ ລະອຽດ 5 ຢ່າງ ທີ່ກ່ຽວກັບບົດບາດເຕັກໂນໂລຊີ ແລະ ວິທະຍາສາດທາງດ້ານການກະເສດໃນການພັດທະນາ, ເຂົ້າມາເຖິງ ຈຸດສຸດທ້າຍໃນກອງປະຊຸມປຶກສາຫາລື ສຸດທ້າຍທີ່ຈັດຂຶ້ນ ໃນເມືອງ ໂຈຮັນເນດສເບັກ ໃນເດືອນ 4 ປີ 2008, ໃນນັ້ນບົດ ລາຍງານສົມບູນແບບ ແລະ ບົດສະຫລຸບຕ່າງໆເພື່ອຜູ້ກຳນົດນະໂຍບາຍໄດ້ນຳສະເໜີໃຫ້ຄູ່ຮ່ວມງານທຸກໆພາກສ່ວນຮັບຮູ້ ນຳກັນ.

ການກຳນົດຈະແຈ້ງ ເຫດຜົນຂອງເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ

ຄວາມຕ້ອງການຂອງເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຈະຕ້ອງໄດ້ອະທິບາຍໃຫ້ຈະແຈ້ງ ແລະ ຖືກຮັບຮອງ ເອົາ ກ່ອນທຸກຄົນຈະໄດ້ຕົກລົງທຸ້ມເທສະລະເວລາ ແລະ ຄວາມພາກພຽນຕ່າງໆ. ແມ່ນຫຍັງຄືບັນຫາ ແລະ ໂອກາດ ທີ່ ເວທີເຈລະຈາຈະໄດ້ມຸ່ງປະເດັດໄປໃສ່? ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຈະຕື່ມເຕັມຊ່ອງວ່າງ ຫລື ເຕີມຄຸນຄ່າ ໃສ່ ຄວາມພະຍາຍາມທີ່ຈະດຳເນີນຮ່ວມກັນໃນຂະນະນີ້ໄດ້ແນວໃດ?

ເປົ້າໝາຍຕ່າງໆໄດ້ແຍກປະເພດເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ເປັນໄປຕາມ ລະດັບທ້ອງຖິ່ນ, ລະດັບ ຊາດ, ພູມມີພາກ ແລະ ລະດັບສາກົນ ເຊັ່ນ:

- ການດຶງເອົາບາງອົງປະກອບຂອງເຈດຈຳນົງຂອງສາທາລະນະໃນການຕັດສິນໃຈກ່ຽວກັບສາຍກ່ຽວ ພັນລະຫວ່າງ ສາຍນ້ຳໃຫຍ່ 37 ສາຍ ທົ່ວປະເທດ ອິນເດຍ (ເບິ່ງກໍລະນີ 3.6).
- ການແບ່ງປັນສະເໜີພາບ ນ້ຳຊົນລະປະທານ ຢູ່ອ່າງໂຕ່ງຂະໜາດນ້ອຍ ໃນແຫລ່ງນ້ຳ ລິງມູເຕ ຈູ, ປະເທດ ບູຕານ (ເບິ່ງກໍລະນີ 3.7)
- ການລວມເຂົ້າກັນ ການປົກປັກຮັກສາຮູບແບບນ້ຳຖ້ວມໃນທຳມະຊາດດ້ວຍການສ້າງເຂື່ອນ ໃນການ ເຈລະຈາການໄຫລຂອງນ້ຳ ທາງດ້ານສະພາບແວດລ້ອມ ໃນອ່າງນ້ຳ ເຊເນການ (ເບິ່ງກໍລະນີ 3.9).
- ພະລັງງານໃນອະນາຄົດ - ນຳໃຊ້ການຕິດຕາມລະດັບຊາດ ຄະນະອະນຸກຳມະການໂລກ ວ່າດ້ວຍ ເຂື່ອນ ເພື່ອແນໃສ່ແກ້ຂີ້ໂຕ້ແຍ້ງກ່ຽວກັບການສ້າງເຂື່ອນຂະໜາດໃຫຍ່ –ໃນປະເທດ ເນປານ (ເບິ່ງກໍລະນີ 3.10).
- ການນຳໃຊ້ ແລະ ປົກປັກຮັກສາ ນ້ຳໃຕ້ດິນ ໃນເມືອງ ອູມາຕິລາ ປະເທດສະຫາລັດອາເມລິກາ.³³
- ການປັບປຸງການຮ່ວມມື ລະຫວ່າງກຸ່ມທີ່ສົນໃຈ ແລະ ການເຈລະຈາກ່ຽວກັບກິດບັນຍັດຂອງນ້ຳ ເພື່ອ ແນະນຳການຄຸ້ມຄອງຈັດສັນນ້ຳ ໃນ ອ່າງນ້ຳ ໂກມາດູກູ ໂຢເບ ທະເລສາບ ແຈັດ, ປະເທດໃນເຈີເຣຍ ທາງພາກເໜືອ³⁴.

‘ຄວາມຕ້ອງການຂອງເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຈະຕ້ອງໄດ້ອະທິບາຍໃຫ້ຈະແຈ້ງ ແລະ ຖືກຮັບຮອງເອົາ ກ່ອນທຸກຄົນຈະໄດ້ຕົກລົງທຸ້ມເທສະລະເວລາ ແລະ ຄວາມພາກພຽນຕ່າງໆ

ການສ້າງສະຖານະສະຖາບັນຂອງເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ

ເພື່ອບັນລຸເປົ້າໝາຍດ້ານທ່າແຮງຕ່າງໆ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາອັນໃດໜຶ່ງ ແມ່ນຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີສະຖາບັນຂອງຜູ້ ທີ່ສະໜັບສະໜູນທີ່ຫລາກຫລາຍ, ດັ່ງນັ້ນ ການເປີດໂອກາດໃຫ້ເຂົ້າມາມີສ່ວນຮ່ວມຂອງພາກ ສ່ວນຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ໃນເບື້ອງຕົ້ນ ຈຶ່ງມີຄວາມສຳຄັນທີ່ສຸດ. ເຖິງແມ່ນວ່າທຸກຄົນອາດຈະເຂົ້າຮ່ວມໃນທາງສ້າງສັນເພື່ອເຫດຜົນຕ່າງໆນາໆ,

ບັນດາຜູ້ທີ່ເຂົ້າຮ່ວມນັ້ນຕ້ອງຊື່ແຈງໃຫ້ຮັບຮູ້ໄດ້ວ່າ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຄືຄວາມພະຍາຍາມໃນເຊິ່ງສະຫລາດ ແລະ ຄຸ້ມຄ່າ ເພື່ອຊອກຫາວິທີທາງກ້າວໜ້າທີ່ມີປະສິດທິຜົນ ແລະ ມີຄວາມຍຸດຕິທຳ. ການສ້າງສະຖານະຂອງສະຖາບັນໃນທີ່ນີ້ ຫມາຍເຖິງ ການສ້າງພື້ນຖານຂອງຜູ້ສະໜັບສະໜູນເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ຊຶ່ງເປັນຜູ້ທີ່ມີຄວາມຕັ້ງໃຈໃນການເຂົ້າຮ່ວມຂະບວນການຮ່ວມມື. ດັ່ງນັ້ນ, ມັນຈຶ່ງມີຄວາມຫມາຍຫລາຍກວ່າ 'ການຮ່ວມມືກັບພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ' ຫລື ດຳເນີນ 'ການວິເຄາະຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ' (ເບິ່ງ 3.4.2).

‘ເພື່ອບັນລຸເປົ້າຫມາຍດ້ານທ່າແຮງຕ່າງໆ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາອັນໃດໜຶ່ງ ແມ່ນຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີສະຖາບັນຂອງຜູ້ທີ່ສະໜັບສະໜູນທີ່ຫລາກຫລາຍ’

ການກວດກາເບື້ອງຕົ້ນສະພາບເລື່ອງເວທີຮ່ວມການເຈລະຈາໃຫ້ກວ້າງຂວາງ

ຄະນະກຳມະການເບື້ອງຕົ້ນ ຕ້ອງຮັບປະກັນວ່າມີຄວາມເຂົ້າໃຈເລິກເຊິ່ງ ຕໍ່ກັບສະພາບເລື່ອງລາວຕ່າງໆຂອງເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ, ຊຶ່ງບາງຄົນກໍ່ເອີ້ນກັນວ່າ ‘ສະພາບແວດລ້ອມການດຳເນີນກິດຈະການ’ ຫລື ‘ເສດຖະກິດການເມືອງທີ່ເປີດກວ້າງ’. ສິ່ງທີ່ສຳຄັນທີ່ສຸດໃນນີ້ ກໍ່ແມ່ນເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບທັດສະນະແນວຄວາມຄິດ ທີ່ເກີດໃນປະຈຸບັນ ແລະ ໃນອະດີດຜ່ານມາ ເຊັ່ນ: ການເຂົ້າໃຈໃນເບື້ອງຕົ້ນ ຂົງເຂດທັດສະນະຕ່າງໆຂອງຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມໃນເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ, ຊຶ່ງຄວາມເຂົ້າໃຈດັ່ງກ່າວນີ້ ຈະໃຫ້ຄຳແນະນຳໃນດ້ານຂົງເຂດຕ່າງໆທີ່ຈຳເປັນຈະຕ້ອງໄດ້ສຶກສາລົງເລິກຢ່າງລະອຽດ.

ການປະເມີນທ່າແຮງໂຄງຮ່າງການດຳເນີນກິດຈະການເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ

ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ ມີທາງເລືອກຫລາຍໆຢ່າງ ໃນດ້ານໂຄງຮ່າງການປະຕິບັດກິດຈະການ ຂອງເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ທີ່ກຳນົດໜ້າທີ່, ຄວາມຖືກຕ້ອງຕາມກົດຫມາຍ ແລະ ຄວາມໝັ້ນຄົງເຊື່ອຖື. ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດ ສາຍກ່ຽວພັນກັບໂຄງຮ່າງການຈັດຕັ້ງທີ່ມີຢູ່ແລ້ວ ຈະຕ້ອງສະແດງໃຫ້ເຫັນຢ່າງຈະແຈ້ງ , ຕົວຢ່າງ: ແມ່ນຫຍັງຄືສິ່ງທີ່ກ່ຽວພັນກັບລະດັບຕ່າງໆທີ່ມີຢູ່ຂອງລັດຖະບານ (ຖ້າມີ)? ການໃຊ້ເວລາໃນການກວດສອບລະອຽດ ແລະ ແນະນຳສະເໜີໂຄງຮ່າງທີ່ເໝາະສົມ ຈຶ່ງເປັນຂອດທີ່ສຳຄັນທີ່ສຸດ.

ປະເມີນຜົນການອອກແບບ ແລະ ໜ້າທີ່ມອບຫມາຍ

ໃນບົດປາໃສຂອງຊຽງຊານຄົນໜຶ່ງ ເວົ້າວ່າ: ‘ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ບໍ່ວ່າຈະຮຽກເປັນຊື່ແນວໃດກໍ່ຕາມ ແມ່ນເປັນເລື່ອງທີ່ຮ້ອນໃນຂະແໜງການນັ້ນ’ ສາມາດດຶງດູດຄວາມສົນໃຈຂອງຜູ້ປະຕິບັດຈາກທຸກຝ່າຍ ເຂົ້າມາດຳເນີນວຽກງານຮ່ວມກັນ - ຢ່າງໜ້ອຍກໍ່ມີຄັ້ງໜຶ່ງ - ໃນ ‘ພາບເຫດການທີ່ມະຫັດສະຈັນ ແລະ ແປກປະຫລາດ’ຂອງຂະບວນການທີ່ປະກອບມີຜູ້ຮ່ວມງານມາຈາກຫລາຍພາກສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ³⁵.

ຄຳເວົ້າອັນນັ້ນ ແມ່ນສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນວ່າມີທາງເລືອກຫລາຍຢ່າງ ຕໍ່ການອອກແບບເວທີຮ່ວມເຈລະຈາໃດໜຶ່ງ ທີ່ສຳຄັນກໍ່ຄືວ່າຖືກຕ້ອງກັບເປົ້າຫມາຍ ແລະ ຂົງເຂດຂອງມັນ. ການອອກແບບຈະລວມມີ ໂຄງຮ່າງການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແລະ ແຜນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ. ຂັ້ນຕອນໃນການຈັດຕັ້ງ ຖືວ່າມີບົດບາດສຳຄັນໃນ ການປຶກສາຫາລື ການອອກແບບ ແລະ ກຳນົດບົດບາດ ໜ້າທີ່ມອບຫມາຍ ທີ່ເໝາະສົມ, ດັ່ງນັ້ນ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາໃດໜຶ່ງ ແມ່ນສາມາດຮັບໃຊ້ຄວາມຕ້ອງການພາກສ່ວນຂອງສັງຄົມ ຕໍ່ກັບການແກ້ໄຂປະເດັນໃດໜຶ່ງສະເພາະ ຊຶ່ງໃນທີ່ນີ້ຄື ມຸ້ງຫວັງຢາກໃຫ້ການຄຸ້ມຄອງ ນ້ຳ ມີຄວາມຍຸດຕິທຳ ແລະ ມີປະສິດທິຜົນດີຂຶ້ນ ໂດຍຜ່ານເວທີ ທີ່ມີເຈດຕະນາດີ.

3.4.2 ການວິເຄາະຄູ່ຮ່ວມງານ

ການວິເຄາະຄູ່ຮ່ວມງານ ເປັນສິ່ງທີ່ສຳຄັນ ຕໍ່ການອອກແບບ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາໄດ້ຢ່າງຖືກຕ້ອງ. ມັນສາມາດຊ່ວຍຊີ້ແຈງໃຫ້ເຫັນໄດ້ວ່າ ໃຜຈະເຂົ້າຮ່ວມໃນເວທີເຈລະຈາ ແລະ ວິທີແບບໃດ?. ນອກນັ້ນ, ມັນຍັງໃຫ້ພື້ນຖານ ແລະ ແຜນການ ສຳລັບການມີສ່ວນຮ່ວມຕະຫລອດເວທີ ຮ່ວມເຈລະຈາ , ເຮັດໃຫ້ສະດວກຂຶ້ນຕື່ມສຳລັບຄູ່ຮ່ວມງານໃນການເຂົ້າຮ່ວມ, ເຄົາລົບຊຶ່ງກັນ ແລະ ກັນ ແລະ ຮຽນຮູ້ປະເດັນຕ່າງໆຮ່ວມກັນ.

ຕົວຂັບເຄື່ອນທີ່ສຳຄັນສຳລັບເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ນັ້ນຄື: ຜູ້ຈັດກອງປະຊຸມ ຫລື ຄະນະກຳມະການ ຈະຕ້ອງໄດ້ຕົກລົງເຫັນດີນຳກັນຕໍ່ກັບເງື່ອນໄຂມາດຕະຖານ ການກຳນົດຄູ່ຮ່ວມງານ. ໃນເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ສ່ວນຫລາຍຈະເຫັນວ່າ ຫລັກການວິເຄາະຕາມລະບົບ 4R ແມ່ນເປັນປະໂຫຍດຫລາຍທີ່ສຸດໃນຈຸດເລີ່ມຕົ້ນ. ແມ່ນຫຍັງ ຄືຜົນປະໂຫຍດ ແລະ ໃຜຈະໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມຮັບຜົນປະໂຫຍດ ຫລື ໃຜຈະເປັນຜູ້ເສຍ? ແມ່ນຫຍັງຄືຄວາມສ່ຽງ? ໃຜຄືຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບຄວາມສ່ຽງໂດຍສະຫມັກໃຈ ແລະ ບໍ່ສະຫມັກໃຈ? ໃຜຄືຜູ້ທີ່ຮຽກຮ້ອງສິດທິທີ່ຈະຕ້ອງໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມ ແລະ ຮັບຮູ້ວ່າ ສິດທິຂອງຕົນທີ່ຈະຕ້ອງໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມ ຫລາຍກວ່າຄົນອື່ນໆ? ໃຜມີໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບທີ່ຈະຕ້ອງໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມ ບໍ່ວ່າໃນທາງກົດຫມາຍ ຫລື ໜ້າທີ່ຂອງພົນລະເມືອງໃນເງື່ອນໄຂທີ່ວ່າເຂົາມີຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະ ຄວາມສາມາດໃນການປະກອບສ່ວນ?.

ສ້າງລາຍຊື່ບັນຊີ ທັງຫມົດທຸກຄົນ ແລະ ອີງການຈັດຕັ້ງທີ່ເຫັນວ່າ ມີຄວາມຖືກຕ້ອງກັບເງື່ອນໄຂທີ່ວ່າໄວ້. ລາຍຊື່ນັ້ນ ຈະຕ້ອງມີການກວດກາຢ່າງເປັນປະຈຳ ເພື່ອຮັບປະກັນໄດ້ວ່າທຸກໆຄົນ ແລະ ທຸກໆຄະນະໄດ້ຮັບໂອກາດເທົ່າທຽມກັນໃນການເຂົ້າຮ່ວມ ບໍ່ວ່າຈະເປັນແບບທາງກົງ ຫລື ຜ່ານຕົວແທນຕ່າງໆ. ການອະນຸຍາດໃຫ້ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງນຳສະເໜີຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມດ້ວຍເຂົາເອງ ສາມາດຮັບປະກັນໄດ້ວ່າທຸກຝ່າຍທີ່ມີຄວາມສົນໃຈເຫລົ່ານັ້ນ ບໍ່ໄດ້ຖືກມອງຂ້າມບໍ່ໃຫ້ເຂົ້າຮ່ວມ. ການຕັດສິນໃຈວ່າ ວິທີການໃດດີທີ່ສຸດ ທີ່ຈະເອົາຄົນເຂົ້າຮ່ວມ ຄືເປັນສິ່ງທີ່ຈະຕ້ອງໄດ້ຊອກຫາ. ມັນເປັນເຫດຜົນທີ່ດີໃນການຟັງເບິ່ງທາງສຽງຂອງທຸກໆພາກສ່ວນທີ່ມີທ່າທີສົນໃຈໃນເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ເພື່ອປະເມີນໄດ້ວ່າ ພວກເຂົາຄິດແນວໃດ ທີ່ຈະເຂົ້າຮ່ວມຕາມວິທີທາງທີ່ແຕກຕ່າງກັນ.

ເຄື່ອງມືຕ່າງໆ ສາມາດນຳມາປະຍຸກໃຊ້ເພື່ອຮຽນຮູ້ກ່ຽວກັບຄູ່ຮ່ວມງານຈາກພາກສ່ວນຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ແລະ ຄວາມສຳພັນຂອງພວກເຂົາຕໍ່ກັບປະເດັນທີ່ສົນໃຈ ປະກອບມີ: ການລະດົມແນວຄວາມຄິດ, ສ້າງແຜນທີ່ຜູ້ປະຕິບັດ, ສຳພາດຂໍ້ມູນກັບບຸກຄົນທີ່ສຳຄັນ ຫລື ສ້າງຮູບພາບຕ່າງໆປະກອບສະເພາະກຸ່ມເປົ້າຫມາຍ.

ສິ່ງທີ່ມີປະໂຫຍດອີກຢ່າງໜຶ່ງ ຄືໃຫ້ສ້າງຕາຕະລາງ ໂດຍມີຄູ່ຮ່ວມງານຢູ່ທິດເສັ້ນແກນໃດໜຶ່ງ ແລະ ອີກເງື່ອນໄຂ 4R ຢູ່ອີກທິດທາງ ຫລື ແກນອື່ນ (ເບິ່ງຕາຕະລາງ 3.1). ໃນເງື່ອນໄຂ ສະຖານະການທີ່ຊັບຊ້ອນ ປົກກະຕິແລ້ວ ມັກຈະເຫັນມີ ຫັດສະນະ ຫລື ຄວາມຄິດທີ່ເປັນຄູ່ແຂ່ງກັນຫລາຍຂຶ້ນ, ການນຳໃຊ້ຫລັກການ 4R ເພື່ອສຶກສາເບິ່ງບົດບາດຂອງຄູ່ຮ່ວມງານທີ່ມາຈາກຫລາຍພາກສ່ວນໃນເວທີຮ່ວມການເຈລະຈາຈຶ່ງເຫັນວ່າເໝາະສົມ.

ການກວດກາຄົນໃຫມ່ ກັບບຸກຄົນຕ່າງໆ ສາມາດຊ່ວຍຫລຸດຜ່ອນຄວາມສ່ຽງຂອງຂໍ້ຜິດພາດ ຫລື ຄວາມບ່ຽງເບນ. ຖ້າບໍ່ເປັນສິ່ງທ້າທາຍເກີນໄປ ມັນຍັງມີຜົນປະໂຫຍດໃນການກະກຽມບົດສະຫລຸບຫຍໍ້ໃນເບື້ອງຕົ້ນ ໃນດ້ານອິດທິພົນ ແລະ ອຳນາດຂອງຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຕ່າງໆ. ຖ້າຮັບຮູ້ ການປ່ຽນແປງຄວາມສຳພັນຂອງຜູ້ປະຕິບັດ ຫລື ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ ມັນກໍ່ຍັງສາມາດ ນຳໃຊ້ ລະບົບ 4R ເພື່ອສ່ອງແສງໃຫ້ເຫັນເຖິງອຳນາດ (ອິດທິພົນ ແລະ ສິດທິທີ່ຂອງພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ).

ກອງປະຊຸມປຶກສາຫາລືກ່ຽວກັບເຂື່ອນ ແລະ ການພັດທະນາ (ປະເທດເນປານ)

ຕາຕະລາງ 3.1 ການວິເຄາະຄູ່ຮ່ວມງານ ນຳໃຊ້ລະບົບ 4R ໃນໂຄງການນຳຕາມການສົມມຸດຖານ

4Rs →	ລາງວັນ: ຜົນປະໂຫຍດ	ຄວາມສ່ຽງ: ແບບສະໝັກ ແລະ ບໍ່ສະໝັກໃຈ	ສິດທິ: ການຮຽກຮ້ອງສິດ	ໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບ: ທາງການ ແລະ ບໍ່ ເປັນທາງການ
ຄູ່ຮ່ວມງານ (ຕົວຢ່າງ) ↓	ຕົວຢ່າງ ຂອງຜົນປະໂຫຍດ, ຄວາມສ່ຽງ, ສິດທິ ແລະ ໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບທີ່ຄວນຈະໄດ້ຄົ້ນຄວ້າໃນລະຫວ່າງການວິ ເຄາະຄູ່ຮ່ວມງານ ↓			
ຜູ້ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ໃນລະດັບທ້ອງຖິ່ນ	ຜົນປະໂຫຍດລະດັບທ້ອງ ຖິ່ນ ຈະຕ້ອງໄດ້ປະເມີນຜົນ. ເຊິ່ງຄວນຈະລວມມີຄວາມເທົ່າ ທຽມກັນໃນການເຂົ້າເຖິງນ້ຳທີ່ ມີຄຸນນະພາບ ຫຼື ຊັບພະຍາ ກອນອື່ນໆກ່ຽວຂ້ອງ; ຊົດເຊີຍ ຜົນເສຍຫາຍຂອງການເຂົ້າເຖິງ ຊັບພະຍາກອນ, ອອກແບບ ໂຄງການທີ່ມີຜົນກະທົບໄປ ໃນທາງລົບ	ອາດຈະໄດ້ຮັບຄວາມ ສ່ຽງ ເຊັ່ນ: ຜົນກະທົບ ທາງລົບກ່ຽວຂ້ອງກັບ ການຫຼຸດຜ່ອນຄຸນນະ ພາບ ຫຼື ປະລິມານ ຂອງນ້ຳ ຫຼື ລະບົບ ນິເວດວິທະຍາ, ເປັນ ໄພຂົ່ມຂູ່ຕໍ່ຄວາມປອດ ໄພຕໍ່ຊີວິດການເປັນ ຢູ່ ແລະ ອື່ນໆ	ສິດທິເປັນອິດສະຫຼະກ່ອນ ການປຶກສາຫາລື. (ສິດທິໃນ ການຕົກລົງເທັມດີ ເທັມ ພ້ອມ ແມ່ນແຂ່ງຂັນ ໂດຍ ເຈົ້າໜ້າທີ່ລັດ)	ຮັບຮູ້ສິດທິຂອງຄົນອື່ນ ເພື່ອພະຍາຍາມ ແລະ ປັບປຸງຊີວິດຂອງເຂົາເຈົ້າ
ນັກພັດທະນາ	ຜົນປະໂຫຍດຈາກການ ກໍ່ສ້າງ ຫຼື ດຳເນີນກິດຈະ ການຈາກສິ່ງສ້າງໃໝ່	ຄ່າເສຍຫາຍຂອງການກໍ່ ສ້າງຫຼາຍເກີນຂອບເຂດ ຫຼື ການດຳເນີນ ກິດຈະ ການບໍ່ໄດ້ຜົນປະໂຫຍດ ຄວາມສ່ຽງໃນການກູ້ ຢືມ ແລະ ລົງທຶນ	ສັນຍາທີ່ໄດ້ຮັບອະນຸຍາດ	ປະຕິບັດຕາມກົດໝາຍ ການເປີດເຜີຍຜົນກະທົບທີ່ ຄາດຄະເນ ການກໍ່ສ້າງ ແລະ ການດຳເນີນ ກິດຈະການຕາມການຕົກລົງ

ຊ່ວຍຊາມ	ຄຳຈ້າງ, ບາງເທື່ອອາດຖືກຜິດໃນອະນາຄົດ	ມີໜ້ອຍ, ນອກຈາກຊື່ສຽງຖ້າສະແດງບໍ່ຖືກຕ້ອງ	ສິດທິໃຫ້ຄຳແນະນຳ ທີ່ບໍ່ບຽງເບນ ເພື່ອພິຈາລະນາໃນການຕັດສິນໃຈ	ເພື່ອປະຕິບັດພາຍໃນຂົງເຂດຄວາມຊຳນານຂອງເຂົາ ແລະ ໃຫ້ຄຳຊີ້ນຳທີ່ຈະແຈ້ງ
ຕົວແທນອົງກອນບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານ	ໂດຍປົກກະຕິແລ້ວ ຈະເປັນທາງລົບ ແຕ່ຄືກັບສິ່ງອື່ນໆ ສິ່ງນີ້ຄວນຈະໄດ້ກວດກາ. ລວມເອົາປະເດັນທີ່ເຂົາຮູ້ສຶກວ່າສຳຄັນ	ຄວາມສູງເປັນສ່ວນທີ່ເກີດຈາກຂະບວນການທາງກົດໝາຍ ແລະ ການເມືອງ ຖ້າບໍ່ແມ່ນຄົນຖືກຜົນກະທົບທາງກົງດ້ານຊື່ສຽງຖ້າວ່າເຂົາຮ່ວມໜ້ອຍກວ່າ ເວທີເຈລະຈາຄວນຈະເປັນ ຫຼື ເຮັດໃຫ້ການສຳປະທານດີເກີນໄປ	ສິດທິໃນການສຳຫຼວດຄຳຖາມ ແລະ ສະເໜີຄຳຄິດເຫັນຂອງເຂົາ	ຄວາມຮັບຜິດຊອບທາງດ້ານການເມືອງຕໍ່ສະຖາບັນຄູ່ຮ່ວມງານ
ຜູ້ໃຫ້ທຶນ ຫຼື ນາຍທຶນ	ໄດ້ເງິນຈາກການລົງທຶນຄືນ	ເສຍການລົງທຶນ ຫຼື ຂາດທຶນ	ໃຫ້ຍື່ມພາຍໃຕ້ຊ່ອງວ່າງພາຍໃນກົດໝາຍ	ຂະຫຍັນພາກພຽນກຸ່ວຂ້ອງກັບນະໂຍບາຍພາຍໃນ ແລະ ອຸດສາຫະກຳ ເຊິ່ງລວມທັງກົດບັນຍັດຂອງການປະຕິບັດ
ເຈົ້າໜ້າທີ່ລັດ	ຜົນປະໂຫຍດຈຳກັດໃສ່ຜູ້ທີ່ເພີດເພີນໂດຍປະຊາຊົນ	ໜ້ອຍ, ຍົກເວັ້ນແຕ່ຊື່ສຽງຖ້າສະໜັບສະໜູນການພັດທະນາບໍ່ຍຸດຕິທຳ	ປະຕິບັດໜ້າທີ່ເໝືອນກັບປະຊາຊົນທີ່ຖືກຮັບຈ້າງ ແລະ ໃຫ້ສິດ	ຕັດສິນຄະດີຢ່າງເປີດກວ້າງ ແລະ ຍຸດຕິທຳ, ຍຶດຖືກົດໝາຍ ແລະ ລະບຽບການຊີ້ນຳ

3.4.3 ຂໍ້ສັນຍາດ້ານສັງຄົມລະຫວ່າງຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ

ຂໍ້ສັນຍາທາງດ້ານສັງຄົມ ເປັນຂໍ້ສັ່ງລວມລະບຽບການເຂົ້າຮ່ວມ ໃນເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫຼາຍຝ່າຍ. ຂໍ້ສັນຍາທາງດ້ານສັງຄົມ³⁶ ຕ້ອງສ້າງຂຶ້ນລະຫວ່າງຜູ້ຈັດກອງປະຊຸມເຈລະຈາ ແລະ ຕາງໜ້າຈາກພາກສ່ວນອື່ນໆທີ່ກຸ່ວຂ້ອງເພື່ອຈະກ້າວໄປບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງທີ່ໃຊ້ການໄດ້ ໃນດ້ານຈຸດປະສົງ, ຂົງເຂດ, ຊ່ອງວ່າງທາງການເມືອງ, ແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນເວລາ ແລະ ຂະບວນການປະຕິບັດ ເພາະສະນັ້ນຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຈຶ່ງຮູ້ບົດບາດ ແລະ ໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບຂອງທຸກຝ່າຍ.

ຂໍ້ສັນຍາທາງດ້ານສັງຄົມ - ເຊິ່ງປົກກະຕິແລ້ວແມ່ນຜ່ານການເຈລະຈາ - ຄວນຈະໄດ້ເຮັດຂໍ້ສັນຍາຂອງການເຂົ້າຮ່ວມຢ່າງຈະແຈ້ງ, ເຮັດໃຫ້ຄວາມຄາດຫວັງ ແລະ ຄວາມເປັນຈິງທີ່ແຕກຕ່າງກັນໜ້ອຍທີ່ສຸດ, ຕົວຢ່າງ: ຕາງໜ້າຄູ່ຮ່ວມງານແຕ່ລະຝ່າຍຖືກເຊື່ອເຊີນເພື່ອ:

- ມາຮ່ວມມືກັນໂດຍຕົ້ນຕໍກໍ່ແມ່ນສ້າງສາຍພົວພັນນຳກັນ ແລະ ແລກປ່ຽນບົດຮຽນນຳກັນ
- ກຳນົດວາລະຂອງການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໃນຂະແໜງການລັດ ແລະ ເອກະຊົນ
- ເພື່ອລະດົມແນວຄວາມຄິດ ແລະ ແກ້ໄຂບັນຫາ
- ຮ່ວມລິເລີ່ມສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ
- ໃຫ້ຂໍ້ສະເໜີແນະ ຫຼື ດຳເນີນການຕັດສິນໃຈ

ຂໍ້ສັນຍາທາງດ້ານສັງຄົມ ຕ້ອງມີຄວາມກະຈ່າງແຈ້ງ ແລະ ສ້າງເປັນລາຍລັກອັກສອນ ເຊັ່ນ: ສະພາການປະເມີນ ຄວາມຍືນຍົງຂອງເຂື່ອນໄຟຟ້າໂລກ (ເບິ່ງກຳລະນີ 3.5).

'ຂໍ້ສັນຍາທາງດ້ານສັງຄົມ ເປັນຂໍ້ສັ່ງລວມລະບຽບການເຂົ້າຮ່ວມໃນເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫຼາຍຝ່າຍ'

ກໍລະນີ 3.5: ຂໍສັນຍາທາງດ້ານສັງຄົມ ຂອງສະພາການປະເມີນຄວາມຍືນຍົງຂອງເຂື່ອນໄຟຟ້າໂລກ

ໃນປີ 2004 ສະມາຄົມໄຟຟ້າພະລັງງານນໍ້າສາກົນ ຮັບຮອງເອົາ ລະບຽບຄູ່ມືຄວາມຍືນຍົງ ແລະ ຕາມຫລັງມາແມ່ນຮັບຮອງເອົາ ລະບຽບການປະເມີນຜົນຂອງຄວາມຍືນຍົງ. ລະຫວ່າງປີ 2008-2009 ສະພາການປະເມີນຄວາມຍືນຍົງຂອງໄຟຟ້າພະລັງງານນໍ້າ ໄດ້ກວດສອບເບິ່ງວ່າ³⁷ ມັນມີທ່າແຮງທີ່ຈະເປັນໄປໄດ້ບໍ່ທີ່ຈະສ້າງຄູ່ມືການປະເມີນຜົນຄວາມຍືນຍົງ ເພື່ອວັດແທກປະເມີນຜົນ ແລະ ຊື່ນໍາ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໃນຂະແໜງການໄຟຟ້າພະລັງງານນໍ້າ ໂດຍອີງໃສ່ເງື່ອນໄຂຕ່າງໆທີ່ກໍານົດ ໂດຍສະມາຄົມໄຟຟ້າພະລັງງານນໍ້າສາກົນ. ສະພາການປະເມີນຄວາມຍືນຍົງຂອງໄຟຟ້າພະລັງງານນໍ້າ ລວມມີ ການປະເມີນຕົວຈິງໃນພາກພື້ນດິນ ແລະ ກອງປະຊຸມໃນ ສະຫະລັດອາເມລິກາ, ຊາຢີຍ, ຈີນ, ບຣາຊິລ, ໄອສະແລນ ແລະ ຕວກກີ. ໃນເດືອນ 8 ປີ 2009 ໄດ້ຕີພິມກະຈາຍກົດລະບຽບການປະເມີນຜົນຂອງຄວາມຍືນຍົງພະລັງງານໄຟຟ້າແຮງງານນໍ້າ.

ສະມາຊິກສະພາ ລວມມີ ຕາງໜ້າຈາກປະເທດພັດທະນາ ແລະ ປະເທດກໍາລັງພັດທະນາທີ່ພົວພັນກັບເຂື່ອນໄຟຟ້າພະລັງງານນໍ້າ ພ້ອມທັງບັນດາອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານ, ການເງິນ ແລະ ຂະແໜງອຸດສະຫາກໍາ. ໃນເບື້ອງຕົ້ນຂອງກອງປະຊຸມ, ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມທັງຫລາຍ ໄດ້ເຊັນບົດບັນທຶກຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະ ຕົກລົງເຫັນດີເປັນເອກະພາບນໍາກັນ ດ້ານລະບຽບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແລະ ການຕິດຕໍ່ສື່ສານ ຊຶ່ງລວມມີ:

- ສະພາການປະເມີນຄວາມຍືນຍົງຂອງໄຟຟ້າພະລັງງານນໍ້າຈະຕ້ອງໂປ່ງໃສ, ປະຕິບັດດ້ວຍຄວາມສະຫມັກໃຈ ແລະ ສະແຫວງຫາຄວາມເປັນເອກະສັນ
- ໃນບ່ອນທີ່ບໍ່ບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງທີ່ເປັນເອກະສັນນໍາກັນ ຄວາມແຕກຕ່າງເຫລົ່ານັ້ນຈະໄດ້ບັນທຶກໄວ້ ແລະ ຮັບຮູ້ໃນເອກະສານຂອງສະພາ
- ສະພາການປະເມີນຄວາມຍືນຍົງຂອງໄຟຟ້າພະລັງງານນໍ້າ ຈະມີພຽງແຕ່ການນໍາໃຊ້ ຊື່ ແລະ ກາຫມາຍ ຂອງຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມໃນການສື່ສານສາທາລະນະ ພາຍຫລັງທີ່ໄດ້ຮັບໃບອະນຸມັດ
- ການຕັດສິນໃຈສະໜັບສະໜູນ ຜະລິດຕະພັນສຸດທ້າຍ ຈະຕ້ອງປະຕິບັດໂດຍທຸກຝ່າຍ ໃນເວລາສິ້ນສຸດຂະບວນການພາຍຫລັງ ທີ່ມີການປຶກສາຫາລືກັບອົງການຂອງຕົນເອງ.
- ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຕ້ອງສະຫງວນສິດທິ ການຖອດຖອນອອກ ຈາກກວດເບິ່ງຮ່ວມເຈລະຈາ ຕະຫລອດຊ່ວງຂະບວນການ. ຖ້າການກະທໍາຫາກໄດ້ຖືກຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມທີ່ຖອດຖອນນັ້ນ ຈະເອົາຄໍາອະທິບາຍທີ່ຂຽນເປັນລາຍລັກອັກສອນໃຫ້ທ່ານປະທານ.

‘ຂໍສັນຍາທາງດ້ານສັງຄົມ ຕ້ອງມີຄວາມກະຈ່າງແຈ້ງ ແລະ ສ້າງເປັນລາຍລັກອັກສອນ’

3.4.4 ການປະເມີນຜົນຢ່າງຮອບຄອບ

ໄດ້ມີເຄື່ອງມືຫລາຍໆຢ່າງສໍາລັບສິ່ງເສີມການເຈລະຈາ ທີ່ມີຜົນປະໂຫຍດໃນການເຈລະຈາ ກ່ຽວກັບບັນຫາທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການນໍາໃຊ້ ແລະ ການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນນໍ້າ. ສິ່ງທີ່ຍອມຮັບທົ່ວໄປກໍຄືວ່າ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຄວນຈະຕ້ອງພະຍາຍາມຮັບປະກັນວ່າ ການປະເມີນຜົນປະເດັ່ນຕ່າງໆຕ້ອງມີຄວາມຮອບຄອບຢ່າງລະອຽດລະອໍ, ແຈ້ງໃຫ້ທຸກໆຝ່າຍຮັບຮູ້ນໍາກັນ ແລະ ນໍາໃຊ້ກັບທຸກຝ່າຍ. ປະຈຸບັນ ປະສົບການໃນການດໍາເນີນເວທີຮ່ວມເຈລະຈາໄດ້ຂະຫຍາຍຕົວຢ່າງກວ້າງຂວາງ ໂດຍມີການຮີບໂຮມຄວາມຮູ້ ແລະ ອົງປະກອບສ້າງທີ່ແທນໜ້າດີ.

ກໍລະນີ 3.6: ການເຈລະຈາທີ່ນໍາພາໂດຍອົງການຈັດຕັ້ງສັງຄົມຕໍ່ການປະເມີນຜົນການເຊື່ອມໂຍງສາຍນໍ້າ
ໃນປະເທດອິນເດຍ

ການປ່ຽນເສັ້ນທາງສາຍນໍ້າ ແລະ ການຍ້າຍອ່າງເກັບນໍ້າ ແມ່ນສ່ວນໜຶ່ງຂອງບັນຫາກ່ຽວກັບນໍ້າ ທີ່ເປັນຄູ່ແຂ່ງຫລາຍທີ່ສຸດ
ໃນທົ່ວໂລກ. ໂຄງການເຊື່ອມໂຍງສາຍນໍ້າຂະໜາດໃຫຍ່ ໃນປະເທດອິນເດຍ ໄດ້ສະເໜີຂຶ້ນ ເພື່ອຕອບສະໜອງນໍ້າ 173
ຕື້ ມ³ ສໍາລັບຊົນລະປະທານ ທີ່ສາມາດກວມເອົາເນື້ອທີ່ 37 ລ້ານ ຮຕ ໂດຍຜ່ານການເຊື່ອມໂຍງ 31 ສາຍນໍ້າ ໃນເຂດພູ
ຫີມະໄລ ແລະ ແຫລມເປນິຊູເອລາ ພ້ອມດ້ວຍການສ້າງ ລະບົບເຂື່ອນຂະໜາດໃຫຍ່, ອ່າງເກັບນໍ້າ, ແລະ ຄອງເຫມືອງ.

ບົດສະເໜີໂຄງການໄດ້ອ້າງເຫດຜົນວ່າ ການປ່ຽນທິດທາງຂອງສາຍນໍ້າ ຈາກສາຍນໍ້າ ທີ່ເຫລືອໃຊ້ ໄປຫາສາຍນໍ້າທີ່ຂາດ
ນໍ້າ ຈະເພີ່ມການຂະຫຍາຍ ຕົວຂອງລະບົບຊົນລະປະທານ ແລະ ດັ່ງນັ້ນຈິ່ງເພີ່ມການຜະລິດພືດກະສິກໍາ, ຊ່ວຍຫລຸດຜ່ອນ
ໄພນໍ້າຖ້ວມ ແລະ ໄພແຫ້ງແລ້ງ ແລະ ຫລຸດຜ່ອນຄວາມບໍ່ສົມດູນການຕອບສະໜອງນໍ້າໃນພູມມິພາກ. ການວິພາກວິຈານ
ແມ່ນກ່ຽວກັບຜົນກະທົບທາງລົບຕໍ່ກັບລະບົບນິເວດວິທະຍາ, ເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມ ແລະ ການຖືກຖຽງກັນທາງວິທິທາງທີ່
ມີປະສິດທິຜົນເພື່ອແນໃສ່ການຄໍາປະກັນທາງດ້ານສະບຽງອາຫານ.

ສໍາພັນທະມິດຂອງອົງການສັງຄົມ ທີ່ນໍາພາໂດຍ ກອງທຶນອະນຸລັກທໍາມະຊາດໂລກ (WWF) ລິເລີ່ມເວທີຮ່ວມການ
ເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ໃນປີ 2003 ເພື່ອປະເມີນຜົນຢ່າງຮອບຄອບໃນດ້ານຜົນປະໂຫຍດ ແລະ ຄວາມສ່ຽງຂອງ
ໂຄງການ ພ້ອມທັງຊອກຫາທາງອອກຕໍ່ການເຊື່ອມໂຍງສາຍນໍ້າ. ຄະນະເຮັດວຽກງານໃນເບື້ອງຕົ້ນ ປະກອບມີ ອົງການ
ຈັດຕັ້ງສັງຄົມ, ຕົວແທນຈາກພາກລັດຖະບານ, ນັກການເມືອງ ແລະ ສົມມວນຊົນໄດ້ໃຊ້ເວລາ 8 ເດືອນ ໃນການເຈລະຈາ
ການສ້າງຕັ້ງເວທີ ແລະ ສະມາຊິກຂອງເວທີດັ່ງກ່າວ. 'ຄະນະກໍາມະການອົງການຈັດຕັ້ງສັງຄົມແຫ່ງຊາດ' ປະກອບມີມາຈາກ
ທຸກພາກສ່ວນທີ່ເປັນຕົວແທນໃຫ້ທັດສະນະຄວາມຄິດທີ່ແຕກຕ່າງກັນ. ຄະນະກໍາມະການດັ່ງກ່າວ ຄາດຫວັງວ່າ ຈະສ້າງ
ການອະພິປາຍໃນສາທາລະນະ, ອໍານວຍຄວາມສະດວກ ແລະ ບັບປຸງການແລກປ່ຽນຂໍ້ມູນຂ່າວສານລະຫວ່າງອົງການ
ຈັດຕັ້ງສັງຄົມ ແລະ ລັດຖະບານ, ຕອບສະໜອງຂໍ້ມູນອົງຄວາມຮູ້ ແລະ ປະສົບການໃນອາດີດຜ່ານມາ ແລະ ສ້າງ ຄວາມຮູ້
ໃຫມ່ກ່ຽວກັບໂຄງການໂດຍຜ່ານການສຶກສາຢ່າງເປັນເອກະລາດ.

ຄະນະກໍາມະການດັ່ງກ່າວໄດ້ເຮັດສໍາເລັດການເຈລະຈາໃນສາທາລະນະຕໍ່ກັບປະເດັນ ແລະ ອິດທິພົນຂອງລັດຖະບານ
ເພື່ອພິຈາ ລະນາ ຄືນໃຫມ່ລະບຽບວິທີການດໍາເນີນການ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ. ແຕ່ເຖິງແມ່ນວ່າ ການສ້າງຕັ້ງເວທີໃຊ້
ເວລາດົນນານຫລາຍກວ່າທີ່ຄາດຄິດ ຄວາມໜ້າເຊື່ອຖື ແລະ ຄວາມຖືກຕ້ອງຂອງຂະບວນການ ແມ່ນເຫັນວ່າ ສ່ວນໃຫຍ່
ເປັນຍ້ອນວ່າຄວາມຫລາກຫລາຍຂອງທັດສະນະຕ່າງໆນັ້ນໄດ້ມີຕົວແທນ ແລະ ຄວາມຮອບຄອບລະອຽດລະອໍຂອງການວິ
ເຄາະປະເດັນຕ່າງໆ³⁸

3.4.5 ພາບເຫດການຈໍາລອງ

ພາບເຫດການ ແມ່ນເລື່ອງລາວທີ່ອະພິປາຍເຖິງອະນາຄົດທີ່ອາດຈະເປັນໄປໄດ້. ສໍາລັບສະຖານະການທີ່ຊັບ
ຊ້ອນ ແມ່ນແອບແຝງໄປດ້ວຍຄວາມບໍ່ແນ່ນອນ. ດັ່ງນັ້ນ, ການສ້າງພາບເຫດການໃນເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ສາມາດຊ່ວຍ
ໃຫ້ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຄິດເຖິງວິທີການແບບໃຫມ່ ແລະ ຮຽນຮູ້ຄວາມສົນໃຈ, ຄຸນຄ່າ, ບຸລິມະສິດ, ຂໍ້ສົມມຸດ, ຂໍ້ບົກຜ່ອງ ແລະ
ທາງເລືອກທີ່ແຕກຕ່າງໃນແຕ່ລະຝ່າຍ.

ການວິເຄາະສະພາບເຫດການມີເລື່ອງກ່າວຂານຍ້ອນຄືນຫລັງໄປ ປີ 1960 ໃນດ້ານການທະຫານ ແລະ ດ້ານ
ທຸລະກິດ. ໃນຊ່ວງປະຈຸບັນນີ້ ທັງສອງຢ່າງຄື: ຄວາມກ້າວໜ້າຂອງການປ່ຽນແປງ ແລະ ຄວາມບໍ່ແນ່ນອນໄດ້ເພີ່ມສູງ
ຂຶ້ນ ໄດ້ເກີດມີຄວາມສົນໃຈໃຫມ່ຫລາຍຂຶ້ນໃນດ້ານການວິເຄາະສະພາບເຫດການ ແລະ ການວາງແຜນ.

ຫລັກການໂດຍພື້ນຖານຂອງການວາງແຜນອີງໃສ່ພາບເຫດການຈໍາລອງ ແມ່ນພະຍາຍາມເຂົ້າໃຈແນວໂນ້ມ
ຂອງອະນາຄົດທີ່ມີທາງເປັນໄປໄດ້ ເພື່ອຊ່ວຍໃຫ້ການຕັດສິນໃຈມີລັກສະນະແບບຍຸດທະສາດ ໂດຍອີງໃສ່ພື້ນຖານ ການ

ວິເຄາະທ່າແຮງຜົນທີ່ຈະເກີດຕາມມາພາຍຫລັງ. ບາງຮູບແບບ ການວິເຄາະພາບເຫດການຈຳລອງ ແມ່ນກ່ຽວຂ້ອງກັນຫລາຍທີ່ສຸດກັບຫລາຍໆເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ (ເບິ່ງບົດອະທິບາຍ 3.2).

ພາບເຫດການ ແມ່ນການແປຄວາມຫມາຍຂອງພາບເຫດການທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນປະຈຸບັນ ພ້ອມທັງພາບທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນໃນອະນາຄົດ. ສະພາບເຫດການທີ່ມີຄຸນນະພາບດີ ຄວນຈະຕ້ອງບໍ່ປ່ຽນແປງໂດຍພາຍໃນ ແລະ ອະທິບາຍເສັ້ນທາງທີ່ຈະກ້າວໄປຈາກປະຈຸບັນ ເຖິງອະນາຄົດທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນ. ໃນເມື່ອມີຂໍ້ມູນ ການສ້າງຮູບຈຳລອງທາງດ້ານປະລິມານ ເປັນວິທີທາງໜຶ່ງຂອງການສ້າງພາບເຫດການທີ່ມີລັກສະນະອະທິບາຍໄດ້ກວ້າງ ແລະ ສອດຄ່ອງກັນໂດຍສ້າງການເຊື່ອມຕໍ່ຢ່າງຈະແຈ້ງ.

' ບາງຮູບແບບ ການວິເຄາະພາບເຫດການ ແມ່ນກ່ຽວຂ້ອງກັນຫລາຍທີ່ສຸດກັບຫລາຍໆເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ'

ບົດອະທິບາຍ 3.2: ບາດກ້າວນຳໃຊ້ໃນການສ້າງພາບເຫດການຈຳລອງ

ບາດກ້າວ ທີ 1:	ກຳນົດພະລັງຂັບເຄື່ອນ ຈາກແຫລ່ງຂໍ້ມູນຕ່າງໆ: ການເມືອງ, ເສດຖະກິດ, ສັງຄົມ ຫລື ການປ່ຽນແປງທາງດ້ານລະບົບນິເວດວິທະຍາ, ການແກ້ບັນຫາທາງດ້ານວິຊາການ ແລະ ອື່ນໆ.
ບາດກ້າວ ທີ 2:	ກຳນົດປັດໃຈລ່ວງໜ້າ ປະເມີນວ່າແມ່ນຫຍັງທີ່ຈະຫລືກລ້ຽງບໍ່ໄດ້ໃນອະນາຄົດ
ບາດກ້າວ ທີ 3:	ກຳນົດຄວາມບໍ່ແນ່ນອນທີ່ສຳຄັນ ປະເມີນຜົນເບິ່ງ ຂົງເຂດເຫລົ່ານັ້ນ ບ່ອນທີ່ອະນາຄົດທີ່ຍັງບໍ່ທັນແນ່ນອນ ຊຶ່ງສາມາດຈັດບຸລິມະສິດອີງໃສ່ຄວາມສຳຄັນ ແລະ ລະດັບຄວາມບໍ່ແນ່ນອນ.
ບາດກ້າວ ທີ 4:	ສ້າງພາບເຫດການຈຳລອງ ຕາມເລື່ອງລາວຂໍ້ມູນທີ່ມີຢູ່ ຈັດລຳດັບທາງເລືອກອະນາຄົດທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນ
ບາດກ້າວ ທີ 5:	ປະເມີນຜົນພາບເຫດການຈຳລອງຕ່າງໆທີ່ເກີດຂຶ້ນ ໃນເລື່ອງປະເດັນ, ອົງການຈັດຕັ້ງ, ສະຖານທີ່ ຫລື ຂະແໜງການກ່ຽວຂ້ອງ
ບາດກ້າວ ທີ 6:	ກຳນົດ ແລະ ນຳໃຊ້ຕົວຊີ້ວັດ ສາມາດປະເມີນໄປຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ ແລະ ປັບປຸງໄດ້.

ຮູບແບບ ແລະ ການກຳນົດແຕ່ລະເຫດການສາມາດທົດລອງຕາມຄວາມຄິດປະດິດສ້າງ. ຕົວຢ່າງ: ໂຄງການອ່າງນ້ຳ ຈໍເຈຍ ໃນອະນາຄົດ ສະຫລຸບຄວາມຮູ້ທັງໝົດຂອງຊ່ຽວຊານ ແລະ ຄວາມຄິດຕ່າງໆຂອງຊຸມຊົນທີ່ປະກອບໃສ່ ເພື່ອສ້າງເຄື່ອງມື ແລະ ເກມ ສຳລັບການຄົ້ນຄວ້າສຳຫລວດພາບເຫດການຈຳລອງອ່າງນ້ຳໃນຝັ່ງທະເລຕາເວັນຕົກ ປະເທດ ການາດາ. ການວາງພາບວິໄສທັດ ແມ່ນນຳໃຊ້ທົ່ວໆໄປ ໃນການສ້າງພາບເຫດການຈຳລອງ ແລະ ການຕັດສິນໃຈ, ເຊັ່ນຕົວຢ່າງ ໂດຍຜູ້ກຳນົດນະໂຍບາຍ ແລະ ສະຫະພັນຊາວໜຸ່ມ ເອີຣົບ39, ແລະ ໃຊ້ມາເປັນເວລາດົນນານມາແລ້ວໂດຍປະຊາຊົນພື້ນເມືອງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການແບ່ງປັນນ້ຳ ໃນພູສູງ ອາດລັດສ ແລະ ທະເລຊາຍ ເນເກັບ.

ການຫລິ້ນເກມສະແດງບົດບາດ ສາມາດຊ່ວຍໃຫ້ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມສຶກສາທັດສະນະຄວາມຄິດຂອງກັນ ແລະ ກັນ ຕໍ່ກັບທາງເລືອກການຄຸ້ມຄອງຈັດສັນນ້ຳ. ກໍລະນີຕົວຢ່າງ 3.7 ແນະນຳ ຄູ່ມືການສ້າງພາບຈຳລອງ ທີ່ປະກອບມີ ເກມຫລິ້ນ ກັບຮູບແບບຈຳລອງໃນຄອມພິວເຕີ ເພື່ອສຳຫລວດພາບເຫດການຈຳລອງຕ່າງໆ.

'ການວາງພາບວິໄສທັດ ແມ່ນນຳໃຊ້ທົ່ວໆໄປໃນການສ້າງພາບເຫດການຈຳລອງ ແລະ ການຕັດສິນໃຈ'

ກໍລະນີ 3.7 : ຄູ່ມື ການສ້າງພາບເຫດການຈຳລອງ

ບໍ່ມີ ການສ້າງຮູບແບບຈຳລອງປະກອບດ້ວຍ ເກມຫລິ້ນຕ່າງໆ ກັບຮູບພາບຈຳລອງຕ່າງໆໃນຄອມພິວເຕີ ເພື່ອ ອຳນວຍຄວາມສະດວກໃນການຮຽນຮູ້ ແລະ ສຶກສາ ພາບເຫດການແຕ່ລະຢ່າງ ທີ່ສາມາດຊ່ວຍເປັນບ່ອນອ້າງອີງໃນການ ຕັດສິນໃຈ.

ວິທີການນີ້ ແມ່ນໄດ້ນຳໃຊ້ເປັນທີ່ສຳເລັດມາແລ້ວ ໃນການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງ ລະຫວ່າງຊາວບ້ານດ້ວຍກັນ ໃນການແບ່ງປັນ ນ້ຳ ເພື່ອຊົນລະປະທານໃນການຜະລິດເຂົ້າ ໃນປະເທດ ບູຖານ ແລະ ໄທ. ຊາວກະສິກອນໃນເຂດອ່າງໂຕ່ງ ລິງມູເຕ ຈຸ ໃນ ປະເທດ ບູຖານ ໄດ້ພາກັນຫລິ້ນເກມ ຕາມແຕ່ລະຊ່ວງ ເພື່ອເບິ່ງຜົນໄດ້ຮັບຕ່າງໆຂອງ ຍຸດທະສາດການແບ່ງປັນນ້ຳ ຕາມ ເຫດການຕ່າງໆ ໃນຂະນະທີ່ນຳໃຊ້ພາຍໃນບ້ານ ແລະ ລະຫວ່າງບ້ານ. ການແລກປ່ຽນບົດບາດ ແມ່ນມີປະສິດທິຜົນເປັນພິ ເສດ ໃນການສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈຮ່ວມກັນລະຫວ່າງ ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ ຕໍ່ກັບສະຖານະພາບຕ່າງໆ ຂອງແຕ່ລະຝ່າຍ.

ຮູບຈຳລອງທີ່ສ້າງຂຶ້ນດ້ວຍຄອມພິວເຕີ ສາມາດສະແດງໃຫ້ເຫັນ ພາບຈຳລອງສະພາບຂອງເຫດການຕ່າງໆໄດ້ຢ່າງວ່ອງ ໄວໃນດ້ານຫລັກການ ແບ່ງປັນນ້ຳ. ມັນສາມາດກວດສອບໃຫ້ເຫັນການພົວພັນກັນຂອງຜູ້ປະຕິບັດ ຫລື ຕົວແທນຕ່າງໆ ແລະ ການພົວພັນຊຶ່ງກັນແລະກັນລະຫວ່າງຜູ້ປະຕິບັດເຫລົ່ານັ້ນ ແລະ ການແບ່ງປັນຊັບພະຍາກອນນັ້ນ. ມັກຄີຄວາວິໃຈ ແລະ ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ ສາມາດສົນທະນາປຶກສາຫາລືຕໍ່ຜົນໄດ້ຮັບ ຕາມລັກສະນະຂອງພາບຈຳລອງເຫດການຕ່າງໆ ແລະ ພ້ອມ ທັງປັບຮູບແບບຈຳລອງ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ພາບເຫດການນັ້ນ ສະທ້ອນເຖິງ ສະພາບຕົວຈິງໃນພາກພື້ນດິນ.

ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມໄດ້ຫລິ້ນເກມໃນເບື້ອງຕົ້ນ ແມ່ນເຫມືອນກັບເປັນການຝຶກຫັດ ແລະ ໃນບໍ່ຊ້າເຂົາກໍ່ຮັບຮູ້ອຳນາດຂອງເຄື່ອງມືໃນ ການວິເຄາະປະເດັນທີ່ຊັບຊ້ອນຮ່ວມກັນ. ການສົນທະນາ ເກມແຕ່ລະໄລຍະໄດ້ພິຈາລະນາຢ່າງທີ່ຖ້ວນ ນັບແຕ່ການສ້າງ ຈຳລອງ ເຖິງສະພາບການຕົວຈິງ. ຊາວບ້ານໃນປະເທດ ບູຖານ ໄດ້ລວບລວມ ຜົນຂອງການປຶກສາຫາລື ແລະ ສ້າງຂໍ້ຕົກຕິງ ທີ່ເປັນທາງການ ໃນການແບ່ງປັນນ້ຳ ທີ່ມີຄວາມຍຸດຕິທຳຫລາຍຂຶ້ນ ລວມທັງການສ້າງຄະນະກຳມະການຄຸ້ມຄອງນ້ຳ ແລະ ຂັ້ນຕອນຕ່າງໆ ເພື່ອສ້າງລະບົບການ ແລະ ວິທີການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ⁴⁰.

ກໍລະນີ 3.8: ພາບເຫດການຈຳລອງໃນການປະເມີນລະບົບນິເວດວິທະຍາສະຫະສະວັດ

ການປະເມີນລະບົບນິເວດວິທະຍາສະຫັດສະວັດ⁴¹ ແມ່ນປະເມີນຜົນເຫດການທີ່ຈະເກີດຕາມມາຂອງການປ່ຽນແປງທາງ ດ້ານລະບົບນິເວດວິທະຍາ ຕໍ່ຄວາມສະຫວັດດີພາບຂອງມະນຸດ. ແຕ່ປີ 2001-2005, ການປະເມີນຜົນດັ່ງກ່າວ ໄດ້ຮ່ວມ ເອົາບັນດານັກຊ່ວງຊານໃນທົ່ວໂລກ ຫລາຍກວ່າ 1,360 ຄົນ . ຜົນໄດ້ຮັບຂອງການປະເມີນຜົນ ເປີດເຜີຍໃຫ້ເຫັນ ການຕີ ລາຄາທີ່ມີລັກສະນະວິທະຍາສາດ ແລະ ສິລະປະ ຂອງເງື່ອນໄຂ ແລະ ແນວໂນ້ມການປ່ຽນແປງລະບົບນິເວດວິທະຍາຂອງ ໂລກ ແລະ ການບໍລິການຕ່າງໆທີ່ທຳມະຊາດນັ້ນສ້າງໃຫ້ ພ້ອມທັງກຳນົດພື້ນຖານທາງວິທະຍາສາດສຳລັບການລົງມື ປະຕິບັດ ເພື່ອຮັກສາ ແລະ ນຳໃຊ້ທຳມະຊາດໃຫ້ມີຄວາມຍືນຍົງ.

ຄະນະສ້າງພາບຈຳລອງຂອງການປະເມີນລະບົບນິເວດວິທະຍາສະຫັດສະວັດ ໄດ້ພິຈາລະນາການສ້າງພາບເຫດການ ຈຳລອງ ໃຫ້ເປັນເຄື່ອງສຳຄັນໃນການສຳຫລວດຄວາມເປັນໄປໄດ້ ຂອງສະພາບການຕ່າງໆທີ່ອາດຈະເກີດຂຶ້ນໃນອະນາຄົດ ທີ່ບໍ່ສາມາດຄາດຄະເນໄດ້ ໂດຍການອະທິບາຍທີ່ອີງໃສ່ແນວໂນ້ມໃນອາດີດ ແລະ ປະຈຸບັນ.

ຄຽງຄູ່ກັນນັ້ນ ການປະເມີນລະບົບນິເວດວິທະຍາສະຫັດສະວັດ ຍັງໄດ້ພິຈາລະນາ ແນວໂນ້ມການວິວັດທະນາການຂອງ ການບໍລິການໂດຍລະບົບນິເວດວິທະຍາທຳມະຊາດຕະຫລອດຊ່ວງສັດຕະວັດທີ 21 ໂດຍການສ້າງພາບເຫດການຈຳລອງ ຂຶ້ນ 4 ແບບ ເພື່ອສຶກສາເບິ່ງການປ່ຽນແປງທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນໄດ້ໃນອະນາຄົດ ຕໍ່ກັບ ຕົວຂັບເຄື່ອນ, ລະບົບນິເວດວິທະຍາ, ການ ບໍລິການຂອງລະບົບນິເວດ ແລະ ສະຫວັດດີພາບຂອງມະນຸດ ເຊັ່ນ:

- ພາບເຫດການໃນທົ່ວໂລກ ວາດພາບໃຫ້ເຫັນການເຊື່ອມໂຍງກັນຂອງສັງຄົມໃນທົ່ວໂລກ ຊຶ່ງໃນສະພາບການຕະຫລາດ ໂລກໄດ້ພັດທະນາດີແລ້ວ ແລະ ໂລກມີລະດັບການຮ່ວມມືກັນສູງ.

- ພາບເຫດການຕາມລຳດັບເລີ່ມຈາກຈຸດແຂງ ກວດສອບເບິ່ງໂລກໄດ້ຈັດໃນລະດັບພູມິພາກ ແລະ ມີການຖືກຕັດແບ່ງອອກເປັນສ່ວນໆ ທີ່ມີການຄອບຄອງມາກ່ອນ ດ້ວຍການປົກປັກຮັກສາ ແລະ ປ້ອງກັນໄພໄດ້ດີ.
- ພາບເຫດການທີ່ຖືກປ່ຽນແປງ ວິເຄາະໃຫ້ເຫັນໂລກທີ່ຖືກຕັດແຍກເປັນສ່ວນໆຈາກສະຖາບັນຂອງໂລກທີ່ເປັນໜ້າເຊື່ອຖື, ຊຶ່ງໃນນັ້ນຍຸດທະສາດການຄຸ້ມຄອງລະບົບນິເວດວິທະຍາທ້ອງຖິ່ນມີການວິວັດທະນາການ ແລະ ຮັບຮອງເອົາໂດຍສະຖາບັນທ້ອງຖິ່ນທີ່ເຂັ້ມແຂງ.
- ພາບເຫດການສວນຄົວເຕັກໂນໂລຊີ ທີ່ມີລັກສະນະທີ່ໂລກມີການເຊື່ອມໂຍງຕິດຕໍ່ເຂົ້າກັນບິນພື້ນຖານຄວາມແຂງແກ່ນທາງດ້ານເຕັກໂນໂລຊີ ແລະ ລະບົບນິເວດວິທະຍາມີການຈັດສັນ ແລະ ປັບຕາມລະບົບວິສະວະກຳ ເພື່ອຕອບສະໜອງການບໍລິການ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດຕ່າງໆທີ່ຈຳເປັນ. ດິນທາມ ແລະ ນ້ຳ ເປັນພາກສ່ວນໜຶ່ງທີ່ສຳຄັນ ໃນການປະເມີນຜົນຊຸດນີ້ ແລະ ຂໍ້ຄວາມເຫດຜົນຕ່າງໆກໍ່ໄດ້ນຳໃຊ້ມາແລ້ວໂດຍຜູ້ກຳນົດນະໂຍບາຍ. ຕົວຢ່າງ: ການບັນທຶກ ແລະ ການສຶກສາສຳຫລວດ ການຕັດສິນໃຈໃນດ້ານນະໂຍບາຍ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການພິຈາລະນາທາງເລືອກ ລະຫວ່າງການຜະລິດກະສິກຳ ແລະ ຄູນນະພາບຂອງນ້ຳ, ການນຳໃຊ້ດິນ ແລະ ຊີວະນາໆພັນ, ການນຳໃຊ້ນ້ຳ ແລະ ຊີວະນາໆພັນນ້ຳ ແລະ ການນຳໃຊ້ນ້ຳເພື່ອຂົນລະປະທານ ແລະ ການຜະລິດກະສິກຳໃນອະນາຄົດ.

3.4.6 ການເລືອກເຟັ້ນນຳໃຊ້ເຄື່ອງມື

ເຄື່ອງມືຫລາຍໆຢ່າງທີ່ສົ່ງເສີມການເຈລະຈາກ່ຽວຂ້ອງກັບນ້ຳ ລວມມີວິທີການວິເຄາະຄູ່ຮ່ວມງານດັ່ງທີ່ໄດ້ສະເໜີມາແລ້ວ, ການປະເມີນຜົນຢ່າງຮອບຄອບ ແລະ ການສ້າງພາບເຫດການຈຳລອງ. ສ່ວນວ່າເຄື່ອງມືປະເພດອື່ນໆ ແມ່ນໄດ້ຄົ້ນຄວ້າ ແລະ ປະກອບໃສ່ໃນບົ່ມຄູ່ມື ການເຈລະຈາ ເຊັ່ນ: ການໄຫລວຽນ, ການຈ່າຍ, ການແບ່ງປັນ ແລະ ລະບຽບ.⁴²

ການໄຫລວຽນ ແນະນຳໃຫ້ຜູ້ໃຊ້ ຮູ້ຈັກຄວາມຈຳເປັນຂອງການໄຫລວຽນຂອງສະພາບແວດລ້ອມ. ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ 'ການໄຫລວຽນທາງດ້ານສະພາບແວດລ້ອມ' ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ສ້າງລະບົບການຄຸ້ມຄອງການໄຫລຂອງນ້ຳ ທີ່ຄຳນຶງເຖິງຄວາມຕ້ອງການຂອງລະບົບນິເວດວິທະຍາ ໃນຂະນະທີ່ພະຍາຍາມສ້າງຄວາມພໍໃຈຕໍ່ຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການທາງເສດຖະກິດ ແລະ ສັງຄົມ (ເບິ່ງ ກໍລະນີ 3.9). ບົ່ມ ການໄຫລວຽນ ໄດ້ຄົ້ນຄວ້າລິງເລີກວ່າ ສັງຄົມກຳນົດແນວໃດຕໍ່ຄວາມຈຳເປັນຂອງການໄຫລວຽນ ແລະ ການປັບປຸງແກ້ໄຂ ເພື່ອຈຳເປັນ ໃນການອອກແບບພື້ນຖານໂຄງລ່າງ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ, ການເງິນ ແລະ ສິ່ງຈູງໃຈ, ນະໂຍບາຍ ແລະ ກອບຂອງກົດໝາຍ, ແລະ ຄວາມຈຳເປັນໃນການຮັກສາພະລັງຂັບເຄື່ອນທາງດ້ານການເມືອງ. ວຽກກ່ຽວກັບການໄຫລວຽນທາງດ້ານສະພາບແວດລ້ອມ ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ມີການປະສົມປະສານຂົງເຂດວິຊາຮຽນຕ່າງໆເຂົ້າກັນ ເຊັ່ນ: ວິສາວະກຳສາດ, ກົດໝາຍ, ນິເວດວິທະຍາ, ເສດຖະກິດ, ອຸທິກກະສາດ, ວິທະຍາສາດການເມືອງ ແລະ ສື່ສານ. ການໃຊ້ເວທີຮ່ວມການເຈລະຈາ ເປັນວິທີການທີ່ເໝາະສົມໃນການແຈ້ງໃຫ້ການເຈລະຈາ ແລະ ການຕັດສິນໃຈ ທີ່ວ່າມະນຸດຈະແຊກແຊງໄດ້ແນວໃດໃນການຄຸ້ມຄອງການໄຫລວຽນໃນທຳມະຊາດ.

ກໍລະນີ: 3.9: ເຈລະຈາການໄຫລວຽນຂອງສະພາບແວດລ້ອມ ໃນອ່າງໂຕ່ງນ້ຳ ເຊເນການ

ການຮ່ວມມືລະດັບສາກົນຕາມແລວຊາຍແດນ ໃນອ່າງນ້ຳ ເຊເນການ ແມ່ນນຳພາໂດຍ ອົງການພັດທະນາອ່າງໂຕ່ງເຊເນການ ທີ່ຕອບສະໜອງເວທີຮ່ວມ ໂດຍ ມາລີ, ມາວຣິຕ໌ເນຍ, ແລະ ເຊເນການ (ປະຈຸບັນນີ້ ແມ່ນ ເຂດຍອດນ້ຳ ກິເນ) ເພື່ອແກ້ໄຂສິ່ງທີ່ທ້າຍຕ່າງໆຂອງການພັດທະນາ ໃນຂະນະທີ່ກຳລັງດຳເນີນການຄຸ້ມຄອງແຫລ່ງຊັບພະຍາກອນນ້ຳແບບປະສົມປະສານ.

ໃນປີ 2002 ປະເທດສະມາຊິກອົງການ ຮັບຮອງເອົາກົດບັນຍັດກ່ຽວກັບອ່າງນໍ້າດັ່ງກ່າວເປັນຄັ້ງທໍາອິດ ໃນເຂດຍ່ອຍ ທະເລ ຊາຍສະຮາລາ ອາຟຣິກາ, ຊຶ່ງໄດ້ລິເລີ່ມມາກ່ອນແລ້ວໃນປີ 2000 ໂດຍການສ້າງ ເວທີສັງເກດການດ້ານສະພາບແວດ ລ້ອມ ເພື່ອຮັບຜິດຊອບໃນການກວດກາຕິດຕາມສະພາບສິ່ງແວດລ້ອມໃນເຂດອ່າງ ແລະ ຜົນກະທົບຕ່າງໆທີ່ອາດເກີດ ຂຶ້ນຈາກການພັດທະນາ. ກົດບັນຍັດ ແລະ ເວທີສັງເກດການ ແມ່ນເປັນຜົນລວມຍອດຂອງຂະບວນການໃຊ້ເວລາ 2 ທົດສະ ວັດ ໂດຍຜ່ານການສຶກສາ ແລະ ການໂຕ້ວາທີ ຕ່າງໆ ເພື່ອຊອກຫາວິທີທາງທີ່ດີທີ່ສຸດໃນການຄຸ້ມຄອງນໍ້າ ແລະ ການ ລົງທຶນໃນດ້ານໂຄງການພື້ນຖານໂຄງລ່າງກ່ຽວກັບນໍ້າທີ່ຈໍາເປັນ.

ຈຸດປະສົງຫຼັກຂອງກົດບັນຍັດແມ່ນເພື່ອເຮັດໃຫ້ການແບ່ງປັນນໍ້າ ໃນສາຍນໍ້າ ເຊເນການ ລະຫວ່າງຂະແໜງການຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ການນໍາໃຊ້ນໍ້າໃນຄົວເຮືອນ, ນໍ້າປະປາສະຫນອງຕົວເມືອງ ແລະ ຊົນນະບົດ, ຊົນລະປະທານ ແລະ ການກະເສດ, ການຜະລິດໄຟຟ້າ, ການເດີນເຮືອ, ການປະມົງ ໃນຂະນະທີ່ຈະຕ້ອງຈໍາກັດການໂຫລງນໍ້າໃຫ້ໜ້ອຍທີ່ສຸດ ແລະ ເລື່ອງລາວອື່ນໆກ່ຽວກັບດ້ານສະພາບແວດລ້ອມ. ນອກຈາກນັ້ນ, ຍັງຮ່ວມສ້າງຂະບວນການອະນຸມັດໂຄງການທີ່ຈະເກີດ ຂຶ້ນໃໝ່ ຊຶ່ງອາດຈະລົງຜົນກະທົບຕໍ່ຂະແໜງການຕ່າງໆ ອີງໃສ່ການຕອບສະຫນອງຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ແລະ ການປຶກສາ ຫາລືກັບພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງຕ່າງໆທີ່ອາໄສຕາມແຄມນໍ້າ ຊຶ່ງລວມທັງຜູ້ນໍາໃຊ້ນໍ້າ.

ກົດບັນຍັດໄດ້ສະຫລຸບຮວມເອົາ ຜົນຂອງການວິເຄາະລະອຽດ ຕໍ່ຜົນກະທົບຂອງເຂື່ອນ ໄດອະມາ ແລະ ມານັນຕາລີ ແລະ ການຄົ້ນຄວ້າທາງເລືອກສໍາລັບການດໍາເນີນຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຂອງພວກເຂົາໃນປະຈຸບັນ. ການສຶກສາໄດ້ເປີດເຜີຍໃຫ້ເຫັນ ຜົນປະໂຫຍດທີ່ຈະໄດ້ຮັບ ຢ່າງກວ້າງຂວາງຕໍ່ກັບລະບົບນໍ້າຖ້ວມ ຕາມທໍາມະຊາດ ໃນດ້ານຕ່າງໆຂອງດິນທາມ, ການປະ ມົງ, ການກະເສດ, ລ້ຽງສັດ, ປ່າໄມ້ ແລະ ນໍ້າໄຕ້ດິນ ຊຶ່ງຜົນປະໂຫຍດຕ່າງໆເຫລົ່ານັ້ນໄດ້ເປັນບັດໃຈສໍາຄັນກ່ຽວຂ້ອງ ກັບການດໍາເນີນກິດຈະການເຂື່ອນ ແລະ ການວາງແຜນການພັດທະນາໃນອະນາຄົດ. ສິ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ ເຫັນວ່າເປັນສິ່ງຈໍາເປັນ ພິເສດ ເພາະເນື່ອງຈາກວ່າສ່ວນໃຫຍ່ຂອງຜູ້ທີ່ຖືກຜົນກະທົບອາໄສຊີວິດພະຍາກອນທໍາມະຊາດທີ່ເພິ່ງພານໍ້າ (ການກະເສດ ແບບພື້ນເມືອງ, ການປະມົງ, ລ້ຽງສັດ, ການນໍາໃຊ້ຜະລິດຕະພັນປ່າໄມ້ ແລະ ດິນທາມ).

ດ້ວຍເຫດຜົນທີ່ກ່າວມານັ້ນ, ກົດບັນຍັດກ່ຽວກັບນໍ້າ ຈະລວມເອົາຂໍ້ກຳນົດຕ່າງໆສະເພາະ ເພື່ອປ່ອຍນໍ້າອອກຈາກເຂື່ອນ ເພື່ອຮັກສາທັງພຽງນໍ້າຖ້ວມ ແລະ ເຮັດໃຫ້ເກີດນໍ້າຖ້ວມຕາມຮອບວຽນປະຈໍາປີ ໂດຍຄຳນຶງເຖິງຄຸນຄ່າຂອງລະບົບເວດ ວິທະຍາທັງພຽງນໍ້າຖ້ວມ ແລະ ຍຸດທະສາດການດໍາລົງຊີວິດແບບພື້ນບ້ານໃນເຂດທ້ອງຖິ່ນ.⁴³

“ຂໍ້ສະເໜີແນະທີ່ໃຊ້ການໄດ້ເພື່ອກ້າວໄປສູ່ການປະຕິບັດຕົວຈິງ ຈະເປັນສິ່ງທີ່ຕ້ອງໄດ້ຊອກສະແຫວງຫາ”

3.4.7 ຂໍ້ສະເໜີແນະສໍາລັບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ

ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຈະຕ້ອງຕອບສະຫນອງຂໍ້ສະເໜີແນະທີ່ມີເຫດຜົນດີ. ເຖິງແມ່ນວ່າ ການ ປຶກສາຫາລື ບໍ່ສາມາດບັນລຸຄວາມເປັນເອກະສັນໄດ້ຕາມຈຸດປະສົງ, ສິ່ງທີ່ສໍາຄັນທີ່ສຸດກໍ່ຄືຈະຕ້ອງຊອກສະແຫວງຫາ ຂໍ້ ສະເໜີແນະທີ່ສາມາດໃຊ້ການໄດ້ ເພື່ອສົ່ງເສີມໃຫ້ວຽກງານກ້າວໄປສູ່ການປະຕິບັດຕົວຈິງ, ຖ້າບໍ່ດັ່ງນັ້ນ ການພິຈາ ລະຈາກໍ່ຈະຈົບລົງໂດຍບໍ່ມີທັງຢັ້ງຢືນທີ່ຈະຫລາຍກວ່າຄຳວ່າ ການສົນທະນາເປັນທີ່ໜ້າສົນໃຈ. ຖ້າຖືກມອບອໍານາດໃຫ້ພຽງພໍ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາອາດຈະເປັນຜູ້ຕັດສິນ ແລະປະຕິບັດຂໍ້ຕັດສິນຕ່າງໆນັ້ນ ແຕ່ທັງນີ້ກໍ່ແມ່ນຂຶ້ນຢູ່ກັບໜ້າທີ່ຖືກມອບ ຫມາຍ.

ອະນຸກຳມະການໂລກວ່າດ້ວຍການສ້າງເຂື່ອນ (ເບິ່ງກໍລະນີ 3.10) ເປັນຕົວຢ່າງໜຶ່ງຂອງເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ຂອງຫລາຍຝ່າຍທີ່ໃຫ້ຄຳສະເໜີແນະຢ່າງກວ້າງຂວາງ ໂດຍທີ່ເຈົ້າໜ້າທີ່ກ່ຽວຂ້ອງບໍ່ມີຄຳຈົມວ່າໃດໆທັງນັ້ນ.

ກໍລະນີ 3.10: ອະນຸກຳມະການໂລກວ່າດ້ວຍການສ້າງເຂື່ອນ

ຢ່າວາງແຜນ, ສ້າງ, ປະທັວງ, ບົດໜ້າທີ່ຕໍາແໜ່ງ, ສະເໜີ, ຄັດຄ້ານ ຫລື ບົກສາຫາລືກ່ຽວກັບເຂື່ອນ ໂດຍປະສາ ຈາກອະນຸກຳມະການໂລກວ່າດ້ວຍການສ້າງເຂື່ອນ. ໃນປີ 2000 ໃນທົ່ວໂລກໄດ້ສ້າງເຂື່ອນຂະໜາດໃຫຍ່ຂຶ້ນ 45 ແຫ່ງ ເພື່ອຊົມລະປະທານປູກພືດ 1/3, ສ້າງພະລັງງານໄຟຟ້າ 1/5 ຄວບຄຸມນ້ຳຖວ້ມ ໃນຊ່ວງລະດູຝົນ ແລະ ຮັກສານ້ຳໄວ້ໃນ ຍາມລະດູແລ້ງ. ໃນສັດຕະວັດທີ່ຜ່ານມານີ້ ເຂື່ອນຂະໜາດໃຫຍ່ຕ່າງໆໄດ້ທຳລາຍລະບົບນິເວດວິທະຍາທາລາຍກວ່າເຄິ່ງ ຫນຶ່ງຂອງສາຍນ້ຳໃນໂລກ, ອົບພະຍົບຄົນອອກຈາກເຮືອນຊານ ບ້ານຊ່ອງທີ່ເຄີຍຢູ່ອາໄສ ຫລາຍກວ່າ 40 ລ້ານຄົນ ແລະ ປະປ່ອຍໃຫ້ປະເທດຊາດແບກຫາບໜີ້ສິນຢ່າງລົ້ນເຫລືອ (ບົດລາຍງານຂອງອະນຸກຳມະການໂລກວ່າດ້ວຍການສ້າງ ເຂື່ອນ).

ອະນຸກຳມະການໂລກວ່າດ້ວຍການສ້າງເຂື່ອນ ເປັນເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍທີ່ມີຄວາມຫມາຍສູງ ທີ່ກໍ່ເກີດ ຂຶ້ນມາຍ້ອນຄຳວິພາກວິຈານຂອງສາທາລະນະກ່ຽວກັບເຂື່ອນໄດ້ເພີ່ມທະວີຂຶ້ນສູງ, ໂດຍມີເປົ້າຫມາຍແນໃສ່ປະຕິບັດ ການພິຈາລະນາຄົນໃຫມ່ ຢ່າງເປັນເອກະລາດ ແລະ ໜັກແໜ້ນ ຕໍ່ກັບປະສິດທິຜົນຂອງ ການສ້າງເຂື່ອນຂະໜາດໃຫຍ່, ເພື່ອປະເມີນຜົນທາງເລືອກ ແລະ ສະເໜີແນະນຳສະເພາະ ສຳລັບການຕັດສິນໃຈໃນອະນາຄົດ. ອະນຸກຳມະການໂລກວ່າ ດ້ວຍການສ້າງເຂື່ອນ ໄດ້ພະຍາຍາມດຳເນີນຂະບວນ ການຮຽນຮູ້ຈາກຫລາຍໆຝ່າຍ ເພື່ອຕົກຕອງບັນຫາຕ່າງໆຢ່າງຮອບ ຄອບຖີ່ຖ້ວນ, ໃນຄະນະດັ່ງກ່າວນີ້ກໍ່ປະກອບມີພາກລັດຖະບານເຂົ້າ ຮ່ວມນຳດ້ວຍ ແຕ່ກໍ່ຖືວ່າເປັນອົງການຈັດຕັ້ງທາງ ສັງຄົມ. ມີຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຢ່າງຫລວງຫລາຍ ໃນລະດັບທ້ອງຖິ່ນ, ພູມມິພາກ ແລະ ລະດັບສາກົນ ທີ່ປະກອບມາຈາກຫລາຍໆຂະ ແໜ່ງອາຊີບ ເຊັ່ນ: ຜູ້ດຳເນີນກິດຈະການສ້າງເຂື່ອນ, ນັກເສດຖະສາດ, ນັກສັງຄົມສາດ, ນັກນິເວດວິທະຍາ, ນັກວິທະຍາສາດການເມືອງ, ແລະ ສີ່ຂ່າວຕ່າງໆ. ຂະບວນການເຈລະຈາ ກໍ່ເປັນທີ່ຍອມຮັບໃນລະດັບສາກົນ ແລະ ສາທາ ລະນາຢ່າງກວ້າງຂວາງ. ໃນຄຳສັບຂອງມັນເອງກໍ່ຫມາຍວ່າ 'ຕອບສະໜອງເວທີສະເພາະສຳລັບເຂົ້າໃຈທາງເລືອກທີ່ ຊັບຊ້ອນ ທີ່ ສັງຄົມກຳລັງປະເຊີນໜ້າ ເພື່ອຕອບສະໜອງຄວາມຕ້ອງການທາງດ້ານພະລັງງານ ແລະ ນ້ຳ'.

ອະນຸກຳມະການໂລກວ່າດ້ວຍການສ້າງເຂື່ອນ ໄດ້ສ້າງ 'ບົດລາຍງານຄວາມເປັນເອກະສັນ' ອອກມາ ເພື່ອປະກອບສ່ວນ ຊຸກຍູ້ໃນການແຈ້ງຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ແລະ ການເຈລະຈາ, ທີ່ລິເລີ່ມໂຄສະນາໃຫ້ສາທາລະນະຮັບຮູ້ ໃນປີ 2000, ໂດຍ ປຸກລະດົມການໂຕ້ວາງທີ່ໃນຫລາຍໆບັນຫາຢ່າງກວ້າງຂວາງ.⁴⁴ 'ກອບໂຄງຮ່າງການຕັດສິນໃຈຂອງ ອະນຸກຳມະການໂລກ ວ່າດ້ວຍການສ້າງເຂື່ອນ' ໄດ້ພັດທະນາຂຶ້ນມາແຕ່ດົນນານ ເພື່ອນຳໃຊ້ໃຫ້ເປັນເຄື່ອງມື ການສົ່ງເສີມ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ. ກອບຂອງການຕັດສິນໃຈດັ່ງກ່າວນີ້ ລວມມີ 3 ມາດຕະຖານຂອງໂລກ, 5 ຄຸນຄ່າຫລັກ, 5 ຈຸດສຳຄັນ ຂອງການຕັດສິນໃຈ, 7 ຂໍ້ບຸລິມະສິດແບບຍຸດທະສາດ, 33 ຫລັກການລວມນະໂຍບາຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ແລະ 26 ປຶ້ມຄູ່ມືແນະ ນຳ. ໜ້າວຽກຢ່າງຫນຶ່ງທີ່ພະຍາຍາມ ກໍ່ຄືວ່າ ຫາວິທີຮວມເອົາຄຳຊີ້ນຳຕ່າງໆເຂົ້າກັນ ແຕ່ກໍ່ຍັງເປັນສິ່ງທີ່ທ້າທາຍສຳລັບໜ້າ ທີ່ຂອງອະນຸກຳມະການໂລກ.

ພາຍຫລັງທີ່ບົດລາຍງານໄດ້ພິມເຜີຍແຜ່ອອກມາ ໄດ້ມີກິດຈະກຳຫລາຍໆຢ່າງ ທີ່ປະຕິບັດຕາມພາຍຫລັງໃນທົ່ວໂລກ ເຊັ່ນ: ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ. ການປຶກສາຫາລື ການພັດທະນາ ແລະ ການສ້າງເຂື່ອນ ໃນປະເທດ ເນປານ⁴⁵ ແມ່ນເປັນຫນຶ່ງຕົວຢ່າງ ທີ່ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຈາກພາກສ່ວນຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ທີ່ເຂົ້າມາຮວມຕົວເຂົ້າກັນ ແລະ ປະຕິບັດຮ່ວມກັນ ເປັນເວລາຫລາຍໆປີ ເພື່ອສຶກສາປະເດັນຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການສ້າງເຂື່ອນ ຕາມສະພາບການທີ່ເກີດໃນປະເທດ.

3.5 ຜົນໄດ້ຮັບ ແລະ ຜົນກະທົບ

ມີຜົນໄດ້ຮັບທີ່ເປັນຄວາມຄາດຫວັງຫລາຍໆຢ່າງ ເກີດມາຈາກເວທີຮ່ວມການເຈລະຈາ ໂດຍສາມາດນຳໄປປະ ຍຸກໃຊ້ຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ ໃນການສຶກສາ ແລະ ແກ້ໄຂເລື່ອງລາວຕ່າງໆ ພ້ອມທັງສ້າງຂະບວນການທີ່ປອດໄພ ແລະ ຍຸດຕິທຳ ດັ່ງທີ່ນຳສະເໜີຄຸນລັກສະນະທົ່ວໆໄປໃນບົດທີ່ກ່າວມາຂ້າງເທິງ.

ໃນຫລາຍໆທ້ອງຖິ່ນ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ໄດ້ກາຍເປັນຄ້າຍກັບວ່າເປັນການເຄື່ອນ ໄຫວໜ້າທີ່ ປະຈຳ, ແຕ່ໃນບາງບ່ອນເວທີຮ່ວມເຈລະຈານີ້ກໍາລັງເປັນສິ່ງໃຫມ່ໆ. ຕົວຢ່າງ ໃນປະເທດ ເປຣູ, ມັກຈະເວົ້າກັນວ່າ ເວທີ ຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ໄດ້ໃຫ້ປະສິບການ ທີ່ເປັນທາງບວກ ແລະ ບໍ່ເຄີຍມີມາກ່ອນ: ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງ ຫລາຍຝ່າຍ ເປັນກົນໄກທີ່ບໍ່ເຄີຍມີມາກ່ອນໃນປະເທດ. ໃນປະຫວັດສາດຜ່ານມາ ປະເທດເປຣູ ໄດ້ພັດທະນາວັດທະ ນະທຳ ທີ່ປະເຊີນໜ້າຕໍ່ໜ້າ ຫລາຍກວ່າທີ່ຈະອີງໃສ່ການເຈລະຈາ. ດັ່ງນັ້ນ ປະສິບການທີ່ເກີດຂຶ້ນໃນ ຢາກຸນຈິກ (Yakunchik) ສະແດງເຖິງ ‘ການຮຽນຮູ້ເພື່ອການເຈລະຈາ’ ພາຍຫລັງທີ່ມີປະເພນີເປັນເວລາດົນນານມາແລ້ວ ໃນການ ຄວບຄຸມ, ຄວາມຍິນຍອມ ແລະ ຄວາມຮຸນແຮງ’. (ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ຢາກຸນນິກ ພາຍຫລັງຄຳສັບ ແກຈາ (Quecha) ມີຄວາມໝາຍວ່າ ‘ນ້ຳຂອງພວກເຮົາ’ ໄດ້ຖືກສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນໃນທ້າຍປີ 1998 ໃນພູສູງທາງພາກກາງ ຂອງປະເທດ ເປຣູ). ນອກຈາກນັ້ນ ຍັງກ່າວອີກວ່າ: ‘ຍ້ອນຜົນຂອງການລິເລີ່ມເວທີເຈລະຈາ, ຊົນລະປະທານຈຶ່ງໄດ້ຈັດຢູ່ໃນວາລະສຳຄັນຂອງ ລະດັບພູມມີພາກ ແລະ ນຳໄປສູ່ການປົກສາຫາລື ໃນປະເດັນຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງດ້ວຍ ເຊັ່ນ: ຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງ ຕົວ ເມືອງ ກັບ ຊົນນະບົດ, ການເຈລະຈາຂັ້ນແຍ່ງ, ບັນຫາກ່ຽວຂ້ອງກັບການຄຸ້ມຄອງນ້ຳໃນທາງສະຖາບັນ ແລະ ອົງການ ຈັດຕັ້ງ ແລະ ການພັດທະນາຊົນນະບົດ. ຖ້າຈະເວົ້າອີກແບບໜຶ່ງ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ບໍ່ພຽງແຕ່ ປະກອບສ່ວນໃນການພັດທະນາໂຄງສ້າງທາງສັງຄົມໃຫມ່ ແຕ່ຍັງສົ່ງເສີມວາລະຂອງການພັດທະນາໃນລະດັບພູມມີ ພາກອີກດ້ວຍ’.

ບໍ່ມີຄວາມພະຍາຍາມໃນນີ້ທີ່ກ່າວວ່າ ທຸກໆປະສິບການຂອງເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ມີຜົນບວກທັງຫມົດ, ບົດຮຽນ ຖອດຖອນໄດ້ມີຫລາຍຢ່າງ ແລະ ມີຫລັກຖານໃນທົ່ວໂລກ ທີ່ສາມາດເຮັດໃຫ້ສະຫລຸບໄດ້ດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

- ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ສາມາດນຳໄປສູ່ການຂະຫຍາຍຕົວ ການເປັນຕົວແທນ ແລະ ການມີສ່ວນ ຮ່ວມຂອງຄູ່ຮ່ວມງານຈາກພາກສ່ວນຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ໃນການຄຸ້ມຄອງ, ເພີ່ມທ່າແຮງຄວາມຖືກຕ້ອງໃນການ ຕັດສິນໃຈຂອງສາທາລະນະ.
- ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ສາມາດໃຫ້ມາດຕາຖານການພິຈາລະນາ ເພື່ອຮັບປະກັນໄດ້ວ່າ ທັດສະ ນະຄວາມຄິດໃຫມ່ ແລະ ເກົ່າໄດ້ກວດກາຢ່າງຖີ່ຖ້ວນຕາມທາງຄວນ.
- ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ຊ່ວຍໃຫ້ຮັບຮູ້ ແລະ ເຂົ້າໃຈ ເຖິງຄວາມສຳຄັນຂອງການເພິ່ງພາອາໄສຊື່ງ ກັນ ແລະ ກັນ. ການຮຽນຮູ້ທາງສັງຄົມກ່ຽວກັບການເພິ່ງພາກັນ ຖືວ່າເປັນສິ່ງທີ່ສຳຄັນທີ່ສຸດ ໃນບັນດາຄູ່ຮ່ວມ ງານດ້ວຍກັນທີ່ຕ່າງຝ່າຍເຊື່ອວ່າ ມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນໃນດ້ານຄຸນຄ່າ, ຄວາມຕັ້ງໃຈ, ຄວາມຮັບຮູ້ ແລະ ຂໍ້ບຸລິມະ ສິດ.⁴⁶
- ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ສາມາດສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນ ຜູ້ຕາງໜ້າທີ່ເປັນຕົວແທນຂອງສະຖາບັນຕ່າງໆ, ການຊື້ແຈງຂໍ້ ຕົກລົງທີ່ມີຢູ່ໃນປະຈຸບັນ ແລະ ຄວາມຄິດເຫັນທີ່ແຕກຕ່າງກັນຂອງພາກສ່ວນຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ແລະ ທ່າແຮງ ຂອງການສ້າງຄວາມຮ່ວມມື.
- ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ສາມາດຊ່ວຍເຮັດໃຫ້ເປັນການພິຈາລະນາຮອບຄອບ ກາຍເປັນວຽກ ປະຈຳ ແລະ ເຮັດໃຫ້ປະເດັນຕ່າງໆທີ່ຊັບຊ້ອນສາມາດໄດ້ຮັບການກວດກາ ແລະ ພິຈາລະນາ
- ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ເພີ່ມຄວາມຄາດຫວັງຂອງການເຈລະຈາໄດ້ສູງຂຶ້ນ ແລະ ເປັນທີ່ຮັບຮູ້ກັນຢ່າງກວ້າງຂວາງ
- ດ້ວຍການໃຫ້ວິທີທາງໃນການພິຈາລະນາບັນຫາຢ່າງຮອບຄອບ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ສາມາດນຳພາໄປເຖິງ ການຕັດສິນໃຈ, ຂໍ້ຕົກລົງ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ທີ່ມີປະສິດທິຜົນດີຂຶ້ນ

ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ເປັນການເພີ່ມສິ່ງທີ່ມີຄຸນຄ່າ ແລະ ຮ່ວມມືກັນ ເຂົ້າໃສ່ລະບົບການຄຸ້ມຄອງ
ນໍ້າ ໃນເມື່ອເກີດມີບັນຫາຊັບຊ້ອນຂຶ້ນມາ. ດັ່ງນັ້ນ, ຈິ່ງເນັ້ນໃຫ້ເຫັນວ່າ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ຄືສ່ວນປະກອບສໍາຄັນ ທີ່ຮ່ວມ
ເຂົ້າໃສ່ຮູບແບບຕ່າງໆຂອງລະບົບການຄຸ້ມຄອງ, ມັນຈະບໍ່ແມ່ນສິ່ງທີ່ມາທົດແທນ ຫລື ສິ່ງວິເສດໃດໜຶ່ງ ແລະ ເວທີຮ່ວມ
ເຈລະຈານີ້ ມີທ່າແຮງທີ່ສາມາດນໍາໃຊ້ໃນຂົງເຂດອື່ນໆໄດ້ຢ່າງກວ້າງຂວາງ.

ການສ້າງຄວາມສໍາພັນ ລະຫວ່າງ ຂະບວນການຊອກສະແຫວງທາງການຕັດສິນໃຈ ແລະ ຂະບວນການແຈ້ງ
ການສ້າງນະໂຍບາຍ ຂອງ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ເປັນຫນ້າວຽກທີ່ມີທັກສະສູງ, ແຕ່ດ້ວຍການພິຈາລະນາບັນຫາຢ່າງຮອບ
ຄອບ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາສາມາດເກີດຄວາມເຈດຕະນາດີຕໍ່ທຸກຄົນ ໂດຍເປີດໂອກາດ ສ້າງອິດທິພົນຂອງພວກເຂົາສູງ
ຂຶ້ນ ໃນການຕັດສິນໃຈຕໍ່ກັບສິ່ງທີ່ເປັນຜົນກະທົບຕໍ່ຊີວິດຂອງຕົນ.

ພາກທີ 4 ໃຫ້ຄໍາແນະນໍາໃນເລື່ອງການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ, ຊຶ່ງມັນເປັນອົງປະກອບຢ່າງໜຶ່ງທີ່ສໍາຄັນ
ຂອງເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ແລະ ການສົ່ງເສີມການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ ກໍ່ເປັນປັດໃຈທີ່ສໍາຄັນຂອງການສ້າງສ່ວນ
ຮ່ວມແບບສ້າງສັນ, ການປັບປຸງການເຈລະຈາໃຫ້ດີຂຶ້ນ, ແລະ ກ້າວໄປສູ່ການຄຸ້ມຄອງນໍ້າ ທີ່ມີຄວາມຍຸດຕິທໍາ ແລະ ມີ
ປະສິດທິຜົນສູງ.

*“ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ຄືສ່ວນປະກອບຢ່າງໜຶ່ງ ທີ່ຮ່ວມເຂົ້າໃສ່ຮູບແບບຕ່າງໆຂອງລະບົບການຄຸ້ມຄອງ, ມັນ
ຈະບໍ່ແມ່ນສິ່ງທີ່ມາທົດແທນ ຫລື ສິ່ງວິເສດໃດໜຶ່ງ”*

ການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ

4.1 ການປັບປຸງການປະຕິບັດກ່ຽວກັບການເຈລະຈາໃຫ້ດີຂຶ້ນ

ໃນຂະນະນີ້ ການເຈລະຈາກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນນ້ຳ ໄດ້ເກີດຂຶ້ນໃນຫລາຍໆພາກຂອງໂລກ ເປັນຕົ້ນ ແມ່ນການຕັດສິນໃຈ ກ່ຽວກັບການແບ່ງປັນນ້ຳ ແລະ ມາດຕະການຕ່າງໆ ເພື່ອຮັບປະກັນໃຫ້ນ້ຳມີຄຸນນະພາບດີ ແລະ ຕອບສະໜອງພຽງພໍກັບຄວາມຕ້ອງການ. ແຕ່ການເຈລະຈາທັງຫລາຍເຫຼົ່ານີ້ ບໍ່ສາມາດບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງທີ່ມີຄວາມ ຍຸດຕິທຳ, ມີປະສິດຕິພາບ ແລະ ມີຄວາມຍືນຍົງໄດ້ໝົດ⁴⁷. ສ່ວນໜຶ່ງກໍ່ເປັນເພາະມີຫຼາຍພາກສ່ວນ ແລະ ມີການເຈລະຈາ ຫຼາຍບັນຫາ (ຫຼື ປະເດັດ) ແມ່ນກ່ຽວຂ້ອງກັບ ລະດັບຄວາມບໍ່ແນ່ນອນທາງດ້ານວິທະຍາສາດ ແລະ ວິຊາການຍັງສູງ ຊຶ່ງ ເປັນເລື່ອງຍາກໂດຍນິເສ. ສິ່ງດັ່ງກ່າວມັນຍັງສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ຫລາຍໆຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະ ພະນັກງານ ທີ່ໄດ້ເຂົ້າ ຮ່ວມ ບໍ່ໄດ້ຮູ້ເຖິງ “ວິທີການເຈລະຈາທີ່ດີທີ່ສຸດ” ເພື່ອນຳໃຊ້ໃນການອອກແບບ. ໃນບົດນີ້ຈະໃຫ້ຄຳແນະນຳ ແກ່ບັນດາ ພາກສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງໃນການເຈລະຈາກ່ຽວກັບນ້ຳ ທີ່ກຳລັງເກີດຂຶ້ນຢູ່ໃນຂະນະນີ້ ກ່ຽວກັບ ບັນດາ ຊ່ອງທາງທີ່ຫັນປ່ຽນ ວິທີການເຈລະຈາທີ່ມີລັກສະນະບໍ່ມີປະສິດຕິຜົນມາເປັນວິທີການເຈລະຈາ ທີ່ສາມາດມີແນວໂນ້ມເຮັດໃຫ້ ເກີດມີຂໍ້ຕົກລົງ ທີ່ມີລັກສະນະເຫັນດີເຫັນພ້ອມແບບເປັນເອກະສານທີ່ມີປະສິດທິພາບຫລາຍກ່ວາເກົ່າ.

ເພື່ອໃຫ້ບັນລຸການປະຕິບັດໃຫ້ດີທີ່ສຸດນັ້ນ, ຈຳເປັນຕ້ອງມີການຍົບຍົກຄຳຖາມ 6 ຂໍ້ທີ່ສຳຄັນຄື:

- 1) ເປັນຫຍັງຈຶ່ງຢາກຈະບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງກ່ຽວກັບນ້ຳທີ່ມີລັກສະນະສະເໝີພາບ ແລະ ຍືນຍົງ ?
- 2) ມີຍຸດທະສາດອັນໃດແດ່ທີ່ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມທຸກຝ່າຍ ແລະ ຜູ້ບໍລິຫານຈະນຳໃຊ້ໃນການເຈລະຈາແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງກ່ຽວ ກັບນ້ຳ ?
- 3) ເວລາໃດ ແລະ ວິທີໃດ ທີ່ວິທີການສ້າງຄວາມເຫັນດີເຫັນພ້ອມ ແບບເປັນເອກະສັນ ຄວນຈະໄດ້ມີການນຳໃຊ້ເຂົ້າ ໃນການຕັດສິນໃຈ, ການສ້າງຂໍ້ຕົກລົງ ແລະ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແບບລັກສະນະພາຄື ?
- 4) ເວລາໃດການອຳນວຍຄວາມສະດວກ ຫລື ການໄກ່ເກ່ຍ (ເຊັ່ນ: ການບໍລິການທີ່ເປັນກາງແບບມືອາຊີບ) ຈະໄດ້ຖືກ ນຳໃຊ້ ?
- 5) ມີສິ່ງໃດແດ່ທີ່ຈະໄດ້ປະຕິບັດ ເພື່ອຈັດການເຈລະຈາໃສ່ກັບການມອບໝາຍທີ່ພວກເຂົາໄດ້ຮັບ ?
- 6) ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ກ່ຽວຂ້ອງການເຈລະຈາກ່ຽວກັບນ້ຳຈະກ້າວໄປເຖິງການສ້າງຄວາມສາມາດຂອງພວກເຂົາໃນດ້ານ ການເຈລະຈາໃນທຸກເວລາດ້ວຍວິທີໃດ?

4.2 ເປັນຫຍັງການເຈລະຈາກ່ຽວກັບນ້ຳຈຶ່ງບໍ່ມັກປະສົບຜົນສຳເລັດ?

ການເຈລະຈາຫຼາຍຝ່າຍໃນເວທີສາທາລະນະຢູ່ພາຍໃນ ຫຼື ຕ່າງປະເທດ ມັກຈະບໍ່ປະສົບຜົນສຳເລັດຍ້ອນວ່າໃນ ໂຕະເຈລະຈາມີຄູ່ເຈລະຈາທີ່ບໍ່ຖືກຕ້ອງເໝາະສົມ, ຂັ້ນຕອນການເຈລະຈາບໍ່ໄດ້ມີການກະກຽມຈັດການໃຫ້ດີເທົ່າທີ່ຄວນ

ຫຼື ບໍ່ໄດ້ລວມເອົາວິທີການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດແບບປະຍຸກທີ່ສາມາດຮັບມືກັບສະພາບເງື່ອນໄຂທີ່ມີການປ່ຽນແປງ ແລະ ຄວາມບໍ່ແນ່ນອນທາງດ້ານວິທະຍາສາດ.

ໃນໂຕະເຈລະຈາທາກມີແຕ່ບັນດາເຈົ້າໜ້າທີ່ລະດັບສູງຖືກຄັດເລືອກ ແລະ ແຕ່ງຕັ້ງເຂົ້າມາ ໂດຍບໍ່ແມ່ນຕົວແທນຈາກທຸກຝ່າຍເຂົ້າຮ່ວມ , ການເຈລະຈານັ້ນຂ້ອນຂ້າງທີ່ຈະເບິ່ງຂ້າມຂໍ້ມູນທີ່ສຳຄັນ ຫຼື ສິດທິທີ່ຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍທີ່ຈຳເປັນຕໍ່ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແບບມີປະສິດທິຜົນ. ໃນຄວາມພະຍາຍາມທີ່ຈະເພີ່ມຄວາມສາມາດ ໃນການຄຸ້ມຄອງ, ຂະບວນການ ຫຼື ຂັ້ນຕອນຕ່າງໆຂອງການເຈລະຈາ ຂອງບັນດາເຈົ້າໜ້າທີ່ນັ້ນ ໂດຍປົກກະຕິແລ້ວມັກຈະຈຳກັດຈຳນວນພາກສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງເຂົ້າຮ່ວມ, ແຕ່ຖ້າມີພຽງແຕ່ເຈົ້າໜ້າທີ່ທີ່ເປັນກຳມະການທີ່ໄດ້ຮັບການແຕ່ງຕັ້ງນັ້ນມອບໝາຍເຂົ້າຮ່ວມພິຈາລະນາບັນຫາໃດໜຶ່ງ, ສາມາດຊຶກເຫຼົ່ານັ້ນແນ່ນອນວ່າບໍ່ສາມາດຈະເອົາໃຈໃສ່ໝົດທຸກດ້ານຂອງການພິຈາລະນາທີ່ມີລັກສະນະວິຊາການ ແລະ ວິທະຍາສາດ ຕະຫຼອດເຖິງບົດຮຽນ ຈາກການປະຕິບັດຕົວຈິງ. ຖ້າທາກມີພຽງແຕ່ນັກວິຊາການເທົ່ານັ້ນເຊັ່ນ: ເຈົ້າໜ້າທີ່ວິຊາການທີ່ຖືກແຕ່ງຕັ້ງມາ ເຂົ້າຮ່ວມຈະເຮັດໃຫ້ບັນດາຂໍ້ຕົກລົງຕ່າງໆກໍ່ຈະບໍ່ມີເນື້ອໃນພຽງພໍຕໍ່ການພິຈາລະນາທາງດ້ານການເມືອງຢູ່ໃນທ້ອງຖິ່ນ. ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມເຈລະຈາຈະລວມມີກຸ່ມທີ່ໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນ, ຕົວແທນຊຸມຊົນ, ນັກທຸລະກິດ ແລະ ບັນດາຜູ້ຊ່ຽວຊານທາງດ້ານວິທະຍາສາດ ຊຶ່ງທັງໝົດມີຄວາມຊຳນານ ຫຼື ຄວາມຮູ້ພື້ນຖານແລະສະພາບທາງດ້ານການເມືອງທີ່ເປັນສິ່ງສຳຄັນການສ້າງຂໍ້ຕົກລົງແລະນະໂຍບາຍຕ່າງໆໃຫ້ເປັນຮູບປະທຳທີ່ມີລັກສະນະເໝາະສົມ. ນອກຈາກນັ້ນບັນດາຜູ້ໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດທັງໝົດບໍ່ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມໃນການສ້າງຂໍ້ຕົກລົງ ກ່ຽວກັບນ້ຳຮ່ວມກັນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກໍ່ຈະມີຄ່າໃຊ້ຈ່າຍຫຼາຍແລະຫຍຸ້ງຍາກເຊັ່ນ: ກຸ່ມທີ່ບໍ່ເພິ່ງພໍໃຈອາດຈະຂັດຂວາງຕໍ່ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ໃນຮູບແບບຕ່າງໆນາໆຫຼືເພີ່ມທະວີຕໍ່ການຂັດຄ້ານຕໍ່ສິ່ງທີ່ໄດ້ຮັບການຕັດສິນໃຈແລ້ວນັ້ນ (ຕົວຢ່າງ ໃຫ້ເບິ່ງກໍລະນີ 4.2 ກ່ຽວກັບນ້ຳບຶງເອເວີເກຣດຂອງລັດຟໍລິດາສະຫາລັດອາເມລິກາ). ດັ່ງນັ້ນ, ເມື່ອທຸກໆພາກສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມໃນໂຕະເຈລະຈາຈຶ່ງສາມາດເຮັດໃຫ້ຂໍ້ຕົກລົງບັນລຸຜົນໄດ້ຢ່າງຖືກຕ້ອງເໝາະສົມແລະໄດ້ຮັບຄວາມໜ້າເຊື່ອຖືເພື່ອສອດຄ່ອງກັບລະບອບການເມືອງຢ່າງສະໝັກໃຈ

“ ການເຈລະຈາຫຼາຍຝ່າຍໃນເວທີສາທາລະນະມັກຈະບໍ່ປະສິດທິສຳເລັດ ຍ້ອນວ່າໃນໂຕະເຈລະຈາມີຄູ່ຮ່ວມບໍ່ເໝາະສົມ”

ການເຈລະຈາກ່ຽວກັບນ້ຳສ່ວນຫຼາຍຕ້ອງພິຈາລະນາເບິ່ງຫຼາຍປັດໃຈ. ປົກກະຕິແລ້ວ, ມັນມີຄວາມເປັນໄປໄດ້ໃນ ການຕົກລົງກັນເມື່ອເກີດມີປະສິດທິການແລກປ່ຽນຄຳຄິດເຫັນມາກ່ຽວຂ້ອງ. ເມື່ອແຕ່ລະກຸ່ມບໍ່ຮູ້ຄວາມສົນໃຈຂອງຕົນເອງນັ້ນມີຄວາມສຳຄັນຊຳໃດຕໍ່ປະເດັນ ຫຼື ບັນຫາ ສະນັ້ນຈຶ່ງເປັນບັນຫາທີ່ຫຍຸ້ງຍາກຕໍ່ການຕັດສິນໃຈເພື່ອຕອບສະໜອງຕາມຄຳສະເໜີຂອງນັກເຈລະຈາຄົນອື່ນໆຢ່າງສະໝັກໃຈ, ແລະ ສິ່ງທີ່ໜັກໜ່ວງໄປກ່ວານັ້ນ, ມັນຍັງເຮັດໃຫ້ພວກເຂົາເຫັນບັນຫາເຫຼົ່ານັ້ນມີຄວາມສຳຄັນຕໍ່ຕໍ່. ສະນັ້ນ ການແລກປ່ຽນຄຳຄິດເຫັນຈຶ່ງເປັນກຸນແຈສຳຄັນໃນການສ້າງຄຸນຄ່າ ຫຼື ປະໂຫຍດຕໍ່ການເຈລະຈາຕ່າງໆ.⁴⁸

ການເຈລະຈາຄວນກຳນົດວາລະການປະຊຸມໃຫ້ຖືກຕ້ອງເໝາະສົມເພື່ອຮັບປະກັນໃຫ້ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມທັງໝົດບໍ່ມີຄວາມກັງວົນໃຈຕໍ່ບັນຫາທີ່ພວກເຂົາຈະຍົກຂຶ້ນມາສົນທະນາໂດຍໃຫ້ເຂົາເຈົ້າຮູ້ສຶກວ່າເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງລາຍລະອຽດຂອງປະເດັນເຫຼົ່ານັ້ນ. ສິ່ງນີ້ຈະເກີດຂຶ້ນໄດ້ຖ້າທາກວ່າເວທີການເຈລະຈານັ້ນຍົກພຽງແຕ່ຄວາມກັງວົນໃຈ ຂອງຄວາມກົດດັນທາງດ້ານການເມືອງ ຂຶ້ນມາສົນທະນາຫຼາຍໃນມື້ນັ້ນ, ຄວາມຮີບດ່ວນໃນການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທີ່ມີໃຫ້ຫຼາຍທີ່ສຸດ, ຫຼື ສາຍເຫດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງທີ່ເປັນບັນຫາໃຫຍ່ ຕໍ່ກັບສະມາຊິກໃນກຸ່ມທີ່ມີອຳນາດທາງດ້ານການເມືອງຫຼາຍທີ່ສຸດ, ໃນອັນດັບຂອງຄວາມກັງວົນ ຂອງໝົດທຸກຄົນໃນກຸ່ມທີ່ຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ມີການພິຈາລະນາຮ່ວມກັນ. ສາມາດຊຶກໃນກຸ່ມທັງໝົດ

ທຸກຄົນຈຳເປັນຕ້ອງມີສ່ວນຮ່ວມໃນການສ້າງວາລະກອງປະຊຸມໄລຍະຍາວຮ່ວມກັນ (ແລະ ປະຕິບັດຕາມຮູບແບບ) ການເຈລະຈາທີ່ກ່ຽວຂ້ອງໃນປະເດັນດຽວບໍ່ຄວນສະຫຼຸບບັນຫາຈົນກ່ວາຈະຄົບລາຍລະອຽດໝົດປະເດັນທີ່ໄດ້ຄົ້ນຄ້ວາກັນ. ການຍົກເອົາບັນຫາ ຄັ້ງລະໜຶ່ງປະເດັນຂຶ້ນມາຄົ້ນຄ້ວາ, ເມື່ອມີຂໍ້ຂັດແຍ່ງ ເຖິງຄວາມຕໍ່ເນື່ອງກັນ ລະຫວ່າງປະເດັນຕ່າງໆ ຫຼື ຄວາມພະຍາຍາມທີ່ຈະເຊື່ອມຕໍ່ປະເດັນເຂົ້າກັນ ຂອງຫຼາຍປະເດັນມັກຈະໄດ້ຮັບຜົນ ດີທີ່ສຸດ ແບບປົກຄຸມ (ຫຼື ບໍ່ມີຄວາມຂັດແຍ່ງໃນຂໍ້ຕົກລົງໃດໆເກີດຂຶ້ນເລີຍ). ດັ່ງທີ່ສະແດງໃຫ້ເຫັນຢູ່ໃນກໍລະນີສຶກສາທີ 4.1 ກ່ຽວກັບແມ່ນ້ຳດານຸບໃນຢູໂຣບ.

ກໍລະນີ 4.1 ເພາະໄດ້ມີການກຳນົດວາລະກອງປະຊຸມໃນການເຈລະຈາກ່ຽວກັບຂໍ້ຕົກລົງການຄຸ້ມຄອງນ້ຳ ແບບຍືນຍົງຢູ່ໃນອ່າງແມ່ນ້ຳດານຸບ⁴⁹.

ໃນລະຫວ່າງຊ່ວງກາງທົດສະວັດ ປີ 1980, ບັນດາປະເທດທີ່ຢູ່ຊາຍຝັ່ງແມ່ນ້ຳດານຸບໄດ້ ເລີ່ມຕົ້ນການຮ່ວມມືກັນໃນການພັດທະນາກິດລະບຽບຫຼັກການພື້ນຖານທາງດ້ານກິດໝາຍໃນການຄຸ້ມຄອງນ້ຳຮ່ວມກັນ. ການຮ່ວມມືຄັ້ງນີ້ໄດ້ກຳນົດລົງໃນສົນທິສັນຍາປົກຄອງແມ່ນ້ຳດານຸບ ປີ 1994 (DRPC)⁵⁰. ຊັບສົມບັດທີ່ສືບທອດກັນມາຂອງການບໍ່ໄວ້ວາງໃຈ ຈາກຍຸກລົງຄາມເຢັນ ແລະ ຄວາມບາດຖະໜາຂອງນັກເຈລະຈາທີ່ກຳນົດຂໍ້ຕົກລົງທີ່ເປັນເອກະສັນສາມາດປະຕິບັດໄດ້ໃນເວລາທີ່ສົມເຫດສົມຜົນທີ່ໄດ້ນຳໄປສູ່ການເຮັດໃຫ້ຂອບເຂດຂອງການຕົກລົງນັ້ນແຄບເຂົ້າ. ທຸກຝ່າຍຕັດສິນໃຈທີ່ຈະເນັ້ນໃສ່ມູມມອງທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ຂອງການຄຸ້ມຄອງນ້ຳ ແລະ ບັນຫາຕ່າງໆທີ່ບໍ່ໄດ້ຍົກຂຶ້ນມາຄົ້ນຄ້ວາໃນຂໍ້ຕົກລົງທີ່ມີຢູ່ແລະບໍ່ໄດ້ລວມບັນຫາເຫຼົ່ານັ້ນເຂົ້າໃນການພິຈາລະນາແບບພິເສດ ຫຼື ຍ້ອນມັນບໍ່ມີຜົນກະທົບຕໍ່ອ່າງທັງໝົດ.

ເຖິງແມ່ນວ່າຈະໄດ້ຮັບຜົນສຳເລັດໃນຫຼາຍດ້ານ, ບັນຫາທີ່ເປັນຂໍ້ຂັດແຍ່ງກ່ຽວກັບ ການຄຸ້ມຄອງແມ່ນ້ຳກໍຍັງບໍ່ໄດ້ຮັບການແກ້ໄຂ. ຄວາມແຕກຕ່າງເຫຼົ່ານີ້ໄດ້ເປັນສ່ວນໜຶ່ງໃຫ້ແກ່ການກຳນົດເອົາແມ່ນ້ຳດານຸບເຂົ້າໃນລາຍຊື່ແມ່ນ້ຳໃຫຍ່ 10 ສາຍຂອງໂລກຕົກຢູ່ໃນຄວາມສ່ຽງຂອງອົງການກອງທຶນອະນຸລັກທຳມະຊາດໂລກປີ 2007 ເນື່ອງຈາກຄວາມສ່ຽງຕ່າງໆທີ່ຖືກກຳນົດຈາກໂຄງສ້າງພື້ນຖານໃນການຕິດຕາມການເດີນເຮືອ⁵¹. ຕົວຢ່າງ: ການປະສານງານພາຍໃຕ້ຄະນະກຳມະການລະຫວ່າງປະເທດເພື່ອການປົກປ້ອງແມ່ນ້ຳດານຸບ (ICPDR, ຮັບຜິດຊອບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດສົນທິສັນຍາປົກປ້ອງແມ່ນ້ຳດານຸບປີ 1994) ສາມາດນຳໄປສູ່ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດບັນດາກິດຈະກຳເພື່ອຟື້ນຟູເຂດນ້ຳຖ້ວມ ແລະ ທີ່ຢູ່ອາໄສສຳລັບການວາງໄຂ່ຂອງປາ ໃນພື້ນທີ່ດຽວກັນ ພາຍໃຕ້ການຮ່ວມມື ຄະນະກຳມະການແຍກ ແມ່ນ້ຳຊຸດເກົ່າ⁵² ໂດຍມີຈຸດປະສົງເພື່ອປັບປຸງແມ່ນ້ຳ ເພື່ອການຕິດຕາມການເດີນເຮືອທີ່ຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ມີການຊຸດຄອງໃຫ້ເລິກ ແລະ ຂະຫຍາຍຕາຝັ່ງໃຫ້ກວ້າງອອກ. ການນຳໃຊ້ສິ່ງທີ່ເປັນໄປໄດ້ທັງສອງຢ່າງນີ້ເປັນໄປບໍ່ໄດ້ໃນເວລາ ແລະ ສະຖານທີ່ດຽວກັນ. ຍ້ອນແນວນັ້ນ, ບາງໂຄງການພັດທະນາ, ເຊັ່ນ: ການສ້າງຊ່ອງແຄບບີຣດສໂຕຜ່ານເຂດສາມລ່ຽມແມ່ນ້ຳດານຸບ, ໄດ້ກາຍເປັນກອບໃນຖານທີ່ເປັນປະເດັນກ່ຽວກັບການພັດທະນາທາງດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ການປົກປ້ອງທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ. ໂດຍປະສະຈາກຂະບວນການສຳລັບການພັດທະນາວິໄສທັດຮອບດ້ານກ່ຽວກັບແມ່ນ້ຳດານຸບທີ່ລວມເອົາບັນດາຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມທີ່ກ່ຽວຂ້ອງທັງໝົດ ຕະຫຼອດເຖິງການຍົກເອົາປະເດັນຕ່າງໆທີ່ມີຄວາມສຳຄັນຂຶ້ນມາຄົ້ນຄ້ວາ, ບັນດາຂໍ້ຜິດພາດຕ່າງໆເຫຼົ່ານັ້ນຈະເພີ່ມຂຶ້ນເນື່ອງຈາກສິດທິໃນການຄຸ້ມຄອງຊາຍຝັ່ງແມ່ນ້ຳທີ່ບໍ່ສາມາດເຊື່ອມໂຍງປະເດັນຕ່າງໆ ແລະ ສ້າງຄຸນຄ່າໂດຍຜ່ານການສ້າງທຸລະກິດການຄ້າຂາຍຕາມຄວາມນິຍົມຊົມຊອບຂອງພວກຂ້າພະເຈົ້າ.

ປະຈຸບັນນີ້, ບັນດາປະເທດທີ່ຢູ່ຕາມຊາຍຝັ່ງພວມຢູ່ໃນຂັ້ນຕອນຍົກຂໍ້ຈຳກັດຕ່າງໆຂຶ້ນມາເພື່ອທີ່ຈະໃຫ້ມີການຮ່ວມມື. ຕົວຢ່າງ: ໂດຍຜ່ານການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງ ICPDR, ການປົກສາຫາລືກັນກ່ຽວກັບການພັດທະນາຮ່ອງບຣິດສະໂຕຼ ໄດ້ຂະຫຍາຍວົງກວ້າງອອກໄປສູ່ບັນດາຜູ້ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ແລະ ຂົງເຂດບັນຫາອື່ນໆ, ກອງປະຊຸມຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມຫຼາຍຝ່າຍໄດ້ສ້າງຂຶ້ນໃນເລັດຖະບານແຫ່ງຊາດທີ່ສາມາດຕອບສະໜອງການຮ່ວມມືບັນດາອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ສັງກັດລັດເພື່ອທຳການວິໃຈ, ແບ່ງປັນຂໍ້ມູນ, ແລະ ພັດທະນາວິໄສທັດຮ່ວມກັນໃນການຄຸ້ມຄອງເຂດສາມລ່ຽມປາກແມ່ນ້ຳ. ໄປໃນທຳນອງດຽວກັນ,

ກອງປະຊຸມວິຊາການເພື່ອການຮ່ວມມື ໃນເຂດລຸ່ມອ່າງຊາວາລະຫວ່າງຊາດໄດ້ຖືກສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນ ພາຍໃຕ້ອົງປະກອບຂອງ ICPDR ທີ່ຊ່ວຍໃຫ້ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມສາມາດຍົກຂົງເຂດຂອງບັນຫາຂຶ້ນໃຫ້ກ້ວາງອອກ ລວມທັງການນຳທາງໃນການເດີນເຮືອທີ່ໄປຄຽງຄູ່ກັບການໃຊ້ນ້ຳແບບຍືນຍົງ. ໃນລະດັບອ່າງນີ້, ICPDR ພະຍາຍາມຍົກບັນຫານີ້ຂຶ້ນມາໂດຍມຸ່ງເນັ້ນ ໃນດ້ານການຮ່ວມມືກັບຄະນະກຳມະການກ່ຽວກັບແມ່ນ້ຳດານຸບ.

ໃນຄວາມພະຍາຍາມດັ່ງກ່າວ ແລະ ດຽວນີ້ສະພາວິຊາການທີ່ໄດ້ທຸ້ມເທກກຳລັງດຶງດູດເອົາບັນດາຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມຈຳນວນຫຼາຍເຂົ້າມາມີສ່ວນຮ່ວມໃນຂົງເຂດປະເດັນກວ້າງອອກກ່ວາເກົ່າ. ບັນດາອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ສັງກັດລັດ ອາດກາຍເປັນຜູ້ຈັບຕາມອງທີ່ເປັນທາງການໃຫ້ແກ່ ICPDR ແລະ ເປັນຜູ້ທີ່ປະກອບຄວາມຄິດເຫັນເຂົ້າໃສ່ໃນການສ້າງນະໂຍບາຍ. ຕົວຢ່າງ: ສະພາວິຊາການທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມຂອງແມ່ນ້ຳດານຸບ ເປັນຂໍ້ສັງເກດການ ແລະ ປະສານງານທີ່ມີການເຂົ້າມາມີສ່ວນຮ່ວມຂອງສາທາລະນະໃນການຕັດສິນໃຈທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ການພັດທະນາແບບຍືນຍົງໃນຂອບເຂດອ່າງ. ດ້ວຍການເຮັດວຽກຮ່ວມກັນ, ສິ່ງນີ້ໄດ້ຂະຫຍາຍກຸ່ມຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມໃຫ້ມີວຽກຄືນກາງທູດໃຫ້ຂະບວນການ ຫຼື ເປັນຕົວກາງ ລະຫວ່າງສະພາວິຊາການລະຫວ່າງປະເທດກັບອົງການຈັດຕັ້ງລັດຖະບານ ຫຼື ອົງການຈັດຕັ້ງຂອງຕົນ, ຊຶ່ງເປັນການດຶງດູດເອົາ ແລະ ແຈ້ງບອກໃຫ້ກຸ່ມຂອງຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມໃນວົງກວ້າງໃຫ້ຮູ້ກ່ຽວກັບ ປະເດັນທີ່ຫຼາກຫຼາຍແບບກ້ວາງຂວາງ.

ຕາມຄວາມເປັນຈິງແລ້ວ, ການເຈລະຈາກ່ຽວກັບນ້ຳ ແມ່ນມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກຫຼາຍກ່ວາທີ່ພວກມັນຈະເປັນ ເມື່ອພວມມັນຖືກກຳນົດໃນເງື່ອນໄຂ ແບບທຸກຝ່າຍຕ່າງເສຍ, ຄື: ມີພຽງຝ່າຍໜຶ່ງ ຫຼື ພາກສ່ວນອື່ນບາງພາກສ່ວນເທົ່ານັ້ນໄດ້ຮັບນ້ຳຕາມທີ່ຕ້ອງການ. ໂດຍສະເພາະແລ້ວ, ມັນເປັນຄວາມຈິງຖ້າຜູ້ຮຽກປະຊຸມບໍ່ໄດ້ເອົາໃຈໃສ່ຢ່າງພຽງພໍໃນການນຳເອົາບັນດາພາກສ່ວນທີ່ຖືກຕ້ອງເໝາະສົມເຂົ້າມາຮ່ວມໃນໂຕະເຈລະຈາ, ທີ່ມີການສ້າງວາລະກອງປະຊຸມ ແລະ ລະບຽບຫຼັກການທີ່ເໝາະສົມຕະຫຼອດຮອດການສ້າງຄວາມໝັ້ນໃຈໃນການອຳນວຍຄວາມສະດວກໃນການປະຊຸມແບບມີປະສິດຕິພາບ. ໃນບັນດາກໍລະນີເຫຼົ່ານີ້, ບັນດານັກເຈລະຈາອາດບໍ່ສາມາດສ້າງ “ຄຸນຄ່າ” ດ້ວຍ, ເຊັ່ນ: ການເຊື່ອມໂຍງບັນຫາ “ສິ່ງແວດລ້ອມ” ແລະ ການເສຍສະຫຼະການພັດທະນາທາງດ້ານເສດຖະກິດ; ຫຼື ການຕົກລົງ ເຫັນດີທີ່ຈະຂະຫຍາຍເສດຖະກິດ ໃນຂະນະທີ່ບໍ່ໄດ້ເອົາໃສ່ ບັນຫາຄວາມກັງວົນທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສຸຂະພາບແລ້ວ, ບັນຫາຄວາມກັງວົນເຫຼົ່ານີ້ ກໍ່ກາຍເປັນສິ່ງຄາມແບບ ໄດ້ເສຍແນ່ນອນ. ບັນດາກຸ່ມທີ່ມີອິດທິພົນທາງດ້ານການເມືອງ ຫຼາຍກ່ວາກໍ່ຈະພະຍາຍາມທີ່ຈະຮີບໂຮມ ເອົາບັນດາຄະແນນສຽງສ່ວນໜ້ອຍ ເຂົ້າໃສ່ກັນເພື່ອເປັນຄະແນນສຽງສ່ວນໃຫຍ່ ເພື່ອເອົາຊະນະໃນຂະນະທີ່ຝ່າຍທີ່ອ່ອນແອກ່ວາກໍ່ຈະໄດ້ຮັບຄະແນນສຽງໜ້ອຍ ຫຼື ບໍ່ໄດ້ຄະແນນສຽງໃດໆເລີຍ.

“ຕາມຄວາມເປັນຈິງແລ້ວ, ການເຈລະຈາກ່ຽວກັບນ້ຳແມ່ນມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກຫຼາຍກ່ວາທີ່ຄາດຄິດໄວ້ ຖ້າການເຈລະຈາຖືກກຳນົດຢູ່ໃນກອບເງື່ອນໄຂແບບເສຍປະໂຫຍດຕໍ່ທຸກຝ່າຍ (ລວມກັນເທົ່າກັບສູນ)”

ໂອກາດທີ່ຈະສ້າງຜົນປະໂຫຍດຮ່ວມກັນນັ້ນຄື: ການສ້າງຄຸນຄ່າຂອງການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນນ້ຳທີ່ເປັນຊັບສິນສ່ວນລວມເພື່ອໃຫ້ທຸກຄົນໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດ. ດັ່ງນັ້ນ, ມັນຈຳເປັນຈະຕ້ອງມີວິທີການທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ແລະ ຈະຕ້ອງໄດ້ປະຕິບັດຄືກັນທັງໃນລະດັບທ້ອງຖິ່ນກໍ່ຄືສາກົນ. ຕາມຄວາມເປັນຈິງແລ້ວ, ເມື່ອບັນດາຊາດມະຫາອຳນາດນັ້ນຈະຕ້ອງເປັນຂໍ້ຕົກລົງແບບອາສາສະໝັກ ຫຼື ເຕັມໃຈເທົ່ານັ້ນ (ຍ້ອນວ່າບໍ່ມີຊາດມະຫາອຳນາດໃດຈະຍອມຖືກບັງຄັບໃຫ້ຮັບຮອງເອົາເງື່ອນໄຂທີ່ຂັດແຍງກັບພວກຕົນເອງ), ຂໍ້ຕົກລົງຕ່າງໆນັ້ນຕ້ອງຕອບສະໜອງຕາມບັນຫາຄວາມກັງວົນຂອງ ທຸກຝ່າຍ ຫຼື ປະເທດຕ່າງໆທີ່ຈະບໍ່ເຫັນດີເຂົ້າມາມີສ່ວນຮ່ວມຕູກມັດກ່ຽວພັນ.⁵³ ໃນທຳນອງອັນດຽວກັນ, ການເຈລະຈາອັນດັບຊາດແບບຍ່ອຍທີ່ບັນດາຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດກ່ຽວກັບນ້ຳ, ບັນດາຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມທັງໝົດຈຳເປັນຕ້ອງມີຄວາມຮູ້ສຶກວ່າບັນຫາທີ່ພວກເຂົາມີຄວາມສົນໃຈນັ້ນ ໄດ້ຮັບການຍົກຂຶ້ນມານຳສະເໜີຄືນຄ້ວາ. ເຖິງແມ່ນວ່າຂັ້ນຕອນນັ້ນອາດຈະມີຄວາມ

ຫຍຸ້ງຍາກ, ແຕ່ຖ້າວ່າ ແຕ່ລະຝ່າຍມີຄວາມຮູ້ສຶກວ່າຢ່າງໜ້ອຍບັນຫາໃດໜຶ່ງທີ່ຍົກຂຶ້ນມານຳສະເໜີຄົນຄ້ວານັ້ນ ຕອບສະໜອງຕາມຄວາມກັງວົນຂອງຕົນແລ້ວ, ພວກເຂົາເຫຼົ່ານັ້ນກໍ່ຈະບໍ່ລົງລາຍເຊັນໃນເອກະສານຂໍ້ຕົກລົງໃດໆທັງນັ້ນ.

ການເຈລະຈາກ່ຽວກັບນ້ຳສ່ວນຫຼາຍມັກຈະຈັດໃຫ້ແຕ່ລະຝ່າຍໃຊ້ສະຕິປັນຍາຕໍ່ສູ້ກັນ ຖ້າວ່າເມື່ອບໍ່ມີຫົນທາງໃດທີ່ທຸກຄົນສາມາດຄິດໄດ້ ຫຼື ຈະໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດດ້ວຍການຄຸ້ມຄອງແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນນ້ຳທີ່ມີການແບ່ງປັນກັນຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ. ແຕ່ໃນຄວາມເປັນຈິງແລ້ວ, ຜົນປະໂຫຍດຮ່ວມກັນກໍ່ມີຢູ່ ຖ້າວ່າຈຸດມຸ້ງໝາຍຕ່າງໆ ໄດ້ຖືກສ້າງຂຶ້ນເພື່ອໃຫ້ທຸກຝ່າຍໄດ້ຮັບໃນສິ່ງທີ່ເຂົາຕ້ອງການ ແລະ ມີຄວາມຈຳເປັນໄດ້ (ເຊັ່ນ: ສິ່ງທີ່ຕອບສະໜອງຕາມຄວາມສົນໃຈທີ່ພວກເຂົາມີຢູ່). ຕົວຢ່າງ: ໃນປະຈຸບັນນີ້ໂດຍຜ່ານຂໍ້ຕົກລົງທີ່ຮອງຮັບເອົາມາດຕະຖານກ່ຽວກັບການອະນຸລັກນ້ຳ, ທຸກໆຝ່າຍຈະມີນ້ຳຫຼາຍຂຶ້ນເພື່ອຕອບສະໜອງຕາມຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການ (ທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ) ໃນອະນາຄົດ. ຫຼື ບັນດາປະເທດທີ່ຢູ່ຕາມຊາຍຝັ່ງຕອນເທິງ (ຕົ້ນນ້ຳ) ອາດຈະຕ້ອງໄດ້ເຮັດຄຳພັນສັນຍາວ່າພວກເຂົາຈະມີນ້ຳທີ່ຈະທຳການຜະລິດສະບຽງອາຫານພຽງພໍກ່ອນທີ່ພວກເຂົາຈະເຫັນດີທີ່ຈະປ່ອຍນ້ຳໃຫ້ແກ່ບັນດາປະເທດທີ່ຢູ່ຕາມຊາຍຝັ່ງຕອນລຸ່ມ. ຫຼື ຜູ້ໃຊ້ນ້ຳຢູ່ເຂດຕອນລຸ່ມຂອງແມ່ນ້ຳ ອາດຈະສະເໜີຂຶ້ນນ້ຳໃຫ້ທຸກລາຄາທີ່ສູງຂຶ້ນເພື່ອໃຫ້ແນ່ໃຈວ່າຝ່າຍທີ່ຢູ່ຕົ້ນນ້ຳນັ້ນຈະໄດ້ຮັບເງິນພຽງພໍທີ່ຈະຕອບສະໜອງຕາມທຸກຄວາມຕ້ອງການຂອງພວກເຂົາເຫຼົ່ານັ້ນ. ການເຈລະຈາກ່ຽວກັບນ້ຳທີ່ບໍ່ເນັ້ນໃສ່ການແລກປ່ຽນນັ້ນມັກບໍ່ຄ່ອຍປະສົບຜົນສຳເລັດ. ແມ່ນແຕ່ໃນບັນດາຝ່າຍທີ່ອ່ອນແອເອງ ເມື່ອຖືກຜັກດັນໂດຍຝ່າຍມີອຳນາດທາງດ້ານການເມືອງກໍ່ມີຄວາມພະຍາຍາມທີ່ຊຸດຄົ້ນຊັບພະຍາກອນນ້ຳທີ່ມີການແບ່ງປັນຢ່າງບໍ່ຍຸດຕິທຳນັ້ນ, ກໍ່ຈະຊອກຫາວິທີທາງຕອບໂຕ້ຄືນເຊັ່ນກັນ. ມີຫຼາຍຄັ້ງ, ພວກເຂົາເຈົ້າເຫຼົ່ານັ້ນກໍ່ຈະສ້າງພັນທະມິດກັບຝ່າຍກົງກັນຂ້າມທາງດ້ານການເມືອງເພື່ອຕໍ່ຕ້ານກັບຝ່າຍທີ່ມີອຳນາດສູງສຸດ ທາງດ້ານການເມືອງນັ້ນ. ການເຈລະຈາກ່ຽວກັບນ້ຳ ທີ່ເຮັດໃຫ້ສົງຄາມທາງດ້ານການເມືອງເຊື່ອມໂຊມລົງກ່ຽວກັບບັນຫາທີ່ບໍ່ກ່ຽວຂ້ອງນັ້ນກໍ່ຈະຂ້ອນຂ້າງບໍ່ໄດ້ຮັບຜົນສຳເລັດເຊັ່ນກັນ.

ໃນທຳນອງດຽວກັນ, ການເຈລະຈາກ່ຽວກັບນ້ຳທີ່ເລັ່ງໃສ່ແຕ່ພຽງວ່າໃຜຕ້ອງການຫຍັງ ແລະ ບໍ່ໄດ້ມີການບອກກ່າວໂດຍການວິເຄາະທາງດ້ານວິຊາການ ແລະ ວິທະຍາສາດທີ່ເຊື່ອຖືໄດ້ ຫຼື ຄວາມຮູ້ຈາກການທົດລອງຕົວຈິງໃນທ້ອງຖິ່ນແລ້ວກໍ່ຈະຂາດຄວາມເຊື່ອຖື. ຂໍ້ມູນຂ່າວສານແມ່ນມີຄວາມຈຳເປັນໃນການພິຈາລະນາການຕັດສິນໃຈ. ຖ້າວ່າກຸ່ມໃດກຸ່ມໜຶ່ງບໍ່ໄດ້ອອກມາພ້ອມກັບຂະບວນການໃນການຊອກຫາຄວາມຈິງຮ່ວມກັນຢ່າງລະມັດລະວັງ ລ່ວງໜ້າກ່ຽວກັບການຕັດສິນໃຈແລ້ວ, ມັນກໍ່ຈະຂ້ອນຂ້າງຈະບໍ່ມີຂໍ້ມູນທີ່ຈຳເປັນໃດໆທີ່ຕ້ອງໃຊ້ໃນການຕັດສິນໃຈ. ຂໍ້ຕົກລົງອາດຈະບັນລຸໄດ້, ແຕ່ບັນດາຈຸດມຸ້ງໝາຍຕ່າງໆນັ້ນກໍ່ຈະຖືກເຮັດໃຫ້ພັງທະລາຍລົງໄດ້ຢ່າງວ່ອງໄວ, ເມື່ອຂໍ້ຕົກລົງນັ້ນເຮັດໃຫ້ເຫັນໄດ້ຢ່າງຈະແຈ້ງວ່າຂໍ້ສົມມຸດຕິຖານຕ່າງໆກ່ຽວກັບປະລິມານນ້ຳວ່າຫຼາຍເທົ່າໃດຈິ່ງຈະພຽງພໍ ຫຼື ລະບົບນິເວດວິທະຍາຈະມີການຕອບສະໜອງແນວໃດມີຄວາມຜິດພາດ. ມີພຽງແຕ່ການກຳນົດວາລະການປະຊຸມແບບເປັນລະບົບ ແລະ ການພັດທະນາ ແລະ ແຜນການລວບລວມຂໍ້ມູນທີ່ສອດຄ່ອງກັນເທົ່ານັ້ນ ຈິ່ງຈະບອກໄດ້ວ່າການແລກປ່ຽນຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ກ່ຽວກັບປະເດັນຕ່າງໆນັ້ນຈະຄວນມີ. ແລະ ດັ່ງທີ່ກ່າວມາຂ້າງເທິງນັ້ນ, ມີພຽງແຕ່ການແລກປ່ຽນທາງດ້ານຂໍ້ມູນຂ່າວສານກ່ຽວກັບປະເດັນຕ່າງໆເທົ່ານັ້ນຈິ່ງສາມາດສ້າງມູນຄ່າ, ນັ້ນກໍ່ຄືການມອບເງິນອຸດໜູນໃຫ້ແຕ່ລະຝ່າຍເພື່ອໃຫ້ຍອມຮັບມູນຄ່າທີ່ໜ້ອຍລົງກ່ວາທີ່ຈະໄດ້ຮັບຈາກການຄ້າໃນໜຶ່ງປະເດັນເພື່ອເປັນການແລກປ່ຽນກັບສິ່ງທີ່ມີຄວາມສຳຄັນທີ່ສຸດໃຫ້ກັບຝ່າຍນັ້ນກ່ຽວຂ້ອງກັບບັນຫາອື່ນໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ.

“ຂໍ້ມູນຂ່າວສານທີ່ຈຳເປັນໃນການພິຈາລະນາເພື່ອການຕັດສິນໃຈ”

ສະພາວິຊາການກ່ຽວກັບການບໍລິການເຈລະຈາ ສ່ວນຫຼາຍບໍ່ຮອງຮັບເອົາລະບຽບຫຼັກການ ເຖິງແມ່ນວ່າຈະເປັນລະບຽບຫຼັກການທີ່ງ່າຍດາຍທີ່ສຸດກໍຕາມ ຫຼື ຖ້າວ່າຮັບຮອງເອົາ, ພວກເຂົາເຈົ້າກໍຈະບໍ່ບັງຄັບໃຊ້ລະບຽບຫຼັກການເຫຼົ່ານັ້ນ, ຕົວຢ່າງ: ຖ້າຫາກວ່າຝ່າຍຕ່າງໆບໍ່ໄດ້ຮັບເຊີນເຂົ້າຮ່ວມເພື່ອ”ກະກຽມ” ແລະ “ກຽມພ້ອມທີ່ຈະປະຕິບັດ” (ເຊັ່ນ: ໃຫ້ມີການທົບທວນຄືນຮ່າງເອກະສານກັບບັນດາຄະແນນນິຕິບັນຍັດພາຍໃນໃຫ້ດີກ່ອນການກຳນົດຕາຕະລາງເວລາ ເພື່ອກອງປະຊຸມ), ເພາະວ່າການເຈລະຈານັ້ນກໍອາດຈະມີການຍຶດເຍື້ອແບບບໍ່ສົມສຸດ. ຫຼາຍສະໄໝກອງປະຊຸມຂອງສະພານິຕິບັນຍັດກ່ຽວກັບ ການເຈລະຈານັ້ນ ມັກຈະມີການກ່າວປາໄສແບບຍຶດຍາວຫຼາຍກ່ວາ ຈະເປັນການແກ້ໄຂບັນຫາແບບມີປະສິດທິພາບ. ລະບຽບຫຼັກການທີ່ຂຽນເປັນລາຍລັກອັກສອນ ກ່ຽວກັບວິທີການດຳເນີນງານນັ້ນ ແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນ ແລະ ຄວນຈະໄດ້ຮັບການຮັບຮອງຈາກທຸກໆຝ່າຍກ່ອນຈະມີການເຈລະຈາເກີດຂຶ້ນ.

ບຸກຄົນຕ່າງໆທີ່ໄດ້ຮັບການມອບໝາຍໃຫ້ເປັນປະທານ ຫຼື ຄວບຄຸມການປະຊຸມນັ້ນ ມັກຈະບໍ່ມີຄວາມຊຳນານໃນດ້ານເຕັກນິກກ່ຽວກັບການອຳນວຍຄວາມສະດວກກອງປະຊຸມມາກ່ອນ ແລະ ຍັງໄປກ່ວານັ້ນ ແທນທີ່ຈະສົ່ງມອບໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບໃຫ້ຄົນອື່ນຜູ້ທີ່ມີຄວາມຊຳນານຫຼາຍກ່ວາ ທີ່ມີຄວາມສາມາດໃນການຈັດການກັບການສົນທະນາ ທີ່ຫຍຸ້ງຍາກ, ແຕ່ບັນດາບຸກຄົນດຽວກັນນີ້ພັດຍັງຄົງຢາກໄປເພື່ອຢາກຍຶດໝັ້ນໃນອຳນາດທີ່ຕົນເອງມີຢູ່, ເຊິ່ງເປັນການທຳລາຍຄວາມມີປະສິດທິພາບຂອງກຸ່ມນັ້ນລົງ. ແມ້ນແຕ່, ຄວາມຕ້ອງການທີ່ຊັດເຈນໃນການທີ່ຈະສ້າງຂໍ້ຕົກລົງເຫັນດີກັນວ່າຜູ້ໃດຈະເປັນຜູ້ກະກຽມຜົນສະຫຼຸບທີ່ເປັນລາຍລັກອັກສອນໃນແຕ່ລະຂັ້ນໄລຍະຂອງການເຈລະຈານັ້ນກໍມັກຈະຖືກເບິ່ງຂ້າມສະເໝີ. ໝາຍຄວາມວ່າ: ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມແຕ່ລະຄົນໄດ້ບັນທຶກເນື້ອໃນຕ່າງໆໃນກອງປະຊຸມ ວ່າເວົ້າຫຍັງແດ່ ແລະ ມີໃຜໃຫ້ຄຳໝັ້ນສັນຍາອັນໃດແດ່. ກຸ່ມນັ້ນຈະບໍ່ພັດທະນາ “ຂໍ້ຄວາມດຽວກັນ” ໃນສິ່ງທີ່ພວກເຂົາທັງໝົດຖືກມອບໝາຍໃຫ້ເຮັດ, ຊຶ່ງຈະມີຄວາມສັບສົນເກີດຂຶ້ນແນ່ນອນ. ສິ່ງທີ່ລາຍງານຄືນໃຫ້ອົງການຈັດຕັ້ງຕ່າງໆນັ້ນຈຳເປັນຕ້ອງຄຳນຶງເຖິງສິ່ງທີ່ໄດ້ປຶກສາຫາລື ແລະ ໄດ້ຕົກລົງເຫັນດີຮ່ວມກັນຢ່າງຖືກຕ້ອງ, ເຖິງວ່າມັນຈະບໍ່ໄດ້ເປັນການຍົກຕົວແທນຈາກກຸ່ມຕ່າງໆຂຶ້ນມາກໍຕາມ.

“ວິທີການຕໍ່ລອງແບບຕົກລົງກັນຍາກ ອາດຈະນຳໄປສູ່ການຕັດສິນໃຈໃນໄລຍະສັ້ນ, ແຕ່ມັກຈະສົ່ງຜົນໃຫ້ໃນໄລຍະຍາວທີ່ທຸກຝ່າຍພົບວ່າບໍ່ມີຄວາມພໍໃຈເລີຍ”

ດັ່ງນັ້ນ, ວິທີການຕໍ່ລອງແບບຕົກລົງກັນຍາກ ທີ່ຈຳກັດຈຳນວນສະມາຊິກ ຝ່າຍຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ, ໄດ້ແກ້ໄຂພຽງແຕ່ບັນຫາໃດໜຶ່ງໃນວົງແຄບ (ໂດຍປົກກະຕິແລ້ວແມ່ນໜຶ່ງປະເດັນຕໍ່ໜຶ່ງຄັ້ງ), ຊຶ່ງປະຕິບັດການຕັດສິນໃຈໃນແຕ່ລະຄັ້ງ ແມ່ນມີລັກສະນະແບບ ເກມການຕໍ່ລອງຢ່າງເປັນທາງການ ບໍ່ເສຍຜົນປະໂຫຍດ (ເນັ້ນໜັກໃສ່ ການໄດ້ ແລະ ເສຍຜົນປະໂຫຍດ ທາງດ້ານການເມືອງ ຈາກຮູບແບບການຮ່ວມມື), ຊຶ່ງອາດຈະນຳໄປສູ່ການຕັດສິນໃຈໃນໄລຍະສັ້ນ, ແຕ່ຈະມັກຈະສົ່ງຜົນໃຫ້ໃນໄລຍະຍາວ ທີ່ທຸກຝ່າຍບໍ່ມີຄວາມພໍໃຈ. ໃນທາງກົງກັນຂ້າມ, ແນວທາງການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນໃຫ້ເຄື່ອງມືໃນແກ້ໄຂບັນດາຂໍ້ຈຳກັດເຫຼົ່ານີ້ (ເບິ່ງຕາຕະລາງ 4.1)

ຕາຕະລາງ 4.1. ການແກ້ໄຂບັນດາຂໍ້ຈຳກັດກ່ຽວກັບການຕໍ່ລອງແບບຕົກລົງກັນຍາກ

ຂໍ້ຈຳກັດກ່ຽວກັບການຕໍ່ລອງແບບຕົກລົງກັນຍາກ	ຂໍ້ດີຂອງການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ
ຄູ່ເຈລະຈາບໍ່ຖືກຕ້ອງເໝາະສົມຢູ່ໃນໂຕະເຈລະຈາ	ໄດ້ບັນຈຸຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມ ໂດຍຜ່ານການປະເມີນສະຖານນະການ ຫຼື ເລືອກດ້ວຍຕົນເອງ
ເວລາກອງປະຊຸມມີລັກສະນະແບບຮັດແຄບໂພດ ແລະ ເນັ້ນໜັກໃສ່ຕຳແໜ່ງ ມີພຽງປະເດັດດຽວທີ່ສ້າງຕັ້ງຢູ່ໃນສະຖານະການແບບຕ່າງຝ່າຍຕ່າງເສຍຜົນປະໂຫຍດ(ຜົນໄດ້ຮັບລວມກັນໄດ້ເທົ່າກັບສູນ)	ໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດຮ່ວມກັນ ໂດຍເນັ້ນໃສ່ຄວາມສົນໃຈ ແລະ ການແລກປ່ຽນຂໍ້ມູນຂ່າວສານໂດຍຜ່ານຫຼາຍປະເດັດ.
ການອຳນວຍຄວາມສະດວກ ແລະ ການຈັດການທີ່ບໍ່ດີສາມາດເຮັດໃຫ້ທຸກຝ່າຍໃຊ້ສະຕິປັນຍາຕໍ່ສູ້ກັນ ແລະ ສາເຫດເຮັດໃຫ້ການເຈລະຈານັ້ນບໍ່ມີສະຫຼຸບ ຫຼື ບັນລຸເຖິງການຕັດສິນໃຈທີ່ບໍ່ສາມາດປະຕິບັດໄດ້	ຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກທີ່ເປັນການແນະນຳແນວທາງຂະບວນການທີ່ມີການພັດທະນາວາລະກອງປະຊຸມ, ກຳນົດລະບຽບຫຼັກການ, ສ້າງ ແລະ ປະເມີນຕົວເລືອກ ແລະ ການນຳໃຊ້ເນື້ອຄວາມດຽວກັນທີ່ບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງທີ່ສາມາດປະຕິບັດໄດ້.
ການຕັດສິນໃຈມັກຈະກະທຳໂດຍປັດສະຈາກຂໍ້ມູນທີ່ໜ້າເຊື່ອຖື	ຮ່ວມກັນຊອກຫາຄວາມຈິງ ແລະ ວິເຄາະຂໍ້ມູນທາງດ້ານວິທະຍາສາດ ແລະ ຄວາມຮູ້ທີ່ໄດ້ຈາກ ການທົດ ລອງຕົວຈິງທີ່ໃຫ້ຂໍ້ມູນໃນການເຈລະຈາ
ຈຸດປະສົງເພື່ອການ "ຊະນະໃຫ້ໄດ້ຫຼາຍເທົ່າທີ່ຈະຊະນະໄດ້" ແລະ ເພື່ອບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງ.	ຈຸດປະສົງແມ່ນເພື່ອບັນລຸຕາມຂໍ້ຕົກລົງທີ່ຍອມຮັບໄດ້ຮ່ວມກັນທີ່ທຸກຝ່າຍສາມາດ ແລະ ຈະປະຕິບັດໄດ້.

4.3. ແນວທາງການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ

ບໍ່ມີສິ່ງໃດທີ່ຈະຢັບຢ້ຽມກເຈລະຈາກ່ຽວກັບນ້ຳຈາກການຮັບຮອງເອົາວິທີການທີ່ດີກວ່າໄດ້ ວິທີການໜຶ່ງທີ່ເຮັດໃຫ້ແນ່ໃຈວ່າບັນດາຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມທີ່ກ່ຽວຂ້ອງທັງໝົດນັ້ນມາຢູ່ທີ່ໂຕະເຈລະຈາ, ເຮັດໃຫ້ແນ່ໃຈວ່າການເຈລະຈາຖືກຈັດການໃນຮູບແບບການແກ້ໄຂບັນຫາ (ຫຼື ການສ້າງຄຸນຄ່າ), ແລະ ເຮັດໃຫ້ແນ່ໃຈວ່າຝ່າຍຕ່າງໆມີຈຸດມຸ່ງໝາຍໃສ່ຂໍ້ຕົກລົງທີ່ສາມາດປະຕິບັດ ແລະ ປະຍຸກໃຊ້ໄດ້. ຜູ້ທີ່ຢູ່ໃນບົດຜູ້ນຳໃນກຸ່ມການເຈລະຈານັ້ນຕ້ອງໄດ້ແນະນຳວ່າບາງຢ່າງນອກຈາກວິທີການຕໍ່ລອງແບບຕົກລົງກັນແລ້ວຍັງໃຊ້ວິທີການອື່ນໆໄດ້. ບຸກຄົນອື່ນທີ່ຢູ່ໃນການເຈລະຈາຈະຕ້ອງເຂົ້າໃຈຢ່າງໜ້ອຍຕ້ອງໃຫ້ພຽງພໍກ່ຽວກັບການເຈລະຈາແບບວິທີທີ່ມີທາງເລືອກໄປສູ່ການເຈລະຈາ ເພື່ອໃຫ້ຮູ້ວ່າພວກເຂົາເຈົ້າບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງຍອມຕໍ່ອຳນາດ. ຖ້າຫາກວ່າພວກເຂົາເຈົ້າຕົກລົງເຫັນດີທີ່ຈະປະຕິບັດຕາມຮູບແບບການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ. ກຸ່ມໜຶ່ງກໍ່ຄື ໝົດທຸກຄົນຈຳເປັນທີ່ຈະຕ້ອງມີຈຸດມຸ່ງໝາຍທີ່ມີເວລາແລະຊັບພະຍາກອນທີ່ພຽງພໍທີ່ເຮັດໃຫ້ຂະບວນການເຈລະຈາມີປະສິດທິພາບທີ່ຈະໄດ້ຮັບຜົນສຳເລັດຫຼາຍຂຶ້ນ.

ການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນເປັນແນວທາງໜຶ່ງໃນການເຈລະຈາ ທີ່ໃຫ້ອຳນາດບັນດາບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມກັງ
ວົນຫຼາຍທີ່ສຸດກ່ຽວກັບຄວາມຍຸດຕິທຳ, ໄປພ້ອມກັນກັບການຕອບສະໜອງຕາມຄວາມກັງວົນ ຂອງບັນດາກຸ່ມທີ່ມີອຳ
ນາດທາງດ້ານການເມືອງຫຼາຍທີ່ສຸດໃນດ້ານການສະຫງວນສິດທິພິເສດຂອງພວກເຂົາເຈົ້າ. ການສ້າງຄວາມເປັນເອກະ
ສັນນີ້ ປະສົບຜົນສຳເລັດໄດ້ໂດຍການຕົກລົງເຫັນດີໃນກໍລະນີທຳອິດ ທີ່ຈະສະແຫວງຫາຄວາມເຫັນພ້ອມຕໍ່ກັນ, ແຕ່ວ່າ
ການຕົກລົງຮັບຮອງເອົາຂໍ້ຕົກລົງນັ້ນແມ່ນເປັນແບບລົ້ນເຫຼືອ, ຊຶ່ງຕາບໃດທີ່ທຸກຄວາມພະຍາຍາມ ໄດ້ສ້າງຂຶ້ນ ເພື່ອຕອບ
ສະໜອງຕໍ່ຄວາມສົນໃຈຂອງບັນດາຜູ້ທີ່ສະແດງຄວາມກັງວົນກ່ຽວກັບຂໍ້ຕົກລົງສຸດທ້າຍ.⁵⁴

ເຖິງວ່າຈະມີຄວາມແຕກຕ່າງກັນຕາມໄລຍະສຳຄັນ ລະຫວ່າງ ການເຈລະຈາກ່ຽວກັບ ນ້ຳ ໃນລະດັບທ້ອງຖິ່ນ,
ລະດັບຊາດ ແລະ ລະດັບສາກົນກໍ່ຕາມ, ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງ ແມ່ນການນຳໃຊ້ລະບອບການປົກຄອງທີ່ມີຄວາມແຕກ
ຕ່າງກັນທາງດ້ານລະບຽບຫຼັກການ ແລະ ກົດໝາຍ. ໃນທຸກໆສະຖານະການ ບັນດາຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຈະໄດ້ປະໂຫຍດຕາມລະ
ບຽບຫຼັກການກ່ຽວກັບການຕັດສິນໃຈແບບລັກສະນະເປັນເອກະສັນ. ບັນດາຝ່າຍທີ່ມີອຳນາດທາງດ້ານການເມືອງໜ້ອຍ
ກ່ວາ ຕ້ອງຮັບປະກັນວ່າ ຄວາມສົນໃຈຂອງພວກເຂົານັ້ນຈະຕ້ອງໄດ້ຖືກຍົກຂຶ້ນມາຄົ້ນຄ້ວາ ໂດຍທີ່ພວກເຂົາເຈົ້າ ບໍ່ຖືກ
ບັງຄັບໃຫ້ຍອມຮັບໃນສິ່ງທີ່ພວກເຂົາຄັດຄ້ານ (ວິທີທີ່ພວກເຂົາ ອາດຈະຕົກລົງ ຖ້າວ່າຫຼັກການທີ່ຜູ້ທີ່ມີສິດອອກສຽງສ່ວນ
ໃຫຍ່ມີຜົນບັງຄັບໃຊ້) ແລະ ແມ່ນແຕ່ວ່າບັນດາຝ່າຍທີ່ມີອຳນາດທາງດ້ານການເມືອງຫຼາຍທີ່ສຸດທີ່ໂຕະເຈລະຈາໄດ້ຕົກລົງ
ເຫັນດີທີ່ຈະສ້າງຄວາມພະຍາຍາມທີ່ດີ ແລະ ເປັນທ້າວາງໃຈໄດ້ທີ່ຈະຍົກເອົາຄວາມກັງວົນຂອງພວກເຂົາເຈົ້າຂຶ້ນມາຄົ້ນ
ຄ້ວາ. ໃນເວລາດຽວກັນ, ບັນດາຝ່າຍທີ່ມີອຳນາດທາງດ້ານການເມືອງຈະຕ້ອງໝັ້ນໃຈວ່າພວກເຂົາຈະມີສິດເທົ່າທຽມກັນ
ໃນການຢັບຢັ້ງຕາບທີ່ພວກເຂົາໄດ້ໃຊ້ທຸກຄວາມພະຍາຍາມ ເພື່ອຕອບສະໜອງຄວາມຕັດສິນໃຈຂອງພວກຝ່າຍ ທີ່
ໂຕະເຈລະຈາ. ພາຍໃຕ້ລະບົບກົດລະບຽບຫຼັກການການລົງຄະແນນເອົາສຽງສ່ວນຫຼາຍນັ້ນ, ຄວາມສົນໃຈຂອງກຸ່ມຄົນ
ສ່ວນໜ້ອຍກໍ່ຈະບໍ່ໄດ້ຮັບການປົກປ້ອງ 50% ຂອງກຸ່ມທີ່ມີສຽງສ່ວນຫຼາຍສາມາດບັງຄັບກຸ່ມສ່ວນທີ່ເຫຼືອອີກ 49% ໃຫ້
ຍອມຮັບຕາມຄວາມຕັ້ງໃຈຂອງພວກເຂົາໄດ້. ແຕ່ວິທີການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນນັ້ນປົກປ້ອງຊົນເຜົ່າສ່ວນນ້ອຍໂດຍ
ການຫຼີກລ້ຽງການລົງຄະແນນສຽງ, ຊຶ່ງເຮັດໃຫ້ມີຄວາມໝັ້ນໃຈໄດ້ວ່າກຸ່ມໃດໜຶ່ງກໍ່ຄືພົດທຸກຄົນຍອມຮັບຕາມໜ້າທີ່ຮັບ
ຜິດຊອບໃນການທີ່ຈະເຮັດທຸກຢ່າງທີ່ສາມາດເຮັດໄດ້ເພື່ອຕອບສະໜອງຄວາມສົນໃຈຂອງທຸກຝ່າຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ. ການປະ
ກົດຕົວມາຂອງຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກທີ່ມີປະສິບການ ແລະ ທ່ຽງທຳສາມາດໝັ້ນໃຈໄດ້ໃນການສ້າງຄວາມເປັນ
ເອກະສັນໄດ້. ຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກ (ຫຼື ຜູ້ທຳການໂກເກ່ຍ ຫຼື ຜູ້ທຳໜ້າທີ່ເປັນກາງ, ຄືບາງຄັ້ງເຂົາ ຫຼື ນາງຖືກເອີ້ນໃຫ້
ຢູ່ໃນສະຖານະນີ້) ນັ້ນຈັດໃຫ້ທຸກຝ່າຍເຂົ້າມາສູ່ຄວາມມຸ້ງໝາຍຂອງພວກເຂົາເຫຼົ່ານັ້ນໃຫ້ມີຄວາມເປັນເອກະສັນກັນ.

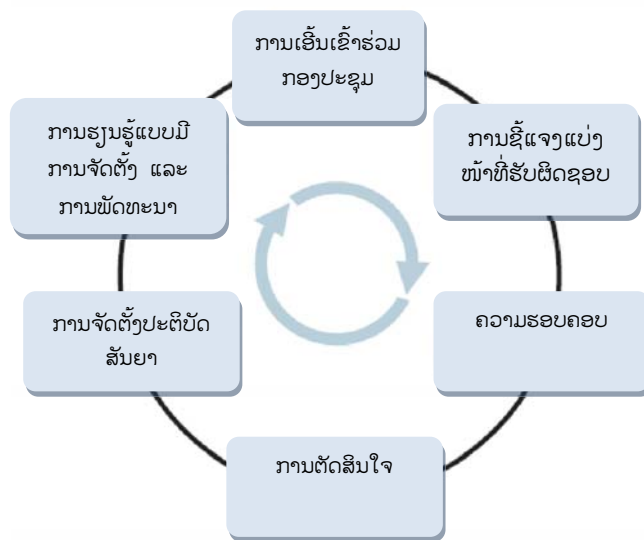
"ແນວທາງການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ ປົກປ້ອງກຸ່ມຄົນສ່ວນນ້ອຍ"

ການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນກັນອາດສາມາດ ເປັນເຄື່ອງມືທີ່ມີປະສິດທິພາບແບບສະເພາະອັນໜຶ່ງໃນການ
ສ້າງຂໍ້ຕົກລົງກ່ຽວກັບນ້ຳທີ່ມີປະສິດທິພາບ ແລະ ຍຸດຕິທຳຫຼາຍຂຶ້ນກ່ວາເກົ່າຍ້ອນວ່າສິ່ງນີ້ຈຳເປັນຕ້ອງໃຊ້ທັງຄວາມມຸ້ງ
ໝັ້ນທີ່ຈະເອົາທັງຄວາມຮູ້ທາງດ້ານວິທະຍາສາດ ແລະ ດ້ານການທົດລອງຕົວຈິງ (ເຊິ່ງປະຈຳກ) ຢ່າງຈິງຈັງລວມທັງການ
ມຸ້ງເນັ້ນໄປທີ່ການບັນລຸເປົ້າໝາຍທາງດ້ານການເມືອງທີ່ສອດຄ່ອງດ້ວຍ. ການຄຸ້ມຄອງເພື່ອຄວາມຍືນຍົງຈຳເປັນຕ້ອງຂໍ
ຊັກຊ້າ ຄວາມສົມດຸນລະຫວ່າງວິທະຍາສາດ, ຄວາມຮູ້ທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ການເມືອງເຊັ່ນດຽວກັນກັບການກຳນົດຂໍ້ຕົກລົງ
ລະຫວ່າງຝ່າຍຕ່າງໆທີ່ຍືນຍັນ (ຜູ້ທີ່ມຸ້ງໝັ້ນທີ່ຈະປັບປຸງພຶດຕິກຳສະຖາບັນຂອງພວກເຂົາເຈົ້າ). ການສະແຫວງຫາສິ່ງທີ່
ຈະສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນກັນ ມີຄວາມໝາຍວ່າແມ່ນການສ້າງຂໍ້ຕົກລົງ ແບບອາສາສະໝັກ (ເຊັ່ນ: ບໍ່ມີການອອກສຽງ
ລົງຄະແນນທີ່ເປັນການບັງຄັບ ໃຫ້ກຸ່ມຄົນສ່ວນນ້ອຍ ຍອມຮັບໃນສິ່ງທີ່ເຂົາເຈົ້າບໍ່ຕ້ອງການໄດ້). ດັ່ງນັ້ນ, ການສ້າງຄວາມ

ເປັນເອກະສັນກັນນັ້ນ ຈຶ່ງຂ້ອນຂ້າງທີ່ ຈະເຮັດໃຫ້ຜົນທີ່ໄດ້ຮັບນັ້ນຄົງທົນຍາວນານຫຼາຍກ່ວາ ທີ່ເປັນການສະໜັບ ສະໜູນ ບັນດາບຸກຄົນ, ກຸ່ມຄົນ ແລະ ຊຸມຊົນຕ່າງໆໃຫ້ຢູ່ກັບຄວາມມັ່ງໝັ້ນຂອງພວກເຂົາເຈົ້າ. ໃນຂະບວນການສ້າງຄວາມເປັນ ເອກະສັນ ທີ່ໄດ້ລວມເອົາການຄົ້ນຫາຄວາມຈິງຮ່ວມກັນ ແລະ ວາລະກອງປະຊຸມທີ່ໄດ້ຮັບການພັດທະນາໂດຍກຸ່ມໆນັ້ນກໍ່ ຄືໝົດທຸກຄົນ, ມັນຂ້ອນຂ້າງທີ່ ແນວໂນ້ມທີ່ຄວາມຮູ້ທາງດ້ານວິທະຍາສາດ ແລະ ການທົດລອງຕົວຈິງຈະມີການກຳນົດ. ກຸ່ມຄົນທີ່ມີອຳນາດຄະແນນສູງສ່ວນຫຼາຍບໍ່ສາມາດບັງຄັບການນິຍົມຊົມຊອບຂອງຕົນທາງດ້ານການເມືອງກຸ່ມກັບຊຸມ ຊົນກຸ່ມນ້ອຍ ແລະ ມອງຂ້າມສິ່ງທີ່ແນະນຳກຸ່ມກ່ຽວກັບຫຼັກການທາງດ້ານວິຊາການ ຫຼື ການທົດລອງຕົວຈິງຂອງທ້ອງຖິ່ນ.

ມີ 06 ຂັ້ນຕອນໃນຂະບວນການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ, ⁵⁵ ດັ່ງສະແດງໃຫ້ເຫັນໃນແຜນວາດ 4.1.

ແຜນວາດ 4.1: ຂັ້ນຕອນໃນຂະບວນການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ⁵⁶

4.3.1. ການຮຽກເຂົ້າຮ່ວມກອງປະຊຸມການຮັບເອົາຝ່າຍຕ່າງໆທີ່ຖືກຕ້ອງເໝາະສົມເຂົ້າສູ່ໂຕະເຈລະຈາ

ການເຈລະຈາ ກຸ່ມກັບນຳທີ່ຈະປະສົບຜົນສຳເລັດ ຂຶ້ນຢູ່ກັບການນຳເອົາຝ່າຍຕ່າງໆທີ່ຖືກຕ້ອງເໝາະສົມ ເຂົ້າສູ່ ໂຕະເຈລະຈາ. ຫຼາຍຄັ້ງ, ໃນຮູບແບບການເຈລະຈາໃນກອງປະຊຸມທີ່ມີການຕົກລົງກັນຍາກນັ້ນ, ຊຶ່ງໜ່ວຍງານທີ່ເອີ້ນເຂົ້າ ຮ່ວມກອງປະຊຸມນັ້ນຕ້ອງລວມເອົາຝ່າຍຕ່າງໆທີ່ເຂົາຮູ້ສຶກວ່າຄວນຈະກຸ່ວຂ້ອງ. ກົງກັນຂ້າມ, ການສ້າງຄວາມເປັນເອ ກະສັນ ກັນຈະເລີ່ມຕົ້ນດ້ວຍການກະກຽມການປະເມີນສະຖານະການ ຫຼື ຂໍ້ຂັດແຍ່ງໂດຍຄົນກາງທີ່ເປັນມີອາຊີບ ຄົນທີ່ ເປັນທີ່ໄດ້ຮັບການຍອມຮັບຮ່ວມກັນ ແລະ ຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມຈາກຜົນທີ່ໄດ້ຮັບຈາກການເຈລະຈານັ້ນ ເພື່ອທີ່ຈະໄດ້ລະບຸວ່າ ຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມທີ່ຄວນຈະໄດ້ຮັບການເຊີນໃຫ້ເຂົ້າຮ່ວມໃນກອງປະຊຸມດັ່ງກ່າວ.

ການຄັດເລືອກຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມໃນການເຈລະຈາ ຫຼື ບົດສົນທະນາອື່ນໆນັ້ນແມ່ນຂຶ້ນຢູ່ກັບການແບ່ງສ່ວນຕາມວັດຖຸປະສົງ ແລະ ຮູບແບບທີ່ມີຈຸດມັ່ງໝາຍຂອງພວກເຂົາໄວ້ເຊັ່ນ:

- ເມື່ອວັດຖຸປະສົງເພື່ອສ້າງສາຍສຳພັນ, ແບ່ງປັນຂໍ້ມູນຂ່າວສານ, ຊີ້ແຈງຂົງເຂດກ່ຽວກັບການຕົກລົງ ເຫັນດີ ແລະ ບໍ່ເຫັນດີ ຫຼື ເພື່ອລະບຸຕົວເລືອກດ້ານນະໂຍບາຍທີ່ເປັນໄປໄດ້ເພື່ອສະເໜີແນະໃຫ້ ແກ່ບັນດາຜູ້ທີ່ມີອຳນາດໃນການຕັດສິນໃຈ, ບັນດາຜູ້ທີ່ຖືກຂັດເລືອກເຂົ້າຮ່ວມຄວນຈະຕ້ອງເປັນຜູ້ທີ່ ສາມາດເວົ້າແບບເປັນຫຼັກການກ່ຽວກັບພື້ນຖານຄວາມຊຳນານ ທັກສະ ແລະ ຄວາມຮູ້ຂອງສ່ວນຕົວ ຂອງພວກເຂົາເຈົ້າໄດ້.
- ເມື່ອຈຸດປະສົງແມ່ນເພື່ອຈະວາງແຜນສິ່ງທີ່ຄວນຍົກຂຶ້ນມາຄົ້ນຄ້ວາໃນການເຈລະຈາ ກອບວາລະ ການປະຊຸມ ຫຼື ສ້າງຂໍ້ຕົກລົງ ໂດຍຜ່ານຂະບວນການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ, ຈາກນັ້ນຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ ຄວນຈະມີຄວາມອາດສາມາດທີ່ຈະເຮັດການຕົກລົງ (ເຊັ່ນ: ເວົ້າກັບຄົນບາງກຸ່ມສະເພາະທີ່ແນ່ນອນ) ຫຼື ມີອິດທິພົນຢ່າງມີໄລຍະສຳຄັນໃນຄວາມມຸ້ງໝັ້ນຂອງເຂດເລືອກຕັ້ງສະເພາະໃດໜຶ່ງ

“ການເຈລະຈາກ່ຽວກັບນ້ຳທີ່ປະສົບຜົນສຳເລັດຂຶ້ນຢູ່ກັບການນຳເອົາຝ່າຍຕ່າງໆທີ່ຖືກຕ້ອງ ເໝາະສົມເຂົ້າມາສູ່ໂຕະເຈລະຈາ”

ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ເຖິງແມ່ນວ່າເມື່ອວັດຖຸປະສົງຂອງການສົນທະນາເປັນທີ່ຮູ້ຈັກກັນແລ້ວກໍຕາມ, ມັນບໍ່ມີຄວາມ ຊັດເຈນສະເໜີວ່າຈະມີໃຜແດ່ທີ່ຄວນຈະເຂົ້າຮ່ວມໃນການເຈລະຈາ. ຕົວຢ່າງເຊັ່ນ: ໃນການເຈລະຈາກ່ຽວກັບແມ່ນ້ຳດາ ນຸບ, ມີຫຼາຍປະເທດທີ່ແຕກຕ່າງກັນເຂົ້າຮ່ວມໃນການພັດທະນາສົນທິສັນຍາສອງສະບັບແບບຫຼາຍຊາດ. ປະເທດຕ່າງໆທີ່ ມີປະຫວັດສາດກ່ຽວກັບຕົ້ນກຳເນີດຫຼັກຂອງສາຍນ້ຳນີ້ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມໃນອານຸສັນຍາເບວເກຣດ ປີ 1948 ໂດຍມຸ້ງເນັ້ນໄປ ທາງ ການຕິດຕາມການເດີນເຮືອ, ຊຶ່ງໄດ້ຖືກຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໂດຍຄະນະກຳມະການຄຸ້ມຄອງ ແມ່ນ້ຳດານຸບ, ໃນຂະນະທີ່ ອະນຸສັນຍາວ່າດ້ວຍການປົກປ້ອງແມ່ນ້ຳດານຸບມີຜົນບັງຄັບໃຊ້ໃນປີ 1998 ຊຶ່ງໃຊ້ກັບການຄຸ້ມຄອງເນື້ອທີ່ຂອງອ່າງ, ແລະ ລວມເອົາບັນດາປະເທດທີ່ມີເນື້ອທີ່ຂອງອ່າງ, ແລະ ລວມເອົາບັນດາປະເທດທີ່ມີເນື້ອທີ່ຫຼາຍກ່ວາ 2000 ກມ² ໃນເຂດ ອ່າງນ້ຳ ແລະ ສະຫະພາບຢູໂຣບ ໃນຖານະທີ່ເປັນຄູ່ຮ່ວມສັນຍາພາຄີ.

ການຄັດເລືອກຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມທີ່ຖືກຕ້ອງເໝາະສົມຈະບໍ່ກຳນົດພຽງແຕ່ວ່າ ຂໍ້ຕົກລົງໃດໜຶ່ງນັ້ນສາມາດບັນລຸຜົນສຳ ເລັດໄດ້ຫຼືບໍ່ເທົ່ານັ້ນ, ແຕ່ວ່າມັນຈະຖືກນຳໄປຈັດຕັ້ງປະຕິບັດອີກດ້ວຍ. ສິ່ງນີ້ມີຄວາມຊັດເຈນໃນການເຈລະຈາພາຍໃນປະ ເທດ, ເຊັ່ນ: ການເຈລະຈາໃນເບື້ອງຕົ້ນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການຄຸ້ມຄອງບຶງນ້ຳເອັບເວີເກຼດ ຂອງລັດຟລໍລິດາ ໃນກໍລະນີ 4.2 ທີ່ຜູ້ໃຊ້ນ້ຳທີ່ສຳຄັນ, ເຊັ່ນ: ອຸດສະຫະກຳການຜະລິດນ້ຳຕານ ແລະ ກຸ່ມທີ່ມີຄວາມສົນໃຈຕ່າງໆ, ເຊັ່ນ: ກຸ່ມສິ່ງແວດລ້ອມ, ຜູ້ທີ່ບໍ່ໄດ້ຖືກລວມເຂົ້າຢູ່ໃນຄະນະເຈລະຈາ ແລະ ກົດກັ້ນຕໍ່ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຕໍ່ຂໍ້ຕົກລົງເບື້ອງຕົ້ນໃນພາຍຫຼັງ.

ກໍລະນີ 4.2: ຂະບວນການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນສຳລັບການຟື້ນຟູບຶງນ້ຳເອັບເວີເກຼດຂອງ ລັດຟລໍລິດາຕອນໃຕ້⁵⁷

ແມ່ນ້ຳຕາມທຳມະຊາດໄຫຼລົງສູ່ພື້ນທີ່ດິນທາມ (ບໍລິເວນນ້ຳ) ຂອງບຶງນ້ຳເອັບເວີເກຼດຂອງລັດຟລໍລິດາ, ສະຫະລັດອາເມລິ ກາ ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກການປ່ຽນແປງໂດຍໂຄງການຂອງລັດຖະບານກາງທີ່ອອກແບບມາເພື່ອຄວບຄຸມນ້ຳຖ້ວມ ແລະ ການລະບາຍນ້ຳເຂົ້າໃສ່ ເພື່ອທີ່ການຜະລິດກະສິກຳ, ເຊັ່ນ: ການປູກອ້ອຍ ແລະ ການພັດທະນາຕົວເມືອງ. ບັນດາຂໍ້ຕົກລົງ ກ່ຽວກັບວິທີການຟື້ນຟູສະພາບຂອງລະບົບນິເວດວິທະຍາ ບໍ່ໄດ້ຮັບການຕອບສະໜອງຕາມຄວາມສົນໃຈຂອງ ຜູ້ທີ່ມີ ສ່ວນຮ່ວມທີ່ສຳຄັນ, ເຊັ່ນ: ອຸດສະຫະກຳຜະລິດນ້ຳຕານ, ຊາວພື້ນເມືອງຊາວອາເມລິກາ ແລະ ກຸ່ມສິ່ງແວດລ້ອມ, ໄດ້ຮັບ

ການລ່າຊ້າໂດຍ ການຟ້ອງຮ້ອງດຳເນີນຄະດີ. ສິ່ງນີ້ໄດ້ນຳລັດຖະບານລັດຟລໍລິດາໃຫ້ກ້າວໄປສູ່ການຮຽກປະຊຸມຄະນະ ກຳມະການປົກຄອງລັດຟລໍລິດາຕອນໃຕ້ໃນການນຳໃຊ້ນຳໃຫ້ມີຄວາມຍືນຍົງໃນປີ 1994 ຂຶ້ນໄປ.

ສຳນັກງານຫ້ອງການປົກຄອງລັດໄດ້ເຮັດວຽກຮ່ວມກັບບັນດາໜ່ວຍງານຂອງລັດເພື່ອບັນລຸຜູ້ທີ່ເຂົ້າຮ່ວມຕ່າງໆ ທີ່ມີສະກາ ຍະພາບ ແລະ ເລືອກເອົາປະທານໜຶ່ງຄົນ, ທີ່ເປັນອາດີດໂຄສິກສະພານິຕິບັນຍັດຂອງລັດ. ພວກເຂົາເຈົ້າໄດ້ລະບຸກຸ່ມຜູ້ທີ່ມີ ສ່ວນຮ່ວມ ແລະ ບັນດາຕົວແທນທີ່ມີປະສິດຕິພາບ. ຄະນະກຳມະການລວມມີຫຼາຍກ່ວາ 40 ທ່ານທີ່ມາຈາກຕົວແທນຂອງ ສາທາລະນະ, ກຸ່ມສິ່ງແວດລອມ, ກຸ່ມທາງດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ບັນດາກຸ່ມທຸລະກິດຕ່າງໆ, ຊົນເຜົ່າພື້ນເມືອງຂອງອາເມລິ ກາ, ໜ່ວຍງານຂອງລັດພື້ນເມືອງມ້ອຍ, ເມືອງໃຫຍ່, ໜ່ວຍງານລະດັບລັດ ແລະ ພາກພື້ນ. ປະທານກອງປະຊຸມໄດ້ຮັບການ ຊ່ວຍເຫຼືອຈາກທີມງານຄົນກາງເມືອງຊີບ. ຂອບເຂດກຳນົດແບບກ້ວາງຂວາງກ່ຽວກັບຄຳສັ່ງທີ່ເບິ່ງໄປທີ່ການພັດທະນາແບບ ຍືນຍົງ, ທັງໃນພື້ນທີ່ ແລະ ຄວາມກ້ວາງຂອງບັນຫາ, ຕະຫຼອດເຖິງຄວາມຫຼາກຫຼາຍ ຂອງຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມໄດ້ຖືກນຳ ໃຊ້ເພື່ອຊຸກຍູ້ໃຫ້ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມ ອອກຈາກຄວາມຂັດແຍ່ງກັນເຮັດໃຫ້ຂໍ້ຕົກລົງກ່ຽວກັບບັນຫາຄຸນນະພາບນຳໃນອະດີດໄດ້ ຮັບການແກ້ໄຂ. ຄະນະກຳມະການໄດ້ໃຊ້ຄວາມພະຍາຍາມທີ່ຈະສະແຫວງຫາຄວາມເປັນເອກະສັນຈາກບັນດາຜູ້ທີ່ບໍ່ໄດ້ ເຂົ້າຮ່ວມໃນການລົງຄະແນນສຽງຈາກລັດຖະບານກາງ ແລະ ຍັງໃຫ້ການຮ່ວມມືໂດຍຄຽງຄູ່ກັບໜ່ວຍງານສະເພາະກິດ ຕ່າງໆຂອງພາກລັດ. ຕາມກົດໝາຍຂອງລັດ, ການພິຈາລະນາແມ່ນເປີດກ້ວາງໃຫ້ແກ່ສາທາລະນະ. ນີ້ມີຄວາມໝາຍວ່າ, ບັນດາສະມາຊິກພາກສ່ວນປະຊາຊົນສາມາດເຂົ້າຮ່ວມໃນທຸກໆກອງປະຊຸມ ແລະ ໃຫ້ຂໍ້ມູນປະກອບສ່ວນ ໂດຍຜ່ານໄລຍະ ເປີດໂອກາດໃຫ້ປະຊາຊົນໄດ້ສະແດງຄວາມຄິດເຫັນ, ລວມທັງຄະນະກຳມະການ ແລະ ບັນດາກອງປະຊຸມຈັດສະເພາະ ເພື່ອສະເໜີແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ຫຍຸ້ງຍາກ. ບັນດາພາກສ່ວນທີ່ມີຄວາມສົນໃຈຜູ້ທີ່ບໍ່ໄດ້ຢູ່ໃນຄະນະກຳມະການກໍຍັງສາມາດກາຍ ເປັນສະມາຊິກຂອງອະນຸກຳມະການດ້ານການປະຕິບັດວຽກງານ ແລະ ບາງພາກສ່ວນກໍໄດ້ຮັບເຂົ້າມາຮ່ວມໃນຄະນະ ກຳມະການ ເຊັ່ນດຽວກັນ.

ເຖິງແມ່ນວ່າປະທານກອງປະຊຸມທີ່ໄດ້ຮັບການແຕ່ງຕັ້ງໂດຍກຸ່ມດ້ານການວາງແຜນເບື້ອງຕົ້ນຈາກຜູ້ປົກຄອງລັດ ກໍຕາມ, ຄະ ນະກຳມະການໄດ້ຮັບການຍອມຮັບສິດທິທາງກົດໝາຍຂອງເຂົາເຈົ້າບົນພື້ນຖານຄວາມຍຸດຕິທຳ ໃນການດຳເນີນການປະຊຸມ. ເຂົາໄດ້ຮັບການຍອມຮັບຍ້ອນວ່າເຂົາເຮັດໃຫ້ທຸກຝ່າຍ ມີຄວາມໝັ້ນໃຈວ່າ ຄວາມຄິດເຫັນຂອງທຸກໆຝ່າຍທີ່ໄດ້ນຳສະເໜີ ຂຶ້ນມານັ້ນ ຈະໄດ້ຮັບການພິຈາລະນາ, ໄດ້ຮັບການມອບໝາຍໃຫ້ເປັນຕົວແທນຈາກແງ່ມູມຂອງຄວາມສົນໃຈ ແລະ ໄດ້ຮັບ ການພິສູດໃຫ້ເຫັນເຖິງຄວາມມັ່ງໝັ້ນທີ່ຈົບໃຈຕໍ່ກັບກຸ່ມນັ້ນໆ ແລະ ເພື່ອບັນລຸເຖິງຄວາມເປັນເອກະສັນກັນ. ປະທານ ແລະ ບັນດາຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກໄດ້ດຳເນີນການປະເມີນຂໍ້ຂັດແຍ່ງ, ແຕ່ສຸດທ້າຍຄະນະກຳມະການທີ່ຕັດສິນໃຈວ່າປະເດັນ ໃດແດ່ຄວນຈະບັນຈຸເຂົ້າໃນວາລະກອງປະຊຸມຂອງຕົນ ແລະ ເມື່ອໃດ, ວິທີການທີ່ໄດ້ເພື່ອແບ່ງຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມກອງປະຊຸມອອກ ເປັນກຸ່ມອະນຸກຳມະການຂະໜາດນ້ອຍ. ປະຈຸບັນນີ້ ກຸ່ມທີ່ໄດ້ມີຄວາມສາມາດສ້າງຂໍ້ຕົກລົງກັນໄດ້ວ່າຢູ່ລັດຟລໍລິດາຕອນ ໃຕ້ແມ່ນກຳລັງຕົກຢູ່ໃນສະພາບທີ່ ບໍ່ຍືນຍົງ. ມັນໄດ້ພັດທະນາວິໄສທັດທີ່ວ່າໄປກ່ຽວກັບສິ່ງທີ່ສ້າງຄວາມຍືນຍົງໃນໄລຍະຍາວ ໃນບຶງເອັບເວີເຖິງ ທີ່ອາດສາມາດໝາຍເຖິງ ແລະ ເຫັນດີວ່າລະບອບການຄຸ້ມຄອງແຫຼ່ງນ້ຳຈະຕ້ອງໄດ້ຮັບການດັດແກ້ເພື່ອ ໃຫ້ໄດ້ຕາມສິ່ງທີ່ພວກເຂົາໄດ້ວາງວິໄສທັດ (ຈົນຕະນາການ) ໄວ້. ຄະນະອະນຸກຳມະການ ໄດ້ເຮັດວຽກ ກ່ຽວກັບປະເດັນໃດ ໜຶ່ງສະເພາະ, ນຳສະເໜີຮ່າງລາຍງານ ເພື່ອບັນຈຸເຂົ້າໃສ່ໃນເອກະສານລາຍງານ ຄວາມຄືບໜ້າທີ່ກ້າວເຖິງບັນດາຂໍ້ ແນະນຳ ແລະ ເຊັ່ນດຽວກັນກັບບັນດາຫົວຂໍ້ຕ່າງໆທີ່ບັນດາສະມາຊິກຂອງຕົນທີ່ຍັງຄົງສະແດງຄວາມບໍ່ເຫັນດີນຳ.

ຄະນະກຳມະການຮຽກປະຊຸມຄະນະອະນຸກຳມະການທີ່ປຶກສາທາງວິທະຍາສາດເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາທາງວິຊາການທີ່ເປັນຂໍ້ ຂັດແຍ່ງກັນ, ໂດຍຢ່າງຍິ່ງ ແມ່ນເລື່ອງທີ່ກ່ຽວພັນກັບສິ່ງທີ່ບໍ່ມີຄວາມແນ່ນອນທີ່ມີຄວາມສຳຄັນ. ການເປັນສະມາຊິກ ນັ້ນແມ່ນໄດ້ເປີດສຳລັບທຸກໆຄົນຜູ້ທີ່ມີຄວາມສົນໃຈ ແລະ ບົດລາຍງານໄດ້ຮັບການກະກຽມໄວ້ສຳລັບການນຳໃຊ້ແບບຄົບ ຖ້ວນ. ຄວາມບໍ່ແນ່ນອນບາງຢ່າງອາດຈະບໍ່ສາມາດແກ້ໄຂໄດ້ ແຕ່ຄະນະກຳມະການຕ້ອງໄດ້ຕັດສິນໃຈ ສືບຕໍ່ດຳເນີນໄປ ເລື້ອຍໆ ດ້ວຍການປັບປຸງໄດ້ຮູບແບບການນຳໃຊ້, ການສ້າງໂປຣແກຣມການກວດກາຕິດຕາມ ແລະ ປະເມີນຜົນຕົວ ເລືອກອາດຈະເກີດຂຶ້ນໄດ້.

ບັນດາຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກ ໄດ້ແນະນຳເຕັກນິກທີ່ມີຂໍ້ຄວາມດຽວ ແລະ ມີຂະບວນການຈັດລຽງບຸລິມະສິດທີ່ຊ່ວຍໃຫ້ ຄະນະກຳມະການເຈລະຈາ ແລະ ເຮັດບົດລາຍງານເບື້ອງຕົ້ນສະບັບສຸດທ້າຍໄດ້. ຫຼັງຈາກການປະຊຸມປິດເຄິ່ງ ຄະນະ ກຳມະການໄດ້ຮັບຮອງບົດລາຍງານນີ້ແບບເປັນເອກະສັນ. ຫຼັງຈາກນັ້ນ ຄະນະກຳມະການໄດ້ສືບຕໍ່ຮ່ວມມືກັບລັດຖະບານ ໃນການພັດທະນາແຜນການພື້ນຟູລະບົບນິເວດວິທະຍາທີ່ມີຄວາມເຂົ້າໃຈ (CERP) ແລະ ການຈັດລຽງບຸລິມະສິດ ໃຫ້ທຶນ ໂຄງການ. ໃນຕອນທ້າຍ ຂໍ້ຕົກລົງຂອງຄະນະກຳມະການ, ບັນດາຕົວແທນຈາກຜູ້ສົນໃຈດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ອຸດ ສະຫະກຳນຳ ໄດ້ເກັບກ່ອມລັດຖະບານໃຫ້ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແຜນ CERP . ໃນຕອນທ້າຍ ບັນດາຄຳແນະນຳຂອງຄະນະ ກຳມະການນີ້ຖືກລວມເຂົ້າກັບແຜນ CERP ແລະ ເຂົ້າເປັນກົດໝາຍໃໝ່. ຄວາມສຳພັນຕ່າງໆທີ່ຖືກສ້າງຂຶ້ນ ໂດຍຜ່ານ ການເຂົ້າມາມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຄະນະກຳມະການໂດຍທົ່ວໄປແມ່ນຄົງຍັງມີລັກສະນະທີ່ດີຕະຫຼອດຮອດບັນດາຜູ້ທີ່ມີສ່ວນ ຮ່ວມຍັງສືບຕໍ່ທີ່ຈະເຂົ້າມາມີສ່ວນຮ່ວມໃນຄວາມພະຍາຍາມດ້ານການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງສາທາລະນະທີ່ເຊື່ອມໂຍງໃສ່ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຂອງ CERP.

ການຕັດສິນບັນດາຂໍ້ສົນໃຈຂອງແຕ່ລະຝ່າຍຄວນຈະໄດ້ຮັບການພິຈາລະນາ ສາມາດຂະຫຍາຍໄປສູ່ຝ່າຍທີ່ຍັງ ບໍ່ທັນເຂົ້າຮ່ວມ ແຕ່ຈະເປັນຜູ້ທີ່ມີຄວາມສົນໃຈເຂົ້າມາຮ່ວມມືໃນອະນາຄົດກໍເປັນໄດ້ ໃນກໍລະນີ 4.5 ເຂດອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງ ຕອນລຸ່ມ ໂດຍລວມມີ 4 ປະເທດຄື: ກຳປູເຈຍ, ສປປ ລາວ, ຫວຽດນາມ ແລະ ໄທ ທີ່ໄດ້ທຳການເຈລະຈາໃນສັນຍາຕົກ ລົງ ແມ່ນ້ຳຂອງ ປີ 1995 ວ່າດ້ວຍການຄຸ້ມຄອງນ້ຳ ແລະ ສິນທິສັນຍານີ້ອາດກ່ຽວພັນກັບ ອ່າງທັງໝົດ ແລະ ຮອງຮັບຜົນ ປະໂຫຍດຂອງບັນດາປະເທດທີ່ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມຢູ່ຕອນເທິງຂອງອ່າງຄື: ປະເທດຈີນ ແລະ ມຽນມາທີ່ພວກເຂົາເຈົ້າເຫຼົ່ານັ້ນ ຄວນ ມີຄວາມປະສົງທີ່ຈະເຂົ້າຮ່ວມໃນອະນາຄົດໄດ້.

ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຄົນໜຶ່ງໄດ້ທຳການສັງເກດ:

ເມື່ອພວກເຮົາໄດ້ເລີ່ມຕົ້ນການເຈລະຈາກ່ຽວກັບສັນຍາຕົກລົງກ່ຽວກັບແມ່ນ້ຳຂອງປີ 1995 ໃນຊ່ວງຕົ້ນປີ 1993 ທັງ 4 ປະເທດນີ້ໄດ້ເຫັນດີກ່ຽວກັບເນື້ອໃນກ່ຽວພັນສັນຍານີ້ວ່າຄວນຈະມີຄວາມຍຸດຕິທຳເທົ່າທຽມກັນ ແລະ ຈະຄວນມີການນຳ ໃຊ້ໄດ້ກັບບັນດາປະເທດທີ່ຢູ່ຕາມຊາຍຝັ່ງ, ເຖິງແມ່ນວ່າມີສອງປະເທດບໍ່ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມກໍຕາມ... ທຸກຝ່າຍຕ້ອງຍອມຮັບ ການວາງແຜນ ເພື່ອການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ ສາມາດຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໃຫ້ສຳເລັດຜົນ ໂດຍທຸກຝ່າຍຕ້ອງກຳນົດ ພື້ນທີ່ ແລະ ຜົນກະທົບທີ່ມີຕໍ່ອ່າງທັງໝົດຕ້ອງເຂົ້າສູ່ການພິຈາລະນາ, ເຖິງແມ່ນວ່າ ສອງປະເທດຊາຍຝັ່ງບໍ່ໄດ້ເປັນສະມາຊິກ ກໍຕາມ. ຂໍ້ຕົກລົງສັນຍານີ້ຕ້ອງໄດ້ມີການປຶກສາຫາລືກັນ ແລະ ທຳຄວາມເຂົ້າໃຈເປັນຢ່າງດີທັງສອງປະເທດ ສາມາດເຂົ້າ ມາມີສ່ວນຮ່ວມໃນຄະນະກຳມະການແມ່ນ້ຳຂອງໄດ້⁵⁸ ແລະ ຂໍ້ຕົກລົງສັນຍາວ່າດ້ວຍແມ່ນ້ຳຂອງ ປີ 1995 ໄດ້ສ້າງຂຶ້ນ ບັນຍັດສຳລັດການເຂົ້າຮ່ວມແບບເຕັມຂີດໃນຄະນະກຳມະການແມ່ນ້ຳຂອງ.⁵⁹

ບັນດາປະເທດຄູ່ເຈລະຈາ ໄດ້ພະຍາຍາມທີ່ຈະສ້າງຂໍ້ຕົກລົງລວມໂດຍວາງພື້ນຖານ ການຍອມຮັບຫຼັກການໃນ ລະດັບສາກົນກ່ຽວກັບກົດໝາຍລະຫວ່າງປະເທດ ແລະ ວາງແຜນແນວທາງທີ່ບໍ່ເປັນບໍລະປັກກັບບັນດາປະເທດຢູ່ຕາມ ຊາຍຝັ່ງອື່ນໆທີ່ບໍ່ໄດ້ເປັນສ່ວນໜຶ່ງຢູ່ໃນຂໍ້ຕົກລົງຢູ່ໃນສະບັບເດີມ.⁶⁰ ໃນທຳນອງດຽວກັນ ໃນເຂດສາມຫຼ່ຽມປາກແມ່ນ້ຳ ຈັນຍາບັນທີ່ໄດ້ລົມນາມ ໂດຍ Burkina Faso ແລະ ປະເທດ ການາ ໄດ້ລວມເອົາບົດບັນຍັດທີ່ຂັດເຈນເພື່ອສະໜັບ ສະໜູນ ການຮອງຮັບໂດຍບັນດາຜູ້ນຳບັນດາປະເທດທີ່ຢູ່ຕາມຊາຍຝັ່ງອື່ນໆ (ໃຫ້ເບິ່ງກໍລະນີ 5.3 ໃນພາກທີ 5)

ການປະເມີນວັດຖຸປະສົງຂອງອົງການນຳເອົາຝ່າຍຕ່າງໆທີ່ຖືກຕ້ອງເໝາະສົມເຂົ້າສູ່ໂຕະເຈລະຈາສາມາດກະ ກຽມໄດ້ດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

1. ຢູ່ໃນເອກະສານຄຳສັ່ງແນະນຳເບື້ອງຕົ້ນກ່ຽວກັບພາກສ່ວນຕ່າງໆ (ຜູ້ຮຽກເຂົ້າຮ່ວມກອງປະຊຸມກ່ຽວກັບການເຈລະຈາ) ຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກທີ່ເປັນຄົນກາງເປັນຜູ້ມີໜ້າທີ່ຕິດຕໍ່ 'ຮອບວຽນ' ຂອງບັນດາຜູ້ທີ່ມີສ່ວນໄດ້ເສຍທີ່ມີສັກກະຍະພາບຕ່າງໆ ເພື່ອທຳການສຳຫຼວດພວກເຂົາເຫຼົ່ານັ້ນກ່ຽວກັບຄວາມລັບ ແລະ ບໍ່ແມ່ນບິນພື້ນຖານດ້ານຄຸນສົມບັດ. ໃນຮອບວຽນທຳອິດແມ່ນຜູ້ທີ່ມີບົດບາດທີ່ຈະແຈ້ງທີ່ໄດ້ສະແດງເຈດຈຳນົງຢາກເຂົ້າມາມີສ່ວນຮ່ວມ. ເມື່ອບັນດາຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກສຳພາດ ບຸກຄົນເຫຼົ່ານີ້, ເຂົາ ຫຼື ລາວ ກໍ່ຈະຂໍຄຳແນະນຳຂອງພວກເຂົາກ່ຽວກັບກຸ່ມຂອງບັນດາຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນເພື່ອທີ່ຈະທຳການສຳພາດຕໍ່ໄປ. ສິ່ງນີ້ຈະນຳໄປສູ່ຮອບວຽນກຸ່ມທີ່ມີຂະໜາດໃຫຍ່ກວ່າເກົ່າລະດັບທີສອງ. ຜູ້ຮຽກເຂົ້າຮ່ວມກອງປະຊຸມຍັງເຜີຍແຜ່ຄວາມຈິງໃຫ້ແກ່ພາກສ່ວນປະຊາຊົນ ຮູ້ເຖິງການປະເມີນທີ່ກຳລັງດຳເນີນການຢູ່ ບັນດາກຸ່ມທີ່ຕ້ອງການຢາກຈະກ້າວໄປ ຂ້າງໜ້າສາມາດຕິດຕໍ່ຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກໂດຍກົງໄດ້ ກຸ່ມນີ້ກໍ່ຮ່າງສ່ວນຕົວເປັນຮອບວຽນທີສາມ
2. ບິນພື້ນຖານຂໍ້ມູນທີ່ໄດ້ຈາກການສຳພາດບຸກຄົນເຫຼົ່ານີ້ ຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກສ້າງແຜນທີ່ສະຖານະການ, ການກະກຽມບົດລາຍງານທີ່ມີການລະບຸປະເພດຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມທີ່ສຳຄັນທີ່ສຸດ ແລະ ຍົກບັນດາຄວາມກັງວົນທີ່ສຳຄັນຂອງພວກເຂົາຂຶ້ນ. ສິ່ງນີ້ກະທຳໄດ້ໂດຍບໍ່ລະບຸຊື່ຜູ້ທີ່ໃຫ້ສຳພາດ 'ແຜນທີ່' ນີ້ຖືກນຳສົ່ງໄປຍັງທຸກຄົນທີ່ໃຫ້ການສຳພາດເພື່ອໃຫ້ຄວາມເຂົ້າໃຈແນ່ໃຈວ່າ ທຸກໆປະເດັນນັ້ນໄດ້ຖືກຍົກຂຶ້ນມານຳສະເໜີເພື່ອແກ້ໄຂຢ່າງພຽງພໍ.
3. ເມື່ອທຸກຝ່າຍໄດ້ຕອບສະໜອງຂໍ້ມູນໃຫ້ແລ້ວ ຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກຈະນຳສະເໜີການອອກແບບ ສຳລັບຂະບວນການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ ບິນພື້ນຖານຜົນທີ່ໄດ້ຈາກການປະເມີນຜົນ. ນັ້ນກໍ່ຄື: ຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກສະເໜີລາຍຊື່ບັນດາກຸ່ມຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມທີ່ຄວນຈະໄດ້ຮັບການເຊີນເຂົ້າຮ່ວມການປະຊຸມ ແລະ ເພື່ອຄັດເລືອກເອົາຕົວແທນທີ່ເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງການເຈລະຈາ. ນອກຈາກນີ້ , ການອອກແບບຂະບວນການນັ້ນຕ້ອງລວມເອົາທັງການສະເໜີວາລະການປະຊຸມ, ລະບຽບຫຼັກການ, ແຜນການດຳເນີນງານ (ລວມເຖິງການຈັດລຽງບຸລິມະສິດການຄົ້ນຫາຄວາມຈິງແບບມີສ່ວນຮ່ວມ) ແລະ ງົບປະມານ. ສິ່ງນີ້ກໍ່ຈະໄດ້ຖືກຈັດສົ່ງໄປໃຫ້ທຸກຄົນໄດ້ໃຫ້ການສຳພາດເພື່ອຂໍຄຳຄິດເຫັນເຊັ່ນດຽວກັນ.
4. ອີງຕາມປະຕິກິລິຍາຂອງພວກເຂົາ, ຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກໃຫ້ຄຳແນະນຳຢ່າງໃດຢ່າງໜຶ່ງວ່າຂະບວນການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ (ທີ່ກຸ່ມນັ້ນໆໄດ້ທຳການອອກແບບ) ດຳເນີນການຕໍ່ໄປ ຫຼື ບໍ່ ໃນຈຸດນີ້ ການຕັດສິນໃຈທີ່ກ້າວໄປຂ້າງໜ້າແມ່ນຂຶ້ນຢູ່ກັບຜູ້ຮຽກເຂົ້າຮ່ວມກອງປະຊຸມ.

"ເມື່ອທຸກຝ່າຍຢູ່ໂຕະເຈລະຈາໃນຮູບແບບການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນກັນແລ້ວ, ມັນມີຄວາມຈຳເປັນທີ່ບັນດາຄູ່ເຈລະຈານັ້ນທຳການທົບທວນ, ປະເຊີນໜ້າຕໍ່ໜ້າ, ບົດບາດ ແລະ ໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບຂອງພວກເຂົາວ່າມີຫຍັງແດ່"

4.3.2. ການຊີ້ແຈ້ງໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບບົດບາດ, ວາລະກອງປະຊຸມ, ລະບຽບຫຼັກການ

ເມື່ອທຸກຝ່າຍຢູ່ໂຕະເຈລະຈາໃນຮູບແບບການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນກັນແລ້ວ, ມັນມີຄວາມຈຳເປັນທີ່ພວກເຂົາເຈົ້າ ຈະໄດ້ທົບທວນ, ປະເຊີນໜ້າຕໍ່ໜ້າ, ຈະຮູ້ຈັກວ່າພວກເຂົາເຈົ້າມີບົດບາດ ແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບຫຍັງແດ່. ກຸ່ມນັ້ນໆກໍ່ຄືພົດທຸກຄົນ, ເມື່ອເຕົ້າໂຮມ ແລະ ພົບປະກັນເປັນຄັ້ງທຳອິດ, ມັນຕ້ອງໄດ້ມີການຮັບຮອງການຄັດເລືອກຜູ້ທີ່

ອຳນວຍຄວາມສະດວກ ຫຼື ປະທານກອງປະຊຸມ ພ້ອມທັງວາລະກອງປະຊຸມ, ແຜນການດຳເນີນງານ, ງົບປະມານ, ລະບຽບຫຼັກການ ແລະ ຂັ້ນຕອນຂອງການຄົ້ນຫາຄວາມຈິງຮ່ວມກັນ. ເຖິງແມ່ນວ່າແຕ່ລະຄົນຈະມີຄວາມລຳອຽງໃດໆກໍຕາມ, ບັນດາຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກຄວນ ຈະໃຫ້ການຊ່ວຍເຫຼືອແນະນຳແບບຍຸດຕິທຳໃຫ້ແກ່ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມທຸກຄົນ. ຖ້າຫາກວ່າຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມກອງປະຊຸມ ມີຄວາມກັງວົງຢ່າງຫລວງຫລາຍ ກ່ຽວກັບຄວາມຍຸດຕິທຳດ້ານຄວາມເປັນກາງ, ພວກເຂົາເຈົ້າກໍ່ສາມາດນຳສະເໜີເອົາຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກຄົນອື່ນມາຮ່ວມນຳກໍ່ໄດ້.

ຕົວຢ່າງເຊັ່ນ: ຄະນະຕົວແທນບໍລິຫານ ຂອງສຳນັກງານເລຂາທິການ ໄດ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກ ກິດຈະກຳຮ່ວມ ລະຫວ່າງບັນດາຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມກັບຄະນະກຳມະການແມ່ນ້ຳຂອງໄລຍະກາງ. ແຕ່ປະເທດຕາມຊາຍຝັ່ງຈຳນວນໜຶ່ງໄດ້ເຮັດໃຫ້ມີຄວາມໝັ້ນໃຈວ່າເຂົາ ແລະ ສຳນັກງານເລຂາທິການ ໄດ້ສູນເສຍຄວາມເປັນກາງຂອງພວກເຂົາເຈົ້າໄປ. ດັ່ງນັ້ນ, ສຳນັກງານເລຂາທິການຈຶ່ງບໍ່ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມໃນເລຂາທິການ ຈຶ່ງບໍ່ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມໃນການເຈລະຈາເພື່ອສ້າງຂໍ້ຕົກລົງສະບັບໃໝ່. ໂຄງການພັດທະນາແຫ່ງສະຫະປະຊາຊາດນັ້ນ ພັດມີບົດບາດຫຼາຍກວ່າແທນທີ່ຂອງສຳນັກງານເລຂາທິການ. ການຖືສິດເອົາບົດບາດການອຳນວຍຄວາມສະດວກຂອງສຳນັກງານເລຂາທິການ. ການຖືສິດເອົາບົດບາດການອຳນວຍຄວາມສະດວກຂອງສຳນັກງານເລຂາທິການ, ການຮຽກເຂົ້າຮ່ວມກອງປະຊຸມຊຸດໃໝ່ ແລະ ໃນທີ່ສຸດກໍ່ໄດ້ທຳການເຮັດຜູ້ສັນຍາຜູ້ໄກ່ເກ່ຍທີ່ຍອມຮັບໄດ້. ເພາະພວກເຂົາໄດ້ຮັບຄວາມເຂົ້າໃຈດີແລ້ວວ່າເປັນກາງໂດຍທຸກຝ່າຍ, ໂຄງການພັດທະນາແຫ່ງສະຫະປະຊາຊາດ ແລະ ຜູ້ໄກ່ເກ່ຍຄົນນັ້ນກໍ່ສາມາດດຳເນີນການສົນທະນາຫາລືກັນກ່ຽວກັບບັນຫາທີ່ໝົດທົນທາງໃນການຮ່ວມມືກັນຕໍ່ໄປໄດ້ ແລະ ຈາກນັ້ນຜ່ານການເຈລະຈາຕໍ່ສັນຍາສະບັບໃໝ່ທີ່ຈະຍົກປະເດັນທີ່ສຳຄັນຂອງທຸກຝ່າຍຂຶ້ນມາສົນທະນາເພື່ອແກ້ໄຂ.

ກຸ່ມນີ້ກໍ່ຈະຂໍຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກກະກຽມເຮັດສະຫຼຸບການປະຊຸມ ຫຼື ກຳນົດໜຶ່ງຄົນໃນຈຳນວນຂອງສາມາຊິກຂອງຕົນເປັນຜູ້ເຮັດ. ພວກເຂົາເຈົ້າອາດຈະເລືອກເອົາຜູ້ນຳກຸ່ມ ຫຼື ປະທານເພື່ອເປັນຕົວແທນຂະບວນການນີ້ເພື່ອນຳສະເໜີໃນກອງປະຊຸມໂລກຂະໜາດໃຫຍ່, ເຖິງແມ່ນວ່າ ໜ້າທີ່ນີ້ ບາງຄັ້ງຈະຖືກກຳນົດໂດຍຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກ. ສຸດທ້າຍ ກ່ອນທີ່ພວກເຂົາຈະເລີ່ມ ພວກເຂົາອາດຈະຕັດສິນວ່າປະເພດຂອງຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດນັ້ນຍັງເປັນຕົວແທນທີ່ບໍ່ທັນພຽງພໍ ແລະ ຕົກລົງທີ່ຈະເຂົ້າເຖິງບຸກຄົນ ຫຼື ກຸ່ມຄົນເພີ່ມເຕີມເພື່ອຈະຂະຫຍາຍຝ່າຍຕ່າງໆເຂົ້າໃນໂຕະເຈລະຈາຕໍ່ລອງ. ສຳລັບກຸ່ມທີ່ມີປະສິບການໃນການເຈລະຈາ, ຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກ, ຫຼື ບຸກຄົນທີສາມ ອາດຈະສ້າງຄວາມສາມາດໃຫ້ແກ່ເຂົາເພື່ອການກະກຽມ ແລະ ມີສ່ວນຮ່ວມໃນຂະບວນການ, ຕາມທີ່ເຫັນໃນກໍລະນີ 4.3 ໃນ ເປຣູ

ກໍລະນີ 4.3: ການອອກແບບຮ່ວມກ່ຽວກັບກະບວນການເຈລະຈາລະຫວ່າງ BHP Billiton ແລະ ຊຸມຊົນ ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບກ່ຽວກັບບັນຫາບໍ່ແຮ່ດິນຕາຢາ, ປະເທດເປຣູ

ຄວາມຂັດແຍ່ງລະຫວ່າງ (ບີເອັດຈພີ ບິລິຕັນ) BHP Billiton ແລະ ຊຸມຊົນທີ່ອາໄສຢູ່ໃກ້ບໍ່ແຮ່ດິນຢາໃນປະເທດເປຣູໄດ້ເປັນສູນກາງກ່ຽວກັບການຄວບຄຸມ ແລະ ການຈັດການແຫຼ່ງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ (ການເວນຄົນທີ່ດິນ) ຜົນກະທົບທາງດ້ານສັງຄົມ ແລະ ເສດຖະກິດໃນຊຸມຊົນ (ການລະເມີດສິດທິມະນຸດໂອກາດທາງເສດຖະກິດທີ່ບໍ່ພຽງພໍ) ແລະ ຜົນກະທົບທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ (ເຊັ່ນ: ນ້ຳ ແລະ ທີ່ດິນ) ໄດ້ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຂຸດຂອງການສົນທະນາໃນລະຫວ່າງ ປີ 2001 ແລະ 2004 ເພື່ອນຳເອົາບັນດາຝ່າຍທີ່ສຳຄັນເຂົ້າມາເພື່ອເຈລະຈາຫາຂໍ້ສະຫຼຸບຂອງຄວາມຄັບຂ້ອງໃຈອັນຍາວນານ ແລະ ພັດທະນາຄວາມສຳພັນທີ່ສ້າງສັນເພີ່ມຂຶ້ນລະຫວ່າງຊຸມຊົນ ແລະ ບໍລິສັດບໍ່ແຮ່. ນອກເໜືອໄປຈາກຕົວແທນຂອງ ບໍລິສັດບໍ່ແຮ່ ແລະ ຊຸມຊົນໃກ້ຄຽງ 5 ຊຸມຊົນ, ຂັ້ນຕອນການມີສ່ວນຮ່ວມຫຼາຍຝ່າຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ສັງກັດລັດ NGO ພາຍໃນ ແລະ ຕ່າງປະເທດ (ຄະນະກຳມະການປະສານງານແຫ່ງຊາດ ແລະ ລະດັບພາກພື້ນຂອງຊຸມຊົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບຈາກ ການເຮັດບໍ່ແຮ່ (CONACAMI ແລະ CORECAMI Cusco, CooperAccion, Oxfam ອາເມລິກາ

ແລະ ສຳນັກງານ Ombudsman ກ່ຽວກັບບໍ່ແຮ່ໃນປະເທດອິດສະຕາລີ) ຜູ້ທີ່ໃຫ້ການຊ່ວຍເຫຼືອໃນການອຳນວຍຄວາມສະດວກທາງດ້ານຂະບວນການ ແລະ ສິ່ງເສີມຄວາມສາມາດຂອງຊຸມຊົນພື້ນເມືອງໃຫ້ມີຄວາມພ້ອມພຽງການມີສ່ວນຮ່ວມໃນການເຈລະຈາ.

ເວທີການເຈລະຈາຫຼາຍຝ່າຍໄດ້ກ່ຽວຂ້ອງກັບຫຼາຍເວທີ ທີ່ພັດທະນາລະບຽບວາລະການປະຊຸມ ແລະ ຂະບວນການລວມສຳລັບການເຈລະຈາຮ່ວມກັນ, ສ້າງຄວາມໄວ້ວາງໃຈ, ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດການສຶກສາຮ່ວມກັນເພື່ອສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈຮ່ວມກັນກ່ຽວກັບຄວາມຄັບຂ້ອງໃຈ, ແລະ ເຈລະຈາຊຸດຂອງຄວາມມຸ້ງໝັ້ນ.

ຮ່າງຂໍ້ຕົກລົງໄດ້ຖືກຂຽນຂຶ້ນໂດຍຄະນະກຳມະການຫຼັກທີ່ເປັນຕົວແທນຂອງຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມທັງໝົດ ແລະ ໄດ້ກວດສອບ ແລະ ແກ້ໄຂຜ່ານກອງປະຊຸມເຊິ່ງວິຊາການທີ່ມີມາຈາກຕົວແທນຂອງຊຸມຊົນຕ່າງໆ, ບໍລິສັດ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ບໍ່ສັງກັດລັດ ຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍເຂົ້າຮ່ວມທຳການທົບທວນແບບແຖວຕໍ່ແຖວ. ຂໍ້ຄວາມສຸດທ້າຍໄດ້ຖືກນຳສະເໜີ ແລະ ໄດ້ຮັບການອະນຸມັດຮັບຮອງໃນການເຕົ້າໂຮມທົ່ວໄປໃນແຕ່ລະຊຸມຊົນທ້າຍຊຸມຊົນ ແລະ ໄດ້ຖືກລົງນາມໂດຍທຸກຝ່າຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ.

ຂໍ້ຕົກລົງໄດ້ຍົກຄວາມຂ້ອງຄາໃຈທັງໝົດຂຶ້ນ: ມັນຊົດເຊີຍໃຫ້ສະມາຊິກຊຸມຊົນດ້ວຍທີ່ດິນ (ຂ້າງຕົ້ນ ແລະ ນອກເໜືອຈາກສິ່ງທີ່ໄດ້ຮັບການຈັດສັນທີ່ເໝາະສົມ) ພ້ອມກັບການໃຫ້ຄວາມຊ່ວຍເຫຼືອທາງດ້ານວິຊາການເພື່ອຊ່ວຍພັດທະນາໂອກາດໃນການດຳລົງຊີວິດແບບໃໝ່ ມັນໄດ້ສ້າງໂປຣແກຣມການກຳກັບເບິ່ງແຍງທາງດ້ານສິ່ງແວດລ້ອມ ທີ່ສະມາຊິກໃນຊຸມຊົນມີບົດບາດສຳຄັນໃນການກວດກາຕິດຕາມ ແບບຕໍ່ເນື່ອງກ່ຽວກັບບໍລິສັດທີ່ມີຄວາມສອດຄ່ອງ ກັບມາດຕະຖານຕ່າງໆ ເພື່ອຫຼຸດຜູ້ ບັນເທົາຜົນກະທົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ມັນສ້າງກຸ່ມປະຕິບັດງານຂຶ້ນ ເພື່ອເບິ່ງແຍງດູແລ ການປະຕິບັດງານຂອງບໍລິສັດໃຫ້ສອດຄ່ອງຕາມການຊົດເຊີຍຜູ້ທີ່ຕົກເປັນເຫຍື່ອ ທີ່ໄດ້ຮັບການຍືນຍັນ ກ່ຽວກັບການລະເມີດສິດທິມະນຸດ ແລະ ເພື່ອການປະເມີນຂໍ້ກ່າວຫາໃໝ່ ມັນອະທິບາຍຂັ້ນຕອນຕ່າງໆທີ່ຈະສ້າງ ແລະ ໃຫ້ທຶນແຜນການພັດທະນາແບບຍືນຍົງ ເພື່ອສະໜັບສະໜູນການພັດທະນາໄລຍະປານກາງ ແລະ ໄລຍະຍາວໃນຊຸມຊົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ແລະ ມອບໝາຍໃຫ້ບໍລິສັດນັ້ນໆ ຄຳປະກັນຄວາມປອດໄພລ່ວງໜ້າ ໂດຍໃຫ້ບໍລິສັດຍືນຍອມໄດ້ຮັບຮູ້ ກ່ອນຈະເຮັດກິດຈະກຳກ່ຽວກັບບໍ່ແຮ່ໃນທີ່ດິນບ່ອນໃໝ່ໃນອະນາຄົດ.

ຄະນະກຳມະການປະສານງານ ແລະ ການຕິດຕາມແບບມີສ່ວນຫຼາຍຝ່າຍໄດ້ຮັບໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ແລະ ກຳກັບເບິ່ງແຍງຂໍ້ຕົກລົງ. ທຸກຝ່າຍໄດ້ມີຄວາມມຸ້ງໝັ້ນທີ່ຈະສືບຕໍ່ການນຳໃຊ້ໂຕະສິນທະນານີ້ເພື່ອຍົກ ແລະ ແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ເກີດຂຶ້ນໃໝ່. ບັນດາຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມໄດ້ຮັບຮູ້ວ່າໃນຂະນະທີ່ບົດສົນທະນາ ແລະ ຂໍ້ຕົກລົງທີ່ເກີດຂຶ້ນນັ້ນໄດ້ປ່ຽນແປງຄວາມສຳພັນຢ່າງໃຫຍ່ຫຼວງ ລະຫວ່າງບັນດາຝ່າຍທີ່ມີຂໍ້ຂັດແຍ່ງກັນກ່ອນໜ້ານີ້ໄປ, ຄວາມສຳພັນທີ່ມີການຮ່ວມມືທີ່ແທ້ຈິງແມ່ນຂຶ້ນກັບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຄວາມມຸ້ງໝັ້ນ ທີ່ມີປະສິດທິພາບ ແລະ ທ່ວງທັນກັບເວລາເຖິງການມີສ່ວນຮ່ວມແບບຕໍ່ເນື່ອງໃນການແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ເກີດຂຶ້ນໃໝ່. ການບັນລຸການປ່ຽນແປງນີ້ຈະຕ້ອງໃຊ້ຄວາມພະຍາຍາມແບບຄົງທີ່ ເພື່ອເອົາຊະນະຄວາມບໍ່ເໝາະສົມຂອງການໄດ້ມາ ຊຶ່ງອຳນາດທີ່ມີລັກສະນະຄວາມສຳພັນ ລະຫວ່າງ ບັນດາບໍລິສັດ ແລະ ຊຸມຊົນຕ່າງໆ.

ຄວາມພະຍາຍາມໃນການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນມີຄວາມໝາຍພຽງແຕ່ເມື່ອຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບການເຮັດໃຫ້ຄວາມພະຍາຍາມທີ່ ກຳລັງດຳເນີນຢູ່ໃນການຕິດຕໍ່ກັບບັນດາ ຂົງເຂດການຈັດຕັ້ງທີ່ພວກເຂົາເປັນຕົວແທນທີ່ ເຫັນໄດ້ຢ່າງຈະແຈ້ງເທົ່ານັ້ນ. ສຳຫລັບບາງກຸ່ມ ເປັນເລື່ອງງ່າຍ - ພວກເຂົາໄດ້ຈັດຕັ້ງກົນໄກການສື່ສານພາຍໃນທີ່ດີ. ສຳລັບກຸ່ມອື່ນໆ, ແມ່ນມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກຫລາຍກວ່າ. ນີ້ຈະເປັນຈິງໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງສຳລັບເຄືອຂ່າຍແບບສະເພາະກິດຈາກບຸກຄົນຫລືອົງກອນເພື່ອສ້ອມແຊມຮ່ວມກັນໂດຍມີວັດຖຸປະສົງໃນການມີສ່ວນຮ່ວມໃນຄວາມພະຍາຍາມສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ. ກຸ່ມດັ່ງກ່າວ ອາດຈະມີຄວາມຕ້ອງການການຊ່ວຍເຫລືອຈາກຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກໃນການສ້າງຊ່ອງທາງສຳລັບການປະຕິສຳພັນປົກກະຕິ. ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມປະຊຸມມັກຈະຖືກຖາມເຖິງກິດລະບຽບຫລັກການທີ່ຊື່ແຈງພັນທະຂອງຜູ້

ເຂົ້າ ຮ່ວມ ໃນການຮັກສາການຕິດຕໍ່ພົວພັນກັບບັນດາ ‘ເຂດເລືອກຕັ້ງທີ່’ ພວກເຂົາໄດ້ຄາດຫວັງທີ່ຈະເວົ້າ ‘ເພື່ອ’ ຫລື ເວົ້າ ‘ມັກ’.

4.3.3 ການພິຈາລະນາແບບຮອບຄອບ - ການສອບສວນຮ່ວມກັນ, ການປຶກສາຫາລື, ການຮຽນຮູ້

ເນື່ອງຈາກລະບົບນິເວດນີ້ ສ່ວນຫລາຍມີຄວາມຊັບຊ້ອນ ແລະ ມັນອາດຈະມີຄວາມຫຍຸ້ງຍາກ ທີ່ຈະປະເມີນ ສະພາບປະຈຸບັນ, ການພັດທະນາວິໄສທັດແບບແບ່ງປັນຍັງມີໜ້ອຍຫລາຍ ສຳລັບວິທີການທີ່ພວກເຂົາຄວນຈະເຮັດໜ້າທີ່, ຕາມປົກກະຕິແລ້ວບັນດາຝ່າຍທີ່ທຳການເຈລະຈາຕໍ່ລອງ ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມໃນການຊອກຫາຄວາມຈິງຮ່ວມກັນທີ່ຈະມີການສົນທະນາປຶກສາຫາລືຂອງພວກເຂົາ. ຖ້າຫາກວ່າຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມກອງປະຊຸມຮູ້ວ່າພວກເຂົາຕ້ອງການທີ່ຈະໃຫ້ການຮ່ວມມືແຕ່ຈະບໍ່ເຕັມໃຈທີ່ຈະເຂົ້າຮ່ວມໃນການເຈລະຈາຕໍ່ສັນຍາຢ່າງເປັນທາງການເພາະວ່າພວກເຂົາບໍ່ໄດ້ມີຂໍ້ມູນພຽງພໍ, ພວກເຂົາອາດຈະເລີ່ມຕົ້ນດ້ວຍການສ້າງກົນໄກໃນການລວບລວມຂໍ້ມູນຮ່ວມກັນ.

“ຕາມປົກກະຕິແລ້ວ, ບັນດາຝ່າຍທີ່ທຳການເຈລະຈາຈະມີສ່ວນຮ່ວມໃນການຊອກຫາຄວາມຈິງຮ່ວມກັນທີ່ຈະນຳເອົາຂໍ້ມູນນີ້ເຂົ້າໄປໃຊ້ໃນການສົນທະນາປຶກສາຫາລືຂອງພວກຕົນ”

ກິດຈະກຳການລວບລວມຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບບັນດາປະເທດ ທີ່ຢູ່ຕາມແມ່ນ້ຳດານູບໃນຊ່ວງກາງທົດສະວັດປີ 1980 ແລະ ຄະນະກຳມະການແມ່ນ້ຳຂອງ, ສ່ວນໃຫຍ່ໃນຊ່ວງປີ 1960-1980, ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າປະເທດເຫລົ່ານີ້ສາມາດຮຽນຮູ້ທີ່ຈະເຮັດວຽກງານຮ່ວມກັນໃນລະດັບວິຊາການໄດ້ແນວໃດ. ໃນກໍລະນີ 4.3, ກຸ່ມຊຸມຊົນ ແລະ ອົງການ NGO ທີ່ເຮັດວຽກກັບບໍລິສັດບໍ່ແຮ່ເພື່ອກຳນົດ ແລະ ປະຕິບັດການຄົ້ນຫາຄວາມຈິງຮ່ວມກັນໃນປະເດັນສຳຄັນ ກ່ອນທີ່ຈະມີການເຈລະຈາການກະທຳທີ່ຈຳເປັນ. ໃນທຳນອງດຽວກັນ, ຢູ່ປະເທດເນປານ ບັນດາຕົວແທນຈາກກຸ່ມທີ່ເຫັນດີ ແລະ ຕໍ່ຕ້ານການສ້າງເຂື່ອນ ທັງສອງກຸ່ມໄດ້ດຳເນີນຂຸດຂອງການສຶກສາເພື່ອຮ່ວມກັນ, ກວດສອບສະຖານະກ່ຽວກັບປະສິບການຂອງການຜະລິດໄຟຟ້າພະລັງນ້ຳຂອງເນປານ ໃນຖານະທີ່ເປັນຂັ້ນຕອນເລີ່ມຕົ້ນໃນການພັດທະນາຂຸດ ຂອງແນວທາງສະເພາະປະເທດບົນພື້ນຖານ ບົດລາຍງານຂອງ WCD. ປະສິບການໃນການເຮັດວຽກງານໂດຍລວມ. ເຊັ່ນດຽວກັນ, ຂໍ້ມູນທີ່ເກັບລວບລວມມາໄດ້ນັ້ນ ສາມາດສ້າງຄວາມໝັ້ນໃຈໄດ້ວ່າ ຂໍ້ຕົກລົງສາມາດບັນລຸ ໃນການປົກປ້ອງຜົນປະໂຫຍດ ຂອງຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມໄດ້.

ຖ້າຫາກວ່າ ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມປະຊຸມ ສາມາດຕົກລົງຫລັກການທີ່ໄປຢ່າງເປັນທາງການ ພວກເຂົາກໍ່ອາດຈະຕັດສິນໃຈທີ່ຈະເລື່ອນວາລະການປຶກສາຫາລື ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງດ້ານວິຊາການອອກໄປ ໃຫ້ໜ່ວຍງານທີ່ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດທາງການຮັບຜິດຊອບພາຍຫລັງ. ບັນດາຊາດ ທີ່ຢູ່ຕາມແມ່ນ້ຳດານູບຕັດສິນໃຈກ່ຽວກັບວິທີການນີ້, ເບື້ອງຕົ້ນດ້ວຍການສ້າງກອບຂໍ້ຕົກລົງ ແລະ ປ່ອຍມາດຕະຖານຄຸນນະພາບທາງນ້ຳທີ່ສະເພາະເຈາະຈົງຊຶ່ງຈະບັນຈຸເຂົ້າໄວ້ໃນວາລະການປະຊຸມຂອງຄະນະກຳມະການ (ICPDR) ທີ່ພວກເຂົາເຈົ້າໄດ້ກໍ່ຕັ້ງຂຶ້ນ. ໃນກໍລະນີນີ້, ບັນດາຝ່າຍຕ່າງໆອາດຈຳເປັນຕ້ອງຕັ້ງກົນໄກການເກັບລວບລວມຂໍ້ມູນທີ່ຈະສະໜອງຂໍ້ມູນຂ່າວສານຮ່ວມກັນ ເພື່ອໃຊ້ປະກອບໃນການຕັດສິນໃຈຕໍ່ໄປ. ທີ່ຮຽກກັນວ່າ ‘ບຸກຄົນທີ່ສາມ’ ສາມາດມີບົດບາດທີ່ສຳຄັນໃນດ້ານການເງິນສະໜັບສະໜູນກົນໄກເຫລົ່ານີ້, ແລະ ສ້າງຄວາມອາດສາມາດທາງວິຊາການ ແລະ ຄວາມເປັນມືອາຊີບທີ່ຈຳເປັນ. ແຕ່ຄື: ປະເທດທີ່ຢູ່ຕາມຊາຍຝັ່ງແມ່ນ້ຳດານູບໄດ້ຖອດຖອນບົດຮຽນກ່ອນ ທີ່ພວກເຂົາເຈົ້າໄດ້ສ້າງຂໍ້ມູນທີ່ເປັນທາງການຮ່ວມກັນ, ນອກຈາກນັ້ນ, ກໍລະນີທີ່ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມປະຊຸມທັງໝົດເຫັນດີ ກ່ຽວກັບການທີ່ຈະຖືກລວບລວມດ້ວຍວິທີໃດ, ຂໍ້ມູນທີ່ໄດ້ມານັ້ນອາດຈະບໍ່ໄດ້ຮັບການຍອມຮັບ ແລະ ບໍ່ເປັນປະໂຫຍດ ອີກຕໍ່ໄປ.

ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຍັງອາດສາມາດ ທີ່ຈະລວມເອົາການຄົ້ນຫາຄວາມເປັນຈິງ ຮ່ວມເຂົ້າໃນການເຈລະຈາການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ ທີ່ກຳລັງດຳເນີນງານຢູ່ດ້ວຍ. ດັ່ງທີ່ໄດ້ອະທິບາຍໄວ້ໃນ ກໍລະນີສຶກສາກ່ຽວກັບແມ່ນ້ຳຂອງ, ຝ່າຍທີ່ສາມຍັງສາມາດຊ່ວຍໃຫ້ການເຈລະຈາກ້າວໄປຂ້າງໜ້າໄດ້. ເມື່ອການເຈລະຈາຂອງລັດສີ່ລັດໄດ້ໄປເຖິງ 'ທາງຕົ້ນ', UNDP ໄດ້ໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນທາງດ້ານການໃຫ້ຄຳປຶກສາ ນອກລະບົບທີ່ນຳໄປສູ່ການ ທີ່ແຕ່ລະປະເທດມີການກ່າວຍ້າຄວາມສົນໃຈຂອງຕົນໃນການຮ່ວມມື. ການມີສ່ວນຮ່ວມທີ່ທ້າວຫັນຂອງ UNDP ໂດຍການຮຽກເຂົ້າຮ່ວມການປະຊຸມ, ການໃຫ້ທຶນສະໜັບສະໜູນທີ່ປຶກສາອາວຸໂສ (ບຸກຄົນກາງ) ແລະ ການຮັບຜິດຊອບຄ່າໃຊ້ຈ່າຍຂອງການເຂົ້າມາມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຄະນະຜູ້ແທນແຫ່ງຊາດນັ້ນ ເປັນສິ່ງສຳຄັນໃນການເຄື່ອນຍ້າຍການເຈລະຈາໄປສູ່ຄວາມສຳເລັດໃນທີ່ສຸດໃນການເຮັດຂໍ້ຕົກລົງກ່ຽວກັບກອບຂອງການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດງານ.

ດັ່ງທີ່ຢູ່ໃນກໍລະນີສຶກສາ ຂອງ ບຶງນ້ຳເອັບເວີເກລດ ຂອງ ລັດຟລໍລິດາ, ດ້ວຍການຊ່ວຍເຫລືອຂອງຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກທີ່ເປັນກາງ, ກຸ່ມນີ້ອາດຈະເລີ່ມຕົ້ນໄດ້ ໂດຍການທົບທວນຄວາມສົນໃຈຂອງແຕ່ລະກຸ່ມຜູ້ທີ່ມີສ່ວນໄດ້ສ່ວນເສຍ. ຈາກນັ້ນ, ຜູ້ທີ່ມີສ່ວນໄດ້ສ່ວນເສຍມັກຕັດສິນໃຈວ່າຂໍ້ມູນຊະນິດໃດທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ແລະ ຈຳເປັນພ້ອມກັນ. ບັນດາຜູ້ທີ່ມີສ່ວນໄດ້ສ່ວນເສຍ ເຮັດວຽກຮ່ວມກັນໃນການອອກແບບການສຶກສາ ແລະ ຍຸດທະສາດຕ່າງໆໃນການ ເກັບຂໍ້ມູນ, ວິເຄາະຂໍ້ມູນ ແລະ ສ້າງການຄາດການໄວ້ລ່ວງໜ້າທີ່ສາມາດຊ່ວຍໃນການຕັດສິນໃຈກ່ຽວກັບການສ້າງຄວາມເປັນເອກະ ສັນໄດ້. ເພື່ອ ຕອບສະໜອງຕາມຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການ ຂອງຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມທີ່ແຕກຕ່າງກັນນັ້ນ ຂໍ້ມູນຂ່າວສານມັກ ຈະໃຊ້ ຫລາຍຮູບແບບ, ເຊັ່ນ: ການສຶກສາທາງດ້ານວິຊາການຈາກຫລາຍສາຂາວິຊາ, ເຊັ່ນດຽວກັນກັບຄວາມຮູ້ກ່ຽວກັບທ້ອງຖິ່ນ ຫຼືຄົນພື້ນເມືອງ (ເຊັ່ນ: ສິ່ງທີ່ປະຊາຊົນອາໄສຢູ່ໃນພື້ນທີ່ຮູ້ຈັກວ່າຜູ້ຊ່ຽວຊານທີ່ມາຈາກພາຍນອກນັ້ນອາດຈະພາດທາງດ້ານຄວາມຮູ້ເຫລົ່ານັ້ນທັງໝົດ). ບັນດາກຸ່ມທີ່ມີການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນບາງຄັ້ງ ກໍ່ເຫັນດີທີ່ຈະທຳການ ເຊີນເອົາ ບັນດາຜູ້ ຊ່ຽວຊານ ທີ່ມາຈາກຂົງເຂດວິຊາການຈາກພາຍນອກມາຳສະເໜີທາງດ້ານເຕັກນິກໂດຍ ຫຍໍ້, ຊຶ່ງມັກ ຈະຍົກເອົາ ບັນດາຂໍ້ຂັດແຍ້ງກ່ຽວກັບວິທີການ ຫລື ການສ້າງສົມມຸດຕິຖານ. ຄະນະກຳມະການທາງດ້ານວິຊາການອາດຈະຖືກມອບໝາຍໃຫ້ຈັດເຮັດບົດລາຍງານພື້ນຖານໃຫ້ແກ່ກຸ່ມ. ຄະນະກຳມະການຜູ້ຊ່ຽວຊານອາດຈະໄດ້ຮັບການມອບໝາຍທີ່ຈະຊ່ວຍນຳເອົາສະມາຊິກຈຳນວນໜຶ່ງຂອງກຸ່ມຂຶ້ນໃຫ້ມີຄວາມວ່ອງໄວກ່ຽວກັບ ການພິຈາລະນາທາງດ້ານ ວິຊາການຕ່າງໆ.

ເມື່ອສຳເລັດການຄົ້ນຫາຄວາມຈິງແລ້ວ, ໂດຍປົກກະຕິແລ້ວກຸ່ມທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມ ໃນຂະບວນການລະດົມທາງຄວາມຄິດ. ໄດ້ຮັບຮູ້ໂດຍຜົນຂອງການຄົ້ນຫາຄວາມຈິງຮ່ວມກັນ, ຊຶ່ງເປົ້າໝາຍຄືການຄິດຄົ້ນທາງເລືອກ ແລະ ບັນດາຂັ້ນຕອນລາຍລະອຽດຕ່າງໆທີ່ຕອບສະໜອງຕໍ່ຄວາມກ້າວໜ້າຂອງທຸກຝ່າຍ. ເຄື່ອງມືຕ່າງໆທີ່ສາມາດນຳມາໃຊ້ໄດ້ເພື່ອ ຊ່ວຍໃຫ້ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມໃນການປະເມີນທາງເລືອກ ແລະ ເຂົ້າເຖິງການຕັດສິນໃຈ, ດັ່ງສະແດງໃຫ້ເຫັນໃນກໍລະນີ 4.4 ກ່ຽວກັບການວາງແຜນການນຳໃຊ້ນ້ຳຢູ່ໃນບຣິດຕິສໂຄລເບຍ, ການນາດາ. ເທິງພື້ນຖານການປຶກສາຫາລືກັນຂອງກຸ່ມແບບ ເຕັມຮູບແບບເຊັ່ນດຽວກັບກອງປະຊຸມຫລາຍປະເພດ, ຜູ້ເປັນກາງກະກຽມຂໍ້ຄວາມໃນການເຈລະຈາຕໍ່ລອງທີ່ກຸ່ມສາມາດທົບທວນແຕ່ລະແຖວໄດ້. ສຳລັບການເຈລະຈາບາງຢ່າງ, ສິ່ງນີ້ອາດກ່ຽວຂ້ອງກັບການທົບທວນເນື້ອຫາໃນ ເວລາດຽວກັນເປັນຫລາຍພາສາ. ບາງຄັ້ງຄາວ, ຖ້າເປັນກຸ່ມທີ່ມີຂະໜາດໃຫຍ່, ຈະມີການໃຊ້ເຄື່ອງມືຊ່ວຍໃນ ການຕັດສິນໃຈ ຕາມສາຍທີ່ຈະຊື້ແຈງ ທາງເລືອກ ແລະ ວິທີການທີ່ເປັນໄປໄດ້ທີ່ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຕ່າງໆ ໃຫ້ຄະແນນຈັດລະດັບຄວາມສຳຄັນ. ໃນທຳນອງດຽວກັນ, ມີເຄື່ອງມືທີ່ເປັນ webbased ທີ່ສາມາດນຳໃຊ້ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມມີການໂຕ້ຕອບລະຫວ່າງການ

ປະຊຸມ ຕ່າງໆ ກັບອົງປະກອບຂອງພວກມັນ ແລະ ແບ່ງປັນປະຕິກິລິຍາທີ່ເປັນລາຍລະອຽດຕໍ່ເນື້ອຫາທີ່ມີການ ເຈລະຈາ ຕໍ່ລອງທີ່ມີລັກສະນະຊັບຊ້ອນ.

“ເປົ້າໝາຍຄືການຄິດຄົ້ນຕົວເລືອກແລະບັນດາຂັ້ນຕອນລາຍລະອຽດຕ່າງໆທີ່ຕອບສະໜອງຕໍ່ກັບ ຄວາມກັງວົນຂອງທຸກຝ່າຍ”

ກໍລະນີ 4.4: ການຕັດສິນໃຈແບບມີໂຄງສ້າງໃນການວາງແຜນນໍາໃຊ້ນໍ້າຢູ່ບຣິດຕິສໂຄລເບຍ, ການນາດາ⁶¹ ຂະບວນການການທໍາການຕັດສິນໃຈ ແບບມີໂຄງສ້າງກ່ຽວກັບການຄິດ ລິເລີ່ມວາງແຜນການນໍາໃຊ້ນໍ້າ ຂອງ ບຣິດຕິສໂຄລເບຍ ເນັ້ນວິທີ ການທີ່ຂະບວນການ ແບບປົກສາຫາລືທີ່ສາມາດຕິແຜ່ ແລະ ສະແດງໃຫ້ ເຫັນເຄື່ອງມືຈໍານວນ ໜຶ່ງທີ່ກ່ຽວກັບການຕັດສິນໃຈຂອງກຸ່ມ. ເຄື່ອນໄພພໍ້າພະລັງນໍ້າຂອງ BC, ບັນດາ ຜູ້ກໍາກັບເບິ່ງແຍງ ແລະ ບັນດາຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບ ຜົນປະໂຫຍດໃນວົງກວ້າງ, ລວມທັງຄົນໃນທ້ອງຖິ່ນ, ຕົວແທນຊາວພື້ນເມືອງ, ບັນດາຜູ້ທີ່ມີຄວາມສົນໃຈ ທາງດ້ານ ສິ່ງແວດລ້ອມ, ຜູ້ໃຊ້ຊັບພະຍາກອນ, ລັດຖະບານ ແລະ ໜ່ວຍງານ ກໍາກັບເບິ່ງແຍງດູແລ, ທີ່ໄດ້ເຮັດວຽກເພື່ອລະບຸບັນຫາ ທີ່ສະເພາະເຈາະຈົງ ສໍາລັບການຄົ້ນຫາຄວາມຈິງ ຮ່ວມກັນໂດຍຜ່ານທາງຄະນະອະນຸກໍາມະການທາງດ້ານວິຊາການ. ພ້ອມດ້ວຍກຸ່ມ ທີ່ສ້າງແຜນທີ່ເສັ້ນທາງ ການປ່ອງດອງ ສໍາລັບຂະບວນການ ຜ່ານທີ່ພວກເຂົາສາມາດມີສິດມີສຽງ ແລະ ກວດສອບຄໍາຮຽກຮ້ອງ, ສໍາຫລວດຫາຜົນປະໂຫຍດທົດແທນ (trade – offs) ແລະ ການແນະນໍາກ່ຽວ ກັບທາງເລືອກ, ແລະ ຄົ້ນຫາທາງເລືອກທີ່ຍອມຮັບຮ່ວມກັນໄດ້ໃໝ່.

ພວກເຂົາເຈົ້າໄດ້ຮັບການຊ່ວຍເຫລືອໂດຍ ການນໍາໃຊ້ເຄື່ອງມືທີ່ຊ່ວຍໃນການຕັດສິນໃຈແບບສະເພາະເຈາະຈົງ: (1) ລໍາດັບຊັ້ນຂອງ ຈຸດປະສົງ ທີ່ເຮັດໃຫ້ບັນດາຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມທັງໝົດ ປະກອບສ່ວນເຂົ້າໃນການລະບຸບຸລິມະສິດແລະສ້າງ ເງື່ອນໄຂສໍາລັບ ການ ປະເມີນທາງ ເລືອກໄດ້; (2)ແຜນວາດອິດທິພົນ ໄດ້ຊ່ວຍໃຫ້ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມນໍາໃຊ້ເຕັກນິກທີ່ແຕກຕ່າງກັນ ເພື່ອທີ່ຈະສໍາຫລວດຜົນທີ່ຕາມມາຂອງ ທາງເລືອກຕ່າງໆ, ແລະ ເພື່ອລະບຸພື້ນທີ່ບ່ອນທີ່ຜົນປະໂຫຍດຮ່ວມກັນທີ່ເຂົ້າກັນ ໄດ້ແບບເປັນໄປໄດ້ ແລະ ບ່ອນທີ່ມີຜົນປະໂຫຍດ ທົດແທນ (trade – offs) ຄົງຄ້າງຢູ່; (3) ການຈັດອັນດັບ ແລະ ການໃຫ້ນໍ້າໜັກຄວາມສໍາຄັນ ກ່ຽວ ກັບຜົນປະໂຫຍດທົດແທນ (trade – offs) ໄດ້ນໍາຄວາມແຕກຕ່າງຕາມຄຸນຄ່າ ລະຫວ່າງ ທີ່ຜູ້ ທີ່ ມີສ່ວນຮ່ວມ. ໂດຍຜ່ານຂັ້ນຕອນນີ້, ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມໄດ້ພັດທະນາ ບັນດາຂໍ້ສະເໜີແນະນຳກ່ຽວກັບ ການນໍາໃຊ້ ນໍ້າ ທີ່ຖືກເຊື່ອມໂຍງໃສ່ບັນດາກົນໄກຕ່າງໆ ສໍາລັບການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ. ສຸດທ້າຍ, ຂະບວນການທີ່ຖືກຕິດຕາມໂດຍຜ່ານ ດ້ານການກວດກາຕິດຕາມ, ການສ້າງຄວາມອາດສາມາດ, ແລະ ການທົບທວນກ່ຽວກັບ ນະໂຍບາຍ ທີ່ກໍາລັງ ດໍາເນີນຢູ່ ເພື່ອສືບຕໍ່ການຮຽນຮູ້ທາງສັງຄົມ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງນໍ້າ ແບບປະຍຸກໃຊ້.

4.3.4 ການຕັດສິນໃຈ ການເຈລະຈາຂໍ້ຕົກລົງແບບຍຸດຕິທໍາກວ່າ ແລະ ມີປະສິດຕິທໍາ

ການເຈລະຈາກ່ຽວກັບນໍ້າທີ່ມີຄວາມຊັບຊ້ອນ ອາດໃຊ້ເວລາເປັນເດືອນ ຫລື ເປັນປີທີ່ຈະແກ້ໄຂ. ການສ້າງ ຄວາມເປັນເອກະສັນເຮັດວຽກໄດ້ດີທີ່ສຸດ ເມື່ອກຸ່ມໃດໜຶ່ງກໍານົດວາລະການປະຊຸມ(ແລະຕາລາງເວລາ)ແລະໃຫ້ຍິດຖືກັບ ວາລະກອງປະຊຸມນັ້ນ. ກຸ່ມໃຫຍ່ອາດກໍານົດ ເວລາການປະຊຸມ ເປັນລາຍເດືອນ ເປັນເວລາ ສໍາລັບ ຫົກ ຫລື ແປດ ເດືອນຫລັງຈາກໄລຍະການຈັດຕັ້ງ (ໃນເວລາທີ່ວາລະການປະຊຸມ ແລະ ຕາລາງເວລາໄດ້ຮັບການອະນຸມັດ) ແລະ ກ່ອນການປະຊຸມ ເທື່ອສຸດທ້າຍ ເພື່ອລົງລາຍເຊັນກັນບົນພື້ນຖານ ຂໍ້ຄວາມທີ່ຕົກລົງກັນໄວ້. ໃນລະຫວ່າງ ການປະ ຊຸມລາຍເດືອນ, ຄະນະອະນຸກໍາມະການຫລືກອງປະຊຸມລະດັບທົ່ວໜ້າອາດຮຽກປະຊຸມດ້ວຍການຊ່ວຍເຫລືອຂອງຜູ້ອໍານ ຸວຍຄວາມສະດວກ ເພື່ອກະກຽມປະໂຫຍກຄໍາເວົ້າ ຫລື ບົດລາຍງານໃຫ້ແກ່ທຸກກຸ່ມ.ການສ້າງໄລຍະເວລາທີ່ພຽງພໍເປັນ

ສິ່ງຈຳເປັນໃນການສ້າງຊ່ອງຫວ່າງ ສຳລັບການລະບຸຜົນປະໂຫຍດທີ່ໄດ້ຮັບຮ່ວມກັນ ແລະ ຄວາມນິຍົມຊົມຊອບໃນ ການແລກປ່ຽນຂໍ້ມູນຂ່າວສານໃຫ້ເກີດຂຶ້ນ, ດັ່ງທີ່ເຫັນໃນກໍລະນີ 4.5 ກ່ຽວກັບຂໍ້ຕົກລົງວ່າດ້ວຍແມ່ນ້ຳຂອງ.

“ການເຈລະຈາກ່ຽວກັບນ້ຳທີ່ມີຄວາມຊັບຊ້ອນອາດໃຊ້ເວລາເປັນເດືອນ ຫລື ເປັນປີທີ່ຈະແກ້ໄຂ”

ກໍລະນີ 4.5: ຄວາມນິຍົມຊົມຊອບໃນການແລກປ່ຽນຂໍ້ມູນຂ່າວສານໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງ⁶²

ໃນການເຈລະຈາກ່ຽວກັບແມ່ນ້ຳຂອງ, ບັນດາສີ່ປະເທດທີ່ຢູ່ຕາມຊາຍຝັ່ງຕອນລຸ່ມ ໄດ້ບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງສຳລັບການພັດທະນາ ແລະ ການນຳໃຊ້ຊັບພະຍາກອນນ້ຳແບບຍືນຍົງ, ແລະ ໄດ້ຈັດຕັ້ງຄະນະກຳມະການແມ່ນ້ຳຂອງ (MRC) ຂຶ້ນ. ໃນເນື້ອຫາຂອງບົດຄວາມອື່ນໆ ໃນຂໍ້ຕົກລົງວ່າດ້ວຍແມ່ນ້ຳຂອງໃນປີ 1995, ພວກເຂົາເຈົ້າໄດ້ຕົກລົງໃນລາຍລະອຽດລວມ ທັງຫລັກການ ກ່ຽວ ກັບການນຳໃຊ້ ປະໂຫຍດ ນ້ຳທີ່ສົມເຫດສົມຜົນ ແລະ ເທົ່າທຽມກັນ (ພາກທີ 5). ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງ, ບັນດາປະເທດ ທີ່ ຕ້ອງການໃຫ້ມີຂໍ້ຕົກລົງ ແບບຍືດຍຸ່ນ ທີ່ສາມາດປັບໃຫ້ເຂົ້າກັບເງື່ອນໄຂໃນອະນາຄົດໄດ້ ແຕ່ຕ້ອງລົງລາຍລະອຽດສະເພາະພຽງພໍ ເພື່ອໃຫ້ໝັ້ນໃຈ ວ່າຜົນປະໂຫຍດຂອງ ພວກເຂົາເຫລົ່າ ນັ້ນຕອບ ສະໜອງ ຕາມຄວາມກ້າວໜ້າທີ່ເປັນບຸລິມະສິດຂອງແຕ່ລະຄົນ.

ໃນເບື້ອງຕົ້ນ, ປະເທດໄທມີຄວາມກ້າວໜ້າວ່າປະເທດອື່ນໆອາດຈະພະຍາຍາມຍັບຍັ້ງການພັດທະນາ ທີ່ໄດ້ນຳສະເໜີໄວ້, ຊຶ່ງໄດ້ຍົກສູງຕຳແໜ່ງທີ່ແຕ່ລະປະເທດທີ່ຢູ່ຕາມຊາຍຝັ່ງ ຄວນຈະສາມາດໃຊ້ນ້ຳໃນແມ່ນ້ຳສາຂາຝ່າຍດຽວພາຍໃນອານາເຂດຂອງຕົນໄດ້ໂດຍບໍ່ໄດ້ຮັບການອະນຸມັດຈາກບັນດາປະເທດທີ່ຢູ່ຕາມຊາຍຝັ່ງອື່ນໆສູງຂຶ້ນ. ປະເທດຫວຽດນາມໂດຍການຕົກລົງເຫັນດີກັບປະເທດກຳປູເຈຍ ແລະ ສປປ ລາວ ນັ້ນແມ່ນມີຄວາມກ້າວໜ້າຫລາຍກ່ຽວກັບການຮັກສາລະດັບການໄຫລຂອງ ກະແສນ້ຳ ໃນແມ່ນ້ຳສາຍຫລັກໃນຊ່ວງລະດູແລ້ງ ແລະ ຍົກສູງຕຳແໜ່ງທີ່ໃຊ້ ນ້ຳຈາກແມ່ນ້ຳສາຍຫລັກຄວນຈະໄດ້ຮັບການຕົກລົງເຫັນດີກັນໂດຍ ຄະນະກຳມະການ ວິຊາການຮ່ວມກັນກ່ອນການປ່ຽນແປງທິດທາງ ການໄຫລຂອງ ກະແສນ້ຳໃດໆກໍ່ຕາມ. ໃນການເຈລະຈາ, ປະເທດ ຫວຽດນາມ ໄດ້ ແນະນຳວ່າ... ການຮັບຮອງອັນຮີບດ່ວນວ່າດັ່ງການທີ່ໃຫ້ຄຳປຶກສາ ນັ້ນບໍ່ແມ່ນສິດທິຂອງການຍັບຍັ້ງໂດຍປະເທດທີ່ຢູ່ ຕາມຊາຍຝັ່ງ ໃດໆທັງສິ້ນໃນການຍ້າຂໍຄວາມອີກສຳລັບເນື້ອຄວາມຂໍ້ທີ 5 ຕາມພາຍຫລັງ. ເຖິງວ່າ, ທ້າຍທີ່ສຸດແລ້ວຖ້ອຍຄຳ ນີ້ຖືວ່າບໍ່ມີຄວາມ ຈຳເປັນ, ມັນຄືຄວາມພະຍາຍາມທີ່ຈະຍົກເອົາຄວາມກ້າວໜ້າຂອງປະເທດໄທ ຂຶ້ນມາສິນທະນາໂດຍຜ່ານການສ້າງຄວາມໝັ້ນໃຈອີກ ຄັ້ງໜຶ່ງວ່າບໍ່ມີຫລັກການຂອງ ຄວາມຮ່ວມມືໃດທີ່ຈະນຳໃຊ້ເພື່ອຍັບຍັ້ງການນຳໃຊ້ນ້ຳທີ່ເໝາະສົມຂອງ ປະເທດໃດໜຶ່ງ ກ່ຽວກັບ ສ່ວນແບ່ງອັນຊອບທຳ ແລະ ຖືກຕ້ອງກ່ຽວກັບແມ່ນ້ຳຂອງໄດ້. ປະເທດຕ່າງໆໄດ້ທົດລອງຕົກລົງກັນໃນ ຫລັກການກ່ຽວກັບ ຄວາມຈຳເປັນ ໃນການນຳໃຊ້ນ້ຳ ໃນຊ່ວງລະດູຝົນໃນບັນດາແມ່ນ້ຳສາຂາ ແລະ ແມ່ນ້ຳສາຍຫລັກ, ຊຶ່ງເປັນການຊະລໍການ ແກ້ໄຂກ່ຽວກັບເງື່ອນໄຂວ່າ ດ້ວຍການນຳໃຊ້ນ້ຳຈາກແມ່ນ້ຳສາຍຫລັກໃນຊ່ວງລະດູແລ້ງ. ບົດຄວາມທີ 6 ວ່າດ້ວຍຂໍ້ຕົກລົງ ທີ່ກຳນົດລາຍລະອຽດຄວາມຈຳເປັນ ໃຫ້ແກ່ ການຮັກສາຖານຂອງການໄຫລຂອງແມ່ນ້ຳສາຍຫລັກ, ໂດຍການລວມເອົາທັງໃນຊ່ວງລະດູແລ້ງດ້ວຍ. ໃນບົດຄວາມທີ 26, ບັນດາຝ່າຍທີ່ທຳການເຈລະຈາຍົກກອບການເຮັດວຽກງານກ່ຽວກັບສະຖາບັນ ແລະ ລະບຸວິທີການທີ່ຄະນະກຳມະການຮ່ວມຂອງ MRC ຈະພັດທະນາລະບຽບຫລັກການສຳລັບການນຳໃຊ້ນ້ຳ ແລະ ການຜັນປ່ຽນທາງນ້ຳໄຫລຢູ່ພາຍໃນອ່າງ ແນວໃດຂຶ້ນມາ. ກົດລະບຽບຫລັກການລວມເອົາທັງການຮັບປະກັນທີ່ມີການແຈ້ງເຕືອນຂອງການນຳໃຊ້ນ້ຳ ທີ່ໄດ້ຮັບການສະເໜີນັ້ນຈະມີໄລຍະເວລາ ທີ່ພຽງພໍສຳລັບ ການວາງແຜນກ່ອນການຄຸກຄາມຂອງລະດູແລ້ງ. ພວກເຂົາເຈົ້າ ຍັງກຳນົດການກວດກາຕິດຕາມທີ່ມີການຍັບປຸງໃຫ້ດີຂຶ້ນ ໂດຍຜ່ານສະຖານີທາງອຸທິກກະສາດ ແລະ ບັນດາ ກົນໄກໃນການກວດກາຕິດຕາມການນຳໃຊ້ນ້ຳ ພາຍໃນອ່າງ ແລະ ການຜັນນ້ຳ ລະຫວ່າງອ່າງຈາກ ແມ່ນ້ຳສາຍຫລັກ.

ຈຸດເຫລົ່ານີ້ສາມາດເປັນສ່ວນໜຶ່ງຂອງການພິຈາລະນາລາຍລະອຽດທີ່ມີຄວາມສຳຄັນ ສ້າງຂຶ້ນ ໃນຂໍ້ທີ 5, ລວມທັງເງື່ອນໄຂສຳລັບການນຳໃຊ້ນ້ຳຈາກແມ່ນ້ຳສາຍຫລັກ ໃນຊ່ວງລະດູແລ້ງ, ທີ່ໄດ້ຮັບ ການຍອມຮັບແກ່ທຸກຝ່າຍ. ບັນດາລາຍລະອຽດ

ທີ່ປະເທດ ຕ່າງໆໃນທີ່ສຸດຮັບຮອງສ້າງຄວາມແຕກຕ່າງ ໃນທາງທີ່ຕັ້ງ (ແມ່ນ້ຳສາຂາ ຫລື ສາຍຫລັກ), ປະເພດ ຂອງການໃຊ້ງານ (ລະຫວ່າງ ຫລື ພາຍໃນອ່າງ), ໄລຍະເວລາ (ລະດູຝົນ ຫລື ລະດູແລ້ງ) ແລະ ປະເພດ ຂອງຄວາມ ຕ້ອງການໃນການດຳເນີນການ (ຂອບ ເຂດຕັ້ງແຕ່ການແຈ້ງເຕືອນຫາກ່ອນທີ່ຈະໃຫ້ຄຳປຶກສາ ແລະ ຈົນເຖິງການ ເຮັດຂັດກລົງ ທີ່ສະເພາະ ເຈາະຈົງ). ໃນຂະນະທີ່ຕ້ອງໃຊ້ຂັດກລົງ ພຽງ ແຕ່ເພື່ອການຜັນປ່ຽນທາງນ້ຳຢູ່ລະຫວ່າງອ່າງ ສະເພາະ ສຳລັບໃນລະດູແລ້ງເທົ່ານັ້ນ, ຂໍ້ຄວາມຍັງລວມ ເຂົ້າໃນຂັດກລົງສັນຍາ ໂດຍການສ້າງຄວາມຍືດຍຸ່ນ ໃນການ ສ້າງບົດບັນຍັດພາຍ ໃຕ້ຄະນະກຳມະການຮ່ວມຂອງ MRCທີ່ສາມາດຕັດສິນໃຈໄດ້ຢ່າງ ເອກະສັນ, ເຊັ່ນ: ຂັດກລົງ ທີ່ບໍ່ເປັນສິ່ງທີ່ຈຳເປັນ. ເຖິງແມ່ນວ່າ, ລາຍລະອຽດເຫລົ່ານີ້ເປັນຕົວແທນຂອງການເຄື່ອນໄຫວຢ່າງມີໂນສຳຄັນ ໃນສ່ວນຂອງ ທຸກຝ່າຍເປັນຕົວແທນຈາກຕຳແໜ່ງເບື້ອງຕົ້ນຂອງພວກເຂົາ, ການຮວມຕົວກັນນັ້ນ ພວກເຂົາເຈົ້າໄດ້ບັນລຸບັນຫາຂອງ ທຸກຝ່າຍທີ່ ກັງວົນຫລາຍທີ່ສຸດ. ນີ້ເປັນປະເພດຂອງການຄ້າຕາມຄວາມນິຍົມຊົມຊອບ ທີ່ພວກເຂົາສ້າງຄຸນຄ່າໃຫ້ແກ່ຝ່າຍ ຕ່າງໆ ທີ່ທຳ ການເຈລະຈາ.

ໃນເວທີຕ່າງໆ, ຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກອາດນຳໃຊ້ ‘ການລົງຄະແນນໂດຍການຈັບໄມ້ສັ້ນໄມ້ຍາວ’ ເພື່ອທົດ ສອບລະດັບການສະໜັບສະໜູນ ຫລື ຄັດຄ້ານຕໍ່ແນວຄວາມຄິດສະເພາະ ຫລື ລາຍລະອຽດເຄື່ອງມື. ແຕ່ບໍ່ມີໃຜ ຄວນ ຈະຕ້ອງໄດ້ຮັບການຂໍຮ້ອງ ໃຫ້ກະທຳສິ່ງໃດສິ່ງໜຶ່ງຈົນກວ່າຈະໄດ້ຂໍ້ຄວາມທັງໝົດ ຂອງຂັດກລົງທີ່ໄດ້ຮັບການແຈກຢາຍ ແລະ ຕົວແທນແຕ່ລະຄົນສາມາດກວດສອບຄືນກັບອົງການຈັດຕັ້ງຂອງຕົນ (ໃນວິທີທາງໃດກໍຕາມທີ່ມີຄວາມໝາຍໃຫ້ແກ່ ກຸ່ມນັ້ນໆ). ເມື່ອປະກົດວ່າຂັດກລົງນັ້ນໄດ້ໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນ, ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວ, ຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກຈະຖາມວ່າ ‘ໃຜບໍ່ສາມາດຢູ່ໄດ້ກັບລາຍລະອຽດວິທີການນີ້?’ ໃນຈຸດນັ້ນ, ຕາມປົກກະຕິແລ້ວ, ຜູ້ທີ່ຄັດຄ້ານຈະຖືກຂໍໃຫ້ນຳສະເໜີແນະ ການປັບປຸງໃຫ້ດີຂຶ້ນທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ລາຍລະອຽດວິທີການໄດ້ຮັບການຍອມຮັບຕໍ່ພວກເຂົາໂດຍບໍ່ເຮັດໃຫ້ມັນຮ້າຍແຮງຢ່າງ ໄປກວ່າເກົ່າ, ສຳລັບ ໃຜຜູ້ໜຶ່ງທີ່ຢູ່ໃນຄະນະກຳມະການເປັນທີ່ຮຽບຮ້ອຍແລ້ວ. ຈົ່ງຮັບຮູ້ໄວ້ວ່າ, ຜູ້ທີ່ອຳນວຍຄວາມສະ ດວກນັ້ນບໍ່ໄດ້ຖາມໃຜຜູ້ໜຶ່ງວ່າມັກໃນຂັດກລົງ ນີ້ຫລືບໍ່. ເມື່ອຖາມວ່າພວກເຂົາສາມາດຢູ່ໄດ້ກັບ ຂັດກລົງທີ່ເຂົ້າຮ່ວມ ແຕ່ ລະຄົນ ຖືກຖາມເພື່ອປຽບທຽບ ລາຍລະອຽດວິທີການ ໃສ່ກັບການທີ່ບໍ່ມີຂັດກລົງໃດໆເລີຍ, ⁶³ ເມື່ອຮ່າງຂັດກລົງ ໄດ້ຖືກ ກຳນົດຂຶ້ນ, ຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມແຕ່ລະຄົນໃນຂະບວນການສ້າງຄວາມເປັນເອກະພາບກັນ ຄາດວ່າ ຄົນອື່ນໆຈະທຳການ ກວດກາ ກັບບັນດາຜູ້ທີ່ມີສ່ວນໄດ້ສ່ວນເສຍທັງໝົດ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງເພື່ອໃຫ້ແນ່ໃຈວ່າພວກເຂົາສາມາດຢູ່ໄດ້ກັບ ສິ່ງທີ່ພວກ ເຂົາເຈົ້າໄດ້ນຳສະເໜີໄວ້ແທ້ຈິງ. ຈາກນັ້ນ ກຸ່ມທີ່ທຳການເຈລະຈາຄວນຈະກັບມາຮ່ວມກັນ ອີກຄັ້ງໜຶ່ງ ເປັນເທື່ອ ສຸດທ້າຍເພື່ອທີ່ຈະ “ໃຫ້ສັດຕະຍາບັນ” ຕໍ່ຂັດກລົງທີ່ຂຽນເປັນລາຍລັກອັກສອນທີ່ ພວກເຂົາເຈົ້າໄດ້ພັດທະນາ. ຊຶ່ງມັກຈະ ລົງນາມກັນໃນຄຳສັ່ງທີ່ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມປະຊຸມໄດ້ຮັບການມອບໝາຍ, ຖ້າຫາກບໍ່ແມ່ນອົງການຈັດຕັ້ງຂອງຕົນ, ເພື່ອເຮັດ ວຽກໃນນາມຂອງສັນຍາທີ່ຕົກລົງກັນ ແລະ ເພື່ອການສະໜັບສະໜູນພາກປະຊາຊົນ. ໃນກໍລະນີ, ທີ່ມີສັນຍາຜູກພັນ ລະຫວ່າງປະເທດ, ຈະມີວິທີການສ້າງຂັ້ນຕອນຕ່າງໆໃນການລົງນາມ ແລະ ການໃຫ້ສັດຕະຍາບັນ.

ເມື່ອຜູ້ມີອຳນາດ, ເຊັ່ນ: ໜ່ວຍງານກຳກັບເບິ່ງແຍງ ຫລື ອົງກອນຂອງລັດຖະບານຍັງຄົງມີສິດທິທີ່ແທ້ຈິງ, ໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບໃນການຕັດສິນໃຈຂັ້ນສຸດທ້າຍຂອງການເຈລະຈາ, ມັນກໍມັກຈະເປັນສິ່ງທີ່ຈຳເປັນທີ່ຈະສົ່ງ ສິ່ງທີ່ໄດ້ ຮັບການແກ້ໄຂນັ້ນມາໃນກອງປະຊຸມທາງວິຊາການສະເພາະກິດເພື່ອທຳການທົບທວນກ່ຽວກັບການບໍລິຫານງານຢ່າງ ເປັນທາງການ. ໃນຂະນະທີ່ການເຈລະຈາ, ຂັດກລົງທີ່ໄດ້ຮັບການເຈລະຈາ ແລ້ວຈະຖືກນຳສະເໜີໃຫ້ຜູ້ທີ່ມີອຳນາດ ໃນ ການຕັດສິນໃຈທີ່ກ່ຽວຂ້ອງແບບບໍ່ເປັນທາງການ ໃນຮູບແບບເພື່ອປະກອບການພິຈາລະນາຂອງພວກເຂົາເຈົ້າ, (ບຸກຄົນທີ່ ເຮັດໜ້າທີ່ເປັນຄົນກາງອາດຈະເປັນຜູ້ສະເໜີຂັດກລົງ ດັ່ງກ່າວໃນນາມຂອງກຸ່ມທັງໝົດ), ບໍ່ແມ່ນໃນຖານະການ ຕັດສິນໃຈຂັ້ນສຸດທ້າຍ. ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມອາດຖືກຂໍໃຫ້ເປັນພະຍານທີ່ຕິດຕາມການຮັບຟັງ. ຂະບວນການສ້າງຄວາມເປັນ ເອກະສັນນັ້ນສາມາດສ້າງຂໍ້ສະເໜີໃຫ້ແກ່ ຜູ້ມີອຳນາດຕັດສິນໃຈສາມາດກະທຳການໄດ້ດ້ວຍ ຄວາມໝັ້ນໃຈວ່າການ

ຕັດສິນໃຈຂອງພວກເຂົາເຈົ້າ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໃນພາຍຫລັງນັ້ນຈະໄດ້ຮັບ ການສະໜັບສະໜູນໂດຍທຸກຝ່າຍ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງທັງໝົດ. ຫລືບໍ່ດັ່ງນັ້ນ, ຜູ້ມີອຳນາດໃນການຕັດສິນໃຈກໍ່ມັກ ຈະຮູ້ສຶກຜູກພັນ ທີ່ຈະນຳສະເໜີເຫດຜົນທີ່ ໜ້າ ເຊື່ອຖື ຕ່າງໆທີ່ພວກເຂົາຄວນຄັດເລືອກຕັດຂໍ້ສະເໜີຂອງຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມນັ້ນອອກໄປ.

ກ່ອນທີ່ພວກເຂົາຈະເຮັດສຳເລັດ, ໂດຍທົ່ວໄປແລ້ວຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ ມັກຈະຊື່ແຈງບັນດາຂັ້ນຕອນທີ່ພວກເຂົາຄິດວ່າ ຈະມີສ່ວນຮ່ວມໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ໃນຂັ້ນຕົກລົງການເຈລະຈາທີ່ບໍ່ເປັນທາງການນັ້ນ. ເປົ້າໝາຍໃນຂະບວນການສ້າງ ຄວາມເປັນເອກະພາບແມ່ນເພື່ອອອກແບບ 'ຂັ້ນຕົກລົງແບບການ ບັງຄັບຕົນເອງ ເກືອບທັງໝົດ'⁶⁴ ແບບຢ່າງທີ່ດີເລີດ, ຂັ້ນຕົກລົງທີ່ໄດ້ຮັບການເຈລະຈາແລ້ວ ຈະລວມຄວາມຫລາກຫລາຍຂອງພາລະຜູກພັນທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ ທີ່ລະບຸສິ່ງທີ່ຕ້ອງ ການຂອງກຸ່ມທີ່ຢູ່ພາຍໃຕ້ຊຸດຂອງສະຖານະການໃນອະນາຄົດຕ່າງໆ. ນີ້ເປັນວິທີການຂອງການຄຸ້ມຄອງຄວາມບໍ່ແນ່ນອນ ທາງວິທະຍາສາດ ຫລື ທາງການເມືອງ. ຂັ້ນຕົກລົງທີ່ໄດ້ຮັບການເຈລະຈາແລ້ວກໍ່ຄວນ ຈະລວມຄຳສັ່ງໃນການລະບຸບໍ່ ພິພາດນັ້ນເໝືອນກັນ. ສຳລັບຂັ້ນຕົກລົງແບບການບັງຄັບຕົນເອງເກືອບທັງໝົດ, ບົດບັນຍັດຕ່າງໆຄວນ ຈະລວມເຂົ້າ ເພື່ອທີ່ຈະຊື່ແຈງວິທີການທີ່ໜຶ່ງຝ່າຍສາມາດຍົກຄວາມກັງວົນຂຶ້ນ, ຖ້າຄິດວ່າຄົນອື່ນຈະບໍ່ເຮັດໃນສິ່ງທີ່ພວກເຂົາໃຫ້ຄຳໝັ້ນ ສັນຍາໄວ້ ຫລື, ດ້ວຍເຫດຜົນໃດກໍ່ຕາມ, ມັນກໍ່ບໍ່ສາມາດເຮັດໃຫ້ພາລະໜ້າທີ່ຕ່າງໆທີ່ສັນຍາໄວ້ໃຫ້ສຳເລັດ ສົມບູນ ທັງໝົດໄດ້. ກ່ອນຂັ້ນຕົກລົງທັງໝົດຖືກແກ້ໄຂ, ຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກອາດຈະຮຽກຮ້ອງໃຫ້ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມປະຊຸມຄົນເດີມ ກັບ ຄົນມາປະຊຸມກັນອີກເທື່ອໜຶ່ງ ແລະ ພະຍາຍາມທີ່ຈະແກ້ໄຂຊຸດຂອງພາລະຜູກພັນທີ່ຕັດແປງແລ້ວ.

“ເປົ້າໝາຍໃນຂະບວນການສ້າງຄວາມເປັນເອກະພາບກັນແມ່ນເພື່ອອອກແບບ‘ຂັ້ນຕົກລົງແບບ ການບັງຄັບຕົນເອງເກືອບທັງໝົດ’”

4.3.5 ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຂັ້ນຕົກລົງ – ການເອົາທຸກຝ່າຍໃຫ້ເຂົ້າສູ່ພາລະຜູກພັນຂອງພວກເຂົາ

ຕາມເວລາທີ່ຂັ້ນຕົກລົງການເຈລະຈາຕໍ່ລອງມີການລົງນາມ (ແລະ ກ່ອນທີ່ມັນຈະຖືກສົ່ງໄປຍັງໜ່ວຍງານຈັດການ ປະຊຸມຢ່າງເປັນທາງການຖ້າມີຄວາມຈຳເປັນໃນການດຳເນີນການຂັ້ນສຸດທ້າຍ) ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຄວນຈະໄດ້ມີການປຶກສາຫາ ລືເຖິງ ວິທີທີ່ພວກເຂົາເຈົ້າຄາດຫວັງໄວ້ວ່າ ມັນຈະຕ້ອງ ຈັດຕັ້ງ ປະຕິບັດແນວໃດ. ດັ່ງໃນກໍລະນີສຶກສາຂອງ ແມ່ນ້ຳດານູບ ແລະ ໂນຈີເລຍ, ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມອາດຈະຕ້ອງໄດ້ສ້າງຍຸດທະສາດທາງ ດ້ານການກວດກາຕິດຕາມແບບຂີດແບ່ງເສັ້ນອອກ ເປັນສ່ວນໆຢ່າງລະມັດລະວັງ (ເບິ່ງກໍລະນີ 4.6) ແລະ ການພັດທະນາຕາຕະລາງເວລາປຶກສາຕິສຳລັບການລາຍງານ ແລະ ການປະຊຸມເພື່ອແບ່ງປັນ ແລະ ປະເມີນຜົນ. ຂໍ້ມູນທີ່ເກັບລວບລວມມາໄດ້, ຖືກແບ່ງປັນ, ວິເຄາະ ແລະ ລຽບລຽງ ໂດຍຜ່ານຂະບວນການທີ່ໂປ່ງໃສທີ່ມີແນວໂນ້ມຈະໄດ້ຮັບການຍອມຮັບ ແລະ ຖືກພິຈາລະນາ ວ່າຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍ. ການປະຊຸມປຶກສາຕິເປີດໂອກາດໃຫ້ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມໄດ້ກັບຄືນມາພົບປະກັນອີກຄັ້ງໃໝ່ ແລະ ພິຈາລະນາຂັ້ນຕົກລົງອີກຄັ້ງ ໃໝ່ເຊັ່ນດຽວກັບບົດບັນຍັດທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງໃນແງ່ຂອງຂໍ້ມູນໃໝ່ ຫລື ການປ່ຽນແປງໃນອ່າງ. ການແບ່ງປັນ ແລະ ການປຶກສາຫາລືກັນກ່ຽວກັບຜົນຂອງການກວດກາຕິດຕາມຍັງສາມາດສ້າງຄວາມເຊື່ອໝັ້ນຂອງຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມທີ່ຄົນ ອື່ນໆ ກຳລັງບັນລຸຕາມພາລະໜ້າທີ່ຂອງຕົນ. ເມື່ອຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມບໍ່ສາມາດທີ່ຈະປະຕິບັດຕາມພາລະໜ້າທີ່ ຂອງຕົນທັງໆ ທີ່ມີຄວາມພະຍາຍາມທີ່ມີຄວາມເຊື່ອໝັ້ນທີ່ດີແລ້ວ, ມັນອາດຈະມີຄວາມຈຳເປັນທີ່ຈະໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນ ທາງດ້ານ ການເງິນ ຫລື ທາງວິຊາການໃຫ້ໄດ້. ຢູ່ຈຸດທີ່ຕ່ຳກວ່າ, ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຄວນຈະສ້າງແຜນສຳລັບການສື່ສານ, ການຮ່ວມມື ແລະ ການປະສານງານ ທີ່ກຳລັງດຳເນີນຢູ່. ໃນບາງກໍລະນີ, ສິ່ງນີ້ແມ່ນຈະກ່ຽວຂ້ອງກັບການ ສ້າງອົງກອນທີ່ຖາວອນ ເພື່ອຊ່ວຍໃຫ້ຄູ່ເຈລະຈາຕໍ່ລອງໃຫ້ໄປສູ່ຂັ້ນຕົກລົງນັ້ນໆ.

“ຕາມເວລາທີ່ຂໍ້ຕົກລົງການເຈລະຈາມີການລົງນາມ ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຄວນຈະໄດ້ມີການປຶກສາຫາລືເຖິງວິທີທີ່ພວກເຂົາເຈົ້າຄາດຫວັງໄວ້ ວ່າມັນຈະຕ້ອງຈັດຕັ້ງປະຕິບັດແນວໃດ.”

ກໍລະນີສຶກສາ 4.6: ການພິຈາລະນາການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຕາມກົດບັນຍັດກ່ຽວກັບອາງນ້ຳຕອນລຸ່ມ Komadugu Yobe ຢູ່ໄນເຈີເລຍ⁶⁵

ໄນເຈີເລຍໄດ້ມີການພັດທະນາກົດບັນຍັດ ກ່ຽວກັບນ້ຳໂດຍຜ່ານຂະບວນການແບບມີສ່ວນຮ່ວມ ສຳລັບອາງນ້ຳຕອນລຸ່ມຂອງ Komadugu Yobe (KYB), ຊຶ່ງເປັນລຸ່ມນ້ຳຍ່ອຍ ຂອງທະເລສາບຊາດ ລະຫວ່າງ ປະເທດຂອງອາງ⁶⁶ ກົດບັນຍັດກ່ຽວກັບນ້ຳທີ່ຍົກບົດບາດຂອງຜູ້ທີ່ໄດ້ ຮັບຜົນປະໂຫຍດ ຕ່າງໆຂຶ້ນເປັນແບບສະເພາະເຈາະຈົງໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ຂໍ້ຕົກລົງເຊັ່ນດຽວກັນກັບກົນໄກຕ່າງໆ ໃນອະນາຄົດ ເພື່ອການຮ່ວມມືໃນໝູ່ພວກເຂົາ. ສິ່ງເຫຼົ່ານີ້ ລວມມີທັງການປະຊຸມພົບປະກັນເປັນປົກກະຕິ, ລາຍລະອຽດກ່ຽວກັບຂັ້ນ ຕອນເພື່ອການຮ່ວມມື, ແລະ ພັນທະຜູກພັນ ສຳລັບ ການກວດກາຕິດຕາມ. ກົດບັນຍັດນີ້ລວມທັງກົນໄກກ່ຽວ ກັບສະຖາບັນໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ທີ່ລວມເອົາທຸກປະເພດຂອງອົງກອນ ບໍລິຫານຄຸ້ມຄອງທີ່ຈະເປັນ, ບັນດາຄຳສັ່ງ ແລະ ລະບຽບຫຼັກການກ່ຽວກັບການເປັນສະມາຊິກ ຂອງພວກເຂົາ. ກົດບັນຍັດນີ້ຍັງໃຫ້ລາຍລະອຽດໃນການຈັດຕັ້ງສຳຫຼັບການຈັດຕັ້ງ ປະຕິບັດກ່ຽວກັບເງິນທຶນ ແລະ ວິທີການບໍລິຫານ ເງິນທຶນເຫຼົ່ານັ້ນ ວ່າຈະເຮັດແນວໃດ. ໃນກໍລະນີທີ່ມີຂໍ້ພິພາດ, ກົດບັນຍັດລະບຸໄວ້ວ່າ ບັນດາ ຜູ້ທີ່ລົງນາມໃນສັນຍາ (ພາກລັດ ທຶກແຫ່ງ ແລະ ລັດຖະບານ ກາງຂອງປະເທດໄນເຈີເລຍ) ຂຶ້ນຕົ້ນຕ້ອງພະຍາຍາມແກ້ໄຂຄວາມແຕກຕ່າງຂອງພວກເຂົາ ຢ່າງມິດໄມຕິ ໃນລະຫວ່າງພວກເຂົາເອງກ່ອນ. ຖ້າບໍ່ສາມາດເຮັດໄດ້, ພວກເຂົາກໍ່ມີໜ້າທີ່ນຳສະເໜີຂໍ້ພິພາດຂອງພວກເຂົາໄປທີ່ສະພາແຫ່ງຊາດຂອງ ລັດ ຫລື ຂອງສານ ສູງສຸດຂອງປະເທດໄນເຈີເລຍແຫ່ງໃດແຫ່ງໜຶ່ງໄດ້, ຂຶ້ນຢູ່ກັບວ່າຂໍ້ຂັດແຍ່ງ ມັນແມ່ນລະຫວ່າງລັດ ກັບ ລັດ ຫລື ລັດ ກັບ ລັດຖະບານ ກາງ. ການຮັບຮອງລັກສະນະລະຫວ່າງ ປະ ເທດຂອງອາງ, ກົດບັນຍັດນີ້ອ້າງເຖິງຂໍ້ພິພາດລະຫວ່າງລັດຖະບານກາງ ກັບ ບັນດາປະເທດ ທີ່ຢູ່ຕາມຊາຍຝັ່ງ ອື່ນໆຕໍ່ກັບບັນດາກົນໄກລະບົບຂໍ້ພິ ພາດຢູ່ໃນກອງ ປະຊຸມຄະນະກຳ ມະການຕອນລຸ່ມ ນ້ຳທະເລ ສາບຊາດ ແລະ ຄະນະກຳມະການຮ່ວມໄນເຈີ ເລຍ-ໄນເຈີ.

4.3.6 ການຮຽນຮູ້ແບບມີການຈັດຕັ້ງ – ການຈັດການແບບປະຍຸກໃຊ້ ແລະ ການສ້າງຄວາມອາດສາມາດ

ໃນຂະນະທີ່ໂຊ່ຄວາມພະຍາຍາມຫລາຍສິ່ງຫລາຍຢ່າງທີ່ສຸດເພື່ອເຈລະຈາຂໍ້ຕົກລົງສະເພາະສິ້ນສຸດລົງດ້ວຍຂັ້ນຕອນຕ່າງໆ ທີ່ລະບຸໄວ້ຂ້າງເທິງນັ້ນແລ້ວ, ຄະນະກຳມະການທີ່ປຶກສາທີ່ກຳລັງດຳເນີນຢູ່ ຫລື ເວທີການເຈລະຈາ ບາງຢ່າງອາດຈັດການປະຊຸມກ່ຽວກັບພື້ນຖານທີ່ຕໍ່ເນື່ອງ ຜ່ານທາງອົງການຈັດຕັ້ງ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດທີ່ຖືກສ້າງຂຶ້ນ ຫລື ມອບໝາຍໃຫ້. ນີ້ເປັນກໍລະນີ, ໃນຄະນະກຳມະການແມ່ນ້ຳຂອງ ບ່ອນທີ່ແຕ່ລະຝ່າຍບໍ່ຕ້ອງການເຮັດສັນຍາແບບຄົງທີ່ ຫລື ສູດໃນການຫານແບ່ງຊັບພະຍາກອນນ້ຳ. ຄະນະກຳມະການ ແມ່ນ້ຳຂອງໄດ້ສ້າງຂະບວນການທີ່ຊ່ວຍໃຫ້ທຸກຝ່າຍ ແບ່ງປັນການຕັດສິນໃຈກ່ຽວກັບນ້ຳບົນພື້ນຖານການ ປ່ຽນແປງເງື່ອນໄຂແທນ. ຂໍ້ຕົກລົງແມ່ນຈຳຂອງປີ1995 ກຳນົດວ່າ ລະບຽບຫຼັກການ (ຫລື ຂັ້ນຕອນຕ່າງໆ) ສຳລັບການໃຊ້ນ້ຳອາດມີການປ່ຽນແປງຕາມເງື່ອນໄຂ ທາງອຸທິກກະສາດ, ເຊັ່ນ: ໄພແຫ້ງແລ້ງ, ນ້ຳທ່ວມ, ຫລື ນ້ຳສ່ວນເກີນໃນຊ່ວງລະດູແລ້ງ:

ແນວຄວາມຄິດນີ້ ແລະ ບັນດາຄວາມຄາດຫວັງແມ່ນ ເພື່ອໃຫ້ກອບຂອງຫຼັກການນັ້ນ ກວ້າງອອກ ແລະ ມີສາມາດປັບປ່ຽນໄດ້, ຈຸດປະສົງ ແລະ ໂຄງສ້າງຂອງ ສະຖາບັນເພື່ອໃຫ້ປະເດັນຕ່າງໆ ໄດ້ຖືກເອົາເຂົ້າ ໃນການຈັດບຸລິມະສິດ, ສະພາ, [ຄະນະກຳມະການຮ່ວມ (JC)] ແລະສຳນັກງານເລຂາທິການສາມາດປັບປ່ຽນ ແລະ ດັດປັບໃຫ້ເຂົ້າກັບຄວາມ ຕ້ອງການໃໝ່ໄດ້. ນັ້ນຄືເຫດຜົນ, ທີ່ຂໍ້ຕົກລົງທີ່ຮຽກຮ້ອງ ໃຫ້ມີກົດລະບຽບຫຼັກການ ຫລື ວິທີການ

ໂດຍຄະນະກຳມະການ ແລະ ຄະນະກຳມະການຮ່ວມ ແລະ ຊ່ວຍໃຫ້ການສ້າງລະບຽບຫຼັກການ / ຂັ້ນຕອນໂດຍ ພວກເຂົາເພື່ອໃຫ້ພວກເຂົາບໍ່ຕ້ອງກັບໄປ ແລະ ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ຮັບການອະນຸມັດ ຈາກລັດຖະບານ ຫລື ແກ້ໄຂ ຂໍ້ຕົກລົງດັ່ງກ່າວ.

ປະເທດທີ່ຢູ່ຕາມຊາຍຝັ່ງແມ່ນ້ຳດານູບ ໄດ້ສ້າງຄວາມຍືດຍຸ່ນຂຶ້ນທີ່ຄ້າຍຄືກັນ ສຳລັບກຸ່ມທີ່ເຮັດວຽກທາງດ້ານ ວິຊາການ ແລະ ສ້າງກົດລະບຽບຫຼັກເຂົ້າໃສ່ໃນກອບຂອງຂໍ້ຕົກລົງຂອງຕົນເພື່ອການບໍລິຫານຈັດການນ້ຳແບບຍືນຍົງ ແລະ ມີຄວາມເທົ່າທຽມກັນ.

ຮູບຖ່າຍ 4.1: ການປະມົງໃນພື້ນທີ່ດິນທາມ (ດິນບໍລິເວນນ້ຳ) ຮາເດຢາ-ທຽຽ (Hadeja _ Nguru). ການພື້ນຟູ ພື້ນທີ່ ດິນທາມ ໄດ້ຮັບການສະໜັບສະໜູນຈາກກອງທຶນ ໂກມາດູກ ໂຍ-ແບ (Komadugu Yobe) ເປັນສ່ວນໜຶ່ງ ຂອງ ແຜນ ການຈັດການອ່າງໂຕ່ງ ທີ່ໄດ້ທຳການເຈລະຈາຕໍ່ລອງກັບຜູ້ທີ່ໄດ້ຜົນປະໂຫຍດ (ໄນຈີເລຍ)

"ຄະນະກຳມະການທີ່ປຶກສາທີ່ກຳລັງດຳເນີນຢູ່ຫລືສະພາວິຊາການທາງດ້ານການເຈລະຈາບາງຢ່າງອາດຮຽກຈັດການປະຊຸມກ່ຽວກັບພື້ນຖານທີ່ຕໍ່ເນື່ອງ"

ຄວາມຫວັງທີ່ຈະສ້າງ ກອບທາງດ້ານສະຖາບັນແບບປະຍຸກໃຊ້ ທີ່ສາມາດຍົກບັນຫາໃນອະນາຄົດທີ່ຍັງບໍ່ທັນຈະ ແຈ້ງທີ່ອາໄສຢ່າງໜັກໜ່ວງ ໃນການຕິດຕາມທີ່ໃຫ້ຂໍ້ມູນໄປ ບັນດາກອງປະຊຸມພົບປະກ່ຽວກັບການຕັດສິນໃຈ ແລະ ການ ວາງແຜນທີ່ກຳລັງດຳເນີນຢູ່ຊຶ່ງບັນດານະໂຍບາຍຕ່າງໆ ໃນອະນາຄົດສາມາດທົບທວນໄດ້. ບັນດາຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມໃນການ ເຈລະຈາກ່ຽວກັບ ບຶງນ້ຳເອັບເວີເກລດ ໄດ້ຕັດສິນໃຈ ທີ່ ຈະດຳເນີນການ ໃນລັກສະນະທີ່ເປັນຂັ້ນຕອນທີ່ສະຫລາດ ແລະ ເພື່ອເບິ່ງການແຊກແຊງຂອງແຕ່ລະນະໂຍບາຍເພື່ອເປັນການທົດລອງທີ່ຈະໃຫ້ຂໍ້ມູນທີ່ຈະແຈ້ງໃຫ້ແກ່ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຕໍ່ໄປ. ດັ່ງນັ້ນ, ພວກເຂົາຈຶ່ງຮ່ວມກັນພັດທະນາຕາຕະລາງເວລາ ແລະ ຈັດບຸລິມະສິດ ໂຄງການຕ່າງໆສຳລັບການຈັດຕັ້ງ ປະຕິບັດທີ່ເພີ່ມຂຶ້ນ. ໃນວິທີ ການນີ້, ທຸກຝ່າຍໄດ້ຮັບຮັບຮອງຄວາມບໍ່ແນ່ນອນທາງວິທະຍາສາດກ່ຽວ ກັບ ການເຄື່ອນໄຫວ ທາງດ້ານລະ

ລະບົບນິເວດ, ຍອມຮັບຮູ້ວ່າພວກເຂົາບໍ່ຮູ້ວ່າແມ່ນຫຍັງຈະເກີດຂຶ້ນ ເມື່ອລະບົບນິເວດຍ້າຍກັບໄປສູ່ເງື່ອນໄຂອຸທິກກະສາດທາງທຳມະຊາດຫລາຍຂຶ້ນ.

ເນື່ອງຈາກຂະໜາດພື້ນທີ່ ແລະ ໄລຍະເວລາຕະຫລອດເຖິງຄວາມຊັບຊ້ອນຂອງ ບຶງນ້ຳເອັບເວີເກລດ, ນັກວິທະຍາສາດ ແລະ ຜູ້ຈັດການທາງດ້ານຊັບພະຍາກອນ ຈຶ່ງຍັງບໍ່ສາມາດທີ່ຈະຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ການທົດລອງພາກສະໜາມ ໄດ້ຢ່າງເຕັມທີ່. ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ພວກເຂົາໄດ້ດຳເນີນຍຸດທະສາດ ທາງດ້ານການ ຄຸ້ມຄອງ ແບບປະຍຸກໃຊ້ທີ່ມີລັກສະນະພິເສດແບບ ເນັ້ນໃສ່ຂະບວນການຮຽນຮູ້ຜ່ານການກວດກາຕິດຕາມ ແລະ ການນຳໃຊ້ ຮູບ ແບບ ຈຳລອງເພື່ອທົດສອບ ສະຖານະການ ທີ່ຈະບອກໃຫ້ຮູ້ເຖິງການຕັດສິນໃຈທີ່ກຳລັງດຳເນີນຢູ່.

ເມື່ອສິ່ງນີ້ຄືກຳລະນີ, ມັນກໍຍັງມີຄວາມສຳຄັນສຳລັບບັນດາຜູ້ມີສ່ວນໄດ້ສ່ວນເສຍທຸກຄົນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງທີ່ໃຊ້ເວລາ ຢ່າງນ້ອຍ ຮ່ວມກັນເພື່ອທີ່ຈະສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນເຖິງການເຈລະຈາກ່ຽວກັບວິທີການຂອງ ພວກເຂົາໄດ້ດຳເນີນການແນວໃດ ແລະ ສິ່ງ ທີ່ພວກເຂົາຄວນຈະຮຽນຮູ້ຈາກປະສົບການຂອງພວກເຂົາ, ລວມທັງຈາກກຳລະນີຕ່າງໆເມື່ອຄວາມພະຍາຍາມໃນ ການ ສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນກ່ຽວກັບຄວາມຄາດຫວັງ ທີ່ຂາດຫາຍໄປ ຫລື ພົບກັບບັນຫາ ຫລື ອຸປະສັກທີ່ຮ້າຍແຮງ (ໃຫ້ເບິ່ງ ບົດອະທິບາຍ 4.1). ປະເພດຂອງການຮຽນຮູ້ທາງສັງຄົມ ຫລື ການສ້າງຄວາມອາດສາມາດນີ້ ບາງຄັ້ງກໍເສີມ ດ້ວຍການ ຝຶກ ອົບຮົມເພີ່ມເຕີມ ໃນດ້ານເຕັກນິກກ່ຽວກັບການ ຕັດສິນໃຈຂອງກຸ່ມ. ມັນຈະເປັນສິ່ງທີ່ໜ້າສົງສານຖ້າຈະບໍ່ ໄດ້ເຮັດທຸກຢ່າງ ໃຫ້ເປັນໄປໄດ້ເພື່ອຊ່ວຍໃຫ້ ແຕ່ລະກຸ່ມປັບປຸງຄວາມພະຍາຍາມຂອງຕົນໃຫ້ດີຂຶ້ນ ຖ້າຕົນ ຈະມີສ່ວນ ຮ່ວມໃນການແກ້ໄຂ ບັນຫາທີ່ກຳລັງເກີດຂຶ້ນຢູ່. ເຖິງແມ່ນວ່າ, ທັງໝົດມັກຈະເກີດຂຶ້ນຫລາຍເປັນປະຈຳເລື້ອຍໆ, ການ ເຈລະຈາ ເພື່ອຄວາມປະ ລິງໂດຍສະເພາະ, ເຖິງວ່າ, ການເຈລະຈາຕ່າງໆເຫລົ່ານັ້ນ ໄດ້ຖືກຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ໂດຍ ຄະນະກຳມະການ ທີ່ປຶກສາທີ່ຈະ ສືບຕໍ່ທີ່ຈະມີປະຕິກິລິຍາໂຕ້ຕອບນັ້ນ ຖືກ-ເບິ່ງວ່າເປັນຂັ້ນຕອນທີ່ເປັນອິດສະຫລະ ແລະ ສູນເສຍໂອກາດ ໃນການພັດທະ ນາ ອົງການຈັດຕັ້ງ.

ບົດອະທິບາຍ 4.1: ການລະມັດລະວັງຄວາມຜິດພາດຂອງການມີຈຸດປະສົງໂດຍສະເພາະ (ad hocism)

ຂໍ້ເສຍທີ່ມີສັກກະຍະພາບໃນການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນຂ້ອນຂ້າງຈະສາມາດເຫັນໄດ້, ໂດຍສະເພາະ ຢ່າງຍິ່ງ ແມ່ນບ່ອນ ທີ່ມີຫລາຍໜ່ວຍງານມຸ່ງໝັ້ນທີ່ຈະຮ່ວມມື ໃນຮູບແບບການສ້າງຄວາມເປັນ ເອກະສັນ, ແຕ່ແລ້ວ ກໍໄດ້ລະເມີດກົດ ທີ່ສຳຄັນ ທີ່ສຸດກ່ຽວກັບການແກ້ໄຂບັນຫາແບບມີສ່ວນຮ່ວມມືກັນ. ປະການທຳອິດ, ບັນດາຜູ້ຮຽກປະຊຸມບາງຄັ້ງກໍໃຊ້ 'ມີເລືອກ' ຕົວແທນຜູ້ທີ່ມີສ່ວນໄດ້ສ່ວນເສຍ ທີ່ພວກເຂົາ ເຈົ້າຕ້ອງການ ເຂົ້າ ມາຢູ່ໃນໂຕະເຈລະຈາ; ຄື: ແທນທີ່ຈະຖືເອົາການປະເມີນກ່ຽວກັບສະຖານະການ ຫລື ຄວາມຂັດແຍ່ງທີ່ໄດ້ ຈັດຕັ້ງໃຫ້ ໂດຍ ຝ່າຍທີ່ເປັນກາງ, ຜູ້ຮຽກເຂົ້າຮ່ວມກອງປະຊຸມບາງຄົນເລືອກເອົາຕົວ ແທນທີ່ພວກເຂົານິຍົມຊົມຊອບ. ປະການທີ່ສອງພວກເຂົາບໍ່ເຄີຍພິ່ງພາມີອາຊີບທີ່ ເປັນກາງໃນ ການຈັດການຂະບວນການສ້າງ ຄວາມເປັນ ເອກະສັນ; ຫລື ຖ້າພວກເຂົາເຮັດ, ບັນດາຜູ້ທີ່ຮຽກເຂົ້າຮ່ວມ ປະຊຸມນັ້ນກໍເລືອກເອົາຜູ້ທີ່ອຳນວຍຄວາມສະ ດວກແບບອິດສະຫລະ ໂດຍບໍ່ຕ້ອງ ໃຫ້ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຊ່ວຍໃນການເລືອກຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກທີ່ພວກ ເຂົາຕ້ອງການ (ຫລື ໃຫ້ຝ່າຍເຈລະຈາຄວບຄຸມເໜືອ ການ ຊຳລະເງິນແບບຕໍ່ເນື່ອງຂອງຜູ້ເປັນກາງ). ປະການທີ່ສາມ ແມ່ນບາງໜ່ວຍງານທີ່ເນັ້ນໃສ່ການສົນທະນາປຶກສາຫາລືຫລາຍກວ່າ ການກະກຽມຂໍ້ຕົກ ລົງທີ່ເປັນລາຍລັກອັກສອນທີ່ທຸກຝ່າຍສາມາດຮັບຮອງ ແລະ ລົງນາມໄດ້. ດັ່ງນັ້ນ, ຜູ້ທີ່ມີສ່ວນໄດ້ສ່ວນເສຍ ທີ່ກ່ຽວ ຂ້ອງໄດ້ສ້າງການສົນທະນາຂຶ້ນ ແຕ່ກໍ ຍັງ ບໍ່ມີການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນທີ່ຊັດເຈນເທື່ອ, ແລະ

ບໍ່ມີການ ມອບໝາຍໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໃນ ສິ່ງທີ່ໄດ້ຮັບ ການເຈລະຈາແລ້ວ.
ຂະບວນການທີ່ລະເມີດກົດພື້ນຖານ ເຫຼົ່ານີ້ກ່ຽວກັບການປະຕິບັດທີ່ດີທີ່ສຸດແມ່ນເປັນຂໍ້ບົກຜ່ອງ ຢ່າງຮ້າຍແຮງ. ມັນອາດຈະມີ 'ສ່ວນຮ່ວມ' ຫລາຍກວ່າການຕໍ່ລອງຕົກລົງກັນຍາກດັ່ງເດີມ, ແລະ ມັນອາດ ລວມເຖິງການຕຶກຕອງ (ຮອບຄອບ) ທີ່ມີ ລັກສະນະແບບໂປ່ງໃສ, ແລະ ການຂະຫຍາຍຫລາຍການເຈລະຈາ ໃຫ້ກວ້າງອອກທີ່ມີລັກສະນະແບບທຸກຝ່າຍ ຕ່າງເສຍຜົນປະໂຫຍດ ໄດ້ດໍາເນີນການຢູ່ເບື້ອງຫລັງ ປະຕູທີ່ປິດ ໂດຍກໍາມີຂອງຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມ, ແຕ່ມັນບໍ່ບັນລຸ ມາດຕະຖານ ຂັ້ນຕອນ ຂອງການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ. ໃນກໍລະນີເຫຼົ່ານີ້, ການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ ຈະຖືກໃຊ້ເປັນ ຄືແບບ ຈໍຄວັນ (ມິດມິດ), ທີ່ມີ ໃຫ້ວິທີການການເຈລະຈາແບບຕົກລົງກັນຍາກ ດັ່ງເດີມນັ້ນປະກົດວ່າມີການຮ່ວມມືເພີ່ມຂຶ້ນ. ມີຂົງເຂດ ຂອງຍຸດທະສາດ ໃນການເຈລະຈາທີ່ມີຢູ່ໃນການເຈລະຈາກ່ຽວກັບນ້ຳ, ຊຶ່ງຂະຫຍາຍຈາກການເຈລະຈາແບບຕົກລົງກັນຍາກ ລະຫວ່າງ ກຸ່ມນ້ອຍໆ, ຕໍ່ການສົນທະນາຂ້ອນຂ້າງມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະ ຄວາມໂປ່ງໃສທີ່ລົງທ້າຍດ້ວຍອອກສຽງລົງຄະແນນ, ຊຶ່ງໃນນັ້ນສຽງສ່ວນ ໃຫຍ່ ຕັດສິນໃຈໃນສິ່ງທີ່ຈະເກີດຂຶ້ນ, ຫລື ການບັງຄັບໃຫ້ຮັບກ່ຽວ ກັບການຕັດສິນໃຈ ໂດຍໜ່ວຍງານ ທີ່ຮັບຜິດຊອບ, ຕໍ່ກັບ ຂະບວນການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ ທີ່ເປັນແບບຄວບຄຸມຫລາຍກວ່າ ແລະ ມີຈຸດປະສົງເພື່ອໃຫ້ ບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງທີ່ສາມາດ ເຮັດວຽກໄດ້ຜ່ານການຄົ້ນຫາຄວາມເປັນຈິງຮ່ວມກັນ, ການແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ມີການອໍານວຍ ຄວາມ ສະດວກ ແລະ ບັນດາເຕັກນິກ ກ່ຽວກັບ ການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ.

ຍັງມີຄໍາຖາມທີ່ສໍາຄັນຄົງຄ້າງຢູ່, ມັນເປັນໄປໄດ້ບໍ່ ທີ່ຈະຍ້າຍທິດທາງຂອງ ການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ ໂດຍບໍ່ຕ້ອງ ຍັບອອກ ຈາກແນວທາງການເຈລະຈາ ແບບຕົກລົງກັນຍາກຢ່າງສິ້ນເຊີງ? ຫລື ການເຂົ້າມາມີສ່ວນຮ່ວມຂອງ ຊຸດທີ່ຈໍາກັດ ຈໍານວນໜຶ່ງ ຂອງບັນດາຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມ ດີກວ່າບໍ່ມີການເຂົ້າມາມີສ່ວນຮ່ວມເລີຍບໍ່? ນີ້ເປັນທາງເລືອກໜຶ່ງ ທີ່ມີພຽງບັນດາ ຜູ້ທີ່ມີສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ໂດຍກົງເຫຼົ່ານັ້ນເທົ່ານັ້ນ ເຂົ້າຮ່ວມໃນການເຈລະຈາ ກ່ຽວກັບນ້ຳ. ອຸປະສັກໃນການສ້າງ ຄວາມເປັນ ເອກະສັນ ອາດສາມາດມີຫລາຍໄດ້, ໂດຍສະເພາະຢ່າງຍິ່ງ, ໃນສະຖານທີ່ ທີ່ບໍ່ເຄີຍມີການດໍາເນີນການ ແບບວິທີນີ້ ມາກ່ອນເລີຍ. ບັນດາຝ່າຍທີ່ມີອໍານາດນັ້ນ ຈະເບິ່ງຫາຄວາມພະຍາຍາມ ເພື່ອເຮັດສິ່ງຕ່າງໆໃນວິທີການໃໝ່ ແລະ ແຕກຕ່າງກັນທີ່ເປັນໄພຄຸກຄາມຕໍ່ ອໍານາດຂອງພວກເຂົາ. ພວກເຂົາອາດຈະເຂົ້າໃຈຜິດ ເຖິງບົດບາດຂອງ ຜູ້ທີ່ອໍານວຍ ຄວາມສະດວກ ທີ່ເປັນກາງທີ່ຄວນຈະເປັນ. ຄວາມໂປ່ງໃສແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບທີ່ ມາຈາກການຄົ້ນຫາຄວາມເປັນຈິງ ຮ່ວມກັນອາດຈະສ້າງການຄຸກຄາມ. ແລະ ສຸດທ້າຍ ໃນຫລາຍສ່ວນ ຂອງໂລກຄວາມກັງວົນ ທາງດ້ານການເມືອງໄລຍະສັ້ນ ແມ່ນ ເຮັດໄດ້ດີຫລາຍໃນການພິຈາລະນາຄວາມກັງວົນ ໃນໄລຍະຍາວ.

ການໂຕ້ຖຽງທີ່ບໍ່ໄດ້ແຕກຕ່າງຈາກການໂຕ້ວາທິ ເໜືອການເຮັດໃຫ້ການດໍາເນີນການຂອງລັດຖະບານ ເປັນປະຊາທິປະໄຕ ໃນສະຖານທີ່ທີ່ມີການດໍາເນີນການແບບດັ່ງເດີມ ໂດຍອັດຕະໂນມັດ. ມັນຈະດີກວ່າບໍ່ທີ່ຈະມີການປົກຄອງລະບອບປະຊາທິປະ ໄຕນ້ອຍຫລາຍກວ່າບໍ່ມີເລີຍ? ຫລາຍຄົນເຊື່ອວ່າການມີສ່ວນຮ່ວມຂອງຜູ້ທີ່ມີສ່ວນໄດ້ສ່ວນເສຍຈໍານວນໜຶ່ງໃນການເຈລະຈາ ກ່ຽວກັບນ້ຳນັ້ນຈະດີກວ່າບໍ່ມີການເຂົ້າຮ່ວມເລີຍ? ແຕ່ບັນດາຜູ້ທີ່ຢູ່ໃນຕໍາແໜ່ງຂອງຜູ້ມີອໍານາດກໍ່ບໍ່ຄວນອະນຸຍາດໃຫ້ອ້າງວ່າ ພວກເຂົາກໍາລັງມີສ່ວນຮ່ວມໃນການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ ຖ້າວ່າພວກເຂົາບໍ່ໄດ້ເຂົ້າມາມີສ່ວນ ຮ່ວມໃດໆເລີຍ.

4.4 ຄຳແນະນຳຕໍ່ນັກເຈລະຈາຂໍ້ຕົກລົງກ່ຽວກັບນໍ້າ

ສຳລັບນັກເຈລະຈາກ່ຽວກັບນໍ້າຜູ້ທີ່ຕ້ອງໜີອອກຈາກການເຈລະຈາແບບຕົກລົງກັນຈາກດັ້ງເດີມມາສູ່ວິທີ ການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ, ມີຊຸດຂອງຂັ້ນຕອນທີ່ສາມາດນຳມາປະຕິບັດໄດ້. ແຕ່ລະຂັ້ນຕອນນັ້ນ ແມ່ນຈະຕິດຕາມ ມາຈາກ ການວິເຄາະຂ້າງເທິງນັ້ນ:

1) ເອົາໃຈໃສ່ໃນຂະບວນການ.

- ໂດຍການເອົາໃຈໃສ່ຕໍ່ກັບຂະບວນການຂອງການໃຫ້ຄຳປຶກສາ, ທີ່ໃຫ້ແນ່ໃຈວ່າທຸກຝ່າຍທີ່ເຂົ້າມາຮ່ວມໃນໂຕະເຈລະຈານັ້ນຖືກຕ້ອງເໝາະສົມກ່ອນເປັນສິ່ງທຳອິດ (ແລະ ມີອຳນາດ ທີ່ຈະເວົ້າສຳລັບອົງການຈັດຕັ້ງຂອງພວກເຂົາ), ບັນດາຜູ້ທີ່ເຂົ້າຮ່ວມ ແລະ ບັນດາເຈົ້າໜ້າທີ່ ທີ່ມີອຳນາດ ໃນການຕັດສິນໃຈສາມາດສ້າງຂໍ້ຕົກລົງທີ່ເປັນທຳກວ່າ ແລະ ຍືນຍົງຫລາຍ ຂຶ້ນໄດ້ ຊຶ່ງພົບ ຄວາມສົມ ດຸນແບບມີປະສິດທິພາບ ລະຫວ່າງ ວິທະຍາສາດ ແລະ ການເມືອງ.
- ການຕັດສິນໃຈໃດໆກ່ຽວກັບວ່າຈະຮັບຮອງແນວທາງ ການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນນັ້ນຄວນຈະດຳເນີນກ່ອນໜ້າ ໂດຍການປະເມີນສະຖານະການທລືຄວາມຂັດແຍ້ງກັນກ່ອນ.ແຜນທີ່ກ່ຽວກັບການປະເມີນຜົນແມ່ນໄດ້ອອກມາຈາກ ຜູ້ທີ່ມີສ່ວນໄດ້ສ່ວນເສຍ, ຄວາມສົນໃຈກ່ຽວກັບບັນຫາຫລັກ ແລະ ອາດສະເໜີການອອກແບບສຳລັບຂະບວນການ ສ້າງ ຄວາມເປັນເອກະສັນ.
- ຂະບວນການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນຄວນຄົ້ນຫາເພື່ອສະເໜີໃຫ້ທຸກຝ່າຍທີ່ມີຄວາມສົນໃຈແລະເຫັນຄຸນຄ່າຕ່າງກັນ ເພື່ອສ້າງໂອກາດໃຫ້ມີຂໍ້ຕົກລົງທີ່ດີກວ່າສຳລັບພວກເຂົາທັງໝົດຫລາຍກວ່າທາງເລືອກທີ່ບໍ່ມີການເຮັດຂໍ້ຕົກລົງຂອງ ພວກເຂົາເຈົ້າເລີຍ. ການຕົກລົງເປັນເອກະສັນ ຈະໄດ້ຮັບ ການບັນລຸຜົນສຳ ເລັດໄດ້ນັ້ນກໍ່ຕໍ່ເມື່ອ ຜົນປະໂຫຍດຮ່ວມ ໄດ້ຮັບການສຳຫລວດຢ່າງລະອຽດແລະມີຄວາມພະຍາຍາມທີ່ຊັດເຈນວ່າຈະຕອບສະໜອງຕາມຄວາມຕ້ອງການ ຂອງທຸກຝ່າຍ ເຖິງວ່າທຸກຝ່າຍຈະບໍ່ເຄີຍຖາມເຖິງ ການຍອມແພ້ໃນການສະແຫວງຫາປະໂຫຍດຂອງຕົນເອງກໍ່ຕາມ.
- ການຕົກລົງແບບເປັນເອກະສັນບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງເປັນເອກະສັນກັນທັງໝົດ, ເຊັ່ນ: ທີ່ທຸກຝ່າຍເຫັນ ດີເຫັນພ້ອມ. ແຕ່ມັນ ຈຳເປັນຢ່າງຍິ່ງທີ່ທຸກຝ່າຍຈະຕ້ອງເຮັດສຸດຄວາມສາມາດຢ່າງດີທີ່ສຸດຂອງຕົນ ເພື່ອຕອບສະໜອງບໍ່ພຽງແຕ່ຜົນປະ ໂຫຍດຂອງຕົວເອງເທົ່ານັ້ນ ແຕ່ຕ້ອງແມ່ນຜົນປະໂຫຍດຂອງຄົນ ອື່ນໆເຊັ່ນດຽວກັນ.

2) ມຸ່ງໝັ້ນທີ່ຈະໃຊ້ການບໍລິການທີ່ເປັນກາງ. ມັນງ່າຍກວ່າທີ່ຈະດຶງເອົາບັນດາຝ່າຍເຂົ້າມາສູ່ການເຮັດຂໍ້ຕົກລົງ ຂອງຕົນ ຖ້າກຸ່ມກໍ່ຄືໝົດທຸກຄົນໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມໃນການບໍລິການຂອງຜູ້ໄກ່ເກ່ຍຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກ ທີ່ເປັນ ກາງ ແລະ ຮັບຮອງເອົາຫລັກການພື້ນຖານທີ່ຈະແຈ້ງ.

- ຜູ້ເຈລະຈາ, ຫລື ຜູ້ໄກ່ເກ່ຍ ທີ່ເປັນກາງ ທີ່ໄດ້ຮັບການຝຶກອົບຮົມ ເປັນສິ່ງຈຳເປັນ ເພື່ອເປັນການຈັດການ ກ່ຽວກັບ ການແກ້ໄຂບັນຫາຂອງກຸ່ມ. ຜູ້ຮຽກຈັດກອງປະຊຸມຫລື ຝ່າຍອື່ນໆທີ່ມີຜົນປະໂຫຍດ ຈາກຜົນຂອງ ການເຈລະຈາ ນັ້ນບໍ່ຄວນເຂົ້າມາ ຮັບຜິດຊອບ ໃນການສົນທະນາ. ມີບັນດາຄົນກາງມີອາຊີບ ທີ່ມີທັກສະ (ຄວາມຊຳນານ) ຫລາຍຄົນທີ່ດຳເນີນງານຢູ່ທົ່ວໂລກ. ກຸ່ມການເຈລະຈາໃດໆທີ່ຕ້ອງການ ຜູ້ທີ່ອຳນວຍຄວາມ ສະດວກ ຫລື ຜູ້ໄກ່ເກ່ຍຄວນຈະມີ ຄວາມສາມາດ ທີ່ຈະຫາຄົນທີ່ມີຄຸນສົມບັດຜູ້ໃດໜຶ່ງເຂົ້າ ມາຊ່ວຍເຫລືອ.
- ໜຶ່ງຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງຄົນກາງທີ່ເປັນມີອາຊີບ ຄືການເຕືອນໃຫ້ຜູ້ທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມທຸກຝ່າຍຕະຫລອດຮອດ ຂະບວນການສ້າງ ຄວາມເປັນເອກະສັນກ່ຽວກັບ ພາລະຜູກພັນທີ່ເປັນ ຂັ້ນຕອນທີ່ ພວກເຂົາເຈົ້າ ໄດ້ເຮັດດ້ວຍ ຄວາມສະໝັກໃຈ. ໃນຖານະທີ່ເປັນບຸກຄົນທີ່ບໍ່ມີການລຳອຽງເຂົ້າຂ້າງຝ່າຍໃດຝ່າຍໜຶ່ງ, ຄົນກາງ ມີສິດຖືກຕ້ອງ

ຕາມກົດໝາຍເພື່ອເຮັດໃຫ້ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຢູ່ໃນທິດທາງ ແລະ ການສົນທະນາປຶກສາຫາລືກັນແບບສ້າງສັນ. ແມ່ນອນ, ເຫດຜົນໃນການຂໍໃຫ້ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມລົງນາມໃນຊຸດຂອງກົດລະບຽບ ຫຼັກການພື້ນຖານທີ່ພວກເຂົາ ເຈົ້າໄດ້ຊ່ວຍຮ່າງຂຶ້ນມານັ້ນແມ່ນ ເພື່ອໃຫ້ຄົນກາງມີອຳນາດທີ່ຈະກະທຳ ການໃນນາມຂອງກຸ່ມເພື່ອ ທີ່ຈະເປັນຜູ້ຍັບຢັ້ງ ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມໃດໆຜູ້ທີ່ບໍ່ຍິດຕິປະຕິບັດຕາມກົດ ຫລື ບັນທັດ ຖານທີ່ກຸ່ມໄດ້ຮ່ວມກັນຈັດຕັ້ງຂຶ້ນ.

3) ການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນສາມາດເຮັດໄດ້ທຸກແຕ່ເມື່ອຜູ້ທີ່ມີສ່ວນໄດ້ສ່ວນເສຍລະບຸຕົນເອງ ແລະ ອອກແບບຂະບວນການໃນການເຮັດວຽກຮ່ວມກັນດ້ວຍຕົນເອງ. ຂະຫຍາຍຈຳນວນຂອງ ບັນດາຝ່າຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ແລະ ຫາວິທີການທີ່ຈະລວມເອົາ ບັນດາຜູ້ທີ່ບໍ່ແມ່ນເຈົ້າໜ້າທີ່ ເຂົ້າມາຮ່ວມນຳ.

- ຜູ້ທີ່ມີສ່ວນໄດ້ສ່ວນເສຍຈຳເປັນຕ້ອງມີຄວາມສາມາດທີ່ຈະຊ່ວຍໃນການອອກແບບຂັ້ນຕອນທີ່ພວກເຂົາເຈົ້າຈະມີສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ, ເພື່ອໃຫ້ພວກເຂົາເຈົ້າມີຄວາມໝັ້ນໃຈວ່າ ມັນຢູ່ໃນຄວາມສົນໃຈຂອງພວກເຂົາເຈົ້າທີ່ຈະເຂົ້າຮ່ວມ. ທີ່ຈຸດຕໍ່າສຸດ, ຄັ້ງທຳອິດທີ່ພວກເຂົາເຈົ້າພົບປະ, ປະເຊີນໜ້າກັນຕໍ່ໜ້າພວກເຂົາເຈົ້ານັ້ນຄວນຮັບຮອງກົດລະບຽບຫຼັກການທີ່ເປັນທາງການແລະເຫັນດີໃນວາລະການປະຊຸມແລະຕາຕະລາງເວລາ. ພວກເຂົາເຈົ້າສາມາດພົບຫວນແກ້ໄຂສິ່ງເຫລົ່ານີ້ ທີ່ເຫັນວ່າ ຈຳເປັນ ຕະຫລອດເຖິງຂະບວນ ການນັ້ນໆໄດ້.
- ແມ່ນວ່າ, ບັນດາຜູ້ທີ່ມີສ່ວນໄດ້ສ່ວນເສຍທີ່ສຳຄັນ ບໍ່ໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນ ຜົນຂອງການເຈລະຈາ, ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ຂໍ້ຕົກລົງກ່ຽວກັບແຫລ່ງຊັບສິນ ລວມໄປນັ້ນຈະເປັນ ເລື່ອງຍາກຫລາຍ. ການປະຕິບັດຕາມດ້ວຍຄວາມສະໝັກໃຈ ຫລຸດຜ່ອນຄວາມຫຍຸ້ງຍາກ ໃນການຄຸ້ມຄອງການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ, ແລະ ‘ການປະຕິບັດໂດຍບໍ່ມີການບັງຄັບໃຊ້’ ແມ່ນບໍ່ໄດ້ສິ້ນເປືອງຫລາຍ. ວິທີດຽວທີ່ຈະໄດ້ຮັບການປະຕິບັດ ຕາມຄວາມສະໝັກໃຈນັ້ນ ແມ່ນໂດຍຜ່ານການມີສ່ວນຮ່ວມໂດຍກົງ ໂດຍກຸ່ມຜູ້ທີ່ມີສ່ວນໄດ້ສ່ວນເສຍ ທຸກຝ່າຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງທັງໝົດ. ບາງປະເພດຂອງຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດ ທີ່ເປັນຕົວແທນທີ່ດີທີ່ສຸດນັ້ນ ແມ່ນບັນດາບຸກຄົນ ຜູ້ທີ່ບໍ່ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຢ່າງເປັນທາງການອື່ນ. ນີ້ອາດໝາຍຄວາມວ່າບັນດາຕົວແທນ ທີ່ເປັນທາງການ ຈາກ ກຸ່ມໜຶ່ງ ຈະຕ້ອງນຸ່ງຢູ່ກັບບັນດາບຸກຄົນທີ່ບໍ່ໄດ້ມີ ‘ຕຳແໜ່ງໜ້າທີ່’ ຄືກັນກັບສິ່ງທີ່ພວກເຂົາເຮັດຢູ່. ແຕ່ຢ່າງ ໃດກໍ່ຕາມ, ມັນ ຢູ່ໃນຄວາມສົນໃຈຂອງທຸກໆຄົນທີ່ຈະດຳ ເນີນໄປຕາມຮູບແບບດັ່ງກ່າວ.

4) ການແບ່ງປັນຂໍ້ມູນຂ່າວສານກ່ຽວກັບຄວາມສົນໃຈ ແລະ ການເບິ່ງໄປທີ່ລາຍລະອຽດກ່ຽວກັບບັນດາທາງ ເລືອກເພື່ອຫາວິທີສ້າງຜົນປະໂຫຍດຮ່ວມກັນ.

ການເຈລະຈາແບບທີ່ມີຄວາມຕັ້ງຄຽດທາງດ້ານວິທະຍາສາດ, ແບບຫລາຍປະເດັນ, ຫລາຍຝ່າຍແມ່ນມີລັກສະນະຊັບຊ້ອນ

- ພະລັງງານຄວນຈະເນັ້ນໃສ່ການແບ່ງປັນຂໍ້ມູນກ່ຽວກັບການຈັດບັນດາບຸລິມະສິດ ແລະ ສິ່ງທີ່ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ ແຕ່ລະຄົນຄິດວ່າ ຜົນທີ່ໄດ້ຮັບບໍ່ເປັນສິ່ງທີ່ຍອມຮັບໄດ້.
- ເພື່ອທີ່ຈະສາມາດຈັດລຳດັບບຸລິມະສິດຄວາມສົນໃຈ, ບັນດາຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຈຳເປັນຕ້ອງ ມີການກຽມພ້ອມທີ່ດີ. ພວກ ເຂົາເຈົ້າຄວນຈະຮູ້ວ່າ ‘ທາງເລືອກທີ່ດີທີ່ສຸດທີ່ນຳໄປສູ່ໃນຂໍ້ຕົກລົງທີ່ໄດ້ຮັບການເຈລະຈາ’ (BATNA) ຂອງພວກຕົນ ແລະ ໃຊ້ທາງເລືອກນີ້ເພື່ອທຳການປະເມີນຜົນຂໍ້ຕົກລົງທີ່ສະເໜີມາ ຫລື ລາຍລະອຽດທັງໝົດທີ່ສ້າງໂດຍ ກຸ່ມນັ້ນໆ.

- ໂດຍການເບິ່ງໄປທີ່ລາຍລະອຽດຂອງຕົວເລືອກທີ່ຄວບຄຸມບັນດາປະເດັນໃນການເຈລະຈາທັງໝົດ, ບັນດາຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມສາມາດສະເໜີໃຫ້ການສະໜັບສະໜູນບາງຢ່າງທີ່ພວກເຂົາເຈົ້າເອົາໃຈໃສ່ໜ້ອຍ, ໃນການແລກປ່ຽນເພື່ອຮັບສິ່ງທີ່ ພວກເຂົາເຈົ້າຕ້ອງການກ່ຽວກັບບັນຫາທີ່ພວກເຂົາເຈົ້າເອົາໃຈໃສ່ຫລາຍທີ່ສຸດ. ຖ້າເປັນໄປໄດ້, ບັນດາຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຄວນຈະເບິ່ງໄປທີ່ລາຍລະອຽດຕ່າງໆ ຫລາຍໆຢ່າງໃນເວລາດຽວກັນ ເພື່ອທີ່ຈະເຂົ້າໃຈວ່າເປັນຫຍັງຜູ້ທີ່ມີບົດບາດຈຶ່ງນິຍົມ ຊົມຊອບລາຍລະອຽດໜຶ່ງ ຫລາຍກວ່າລາຍລະອຽດອື່ນ.

5) ເຂົ້າໃຈວ່າຂໍ້ຕົກລົງໃດໆຈະເປັນປະໂຫຍດພຽງແຕ່ສໍາລັບໄລຍະເວລາທີ່ຈຳກັດເທົ່ານັ້ນ ແລະ ທ່ານຈະໄດ້ຮັບສິດທິໃນສິ່ງຕ່າງໆພຽງແຕ່ພາກສ່ວນໃດໜຶ່ງເທົ່ານັ້ນ. ມັນເກືອບທຸກຄັ້ງທີ່ດີກວ່າສະເໝີທີ່ຈະເດີນຕາມແນວທາງການຈັດການແບບປະຍຸກໃຊ້ ໃນການສະແຫວງຫາການແກ້ໄຂຂໍ້ພິພາດກ່ຽວກັບນໍ້າ ຫລື ກຳນົດນະໂຍບາຍການຄຸ້ມຄອງນໍ້າ, ແລ້ວເພື່ອພະຍາຍາມ ທີ່ຈະອອກບົດສະຫລຸບ ແກ້ໄຂທີ່ມີຄວາມ ເຂົ້າໃຈໃນ ໄລຍະຍາວ.

- ສະໜັບສະໜູນການໂຕ້ແຍ້ງຂອງທ່ານດ້ວຍຂໍ້ມູນທີ່ດີທີ່ສຸດທີ່ມີ. ແຕ່ ມີການຂາດທັກສະ (ຄວາມຊໍານານ) ແລະ ຄວາມຮູ້ໃນການຈຳລອງ ລະບົບນິເວດວິທະຍາທີ່ມີ ຄວາມຊັບຊ້ອນຫລາຍທີ່ສຸດດ້ວຍ ຄວາມແນ່ນອນຫລາຍ. ດັ່ງນັ້ນ, ການສົມມຸດຕິຖານທີ່ຂໍ້ຕົກລົງຕ່າງໆກ່ຽວກັບ ນໍ້າທີ່ໄດ້ມີການເຈລະຈາສ່ວນໃຫຍ່ ຂຶ້ນຢູ່ໃນການ ປະມານຊຶ່ງຊາ ທີ່ຢູ່ໃນຈຸດທີ່ດີທີ່ສຸດ.
- ໃຫ້ຮູ້ວ່າຄວາມສາມາດໃນການຈຳລອງ ລະບົບເຫລົ່ານີ້ແມ່ນມີຈຳກັດ, ມັນມີເຫດຜົນທີ່ຈະຍອມຮັບຂໍ້ຕົກລົງຕ່າງໆແບບ ການປະມານຊຶ່ງຊາ ແລະ ສ້າງໃຫ້ພວກມັນເຂົ້າໃນອົງປະກອບທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນໄດ້, ຂໍ້ບັນຍັດສໍາລັບການກວດກາຕິດຕາມທີ່ກຳລັງດໍາເນີນຢູ່ ແລະ ບັນດາການກະກຽມທີ່ມີລາຍລະອຽດໃນການ ທີ່ຈະເອີ້ນການປະຊຸມໃໝ່ອີກຄັ້ງ ເພື່ອທີ່ຈະໃຫ້ຂໍ້ມູນໃໝ່ຕາມສະພາບຕົວຈິງ ຫລື ບັບປຸງລາຍລະອຽດຂໍ້ມູນໃໝ່ທີ່ສາມາດໃຊ້ໄດ້.
- ຖ້າຫາກບັນດາຂໍ້ຕົກລົງທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນໄດ້ຖືກນໍາໃຊ້, ທຸກຝ່າຍຈຳເປັນຕ້ອງມີຄວາມເຂົ້າໃຈທີ່ຊັດເຈນກ່ຽວກັບວິທີການທີ່ພວກເຂົາເຈົ້າຈະເຂົ້າມາມີບົດບາດໃນ ຊ່ວງເວລາທີ່ສໍາຄັນ.

6) ການຂໍໃຫ້ທຸກຝ່າຍລົງນາມໃນຂໍ້ຕົກລົງທີ່ເປັນລາຍລັກອັກສອນ.

- ການປະຕິບັດການລົງນາມ ຫລື ໃຫ້ສັດຕະຍາບັນໃນຂໍ້ຕົກລົງທີ່ໄດ້ມີການເຈລະຈາແລ້ວເປັນ ສັນຍານທີ່ ສໍາຄັນໃຫ້ແກ່ພາກປະຊາຊົນວ່າໄດ້ບັນລຸເຖິງຄວາມສອດຄ່ອງຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍ.

7). ຜູ້ທີ່ຢູ່ໃນຕໍາແໜ່ງທີ່ມີອໍານາດຢ່າລະເລີຍທີ່ຈະເຊື່ອມໂຍງຂໍ້ຕົກລົງທີ່ໄດ້ຮັບການເຈລະຈາແບບບໍ່ເປັນທາງການ ເຂົ້າໃສ່ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດທີ່ເປັນທາງການໃດໆກໍ່ຕາມທີ່ຈຳເປັນ ເພື່ອໃຫ້ແນ່ໃຈວ່າຈະໄດ້ຮັບການ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ

ມັນບໍ່ມີຄວາມເໝາະສົມທີ່ຈະແທນຄວາມພໍໃຈ ສະເພາະ ເພື່ອປະຊາທິປະໄຕ ແບບເປັນຕົວແທນ. ຢ່າງໃດກໍຕາມ, ຄວາມພະຍາຍາມໃນການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນນັ້ນສາມາດສ້າງ ຂໍ້ສະເໜີທີ່ ເຈົ້າໜ້າທີ່ໆ ໄດ້ຮັບການເລືອກຕັ້ງ ແລະ ຖືກແຕ່ງຕັ້ງເຂົ້າມາອາດຈະນິຍົມຊົມຊອບເພາະວ່າທຸກຝ່າຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງໄດ້ໃຫ້ການສະໜັບ ສະໜູນພວກເຂົາເຈົ້າຢ່າງຊັດເຈນ. ຖ້າຫາກວ່າທ້າຍທີ່ສຸດແລ້ວ ບັນດາຂໍ້ຕົກລົງທີ່ໄດ້ຮັບການເຈລະຈາແລ້ວນັ້ນ ຖືກປັດໄປທາງຂ້າງ ດ້ວຍຄວາມກັງວົນເລັກໆນ້ອຍໆ ສໍາລັບຄວາມພະຍາຍາມທີ່ເປັນໄປໄດ້ໃນ ການສ້າງພວກມັນຂຶ້ນມາແລ້ວ, ມັນກໍ່ຂ້ອນຂ້າງ

ຈະເປັນໄປໄດ້ສູງວ່າ ບັນດາຜູ້ທີ່ມີສ່ວນໄດ້ສ່ວນເສຍນັ້ນ ຈະບໍ່ເຂົ້າຮ່ວມໃນຄວາມພະຍາຍາມ ໃນລັກສະນະນີ້ອີກ ໃນອະນາຄົດ (ຫລື ການເລືອກຕັ້ງ ເຈົ້າໜ້າທີ່ຂອງລັດ ທີ່ເຮັດໜ້າທີ່ໃນຮູບແບບທີ່ ປ່ອຍປະລະເລີຍ). ຄວາມເຊື່ອໝັ້ນ ໃນລັດຖະບານ ຈະພັງທະລາຍລົງ ຖ້າບັນດາບຸກຄົນທີ່ມີຕຳແໜ່ງ ຂອງຜູ້ທີ່ມີອຳນາດເຫລົ່ານັ້ນ ບໍ່ໄດ້ໃຫ້ເຫດຜົນທີ່ໜ້າເຊື່ອຖື ໃນການອະທິບາຍວ່າ ເປັນຫຍັງພວກເຂົາຈຶ່ງໄດ້ທຳການຕັດສິນໃຈ ທີ່ຈະວາງຂໍ້ສະເໜີ ແບບເປັນເອກະສັນ ທີ່ຢູ່ຂ້າງໜ້າຂອງ ພວກເຂົາເຈົ້າເຫລົ່ານັ້ນໄວ້ເປັນສຳຮອງ.

8) ມຸ່ງໝັ້ນທີ່ຈະສ້າງຄວາມອາດສາມາດ (ແລະ ການພັດທະນາອົງການຈັດຕັ້ງ) ຕະຫລອດເວລາ.

ທັງໝົດແຕ່ບໍ່ສະເໝີໄປ, ບັນດາຮອບທີ່ຕາມມາຂອງການເຈລະຈາ ຈະໄດ້ຮັບຄວາມຫຍຸ້ງຍາກເພີ່ມຂຶ້ນ. ນີ້ເປັນທຳມະດາ ເພາະວ່າ ຄວາມພະຍາຍາມທີ່ນ້ອຍ ຫລື ບໍ່ມີຄວາມພະຍາຍາມເລີຍ ທີ່ຈະເຮັດເພື່ອຮຽນຮູ້ ຈາກສິ່ງທີ່ເກີດຂຶ້ນ ໃນ ລະຫວ່າງຮອບການເຈລະຈາ ຫລື ເພື່ອທີ່ ຈະສ້າງໃຫ້ມີຄວາມພະຍາຍາມທີ່ຈຳເປັນໃນ ການພັດທະນາອົງການຈັດຕັ້ງ ທີ່ຈຳເປັນໃນການເສີມສ້າງຄວາມສຳພັນ ໃນການ ເຮັດ ວຽກງານຮ່ວມກັນໃນ ອະນາຄົດ.

ຂໍ້ຕົກລົງຕ່າງໆ

5.1 ຜົນໄດ້ຮັບຈາກການເຂົ້າຮ່ວມແບບສ້າງສັນ

ການເຂົ້າຮ່ວມແບບສ້າງສັນ ສາມາດນຳໄປສູ່ການຕັດສິນໃຈທີ່ສະເໝີພາບ ແລະ ມີປະສິດທິພາບເພີ່ມຂຶ້ນ ໃນການຈັດສັນ, ນຳໃຊ້ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງນໍ້າ. ຜົນໄດ້ຮັບທີ່ເປັນຮູບປະທຳຂອງການ ເຈລະຈາແມ່ນ ການເຫັນດີເຫັນພ້ອມ ເຊິ່ງໄດ້ມີການບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງຮ່ວມກັນ ແລະ ກຳນົດບາດກ້າວການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດໃນຂັ້ນຕໍ່ໄປ. ດັ່ງນັ້ນ, ມີຫຼາຍໆປະເພດຂອງຂໍ້ຕົກລົງເຊິ່ງນຳໃຊ້ໄດ້ໃນຫຼາຍຂະໜາດ ແລະ ລະດັບໂດຍເລີ່ມຈາກລະດັບຊຸມຊົນຮອດລະດັບສາກົນ, ຈາກລະດັບການນຳໃຊ້ນໍ້າສ້າງໃນຂັ້ນຊຸມຊົນ ຮອດລະດັບອ່າງໂຕ່ງຂະໜາດນ້ອຍ, ລະດັບອ່າງໂຕ່ງຂອງແມ່ນໍ້າ ຫຼື ລະຫວ່າງກຸ່ມຜູ້ເຂົ້າ ຮ່ວມທີ່ຫຼາກຫຼາຍ.

“ການເຂົ້າຮ່ວມແບບສ້າງສັນ ສາມາດນຳໄປສູ່ການຕັດສິນໃຈທີ່ສະເໝີ ແລະ ມີປະສິດທິພາບເພີ່ມຂຶ້ນ ໃນການຈັດສັນ, ນຳໃຊ້ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງນໍ້າ”.

ການແປຄວາມ ຫລື ຜົນຂະຫຍາຍຂໍ້ຕົກລົງເຂົ້າໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຕົວຈິງ ແມ່ນ ຄືຫົວໃຈຫຼັກ ຂອງການເຮັດໃຫ້ເກີດຜົນການປ່ຽນແປງ ແລະ ກໍ່ເປັນສິ່ງທີ່ຈະຕ້ອງເຮັດຂຶ້ນຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ. ພາກສ່ວນຕ່າງໆທີ່ກ່ຽວຂ້ອງຈະຕ້ອງສືບຕໍ່ເຮັດວຽກຮ່ວມກັນ ເພື່ອສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນ ຄວາມສະເໝີພາບ ແລະ ມີປະສິດທິພາບຂອງການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ, ເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ບໍ່ສອດຄ່ອງອັນໃຫມ່ ແລະ ເພື່ອປັບປຸງການຮ່ວມມືໃຫ້ດີຂຶ້ນ. ຕໍ່ການເຈລະຈາ ກ່ຽວກັບບັນຫາການຈັດສັນ ແລະ ຄຸ້ມຄອງນໍ້າ ທີ່ມີຄວາມຊັບຊ້ອນ ແມ່ນເປັນຂະບວນການທີ່ຕໍ່ເນື່ອງ.

ການເຮັດສຳເລັດ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຂໍ້ຕົກລົງ ຄືຜົນໄດ້ຮັບທີ່ສຳຄັນຂອງການເຈລະຈາ, ແຕ່ບໍ່ທັນແມ່ນໝາກຜົນທີ່ແທ້ຈິງ. ຖ້າເກີດຜົນໄດ້ຮັບທີ່ເປັນຮູບປະທຳເປັນຕົ້ນແມ່ນ ປັບປຸງສາຍພົວພັນທີ່ດີ, ຍົກລະດັບຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະ ມີຂະບວນການເພື່ອພິຈາລະນາຮອບຄອບ ແລະ ການຕັດສິນໃຈ, ມັນກໍ່ຈະເປັນສິ່ງສຳຄັນທີ່ສຸດ ໃນການສົ່ງເສີມຄຸນນະພາບການບໍລິຫານປົກຄອງນໍ້າໃນໄລຍະຍາວ. ໝາກຜົນເຫຼົ່ານີ້ອາດເກີດຂຶ້ນກ່ອນທີ່ຈະມີຂໍ້ຕົກລົງໃດໜຶ່ງສະເພາະຮ່ວມກັນ ແລະ ແກ່ຍາວຈົນເຖິງເມື່ອໃດທີ່ໄດ້ມີການ ລົງນາມຂອງຂໍ້ຕົກລົງນັ້ນຮ່ວມກັນ ແລະ ປະກາດນຳໃຊ້.

ເຖິງແມ່ນວ່າ ເວທີເຈລະຈາຫຼາຍຝ່າຍ (MSPs) ບໍ່ໄດ້ບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງໃດໜຶ່ງທີ່ເປັນທາງການຮ່ວມກັນ, ໝາກຜົນອື່ນໆທີ່ເກີດຕາມມາ ຍັງສະທ້ອນເຖິງແນວທາງທີ່ດີຕໍ່ການແບ່ງປັນ ແລະ ຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນນໍ້າ. ດ້ວຍການເປີດກວ້າງໃຫ້ຫລາຍໆພາກສ່ວນເຂົ້າຮ່ວມປົກສາທາລິກັນ ຈິ່ງສາມາດປັບປຸງຄວາມເຂົ້າໃຈກ່ຽວກັບທັດສະນະຕ່າງໆ ຂອງແຕ່ລະຝ່າຍ ທີ່ເຂົ້າຮ່ວມໄດ້ດີຂຶ້ນ. ຕົວຢ່າງ, ຕາມຫລັກລະບົບ 4R ຄື: ຜົນປະໂຫຍດ ຫລື ສິ່ງຕອບແທນ (Rewards), ຄວາມສ່ຽງ (Risk), ສິດທິ (Rights), ຫນ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບ(Responsibility) ທີ່ກ່ຽວກັບນໍ້າ. ເປັນຕົວກະຕຸ້ນ ສຳຄັນທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ຄົນເຂົ້າຮ່ວມ ໃນເວທີເຈລະຈາຫລາຍຂຶ້ນ ແມ່ນການຮັບຟັງ - ການໃຫ້ຄວາມສຳຄັນຕໍ່ບັນຫາ ແລະ ເຄົາລົບຄວາມຄິດຂອງທຸກຝ່າຍທີ່ເຂົ້າຮ່ວມ - ຊຶ່ງມັນສາມາດຊ່ວຍສ້າງການເຈລະຈາເປັນຮູບຮ່າງຂຶ້ນ ແລະ ການຕັດສິນ ໃຈທີ່ສະທ້ອນໃນ

ທາງສ້າງສັນ. ການສ້າງຄວາມເຊື່ອໝັ້ນສູງ ແລະ ການພົວພັນແບບເຄົາລົບຊຶ່ງກັນ ແລະ ກັນທີ່ດີ ຈະພາ ໃຫ້ເກີດຜົນ ທີ່ສາມາດເຮັດໃຫ້ບັນຫາແຕກຕ່າງນັ້ນ ໄດ້ຖືກຍົກຂຶ້ນມາ ແລະ ຖືກແກ້ໄຂແບບສະເໝີພາບ ແລະ ມີປະສິດທິພາບ ຫຼາຍຂຶ້ນ. ຊຶ່ງສິ່ງດັ່ງກ່າວນີ້ ສາມາດສ້າງໂອກາດສູງຂຶ້ນໃນການຊອກຫາ ທາງເລືອກ ພ້ອມທັງສ້າງໂອກາດໃຫ້ການ ຕັດສິນໃຈ ກ່ຽວກັບບັນຫານຳທີ່ມີຄວາມສະເໝີ ພາບຫຼາຍຂຶ້ນ.

“ຄວາມເຊື່ອໝັ້ນສູງ ແລະ ການພົວພັນແບບເຄົາລົບຊຶ່ງກັນ ແລະ ກັນ ຈະພາ ໃຫ້ເກີດຜົນ”

ການບໍລິຫານ ເວທີເຈລະຈາຫຼາຍຝ່າຍ, ການສ້າງຄວາມເປັນເອກະພາບ ແລະ ຂະບວນການ ເຈລະຈາອື່ນໆ ທີ່ສາມາດສົ່ງຜົນກະທົບຕໍ່ການປ່ຽນແປງທີ່ແທ້ຈິງ ຫມາຍຄວາມວ່າ ການເອົາໃຈໃສ່ ວິທີທາງເພື່ອຈະເຮັດໃຫ້ເກີດ ຂໍ້ຕົກລົງ ຮ່ວມກັນໄດ້ ໂດຍສະເພາະທາງດ້ານເນື້ອຫາ, ການເຊື່ອມໂຍງກັບ ກອບທາງດ້ານນະໂຍບາຍ ແລະ ກົດໝາຍທີ່ມີຢູ່. ສຳລັບ ເວທີເຈລະຈາຫຼາຍຝ່າຍ ເຊິ່ງມີເປົ້າໝາຍເພື່ອສ້າງ ແລະ ລາຍງານການເຈລະຈາກ່ຽວກັບ ນຳ ກັບພາກສ່ວນອື່ນໆ, ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຕ້ອງພິຈາລະນາວິທີ ການທີ່ດີເພື່ອຈະໄດ້ການຕັດສິນໃຈຕ່າງໆຂອງການປົກສາຫາລືຮ່ວມກັນເຊັ່ນ: ຂໍ້ສະເໜີສະເພາະ, ການວິເຄາະທາງເລືອກ ແລະ ບັນຫາເພື່ອການພິຈາລະນາ, ແລະ ສິ່ງອິດທິພົນຢ່າງມີປະສິດທິຜົນຕໍ່ຜູ້ກຳນົດນະໂຍບາຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ. ທ້າຍສຸດ, ຜູ້ນຳໃຊ້ນຳ ຄວນພິຈາລະນາ ສິ່ງທີ່ຄວນປະຕິບັດ ກໍຄືວ່າ ເຮັດແນວໃດເພື່ອຈະສ້າງຕົວຂັບເຄື່ອນຊຸກຍູ້ໃຫ້ການເຈລະຈາກ້າວໄປຂ້າງໜ້າ ເພື່ອສ້າງຜົນສະທ້ອນຕໍ່ການຕັດສິນໃຈ ແລະ ການບໍລິຫານປົກຄອງນຳໃຫ້ກວ້າງຂວາງ.

5.2 ສ້າງຄວາມເຂົ້າໃນຂໍ້ຕົກລົງກ່ຽວກັບນຳ

5.2.1 ຂໍ້ຕົກລົງກ່ຽວກັບນຳແມ່ນຫຍັງ?

ຂໍ້ຕົກລົງກ່ຽວກັບນຳ ແມ່ນຜົນຮັບໂດຍກົງຂອງການເຈລະຈາ ທີ່ໄດ້ບັນລຸການຕັດສິນໃຈຮ່ວມກັນ ແລະ ຕາມເຈດຈຳນົງ. ໄດ້ມີຫຼາຍປະເພດຂອງການຕົກລົງກ່ຽວກັບນຳ ເຊັ່ນ: ນະໂຍບາຍ, ກົດໝາຍ, ສັດຈະທຳ, ກົດປະຕິບັດ, ສັນຍາ ແລະ ຂໍ້ຕົກລົງອື່ນໆ ເພື່ອຄຸ້ມຄອງ ແລະ ແບ່ງສັນຍານຳ.

ການຕົກລົງສາມາດເປັນແບບທາງການ ຫຼື ບໍ່ເປັນທາງການ, ຜູ້ກຳນົດທາງກົດໝາຍ ຫຼື ແບບສະໝັກໃຈ, ແບບປາກເປົ່າ ຫຼື ເປັນລາຍລັກອັກສອນ. ການຕົກລົງກ່ຽວກັບນຳ ສາມາດ ເຈລະຈາກັນໄດ້ ໃນຫຼາຍລະດັບ ແລະ ຂະໜາດ. ເຊັ່ນ, ລະດັບສັນຍາສາກົນ, ສົນທິສັນຍາ ອ່າງໂຕ່ງແມ່ນຳ, ກົດໝາຍ ແລະ ຍຸດທະສາດ ລະດັບຊາດ, ລະບຽບການຂອງລັດ ຫຼື ລະດັບແຂວງ, ແຜນຄຸ້ມຄອງອ່າງໂຕ່ງ, ຂໍ້ຕົກລົງລະດັບທ້ອງຖິ່ນ ໃນການແບ່ງປັນ ແລະ ຄຸ້ມຄອງນຳ.

ຂໍ້ຕົກລົງລວມມີ ເຈດຕະນາ ແລະ ລະດັບການໃຫ້ອຳນາດທີ່ຕ່າງກັນ. ບາງຢ່າງເລັ່ງໃສ່ດ້ານຫຼັກການ, ຂໍ້ແນະນຳ ຫຼື ກອບການຮ່ວມມື ແຕ່ບາງເທື່ອກໍ່ເນັ້ນໃສ່ດ້ານຂໍ້ຜູກມັດທາງກົດໝາຍ ເພື່ອຄຸ້ມຄອງ ແລະ ນຳໃຊ້ນຳ ຫຼື ແກ້ໄຂບັນຫາ ຂໍ້ຂັດແຍ້ງກັນ.

ຂໍ້ຕົກລົງ ແມ່ນພົວພັນກັບຫຼາຍພາກສ່ວນ ລວມທັງພາກລັດ ແລະ ເອກະຊົນກ່ຽວກັບ ຜູ້ມີອິດທິພົນ ຕໍ່ການພັດທະນານຳ, ຜູ້ເປັນຄູ່ຮ່ວມ ຫຼື ສັນຍາຮ່ວມ ແລະ ຜູ້ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ.

ຂໍ້ຕົກລົງ ແມ່ນນຳໃຊ້ເພື່ອຮັບຮອງການຕັດສິນໃຈ ແລະ ເຈດຈຳນົງຮ່ວມກັນ ໃນດ້ານຕ່າງໆ ກ່ຽວກັບການນຳໃຊ້ການແບ່ງປັນ ແລະ ຄຸ້ມຄອງນຳ. ການຕັດສິນໃຈດັ່ງກ່າວນັ້ນ ສາມາດສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນ ໃນການນຳໃຊ້ກົດໝາຍ ຫຼື ນະໂຍບາຍ ໃໝ່ກ່ຽວກັບນຳ, ມີການສ້າງກົນໄກໃໝ່ ກ່ຽວກັບການ ຄຸ້ມຄອງນຳ, ການແບ່ງປັນໃຫ້ກັບຜູ້ນຳໃຊ້ຕ່າງໆ ແລະ

ການນຳໃຊ້ນຳຕ່າງໆ, ການນຳໃຊ້ນຳຮ່ວມກັນ ຫຼື ແລະ ການແກ້ໄຂບັນຫາຂັດແຍ້ງດ້ານນຳ. ພວກເຂົາເຈົ້າ ອາດມີການແກ້ໄຂບັນຫາຂອງການນຳໃຊ້ນຳ ໂດຍລວມ ຫຼື ສະເໜີໃຫ້ພາກສ່ວນສະເພາະໃດໜຶ່ງ ຫຼື ຜູ້ນຳໃຊ້ນຳ ເຊັ່ນ: ຂະແໜງໄຟຟ້າ, ຜູ້ແບ່ງນຳ ຫຼື ພາກສ່ວນກະສິກຳ.

ການມີນະໂຍບາຍ, ກົດໝາຍ ແລະ ລະບຽບການທັງໝົດ ບໍ່ແມ່ນຜົນຂອງການມີສ່ວນຮ່ວມທີ່ສ້າງສັນ. ເຖິງຢ່າງໃດກໍຕາມ ເພື່ອໃຫ້ຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍ, ແລະ ມີຄວາມຄິດທີ່ສະເໝີພາບ ແລະ ປະສິດທິພາບ, ຂໍ້ຕົກລົງກ່ຽວກັບ ຂັບພະຍາກອນນຳ ກ່ຽວກັບການຈັດສັນ ແລະ ແບ່ງປັນທີ່ຊັບຊ້ອນ ຄວນຖືກລາຍງານ ແລະ ປັບປຸງຕາມຂະບວນການເຊິ່ງມີຕົວແທນຂອງຜູ້ທີ່ສົນໃຈເຂົ້າຮ່ວມ ແລະ ໃຫ້ການປຶກສາຫາລື.

“ຂໍ້ຕົກລົງ ແມ່ນຜົນຮັບໂດຍກົງຂອງການເຈລະຈາ”

5.2.2 ຜົນປະໂຫຍດຂອງການສ້າງຂໍ້ຕົກລົງຮ່ວມກັນ

ໄດ້ມີຫຼາຍເຫດຜົນ ທີ່ມີຄຸນຄ່າໃນຄວາມພະຍາຍາມທີ່ນຳເອົາຜົນການຕັດສິນໃຈ ຈາກການເຈລະຈາມາເປັນເອກະສານທີ່ເປັນທາງການ ແລະ ຮັບຮອງຮ່ວມກັນໄດ້.

ຂໍ້ຕົກລົງສາມາດເຮັດໃຫ້ສາທາລະນະຊົນ ແລະ ສະແດງເຈດຈຳນົງຂອງຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ ໃນການເຈລະຈາ ເພື່ອໃຫ້ການ ນຳໃຊ້ນຳທີ່ມີຄວາມຍຸດຕິທຳ ແລະ ມີປະສິດທິພາບ ແລະ ເພື່ອການປົກປັກຮັກສາຊັບພະຍາກອນນຳ. ການຕົກລົງຮ່ວມກັນກ່ຽວກັບບັນຫານຳ ສາມາດຮັບປະກັນຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງພາກສ່ວນຕ່າງໆ ຊຶ່ງລວມມີ ພາກລັດ, ບໍລິສັດ, ອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມ ແລະ ບຸກຄົນຕ່າງໆ.

ຂໍ້ຕົກລົງຮ່ວມກັນຕ່າງໆເຮັດໃຫ້ມີຄວາມໂປ່ງໃສ ແລະ ກະຈ່າງແຈ້ງຍິ່ງຂຶ້ນຕໍ່ບາງຄວາມຄາດຫວັງ ທີ່ຈະໄດ້ຮັບສິ່ງໃດໜຶ່ງ, ຄວາມສ່ຽງ, ສິດທິ ແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບ. ພ້ອມທັງ ໄດ້ມີຮ່າງແຜນວຽກທີ່ລະອຽດ ເພື່ອຢັ້ງຢືນຜົນການປະຕິບັດ. ຂໍ້ຕົກລົງທີ່ດີຕ້ອງໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນຂັ້ນຕອນລະອຽດ ໃນການປະຕິບັດຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບກັນໃນຕໍ່ໜ້າ, ການປະຕິບັດຂໍ້ຕົກລົງທີ່ບໍ່ເຕັມສ່ວນ ແລະ ການລະເມີດຕໍ່ຂໍ້ຕົກລົງຕ່າງໆ. ເມື່ອໃດມີຄວາມກະຈ່າງແຈ້ງກ່ຽວກັບຂໍ້ຕົກລົງ ຈະເຮັດໃຫ້ຫຼຸດຜ່ອນການໂຕ້ແຍ້ງ ພ້ອມທັງ ໄດ້ເຮັດໃຫ້ມີຄວາມເຂັ້ມແຂງໃນການປະຕິບັດທາງດ້ານລະບຽບກົດໝາຍໃຫ້ມີປະສິດທິພາບ.

ຜົນປະໂຫຍດຂອງການສ້າງຂໍ້ຕົກລົງຮ່ວມກັນ ໄດ້ຍົກໃຫ້ເຫັນ ໃນກໍລະນີ ຂອງປະເທດ ບູຖານ ເຊິ່ງຊາວນາ ໄດ້ຮ່ວມກັນສະແດງບົດບາດ ເພື່ອແກ້ໄຂຂັດແຍ້ງທີ່ຍາວນານ ໃນການນຳໃຊ້ນຳ ເພື່ອການກະສິກຳ. ໃນທີ່ສຸດ ຊາວນາ ໄດ້ຕົກລົງເຫັນດີຕໍ່ຄວາມສະເໝີພາບ ໃນການແບ່ງປັນນຳ. ແນວໃດກໍດີ ໃນທ້າຍລະດູການປູກຝັງ ຊາວນາທີ່ຢູ່ຕອນເທິງ ບໍ່ຍອມແບ່ງປັນນຳຕາມການຕົກລົງກັນ. ເມື່ອເກີດບັນຫາດັ່ງກ່າວ, ກຸ່ມຊາວນາຢູ່ຕອນເທິງ ກ່າວອ້າງວ່າ ພວກເຂົາຕ້ອງການຂໍ້ຕົກລົງທີ່ຮັບຮອງ ແລະ ຂຽນເປັນລາຍລັກອັກສອນ. ໃນກອງປະຊຸມຕໍ່ມາຊາວນາໄດ້ມີການຕົກລົງໃຫ້ມີຄະນະກຳມະການຊຸດໃໝ່ເພື່ອເປັນຜູ້ຊີ້ນຳການຈັດສັນແຫຼ່ງນຳດັ່ງກ່າວ. ໃນຊຸມເດືອນຕໍ່ມາໄດ້ມີການພັດທະນາກົດໝາຍ ທ້ອງຖິ່ນເພື່ອສະໜັບສະໜູນຄະນະກຳມະການຄຸ້ມຄອງແຫຼ່ງນຳດັ່ງກ່າວ ໂດຍມີການເຊັນຮັບຮອງຈາກ ຕົວແທນບ້ານທີ່ກ່ຽວຂ້ອງທັງໝົດ.⁶⁸

“ຂໍ້ຕົກລົງສາມາດເຮັດໃຫ້ສາທາລະນະຊົນ ແລະ ສະແດງເຈດຈຳນົງຂອງຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ ໃນການເຈລະຈາ”

ຂໍ້ຕົກລົງຕ່າງໆທີ່ໄດ້ມາຈາກຂະບວນການເຈລະຈາແບບເຈດຈຳນົງ ແລະ ລວມຄວາມຄິດ ຂອງຫຼາຍພາກສ່ວນ ແມ່ນປະຕິບັດໄດ້ດີ ແລະ ປາສະຈາກຂໍ້ໂຕ້ກັບ, ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍ ແລະ ເວລາ ທີ່ອາດເກີດຂຶ້ນ ໃນເມື່ອມີບາງຄົນກ່າວອ້າງວ່າ ຮັບຮູ້ນີ້ກໍ່ເຄີຍມີຢູ່ ອີເວີເກດ ພໍລິດາ (ກໍລະນີ 4.2) ໂດຍຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມທີ່ລະເລີຍຄວາມສົນໃຈ ບໍ່ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມຂຶ້ນສານ ເພື່ອຕໍ່ຕ້ານບົດບັນຍັດທີ່ໄດ້ສະເໜີ. ໃນຂະບວນການປຶກສາຄວາມປອງດອງຄັ້ງຕໍ່ມາຂໍ້ຕົກລົງສາມາດເປັນເອກະພາບກັນ ໄດ້ໂດຍໃຫ້ມີແຜນການຟື້ນຟູລະບົບນິເວດວິທະຍາ ສະເພາະ. ຂໍ້ຂັດແຍ້ງກໍ່ໄດ້ມີຫຼາຍໃນລະຫວ່າງສົງຄາມຍາດແຍງນັ້ນ ປະເທດ ບໍລິເວຍ ເຊິ່ງຂໍ້ຂັດແຍ້ງເກີດກ່ອນມີການເຂົ້າຮ່ວມປຶກສາຫາລືແບບສ້າງສັນ. ການປຸງແປງໃນທີ່ສຸດຈາກການ ເຮັດວຽກຮ່ວມກັບແບບສ້າງສັນ ແລະ ມີເຈດຈຳນົງໃຫ້ເກີດມີລະບຽບຊົນລະປະທານ ໃໝ່ເຊິ່ງໄດ້ນຳສະເໜີຕໍ່ລັດຖະສະ ພາຂອງ ບໍລິເວຍຢ່າງເປັນເອກະສັນກັນ.⁶⁹

5.2.3 ກຳນົດເປົ້າໝາຍການຕົກລົງ

ສາມາດສ້າງຂໍ້ຕົກລົງກ່ຽວກັບນ້ຳ ໄດ້ຫຼາຍຮູບແບບ, ແກ້ໄຂບັນຫານ້ຳ ແລະ ພົວພັນກັບນ້ຳໄດ້ ຫຼາຍຢ່າງ ລວມ ທັງການບໍລິຫານປົກຄອງການປະພຶດຂອງຫຼາຍກຸ່ມຄົນ. ສິ່ງທີ່ຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ນຳສະເໜີຈຸດປະສົງປະເພດການເຈລະຈາ ທີ່ຕ້ອງໄດ້ລະບຸກ່ອນດຳເນີນການເຈລະຈາໃດໜຶ່ງ. ກຳນົດປະເພດຂໍ້ຕົກລົງທີ່ເໝາະສົມທີ່ສຸດ ຄວນໄດ້ມີໂດຍໃຊ້ຄຳຖາມ ເພື່ອສອບຖາມກ່ຽວກັບບັນຫາ, ອຳນາດ, ອິດທິພົນ, ຂະໜາດ, ລະດັບ ແລະ ຜູ້ກ່ຽວຂ້ອງຕົ້ນຕໍ. ນີ້ໄດ້ຊ່ວຍໃຫ້ຜູ້ ເຂົ້າຮ່ວມກ່ຽວກັບປະເພດ ຂອງ ການຕົກລົງທີ່ຕ້ອງການ ເຊັ່ນ: ນະໂຍບາຍ, ກົດໝາຍ, ກົດບັນຍັດ, ກົດປະຕິບັດ, ຫຼື ການ ແບ່ງປັນ ແລະ ການຈັດຫາການຄຸ້ມຄອງຕ່າງໆ.

“ສາມາດສ້າງຂໍ້ຕົກລົງກ່ຽວກັບນ້ຳ ໄດ້ຫຼາຍຮູບແບບ”

ບັນຫາ

ຈຸດລິເລີ່ມໃນການພັດທະນາຂໍ້ຕົກລົງ (ຫຼື ການວາງແຜນ ເວທິການເຈລະຈາຫຼາຍຝ່າຍ ຫຼື ການເຈລະຈາທົ່ວໄປ) ເຊິ່ງບັນຫາໃດທີ່ຈະໄດ້ແກ້ໄຂຮ່ວມກັນ. ເປັນຫຍັງຈຶ່ງຕ້ອງການຂໍ້ຕົກລົງ? ຈະໄດ້ຮັບຜົນຫຍັງ?

ຂໍ້ຕົກລົງສາມາດກວມເອົາຫຼາຍບັນຫາທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບນ້ຳ ແລະ ອາດຈະມີເປົ້າໝາຍ ເພື່ອສະໜອງທິດທາງ ນະ ໂຍບາຍ ຍຸດທະສາດສຳລັບການນຳໃຊ້ນ້ຳທົ່ວໄປ ເຊັ່ນ: ກົດໝາຍນ້ຳ ປະເທດ ເບຼຊິນ ປີ 1997 ຫຼື ຂະແໜງການອັນໜຶ່ງ ສະເພາະ ເຊັ່ນ: ພະລັງງານ.

ຂໍ້ຕົກລົງ ສາມາດສ້າງພື້ນຖານການຮ່ວມມື ລະຫວ່າງພາກລັດກ່ຽວກັບການນຳໃຊ້ນ້ຳ ຮ່ວມກັນ ເຊັ່ນ: ສົນທິ ສັນຍາການປົກປັກຮັກສາແມ່ນ້ຳ ນາດູບີ ໃນປີ 1994,⁷⁰ ຫຼື ການຈັດຕັ້ງສະຖາບັນ ໃນການຄຸ້ມຄອງນ້ຳ ຄີ ປີ 1997 ໄດ້ມີ ລະບຽບການຮອງຮັບໃນການສ້າງຄະນະກຳມະການຄຸ້ມຄອງ ອ່າງໂຕ່ງນ້ຳ ຕາລິນ ໃນ ສປປຈີນ.⁷¹ ຂໍ້ຕົກລົງ ສາມາດເປັນ ຂໍ້ແນະນຳ ເພື່ອຜັນຂະຫຍາຍໃຫ້ກວ້າງຂວາງ ແລະ ສະເພາະບາງຂະແໜງການເຊິ່ງໄດ້ມີຂໍ້ແນະນຳຄວາມຍືນຍົງຂອງ ສະ ມາຄົມເຂື່ອນ ໄຟຟ້າພະລັງງານ ນ້ຳຕົກສາກົນ (IHA) ໃນປີ 2004 ⁷² ແລະ ຮອດປີ 2010 ໄດ້ມີການ ພັດທະນາ ໃຫ້ເປັນມາດຖານຄວາມຍືນຍົງຂອງເຂື່ອນພະລັງງານໄຟຟ້ານ້ຳຕົກໂດຍລວມ ທັງແກ້ບັນຫາພຶດຕິກຳກ່ຽວກັບທີ່ດິນ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງນ້ຳ ເຊັ່ນ: ກົດປະຕິບັດໃນການຄຸ້ມຄອງອ່າງໂຕ່ງນ້ຳ ໂວນຕາ ປີ 2006 ທີ່ປະເທດ ອາຟຣິກາ (ເບິ່ງ ກໍລະນີ 5.3). ຂໍ້ຕົກລົງສາມາດກຳນົດກົນໄກການແບ່ງປັນ ແລະ ຄຸ້ມຄອງນ້ຳ ເຊັ່ນ: ຂໍ້ຕົກລົງການນຳໃຊ້ອ່າງໂຕ່ງນ້ຳ ເມີເລ ດາລິງ ຮ່ວມກັນ.⁷³ ໄລຍະເວລາທີ່ກຳນົດອາດຈະຍາວນານ ເທົ່າກັບແຜນຄຸ້ມຄອງອ່າງໂຕ່ງນ້ຳ ອຳຕາມິລາ ຮອດປີ 2050 ທີ່ລັດ

ໂອລິກອນ ຂອງສະຫະລັດອາເມລິກາ ⁷⁴, ການແກ້ໄຂບາງຂໍ້ຂັດແຍ່ງໃດໜຶ່ງສະເພາະເຊັ່ນກັບ ຂໍ້ຕົກລົງສືບຕໍ່ການຊຸດຄົ້ນແຮ່ ຊຸມຊົນ ທີ່ປະເທດ ນິວກິເນຍ (ເບິ່ງ ກໍລະນີ 2.3)

ທຸກພາກສ່ວນທີ່ເຂົ້າຮ່ວມໃນການສ້າງຂໍ້ຕົກລົງ ຕ້ອງໄດ້ເຂົ້າໃຈຈຸດປະສົງທີ່ເປັນອັນໜຶ່ງ ອັນດຽວກັນ ແລະ ອັນສະເພາະ.

“ຂໍ້ຕົກລົງສາມາດກວມເອົາຫຼາຍບັນຫາທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບນ້ຳ”

ອຳນາດ ແລະ ອິດທິພົນ

ບັນຫາທີ່ສອງ ທີ່ຄວນເອົາໃຈໃສ່ແມ່ນ ລະດັບຂອງອຳນາດການຄຸ້ມຄອງ. ນີ້ພົວພັນກັນ ຫຼື ບໍ່ ຕໍ່ຂໍ້ຕົກລົງນັ້ນ ເປັນອິດທິພົນ ໂດຍຫຼັກການ, ຂໍ້ແນະນຳ ແລະ ການສະເໜີແນະ, ຫຼື ນຳໃຊ້ ເປັນອຳນາດໜຶ່ງ ເພື່ອສ້າງລະບຽບການ ແລະ ກົດໝາຍ.

ຫຼາຍໆຂໍ້ຕົກລົງ ແມ່ນມີລັກສະນະແນະນຳໂດຍລວມ ແລະ ໄດ້ມີການກຳນົດນະໂຍບາຍ ແລະ ສະເໜີແນະການປະຕິບັດ ແບບກວ້າງໆ. ທຳມະດາແລ້ວ ທຸກພາກສ່ວນມີຄວາມຮັບຜິດຊອບ ເມື່ອມີຄວາມກົດດັນຈາກກຸ່ມຄົນລະດັບສູງ ຫຼື ມວນຊົນ. ບັນດາສົນທິສັນຍາສາກົນຕ່າງໆ ມີຈຸດປະສົງ ເພື່ອໃຫ້ ການປະພຶດຂອງຊາວໂລກ, ພາກລັດໄດ້ ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບໃນການສ້າງກົດໝາຍ ແລະ ແຜນງານໃນການປະຕິບັດ. ໃນລັກສະນະດຽວກັນນັ້ນ, ກົດປະຕິບັດ ຫຼື ກົດບັນຍັດກຳນົດຫຼັກການ ສຳລັບສະມາຊິກ ຫຼື ຜູ້ລົງນາມຮ່ວມ ເຊັ່ນ: ຜູ້ໃຫ້ທຶນລະຫວ່າງປະເທດ ໃນກໍລະນີຫຼັກການອິເຄດເຕີ ⁷⁵ ຫຼື ສະຖາບັນ ແລະ ບຸກຄົນທີ່ອາໄສຢູ່ໃນເຂດອ່າງໂຕ່ງແມ່ນ້ຳ ໂກມາດູກູ ໂຢບີ ໃນປະເທດ ໄນຈີເລຍ ສຳລັບສູນອ່າງໂຕ່ງນ້ຳ ໂກມາດູກູ ໂຢບີ. ⁷⁶

ຂໍ້ຕົກລົງອື່ນໆ ແມ່ນມີລັກສະນະສະເພາະ, ແຜນການລະອຽດ, ສິດທິ ແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບ. ຂໍ້ຕົກລົງເຫຼົ່ານີ້ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນໃຊ້ການປະຕິບັດທາງກົດໝາຍ (ທ້ອງຖິ່ນ ຫຼື ສາກົນ), ໃຊ້ຮູບແບບສັນຍາ, ລະບຽບການ ຫຼື ສົນທິສັນຍາສອງຝ່າຍ.

ຂະໜາດ ແລະ ລະດັບ

ມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ມີຄວາມເຂົ້າໃຈ ຂະໜາດ ແລະ ລະດັບຂອງຂໍ້ຕົກລົງທີ່ເໝາະສົມ. ສ່ວນຫຼາຍແລ້ວຂະໜາດແມ່ນການຄິດເປັນໄລຍະທ່າງ, ອັນໃດທີ່ເປັນຂອບເຂດຊາຍແດນຕາມພູມສັນຖານ ຫຼື ພື້ນທີ່ຂອບເຂດທີ່ຈະໃຊ້ຢູ່ ໃນຂໍ້ຕົກລົງດັ່ງກ່າວ. ທັງໝົດນັ້ນ ອາດລວມມີລະດັບຂອງການບໍລິຫານ, ລະບົບນ້ຳໄຫຼ ແລະ ຂອບເຂດນິເວດວິທະຍາ. ອາດຈະມີຜົນປະໂຫຍດເຊັ່ນກັນ ທີ່ຈະເລືອກເອົາຂະໜາດຂອງ ເວທີເຈລະຈາຫຼາຍຝ່າຍ ແລະ ຂໍ້ຕົກລົງແບບລວມໆ ເສຍກ່ອນ ລວມທັງລະດັບຂອງມັນ (ເບິ່ງພາກທີ 3). ຂະໜາດ ແລະ ລະດັບ ແມ່ນມີຄວາມສຳຄັນເພາະ ເປັນການກຳນົດຂອບເຂດ ຂອງຂໍ້ຕົກລົງ, ເຮັດໃຫ້ມີການກຳນົດຜູ້ປະຕິບັດຕົ້ນຕໍ. ຍັງຕ້ອງໄດ້ເອົາໃຈໃສ່ ລາຍລະອຽດ ເພື່ອບໍ່ໃຫ້ ຫຼື ງຽມບາງພາກສ່ວນທີ່ສຳຄັນ, ບັນຫາຫຼື ຂອບເຂດພື້ນທີ່. ເວທີການເຈລະຈາຫຼາຍຝ່າຍກ່ຽວກັບນ້ຳ ແລະ ຂໍ້ຕົກລົງ ຈະໄດ້ລວມເອົາຫຼາຍບັນຫາ ໃນທົ່ວຂະໜາດ ແລະ ລະດັບຂອງຂໍ້ຕົກລົງ ເພື່ອແກ້ໄຂຄວາມແຕກຕ່າງ ລະຫວ່າງ ລະດັບການຄຸ້ມຄອງນ້ຳ ແລະ ລະບົບນ້ຳ ເປັນຕົ້ນ.

ຂະນະດຽວກັນນັ້ນ, ຕ້ອງໄດ້ມີການຮັບຮູ້ ການຈຳເປັນໃນການພົວພັນກັນລະຫວ່າງຂະໜາດ ແລະ ລະດັບ. ກຳນົດລະດັບຂອບເຂດຄວາມຮັບຜິດຊອບ ຂອງການຕັດສິນໃຈ, ລະດັບທ້ອງຖິ່ນ, ລະດັບ ຊາດ (ລະດັບແຂວງ), ສາກົນ

(ພາກພື້ນ) ຫຼື ຫຼາຍປະເທດຮ່ວມກັນ. ນີ້ກໍ່ແມ່ນວິທີການທີ່ດີອັນໜຶ່ງ ໃນການຈຳແຈກປະເພດຂອງຂໍ້ຕົກລົງຕ່າງໆ (ເບິ່ງລາຍລະອຽດຂ້າງລຸ່ມ ແລະ ເບິ່ງຕາຕະລາງ 5.1)

“ມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ມີຄວາມເຂົ້າໃຈ ຂະໜາດ ແລະ ລະດັບຂອງຂໍ້ຕົກລົງ ທີ່ເໝາະສົມ ສຳລັບຂໍ້ຕົກລົງຕ່າງໆ.”

ລະດັບທ້ອງຖິ່ນ

ຂໍ້ຕົກລົງໃນລະດັບທ້ອງຖິ່ນ ຄຸ້ມຄອງການປະພຶດ ສະເພາະພື້ນທີ່ໃດໜຶ່ງພາຍໃນປະເທດ. ຂໍ້ຕົກລົງນັ້ນ ສາມາດສະເໜີ ໃນລະດັບເທດສະບານເມືອງ, ເມືອງ ແລະ ບ້ານ), ເຊັ່ນ: ແຜນການ ປັບປຸງຄຸນນະພາບນ້ຳຢູ່ ແມ່ນ້ຳ ດົງກຼາເຊຍ ພາກເໜືອຂອງ ຄວີນສະແລນ, ປະເທດອິດສະຕາລີ ຫຼື ການສັນຍາຮ່ວມກັນ ລະຫວ່າງອຳນາດການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ກຸ່ມສະຫະພັນແມ່ຍິງຢູ່ ກູຈາຣັດ ປະເທດ ອິນເດຍ.⁷⁷ ອາດຈະພັດທະນາຂໍ້ຕົກລົງສະເພາະການຄຸ້ມຄອງອ່າງນ້ຳ ຫຼື ອ່າງໂຕ່ງ ໃດໜຶ່ງ, ເຊັ່ນ ຕົວຢ່າງກໍລະນີ ຂອງຊຸມຊົນ ຢູ່ປະເທດ ກວນຕາເມລາ ແລະ ເມກຊິກໂກ ເຊິ່ງເຂົາເຈົ້າໄດ້ ພັດທະນາການ ຄຸ້ມຄອງນ້ຳ ແບບປະສົມປະສານ ຂອງອ່າງໂຕ່ງນ້ຳຂະໜາດນ້ອຍ ໃກ້ກັບເຂດພູໄຟ ຕາການາ.⁷⁸

ບາງເວທີເຈລະຈາຫຼາຍຝ່າຍ ແລະ ເຈດຈຳນົງ ເພື່ອເລັ່ງໃສ່ ຂະບວນການບໍລິຫານປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ສະໜອງວິທີການທີ່ສຳຄັນ ຂອງການສະທ້ອນ ເພື່ອໃຫ້ການຈັດສັນ ແລະ ການນຳໃຊ້ນ້ຳມີ ຄວາມຍິນຍົງ ແລະ ສະເໝີພາບ. ກໍລະນີ 5.6 ໃນຕອນທ້າຍຂອງເອກະສານສະບັບນີ້ ໄດ້ກຳນົດ ຂັ້ນຕອນຂອງຊຸມຊົນ ແລະ ອົງການບໍ່ຂຶ້ນ ກັບລັດຖະບານ ທີ່ສະທ້ອນນະໂຍບາຍຂອງເມືອງ ໃນປະເທດ ອິນເດຍ.

ລະດັບຊາດ

ຂໍ້ຕົກລົງແມ່ນໄດ້ນຳໃຊ້ສະເພາະປະເທດໃດໜຶ່ງ ເພື່ອບໍລິຫານການປົກຄອງພື້ນລະເມືອງ ແລະ ການປະພຶດອື່ນໆ ພາຍໃນປະເທດ, ລະດັບຊາດ, ແຂວງ ແລະ ອື່ນໆ. ເຊັ່ນດຽວກັບຂໍ້ຕົກລົງສະເພາະ ອ່າງໂຕ່ງແມ່ນ້ຳໃດໜຶ່ງ, ນ້ຳໄຕ້ດິນ, ບໍ່ນ້ຳ ຢູ່ໃນລັດນັ້ນໆ ເຊັ່ນ: ແຜນຄຸ້ມຄອງຍຸດທະສາດອ່າງໂຕ່ງ ເກຼດ ອາເຕເຊຍ ໃນປະເທດ ອິດສະຕາລີ. ໃນຂະນະນັ້ນ, ບາງການປົກຄອງສາທາລະນະແມ່ນເລັ່ງໃສ່ ການພັດທະນາ ຫຼື ປັບປຸງນະໂຍບາຍ ແລະ ກົດໝາຍສະເພາະໃນຫຼາຍໆ ປະເທດທີ່ມີການປັບປຸງກ່ຽວກັບເລື່ອງ ການຈັດການ ໃນຮູບແບບທີ່ຮັດກຸມຂຶ້ນ. ເຊັ່ນດຽວ ກັນກັບທີ່ໄດ້ກຳນົດ ຢູ່ໃນຄູ່ມືຂອງອົງການສາກົນ ເພື່ອການອະນຸລັກທຳມະຊາດ (IUCN) ກ່ຽວກັບບັນທັດຖານ (RULE). ການປັບປຸງ ນະໂຍບາຍ, ກົດໝາຍ ແລະ ສະຖາບັນ ສ້າງຄວາມອາດສາມາດ ໃນການບໍລິຫານ ການປົກຄອງ ນ້ຳ ແຫ່ງຊາດໄດ້. RULE ໄດ້ໃຫ້ການແນະນຳລະອຽດ ໃນການພັດທະນາ ແລະ ປັບປຸງ ການບໍລິຫານການປົກຄອງນ້ຳ . ຕົວຢ່າງ ໃນປະເທດ ອາເມລິກາໄດ້ມີການປັບປຸງລະບົບ ດ້ານນະໂຍບາຍ ແລະ ກົດໝາຍໃໝ່ ທັງໝົດ, ສະຖາບັນ ແລະ ຂະບວນການເພື່ອການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ຂໍ້ຕົກລົງເຫຼົ່ານັ້ນ (ເບິ່ງກໍລະນີ 5.1).

ກໍລະນີ 5.1 ການປັບປຸງໃໝ່ກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງນ້ຳ ໃນປະເທດ ອາຟຣິກາໃຕ້

ຫຼັງຈາກທີ່ໄດ້ມີການສ້າງເປັນປະເທດ ອາຟຣິກາໃຕ້ໃໝ່ ໃນປີ 1990, ບັນຫານ້ຳແມ່ນໜຶ່ງ ໃນຫຼາຍບັນຫາ ທີ່ໄດ້ມີ ການປັບປຸງໃໝ່ ທັງໝົດ. ໃນການປົກຄອງສາທາລະນະແມ່ນໄດ້ວາງ 28 ຫຼັກການພື້ນຖານ ແລະ ຈຸດປະສົງຂອງ ກົດໝາຍນ້ຳແຫ່ງຊາດສະບັບໃໝ່. ນະໂຍບາຍນ້ຳໄດ້ຮັບຮອງໂດຍທ້ອງຖານລັດຖະບານ ໃນປີ 1997 ແລະ ໃນຕໍ່ມາ ກໍ່ໄດ້ມີການຮ່າງລັດຖະດຳລັດຄຸ້ມຄອງນ້ຳແຫ່ງຊາດ ແລະ ຮັບຮອງ ໃນປີ 1998. ຮ່າງແຜນວຽກພື້ນຖານໄດ້ມີການປັບປຸງຕາມຍຸດທະສາດນະໂຍບາຍນ້ຳແຫ່ງຊາດເຊິ່ງສະບັບທຳອິດ ໄດ້ສົມບູນໃນປີ 2004. ລາຍລະອຽດຂອງແຕ່ລະໜ້າວຽກ

ໄດ້ມີ ການປັບປຸງ ແລະ ຜັນຂະຫຍາຍ ຈາກນະໂຍບາຍເປັນກົດໝາຍ ເພື່ອຄຸ້ມຄອງການປະຕິບັດ ໃນແຕ່ລະລະດັບ ແລະ ຂະໜາດທີ່ແຕກຕ່າງກັນ. ຕໍ່ມາໄດ້ມີການຮັບຮອງແຜນຂະແໜງການນໍ້າຂັ້ນແຂວງ ເຊັ່ນ: ແຂວງບູລຸງລັງກາໃນປີ 2006. ສິ່ງ ສໍາຄັນກໍ່ຄື ຂໍ້ຕົກລົງທັງໝົດ ແມ່ນມີຄວາມຕ້ອງການຢູ່ໃນ ປະເທດ ອາຟຣິກາໃຕ້ (ກໍ່ຄືປະເທດອື່ນໆ) ແລະ ໄດ້ມີ ຮູບແບບ ຫຼາຍອັນຢູ່ໃນ ແຕ່ລະລະດັບ ຂອງການປົກສາຫາລື ໄດ້ກາຍເປັນສິ່ງສໍາຄັນ.

ຜົນໄດ້ຮັບທີ່ສໍາຄັນໃນການປ່ຽນແປງໃໝ່ໄດ້ມີການກໍານົດຫຼັກການສະເພາະກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງນໍ້າ ແລະ ຊັບພະຍາ ກອນນໍ້າແບບກະຈາຍອໍານາດ ແລະ ການຮ່ວມມືໄດ້ມີຂຶ້ນ. ລັດຖະດໍາລັດການຄຸ້ມຄອງນໍ້າແຫ່ງຊາດຮັບຮູ້ຄວາມ ສໍາຄັນໃນ ການມີສ່ວນຂອງອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມ, ພາກເອກະຊົນ ແລະ ອຸດສາຫະກໍາ ໃນການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາ ກອນນໍ້າ. ໄດ້ມີ ການຈັດຕັ້ງສະຖາບັນ ການຄຸ້ມຄອງອ່າງໂຕ່ງແມ່ນໍ້າ ແບບມີສ່ວນຮ່ວມຂອງພາກສ່ວນຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ອົງການຄຸ້ມຄອງ ແຫ່ງນໍ້າ, ສະມາຄົມນໍ້າໃຊ້ນໍ້າ ແລະ ຄຸ້ມຄອງແຫ່ງນໍ້າ. ອ່າງໂຕ່ງແຫ່ງນໍ້າໄດ້ກາຍເປັນ ຫົວໜ່ວຍພື້ນຖານທີ່ສໍາຄັນໃນການ ເຈລະຈາ ເພື່ອຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນນໍ້າ, ສູນລວມການຄຸ້ມຄອງອ່າງໂຕ່ງແຫ່ງນີ້ ໄດ້ກາຍເປັນສະຖານທີ່ ສະຖາບັນອ່າງ ແມ່ນໍ້າເຊິ່ງໄດ້ມີການປະຕິບັດແບບມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບໃນການມີຕົວແທນເກີດຂຶ້ນໂດຍບັງເອີນ ພາໃຫ້ ມີແຜນງານ ແລະ ຮູບແບບສະຖາບັນໃໝ່. ເວທີປົກສາຫາລືນີ້ ແກ້ໄຂ ຄວາມສົນໃຈຂອງທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ເຮັດໃຫ້ສະມາຊິກ ຊຸມຊົນທີ່ທຸກຍາກ ເຂົ້າຮ່ວມໃນການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນນໍ້າ ທີ່ມີປະສິດທິ ພາບ, ເຊິ່ງເຄີຍເຫັນຢູ່ ໃນກອງປະຊຸມຄຸ້ມ ຄອງແມ່ນໍ້າ ກັດ.⁷⁹

ລະດັບສາກົນ

ຂໍ້ຕົກລົງລະດັບສາກົນແມ່ນຂໍ້ຕົກລົງລະດັບປະເທດ ເພື່ອບໍລິຫານປົກຄອງການປະພຶດຂອງແຕ່ລະປະເທດນີ້ ລວມທັງຂໍ້ຕົກລົງລະດັບໂລກ, ພາກພື້ນ, ຫຼາຍຝ່າຍ ຫຼື ສອງຝ່າຍ ເຊັ່ນ: ອົງການສະຫະປະຊາຊາດ ໄດ້ປະກາດໃຊ້ຫຼັກ ການ, ສົນທິສັນຍາ, ອະນຸສັນຍາ. ໄດ້ມີຫຼາຍຕົວຢ່າງ ຂອງຂໍ້ຕົກລົງລະດັບສາກົນ ທີ່ປົກຄອງຂອງບັນດາປະເທດໃຫ້ຢູ່ໃນ ກອບການຕົກລົງເຊັ່ນ: ສົນທິສັນຍາການປົກປັກຮັກສາ ແລະ ນໍ້າໃຊ້ແມ່ນໍ້າຂ້າມເຂດແດນ ແລະ ທະເລຊາບສາກົນ (1992). ຂໍ້ຕົກລົງຄຸ້ມຄອງອ່າງໂຕ່ງຂ້າມເຂດແດນ, ແຫ່ງນໍ້າໄຕ້ດິນ, ອ່າງນໍ້າ ແລະ ໄດ້ມີການສະເໜີການລິເລີ່ມໂຄງການ ອ່າງໂຕ່ງແມ່ນໍ້າ ໃນປີ 1999.⁸⁰ ມີອີກຕົວຢ່າງໜຶ່ງ ຄື: ຂໍ້ແນະນໍາ ການນໍາໃຊ້ນໍ້າຮ່ວມກັນຂອງແມ່ນໍ້າ ຈູ ແລະ ຕາລັດ ສໍາລັບພາຍໃນ ລະຫວ່າງປະເທດ ໂດຍການລົງນາມລະຫວ່າງປະເທດ ກາຊັກສະຖານ ແລະ ເຄີກິສະຕານ ໃນປີ 2000.

ຂໍ້ຕົກລົງກ່ຽວກັບນໍ້າ ໃນລະດັບພາກພື້ນຂອງບັນດາປະເທດ ທີ່ນໍາໃຊ້ແມ່ນໍ້າຮ່ວມກັນ ໄດ້ມີການເຈລະຈາ ກັນຫຼາຍຂຶ້ນ ເຊັ່ນ: ການຄຸ້ມຄອງນໍ້າຂອງສະມາຄົມຍູໂຣບ ປີ 2000, ຂໍ້ຕົກລົງ ຮ່ວມມືການ ນໍາໃຊ້ນໍ້າຂອງອາເມລິກາ ປີ 2006, ຫຼັກການແນະນໍາ ການພັດທະນາຊຸມຊົນ ຂອງປະເທດ ອາເມລິກາ.

ລະດັບຂ້າມຊາດ

ການຕົກລົງຂ້າມຊາດແມ່ນນອກເໜືອຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງປະເທດໃດໜຶ່ງ, ມີການຄຸ້ມຄອງການປະພຶດ ຂອງຜູ້ປະຕິບັດຢູ່ໃນບັນດາປະເທດຕ່າງໆ. ສິ່ງທີ່ສໍາຄັນຂອງການຕົກລົງໃນຮູບແບບນີ້ແມ່ນເລັ່ງໃສ່ການປະພຶດຂອງພາກ ສ່ວນທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ໂດຍບໍ່ແມ່ນພາກລັດ, ອາດເປັນສະຖາບັນການຈັດຕັ້ງ ຫຼື ບຸກຄົນຜູ້ທີ່ຍອມຮັບຂໍ້ຕົກລົງໄດ້. ບົດບາດ ຂອງແຕ່ລະປະເທດ ຫຼື ບັນດາລັດຖະບານຂອງ ແຕ່ລະປະເທດ ບໍ່ແມ່ນສູນກາງການປະສານງານ.

ຜູ້ປະຕິບັດໃນລະດັບຫຼາຍປະເທດຮ່ວມ ແມ່ນມາໃນຫຼາຍຮູບແບບ.

- ອົງການບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານ: ເຊັ່ນ: ກອງທຶນອະນຸລັກທໍາມະຊາດໂລກ ແລະ ອົງການແມ່ນໍ້າ ສາກົນ.
- ກຸ່ມອຸດສາຫະກໍາ: ສະພາທຸລະກິດໂລກກ່ຽວກັບການພັດທະນາຍືນຍົງ, ສະມາຄົມຊັບພະຍາກອນ ນໍ້າສາກົນ (WBCSD), ສະມາຄົມເຂື່ອນໄຟຟ້ານໍ້າຕົກສາກົນ (IHA).

- ຜູ້ບັນຊາການຄັງ ຂອງການພັດທະນາ ລວມທັງທະນາຄານ, ສະຖາບັນການເງິນສາກົນ.
- ອົງການ ຈັດຕັ້ງສາກົນ: ເຮັດວຽກກ່ຽວກັບນ້ຳ ຄື: ສະພານ້ຳໂລກ (WWC), ສະຖາບັນຄຸ້ມຄອງນ້ຳສາກົນ (IWMI) ແລະ ອົງການສາກົນ ເພື່ອການອະນຸລັກທຳມະຊາດ (IUCN).

ໄດ້ມີຂໍ້ຕົກລົງຂ້າມຊາດຫຼາຍໆຢ່າງ ເປັນກົດປະຕິບັດ ເພື່ອກຳນົດຂໍ້ແນະນຳ ໃນການ ປະພຶດ ໂດຍລວມແລ້ວ ຂໍ້ຕົກລົງໃນລັກສະນະນີ້ ບໍ່ໄດ້ຜູກມັດທາງດ້ານກົດໝາຍ ແລະ ການ ຍິນຍອມປະຕິບັດນີ້ ບໍ່ຢາກທີ່ຈະປະເມີນ ຫຼື ພັກດັນ ເຊິ່ງເຮັດໄດ້ໂດຍຄວາມກົດດັນຂອງມວນຊົນ ຫຼື ຈາກກຸ່ມຄົນລະດັບສູງ. ດັ່ງນັ້ນ, ຂໍ້ຕົກລົງກ່ຽວກັບນ້ຳຂ້າມຊາດ ຍັງລວມມີ ຍຸດທະສາດ, ນະໂຍບາຍ ແລະ ແຜນງານ ໂດຍອົງການຈັດຕັ້ງສາມາດເປັນຜູ້ຮ່າງຂໍ້ແນະນຳເພື່ອການປະຕິບັດຮ່ວມກັນ ໃນທົ່ວໂລກ.

ຜູ້ປະຕິບັດ ແລະ ພາຄີ

ຄຳຖາມທີ່ສຳຄັນ ຈາກການພັດທະນາ ຂໍ້ຕົກລົງສ່ວນຫຼາຍຢາກຮູ້ວ່າໃຜຈະເປັນຜູ້ລົງນາມ ເພື່ອຈະໃຫ້ການ ສັດທາ, ໃຜຈະເປັນຜູ້ຄຸ້ມຄອງ. ທັງໆທີ່ຫຼາຍພາກສ່ວນອາດເຂົ້າຮ່ວມ ໃນເວທີເຈລະຈາ ຫຼາຍຝ່າຍ ການທີ່ຈະລົງນາມ ຍັງ ຕ້ອງໄດ້ຂຶ້ນກັບປະເພດຂອງຂໍ້ຕົກລົງ.

ສ່ວນຫຼາຍຂໍ້ຕົກລົງລະດັບສາກົນ ຫຼື ນະໂຍບາຍ ແລະ ກົດໝາຍແຫ່ງຊາດ ແມ່ນລົງນາມ ໂດຍຕົວແທນ ຂອງ ແຕ່ລະປະເທດ. ຂໍ້ຕົກລົງຂ້າມຊາດໂດຍລວມແລ້ວແມ່ນເຊັນຮັບຮອງໂດຍຕົວແທນຂອງບັນດາປະເທດ ພາຄີ. ສ່ວນ ກົດ ບັນຍັດ, ກົດປະຕິບັດ ແມ່ນເຊັນໂດຍພາກສ່ວນໃດໜຶ່ງ ເຊິ່ງສາມາດເປັນແບບສັນຍາຮ່ວມ ແລະ ຂໍ້ຕົກລົງຕ່າງໆກ່ຽວກັບ ການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ການແບ່ງປັນ.

ການໃຫ້ຄວາມກະຈ່າງແຈ້ງກ່ຽວກັບຜູ້ເຊັນໃນຂໍ້ຕົກລົງ ຈະເຮັດໃຫ້ຜູ້ປະຕິບັດຮູ້ແນວທາງ ໃນການກຳນົດວ່າ ໃຜ ຄວນຈະເຂົ້າຮ່ວມໃນການເຈລະຈາເຫຼົ່ານັ້ນ, ແລະ ວິທີການອອກແບບ. ແນວໃດກໍ່ຕາມ, ເມື່ອຫວນຄົນກ່ຽວກັບຂະບວນ ການຂອງການເຂົ້າຮ່ວມແບບສ້າງສັນ, ພາກສ່ວນເຂົ້າຮ່ວມ ເວທີເຈລະຈາຫຼາຍຝ່າຍ ຍັງສາມາດເຈລະຈາ ແລະ ລົງນາມ ໃນຂໍ້ແນະນຳ ໂດຍມີຈຸດປະສົງ ເພື່ອແຈ້ງໃຫ້ມີການຕັດສິນໃຈ ໂດຍອຳນາດຕັດສິນຂ້າງນອກ.

“ຄຳຖາມສຳຄັນຈາກການພັດທະນາຂໍ້ຕົກລົງສ່ວນຫຼາຍ ຢາກຮູ້ວ່າໃຜຈະເປັນຜູ້ລົງນາມເພື່ອ ຈະໃຫ້ການສັດທາ, ໃຜເປັນຜູ້ຄຸ້ມຄອງ.”

5.3 ປະເພດຂອງຂໍ້ຕົກລົງ

ຂໍ້ຕົກລົງສາມາດຈຳແນກເປັນຫຼາຍຢ່າງ ລວມທັງນະໂຍບາຍ, ກົດໝາຍ, ກົດບັນຍັດ ແລະ ກົດການປະຕິບັດ, ການສັນຍາ ແລະ ການແບ່ງປັນ ແລະ ຄຸ້ມຄອງອື່ນໆ. ນີ້ຖືວ່າເປັນປະເພດຂໍ້ຕົກລົງໃຫຍ່ໆ ແລະ ມີການຊຳຊ້ອນ ກັນບາງຢ່າງທາງດ້ານພາສາທີ່ໃຊ້ ໂດຍສະເພາະບັນດາກົດໝາຍ ແລະ ນະໂຍບາຍ ທີ່ຍັງມີຄວາມ ສັບສົນພໍສົມຄວນ ຖ້າ ນຳໃຊ້ໃນຫຼາຍພາສາ. ຂໍ້ຕົກລົງປະເພດດຽວກັນ ສາມາດເວົ້າໄດ້ຫຼາຍຢ່າງ ເຊິ່ງຂຶ້ນກັບຜູ້ປະຕິບັດ ແລະ ແນວທາງຂອງ ຫຼັກກົດໝາຍທີ່ໃຊ້ ແລະ ການເມືອງນັ້ນໆ. ສິ່ງທີ່ສຳຄັນ ຄືຄວາມກະຈ່າງແຈ້ງໃນຈຸດປະສົງຂອງຂໍ້ຕົກລົງ, ຈະມີການສະ ຫ້ອນ ຫຼື ປົກຄອງການປະພຶດ ແລະ ບໍ່ກ່າວເກີນຫົວຂໍ້ຂອງການຕົກລົງ. ຂໍ້ຕົກລົງປະເພດນີ້ ໄດ້ກຳນົດຢູ່ໃນ ຕາຕະລາງ

5.1. (ເບິ່ງໜ້າທີ 86 ແລະ 87)

5.3.1 ນະໂຍບາຍ

ນະໂຍບາຍໄດ້ກຳນົດຫຼັກການທົ່ວໄປ, ຈຸດປະສົງ ແລະ ລຳດັບຄວາມສຳຄັນຍຸດທະສາດ ທີ່ເປັນຄູ່ມືຂອງລັດຖະບານ ຫຼື ອົງການຈັດຕັ້ງສາກົນ ໃນການຈັດການກິດຈະການຂອງຕົນ, ນະໂຍບາຍ ທີ່ສ້າງຂຶ້ນໃນທຸກລະດັບຂອງລັດຖະບານ ແລະ ສະຖາບັນອື່ນໆ ພວກເຂົາມີການພັດທະນາໃນທຸກລະດັບ ລວມທັງ ເອກະສານເພື່ອໃຫ້ຄຳແນະນຳການປະຕິບັດທົ່ວໂລກ ເຖິງແມ່ນວ່າ ເອກະສານ ນະໂຍບາຍຈະເປັນຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງສະຖາບັນດຽວ ທີ່ໄດ້ຮັບອິດທິພົນຈາກຫຼາຍອົງກອນ.

ມີຫຼາຍຄຳທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບນະໂຍບາຍດັ່ງກ່າວ ເຊັ່ນວ່າ ການແຈ້ງການ, ຍຸດທະສາດ ແລະ ແຜນຍຸດທະສາດທີ່ມີວິໄສທັດ. ນະໂຍບາຍນີ້ (ແລະ ຍຸດທະສາດ, ແຜນການ, ວິໄສທັດ) ໄດ້ແບ່ງໃຫ້ມີແນວທາງໜ້າວຽກ ການຮັກສາທີ່ກ່ຽວກັບນ້ຳ, ການນຳໃຊ້ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງ.

ໃນປະເທດອິດສະຕາລີ ແຜນການຄຸ້ມຄອງຍຸດທະສາດອ່າງ ແກວ ອາຕີເຊຍ (2000), ຕົວຢ່າງ ການສ້າງ ນະໂຍບາຍ ຍຸດທະສາດສຳລັບການຄຸ້ມຄອງບັນຫາຂ້າມຜ່ານຊາຍແດນ, ອ່າງທີ່ຢູ່ໃນຂອບເຂດຮັບຜິດຊອບຂອງ ຫຼາຍພາກສ່ວນ. ແລະ ການວາງຂອບເຂດການເຮັດວຽກ ສຳລັບແຜນການໃນທ້ອງຖິ່ນສະເພາະ ເຊັ່ນ ຊັບພະຍາກອນນ້ຳ ແກວອາຕີເຊຍ ຂອງລັດຄົວນສະແລນ (Great Artesian) ແຜນໃນປີ 2006

ການເຈລະຈາລະຫວ່າງ ລັດຖະບານຂອງ ສາທາລະນະລັດ ປະຊາທິປະໄຕ ປະຊາຊົນ ແອວຈີເລຍ, ລີເບຍ ແລະ ຕູນີເຊຍ ຊຶ່ງນຳໄປສູ່ການຮ່ວມກັນຂອງບັນດາກະຊວງ ໄດ້ປະກາດໃນປີ 2005 ໃນການສ້າງຕັ້ງສະຖາບັນຢ່າງເປັນທາງການ ນັ້ນໝາຍ ເຖິງການປະສານງານ ແລະ ການຄຸ້ມຄອງ ສຳລັບລະບົບນ້ຳໃຕ້ດິນ ຊາຮາລາ ຕາເວັນອອກສ່ຽງເໜືອ (ທີ່ຮູ້ຈັກກັນດີໃນ SASS ໂຕຫຍໍ້ພາສາຝລັ່ງເສດ), ໜຶ່ງໃນຄັ້ງທຳອິດສຳລັບການຂ້າມຊາຍແດນ ຂອງລະບົບນ້ຳໃຕ້ດິນ ⁸¹ ຂະນະດຽວກັນພວກເຂົາອາດມີຂໍ້ຈຳກັດໃນລາຍລະອຽດ ຊຶ່ງຂໍ້ຕົກລົງດັ່ງກ່າວສາມາດກຳນົດຄວາມສຳຄັນໃນການສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະ ໄວ້ວາງໃຈ ດັ່ງນັ້ນຈຶ່ງສ້າງຂໍ້ຕົກລົງສະເພາະຂຶ້ນໃນອະນາຄົດ.

5.3.2 ກົດໝາຍ

ກົດໝາຍ ໄດ້ປຸງນຽບແບບ ນະໂຍບາຍ ໄປສູ່ລະບຽບການໃນການດຳເນີນງານ. ກໍລະນີສ່ວນຫຼາຍ ແມ່ນຈະມີການ ພັດທະນານະໂຍບາຍກ່ອນ ແລ້ວຈຶ່ງແມ່ນກົດໝາຍ ຊຶ່ງຈະມີການດຳເນີນງານສະເພາະ. ຢ່າງໃດກໍຕາມນີ້ບໍ່ແມ່ນກົດລະບຽບທີ່ໜັກ ແລະ ໄວ, ເອກະສານນະໂຍບາຍປະເພດນີ້ ຍັງສາມາດພັດທະນາໄປພ້ອມກັນກັບຂັ້ນຕອນ ແລະ ກົດລະບຽບໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກົດໝາຍ (ເບິ່ງກໍລະນີ 5.1) ມີຫຼາຍອົງປະກອບທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບກົດໝາຍ ແລະ ຄວາມແຕກຕ່າງຂອງມັນຂ້ອນຂ້າງບອກບາງ. ໂດຍທົ່ວໄປ ການປະຊຸມສົນທິສັນຍາ ແລະ ອື່ນໆທີ່ສອດຄ່ອງກັນ ແມ່ນກົດໝາຍທີ່ລົງນາມ ໂດຍຫຼາຍປະເທດ. ຂໍ້ຕົກລົງສະແດງເຖິງ ໃບບິນຮັບເງິນ, ລະບຽບ ແລະ ຂັ້ນຕອນການກ່າວພາຍໃນປະເທດ (ຫຼື ເຂດ ແຄ້ວນ, ແຂວງ) ການອອກກົດໝາຍ ແລະ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດລະບຽບກົດໝາຍ.

5.3.3 ຂໍ້ກຳນົດ(ກົດບັນຍັດ) ແລະ ລະບຽບຫຼັກການຂອງການດຳເນີນງານ

ຂໍ້ກຳນົດ ແລະ ລະບຽບຫຼັກການຂອງການດຳເນີນງານ ມັກຈະໃຊ້ໃນການສ້າງຫຼັກການຮ່ວມກັນ ຫຼື ແນວທາງທີ່ແນະນຳການປະຕິບັດງານຂອງຜູ້ປະຕິບັດ, ຊຶ່ງມີລາຍລະອຽດແຕກຕ່າງກັນໄປ ຈາກແຜນທີ່ ທີ່ຂະຫຍາຍການຮ່ວມກັນເພື່ອກຳນົດພຶດຕິກຳ ແລະ ການກະທຳທີ່ບຸກຄົນ ຈະປະຕິບັດຕາມ water KYB ຂໍ້ກຳນົດ(ກົດບັນຍັດ) ໃນໄນຈີເຮຍ,

ຕົວຢ່າງວ່າ: ມີຄວາມຮັບຜິດຊອບສະເພາະ ແລະກົດລະບຽບສໍາລັບການນໍາໃຊ້ທີ່ດິນ ແລະ ນໍ້າ, ການຄຸ້ມຄອງອ່າງສະເພາະໃນປະເທດດຽວ (ເບິ່ງກໍລະນີ 4.6 ພາກທີ 4)

ຂໍ້ກຳນົດ (ກົດບັນຍັດ) ແລະ ລະບຽບຫຼັກການ ສາມາດເປັນ ສະຖານທີ່ສະເພາະ ແລະ ນໍາໃຊ້ກັບສະຖານທີ່ ຫຼືສະຖາບັນທີ່ກຳນົດໃນພື້ນທີ່ກໍລະນີສຶກສາ ກົດບັດນໍ້າໃນ ໄນຈີເຊຍ ລະບຽບຫຼັກການຂອງການດຳເນີນງານ ໃນອ່າງໂວນຕ້າ Volta (ເບິ່ງກໍລະນີ 5.3) ຫຼື ກົດບັນຍັດອ່າງພາເຊີ Fraser ເພື່ອຄວາມຍືນຍົງ.⁸²

ອີກທາງເລືອກໜຶ່ງທີ່ ພວກເຂົາສາມາດເນັ້ນໃສ່ສະເພາະຜູ້ປະຕິບັດ ໂດຍບໍ່ຄຳນຶງເຖິງບ່ອນທີ່ພວກເຂົາຈະດຳເນີນງານ ເຊັ່ນວ່າ ວິທີການ ໃນການປະເມີນຜົນຄວາມຍືນຍົງຂອງພະລັງງານໄຟຟ້າ ຫຼື ຫຼັກການ ອິເຄດເຕີ ຊຶ່ງສາມາດນໍາໃຊ້ກັບການພັດທະນາການເງິນ.

ຕາຕະລາງ 5.1: ປະເພດ ແລະ ຕົວຢ່າງຂອງຂໍ້ຕົກລົງ

ປະເພດຂອງຂໍ້ຕົກລົງ	ລະດັບທ້ອງຖິ່ນ	ລະດັບຊາດ / ແຂວງ	ລະດັບສາກົນ	ລະດັບຂ້າມປະເທດ
<p>ກອບ ຫຼື ຂອບເຂດ</p> <p>ຂໍ້ຕົກລົງ ຄຸ້ມຄອງ ການປະເທດໃນສະຖານທີ່ໃດໜຶ່ງຂອງປະເທດ. ເຊິ່ງສາມາດນຳໃຊ້ ອຳນາດການບໍລິຫານ ຂອງພາກລັດ (ເທດສະບານ, ບ້ານ ແລະ ອື່ນໆ), ເຂດອາກຸນນ້ຳ ຫຼື ອາກຸໂຕງໃດໜຶ່ງ, ລັດສາມາດອອກຂໍ້ຕົກລົງລະຫວ່າງ ພາກສ່ວນຕ່າງໆ (ລັດ ແລະ ເອກະຊົນ)</p>	<p>ຂໍ້ຕົກລົງ ຄຸ້ມຄອງ ການປະເທດໃນສະຖານທີ່ໃດໜຶ່ງຂອງປະເທດ. ເຊິ່ງສາມາດນຳໃຊ້ ອຳນາດການບໍລິຫານ ຂອງພາກລັດ (ເທດສະບານ, ບ້ານ ແລະ ອື່ນໆ), ເຂດອາກຸນນ້ຳ ຫຼື ອາກຸໂຕງໃດໜຶ່ງ, ລັດສາມາດອອກຂໍ້ຕົກລົງລະຫວ່າງ ພາກສ່ວນຕ່າງໆ (ລັດ ແລະ ເອກະຊົນ)</p>	<p>ຂໍ້ຕົກລົງພາຍໃນປະເທດ, ຄຸ້ມຄອງການປະເທດຂອງພົນລະເມືອງ ແລະ ພາກສ່ວນອື່ນໆ ທີ່ເຮັດວຽກໃນປະເທດ. ເຊິ່ງສາມາດນຳໃຊ້ ອຳນາດການບໍລິຫານ ຂອງລັດ (ໃນລະດັບຊາດ, ແຂວງ ແລະ ອື່ນໆ) ຫຼື ເຂດອາກຸນນ້ຳ, ອາກຸໂຕງ, ບໍ່ນຳໂຕດິນໃດໜຶ່ງ ແລະ ອື່ນໆ. ລັດສາມາດອອກຂໍ້ຕົກລົງລະຫວ່າງພາກສ່ວນຕ່າງໆ (ລັດ ແລະ ເອກະຊົນ)</p>	<p>ຂໍ້ຕົກລົງລະດັບ ໂລກ, ພາກພື້ນ, ສອງຝ່າຍ ແລະ ພວກປະເທດຄຸ້ມຄອງການປະເທດຂອງຜູ້ປະຕິບັດວຽກງານ ຕ່າງໆ ໃນຂອບເຂດຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງເຂົາເຈົ້າ. ຂໍ້ຕົກລົງສຳລັບການຮວມມືອາກຸໂຕງນ້ຳ, ບໍ່ນຳໂຕດິນ ເຂດອາກຸນນ້ຳ ແລະ ອື່ນໆ. ບາງພາກສ່ວນທີ່ບໍ່ແມ່ນລັດອາດເປັນຄູ່ການລົງນາມໄດ້.</p>	<p>ຂໍ້ຕົກລົງ ທີ່ເໝືອນຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງປະເທດໃດໜຶ່ງ, ຄຸ້ມຄອງການປະເທດຂອງຜູ້ປະຕິບັດຢູ່ໃນພື້ນທີ່ການເຮັດວຽກງານຂອງເຈົ້າໜ້າທີ່.</p>
<p>ນະໂຍບາຍ</p> <p>ກຳນົດຫຼັກການທົ່ວໄປ, ຈຸດປະສົງ ແລະ ບູລິມາສິດຕົ້ນຕໍ ເຊິ່ງໂຕ້ແຍກນຳຮ່າງແຜນວຽກ. ເນື້ອຄຳ: ນະໂຍບາຍ, ຍຸດທະສາດ, ແຜນຍຸດທະສາດ, ວິໄສທັດ, ການສະເໜີ ສູ່ຜູ້ປະຕິບັດຕົ້ນຕໍ: ພາກລັດ ລື ເອກະຊົນ</p>	<p>ບັນດາຍຸດທະສາດ ແລະ ນະໂຍບາຍຂອງອຳນາດການບໍລິຫານທ້ອງຖິ່ນ (ເທດສະບານ, ບ້ານ ແລະ ອື່ນໆ) ຫຼື ສຳລັບພື້ນທີ່ແມ່ນ້ຳໃນທ້ອງຖິ່ນເຊັ່ນ: ວິໄສທັດໃນໂລຍຍາວ ສຳລັບແມ່ນ້ຳໃນເອີລົບ ແລະ ແຜນອາກຸໂຕງຂະໜາດນ້ອຍໃນພື້ນທີ່ພູໄຟ ຕາການາ ຂອງເມກຊິໂກ ແລະ ກວນຕາມາລາ ໂດຍຊຸມຊົນເປັນຜູ້ພັດທະນາຂຶ້ນ.</p>	<p>ບັນດານະໂຍບາຍ ແລະ ແຜນຍຸດທະສາດ ລະດັບຊາດ ສຳລັບ: ນຳຄືນກຳລັງທຸກຢ່າງ (ຕົວຢ່າງ: ນະໂຍບາຍນຳແຫ່ງຊາດ 1997, ແຜນນ້ຳຂອງແຂວງ ບູນລຸ້ງກາ 2006) ຂະແໜງການ (ຕົວຢ່າງ: ແຜນພັດທະນາພະລັງງານນ້ຳ ຂອງຫວຽດນາມ) ແມ່ນ້ຳສະເພາະໃດໜຶ່ງພາຍໃນປະເທດ (ແຜນຈັດສັນຍຸດທະສາດອາກຸໂຕງ ຫຼື ຫຼຸດ ອາດີຊຽນ ປີ 2000 ຢູ່ອິດສະຕາລີ ລະຫວ່າງ ລັດຕ່າງໆຂອງປະເທດທີ່ໃຊ້ບໍ່ນຳໂຕດິນຮ່ວມກັນ) ບັນທຶກທີ່ກະທົບຕໍ່ນ້ຳ (ເຊັ່ນ: ການປຸງແປງສະພາບດິນພ້ຳອາກາດ)</p>	<p>ຖະແຫຼງການ ລະດັບພາກພື້ນ ແລະ ທົ່ວໂລກ ເຊິ່ງໂຕ້ແຍກເພື່ອໃຫ້ເປັນຫຼັກການຊີ້ນຳລວມເຊັ່ນ: ຖະແຫຼງການດິບຢູນ ປີ 1992 ຫຼັກການນ້ຳ ເຮສິນກີ ປີ 1996 ຫຼັກການເບີລິນ ປີ 2004 ຂໍ້ຕົກລົງຮ່ວມມື ນ້ຳໃນປະເທດເອາຣີກາ ປີ 2006 ຫຼັກການນ້ຳໃຊ້ນ້ຳແບບໃໝ່ ຂອງອາຟຣິກາກາໂຕ (SADC) ປີ 2000. ນະໂຍບາຍ ຫຼື ແຜນຍຸດທະສາດ ສຳລັບອາກຸໂຕງນ້ຳຂ້າມເຂດແດນເຊັ່ນ: ກິນໄກ ການບືກສາທາລະນະອາກຸໂຕງຂັ້ນສຳລັບລະບົບນ້ຳໂຕດິນເຂດ ສະຮາລາ ຕາເວັນຕົກສູງ ເໜືອຂອງປະເທດອາຟຣິກາ ປີ 2002.</p>	<p>ຍຸດທະສາດ ແລະ ນະໂຍບາຍຂອງຜູ້ປະຕິບັດວຽກງານນ້ຳຂ້າມຊາດເຊັ່ນ: ສະພານ້ຳໂລກ ສະພ</p>
<p>ກົດໝາຍ</p> <p>ການຕັ້ງຂະໜາຍຈາກນະໂຍບາຍ ເປັນລະບຽບຫຼັກການ ເນື້ອຄຳ: ສົນທິສັນຍາ, ອານຸສັນຍາ, ພັນທະບົດ (ຫຼາຍປະເທດ), ຄຳສັ່ງ, ຄຳລັດ, ລະບຽບການ ພາຍ ລະດັບຊາດ ຜູ້ປະຕິບັດຕົ້ນຕໍ: ພາກລັດ</p>	<p>ລະບຽບເທດສະບານ, ຕົວເມືອງ ແລະ ບ້ານ ເຊັ່ນ: ກົດໝາຍທ້ອງຖິ່ນກ່ຽວກັບການຈັດສັນນ້ຳອາກຸໂຕງ ລົງນາມ ໂດຍ ກຸມຊາວບູນຊູການ. ລະບຽບການຂອງພະລາດສະບັບຍັດ ໃນການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນນ້ຳ ແລະ ອາກຸໂຕງນ້ຳ ໂວນຕຳຂາວ ເຊິ່ງເຊັນຮັບຮອງໂດຍລັດຖະບານ ທ້ອງຖິ່ນທີ່ມີຊາຍແດນຮ່ວມກັນຂອງປະເທດ ການາ ແລະ ເບີກິນາ ຟາໂສ</p>	<p>ບັນດາກົດໝາຍ ແລະ ລະບຽບການລະດັບຊາດ ແລະ ແຂວງສຳລັບ: ນຳຄືນກຳລັງທ້ອງຖິ່ນ (ຕົວຢ່າງ: ການປະຕິບັດນຳແຫ່ງຊາດຂອງປະເທດ ອາຟຣິກາ ປີ 1998. ຂະແໜງການ (ຕົວຢ່າງ: ກົດໝາຍຂົນລະປະທານ ປະເທດ ບໍລິເວນ ປີ 2004. ແມ່ນ້ຳສະເພາະໃດໜຶ່ງພາຍໃນປະເທດ (ລະບຽບການຄຸ້ມຄອງອາກຸໂຕງ ຕາມາລີມ ຂອງປະເທດຈີນ ປີ 1997 ຫຼື ຂໍ້ຕົກລົງອາກຸໂຕງເມີເລດລົງ ຂອງອິດສະຕາລີ ປີ 1985)</p>	<p>ສົນທິສັນຍາ ແລະ ອານຸສັນຍາສາກົນ ແລະ ພາກພື້ນ: ສົນທິສັນຍາ ຣາມຊາ ປີ 1971 ສົນທິສັນຍາ ໃນການປົກປ້ອງ ແລະ ນຳໃຊ້ແມ່ນ້ຳຂ້າມເຂດແດນ ແລະ ອາກຸນນ້ຳສາກົນ ປີ 1995. ສົນທິສັນຍາ ແມ່ນນ້ຳສາກົນ ປີ 1987 ຂໍ້ຕົກລົງແມ່ນ້ຳຂອງ ປີ 1995</p>	

ປະເພດຂອງຂໍ້ຕົກລົງ	ລະດັບທ້ອງຖິ່ນ	ລະດັບຊາດ / ແຂວງ	ລະດັບສາກົນ	ລະດັບຂ້າມປະເທດ
<p>ກົດບັນຍັດ ແລະ ການປະຕິບັດ ການສ້າງຕັ້ງມິຈຸດປະສົງເພື່ອຮ່ວມ ມີຫຼືປະຕິບັດຕາມຫຼັກການ ແລະ ຂໍ້ ແນະນຳ.</p> <p>ເນື້ອຄຳ: ກົດບັນຍັດນຳ, ກົດປະຕິ ບັດ, ຂໍ້ແນະນຳ ແລະ ຫຼັກການ. ຜູ້ປະຕິບັດຕົ້ນຕໍ: ຫຼາຍພາກສ່ວນ ຂອງລັດ ແລະ ເອກະຊົນ</p>	<p>ຄູ່ຮ່ວມງານລັດ - ເອກະຊົນເຊັ່ນ: ເຂື່ອນໄຟຟ້ານຳເທີນ 2 ຮູບແບບກໍ່ ສ້າງ</p> <p>- ດຳເນີນ - ມອບໂອນ: ຈະມອບໂອນ ໃຫ້ລັດຖະບານລາວ</p> <p>- ສັນຍາລະຫວ່າງແມ່ຍິງ ແລະ ເມືອງ ໃນການຄຸ້ມຄອງລະບົບນໍ້າຢູ່ ກູເຈີລັດ ປະເທດອິນເດຍ</p>	<p>ຕົວຢ່າງ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ກົດບັນຍັດນຳ KYB ໄນຈີເຊຍ - ກົດບັນຍັດເພື່ອຄວາມຍືນຍົງ ຂອງອາຊີໃຕ້ ຟູ່ ພາ ເຊ ປີ 1997 	<p>ຕົວຢ່າງ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ກົດປະຕິບັດການຄຸ້ມຄອງອາຊີ ໂຕງໂວນຕາ - ຂໍ້ຕົກລົງເພື່ອອາຊີຮ່າງແຜນ ແລະ ຂໍ້ແນະນຳໂຄງການອາຊີ ໂຕງແມ່ນໍ້າໄນ 	<p>ຕົວຢ່າງ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ຫຼັກການອິເຄດເຕີ ຄວບຄຸມຂັ້ນ ຕອນການໃຫ້ຍືມເງິນ, ຂໍ້ແນະນຳ ຄວາມຍືນຍົງຂອງສະມາຄົມເຂື່ອນ ໄຟຟ້ານໍ້າຕົກສາກົນ - ຂໍ້ແນະນຳຂອງຂະແໜງປ່າໄມ້ ສປປ ຈີນ ປີ 2007 ກ່ຽວກັບລິ ສັດຈີນທີ່ເຮັດວຽກຢູ່ຕ່າງປະເທດ
<p>ການສັນຍາ ຂໍ້ຕົກລົງທີ່ໄດ້ຄຸ້ມຄອງພາຍໃຕ້ ກົດໝາຍ.</p> <p>ຜູ້ປະຕິບັດຕົ້ນຕໍ: ລັດ ແລະ ເອ ກະຊົນ</p>	<p>ຄູ່ຮ່ວມງານລັດ - ເອກະຊົນເຊັ່ນ: ເຂື່ອນໄຟຟ້ານຳເທີນ 2 ຮູບແບບກໍ່ ສ້າງ</p> <p>- ດຳເນີນ - ມອບໂອນ: ຈະມອບໂອນ ໃຫ້ລັດຖະບານລາວ</p> <p>- ສັນຍາລະຫວ່າງແມ່ຍິງ ແລະ ເມືອງ ໃນການຄຸ້ມຄອງລະບົບນໍ້າຢູ່ ກູເຈີລັດ ປະເທດອິນເດຍ</p>	<p>ສັນຍາລະຫວ່າງລັດ ແລະ ຜູ້ຜະລິດ ໄຟຟ້າເພື່ອສະໜອງໄຟຟ້າ</p>	<p>ຂໍ້ຕົກລົງສອງຝ່າຍເພື່ອຂາຍນໍ້າລະ ຫວ່າງປະເທດ ມາເລເຊຍ ແລະ ສິງ ກະໂປ, ປະເທດລີໂຊໂຕ້ ແລະ ອາ ເມຣິກາໃຕ້</p> <p>ຂໍ້ຕົກລົງອື່ນໆກ່ຽວກັບການເຊັນ ຮ່ວມກັນລະຫວ່າງປະເທດ ການາດາ ແລະ ອາເມຣິກາ.</p>	<p>ແຜນງານ ແລະ ແຜນການຜູ້ຈັດ ການນໍາຂ້າມປະເທດຂອງອຸດສາ ຫະກຳ ແລະ NGO</p>
<p>ຂໍ້ຕົກລົງການແບ່ງປັນ ແລະ ຄຸ້ມ ຄອງອື່ນໆ</p> <p>ຂໍ້ຕົກລົງການເຊັນຮ່ວມກັນ ແຜນງານ ແລະ ແຜນການ ແນະນຳການປະຕິບັດ</p> <p>ຜູ້ປະຕິບັດຕົ້ນຕໍ: ລັດ ແລະ ເອກະຊົນ</p>	<p>ຕົວຢ່າງ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ລະບົບຄຸ້ມຄອງນໍ້າຮອງທີ່ຈາກາ, ຕານຊາເລຍ - ຂໍ້ຕົກລົງດ້ານຜົນປະໂຫຍດ ແລະ ຜົນກະທົບ ຕົວຢ່າງ: ລະຫວ່າງຊຸມ ຊົນກັບລັດຖະບານສາລັບແຮ່ອີກ ເຕດີ ປະເທດນິວກີນີ - ຂໍ້ຕົກລົງດິນເພື່ອທຳກິນໃນປະເທດ ຊຳເປຍລະຫວ່າງຜູ້ທີ່ມີດິນ ແລະ ເຈົ້າ ຂອງດິນ. - ການແບ່ງແຜນງານ, ແຜນການ ແລະ ວົງປະມານຂອງອຳນາດການປົກຄອງ ທ້ອງຖິ່ນ ຕົວຢ່າງ: ແຜນການປັບປຸງຄຸນ ນະພາບນໍ້າດ້ວງກູາດເຊຍທີ່ອິດສະຕາລີ 	<p>ຕົວຢ່າງ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ອາຊີ ໂຕງເມີເລ ດາລິງ ທີ່ສາມາດ ຮັກສານໍ້າໜ້າດິນນໍ້າໃວໃນປີ 1995 	<p>ຕົວຢ່າງ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ຂໍ້ຕົກລົງການຮ່ວມມື ລະຫວ່າງ ກາຊັກສະຖານ ແລະ ເຕີກິສະຕານ ໃນການຈັດສັນແມ່ນໍ້າຂ້າມແດນ ລະຫວ່າງຈຸ ແລະ ຕາລັດ ປີ 2006 	<p>ແຜນງານ ແລະ ແຜນການຜູ້ຈັດ ການນໍາຂ້າມປະເທດຂອງອຸດສາ ຫະກຳ ແລະ NGO</p>

ໃນ ສປປ ຈີນ, ສະຖາບັນສິ່ງແວດລ້ອມໂລກປະຈຳ ປັກກິງ, ມະຫາວິທະຍາໄລດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ທຸລະກິດ ສາກົນ ແລະ ສະຖາບັນການສຶກສາຈີນ ເພື່ອການວາງແຜນສິ່ງແວດລ້ອມ ໄດ້ຮ່ວມມືກັນ ກັບພາກລັດ ເພື່ອພັດທະນາ ກິດ ການປະຕິບັດ ຂອງຂະແໜງປ່າໄມ້ ສຳລັບການລົງທຶນຂອງຈີນ ຢູ່ຕ່າງປະເທດ. ກະຊວງການຄ້າ ແລະ ອົງການປ່າໄມ້ ພາກລັດ ແລະ ບໍລິສັດຂອງຈີນ ໄດ້ເຊັນສັນຍາ ກິດການປະຕິບັດ ໃນປີ 2007 ເພື່ອໃຫ້ສອດຄ່ອງກັບກົດໝາຍ ຂອງປະ ເທດທີ່ໄດ້ປະຕິບັດວຽກງານຢູ່ ເຖິງແມ່ນວ່າ ກິດໝາຍເຫຼົ່ານັ້ນໄດ້ປະຕິບັດ ຕາມຜູ້ດຳເນີນການປ່າໄມ້ ບໍ່ໄດ້ດີເທົ່າໃດ ກໍ່ຕາມ. ປະຈຸບັນ ບໍລິສັດຂອງຈີນໄດ້ລະເມີດກິດໝາຍຂອງປະເທດຕົນ ແລະ ທັງກິດໝາຍປະເທດອື່ນທີ່ໄດ້ດຳເນີນ ທຸລະກິດຢູ່. ຕໍ່ກັບບັນຫານີ້ ເຮັດໃຫ້ມີຜົນເສຍ ຕໍ່ການປະຕິບັດທຸລະກິດ ຂອງບໍລິສັດຈີນ. ການລະເລີຍ ໂດຍບໍ່ປະຕິບັດ ຕາມຂໍ້ແນະນຳດ້ານປ່າໄມ້ ເຊິ່ງໄດ້ມີການເຈລະຈາກັນ ໃນປີ 2008 ໂດຍມີຈຸດປະສົງ ເພື່ອປັບປຸງການປະພຶດຂອງ ບໍລິສັດຈີນ ທີ່ເຮັດທຸລະກິດໃນທົ່ວໂລກ ໃນຂະແໜງອື່ນໆ ລວມທັງ ຂະແໜງພະລັງງານ ແລະ ນໍ້າ. ຄູ່ຮ່ວມໃນການ ເຈລະຈາ ມີ ອົງການບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານ ຂອງຈີນ, ສະຖາບັນການສຶກສາ, ພາກລັດ ແລະ ຕົວແທນທຸລະກິດ.

“ ໂດຍສະເພາະແລ້ວ ກິດບັນຍັດ ແລະ ກິດການປະຕິບັດແມ່ນມີການນຳໃຊ້ເພື່ອສ້າງຫຼັກການ ຫຼືຂໍ້ແນະນຳການຮ່ວມກັນ ”

ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມເປັນຜູ້ພັດທະນາ ແລະ ຮັບຮອງເອົາບັນດາ ກິດບັດ ແລະ ກິດການປະຕິບັດ ຄືດັ່ງກໍລະນີ ຫຼັກ ການລວມ ແລະ ຂໍ້ແນະນຳຄວາມຍິນຍົງຂອງສະມາຄົມເຂື່ອນໄຟຟ້າພະລັງງານນໍ້າຕົກ ສາກົນ ຫຼື ເປັນຜົນຂອງຂະ ບວນການຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມຫຼາຍຝ່າຍ. ຕົວຢ່າງ ທີ່ປະເທດ ການາດາ ໄດ້ສ້າງຊຸດແນະນຳ ໂດຍອີງຕາມ ກອງປະຊຸມໂຕະ ມິນຂອງພາກສ່ວນຮັບຜິດຊອບທາງສັງຄົມ ແລະ ອຸດສາຫະກຳ ການາດາ ໃນປະເທດ ທີ່ພັດທະນາແລ້ວ. ລັດຖະບານ ກາ ນາດາ ແລະ ກຸ່ມທີ່ປຶກສາຫຼາຍ ຝ່າຍ ເຊິ່ງມີຕົວແທນມາ ຈາກພາກສ່ວນ ອຸດສາຫະກຳການາດາ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງ ທາງສັງຄົມ ໄດ້ມີ ການປະຊຸມໂຕະມິນ ຮ່ວມກັນ ເພື່ອເຈລະຈາ ແລະ ຮັບຮອງຂໍ້ແນະນຳໃນການຫຼຸດຜ່ອນ ຜົນກະທົບ ທາງ ລົບຕໍ່ສິ່ງແວດລ້ອມ ແລະ ສັງຄົມໃນປະເທດກຳລັງພັດທະນາ ເຊັ່ນ: ດ້ານບໍ່ແຮ່, ອາຍແກັດ ແລະ ນໍ້າມັນ, ລວມທັງ ຍັງຕ້ອງໄດ້ກະຈາຍຜົນປະໂຫຍດໃຫ້ສະເໝີພາບ. ເອກະສານແນະນຳ ດັ່ງກ່າວ ໄດ້ລວມມີບົດ ແນະນຳ, ການລາຍງານ ແລະ ກິນໄກການຍິນຍອມ.

5.3.4 ການສັນຍາ

ການສັນຍາແມ່ນຂໍ້ຕົກລົງທີ່ຜູ້ກມັດທາງກິດໝາຍ ເຊິ່ງໃຊ້ກຳນົດການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ແບ່ງປັນນໍ້າ. ການ ສັນຍາ ມີໄດ້ຫຼາຍລະດັບ ແລະ ກ່ຽວຂ້ອງໄດ້ກັບຫຼາຍກຸ່ມຄົນ. ການສັນຍາແມ່ນໄດ້ປະຕິບັດ ຕາມ ກິດໝາຍລະດັບຊາດ ແລະ ສາກົນ.

“ການສັນຍາແມ່ນຂໍ້ຕົກລົງທີ່ຜູ້ກມັດທາງກິດໝາຍ ເຊິ່ງໄດ້ກຳນົດການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ແບ່ງປັນນໍ້າ. ”

ທຳມະດາແລ້ວ ອຳນາດການປົກຄອງລະດັບຊາດ ແລະ ຂັ້ນແຂວງ ເປັນຜູ້ເຊັນສັນຍາຮ່ວມກັນ ຜູ້ຜະລິດໄຟຟ້າ ເພື່ອສະໜອງໄຟຟ້າ. ອຳນາດການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນ ອາດນຳໃຊ້ແບບການສັນຍາ ເພື່ອ ຄຸ້ມຄອງນໍ້າປະປາລະດັບບ້ານ ເຊັ່ນໃນກໍລະນີ ຢູ່ປະເທດອິນເດຍ ເຊິ່ງລັດຖະບານໄດ້ເຮັດສັນຍາວ່າຈ້າງ ໃຫ້ກຸ່ມແມ່ຍິງ ເປັນຜູ້ຄຸ້ມຄອງ ໂປ່ມນໍ້າ.

ສັນຍາແບບສອງຝ່າຍສາມາດກຳນົດການຂາຍຫຼືປະກັນການສະໜອງນໍ້າພາຍໃນປະເທດ ຫຼືລະຫວ່າງປະເທດ. ຕົວຢ່າງ ທີ່ຜ່ານມາ ກໍ່ໄດ້ມີການສັນຍາລະຫວ່າງ ປະເທດ ມາເລເຊຍ ແລະ ສິງກະໂປ, ປະເທດລີໂຊໂຕ້ ແລະ ອາເມລິກາ ໃຕ້, ປະເທດການາດາ ແລະ ອາເມລິກາ.

ການຮ່ວມຄູ່ສັນຍາລະຫວ່າງລັດ ກັບເອກະຊົນກໍ່ແມ່ນຕົວຢ່າງປະເພດສັນຍາອັນໜຶ່ງ. ຕົວຢ່າງ ໃນ ສປປ ລາວ ໄດ້ມີການສັນຍາ ຮູບແບບ ກໍ່ສ້າງ-ດຳເນີນ-ມອບໂອນ ເຂື່ອນໄຟຟ້າ ນໍ້າເທີນ 2 ເຊິ່ງເປັນເຂື່ອນທີ່ໃຫຍ່ທີ່ສຸດ ຂອງລາວ. ກໍ່ລະນີນີ້ ເປັນບໍລິສັດເອກະຊົນ ທີ່ເປັນເຈົ້າຂອງໂດຍບໍລິສັດ ພະລັງງານໄຟຟ້າຫຼ້ນສ່ວນລັດ ເອກະຊົນສາກົນຈະມອບ ໂອນ ເຂື່ອນດັ່ງກ່າວ ໃຫ້ລັດຖະບານລາວ ພາຍຫຼັງການກໍ່ສ້າງ ແລະ ມີການນຳໃຊ້ ໃນໄລຍະ 25 ປີ.

5.3.5 ຂໍ້ຕົກລົງການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ແບ່ງບັນອັນໆ

ໃນແບບສັນຍາສຸດທ້າຍ ລວມມີຂໍ້ສັນຍາອື່ນໆທີ່ປົກຄອງການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ແບ່ງບັນນໍ້າ. ໃນລັກສະນະນີ້ ກໍ່ ສາມາດເຮັດໄດ້ກັບຫຼາຍພາກສ່ວນ ທັງພາກລັດ ແລະ ເອກະຊົນ. ຂໍ້ຕົກລົງໃນຮູບແບບນີ້ ສ່ວນຫຼາຍກໍ່ປະຕິບັດຕາມ ນະ ໂຍບາຍ ແລະ ກົດໝາຍ, ແລະ ເອກະສານລະບຽບການກຳນົດການປະຕິບັດຕ່າງໆ, ກຳນົດແຜນວຽກ ແລະ ແຜນງານ ເພື່ອໃຊ້ໃນການແກ້ໄຂບັນຫາການໂຕ້ແຍ້ງໃດໜຶ່ງ.

ຕົວຢ່າງ, ຂໍ້ຕົກລົງການຄຸ້ມຄອງອ່າງໂຕ່ງ ເມີເລດາລີງ ປີ 1987 ເຊິ່ງເປັນການຕົກລົງຮ່ວມກັນ ໃນການນຳໃຊ້ນໍ້າ ລະຫວ່າງລັດຖະບານກາງອິດສະຕາລີແລະ5ພາກສ່ວນຂອງລັດ. ນີ້ເປັນແຜນງານການຄຸ້ມຄອງອ່າງໂຕ່ງແບບປະສົມປະ ສານ ທີ່ໃຫຍ່ທີ່ສຸດ ໃນໂລກ ເຊິ່ງມີເນື້ອທີ່ 1 ລ້ານ ກມ2. ຂໍ້ຕົກລົງ ນີ້ໄດ້ກຳນົດ ຈຸດປະສົງ, ໜ້າທີ່ ແລະ ອົງປະກອບ ຂອງ ສະຖາບັນໃໝ່, ຂັ້ນຕອນທີ່ຕ້ອງປະຕິບັດ ເພື່ອປັບປຸງການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ, ການກະຈາຍນໍ້າ, ການ ຄຸ້ມຄອງຊັບສິມບັດແລະການເບີກຈ່າຍທາງດ້ານການເງິນ. ໃນການລິເລີ່ມໂຄງການອ່າງໂຕ່ງ ເມີເລ ດາລີງ ເປັນທີ່ຮູ້ກັນດີ ຄືການຮ່ວມມື ລະຫວ່າງພາກລັດ ແລະ ຊຸມຊົນ. ໃນໄລຍະ 21 ເປື້ອງຕົ້ນ ໂຄງຮ່າງການໄດ້ມີການປ່ຽນແປງເລື້ອຍມາ. ໃນໄລຍະນັ້ນ ໄດ້ຕັ້ງໃຫ້ມີຄະນະທີ່ປຶກສາຂອງຊຸມ ຜູ້ທີ່ໃຫ້ຄຳແນະນຳ ແກ່ສະພາກະຊວງ ກ່ຽວກັບ ແງ່ມູມຂອງຊຸມຊົນ ຕໍ່ບັນຫາທີ່ສຳຄັນຂອງການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ລວມທັງບັນຫາ ຂອງຊົນເຜົ່າສ່ວນນ້ອຍ. ໃນບົດນີ້, ປີ 2008 ຄະນະກຳມະການ ຄຸ້ມຄອງອ່າງໂຕ່ງເມີເລ ດາລີງ ໄດ້ມີການປ່ຽນເປັນສະພາຄຸ້ມຄອງອ່າງໂຕ່ງເມີເລ ດາລີງ ພ້ອມທັງມີການສັບປ່ຽນຜູ້ກຳອຳນາດ ຫຼາຍຄັ້ງ ແລະ ທາງສະຖາບັນທີ່ມີປະສິບການຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງເຊັ່ນນັ້ນ ຍັງຊອກຫາ ບ່ອນລົງເອີຍທີ່ເໝາະ ສົມບໍ່ທັນໄດ້. ທັງໆ ທີ່ບັນຫາຂອງ ອ່າງໂຕ່ງເມີເລ ດາລີງ ຍັງເປັນເລື່ອງໃຫຍ່ ແລະ ອາດເວົ້າໄດ້ວ່າ ພວມຕົກຕໍ່ ກວ່າເກົ່າ ຫຼັງຈາກທີ່ 20 ປີ ມັນຍັງເປັນເລື່ອງອ້າງອີງທີ່ສຳຄັນ ໃນການພິຈາລະນາ ແລະ ຕັດສິນໃຈ.⁸³

ໄດ້ມີຂໍ້ຕົກລົງລະດັບທ້ອງຖິ່ນຫຼາຍໆຢ່າງທີ່ນອນຢູ່ໃນລັກສະນະການຕົກລົງແບບນີ້. ບາງຂໍ້ຕົກລົງແມ່ນເປັນທາງ ການທີ່ມີລາຍລັກອັກສອນເຊັ່ນ: ຂໍ້ຕົກລົງລະຫວ່າງຊາວນາໃນປະເທດບູຖານໃນການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນແຫຼ່ງນໍ້າທັງ ໝົດ, ຫຼື ບົດບັນທຶກຄວາມຊົງຈຳ ທີ່ໄດ້ສະເໜີຢູ່ ພາກທີ 2 ໃນກໍລະນີ ຂອງປະເທດ ນິວກີເນຍ ລະຫວ່າງ ພາກລັດທີ່ການ ຊຸດຄົ້ນບໍ່ແຮ່ ອີກຕີດີ ແລະ ຊຸມຊົນຜູ້ທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະ ທົບ ແລະ ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມອື່ນໆ. ບົດບັນທຶກຄວາມຊົງຈຳ ໄດ້ ກຳນົດຂໍ້ຕົກລົງ ການທົບທວນ 18 ເດືອນ ຂອງຂໍ້ຕົກລົງການສືບຕໍ່ຊຸດຄົ້ນບໍ່ ແຮ່ຊຸມຊົນ. ຮັບປະກັນການຍິນຍອມ ຂອງ ຊຸມຊົນຕໍ່ກັບການສືບຕໍ່ ຮ່ວມມືຖືກຖຽງເລື່ອງການຊຸດຄົ້ນ ບໍ່ແຮ່ ຖ້າຫາກວ່າ ມີການຊົດເຊີຍໃຫ້ກັບຊຸມຊົນຢ່າງພຽງພໍ ແລະ ມີການສ້າງກອງທຶນເພື່ອສະໜັບສະໜູນການປະຕິບັດການພັດທະນາແບບຍິນຍົງ (ເບິ່ງ ກໍລະນີ 2.3)

ຂໍ້ຕົກລົງອື່ນໆ ແມ່ນບໍ່ເປັນທາງການເທົ່າໃດ ແລະ ເປັນພຽງແຕ່ການຕົກລົງດ້ວຍປາກເປົ່າ. ໃນຮູບລັກສະນະນີ້ ແມ່ນບໍ່ຈຳເປັນຕ້ອງມີການຜັນຂະຫຍາຍ ໃຫ້ເປັນອັນເຕີຜິນ ຫຼື ແບບເຂັ້ມງວດໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ດັ່ງທີ່ໄດ້ເຫັນຢູ່ ໃນກໍລະນີ 5.2 ເຊິ່ງຊຸມຊົນ ຈາກາ ຂອງປະເທດຕັດຊາເນຍ ທີ່ມີລະບົບ ການຄຸ້ມຄອງນ້ຳຮ່ອງຈາກາ ເປັນຫຼາຍສັດຕະວັດ.

ກໍລະນີ 5.2 ການເຈລະຈາຂອງຊຸມຊົນກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງນ້ຳຮ່ອງ ໃນປະເທດຕັດຊາເນຍ

ຊາວຈາກາຂອງ ປະເທດຕັດຊາເນຍ ເປັນທີ່ຮູ້ກັນດີໃນການສ້າງ ແລະ ຄຸ້ມຄອງລະບົບການຄຸ້ມຄອງ ນ້ຳຮ່ອງ ຈາກາ ເຊິ່ງບາງບ່ອນ ຍັງ ໄດ້ປະຕິບັດຢູ່ເປັນຫຼາຍສັດຕະວັດ ແລະ ຍັງຄົງຄວາມສຳຄັນ ໃນພື້ນທີ່ເນີນສູງ ຂອງກິລີມັນຈາໂລ. ລະບົບນ້ຳຮ່ອງແບບເປີດ ຍັງນຳໃຊ້ເປັນ ແຫຼ່ງນ້ຳກິນ, ເຮັດຊົນລະປະທານ ແລະ ເປັນບ່ອນເກັບຮັກສານ້ຳທີ່ສຳຄັນ ໃນເມື່ອ ລະບົບ ນ້ຳປະປາໃໝ່ບໍ່ສະໜອງໄດ້ ເນື່ອງ ຈາກຂາດ ການບຳລຸງ ຮັກສາ ຫຼື ເກີດໄພລ້ຽງ.

ລະບົບການຄຸ້ມຄອງນ້ຳທີ່ລະອຽດ ແລະ ສະເພາະໄດ້ມີການເຈລະຈາ ຢູ່ໃນລະບົບ ຈາກາ ເພື່ອຄຸ້ມຄອງຄຸນນະພາບຂອງນ້ຳ ແລະ ການປ່ອຍນ້ຳ. ຕົວຢ່າງ, ໃນບ້ານທີ່ມີນ້ຳ ຫຼາຍ ໄດ້ມີການຈຳກັດການນຳໃຊ້ນ້ຳຮ່ອງ ເພື່ອຮັກສານ້ຳໄວ້ດີ ລະຫວ່າງ 5-6 ໂມງເຊົ້າ. ໃນເຂດ ອື່ນໆ, ໃນອາທິດໜຶ່ງ ນ້ຳໄດ້ມີການແບ່ງປັນໄປໃຫ້ບ້ານຕ່າງໆ ຕ່າງວັນກັນ. ບ້ານໜຶ່ງທີ່ຢູ່ຕອນເທິງ ແມ່ນໄດ້ຈຳກັດທີ່ນຳໃຊ້ນ້ຳ ເພື່ອໃຫ້ຜູ້ທີ່ຢູ່ລຸ່ມນ້ຳໄດ້ມີນ້ຳລະບາຍນ້ຳເຂົ້ານາຂອງເຂົາເຈົ້າໄດ້.

ການຄຸ້ມຄອງນ້ຳຮ່ອງໄດ້ເຮັດໃຫ້ມີ ໄລຍະການມີອິດສະຫຼະທີ່ຜ່ານມາຂອງຊາວຕັດຊາເນຍ ພ້ອມທັງໄດ້ມີຫຼາຍ ລັກສະນະ ທີ່ຍັງຄົງຢູ່ ແບບດັ້ງເດີມ. ນ້ຳສາມາດຮັກສາໄດ້ຫຼາຍຕາມຮູບແບບການຄຸ້ມຄອງຂອງທ້ອງຖິ່ນ ເຊິ່ງມີການເລືອກ ຜູ້ນຳ ແລະ ສະພາຄຸ້ມຄອງນ້ຳ ໂດຍກວມເອົາສາມ ຫຼື ສີ່ບ້ານ. ຕັ້ງແຕ່ປີ 1982 ອຳນາດການປົກຄອງທ້ອງຖິ່ນ ໄດ້ມີ ອຳນາດ ຫຼາຍຂຶ້ນ (ຫຼືເພີ່ມອຳນາດຕື່ມ) ເພື່ອປ້ອງ ກັນການລະເມີດກົດໝາຍທ້ອງຖິ່ນ. ອັນເຮັດໃຫ້ ຜູ້ຈັດການນ້ຳ ມີອຳນາດ ຫຼາຍ ຂຶ້ນເພື່ອເຮັດໃຫ້ມີການຍິນຍອມ ຕາມກົດ ທ້ອງຖິ່ນ.

5.4 ການສ້າງຂໍ້ຕົກລົງ

ເມື່ອໄດ້ຫາກມີຄວາມເຂົ້າໃຈແຈ້ງກ່ຽວກັບ ປະເພດຂໍ້ຕົກລົງທີ່ເໝາະສົມທີ່ສຸດ ໃນການເຈລະຈາອັນໃດໜຶ່ງ ສະ ເພາະ, ການສົນໃຈແມ່ນຈະມີການສ້າງຂໍ້ຕົກລົງໄດ້ແນວໃດ. ໂດຍລວມມີ 3 ຫົວຂໍ້:

- ໃຫ້ມີຄວາມເຊື່ອມຢັງກັບກອບນະໂຍບາຍ ແລະ ກົດໝາຍທີ່ມີຢູ່
- ການກຳນົດເນື້ອຫາ
- ຂັ້ນຕອນທີ່ຕ້ອງການໃນການສຳເລັດ ແລະ ປະກາດໃຊ້ຂໍ້ຕົກລົງ

5.4.1 ໃຫ້ມີຄວາມເຊື່ອມຢັງກັບກອບນະໂຍບາຍ ແລະ ກົດໝາຍທີ່ມີຢູ່

ຂໍ້ຕົກລົງຕ່າງໆ ໃນທຸກລະດັບຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ມີການພັດທະນາ ຕາມກອບນະໂຍບາຍ ແລະ ກົດໝາຍທີ່ມີຢູ່. ຖ້າຫາກບໍ່ມີການເຊື່ອມຢັງກັບນະໂຍບາຍ ແລະ ກົດໝາຍ ຂໍ້ຕົກລົງນັ້ນອາດຈະບໍ່ໄດ້ຜົນ ແລະ ຈະມີການຖືກຖຽງກັນ ຫຼາຍກວ່າທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ການຄຸ້ມຄອງນັ້ນໃຫ້ດີຂຶ້ນ. ເພື່ອໃຫ້ໄດ້ມີຄວາມເຊື່ອມຢັງແມ່ນຈຳເປັນວ່າ ຜູ້ເຈລະຈາເຂົ້າໃຈ ຄວາມໝາຍຂອງກອບທີ່ມີຢູ່ສຳລັບຂໍ້ຕົກລົງໃໝ່. ດັ່ງນັ້ນ, ການທົບທວນນະໂຍບາຍ ແລະ ກົດໝາຍແມ່ນບາດກ້າວທີ່ ສຳຄັນ ໃນຂະບວນການ ພັດທະນາ ການຈັດສັນນ້ຳແບບໃໝ່.

ການທົບທວນດັ່ງກ່າວ ຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ສຶກສາກອບກົດໝາຍທີ່ປົກຄອງຂໍ້ຕົກລົງນັ້ນ. ຄືດັ່ງຄູ່ມື ຂອງອົງການ IUCN ກ່ຽວກັບບັນທັດຖານ (RULE) ໄດ້ໃຫ້ລາຍລະອຽດໃນກອບນີ້ໄດ້ບັນອ້ອມສິນທິສັນຍາສາກົນ ແລະ ກົດໝາຍ ແຫ່ງຊາດ ເຊິ່ງຜູກມັດທາງກົດໝາຍ ແລະ ຂໍ້ຕົກລົງ “ກົດໝາຍ ອ່ອນ” ທີ່ມີການປະຕິບັດຍາກກວ່າ ແຕ່ລັດເປັນຕົວແທນ

ໃນການຮັບຮອງ ແລະ ສາມາດເປັນຂໍ້ແນະນຳການປະຕິບັດທີ່ດີ. ແຕ່ລະຂໍ້ຕົກລົງທີ່ພົວພັນກັບການເຈລະຈາ ທັງລະດັບສາກົນ ແລະ ລະດັບຊາດເພາະມັນຮຽກຮ້ອງໃຫ້ຂໍ້ຕົກລົງໃໝ່ຕ້ອງບໍ່ມີການຂັດກັນຖ້າຢາກໃຫ້ມັນປະຕິບັດໄດ້.

“ຂໍ້ຕົກລົງຕ່າງໆ ໃນທຸກລະດັບຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ມີການພັດທະນາຕາມກອບນະໂຍບາຍ ແລະ ກົດໝາຍທີ່ມີຢູ່.”

ປະຈຸບັນນີ້ ຜູ້ພັດທະນາຂໍ້ຕົກລົງລະຫວ່າງຊາດທຳນຳໃຊ້ເພື່ອນະໂຍບາຍ ແລະ ກົດໝາຍ ຕ້ອງມີການເອົາໃຈໃສ່, ເຊັ່ນ ຕົວຢ່າງ:

- ຫຼັກການ ເດີຢູນ 1992
- ສົນທິສັນຍາກ່ຽວກັບກົດໝາຍນໍ້າແຫ່ງຊາດ (ສົນທິສັນຍາ ນໍ້າສາກົນ). ປີ 1997
- ເປົ້າໝາຍພັດທະນາສະຫັດສະວັດ ປີ 2000
- ແຜນການປະຕິບັດ ໂຈນານິສະເບີກ ປີ 2002

ໃນລະດັບຊາດ ຫຼື ແຂວງ, ມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ມີການທົບທວນລະບຽບກົດໝາຍ ແລະ ນະໂຍບາຍຂອງທຸກໆຂະແໜງການທີ່ພົວພັນກັບຂໍ້ຕົກລົງນັ້ນ. ຂໍ້ຕົກລົງທີ່ພົວພັນກັບນໍ້າ, ຈະມີການສຶກສາລະບຽບ ກົດໝາຍ ແລະ ນະໂຍບາຍ ດ້ານນໍ້າ ເຊັ່ນ: ກົດໝາຍນໍ້າ ຫຼື ຍຸດທະສາດການພັດທະນາຊັບພະຍາກອນ ນໍ້າ. ແນວໃດກໍ່ຕາມ, ນີ້ແມ່ນມີຄວາມຈຳເປັນທົບທວນສິ່ງທີ່ພົວພັນກັບອົງປະກອບຕ່າງໆຂອງກົດໝາຍແລະນະໂຍບາຍທີ່ນຳໃຊ້ກັບຂະແໜງການອື່ນໆ ລວມທັງກະສິກຳ, ປ່າໄມ້, ດິນ, ການປ່ຽນແປງ ດິນຟ້າອາກາດ, ສິ່ງແວດລ້ອມ, ພະລັງງານ ແລະ ເຂື່ອນ ໄຟຟ້າ ນໍ້າຕົກ.

ດັ່ງນັ້ນ, ຂໍ້ຕົກລົງບໍ່ໄດ້ປະຕິບັດແບບໂດດດ່ຽວ. ການພັດທະນາຂໍ້ຕົກລົງແມ່ນຈຳເປັນ ໃນຂະນະ ດຽວກັນນັ້ນກໍ່ຕ້ອງຄຳນຶງເຖິງຂໍ້ຕົກລົງ ແລະ ພັນທະທີ່ມີຢູ່, ລວມທັງຂໍ້ຕົກລົງຂອງຂະແໜງການອື່ນໆ. ຜົນສຳເລັດການເຊື່ອມໂຍມຂອງ ຂໍ້ຕົກລົງຕ່າງໆ ຕ້ອງມີການວິໄຈບັນຫາ, ເຈລະຈາ ແລະ ບັບປຸງຢ່າງຕໍ່ເນື່ອງ. ຂໍ້ຕົກລົງສະທ້ອນຜົນຕາມມາ ຂອງຂໍ້ຕົກລົງ, ລວມທັງເນື້ອຫາ ແລະ ຂະບວນການ.

5.4.2 ເນື້ອໃນຂໍ້ຕົກລົງ

ຄວາມຈິງແລ້ວແມ່ນບໍ່ມີໂຄງຮ່າງ ແລະ ຫຼັກການໃດໜຶ່ງຕາຍຕົວ, ຂໍ້ຕົກລົງຄວນສະແດງເນື້ອຫາທີ່ສຳຄັນ, ບໍ່ວ່າປະເພດໃດກໍ່ຕາມ. ການທີ່ມີຂໍ້ຕົກລົງທີ່ລະອຽດເທົ່າໃດ ກໍ່ຍິ່ງເຮັດໃຫ້ການປະຕິບັດ ມີປະສິດທິພາບຍິ່ງດີຂຶ້ນ ແລະ ມີຄວາມ ເປັນໄປໄດ້ໃນການບັນລຸຜົນຮັບທົ່ວໆໄວ້.

ຂໍ້ຕົກລົງທີ່ດີຄວນມີການກຳນົດ ແລະ ພັນລະນາດັ່ງນີ້:

ກອບ

ບັນຫາໃດທີ່ຕ້ອງການແກ້ໄຂ? ຂໍ້ຕົກລົງນັ້ນຈະສະເໜີຮັບຮອງໂດຍໃຜ ແລະ ປົກຄອງກຸ່ມປະພຶດ ຂອງໃຜ? ອັນໃດເປັນຜົນໄດ້, ຄວາມສ່ຽງ, ສິດທິ ແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງທຸກພາກສ່ວນ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ກັບຂໍ້ຕົກລົງນັ້ນໆ?

ກອບສາມາດເວົ້າເຖິງຂອບເຂດພື້ນທີ່ພູມສັນຖານ, ຜູ້ປະຕິບັດ ແລະ ບັນຫາ. ດັ່ງທີ່ໄດ້ສະແດງ ໃນຫຼາຍຕົວຢ່າງໃນປື້ມຫົວນີ້ ຂໍ້ຕົກລົງກ່ຽວກັບນໍ້າ ກວມເອົາຫຼາຍບັນຫາ, ສະຖານທີ່ ແລະ ກຸ່ມຄົນ. ການເຈາະຈົງບາງບັນຫາ ແລະ ລາຍລະອຽດແມ່ນຂຶ້ນກັບຄວາມຕ້ອງການຂອງຂໍ້ຕົກລົງ.

ການບໍລິຫານປົກຄອງ

ຈະເຮັດວິທີການໃດເພື່ອໃຫ້ຂໍ້ຕົກລົງ ໄດ້ຖືກຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ? ແມ່ນໃຜມີຄວາມຮັບຜິດຊອບຄືແນວໃດ? ເວລາໃດ ແລະ ວິທີການໃດທີ່ ແຕ່ລະພາກສ່ວນ ຈະພົວພັນກັນໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ?

ບົດບາດ ແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບ ຂອງທຸກໆຂະແໜງການ ທີ່ຄວນຖືກດຳເນີນການ ໃນດ້ານການປົກຄອງບໍລິຫານຂໍ້ຕົກລົງ. ການຈັດຕັ້ງທີ່ມີຢູ່ແລ້ວ ອາດໄດ້ຖືກຂັດເລືອກ ເພື່ອຄຸ້ມຄອງໃນການປະຕິບັດຂໍ້ຕົກລົງ, ຫລື ສ້າງຕັ້ງການຈັດຕັ້ງໃໝ່. ບັນດາຂໍ້ຕົກລົງ ສ່ວນຫລາຍໄດ້ຖືກນຳໃຊ້ ເພື່ອສ້າງອົງການບໍລິຫານຄຸ້ມຄອງນຳໃໝ່, ເຊັ່ນ ອົງການຈັດຕັ້ງອ່າງແມ່ນຳ ຫລື ຄະນະກຳມາທິການ. ອົງການດັ່ງກ່າວ ອາດແຕກຕ່າງກັບ ການຈັດຕັ້ງທີ່ໄດ້ສ້າງຂຶ້ນແລ້ວ ສຳລັບການຊື່ນຳນະໂຍບາຍ, ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ຫລືໃຫ້ຄຳແນະນຳ (ຕົວຢ່າງ ກັບຕົວແທນຊຸມຊົນ ຫລື ຜູ້ຊ່ຽວຊານທາງວິຊາການ)

ການເງິນ

ໃຜຈະເປັນຜູ້ໃຫ້ທຶນໃນການປະຕິບັດຂໍ້ຕົກລົງ, ລວມທັງການກວດກາຕິດຕາມ ແລະ ການຖອດຖອນບົດຮຽນ? ແລະ ຈະມີການຄຸ້ມຄອງການເງິນກັນແນວໃດ?

ທຸກໆຂໍ້ຕົກລົງ ແມ່ນຕ້ອງການງົບປະມານບາງຢ່າງ ເຖິງວ່າບໍ່ມີກິດຈະກຳກຳຕາມ ງົບປະມານແມ່ນ ຕ້ອງການເພື່ອສະໜັບສະໜູນ ໃຫ້ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ໄດ້ມີການສືບຕໍ່ປະຊຸມຮ່ວມກັນ ໃນການປະຕິບັດຂໍ້ຕົກລົງໃຫ້ເດີນໜ້າຕໍ່ໄປ. ຖ້າບໍ່ມີການຈັດວາງງົບທີ່ແນ່ນອນ ສາມາດເຮັດໃຫ້ສາຍການພົວພັນ ແບບສ້າງສັນບໍ່ແໜ້ນແຟ້ນ. ຂໍ້ຕົກລົງຄວນກຳນົດວ່າ ພາກສ່ວນໃດຈະໃຫ້ທຶນອັນໃດ (ເປັນເງິນສົດ ຫຼື ເປັນການປະກອບສ່ວນອັນອື່ນ), ຫຼື ຈະຫາເງິນຈາກພາກສ່ວນອື່ນ ມາ ເພີ່ມແນວໃດ ແລະ ຈະຄຸ້ມຄອງ ທຶນກັນແນວໃດ.

“ ຂໍ້ຕົກລົງ ຄວນກຳນົດວ່າ ພາກສ່ວນໃດຈະໃຫ້ທຶນອັນໃດ ”

ການແລກປ່ຽນຂໍ້ມູນຂ່າວສານ

ຂໍ້ມູນອັນໃດທີ່ຈະມີການແລກປ່ຽນ ແລະ ຈະແລກປ່ຽນກັນແນວໃດໆ? ເຖິງແມ່ນວ່າໜ້າວຽກນີ້ ບໍ່ໄດ້ເປັນອົງປະກອບທີ່ສຳຄັນຂອງຂໍ້ຕົກລົງຕ່າງໆ, ການແລກປ່ຽນ ຂໍ້ມູນຂ່າວ ສານເປັນຈຸດລິເລີ່ມການຮ່ວມມືເພື່ອສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະ ສາມາດນຳໄປສູ່ການວາງແຜນ ແລະ ປະຕິບັດຮ່ວມກັນທີ່ດີຂຶ້ນ. ເນື່ອງຈາກໜ້າວຽກນີ້ກໍ່ເປັນເລື່ອງທີ່ອ່ອນໄຫວ. ສະນັ້ນ, ມີຄວາມຈຳເປັນໃນການໃຫ້ລາຍລະອຽດກ່ຽວກັບຂໍ້ມູນໃດທີ່ຄວນມີການແລກປ່ຽນ ແລະ ດ້ວຍວິທີໃດ.

“ ການແລກປ່ຽນ ຂໍ້ມູນຂ່າວສານ ເປັນຈຸດລິເລີ່ມການຮ່ວມມື ເພື່ອສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະ ສາມາດນຳໄປສູ່ການວາງແຜນ ແລະ ປະຕິບັດຮ່ວມກັນທີ່ດີຂຶ້ນ.”

ການຍົນຍອມ

ພາກສ່ວນຕ່າງໆຄວນປະຕິບັດໄດ້ຢ່າງມີປະສິດທິພາບໄດ້ແນວໃດ? ເຮັດແນວໃດຈະເປັນທີ່ເຊື່ອຖືໄດ້? ຕ້ອງໄດ້ມີການກຳນົດຂໍ້ແນະນຳທີ່ລະອຽດ ກ່ຽວກັບການປະຕິບັດຂໍ້ຕົກລົງຈະມີການຕິດຕາມໄດ້. ໃຜເປັນຜູ້ລາຍງານຫຍັງໃນເມື່ອໃດ? ການເຂົ້າຮ່ວມກັນທົບທວນສາມາດເຮັດໃຫ້ທຸກພາກສ່ວນເຫັນໄດ້ຄວາມຄືບໜ້າ ແລະ ສະເໜີການກວດກາ ເຊິ່ງເປັນໂອກາດໜຶ່ງຂອງການຮຽນຮູ້ແບບຕໍ່ເນື່ອງ ແລະ ການຈັດສັນຄຸ້ມຄອງແບບປະສົມປະສານ.

ຂໍ້ຕົກລົງ ຄວນພິຈາລະນາຂໍ້ບັນຍັດ ເພື່ອໃຫ້ມີການຍິນຍອມ ເຊັ່ນ ສະຖາບັນສະໜັບສະໜູນ ໂດຍການສ້າງຄວາມອາດສາມາດ ແລະ ສະໜອງທຶນ.

ການນຳໃຊ້ມາດຕະການ ແລະ ການແກ້ໄຂບັນຫາຂັດແຍ້ງ

ເພື່ອແກ້ໄຂບັນຫາການຍິນຍອມ ແລະ ການລະເມີດຂໍ້ຕົກລົງ ຈະອາໄສອັນໃດ? ນຳໃຊ້ກອບ ກົດໝາຍອັນໃດ ເພື່ອປົກຄອງຂໍ້ຕົກລົງດັ່ງກ່າວ? ພາກສ່ວນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ ສາມາດສະແດງ ແລະ ແກ້ໄຂຄວາມຂັດຂ້ອງຂອງເຂົາເຈົ້າ ແນວໃດ? ຄວາມບໍ່ສະເໝີພາບ ແລະ ການຂັດແຍ້ງໃນຕໍ່ໜ້າຄວນ ແກ້ໄຂແນວໃດ? ຂໍ້ຕົກລົງກຳນົດການປະຕິບັດທີ່ຕ້ອງເຮັດໃນເມື່ອມີການຝ່າຝັນຕໍ່ຂໍ້ຕົກລົງ. ໃນຄວາມຄິດແລ້ວ, ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມ ສາມາດ ແກ້ໄຂບັນຫາທີ່ບໍ່ສອດຄ່ອງກັນໂດຍການເຈລະຈາຮ່ວມກັນພຽງເລັກນ້ອຍ. ການເສີມສ້າງໂດຍເນັ້ນຄວາມສຳຄັນຂອງການປະຊຸມແບບປະຈຳ ຫຼື ສ້າງໂອກາດເພື່ອປະເມີນຄວາມຄືບໜ້າ ແລະ ປະຕິບັດການເຈລະຈາສາມາດ ແກ້ໄຂ ບັນຫາໄດ້.

ບາງວິທີທາງເລືອກຖ້າພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງບໍ່ສາມາດແກ້ໄຂບັນຫາ ຫຼື ຂໍ້ຂັດແຍ້ງຂອງເຂົາເອງໄດ້ຄື: ນຳໃຊ້ ລະບົບ ກົດໝາຍທີ່ໃຊ້ປົກຄອງຂໍ້ຕົກລົງນັ້ນ, ນຳການກົດດັນຂອງສື່ມວນຊົນ ຫຼື ກຸ່ມຄົນໃດໜຶ່ງ ໂດຍຮູບແບບການທູດ ຫຼື ໂຄສະນາ ຫຼື ຊອກຫາພາກສ່ວນທີສາມ ມາເປັນຕົວກາງໃນການໄກ່ເກ່ຍ. ຂໍ້ຕົກລົງ ຕ້ອງລວມເອົາການໃຊ້ມາດຕະການ ທີ່ຫຼາກຫຼາຍ ແລະ ກົນໄກການແກ້ໄຂບັນຫາ (ເບິ່ງບົດອະທິບາຍ5.1) ແລະ ມີການກຳນົດຫຼາຍກໍລະນີ ເຊິ່ງແຕ່ລະຂໍ້ ຕົກລົງຈະຖືກນຳໃຊ້.

ບົດອະທິບາຍ 5.1 ທາງເລືອກໃນການແກ້ໄຂ ຂໍ້ຂັດແຍ້ງ

ຂໍ້ຕົກລົງທີ່ຜູກມັດທາງກົດໝາຍ ເຊັ່ນ: ສັນຍາ, ສົນທິສັນຍາ ແລະ ກົດໝາຍ ແມ່ນຄວບຄຸມໂດຍກົດໝາຍແຫ່ງຊາດ ຫຼື ສາກົນ ແລະ ສານຕັດສິນ ເຊິ່ງມີການນຳໃຊ້ກົດໝາຍອາຍາ ແລະ ກົດໝາຍແຫ່ງ.

ຂໍ້ຕົກລົງທີ່ບໍ່ໄດ້ມີການຜູກມັດທາງກົດໝາຍ ກໍຍັງເຮັດໃນລັກສະນະ ສັນຍາຜູກມັດໄດ້ເຊັ່ນກັນ ແຕ່ອາໄສ ໃນກໍລະນີທີ່ບໍ່ມີ ການ ຍິນຍອມ ລວມທັງຮູບລັກສະນະການກົດດັນຂອງມວນຊົນ ແລະ ຄະນະໃດໜຶ່ງ. ການລົງນາມສິ່ງໃດໜຶ່ງຮ່ວມກັນ ສາມາດໃຊ້ ຮູບການເຈລະຈາທາງການທູດ ເພື່ອຄຸ້ມຄອງພາກສ່ວນຕ່າງໆຢູ່ໃນກອບການຕົກລົງກັນ, ຫຼື ຊອກຫາວິທີການ ແກ້ໄຂ ໂດຍໃຊ້ ພາກສ່ວນທີສາມມາໄກ່ເກ່ຍ. ການໃຊ້ຮູບແບບການສ່ອງແສງທາງສັງຄົມ ແລະ ຮູບແບບອື່ນໆ ຂອງການ ປຶກສາຫາລື ໂດຍພາກ ສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງແມ່ນໄດ້ນຳໃຊ້ເປັນປະຈຳເພື່ອກົດດັນພາກລັດ ຫຼື ກຸ່ມອຸດສາຫະກຳໃຫ້ມີການປະຕິບັດ ຕາມນະໂຍບາຍ ແລະ ກົດການປະຕິບັດຕ່າງໆ. ການເລືອກຕັ້ງ ແມ່ນວິທີການໜຶ່ງສຳລັບປະຊາຊົນ ທີ່ໄດ້ສະແດງຄວາມພໍໃຈ ກ່ຽວກັບນະໂຍບາຍ ແລະ ການປະຕິບັດຂອງລັດຖະບານ.

ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ຊອກຫາພາກສ່ວນອື່ນເປັນຕົວກາງ ຊ່ວຍໄກ່ເກ່ຍບັນຫາ ຂໍ້ຂັດແຍ້ງໃດໜຶ່ງ. ບາງຄັ້ງກໍໄດ້ມີ ການອ້າງເຖິງ ກົນໄກການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ້ງທາງເລືອກ (ເມື່ອຫາກຕ້ອງເອົາ ຜູ້ຊ່ວຍຕັດສິນ). ລັກສະນະນີ້ແມ່ນຄ້າຍຄືກັນກັບ ພາກສ່ວນ ທີສາມ ແຕ່ມີບົດບາດທີ່ຕ່າງກັນ. ການໄກ່ເກ່ຍທີ່ພົວພັນກັບພວກສ່ວນ ອິດສະຫຼະທີສາມ ຜູ້ທີ່ເຮັດວຽກເພື່ອຊ່ວຍ ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງແກ້ ໄຂບັນຫາທີ່ບໍ່ລົງລອຍກັນ. ໃນລະຫວ່າງການຕັດສິນ ທີ່ບໍ່ມີຕຸລາການນັ້ນ ພາກສ່ວນທີສາມໄດ້ຮັບຮູ້ ຫຼືກຖານທັງໝົດ ແລະ ເຮັດ ການຕັດສິນໂດຍອິດສະຫຼະຕາມຄວາມເປັນຈິງ.

ວັນທີມີຜົນ, ໄລຍະ ແລະ ຂັ້ນຕອນການປັບປຸງ

ຂໍ້ຕົກລົງຈະມີການບັງຄັບໃຊ້ໃນເມື່ອໃດ? ຈະໝົດກຳນົດເມື່ອໃດ? ຈະມີການປັບປຸງຂໍ້ຕົກລົງ ແນວໃດ?

ວັນທີມີຜົນສັກສິດ ສາມາດບອກໄດ້ເປັນວັນທີທຳມະດາ ຫຼື ເປັນເງື່ອນໄຂໃນການລົງນາມ ຫຼື ຮັບຮອງ ຈຳນວນພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງສະເພາະ. ຂໍ້ຕົກລົງສາມາດກຳນົດ ວັນທີ ແລະ ໜ້າວຽກທີ່ປະຕິບັດ ພາຍຫຼັງມີການລົງນາມ. ຂໍ້ຕົກລົງ ຄວນກຳນົດເວລາທີ່ຈະມີການປັບປຸງແນວໃດ ເຊັ່ນ ໂດຍການຕົກລົງ ເຫັນດີຮ່ວມກັນ ຂອງທຸກພາກສ່ວນ.

“ ແຕ່ລະຂໍ້ຕົກລົງຕ້ອງໄດ້ ເຈາະຈົງບັນຫາ ແລະ ຜູ້ປະຕິບັດສະເພາະ “

ຄວາມຈິງແລ້ວ ບໍ່ໄດ້ມີຂໍ້ຕົກລົງທີ່ສົມບູນແບບອັນໃດທີ່ສາມາດເປັນຕົວຢ່າງໄດ້. ແຕ່ລະຂໍ້ຕົກລົງຕ້ອງໄດ້ ເຈາະ ຈົງບັນຫາ ແລະ ກຳນົດຜູ້ປະຕິບັດສະເພາະ. ມີບາງຕົວຢ່າງຂໍ້ຕົກລົງສະເພາະ ເຊັ່ນ ກໍລະນີ 5.3 ກົດການປະຕິບັດການ ຄຸ້ມຄອງອ່າງໂຕ່ງໂວນຕ້າ ແລະ ກໍລະນີ 5.4 ການຄຸ້ມຄອງອ່າງໂຕ່ງແຫຼ່ງນ້ຳໂດຍກົດໝາຍ ທ້ອງຖິ່ນຂອງປະເທດ ບູຖານ.

ກໍລະນີ 5.3 ກົດການປະຕິບັດການຄຸ້ມຄອງອ່າງໂຕ່ງໂວນຕາ

ກົດການປະຕິບັດການຄຸ້ມຄອງອ່າງໂຕ່ງໂວນຕ້າ ລະຫວ່າງລັດຖະບານປະເທດ ເບີກິນາ ຟາໂສ ແລະ ສາທາລະນະລັດ ການາ ເພື່ອການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ນຳໃຊ້ນ້ຳອ່າງໂຕ່ງໂວນຕາ ແບບຍືນຍົງ ແລະ ສະເໝີພາບ ໄດ້ມີການພັດທະນາໃຫ້ ສຳເລັດ ໃນປີ 2006. ການພັດທະນາກົດປະຕິບັດ ດັ່ງກ່າວ ໂດຍການສະໜັບສະໜູນຈາກ ອົງການ IUCN ແລະ ຮ່ວມປະຕິບັດກັບ ສະພາຊັບພະຍາ ກອນນ້ຳ ຂອງປະເທດ ເບີກິນາ ຟາໂສ ແລະ ຄະນະກຳມະການຊັບພະຍາກອນນ້ຳຂອງປະເທດການາ. ໃນຂະນະນັ້ນ ສົນທິສັນຍາ ກ່ຽວກັບສະຖານະພາບຂອງແມ່ນ້ຳ ໂວນຕ້າ ແລະ ໄດ້ມີການຄະນະກຳມະການ ແມ່ນ້ຳ ໂວນຕ້າໄດ້ສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນ ໃນເບື້ອງຕົ້ນ (ໃນທີ່ສຸດ ສົນທິສັນຍາ ໄດ້ມີການເຊັນຮັບຮອງ ໃນປີ 2007).

ກົດການປະຕິບັດປະກອບມີ 8 ພາກ ແລະ 59 ຂໍ້ ເຊິ່ງມີການກຳນົດຫຼັກການ, ຂໍ້ແນະນຳ ແລະ ບັນດາກົນໄກ ແລະ ໜ້າວຽກທີ່ປະຕິບັດ ຮ່ວມກັນ ໂດຍມີຮ່າງລວມໆດັ່ງລຸ່ມນີ້:

ການນຳສະເໜີເອກະສານ

ພາກທີ 1. ບົດບັນຍັດທົ່ວໄປ

ປະກອບມີ 5 ຂໍ້ ກ່ຽວກັບນິຍາມ, ເປົ້າໝາຍ, ຈຸດປະສົງ, ກອບການນຳໃຊ້ ແລະ ດ້ານນິຕິກຳ.

ພາກທີ 2. ຫຼັກການຄຸ້ມຄອງ

ປະກອບມີ 25 ຂໍ້ ໄດ້ກຳນົດບັນດາຫຼັກການລວມທີ່ພົວພັນການພັດທະນາຍືນຍົງ, ການຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນ ນ້ຳ ແບບປະສົມປະສານ, ການຮ່ວມມື ແລະ ການບໍລິຫານປົກຄອງ.

ພາກທີ 3. ຂໍ້ແນະນຳຕ່າງໆ

ປະກອບມີ 5 ຂໍ້ ໄດ້ກຳນົດຂໍ້ແນະນຳກ່ຽວກັບການໄຫຼວຽນຂອງສິ່ງແວດລ້ອມ, ຍຸດທະສາດແບບປະສົມປະສານ, ການເຊື່ອມໂຍມດ້ານກົດໝາຍ ແລະ ຍຸດທະສາດຕ່າງໆ, ການປະຕິບັດສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ດີ, ຂັ້ນຕອນການປະຊຸມ ກັບ ຜູ້ມີສ່ວນ ຮ່ວມຫຼາຍຝ່າຍ ໃນການຄຸ້ມຄອງການປະສານງານຂອງອ່າງ ໂວນຕ້າ.

ພາກທີ 4. ການປະຕິບັດຮ່ວມ

ປະກອບມີ 15 ຂໍ້ ໄດ້ກຳນົດ ການປະຕິບັດຮ່ວມກັນ ລວມທັງການພັດທະນາ ແລະ ການປະຕິບັດ ນະໂຍບາຍ ແລະ ຍຸດທະສາດ ແລະ ແຜນງານ, ການແລກປ່ຽນຂໍ້ມູນ, ການສຶກສາຄົ້ນຄ້ວາ, ການກວດກາຕິດຕາມ ແລະ ປະເມີນຜົນ, ການສ້າງຄວາມ ອາດສາມາດ ແລະ ປູກຈິດສຳນຶກ, ການອະນຸລັກ ແລະ ການນຳໃຊ້ຍືນຍົງ.

ພາກທີ 5. ການກະກຽມອົງການຈັດຕັ້ງ

ປະກອບມີ 4 ຂໍ້ ໄດ້ມີການກຳນົດການສ້າງຕັ້ງຄະນະກຳມະການທີ່ປຶກສາຫຼາຍຝ່າຍເພື່ອຮັບຜິດຊອບໃນການປະສານງານ, ກວດກາຕິດຕາມ ແລະ ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດກົດປະຕິບັດດັ່ງກ່າວ. ລາຍລະອຽດຂອງອົງປະກອບ, ໜ້າທີ່ ແລະ ລະບຽບການດຳເນີນງານ ຂອງຄະນະກຳມະການ ໄດ້ມີເອກະສານສະບັບໜຶ່ງຕ່າງຫາກ.

ພາກທີ 6. ການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ້ງ

ປະກອບມີ 1 ຂໍ້ ໄດ້ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ທຸກພາກສ່ວນໃຊ້ການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ້ງແບບສັນຕິວິທີ, ທຳອິດ ອາດໃຊ້ວິທີການຄະນະກຳມະການທີ່ປຶກສາໄກ່ແກ່ຍ, ຖ້າບໍ່ສຳເລັດ ຕ້ອງໄດ້ໃຊ້ການເຈລະຈະທາງການທູດ.

ພາກທີ 7. ການສະໜັບສະໜູນກົດການປະຕິບັດ

ປະກອບມີ 1 ຂໍ້ຮຽກຮ້ອງໃຫ້ພາກລັດກະຕຸ້ນໃຫ້ອົງການຈັດຕັ້ງລັດ ທີ່ອາໄສແຄມນ້ຳດັ່ງກ່າວໄດ້ຮັບຮອງເອົາກົດການປະຕິບັດ ດັ່ງກ່າວ.

ພາກທີ 8. ບົດບັນຍັດສຸດທ້າຍ

ປະກອບມີ 3 ຂໍ້ ທີ່ກະຕຸ້ນໃຫ້ອົງການຈັດຕັ້ງລັດທີ່ອາໄສແຄມນ້ຳດັ່ງກ່າວ ໄດ້ເຂົ້າຮ່ວມເປັນສະມາຊິກ, ແນວທາງວິທີການປັບປຸງ ແລະ ວັນທີການລົງນາມທີ່ມີຜົນ (ຈົນກວ່າມີການລົງນາມຈາກ ກະຊວງຊັບພະຍາກອນນ້ຳ).

ກໍລະນີ 5.4 ກົດໝາຍທ້ອງຖິ່ນຄຸ້ມຄອງອ່າງໂຕ່ງແຫຼ່ງນ້ຳ ລົງມິເຕ ຈູ ໃນປະເທດ ບູຖານ

ໂດຍອີງຕາມເວທີການເຈລະຈາຫຼາຍຝ່າຍ ຊາວນາໃນ 7 ບ້ານຂອງອ່າງໂຕ່ງແຫຼ່ງນ້ຳ ໄດ້ພັດທະນາກົດໝາຍທ້ອງຖິ່ນ ໃນການຄຸ້ມຄອງແຫຼ່ງນ້ຳ ລົງມິເຕ ຈູ ໂດຍໃຊ້ການ ຫຼິ້ນເກມການກຳນົດວິທີການທາງເລືອກ ແລະ ສະເໜີພາບໃນການນຳໃຊ້ນ້ຳ ຊົນລະປະທານຮ່ວມກັນ (ເບິ່ງ ກໍລະນີ 3.7 ໃນພາກທີ 3). ກົດໝາຍທ້ອງຖິ່ນ ໄດ້ມີການເຊັນຮ່ວມກັນ ຂອງຕົວແທນບ້ານທີ່ມີສ່ວນຮ່ວມທັງໝົດ ເຊິ່ງໄດ້ມີການຕົກລົງ ຢູ່ໃນກອງປະຊຸມຂັ້ນບ້ານ, ໂດຍຜູກມັດໃຫ້ຊາວບ້ານທຸກຄົນ ທີ່ອາໄສຢູ່ໃນເຂດອ່າງໂຕ່ງແຫຼ່ງນ້ຳ ໄດ້ເຮັດວຽກ ຢ່າງເປັນ ເອກະພາບຮ່ວມກັນ ເພື່ອຄຸ້ມຄອງຊັບພະຍາກອນນ້ຳ ແລະ ເພື່ອຜົນປະໂຫຍດ ຂອງເຂົາເຈົ້າໃນປະຈຸບັນ ແລະ ລູກຫຼານ ໃນອະນາຄົດ. ໃນຕໍ່ມາກໍໄດ້ມີການສ້າງຕັ້ງຄະນະກຳມະການ ຄຸ້ມຄອງອ່າງໂຕ່ງແຫຼ່ງນ້ຳ ລົງມິເຕ ຈູ ແລະ ໄດ້ຊື້ແຈງ ໃຫ້ຮູ້ ກ່ຽວກັບ ອົງປະກອບ, ໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບ ແລະ ລະບຽບການ ປະຕິບັດສະເພາະຂອງຄະນະ (ເຊັ່ນ ການຈັດກອງປະຊຸມຄັ້ງຕໍ່ໄປ, ພື້ນຖານການຕັດສິນໃຈ, ການເລືອກຕັ້ງຄະນະ ແລະ ການປັບໃໝຜູ້ຝ່າຜົນ).

“ບໍ່ແມ່ນທຸກເວທີການເຈລະຈາຫຼາຍຝ່າຍນຳໄປສູ່ຂໍ້ຕົກລົງທີ່ເປັນລາຍລັກອັກສອນ...ສິ່ງສຳຄັນຕ້ອງໄດ້ຮັກສາຜົນການເຈລະຈາດັ່ງກ່າວ ເພື່ອທີ່ຈະສະທ້ອນ ໃຫ້ຜູ້ມີອຳນາດຕັດສິນ.”

ບໍ່ແມ່ນທຸກເວທີການເຈລະຈາຫຼາຍຝ່າຍ ນຳໄປສູ່ຂໍ້ຕົກລົງທີ່ຂຽນເປັນລາຍລັກອັກສອນ ທີ່ກວມລວມທຸກເນື້ອຫາທີ່ໄດ້ສະເໜີຂ້າງເທິງ. ແນວໃດກໍຕາມ, ມັນມີຄວາມຈຳເປັນຕ້ອງໄດ້ຮັກສາຜົນຂອງເວທີການເຈລະຈາຫຼາຍຝ່າຍ ເພື່ອທີ່ຈະ ສະທ້ອນໃຫ້ຜູ້ມີອຳນາດຕັດສິນ. ເນື້ອໃນຂໍ້ຕົກລົງ ຕ້ອງໄດ້ລວມບັນຫາ ແລະ ທາງເລືອກທີ່ໄດ້ປຶກສາຫາລືກັນລວມທັງ ການແນະນຳເພື່ອການປະຕິບັດຕ່າງໆ. ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ຄວນລົງນາມຂໍ້ຕົກລົງ ໂດຍຊື້ແຈງຢ່າງຄັກແນ່ວ່າເຂົາເຈົ້າ ໄດ້ຮັບຮອງເອົາເນື້ອຫາ ດັ່ງກ່າວ.

ຮູບ 5.1 ຊາວບູຖານ ໄດ້ນຳໃຊ້ການຫຼິ້ນເກມ ເພື່ອເຈລະຈາໃນການແປງນ້ຳຊົນລະປະທານ ຮ່ວມກັນລະຫວ່າງ 7 ບ້ານ ໃນເຂດອ່າງໂຕງແຫຼ່ງນ້ຳ ລົງມິເຕ ຈູ (ປະເທດ ບູຖານ).

5.4.3 ສ້າງຂໍ້ຕົກລົງໃຫ້ສົມບູນເຮັດໄດ້ແນວໃດ

ການສ້າງຂໍ້ຕົກລົງໃຫ້ສົມບູນ ລວມມີບາງຂັ້ນຕອນດັ່ງລຸ່ມນີ້:

- ການຮ່າງຂໍ້ຕົກລົງ
- ການຍືນຍັນຂໍ້ມູນຕ່າງໆ
- ການຮັບຮອງ
- ການປະກາດໃຊ້

“ເມື່ອໃດທີ່ມີຂໍ້ສະຫຼຸບ ຈາກການເຈລະຈາບັນຫາ ແລະ ການຕັດສິນໃຈ ຕ້ອງໄດ້ບັນທຶກຢູ່ໃນເອກະສານ.”

ເມື່ອໃດທີ່ມີຂໍ້ສະຫຼຸບຈາກການເຈລະຈາບັນຫາ ແລະ ການຕັດສິນໃຈໄດ້ບັນທຶກ ຢູ່ໃນເອກະສານ. ການຮ່າງເອກະສານເບື້ອງຕົ້ນ ສ່ວນຫຼາຍແມ່ນກຸ່ມວິຊາການທີ່ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ ໄດ້ເລືອກມາ ເປັນຜູ້ຮ່າງຂຶ້ນ.

ພາກສ່ວນເຂົ້າຮ່ວມຕ້ອງໄດ້ກວດ ແລະ ຍືນຍັນຄວາມຖືກຕ້ອງ ແລະ ເຫັນວ່າມີເນື້ອຫາກ່ຽວກັບກອບໜ້າວຽກ ແລະ ລາຍລະອຽດຂອງການຕັດສິນໃຈ. ຕໍ່ບັນຫານີ້ອາດຕ້ອງການ ກັບຄືນມາປຶກສາຫາລື ກັບ ອົງການຈັດຕັ້ງຂອງພວກເຂົາເຈົ້າ. ບັນຫາຕ່າງໆຕ້ອງໄດ້ມີຄວາມເປັນເອກະພາບ ແລະ ລະອຽດ ໃນກອງປະຊຸມຂອງກຸ່ມ

ວິຊາການ ແລະ ໃຫ້ມີການ ດັດປັບຢ່າງ ເປັນລຳດັບ. ໃນເວລານີ້ ບໍ່ຈຳເປັນ ຕ້ອງເພີ່ມຫົວຂໍ້ໃໝ່ໃດໆ ແຕ່ເປັນການປຶກສາຫາລື ເພື່ອລາຍ ລະອຽດ ແລະ ຍອມຮັບໄດ້ ຂອງທຸກພາກສ່ວນ. ບາງຂໍ້ບັນຍັດ ທີ່ຍັງບໍ່ທັນໄດ້ ເປັນເອກະພາບກັນ ອາດມີການໝາຍເຫດ ເພື່ອສະ ຫງວນໄວ້ ປຶກສາຫາລືກັນໃໝ່ ເຊັ່ນ ກໍລະນີ 5.5

ກໍລະນີ 5.5 ການໝາຍເຫດ ເພື່ອສະຫງວນ ໃນຂໍ້ຕົກລົງ

ການປະເມີນຂອງສາກົນ ກ່ຽວກັບຄວາມຮູ້ດ້ານກະສິກຳ, ວິທະຍາສາດ ແລະ ເຕັກໂນໂລຊີ ສຳລັບການພັດທະນາ ແມ່ນ ການສຶກສາບົດບາດ ຂອງຫຼາຍຝ່າຍ ແລະ ຫຼາກຫຼາຍວິຊາການ ກ່ຽວກັບ ຄວາມຮູ້ດ້ານກະສິກຳ, ວິທະຍາສາດ ແລະ ເຕັກໂນໂລຊີໃນການຫຼຸດຜ່ອນໄພອິດທິພົນ ແລະ ຄວາມທຸກຍາກ, ປັບປຸງການດຳລົງຊີວິດ ແລະ ພັດທະນາຄວາມຍືນຍົງທາງດ້ານ ເສດຖະກິດ, ສັງຄົມ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ. ໃນກອງປະຊຸມລະຫວ່າງປະເທດ ໃນເດືອນ ເມສາ ປີ 2008 ໄດ້ມີການປຶກສາ ຫາລື ຜົນໄດ້ຮັບ ແລະ ທາງເລືອກຈາກການປະເມີນໃນເຂດພາກພື້ນ ແລະ ລະດັບໂລກ. ບົດສັງລວມ ຂອງກອງປະຊຸມໂລກ ສຳລັບຜູ້ມີອຳນາດຕັດສິນ ໄດ້ມີທັງໝົດ 57 ປະເທດເຫັນດີ ໃນນັ້ນ 3 ປະເທດເຫັນດີນຳພາກສະເໜີ ແຕ່ບໍ່ຍອມຮັບ ເນື້ອໃນຂອງບົດລາຍງານທັງໝົດ. ການສະຫງວນຂອງເຂົາເຈົ້າກ່ຽວກັບບົດລາຍງານ ສົມບູນຮ່ວມກັບ ການສະຫງວນ ຂອງ ປະເທດທີ່ເຂົ້າຮ່ວມທັງໝົດ ຕໍ່ບາງວັກສະເພາະ ແມ່ນມີຢູ່ໃນບົດ ຄັດຕິດ ຂອງບົດລາຍງານດັ່ງກ່າວນັ້ນ.

ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ທີ່ເຂົ້າຮ່ວມເຈລະຈາລົງນາມໃນເອກະສານໂດຍເຫດຜົນທີ່ສະແດງໃຫ້ເຫັນວ່າ ການຮັບ ຮອງ ແລະ ມີຄວາມປະສົງ ປະຕິບັດຕາມເນື້ອໃນຂອງເອກະສານນັ້ນ. ນີ້ເປັນຂັ້ນຕອນສຸດທ້າຍ ໃນການເຮັດໃຫ້ ຂໍ້ຕົກລົງ ມີຄວາມສົມບູນ ຫາກເມື່ອໃດພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງໄດ້ໃຫ້ອຳນາດ ແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບໃນການປະຕິບັດ.

“ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງ ທັງໝົດ ຕ້ອງກວດກາເນື້ອໃນເອກະສານ”

ຂໍ້ຕົກລົງຕ່າງໆທີ່ການໃຫ້ອຳນາດບໍ່ຢູ່ໃນກອບການເຈລະຈາ ເຊັ່ນ ບັນດາຂໍ້ຕົກລົງສາກົນ ຫຼື ກົດໝາຍແຫ່ງຊາດ, ການປະກາດອອກເປັນດຳລັດ ແມ່ນໃນຂັ້ນຕອນຕໍ່ໄປ ທີ່ຈຳເປັນ.

ຂໍ້ຕົກລົງຕ່າງໆ ແມ່ນຕ້ອງການ ສັນຍາບັນ (ອະນຸຍາດ) ເພື່ອໃຫ້ມີຜົນບັງຄັບໃຊ້. ໂດຍລວມແລ້ວ, ຖ້າເມື່ອໃດ ຫາກສິນທິສັນຍາໄດ້ຕົກລົງການເຈລະຈາກັນແລ້ວ ລັດພາຄືຈະລົງນາມ ເພື່ອບົ່ງບອກ ການເຫັນດີໃນຂໍ້ຕົກລົງ ແລະ ພ້ອມ ທີ່ຈະປະຕິບັດຕາມສິນທິສັນຍາດັ່ງກ່າວ. ແນວໃດກໍຕາມ ກຸ່ມລັດພາຄືບໍ່ໄດ້ມີການຜູກມັດທາງກົດໝາຍ ຈົນກວ່າວ່າ ມີ ການປະກາດໃຊ້ ແລະ ປະເທດນັ້ນໆ ໄດ້ມີການ ສະເໜີຮັບຮອງເອົາສິນທິສັນຍາດັ່ງກ່າວ. ໂດຍລວມແລ້ວ, ສິນທິສັນຍາ ໄດ້ມີການກຳນົດເວລາການບັງຄັບໃຊ້, ວັນທີ, ຈຳນວນພາຄືຕ້ອງການຮັບຮອງ. ການສະເໜີຮັບຮອງ (ຫຼື ບາງຄຳທີ່ໃຊ້ ການຮັບເອົາ, ການເຫັນດີ, ຫຼື ການເຂົ້າຮ່ວມ) ແມ່ນການເປັນທາງການ ຂອງລັດພາຄືໝາຍວ່າ ປະເທດນັ້ນມີຄວາມພ້ອມ ທີ່ຈະປະຕິບັດຕາມ ສິນທິສັນຍາ ດັ່ງກ່າວ.

ທຳມະດາແລ້ວ ນະໂຍບາຍ ແລະ ກົດໝາຍແຫ່ງຊາດ ຫຼື ຂັ້ນແຂວງ ແມ່ນອະນຸມັດໂດຍພາກລັດ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ. ແຕ່ນີ້ກໍຕ້ອງໄດ້ມີການກວດກາ ແລະ ທົບທວນຢູ່ໃນແຕ່ລະຂັ້ນ ເຊັ່ນ: ກົມ, ກະຊວງ ແລະ ຄະນະສະພາ.

ບາງຂໍ້ຕົກລົງແມ່ນມີການພັດທະນາຂຶ້ນ ແລະ ເຊັນຮັບຮອງລະຫວ່າງຫຼາຍພາກສ່ວນຂອງລັດ ແລະ ເອກະຊົນ ແຕ່ກໍຕ້ອງການ ເອກະສານຖະແຫຼງການຂອງລັດຖະບານ ໃນການບັງຄັບໃຊ້. ຕົວຢ່າງ ກົດບັນຍັດນຳ KYB ທີ່ປະເທດ ໄນຈີເຣຍ ໄດ້ມີການພັດທະນາຂຶ້ນໂດຍການເຈລະຈາຮ່ວມກັນກັບຫຼາຍຝ່າຍລວມທັງ 6 ແຄ້ວນຂອງລັດໄນຈີເຣຍທີ່ອາໄສ ແຄມນ້ຳ, ມີກຸ່ມປະມົງ, ລ້ຽງສັດ, ຊົນລະປະທານ, ອຳນາດການປົກຄອງປະເພນີ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງຊຸມຊົນ ລວມທັງ

ສະຖາບັນການສຶກສາ, ພາກສ່ວນ ວິຊາການ ແລະ ສະມາຊິກຂອງອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມ. ຮ່າງເອກະສານໄດ້ມີການສົ່ງໃຫ້ພາກສ່ວນ ຕ່າງໆ ໄດ້ອ່ານ, ມີການໂຕ້ແຍ້ງບັນຫາ, ປັບປຸງ ແລະ ໃນທີ່ສຸດກໍ່ສາມາດຍອມຮັບໄດ້ ໃນກອງປະຊຸມພາກສ່ວນກຸ່ມຂອງ ໃນ ເດືອນ ກຸມພາ ປີ 2007. ເອກະສານກົດນຳດັ່ງກ່າວ ສາມາດ ບັງຄັບໃຊ້ໄດ້ ກໍ່ຕໍ່ເມື່ອ ທັງ 6 ແຄ້ວນ ຂອງລັດ ໂນຈີເຣຍ ທີ່ອາໄສແຄມນຳດັ່ງກ່າວ ໄດ້ເຊັນຮັບຮອງເອົາ.

ຂໍ້ຕົກລົງຕ່າງໆອາດມີການພັດທະນາຂຶ້ນ ແລະ ເຊັນໂດຍກຸ່ມຄົນນ້ອຍໆ ແລະ ກໍ່ມີໂອກາດ ໃຫ້ພາກສ່ວນອື່ນໆ ເຂົ້າຮ່ວມເພີ່ມໄດ້. ຕົວຢ່າງ, ຫຼັກການ ອິເຄດເຕີໄດ້ພັດທະນາຂຶ້ນໂດຍສະຖາບັນ ການເງິນສ່ວນບຸກຄົນ ໂດຍບໍ່ໄດ້ມີການເຊັນຮອງຮັບຢ່າງໃດ ແຕ່ໃນທີ່ສຸດເຂົາເຈົ້າກໍ່ເຫັນດີປະຕິບັດ ຕາມຫຼັກການດັ່ງກ່າວ.

5.5 ການປະຕິບັດຂໍ້ຕົກລົງ - ປະຕິບັດ ແລະ ສະທ້ອນ

ການເຂົ້າຮ່ວມທີ່ສ້າງສັນນຳໄປສູ່ໝາກຜົນ. ບາງເທື່ອກໍ່ໄດ້ເກີດມີຂໍ້ຕົກລົງການເຈລະຈາທີ່ເປັນທາງການໄດ້. ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດທີ່ມີປະສິດທິພາບຂອງບັນດາຂໍ້ຕົກລົງ ໃນຂັ້ນຕໍ່ໄປແມ່ນໃຫ້ມີການແບ່ງປັນນຳທີ່ມີປະສິດທິພາບ ແລະ ສະເໝີພາບ, ການນຳໃຊ້ ແລະ ຄຸ້ມຄອງ.

ເວທີການເຈລະຈາອື່ນໆ ແມ່ນເລັ່ງໃສ່ການສະທ້ອນໃຫ້ມີການຕັດສິນໃຈໂດຍຜູ້ອື່ນ. ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມອາດເຫັນດີກ່ຽວກັບບັນຫາ ຫຼື ການປະຕິບັດ ເຊິ່ງຕ້ອງການເຫັນການຮັບຮອງນະໂຍບາຍແຫ່ງຊາດ ຫຼື ຕາມຜູ້ປະຕິບັດຂໍ້ຕົກລົງຂ້າມຊາດ. ເນື້ອໃນຂອງການແນະນຳ ແມ່ນຍັງຢູ່ໃນຂໍ້ຕົກລົງເຈລະຈາກັນ ທີ່ຕ້ອງໄດ້ ລົງນາມຮ່ວມກັນ ແຕ່ການປະຕິບັດຂໍ້ຕົກລົງເຫຼົ່ານີ້ ຕ້ອງໄດ້ມີການພັດທະນາເປັນຍຸດທະສາດ ເພື່ອຜັນຂະຫຍາຍເນື້ອໃນ ຂໍ້ແນະນຳ ເພື່ອການສະທ້ອນ.

ການເຂົ້າຮ່ວມທີ່ສ້າງສັນ ຍັງສາມາດສ້າງສາຍພົວພັນມີຄວາມເຂັ້ມແຂງ, ສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈ ແລະ ທາງເລືອກ, ແລະ ສະແດງຂະບວນການທີ່ມີປະສິດທິພາບ. ຜູ້ປະຕິບັດວຽກງານນີ້ ຕ້ອງໄດ້ມີການ ພິຈາລະນາວ່າຈະມີການຮັກສາ ແລະ ສ້າງສາຍສຳພັນແນວໃດ ແລະ ກະຕຸ້ນໃຫ້ຫຼາຍພາກສ່ວນຍອມຮັບ ແລະ ມີຂະບວນການ ທີ່ຮອບຄອບໃນການ ຕັດສິນໃຈ ແລະ ໃນການບໍລິຫານປົກຄອງທີ່ຫຼາຍຂຶ້ນ.

“ຜູ້ປະຕິບັດວຽກງານນີ້ ຕ້ອງໄດ້ມີການ ພິຈາລະນາວ່າຈະມີການຮັກສາ ແລະ ສ້າງສາຍສຳພັນແນວໃດ ແລະ ກະຕຸ້ນໃຫ້ຫຼາຍ ພາກສ່ວນຍອມຮັບ ແລະ ມີຂະບວນການທີ່ຮອບຄອບໃນການຕັດສິນໃຈ”

5.5.1 ການປະຕິບັດຂໍ້ຕົກລົງ

ການເຈລະຈາສາມາດນຳໄປສູ່ຂໍ້ຕົກລົງທີ່ເປັນທາງການ, ການມັງໝັ້ນ ແລ້ວກ້າວຫາຂັ້ນຕອນການ ປະຕິບັດ ແມ່ນມີຄວາມຈຳເປັນ ເພື່ອໃຫ້ມີການປະຕິບັດຢ່າງມີປະສິດທິພາບ.

ສິ່ງທີ່ຄວນເອົາໃຈໃສ່ຄວນລວມມີ:

- ການສື່ສານເນື້ອໃນ ຂອງຂໍ້ຕົກລົງ ໃຫ້ກັບຜູ້ຮັບຜິດຊອບລົງນາມ (ໂດຍສະເພາະ ຜົນຕອບຮັບ 4R: Rewards (ສິ່ງຕອບແທນ), Risk (ຄວາມສ່ຽງ), Rights (ສິດທິ) ແລະ Responsibility (ຄວາມຮັບຜິດຊອບ).
- ກະກຽມອົງການຈັດຕັ້ງຮັບຜິດຊອບ ໃນການປະຕິບັດ, ວິຊາການ ແລະ ການເງິນ, ການວາງແຜນ ແລະ ຂະບວນການກວດກາຕິດຕາມ ແລະ ໂຄງຮ່າງການຄຸ້ມຄອງ.
- ສ້າງຄວາມອາດສາມາດຂອງຜູ້ຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ທີ່ຕ້ອງການ (ບຸກຄົນ ແລະ ສະຖາບັນ)

- ດຳເນີນການປະຕິບັດຕາມຂໍ້ຕົກລົງທີ່ໄດ້ກຳນົດໄວ້ ເປັນລຳດັບ
- ພັດທະນາຍຸດທະສາດການກວດກາຕິດຕາມ ໂດຍອີງຕາມຕົວຊີ້ວັດຜົນສຳເລັດ ທີ່ໄດ້ຕົກລົງກັນໄວ້ (ການກະທົບ, ປະສິດທິພາບ, ປະສິດທິຜົນ). ແນະນຳໃຫ້ມີຂະບວນການກວດກາຕິດຕາມຮ່ວມກັນ ທີ່ກະຕຸ້ນການສະທ້ອນເພື່ອການປັບປຸງ ແລະ ການຮຽນຮູ້.
- ສະຫລອງຄວາມສຳເລັດ ແລະ ໃຫ້ລາງວັນຕໍ່ຄວາມສຳເລັດ; ປຸງທຸກສິ່ງໄດ້ຕາມຄວາມຕ້ອງການ
- ສ້າງກິນໄກ ເພື່ອຍົກ ແລະ ແກ້ໄຂປະເດັນຕ່າງໆທີ່ເກີດຂຶ້ນ ແລະ ແກ້ໄຂຕົວທີ່ບໍ່ສອດຄ່ອງກັນ
- ຮັກສາ ແລະ ອາດສະເສີມຂະຫຍາຍສະຖາບັນກວ້າງອອກໄປ - ສືບຕໍ່ສື່ສານກັບຄູ່ຮ່ວມງານທຸກໆຝ່າຍທີ່ກ່ຽວຂ້ອງ ແລະ ຂະຫຍາຍອອກໄປໃນວົງກວ້າງຕື່ມ ແລະ ເອົາຜູ້ຮ່ວມງານສະເພາະເຂົ້າຮ່ວມ

ຄຸນລັກສະນະສຳຄັນຂອງການປະຕິບັດທີ່ມີປະສິດທິຜົນ ແມ່ນການສ້າງກິນໄກ ເພື່ອດຶງເອົາພາກສ່ວນຕ່າງໆ ເຂົ້າມາຮວມກັນ ຕິດຕາມຄວາມຄືບໜ້າຂອງວຽກ, ຮຽນຮູ້ ແລະ ດັດແກ້ໃຫ້ຖືກກັບຄວາມຕ້ອງການ. ສິ່ງສຳຄັນທີ່ສຸດຕ້ອງຊີ້ແຈງໃຫ້ກະຈ່າງແຈ້ງວ່າ ໃຜມີໜ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບ ຕິດຕາມເບິ່ງໂດຍລວມການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ເພື່ອເບິ່ງວ່າອົງການຈັດຕັ້ງທີ່ມີຢູ່ນີ້ ປະກອບມາຈາກຜູ້ຕ່າງໆໜ້າຂອງທຸກໆຝ່າຍທີ່ເຂົ້າຮ່ວມບໍ່.

5.5.2 ການສະທ້ອນການຕັດສິນໃຈທີ່ມີຜົນຕໍ່ກັບບາງ

ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ແມ່ນມີເປົ້າໝາຍແນໃສ່ ສະທ້ອນການຕັດສິນໃຈ ຂອງຄູ່ຮ່ວມງານຈາກພາກສ່ວນຕ່າງໆທີ່ເຂົ້າຮ່ວມ. ວິທີການຕ່າງໆ ຄວນຈະຕ້ອງໄດ້ນຳໃຊ້ ເພື່ອເຮັດແນວໃດໃຫ້ຄຳສະເໜີຕ່າງໆນັ້ນໄດ້ເອົາໄປນຳໃຊ້ໃຫ້ເກີດຜົນຂຶ້ນ.

ການສ້າງແຜນທາງດ້ານ ການສື່ສານ ແລະ ການສະທ້ອນການຕັດສິນໃຈ ຈະຕ້ອງພິຈາລະນາປະເດັນຕ່າງໆດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

- ໃຜຈະເປັນຜູ້ໄດ້ຮັບອິດທິພົນ? ກຳນົດຜູ້ທີ່ຕັດໃຈ ຜູ້ທີ່ມີຄວາມພໍໃຈ ແລະ ສາມາດນຳເອົາຄຳສະເໜີຕ່າງໆນັ້ນໄປເຮັດໃຫ້ເກີດຜົນການປຸງແປງ.
- ຈະເຮັດວິທີໃດ ເພື່ອໃຫ້ຂໍ້ມູນຂ່າວສານໄດ້ສື່ສານຫາກັນ? ຂໍ້ສະເໜີຕ່າງໆທີ່ມີ ຄວນສັງລວມເຮັດໃຫ້ຫຍໍ້ ກະທັດຮັດ, ນຳສະເໜີລາຍລະອຽດໃນບົດລາຍງານ ທີ່ຂຽນເປັນລາຍລັກອັກສອນ ຫລື ແລກປ່ຽນໃນບົດນຳສະເໜີປາກເປົ່າ.
- ແມ່ນຫຍັງທີ່ເປັນໂອກາດທີ່ຈະສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນ? ອາດຈະມີເຫດການບາງຢ່າງທີ່ສາມາດນຳໃຊ້ເພື່ອສ້າງຄວາມສົນໃຈຕໍ່ກັບປະເດັນໃດໜຶ່ງ ຫລື ບຸກຄົນທີ່ສາມາດເຂົ້າເຖິງຜູ້ກຳນົດນະໂຍບາຍໄດ້.
- ວິທີການໃດແດ່ທີ່ເຮົາສາມາດສ້າງຜັກດັນໃຫ້ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດເຂັ້ມແຂງ? ຫຼາຍຮູບແບບສາມາດນຳໃຊ້ເພື່ອປຸກຈິດສຳນຶກໃນບັນຫາຕ່າງໆ ເຊັ່ນ: ສົ່ມວນຊົນ, ກອງປະຊຸມ, ຜ່ານເວັບໄຊ, ວາລະສານ ແລະ ອື່ນໆ
- ຄູ່ສຳພັນທະມິດຈະສ້າງຂຶ້ນດ້ວຍແບບໃດ? ຄູ່ຮ່ວມງານສາມາດສ້າງຂຶ້ນດ້ວຍ ການຮວມເອົາຜູ້ທີ່ມີຄວາມຄິດຄ້າຍຄືກັນ ຫລື ເປັນກຸ່ມຄະນະ.
- ແມ່ນການສະໜັບສະໜູນແບບໃດທີ່ຕ້ອງການ? ການຈັດວາງສະຖາບັນໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ຍຸດທະສາດ ການສົ່ງເສີມ ຫລື ການສະທ້ອນໃຫ້ເກີດຜົນ ໃນນັ້ນ ລວມເອົາແຫລ່ງຊັບພະຍາກອນທາງດ້ານການເງິນ ແລະ ເຕັກນິກວິຊາການ. ການສ້າງຄວາມອາດສາມາດໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດ ຈະຕ້ອງແນໃສ່ ການສື່ສານ, ການສົ່ງເສີມ ແລະ ອື່ນໆ.

ອົງປະກອບທີ່ສໍາຄັນຢ່າງໜຶ່ງຂອງຍຸດທະສາດ ທີ່ນໍາໃຊ້ ໂດຍ ກອງທຶນ ໂກມັກ (Gomukh Trust) ໃນກໍລະນີ 5.6 ຢູ່ທາງພາກໃຕ້ປະເທດອິນເດຍ, ແມ່ນການດຶງເອົາຜູ້ກຳນົດນະໂຍບາຍ ໃນລະດັບລັດ ແລະ ລະດັບເມືອງ ເພື່ອເບິ່ງ ຜົນປະໂຫຍດຂອງຍຸດທະສາດການບໍລິຫານປົກຄອງ ອ່າງໂຕ່ງ ທີ່ມີຄວາມເໝາະສົມກັບທ້ອງຖິ່ນ ກ່ອນການສ້າງຕັ້ງເວທີ ຮ່ວມເຈລະຈາ ເພື່ອປົກສາທາລິທາງເລືອກ ຕໍ່ການບໍລິຫານປົກຄອງອ່າງນໍ້າຕອນລຸ່ມ. ພວກເຂົາສ້າງຄວາມອາດສາມາດ ຂອງທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ຄວາມເຂື່ອນໄຫວ ເພື່ອຊຸກຍູ້ການເຂົ້າຮ່ວມ ໃນການວາງແຜນກ່ຽວກັບນໍ້າ ແລະ ເອົາໃຈໃສ່ກຸ່ມທີ່ດ້ອຍ ໂອກາດໃນຂະບວນການຕັດສິນໃຈ ເຊັ່ນ: ຄົນທຸກ ແລະ ຜູ້ຍິງ. ນອກຈາກນັ້ນ, ການສ້າງຄວາມອາດສາມາດສໍາລັບຜູ້ຍິງ ຍັງເປັນກໍລະນີທີ່ໄດ້ເອົາໃຈໃສ່ພິເສດ ເພື່ອໃຫ້ພວກເຂົາໄດ້ຮັບຄວາມຮູ້ທາງດ້ານວິຊາການ ແລະ ສ້າງຄວາມເຂັ້ມແຂງ ຄວາມອາດສາມາດຂອງຜູ້ຍິງ ເພື່ອເຂົ້າຮ່ວມເຈລະ ຈາ ໂດຍສ້າງບົດບາດເທົ່າທຽມກັນໃນການຄຸ້ມຄອງນໍ້າ

ກໍລະນີ 5.6: ການສ້າງການສະທ້ອນຕໍ່ນະໂຍບາຍອ່າງນໍ້າ ໃນອ່າງສາຍນໍ້າ ບີມາ, ປະເທດອິນເດຍ.

ໃນອ່າງສາຍນໍ້າ ບີມາ ທາງພາກໃຕ້ ປະເທດ ອິນເດຍ, ອົງການຈັດຕັ້ງຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ ແລະ ອົງການທີ່ບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານ (ລວມມີກອງທຶນ ໂກມັກ) ໄດ້ສ້າງອິດທິພົນສະທ້ອນຕໍ່ກັບນະໂຍບາຍ ແລະ ແຜນດຳເນີນງານ ກ່ຽວກັບອ່າງສາຍນໍ້າຢ່າງມີ ຜົນສໍາເລັດ ໂດຍນໍາໃຊ້ການເຈລະຈາໃນລະດັບທ້ອງຖິ່ນເປັນຕົວຂັບເຄື່ອນ. ວິທີການດັ່ງກ່າວນີ້ ລວມມີທັງການ ເດີນປະ ທັງ ບວກໃສ່ກັບການສ້າງເວທີເຈລະຈາໃນຂັ້ນ ທ້ອງຖິ່ນ ເພື່ອສົນທະນາຍຸດທະສາດຕ່າງໆ ແລະ ມີອິດທິພົນຕໍ່ການປ່ຽນ ແປງນະໂຍບາຍ ແລະ ການວາງແຜນໃນລະດັບອ່າງໂຕ່ງ.

ຂັ້ນຕອນທຳອິດໃນຂະບວນການ ແມ່ນສ້າງສະພາຊຸມຊົນ ເພື່ອແກ້ໄຂຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການ ທີ່ເປັນຄູ່ປໍລະປັກກັນໃນ ການນໍາໃຊ້ນໍ້າ ແລະ ຊອກຫາທາງເລືອກທີ່ສາມາດເຮັດໃຫ້ການບໍລິຫານການປົກຄອງ ແລະ ການແບ່ງປັນນໍ້າ ແບບມີ ຄວາມສະເໝີພາບ ແລະ ແບບຍືນຍົງ ໃນເຂດຍ່ອຍຂອງອ່າງເກັບນໍ້າທີ່ມີບັນ ຫນ້ອຍ. ການເຈລະຈາ ແມ່ນຮຽກຮ້ອງ ການເລືອກໄດ້ເລືອກເສຍ ຫລື ການແລກປ່ຽນນໍ້າກັນ, ຊຶ່ງ ທຸກຄົນມີທ່າແຮງໄດ້ຮັບເທົ່າທຽມກັນ ເຊັ່ນ: ຊາວກະສິກອນ ໃນ 16 ບ້ານ ຕົກລົງເຫັນດີບໍ່ໃຊ້ນໍ້າສ້າງເຈາະເລິກ ເພື່ອເຮັດຊົນລະປະທານ ເພື່ອຮັກສານໍ້າໄຕ້ດິນໄວ້.

ບາດກ້າວທີ 2 ແມ່ນການປະຕິບັດຍຸດທະສາດທີ່ເລືອກເຟັ້ນເອົາ ເພື່ອສະແດງປະສິດທິຜົນຂອງຂໍ້ຕົກລົງ. ມາດຕາ ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຈະສຸມໃສ່ເຕັກໂນໂລຊີທີ່ເໝາະສົມກັບທ້ອງຖິ່ນ ຫລື ສານຕໍ່ແບບວິທີການພື້ນເມືອງ ເຊັ່ນ: ການຮັກສາ ຖັງເກັບນໍ້າແບບພື້ນເມືອງ ແລະ ຮັກສາປ່າສັກສິດ (ເຂດປ່າໄມ້ທີ່ມີຄວາມສໍາຄັນທາງສາດສະຫນາ). ຜົນປະໂຫຍດມີຫລັກ ຖານສະແດງໃຫ້ເຫັນໃນເວລາທີ່ເກີດມີໄພແຫ້ງແລ້ງຂຶ້ນ ໃນປີ 2003-2004 ໃນຂະນະທີ່ຮ່ວມພູເປັນສ່ວນດຽວຂອງເຂດບໍລິ ເວນອ່າງທີ່ມີສີຂຽດຕະຫລອດ.

ບາດກ້າວທີ 3 ແມ່ນຍົກລະດັບປະສິບການທ້ອງຖິ່ນໃຫ້ສູງຂຶ້ນ ເພື່ອສ້າງໃຫ້ມັນມີຜົນຕໍ່ການຄຸ້ມຄອງນໍ້າໃນລະດັບທົ່ວອ່າງ ນໍ້າຕອນລຸ່ມ. ອົງການສັງຄົມທ້ອງຖິ່ນ ເຊັ່ນ: ກອງທຶນ ໂກມັກ ໄດ້ສະແດງບົດບາດສູງໃນການອໍານວຍຄວາມສະດວກ ທີ່ດຶງ ເອົາພາກສ່ວນຕ່າງໆເຂົ້າຫາກັນ ແລະ ຊ່ວຍກະກຽມອົງການຈັດຕັ້ງຊຸມຊົນເຂົ້າຮ່ວມຢ່າງມີປະສິດທິຜົນ. ຍຸດທະສາດທາງ ດ້ານອິດທິພົນຂອງພວກເຂົາລວມມີ ການໂຄສະນາເຜີຍແຜ່ຄວາມຮູ້ທົ່ວໄປ ເຊັ່ນ: ການສົ່ງເສີມເປົ້າຫມາຍແນໃສ່ຜູ້ກຳນົດ ນະໂຍບາຍຂອງ ລັດ ແລະ ເມືອງ ເພື່ອສະແດງໃຫ້ພວກເຂົາໄດ້ເຫັນຜົນໄດ້ຮັບທີ່ເປັນທາງບວກ. ພວກເຂົາໄດ້ສ້າງເວທີຮ່ວມ ເຈລະຈາ ສໍາລັບກຸ່ມຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ, ເຈົ້າໜ້າທີ່ລັດທ້ອງຖິ່ນ, ຊ່ຽວຊານນໍ້າ, ອົງການຈັດຕັ້ງສັງຄົມອື່ນໆ ແລະ ຄູ່ຮ່ວມງານ ອື່ນໆ ເພື່ອປົກສາທາລິວິທີທາງເພື່ອປັບປຸງການບໍລິຫານຄຸ້ມຄອງອ່າງໂຕ່ງ ແລະ ອ່າງນໍ້າຕອນລຸ່ມ. ວິທີດັ່ງກ່າວນີ້ ແຕກ ຕ່າງຈາກວິທີການວາງແຜນແບບຈາກຂັ້ນເທິງ-ທ້ອງຖິ່ນ ທີ່ອາດຈະເປີດຊ່ອງວ່າງສະເພາະນັກວິຊາການ ແຕ່ບໍ່ມີການ ເຂົ້າຮ່ວມຂອງຊຸມຊົນທ້ອງຖິ່ນ. ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາ ໄດ້ສະເໜີ ເພື່ອຊ່ວຍແກ້ໄຂຄວາມຂັດແຍ່ງ, ໂດຍນໍາໃຊ້ຍຸດທະສາດຄື ດັ່ງກ່າວນີ້ ຄະນະຕ່າງໆໄດ້ສົ່ງເສີມການຮັບຮອງເອົາມາດຕາການຄຸ້ມຄອງຈັດສັນອ່າງໂຕ່ງ ທົ່ວລັດ.⁸⁴

5.5.3 ການສະທ້ອນຕໍ່ການບໍລິຫານປົກຄອງ

ເວທີເຈລະຈາ ແລະ ການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນກັນ ຄວນມີການກຳນົດເປົ້າໝາຍ ແລະ ເວລາສະເພາະ ທີ່ຈະກຳລັງພະຍາຍາມສະທ້ອນຕໍ່ສິ່ງໃດໜຶ່ງ. ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຂໍ້ຕົກລົງ ຫຼື ຄະນະນຳ ຂອງເວທີເຈລະຈາຫຼາຍຝ່າຍ ໄປ ສະທ້ອນຕໍ່ກັບບັນຫາໃດໜຶ່ງ ແມ່ນເປັນຜົນຮັບທີ່ສຳຄັນທີ່ສຸດ ຂອງການເຂົ້າຮ່ວມແບບສ້າງສັນ ເພື່ອປຸງແປງ ການຄຸ້ມ ຄອງ ແລະ ນຳໃຊ້ນຳ.

ເຖິງແນວໃດກໍ່ຕາມອາດເປັນໂອກາດໄດ້ເຊັນກັນເພື່ອສ້າງຕາມກາລະໂອກາດທີ່ໄດ້ຮັບຈາກເວທີການເຈລະຈາ ຫຼາຍຝ່າຍ ເພື່ອສະທ້ອນຕໍ່ດ້ານອື່ນໆ ຂອງການບໍລິຫານປົກຄອງນຳ ແລະ ການປົກຄອງ ໃນຫຼາຍໆ ດ້ານ (ກໍລະນີ 5.7). ນີ້ສາມາດລວມທັງ ການສະທ້ອນຂອງຂະບວນການທີ່ນຳໃຊ້ ໃນເວທີເຈລະຈາຫຼາຍຝ່າຍ ແລະ ການຊອກຫາວິທີການ ເຂົ້າຮ່ວມ ແບບສ້າງສັນອັນໃດທີ່ຄ້າຍຄືກັນ ເຊິ່ງໄດ້ມີການນຳໃຊ້ຢູ່ໃນບ່ອນອື່ນໆ ໃນການເຕົ້າລວມການຕັດສິນໃຈ ທີ່ ພົວ ພັນກັບ ນຳ (ຫຼື ອັນອື່ນ ໂດຍລວມ).

ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ ໃນເວທີເຈລະຈາຫຼາຍຝ່າຍ ສາມາດກະຕຸ້ນ ໃຫ້ສືບຕໍ່ນຳໃຊ້ການເຂົ້າຮ່ວມ ແບບສ້າງສັນ ໃນອົງ ການຈັດຕັ້ງຂອງເຂົາເຈົ້າເອງ ຫຼື ຄູ່ຮ່ວມງານຂອງເຂົາເຈົ້າ. ຕໍ່ບັນຫານີ້ ຄວນສ້າງການ ປະເມີນດ້ານແຂງ ແລະ ດ້ານ ອ່ອນຂອງວິທີການທີ່ໃຊ້ຢູ່ ແລະ ສ້າງຄວາມສາມາດໃນການເຈລະຈາ ຫຼື ຄູ່ມືໃດໜຶ່ງທີ່ນຳໃຊ້ໃນເວທີ ເຈລະຈາ ຫຼາຍຝ່າຍ (ຕົວຢ່າງ ການວິເຄາະແບບ 4 R (ຜົນຮັບ, ຄວາມສ່ຽງ, ສິດທິ ແລະ ຄວາມຮັບຜິດຊອບ).

ຜູ້ເຮັດວຽກກ່ຽວກັບນຳສາມາດເປັນຜູ້ວິເຄາະບັນຫາໄດ້ເຊັນກັນ ເພື່ອໃຫ້ມີການຮັບຮອງຫຼັກການ ເຂົ້າຮ່ວມ ແບບສ້າງສັນໃຫ້ທົ່ວເຖິງ ກ່ຽວກັບຫາທີ່ພົວພັນກັບນຳ ໃນແຕ່ລະລະດັບ ແລະ ຂະໜາດ ທີ່ແຕກຕ່າງກັນ.

ກໍລະນີ 5.7 ເວທີເຈລະຈາຫຼາຍຝ່າຍ ຢູ່ຫຼາຍລະດັບ ໃນເຂດອ່າງໂຕ່ງໂວນຕ້າ

ອ່າງໂຕ່ງແມ່ນ້ຳ ໂວນຕ້າ ມີເນື້ອທີ່ 407,000 ກມ2 ແລະ ມີເນື້ອທີ່ຮ່ວມກັນ ລະຫວ່າງ ປະເທດ ການາ ແລະ ເບີກິນາ ຟາໂສ ແມ່ນ 85% . ໃນປີ 2007 ອ່າງໂຕ່ງໂວນຕ້າ ທີ່ມີ 6 ປະເທດ (ບີນິນ, ເບີກິນາ ຟາໂສ, ການາ, ມາລີ ແລະ ໂຕກ້າ) ໄດ້ເຊັນ ສັນຍາຮ່ວມກັນ ກ່ຽວກັບສະຖານະພາບ ແລະ ການສ້າງຕັ້ງຄະນະບໍລິຫານ ອ່າງໂຕ່ງແມ່ນ້ຳ ໂວນຕ້າ, ມີຂໍ້ຕົກລົງກອບ ໜ້າວຽກ ໃນການຈັດສັນ ແລະ ອະນຸລັກ ອ່າງໂຕ່ງດັ່ງກ່າວ.

ໃນຂະນະ ທີ່ມີການອະນຸມັດ ດັ່ງກ່າວ ຄະນະບໍລິຫານ ອ່າງໂຕ່ງແມ່ນ້ຳ ໂວນຕ້າ ແມ່ນຢູ່ໃນໄລຍະກໍ່ຕັ້ງ ທັງມີຫຼາຍ ໜ້າວຽກ ໄດ້ ມີຄວາມ ຄືບໜ້າ ໂດຍການຊ່ວຍເຫຼືອຂອງອົງການ IUCN ແລະ ແລະ ສະພາຊັບພະຍາກອນນຳ ຂອງປະເທດ ເບີກິນາ ຟາໂສ ແລະ ຄະນະ ກຳມະການຊັບພະຍາກອນນຳຂອງປະເທດການາ. ຂະບວນການ ດັ່ງກ່າວນີ້ ບໍ່ພຽງແຕ່ສ້າງແຜນວຽກ ຂອງ ສະຖາບັນ ທົ່ວທັງ 6 ຊາດ ດັ່ງກ່າວ ແຕ່ຍັງເປັນການສ້າງຂະບວນການເຊິ່ງມີຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມ ນັບແຕ່ລະດັບຊຸມຊົນ ຮອດ ຂັ້ນກະຊວງ. ໂຄງການບໍລິຫານປົກຄອງນີ້ ເປັນທີ່ຮູ້ກັນດີກໍ່ຄື ປາກົບ (PAGEV) ເຊິ່ງເປັນຊື່ຫຍໍ້ພາສາຝຣັ່ງເສດ ແລະ ປະກອບມີຄູ່ຮ່ວມງານ ເຊັ່ນ: ກະຊວງ, ພາກລັດໃນຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນ, ອົງການບໍ່ຂຶ້ນກັບລັດຖະບານ ແລະ ອົງການ ຈັດຕັ້ງ ທາງສັງຄົມ. ການເຈລະຈາຫຼາຍຝ່າຍ ໄດ້ສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນ ໃນຫຼາຍລະດັບ ລວມມີ ຄະນະກຳມະການຂັ້ນບ້ານ ເຊິ່ງຊາວບ້ານ ໄດ້ມີການເຮັດວຽກ ຮ່ວມກັນໃນການ ຄຸ້ມຄອງແບບປະສົມປະສານ ເຊັ່ນ: ການປ້ອງກັນ ຕະຝັ່ງ, ການສ້າງກຸ່ມປະຊຸມ ຮ່ວມ ລະດັບຊາດ (ລວມມີ ຊາວບ້ານ, ອົງການຈັດຕັ້ງລັດຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນ, ອົງການຈັດຕັ້ງຊຸມຊົນ ແລະ ອົງການຈັດຕັ້ງທາງສັງຄົມ); ແລະ ໄດ້ຕັ້ງຕັ້ງໃນມີກຸ່ມປະຊຸມຊາຍແດນຮ່ວມລະດັບທ້ອງຖິ່ນ (ລວມມີຕົວແທນກຸ່ມປະຊຸມ ລະດັບ ຊາດ, ກະຊວງ, ກົມກອງ ແລະ ຕົງແທນຈາກສອງປະເທດຕົ້ນຕໍດັ່ງກ່າວ).

ໂຄງການໄດ້ຊ່ວຍ ໃນການປັບປຸງ ແລະ ການຮັບຮອງ ກິດການປະຕິບັດ ການຄຸ້ມຄອງອ່າງໂຕ່ງແມ່ນ້ຳໂວນຕ້າ ແບບຍືນຍົງ ແລະ ສະເໝີພາບ ເຊິ່ງມີຈຸດປະສົງ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ມີການຮ່ວມມືການຄຸ້ມຄອງໝົດ ທົ່ວເຂດອ່າງໂຕ່ງ ດັ່ງກ່າວ. ຊຸມຊົນ

ທ້ອງຖິ່ນ ກໍໄດ້ມີການ ຍືນຍັນຄວາມຮັບຜິດຊອບຂອງເຂົ້າເຈົ້າ ຕໍ່ກັບກິດການປະຕິບັດ ໂດຍມີການພັດທະນາ ແລະ ຮັບຮອງ ກັນ. ພ້ອມທັງ ໄດ້ມີລະບຽບການອອກມາ ເພື່ອເປັນການແນະນຳ ໃນການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດການຈັດສັນນ້ຳຂ້າມຜ່ານ ຊາຍແດນ ຮ່ວມກັນ.⁸⁵

5.5.4 ການປ່ຽນແປງໃນໄລຍະຍາວ

ການສ້າງຄວາມສົມບູນ ແລະ ປະຕິບັດຕາມຂໍ້ຕົກລົງເປັນສິ່ງສຸດຍອດ ຂອງການດຳເນີນງານການເຂົ້າຮ່ວມ ແລະ ເຈລະຈາແບບສ້າງສັນ. ການທີ່ໄດ້ມີການຮັກສາຄວາມເປັນຈິງຕາມຫຼັກການ ແລະ ຄຸນຄ່າ ຂອງການລວມ ເອົາທຸກ ພາກສ່ວນ, ສະເໝີພາບ ແລະ ມີເຈດຈຳນົງ ຈະເຮັດໃຫ້ຜົນຮັບມີການສະທ້ອນ ຕໍ່ຂະບວນການ ດັ່ງກ່າວ. ການສຸມກຳລັງ ໃນການສ້າງສາຍພົວພັນກັບທຸກລະດັບ ຈະເຮັດໃຫ້ຂໍ້ຕົກລົງ ທີ່ມີການ ເຈລະຈາຢູ່ນັ້ນ ໄດ້ດີຂຶ້ນ ແລະ ເປັນຮາກຖານ ໃນ ການປຶກສາຫາລືວຽກງານດັ່ງກ່າວໃນອະນາຄົດ. ໃນຂະນະທີ່ຂະບວນການໄດ້ໃຊ້ເວລາ ໃນການສ້າງຄູ່ຮ່ວມງານ ໃຫ້ມີ ຄວາມສາມາດ ໄດ້ການເຂົ້າຮ່ວມ ແລະ ເປັນແທນຂອງສະຖາບັນຕົນ ໄດ້ຢ່າງມີປະສິດທິພາບ, ການຕົກລົງທີ່ໄດ້ຮັບການ ສະໜັບສະໜູນຢ່າງກວ້າງຂວາງ ຈະເຮັດໃຫ້ການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດດຳເນີນໄດ້ດີ. ຄວາມຈິງແລ້ວ ບໍ່ມີຂະບວນການໃດ ຫຼື ຂໍ້ຕົກລົງໃດໆ ທີ່ສົມ ບູນໄດ້ທຸກຢ່າງ; ແຕ່ຜົນຮັບໃດທີ່ພາກສ່ວນກ່ຽວຂ້ອງມີຄວາມຮູ້ສຶກສາວ່າ ບັນຫາ ຂອງເຂົ້າໄດ້ຍົກມາ ເວົ້າ ແລະ ຂໍ້ຄວາມສົນໃຈ ແລະ ທາງເລືອກຂອງເຂົ້າເຈົ້າໄດ້ຖືກພິຈາລະນາ ຢ່າງເຕັມສ່ວນ.

ໃນຄວາມເປັນຈິງ ແມ່ນໃຊ້ເວລາຍາວນານທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ການບໍລິຫານປົກຄອງ ໃນຂັ້ນທ້ອງຖິ່ນ ມີການປ່ຽນ ແປງທີ່ມີປະສິດທິຜົນດີ, ມີຄວາມສະເໝີພາບ, ມີການຄຸ້ມຄອງ ແລະ ນຳໃຊ້ນ້ຳຢ່າງມີປະສິດທິພາບ. ການ ບໍລິຫານປົກ ຄອງ ຂອງຫຼາຍພາກສ່ວນ ແມ່ນຂະບວນການທີ່ຍາວ ໂດຍປະກອບມີຫຼາຍວົງຈອນຂອງການ ເຂົ້າຮ່ວມ ແລະ ເຈລະຈາ ໃນເວລາທີ່ມີບັນຫາໃໝ່ເກີດຂຶ້ນ ແລະ ຕ້ອງໄດ້ການມີການແກ້ໄຂ. ແຕ່ລະຂໍ້ຕົກລົງແມ່ນ ມີຄວາມໝາຍ ແລະ ຍັງມີ ຄວາມສຳຄັນໃນການສ້າງກະລະໂອກາດ ເອື້ອອຳນວຍ ແລະ ສ້າງພົວພັນລະຫວ່າງ ການເຂົ້າຮ່ວມຂອງພາກສ່ວນກ່ຽວ ຂ້ອງ ເພື່ອໃຫ້ມີການສະທ້ອນຕໍ່ກັບຂະບວນການຕັດສິນໃຈ ແລະ ສະຖາບັນການຈັດຕັ້ງ ໃນໄລຍະຍາວ.

ກໍລະນີ ແລະບົດອະທິບາຍ

ບົດອະທິບາຍ 1.1 ແມ່ນຫຍັງພິເສດກ່ຽວກັບນ້ຳ?	19
ບົດອະທິບາຍ 2.1 ຄວາມສາມັກຄີຂອງສັງຄົມ-ຂີ້ເຜີ້ງ, ໃສ້ທຽນ ແລະແປວໄຟ-ວິທະຍາສາດ ແລະສິລະປະ.....	30
ບົດອະທິບາຍ 2.2 ເວທີການເຈລະຈາກ່ຽວກັບນ້ຳໃນລະດັບສາກົນ	35
ບົດອະທິບາຍ 3.1 ເວທີການເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ແລະ ເສັ້ນທາງການເຈລະຈາ 1,2,3	53
ບົດອະທິບາຍ 3.2: ບາດກ້າວນຳໃຊ້ໃນການສ້າງພາບເຫດການຈຳລອງ.....	71
ບົດອະທິບາຍ 4.1: ການລະມັດລະວັງຄວາມຜິດພາດຂອງການມີຈຸດປະສົງໂດຍສະເພາະ (adhocracy).....	102
ບົດອະທິບາຍ 5.1 ທາງເລືອກໃນການແກ້ໄຂ ຂໍ້ຂັດແຍ້ງ	126
ກໍລະນີ 2.1 ຄວາມຕຶງຄຽດໃນອ່າງທະເລອາຣັບ	40
ກໍລະນີ 2.2 ຈາກຂໍ້ຂັດແຍ້ງມາເປັນການຮ່ວມມືໃນທາງສ້າງສັນ ໃນຂະແໜງການໄຟຟ້າຂອງປະເທດເນປານ.....	43
ກໍລະນີ 2.3 ການເຈລະຈາ ແລກປ່ຽນຄວາມຄິດເຫັນເລື່ອງ ບໍ່ແຮ່ ໂອກ ເຕດີ ທີ່ປະເທດປາປົວນິວກິນີ.....	45
ກໍລະນີ 3.1 ການສຳຫລວດອະນາຄົດຂອງນ້ຳຮ່ວມກັນໃນພາກພື້ນແມ່ນ້ຳຂອງ	52
ກໍລະນີ 3.2 ການມ້າງກຳແພງໃນ ເຄີບ ຍອກ (Cape York) ປະເທດອົດສະຕາລີ	56
ກໍລະນີ 3.3. ຄວາມດຸ່ນດ່ຽງທາງດ້ານອຳນາດ ໃນສະພາອ່າງນ້ຳ ເຟຣດເຊີ ທີ່ປະເທດການາດາ.....	57
ກໍລະນີ 3.4: ບັບປຸງຄວາມຮູ້ດ້ານກະສິກຳ, ວິທະຍາສາດ ແລະ ເຕັກໂນໂລຊີ	63
ກໍລະນີ 3.5: ຂໍ້ສັນຍາທາງດ້ານສັງຄົມ ຂອງສະພາການປະເມີນຄວາມຍືນຍົງຂອງເຂື່ອນໄຟຟ້າໂລກ.....	69
ກໍລະນີ 3.6: ການເຈລະຈາທີ່ນຳພາໂດຍອົງການຈັດຕັ້ງສັງຄົມຕໍ່ການປະເມີນຜົນການເຊື່ອມໂຍງສາຍນ້ຳ ໃນປະເທດອິນ ເດຍ	70
ກໍລະນີ 3.7: ຄູ່ມື ການສ້າງພາບເຫດການຈຳລອງ	72
ກໍລະນີ 3.8: ພາບເຫດການຈຳລອງໃນການປະເມີນລະບົບນິເວດວິທະຍາສະຫະສະວັດ	72

ກໍລະນີ 3.9: ເຈລະຈາການໄຫລວຽນຂອງສະພາບແວດລ້ອມ ໃນອ່າງໂຕ່ງນ້ຳ ເຊເນການ	73
ກໍລະນີ 3.10: ອະນຸກຳມະການໂລກວ່າດ້ວຍການສ້າງເຂື່ອນ	75
ກໍລະນີ 4.1 ເພາະໄດ້ມີການກຳນົດວາລະກອງປະຊຸມໃນການເຈລະຈາກ່ຽວກັບຂໍ້ຕົກລົງການຄຸ້ມຄອງນ້ຳແບບຍືນຍົງຢູ່ ໃນອ່າງແມ່ນ້ຳດານຸບ	81
ກໍລະນີ 4.2: ຂະບວນການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນສຳລັບການຟື້ນຟູບຶງນ້ຳເອັບເວີເກດຂອງລັດຟລໍລິດາຕອນໃຕ້	88
ກໍລະນີ 4.3: ການອອກແບບຮ່ວມກັນ ກ່ຽວກັບກຂະບວນການເຈລະຈາລະຫວ່າງ BHP Billiton ແລະ ຊຸມຊົນໄດ້ຮັບຜົນ ກະທົບກ່ຽວກັບບັນຫາບໍ່ແຮ່ຕົນຕາຢາ, ປະເທດເປຣູ	92
ກໍລະນີ 4.4: ການຕັດສິນໃຈແບບມີໂຄງສ້າງໃນການວາງແຜນການນຳໃຊ້ນ້ຳຢູ່ ບຣິດຕິສໂຄລເບຍ, ການາດາ	96
ກໍລະນີ 4.5: ຄວາມນິຍົມຊົມຊອບໃນການແລກປ່ຽນຂໍ້ມູນຂ່າວສານໃນອ່າງແມ່ນ້ຳຂອງ	97
ກໍລະນີ 4.6: ການພິຈາລະນາການຈັດຕັ້ງປະຕິບັດຕາມກົດບັນຍັດ ກ່ຽວກັບອ່າງນ້ຳຕອນລຸ່ມ Komadugu Yobe ຢູ່ໄນຈີເລຍ	100
ກໍລະນີ 5.1 ການປັບປຸງໃໝ່ກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງນ້ຳ ໃນປະເທດ ອາຟຣິກາໃຕ້	114
ກໍລະນີ 5.2 ການເຈລະຈາຂອງຊຸມຊົນກ່ຽວກັບການຄຸ້ມຄອງນ້ຳຮ່ອງ ໃນປະເທດຕັດຊາເນຍ	123
ກໍລະນີ 5.3 ກົດການປະຕິບັດການຄຸ້ມຄອງອ່າງໂຕ່ງໂວນຕາ	127
ກໍລະນີ 5.4 ກົດໝາຍທ້ອງຖິ່ນຄຸ້ມຄອງອ່າງໂຕ່ງແຫຼ່ງນ້ຳ ລິງມິເຕ ຈູ ໃນປະເທດ ບູຖານ	128
ກໍລະນີ 5.5 ການໝາຍເຫດ ເພື່ອສະຫງວນ ໃນຂໍ້ຕົກລົງ	130
ກໍລະນີ 5.6: ການສ້າງການສະທ້ອນຕໍ່ນະໂຍບາຍອ່າງນ້ຳ ໃນອ່າງສາຍນ້ຳ ບີມາ, ປະເທດອິນເດຍ.....	133
ກໍລະນີ 5.7 ເວທີເຈລະຈາຫຼາຍຝ່າຍ ຢູ່ຫຼາຍລະດັບ ໃນເຂດອ່າງໂຕ່ງໂວນຕາ.....	134

ຕາຕະລາງ ແລະ ແຜນວາດ

ຕາຕະລາງ 2.1 ລະດັບຊັ້ນຂອງການມີສ່ວນຮ່ວມຈາກສາທາລະນະ	34
ຕາຕະລາງ 2.2 ຂໍ້ສົມມຸດຖານ ແລະ ຈຸດເນັ້ນໜັກ ຄວາມແຕກຕ່າງໃນການເຈລະຈາ	38
ຕາຕະລາງ 3.1 ການວິເຄາະຄູ່ຮ່ວມງານ ນຳໃຊ້ລະບົບ 4R ໃນໂຄງການນ້ຳ ຕາມການສົມມຸດຖານ.....	67
ຕາຕະລາງ 4.1. ການແກ້ໄຂບັນດາຂໍ້ຈຳກັດກ່ຽວກັບການຕໍ່ລອງແບບຕົງລົງກັນຍາກ	85
ຕາຕະລາງ 5.1 ປະເພດ ແລະ ຕົວຢ່າງ ຂອງຂໍ້ຕົກລົງ	119
 ແຜນວາດ 1.1: ລະບົບ 4Rs.	 23
ແຜນວາດ 3.1: ໂຄງຮ່າງແນວຄວາມຄິດ ເວທີການເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍ ແລະ ລັກສະນະຄວາມຄາດຫວັງ	 51
ແຜນວາດ 3.2: ຂະໜາດ ແລະ ລະດັບ	55
ແຜນວາດ 3.3 ຄຸນຄ່າຕ່າງໆທີ່ເຮັດໃຫ້ ອຳນາດ ແລະ ສາຍພົວພັນອຳນາດເກີດເປັນຮູບຮ່າງ	59
ແຜນວາດ 3.4 ກອບເວລາ ແລະ ລຳດັບຂັ້ນຕອນຂອງ ເວທີຮ່ວມເຈລະຈາຂອງຫລາຍຝ່າຍໃນທາງສົມມຸດ	62
ແຜນວາດ 4.1: 6 ຂັ້ນຕອນໃນຂະບວນການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ	87

Web cases and authors

---

*The following NEGOTIATE case studies are available in full on the IUCN water website:
www.iucn.org/about/work/programmes/water/resources/toolkits/negotiate*

Learning to listen – government openness to work with community members resolves decades of conflict over waste water treatment in Coffs Harbour, Australia
Pam Allan, Macquarie University, Australia

Negotiations for an Agreement on Sustainable Water Management in the Danube Basin
Catherine Ashcraft, Massachusetts Institute of Technology, United States

South Florida Everglades Restoration
Catherine Ashcraft, Massachusetts Institute of Technology, United States

Using Companion Modelling to level the playing field and influence more equitable water allocation in northern Thailand
Cécile Barnaud, Paris X-Nanterre University, France, Panomsak Promburom, Chiang Mai University, Thailand, and Guy Trébuil and François Bousquet, CIRAD, France

Using Structured Decision Making in Collaborative Planning Processes for Better Water Management
- An Innovative Approach to Water Use Planning in British Columbia, Canada
Lee Failing and Graham Long, Compass Resource Management, Canada

A Multi-Stakeholder Platform to solve a conflict over a Water and Sanitation Project in Tiquipaya, Bolivia
Vladimir Cossio, Centro AGUA, UMSS, Bolivia

Experience of a process leading to integration of the actors in a watershed committee in the Cara Sucia-San Pedro Belén hydrographic region in the department of Ahuachapán, El Salvador
Nicolás Atilio Méndez Granados, and Maritza Guido Martínez, IUCN BASIM Project, El Salvador

Interlinking of Rivers in India: Dialogue and Negotiations by National Civil Society Committee.
Biksham Gujja, WWF International, Switzerland

Sharing Irrigation Water in Bhutan: Companion Modeling for Conflict Resolution and Promoting Collective Management
Tayan Raj Gurung, Aita Kumar Bhujel and Gyenbo Dorji, Renewable Natural Resources Research Center, Bhutan, François Bousquet and Guy Trébuil, CIRAD, France

From “No Dams!” to “No Bad Dams!” Nepal’s Engagement with the World Commission on Dams’ Report.
Dipak Gyawali, Nepal Water Conservation Foundation, Nepal

How the Weak Prevailed - Nepali Activists Engaging the World Bank over Arun-3
Dipak Gyawali, Nepal Water Conservation Foundation, Nepal

Community-Based Approaches to Conflict Management - Umatilla County Critical Groundwater Areas

Todd Jarvis, Oregon State University, United States

Building Shared Understanding – Use of Role Playing Games and Computer Simulations to negotiate

improved water management in the Republic of Kiribati

Natalie Jones, Australian National University, Australia

Strengthening Regional Consultation and Coordination of the SASS Aquifer

Kerstin Mechlem, Transitional Justice Institute, University of Ulster, Ireland

Negotiation Processes in Institutionalizing Grassroots Level Water Governance: Case of Self Employed

Women's Association, Gujarat, India

Smita Mishra Panda, Human Development Foundation, India

The Challenge of International Watercourse Negotiations in the Aral Sea Basin

Richard Kyle Paisley, University of British Columbia, Canada

Negotiating our way through Livelihoods and Ecosystems: The Bhima River Basin Experience

Vijay Paranjpye and Parineeta Dandekar, Gomukh Environmental Trust for Sustainable Development,

India

Mekong River Basin, Agreement & Commission Case Study

George E. Radosevich, RAD International, Thailand

Tarim River Basin Case Study

George E. Radosevich, RAD International, Thailand

Integrated Water Resources Management in Four Pilot Microwatersheds in San Marcos, Guatemala

Otoniel Rivera Mazariegos and Nora Herrera Illescas, IUCN Tacana Project, Guatemala

Ok Tedi and Fly River negotiation over compensation: Using the mutual gains approach in multiparty

negotiations

Barbara Sharp and Tim Offor, OfforSharp, Australia

Multistakeholder Platforms and Negotiation: The case of Kat River Valley Catchment Management Forum

Eliab Simpungwe, Limpopo Department of Agriculture, South Africa

Visioning on the future of the rivers Scheldt and Waal

Jeroen Warner, Wageningen University, The Netherlands

Komadugu Yobe Basin: A Case Study of Participatory Water Charter Development for Sustainable and Equitable Management of Water Resources

D. K. Yawson, H.G. Ilallah and I.J. Goldface-Irokalibe, IUCN-Komadugu Yobe Basin Project,

Nigeria and Ahmadu Bello University, Nigeria

ບາງຄຳສັບທີ່ເຫັນວ່າເປັນປະໂຫຍດຕໍ່ຜູ້ອ່ານ ເພື່ອສ້າງຄວາມເຂົ້າໃຈໃນການອ່ານ ແລະ ການອອກແບບຂະບວນການເຈລະຈາ ມີດັ່ງຕໍ່ໄປນີ້:

ຂໍ້ຕົກລົງ (*accord*) - ຂໍ້ຕົກລົງເປັນທາງການ ຫລື ສົນທິສັນຍາ

ກົດໝາຍ (*act*) - ກົດໝາຍທີ່ຜ່ານເປັນທາງການໂດຍລັດຖະສະພາ

ຜູ້ປະຕິບັດ (*actor*) - ຜູ້ຄົນໃນທຸກໆລະດັບທີ່ເຂົ້າຮ່ວມວຽກງານຕ່າງໆ ໂດຍປະຕິບັດໃນທາງສ່ວນບຸກຄົນ ຫລື ສ່ວນລວມ.

ການບໍລິຫານ (ນໍ້າ) (*administration (water)*) - ການຈັດຕັ້ງ ແລະ ບໍລິຫານ ລະບົບຄຸ້ມຄອງ ການຕອບສະໜອງ, ການແບ່ງປັນ ແລະ ຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການ ແລະ ດູແລຮັກສາ ນໍ້າ

ຂໍ້ຕົກລົງ (*agreement*) - ການຕົກລົງທີ່ໄດ້ຜ່ານການເຈລະຈາ; ນີ້ບໍ່ໄດ້ໝາຍຄວາມວ່າ ຈະພໍໃຈຢ່າງເຕັມສ່ວນກັບທຸກຝ່າຍ ແລະ ບໍ່ແມ່ນຄວາມເປັນເອກະສັນ ຕໍ່ກັບເຫດຜົນຕ່າງໆ ທີ່ຢູ່ເບື້ອງຫລັງການຕັດສິນໃຈ ແຕ່ມັນພັດສະທ້ອນໃຫ້ເຫັນການກ້າວໄປບັນລຸຄວາມເປັນເອກະສັນ ຫລື ຜະລິດຕະພັນທີ່ສາມາດໃຊ້ການໄດ້ ແລະ ຍອມຮັບໂດຍທຸກໆຝ່າຍ

ຂໍ້ຕົກລົງ (ນໍ້າ) (*agreement (water)*) - ນະໂຍບາຍ, ກົດໝາຍ ແລະ ການຕົກລົງເຫັນດີລະບົບການຄຸ້ມຄອງຈັດສັນທີ່ຄວບຄຸມພຶດຕິກຳກ່ຽວຂ້ອງກັບນໍ້າ; ຂໍ້ຕົກລົງ (ເຊັ່ນ ການເຈລະຈາຕ່າງໆ) ສາມາດມີຫລາຍລະດັບ ແລະ ຫລາຍຂະໜາດ, ບໍ່ມີການຜູກມັດ ຫລື ມີການຜູກມັດສັນຍາ (ເຊັ່ນ: ສາມາດບັງຄັບໃຊ້ທາງກົດໝາຍ), ເປັນທາງການ ຫລື ບໍ່ເປັນທາງການ, ເປັນຄຳເວົ້າ ຫລື ຂຽນເປັນລາຍລັກອັກສອນ.

ການແບ່ງປັນ (ນໍ້າ) (*Allocation (water)*) - ຂະບວນການຕັດສິນໃຈ (ແລະ ບໍ່ຕັດສິນໃຈ) ທີ່ເປັນທາງການ ແລະ ບໍ່ເປັນທາງການ ທີ່ປ່ຽນແປງການກະຈາຍນໍ້າໃນທຳມະຊາດ ແລະ ຜົນປະໂຫຍດ, ຄວາມສ່ຽງ, ສິດທິ ແລະ ຫນ້າທີ່ຮັບ ຜິດຊອບອື່ນໆ ທີ່ກ່ຽວຂ້ອງກັບນໍ້າ.

ການແກ້ໄຂ ຫລື ປັບປຸງ (*amendment*) - ການປັບປຸງເລັກໆຫນ້ອຍໆ; ຂໍ້ຕົກລົງ ສາມາດ ແລະ ຄວນຈະໄດ້ປັບປຸງຕະຫລອດເວລາ ໃນກໍລະນີທີ່ມີສະພາບການປ່ຽນແປງ ແລະ ຕ້ອງການໃຫ້ມີການດັດແປງ.

ຜູ້ຕັດສິນ ຫລື ຜູ້ໄກ່ເກ່ຍ (*arbitrator*) - ບຸກຄົນທີ່ເປັນເອກະລາດ ຫລື ອົງການໃດໜຶ່ງແຕ່ງຕັ້ງຢ່າງເປັນທາງການ ເພື່ອແກ້ໄຂຂໍ້ຜິດພາດໃດໜຶ່ງ

ການເຈລະຈາທີ່ໄດ້ຮັບການຊ່ວຍເຫລືອ (*assisted negotiation*) - ບັນດາພາກສ່ວນ (ຫລື ຝ່າຍ) ຕ່າງໆ ແລະ, ຫລື ປະເດັມຕ່າງໃນການເຈລະຈາເພີ່ມຂຶ້ນ ຈຶ່ງຈຳເປັນຈະຕ້ອງໄດ້ເອົາຄົນທີ່ເປັນກາງ ຫລື ຜູ້ອຳນວຍຄວາມສະດວກ ເພື່ອຊ່ວຍໃນຂະບວນການເຈລະຈາ ຕໍ່ກັບການພິຈາລະນາ, ແກ້ໄຂບັນຫາ, ສ້າງທາງເລືອກ ຫລື ເຮັດໃຫ້ມີປະໂຫຍດຫລາຍທີ່ສຸດ

ສິດອຳນາດ (authority) - ອຳນາດ ຫລື ສິດ ທີ່ອອກຄຳສັ່ງ ແລະ ບັງຄັບໃຊ້ການປະຕິບັດຕາມ ຫລື ບຸກຄົນ ຫລື ອົງການ ຈັດຕັ້ງ ທີ່ມີສິດຢ່າງເປັນທາງການ, ຫລື ປະສົບການ ແລະ ຄວາມຮູ້ທີ່ຮັບຮູ້ກັນ.

ການຕໍ່ລອງ (bargain) - ເຈລະຈາໃນເລື່ອງຂໍ້ຕົກລົງ. ຕົວຢ່າງ: 'ການຕໍ່ລອງແບບໜັກໜ່ວງ ຫລື ແບບແຂງກະດ້າງ' ແມ່ນຫມາຍຄວາມວ່າ ກົດດັນຢ່າງແຮງທີ່ສຸດ ເພື່ອຢາກຈັດການກັບຄວາມເຫັນຊອບຂອງຝ່າຍໄດໜຶ່ງ. 'ການຕໍ່ລອງ ແບບໜັກໜ່ວງ ຫລື ແບບແຂງກະດ້າງ' ມັກຈະກ່ຽວຂ້ອງກັບການເຈລະຈາແບບໃນທາງຄູ່ແຂ່ງ.

ທາງເລືອກດີທີ່ສຸດຕໍ່ຂໍ້ຕົກລົງຈາກການເຈລະຈາ (best alternative to a negotiated agreement, BATNA) - ແນວ ຄວາມຄິດທີ່ສ້າງຂຶ້ນມາ ໂດຍ ໂຣເຈີ ພິດເຊີ ແລະ ວິລັງມ ອູຣິ.⁸⁶ ຫລາຍກວ່າທີ່ຈະສຸມໃສ່ລະດັບຂັ້ນລຸ່ມ ພວກເຂົາອ້າງ ເຫດຜົນວ່າ ຜູ້ເຈລະຈາຄວນຈະຮູ້ໄວ້ວ່າ ແມ່ນຫຍັງທີ່ອາດຈະເປັນຜົນເກີດຕາມມາ ໃນເມື່ອຂາດຄວາມສຳເລັດໃນການ ເຈລະຈາ. ດ້ວຍການຊອກສະແຫວງຫາ ແລະ ຄິດຄົ້ນໃນທາງສ້າງສັນຕໍ່ກັບທາງເລືອກທີ່ບໍ່ຕ້ອງການມີການເຈລະຈາ, ມັນ ອາດຈະມີມາດຕະການໂດໜຶ່ງທີ່ຊັດເຈນ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ທຸກໆຂໍ້ຕົກລົງຈາກການເຈລະຈາສາມາດວັດແທກໄດ້. ການຮູ້ຈັກ ທາງເລືອກດີທີ່ສຸດຕໍ່ຂໍ້ຕົກລົງຈາກການເຈລະຈາ (BATNA) ຊ່ວຍໃຫ້ທ່ານຮູ້ຂອງຕົນມີຄວາມເຂັ້ມແຂງຂຶ້ນ ແລະ ຖ້າຫາກ ທ່ານຮູ້ ທາງເລືອກດີທີ່ສຸດຕໍ່ຂໍ້ຕົກລົງຈາກການເຈລະຈາ (BATNA) ຂອງຝ່າຍອື່ນ ທ່ານກໍ່ຍິ່ງມີໂອກາດການຕັດສິນໃຈມີ ເຫດຜົນຫລາຍຂຶ້ນໃນເວລາດຳເນີນການເຈລະຈາ. ຖ້າຍອມຮັບໃນສະພາບດັ່ງກ່າວ ທຸກໆຝ່າຍເຮັດໄດ້ດີກວ່າ ທາງເລືອກ (BATNA) ຂອງຕົນ ແລະ ກາຍເປັນເງື່ອນໄຂທີ່ຈຳເປັນຂອງການບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງ.

ຮ່າງກົດໝາຍ (Bill) - ຮ່າງສະເໜີກົດໝາຍ ທີ່ນຳສະເໜີ ຕໍ່ລັດຖະສະພາໃນການຕັດສິນໃຈ ຮັບຮອງເອົາ

ການຜ່ານພື້ນຊຸບສັກໃນການເຈລະຈາ (breakthrough) - ຄວາມສຳເລັດ ຫລື ການພັດທະນາສຳຄັນທີ່ຄາດຄິດບໍ່ເຖິງ ເຊັ່ນ: ຂັ້ນຕອນ ຫລື ບາດກ້າວໂດໜຶ່ງທີ່ສຳຄັນ ໃນການເຈລະຈາ ທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ກ້າວໄປຂ້າງໜ້າເຮັດໃຫ້ທຸກຝ່າຍ ສາມາດຫຍັບເຂົ້າໄປຫາ ການຕົກລົງເຫັນດີເຫັນພ້ອມ ຫລື ຂໍ້ຕົກລົງ.

ກົດບັນຍັດ ຫລື ທຳມະນູນ (charter) - ລັດຖະທຳມະນູນທີ່ກຳນົດ (ຫລື ຂຽນ) ຂຶ້ນ ຫລື ການກຳນົດລະອຽດໜ້າທີ່ ອົງການຈັດຕັ້ງໃດໜຶ່ງ; ຫລື ຄຳໃຫ້ການທີ່ຂຽນເປັນລາຍລັກອັກສອນ ທາງດ້ານສິດທິຂອງກຸ່ມຄົນສະເພາະໃດໜຶ່ງ.

ການຮ່ວມມືກັນ (coalition) - ການເປັນພັນທະມິດກັນຊົ່ວຄາວ

ປະມວນກົດໝາຍ (code) - ການລວບລວມ ກົດໝາຍ ຫລື ລັດຖະບັນຍັດ ທີ່ເປັນລະບົບ ເຊັ່ນ: ຊຸດສົນທິສັນຍາຕ່າງໆ ທີ່ຄວບຄຸມອຸປະນິໄສ ຫລື ພິດຕິກຳ

ການເປັນຄູ່ແຂ່ງ (competition) - ການເຄື່ອນໄຫວທີ່ແຂ່ງຂັນກັນ, ບ່ອນທີ່ມີການແຂ່ງຂັນ ແມ່ນເພື່ອໄດ້ ຫລື ເອົາ ຊະນະສິ່ງໃດໜຶ່ງ ໂດຍປາບແພ້ ຫລື ຢູ່ເໜືອອີກຝ່າຍອື່ນ.

ການປະຕິບັດຕາມ (ລະບຽບ) (compliance) - ການກະທຳຂອງການຍອມຮັດຕາມ, ບ່ອນໃດທີ່ມີການປະຕິບັດຕາມ ແມ່ນການກະທຳທີ່ເປັນໄປຕາມຄວາມຄາດຫວັງ ຫລື ຕາມຄຳສັ່ງ ເພື່ອໃຫ້ຖືກກັບມາດຕະຖານທີ່ກຳນົດ ທີ່ໄດ້ກຳນົດໃນຂໍ້ ຕົກລົງໃດໜຶ່ງ ຫລື ປະເພດຕ່າງໆ.

ການປະນີປະນອມ (compromise) - ຂໍ້ຕົກລົງທີ່ທຸກຝ່າຍເຫັນພ້ອມ ຫລື ສະພາວະເປັນກາງລະຫວ່າງຄວາມຄິດທີ່ຂັດແຍ້ງກັນ ທີ່ທຸກຝ່າຍຍິນຍອມຕໍ່ກັນ

ການ (ຂໍ້) ຍິນຍອມ (concession) - ສິ່ງທີ່ຍິນຍອມ ຫລື ວາງມື ຫລື ຖືກມອບເໝົາ - ສຳປະທານ

ຂໍ້ຂັດແຍ້ງ (conflict) - ຄວາມແຕກຕ່າງລະຫວ່າງ ຄວາມຄິດ, ຫລັກການ ແລະ ອື່ນໆ. ຂໍ້ຂັດແຍ້ງບໍ່ແມ່ນນວ່າຈະບໍ່ດີ, ຜິດປົກກະຕິຫມົດ, ແຕ່ມັນກໍ່ເປັນພຽງສ່ວນປະກອບພື້ນຖານການພົວພັນຂອງມະນຸດເທົ່ານັ້ນ. ເວລາຄິດຫາວິທີທາງ ຫລື ຄຳຊີ້ນຳ ໂດຍສັງຄົມ, ຂະບວນການທີ່ແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ້ງຈຶ່ງເປັນເລື່ອງກ່ຽວຂ້ອງຢ່າງແທ້ຈິງ. ບ່ອນທີ່ເກີດມີຂໍ້ຂັດແຍ້ງ ທຸກຝ່າຍຕ່າງກໍ່ປະຕິເສດໄດ້ຢາກ ຫລື ອາດຈະເຂົ້າຮ່ວມຢ່າງເຕັມສ່ວນຕາມແບບສ້າງສັນໃນການເຈລະຈາ ຈົນກວ່າວ່າຂໍ້ຂັດແຍ້ງໄດ້ຮັບຮູ້ນຳກັນຢ່າງເລິກເຊິ່ງ.

ການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ (consensus building) - ຂະບວນການຊອກຫາຄວາມເປັນເອກະສັນໂດຍການຕັດສິນໃຈເປັນຫມູ່ຄະນະ ທີ່ຜ່ານການປຶກສາຫາລືກັນຢ່າງເອົາໃຈໃສ່ ແລະ ເຈລະຈາຮ່ວມກັນແກ້ໄຂ. ຂະບວນການສ້າງຄວາມເປັນເອກະສັນ ອາດຈະສາມາດບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງທີ່ໃຊ້ການໄດ້ ແລະ ທຸກຝ່າຍຍອມປະຕິບັດຕາມບໍ່ວ່າດ້ວຍເຫດຜົນໃດກໍ່ຕາມ ພາຍຫລັງທີ່ມີໂອກາດໄດ້ສະແດງຄວາມຄິດເຫັນຂອງຕົນ ໂດຍທີ່ບໍ່ໄດ້ສ້າງຜົນເສຍຫາຍຫາຍແກ່ຝ່າຍອື່ນໆ.

ຂໍ້ສັນຍາ (contract) - ຂໍ້ຕົກລົງເປັນພາສາເວົ້າ ຫລື ຂຽນເປັນລາຍລັກອັກສອນ ທີ່ສາມາດບັງຄັບໃຊ້ທາງກົດໝາຍ

ສົນທິສັນຍາ (convention) - ຂໍ້ຕົກລົງລະຫວ່າງປະເທດ

ການຮ່ວມມື (cooperation) - ການກະທຳຂອງການຮ່ວມມື ເຊັ່ນ: ການເຮັດວຽກງານຮ່ວມກັນເພື່ອກ້າວໄປຫາຈຸດສຸດທ້າຍ, ຈຸດປະສົງ ຫລື ຜົນຮັບອັນດຽວກັນ; ການດຳເນີນປະຕິບັດຮ່ວມກັນ.

ການພິຈາລະນາຮອບຄອບ (deliberation) - ການໂຕ້ວາທີ ແລະ ການສົນທະນາ ທີ່ມຸ່ງຫວັງໃຫ້ເກີດຄວາມຄິດທີ່ມີເຫດຜົນ ແລະ ຮັບຮູ້ນຳກັນ ຊຶ່ງຕ່າງຝ່າຍພໍໃຈໃນການພິຈາລະນາຄືນໃໝ່ ຫລື ກວດສອບໂດຍຜ່ານການສົນທະນາ, ຂໍ້ມູນອັນໃໝ່ ຫລື ຄວາມຮຽກຮ້ອງຂອງບັນດາເພື່ອນຮ່ວມງານດ້ວຍກັນ. ເຖິງແມ່ນວ່າຂໍ້ເປັນເອກະສັນ ບໍ່ຈຳເປັນວ່າແມ່ນຈຸດປະສົງສຸດທ້າຍຂອງການພິຈາລະນາໄຕ່ຕອງ ແລະ ຜູ້ເຂົ້າຮ່ວມຕ່າງກໍ່ຫວັງທີ່ຈະສະແຫວງຫາສິດຜົນປະໂຫຍດຂອງຕົນ, ແຕ່ສິ່ງປະໂຫຍດທີ່ໄດ້ມານັ້ນໂດຍຖືກຕ້ອງຕາມກົດໝາຍມີເຫດຜົນ (ເຂົ້າໃຈໂດຍທຸກຄົນທີ່ໄດ້ຮັບຜົນກະທົບ) ແມ່ນສະແດງຄຸນລັກສະນະຂອງການພິຈາລະນາຮອບຄອບ ⁸⁷.

ການປຶກສາຫາລື (dialogue) - ການສົນທະນາທີ່ແນໃສ່ອະທິບາຍເລື່ອງລາວ ຫລື ຂໍ້ແກ້ໄຂບັນຫາ

ບົດຄວາມ ຫລື ຄຳປາໃສ (discourse) - ແນວຄວາມຄິດ, ປະເພດ ແລະ ຄວາມຄິດ ທີ່ຖືກແບ່ງປັນເຮັດໃຫ້ສອດຄ່ອງ ດີກັບກອບສະຖານະການ, ການພິພາກສາ, ການສົມມຸດຖານ, ຄວາມອາດສາມາດ, ນິໄສໃຈຄໍ ແລະ ເຈດຕະນາ. ຊຶ່ງທັງຫມົດນັ້ນ ມັນເປັນເງື່ອນໄຂໂດຍພື້ນຖານຂອງການວິເຄາະ, ການໂຕ້ວາທີ, ການຕົກລົງ ແລະ ບໍ່ຕົກລົງ.⁸⁸ ຄຳປາໃສ ສະແດງໃຫ້ເຫັນອຳນາດໃນທາງລະບຽບ ແລະ ຄວາມຮັບຮູ້ຂອງຜູ້ປະຕິບັດ, ກົດດັນຜົນປະໂຫຍດບາງກຸ່ມ ແຕ່ພັດສິ່ງເສີມສ້າງຜົນປະໂຫຍດກັບອີກຝ່າຍອື່ນໆ. ການເຂົ້າໃຈບົດຄວາມ ສາມາດເຮັດໃຫ້ເຂົ້າໃຈພຶດຕິກຳຂອງຝ່າຍອື່ນດີຂຶ້ນໃນເວລາດຳເນີນການເຈລະຈາ.

ຂໍ້ໂຕ້ຖຽງ (*dispute*) - ຄວາມບໍ່ເໝາະສົມ ຫຼື ຂໍ້ໂຕ້ຖຽງ ຫມາຍເຖິງ ປະເດັນ ຫລື ສິ່ງທີ່ບໍ່ເໝາະສົມ ໂດຍໜຶ່ງ ຫລາຍກວ່າທີ່ວ່າ ຂໍ້ຂັດແຍ່ງ, ຊຶ່ງເປັນຜົນມາຈາກຝ່າຍໂດຍຝ່າຍໜຶ່ງບໍ່ພໍໃຈກັບເຫດການນັ້ນສະເພາະ. ທຸກຝ່າຍອາດຈະ ຖືກຖຽງກັນຍ້ອນເຫດການທີ່ບໍ່ສອດຄ່ອງກັນເລັກໆນ້ອຍໆເທົ່ານັ້ນເອງ.

ສ້າງຄວາມສົນໃຈ ຫລື ເຂົ້າຮ່ວມວຽກ (*engage*) - ເຮັດໃຫ້ຝ່າຍໂດຍໜຶ່ງສົນໃຈ ຫລື ເຂົ້າຮ່ວມ;

ສະເໝີພາບ (*equity*) - ຄວາມຍຸດຕິທຳ ແລະ ຄວາມບໍ່ເອນອງ

ຈັນຍາບັນ (*ethic*) - ຫລັກສິນທຳທາງດ້ານຈິດໃຈ. ປະສົບການຂອງຄົນໃນການຕໍ່ລອງລາຄາໃນຕະຫລາດ ເຮັດໃຫ້ ຫລາຍຄົນຄິດວ່າເປັນສິ່ງທີ່ຍອມຮັບວ່າ ການເຈລະຈາບໍ່ແມ່ນຄວາມສັດຊື່. ໂດຍທົ່ວໄປຜູ້ເຈລະຈາອາດຈະເວົ້າເກີນ ຄວາມຈິງຕໍ່ຄູນຄ່າຂອງບາງສິ່ງບາງຢ່າງ ທີ່ເວົ້າເຫມືອນກັບວ່າເປັນທາງເລືອກທີ່ໜ້າປະທັບໃຈກວ່າຢ່າງອື່ນໆ ຫລື ບິດ ເບືອນຂໍ້ມູນທີ່ສຳຄັນຕໍ່ການເຈລະຈາ. ໃນການເຈລະຈາກຽວກັບເລື່ອງ ນ້ຳ ອາດຈະມີການນຳໃຊ້ແຜນເລ່ວລ່ຽມທີ່ບໍ່ຊື່ສັດ ຫລື ການຂົ່ມຂູ່ ເປັນບາງຄັ້ງ. ນອກຈາກເຫດຜົນທາງຈິດໃຈທີ່ຊື່ສັດ ແລະ ບໍ່ເວົ້າເກີນຄວາມຈິງ, ກໍ່ຕ້ອງແມ່ນເຫດຜົນທາງ ຈັນຍາບັນ. ຖ້າຝ່າຍໂດຍໜຶ່ງໃຫ້ຂໍ້ມູນຜິດພາດ ຫລື ບິດເບືອນ ມັນກໍ່ຍາກທີ່ຈະເຮັດໃຫ້ເກີດຜົນທີ່ໄວ້ວາງໃຈໄດ້ກັບຝ່າຍໂດຍ ຝ່າຍໜຶ່ງ ແລະ ເກີດປະໂຫຍດຕໍ່ຝ່າຍອື່ນໆ. ນອກນັ້ນຍັງເປັນການສ້າງຄວາມບໍ່ພໍໃຈ ຫລື ຄວາມແຄ້ນໃຈທີ່ຍືດເຍື້ອຍາວ ນານ ອັນທີ່ເກີດມາຈາກການເຈລະຈາທີ່ບໍ່ມີຄວາມຈິງໃຈ ເພາະວ່າມີຄຳຂີ້ຕົວະເອົາມາເປັນຫລັກຖານ.

ເຮັດໃຫ້ສະດວກ (*facilitate*) - ເຮັດໃຫ້ສະດວກ ຫລື ງ່າຍຂຶ້ນກວ່າເກົ່າ

ການບໍລິຫານປົກຄອງ (*governance*) - ການກະທຳ ຫລື ກິລິຍາຂອງການປົກຄອງ ຫລື ການບໍລິຫານ; ລະບົບການ ຄວບຄຸມ, ແນະນຳ ຫລື ອິດທິພົນຄວບຄຸມ; ສູງກວ່າລັດຖະບານ, ການບໍລິຫານປົກຄອງ ຫມາຍເຖິງຄວາມຊັບຊ້ອນຂອງ ຂະບວນການ ແລະ ສະຖາບັນ ທີ່ໃນນັ້ນ ມີສັງຄົມແຂ່ງຂັນກັນ, ດຳເນີນການ ແລະ ຄຸ້ມຄອງການຕັດສິນໃຈ.

ການບໍລິຫານປົກຄອງ (ນ້ຳ) (*governance (water)*) - ຂົງເຂດ ລະບົບ ດ້ານການບໍລິຫານ, ດ້ານເສດຖະກິດ, ດ້ານສັງຄົມ ແລະ ດ້ານການເມືອງ ທີ່ຈຳເປັນໃນການພັດທະນາ ແລະ ຄຸ້ມຄອງ ຊັບພະຍາກອນນ້ຳ ແລະ ການໃຫ້ ບໍລິການກຽວກັບນ້ຳ ໃນລະດັບຕ່າງໆຂອງສັງຄົມ⁸⁹.

ການມີອຳນາດເໝາະ (*dominance*) - ການມີອຳນາດເໝາະ ໂດຍມີສະພາວະຂອງຝ່າຍໜຶ່ງ ສູງກວ່າຝ່າຍອື່ນ

ຄຸນຄ່າສູງ-ຄຸນຄ່າຕໍ່າ (*high value low cost*) - ຜູ້ເຈລະຈາຮຽນຮູ້ວ່າແມ່ນຫຍັງຄືສິ່ງທີ່ມີຄຸນຄ່າສູງສຳລັບຝ່າຍຕົນເອງ ແລະ ຮຽກຮ້ອງຫາ ແລະ ແມ່ນຫຍັງຄືສິ່ງທີ່ມີຄຸນຄ່າຕໍ່າ ແລະ ຍິນຍອມໃຫ້. ພວກເຂົາທຸກຄົນຄວນຈະຕ້ອງໄດ້ຮຽນຮູ້ສິ່ງ ດຽວກັນນີ້ຂອງຝ່າຍອື່ນອີກດ້ວຍ ເພື່ອເຮັດໃຫ້ຕ່າງຝ່າຍໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດສູງສຸດ ໂດຍຍິນຍອມໃນສິ່ງທີ່ມີຄຸນຄ່າ ຫລື ປະໂຫຍດຕໍ່າ.

ສະຖາບັນ (*institutions*) - ການກຽມການທີ່ຄາດການໄວ້ ແລະ ຕໍ່ເນື່ອງ, ກົດຫມາຍ, ປະເພນີ ຫລື ຂະບວນການ ທີ່ກຳນົດໂຄງສ້າງການຈັດຕັ້ງ ສາຍພົວພັນ ແລະ ການຈັດການ ທາງດ້ານການເມືອງ, ສັງຄົມ, ວັດທະນະທຳ ຫລື ເສດຖະກິດ ໃນສັງຄົມ ⁹⁰.

ຄວາມສົນໃຈ (interests) - ສະແດງເຫດຜົນຕໍ່ຈຸດຢືນ ຫລື ຕໍ່ແຫນ່ງ ທີ່ໃຫ້ຄວາມເຂົ້າໃຈເລິກເຊິ່ງຕໍ່ຄວາມຈຳເປັນ, ຄວາມຕ້ອງການ, ຄວາມຄາດຫວັງ, ຄວາມກັງວົນ, ຄວາມຫວັງ, ຄວາມຢ້ານ ແລະ ປະໂຫຍດ. ນອກນັ້ນຄວາມສົນໃຈຍັງ ຫມາຍເຖິງ ປະເດັນ ຫລື ບັນຫາ, ເຫດຜົນ (ວິທີທາງກ່ຽວຂ້ອງ ແລະ ໃຫ້ຄຸນຄ່າສາຍພົວພັນ) ຫລື ໃນດ້ານລະບຽບ ຫລັກການ (ກ່ຽວຂ້ອງກັບຄວາມຍຸດຕິທຳຂອງຂະບວນການ ແລະ ຄຸນະພາບຂອງການມີສ່ວນຮ່ວມ ແລະ ການຕັດສິນ ໃຈ)⁹¹. ຄວາມສົນໃຈບໍ່ແມ່ນເປັນພຽງແຕ່ຕໍ່ແຫນ່ງທີ່ໃຊ້ຖ້ອຍຄຳຄືນໃໝ່, ມັນລວມມີຫລາຍລະດັບຊັ້ນ ທີ່ເລີ່ມແຕ່ການ ຕື່ມເຕັມຄວາມຈຳເປັນໂດຍພື້ນຖານ ຫາ ຄວາມຄາດຫວັງ ເພື່ອ ຄວາມເຂົ້າໃຈ, ການປະດິດສ້າງ, ການຈຳລອງສະຖານ ນະການ, ການໃຫ້ຄວາມຫມາຍ, ສ້າງເຫດຜົນ, ສ້າງກຽດສັກສີ, ສ້າງທາງເລືອກ, ການຄວບຄຸມ, ສິດທິໃນການປົກຄອງ ດິນເອງ, ແລະ ຄວາມຍຸດຕິທຳທີ່ແພ່ລາມອອກໄປ (ເບິ່ງ ຕໍ່ແຫນ່ງ)

ປະເດັນ (issue) - ຫວິຂໍ້ສຳຄັນສຳລັບການໂຕ້ວາທີ ຫລື ການແກ້ໄຂ

ອຳນາດຕັດສິນ (jurisdiction) - ຂອບເຂດສິດອຳນາດ ທາງດ້ານກົດຫມາຍ ຂອງ ສານ ຫລື ສະຖາບັນອື່ນໆ

ກົດຫມາຍ (law) - ລະບຽບ ຫລື ລະບົບຂໍ້ບັງຄັບທີ່ຮັບຮອງໂດຍປະເທດໂດຫນຶ່ງ ຫລື ຊຸມຊົນໂດຫນຶ່ງ ເພື່ອຄວບຄຸມການ ກະທຳສະມາຊິກຂອງຕົນ ແລະ ບັງຄັບໃຊ້ ໂດຍກຳນົດໂທດທາງກົດຫມາຍ.

ກົດຫມາຍ (ອ່ອນໂຍນ ແລະ ແຂງ), law (soft and hard) - ກົດຫມາຍອ່ອນໂຍນ ຫມາຍເຖິງ ເຄື່ອງມືທາງກົດຫມາຍທີ່ ບໍ່ມີອຳນາດບັງຄັບທີ່ຜູກມັດໃດໆທາງກົດຫມາຍ ຫລື ຜູ້ທີ່ມີອຳນາດຜູກມັດທີ່ອ່ອນກວ່າອຳນາດຜູກມັດທາງດ້ານ ກົດຫມາຍທີ່ໃຊ້ກັນມາ, ຊຶ່ງມັນຈະແຕກຕ່າງກັນຢ່າງຊັ້ນເຊິ່ງກັບ 'ກົດຫມາຍແຂງ'. ໂດຍຕາມທຳນຽມແລ້ວ ກົດຫມາຍ ອ່ອນໂຍນ ຈະກ່ຽວຂ້ອງກັບກົດຫມາຍລະຫວ່າງຊາດ, ເຊັ່ນ: ຂໍ້ມະຕິຂອງກອງປະຊຸມສະຫະປະຊາຊາດ.

ນິຕິບັນຍັດ (legislation) - ກົດຫມາຍໂດຍລວມໆ

ຖືກຕ້ອງຕາມກົດຫມາຍ (legitimate) - ຍືນຍັນວ່າຖືກກົດຫມາຍ ຫລື ລະບຽບການ; ສາມາດປົກປ້ອງໄດ້ດ້ວຍຄວາມ ຍຸດຕິທຳ

ດຳເນີນຄະດີ ຫລື ຟ້ອງຮ້ອງ (litigate) - ສູ້ຄະດີໃນສານ ຫລື ດຳເນີນຄະດີໃນສານ

ໄກ່ເກ້ຍ (mediate) - ໄກ່ເກ້ຍໃຫ້ສອງຝ່າຍເຂົ້າໃຈກັນ ຫລື ວາງຂໍ້ຖືກຖຽງຢູ່ລະຫວ່າງກາງຂອງສອງຝ່າຍ

(Multi stakeholder platform) - ເປັນສ່ວນຫນຶ່ງຂອງລະບົບການປົກຄອງ ຊຶ່ງໃນນັ້ນ ປະກອບມີຫລາຍພາກສ່ວນຕ່າງໆ ໂດຍທົ່ວໄປກໍ່ແມ່ນຜູ້ຕາງໜ້າ ທີ່ໄດ້ກຳນົດ ຖືກເຊື່ອເຊີນເພື່ອເຂົ້າພົບປະກັນໃນເວທີສົນທະນາ ໂດຍມຸ່ງຫວັງ ການແບ່ງ ຄວາມຮູ້ ແລະ ຫັດສະນະຄວາມຄິດຕ່າງໆ, ການສ້າງ ແລະ ກວດສອບທາງເລືອກ, ການແຈ້ງບອກ ແລະ ສ້າງການ ເຈລະຈາ ແລະ ການຕັດສິນໃຈທີ່ເປັນຮູບປະທຳ .

ຜົນປະໂຫຍດຕໍ່ທຸກຝ່າຍ (Mutual gain) - ຜົນປະໂຫຍດທີ່ໄດ້ຈາກການເຈລະຈາ ບໍ່ຄວນຖືກສັ່ງຫ້າມ ໂດຍຂໍ້ຈຳກັດຂອງ ຈຸດປະສົງພື້ນຖານ ທີ່ສະແດງໃຫ້ເຫັນໃນເບື້ອງຕົ້ນທຳອິດ. ການເຈລະຈາ ຄວນຊອກຫາວິທີທາງເພື່ອກະຈາຍຜົນປະ ໂຫຍດໃຫ້ກັບທຸກຝ່າຍ ຊຶ່ງນັ້ນຄືຄວາມຄິດແບບສ້າງສັນທີ່ສາມາດສ້າງຜົນປະໂຫຍດຕໍ່ທຸກຝ່າຍ. ຕົວຢ່າງຂອງເລື່ອງທີ່

ສອງສາວເອື້ອຍນ້ອງ ເຈລະຈາກັນໃນການແບ່ງປັນຫມາກກ້ຽງ 1 ຫນ່ວຍ. ຖ້າຈະຕັດຜ່າເຄິ່ງ ກໍ່ຈະໃຫ້ຜົນປະໂຫຍດ ຫນ້ອຍທີ່ສຸດຕໍ່ກັບແຕ່ລະຝ່າຍ, ແຕ່ເວລາທີ່ສອງສາວນັ້ນຕັ້ງຄຳຖາມກັນໄປມາວ່າໃຜຕ້ອງການຫຍັງ, ພວກເຂົາຈຶ່ງຮູ້ວ່າ ຜູ້ ຫນຶ່ງແມ່ນຕ້ອງການເຮັດນ້ຳຫມາກກ້ຽງ ແລະ ອີກຜູ້ຫນຶ່ງພັດຕ້ອງການເປືອກເພື່ອເຮັດແຍມຫມາກກ້ຽງ (ກວນ). ດ້ວຍຜົນ ອອກມາເຊັ່ນນີ້ ຈຶ່ງເຮັດໃຫ້ທັງສອງຝ່າຍໄດ້ຮັບຜົນປະໂຫຍດການນຳໃຊ້ຫມາກກ້ຽງຢ່າງເຕັມສ່ວນເພື່ອຕອບສະຫນອງ ຕາມຈຸດປະສົງຂອງໃຜລາວ.

ການເຈລະຈາ (negotiation) - ຂະບວນພົບປະກັນ ໂດຍ 2 ຫລື ຫລາຍຝ່າຍ ທີ່ຕ້ອງການຢາກເຮັດໃຫ້ບັນຫາທີ່ແຕກ ຕ່າງກັນນັ້ນ ປອງດອງ ຫລື ກົງກັນ ຫລື ສ້າງທາງເລືອກຕ່າງໆ, ຊອກຫາວິທີເຮັດໃຫ້ດີກວ່າເກົ່າໂດຍການປະຕິບັດທີ່ໄດ້ ຕັດສິນໃຈຮ່ວມກັນ ຫລາຍກວ່າທີ່ຈະເຮັດໃນນາມສ່ວນຕົວ; ຈຸດປະສົງຂອງການເຈລະຈາ ຄືເພື່ອກ້າວໄປເຖິງຂໍ້ຕົກລົງທີ່ ໃຊ້ການໄດ້ ແລະ ຍອມຮັບໂດຍທຸກໆຝ່າຍ⁹². ນິຍາມອັນນີ້ ແມ່ນລວມເຂົ້າໃສ່ໃນ ພາກທີ 1.

ເປັນກາງ (neutral) - ຄົນ ຫລື ສະພາວະ ທີ່ບໍ່ລຳອຽງ ຫລື ບໍ່ເຂົ້າຂ້າງໃຜ

ເປັນກາງ (ໃນການເຈລະຈາກ່ຽວກັບນ້ຳ, neutral in water negotiation) - ບຸກຄົນ ຫລື ອົງການຈັດຕັ້ງ ທີ່ຍອມຮັບ ໂດຍທຸກໆຝ່າຍ ເພື່ອຊ່ວຍໃນການເຈລະຈາແບບສ້າງສັນກ້າວໄປຂ້າງຫນ້າ ໂດຍການວາງຕົວເປັນກາງ; ຜູ້ທີ່ມີຄວາມ ອິດ ສະຫລະຢາກໃຫ້ມີທັກສະການເຈລະຈາມີຄຸນນະພາບສູງ. ໃນເມື່ອທຸກໆຝ່າຍຂອງຜູ້ປະຕິບັດ ມີທັດສະນະ ຄວາມຄິດ ແລະ ຄວາມປຸ່ງເອນ ຕ່າງໆນາໆ, ບຸກຄົນ ຫລື ອົງການຈັດຕັ້ງໂດຍຫນຶ່ງ ປະພຶດຕິວິຖີເປັນກາງ ແລະ ສິ່ງເສີມໃຫ້ທຸກຝ່າຍໄດ້ ມີການເຈລະຈານຳກັນ. ແຕ່ເຖິງຢ່າງໃດ ຜູ້ເປັນກາງ ຄວນປະກາດ ແລະ ຮັກສາ ການຂະບວນການຂອງທຸກໆຝ່າຍ ຄືໃຫ້ ທຸກຝ່າຍຊອກຫາຄວາມເປັນເອກະສັນແບບສະຫມັກໃຈ ໂດຍທີ່ບໍ່ມີການຖືກບັງຄັບ.

ບໍ່ມີການຕັດສິນໃຈ ຫລື ບໍ່ມີຂໍ້ຕົກລົງ (non decision) - ຫລືກເວັ້ນການຕັດສິນໃຈໂດຍມີສະຕິ, ຫລື ບໍ່ເຮັດ, ອາດຈະເປັນ ຍ້ອນຍາກເກີນໄປ ຫລື ບາງທີ່ກໍ່ຍ້ອນວ່າ ປະໂວ້ບາງສິ່ງບາງຢ່າງບໍ່ຈະແຈ້ງ ທີ່ໃຫ້ຜົນປະໂຫຍດຕໍ່ຄະນະ ຫລື ຜູ້ໃດຫນຶ່ງ.

ທັດສະນະແນວຄິດ (paradigm) - ປັດສະຍາທີ່ປັບຕົວໃຫ້ເໝາະສົມໂດຍພື້ນຖານ ທີ່ເປັນຮາກຖານວິທີທາງ ທີ່ພວກ ເຮົາຮັບຮູ້, ເຂົ້າໃຈ ແລະ ແປຄວາມຫມາຍສິ່ງຕ່າງໆ ແລະ ດັ່ງນັ້ນຈຶ່ງສະແດງໃຫ້ເຫັນອຸປະນິໄສ ແລະ ທັດສະນະຄະຕິ ຂອງພວກເຮົາເອງ. ໂດຍປົກກະຕິແລ້ວ ສິ່ງເຫລົ່ານັ້ນມັນສາມາດຈຳກັດພວກເຮົາຈາກການຮັບຮູ້ທາງເລືອກ ຫລື ວິທີທາງ ໃຫມ່.

ທັດສະນະແນວຄິດປ່ຽນແປງ (paradigm shift) - ການປ່ຽນແປງປັດສະຍາພື້ນຖານທີ່ເຫັນໄດ້ຢ່າງປະຈັກຕາ ເຊັ່ນ: ບໍ່ສະ ເພາະແຕ່ທັດສະນະແນວຄິດ ທີ່ຄິດວ່າ ທັງຫມົດຂອງຄວາມເປັນໄປໄດ້ ບໍ່ຫນ້າຈະເປັນໄປໄດ້, ແຕ່ປົກກະຕິ 'ສິ່ງທີ່ເປັນໄປ ບໍ່ໄດ້' ກາຍເປັນ 'ສິ່ງທີ່ປະກົດເຫັນໄດ້ຈະແຈ້ງ'

ທຸກຢ່າງຢູ່ໃນຫລັກການ (pareto plus principles) - ຫລັກການຂອງການເຈລະຈາ ທີ່ຍຶດຖືວ່າ ການສະເໜີໂຄງການ ຫລື ການພັດທະນາໃຫມ່ ບໍ່ຄວນວ່າເຮັດໃຫ້ຜູ້ໄດ້ຜູ້ຫນຶ່ງ ຕົກຕຳກວ່າເກົ່າ ແຕ່ໃຫ້ທຸກຄົນທີ່ອາດຈະເສຍຜົນປະໂຫຍດມີ ໂອກາດ ຫລື ຖານະດີຂຶ້ນກວ່າເກົ່າ.

ຄະນະພັກ (party) - ບຸກຄົນ ຫລື ຄະນະ ສ້າງຂຶ້ນ ໂດຍຝ່າຍໂດຍຫນຶ່ງໃນການເຈລະຈາຫາຂໍ້ຕົກລົງ

ແຜນການ(plan) - ບົດສະເໜີລະອຽດສຳລັບການປະຕິບັດ ຫລື ເຮັດສຳເລັດບາງສິ່ງບາງຢ່າງ; ຫລື ຄວາມຕັ້ງໃຈ ຫລື ການຕັດສິນໃຈກ່ຽວກັບສິ່ງທີ່ ຜູ້ໃດຜູ້ນຶ່ງຈະເຮັດ.

ນະໂຍບາຍ (policy) - ວິທີທາງ ຫລື ຫລັກການຂອງການປະຕິບັດ ທີ່ຮັບຮອງ ຫລື ນຳສະເໜີ ໂດຍອົງການຈັດຕັ້ງ ຫລື ບຸກຄົນໃດຫນຶ່ງ.

ຕຳແໜ່ງ ຫລື ຈຸດຍື່ນ (position) - ວິທີການແກ້ບັນຫາ ຫລື ສະຖານນະການທີ່ກຳນົດໂດຍສະເພາະ. ມັນອະທິບາຍວ່າ ແມ່ນຫຍັງຄືສິ່ງທີ່ຕ້ອງການ ຫລື ຈະຕ້ອງໄດ້ຊອກຫາ. ຕຳແໜ່ງອາດຈະນຳສະເໜີໂດຍທີ່ວ່າບໍ່ມີທາງເລືອກອື່ນໆ ແລະ ສາມາດເປັນຈຸດປະສົງ ຫລື ເປົ້າໝາຍຂອງຝ່າຍໃດຝ່າຍຫນຶ່ງນັ້ນເອງ (ເບິ່ງ ຄວາມສົນໃຈ) .

ອຳນາດ (power) - ຄວາມສາມາດເຮັດບາງສິ່ງບາງຢ່າງ ຫລື ການປະຕິບັດສະເພາະທາງ; ຫລື ຄວາມສາມາດທີ່ມີອິດ ທິພົນຕໍ່ຄົນອື່ນໆ ຫລື ເຫດການອື່ນໆ; ຫລື ສິດທິ ຫລື ສິດຫນ້າທີ່ ທີ່ມອບໃຫ້ບຸກຄົນໃດຫນຶ່ງ ຫລື ອົງກອນໃດຫນຶ່ງ; ຫລື ການຄວບຄຸມ ແລະ ສິດຫນ້າທີ່ທາງການເມືອງ

ວິທີການ (procedure) - ວິທີທາງທີ່ກຳນົດ ຫລື ເປັນທາງການ ຂອງການປະຕິບັດສິ່ງໃດຫນຶ່ງ

ລະບຽບປະຕິບັດ (protocol) - ວິທີການທີ່ເປັນທາງການ ຫລື ລະບົບຫລັກການ ທີ່ຄວບຄຸມກິດຈະການຂອງລັດ ຫລື ທາງ ການທູດ ຫລື ລະບຽບຮັບຮອງຄວບຄຸມພຶດຕິກຳໃນສະຖານະການໃດຫນຶ່ງສະເພາະ.

ອະນຸມັດ ຫລື ເຊັນຮັບຮອງ (ratify) - ໃຫ້ການເຫັນດີເຫັນພ້ອມຕໍ່; ເຮັດໃຫ້ມີຜົນຢ່າງເປັນທາງການ

ກົດລະບຽບ (regulation) - ລະບຽບ ຫລື ຄຳສັ່ງ ທີ່ສ້າງຂຶ້ນໂດຍເຈົ້າຫນ້າທີ່ໃດຫນຶ່ງ

ຫນ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບ (responsibility) - ສະພາວະ ຫລື ຄວາມຈິງຂອງຫນ້າທີ່ຮັບຜິດຊອບ; ໂອກາດ ຫລື ຄວາມສາມາດ ທີ່ຈະປະຕິບັດຢ່າງເປັນເອກະລາດ ແລະ ຕັດສິນໃຈໂດຍປະສາຈາກການມອບໝາຍຫນ້າທີ່; ຫລື ສິ່ງທີ່ຄົນຕ້ອງການໃຫ້ ເປັນສ່ວນຫນຶ່ງຂອງວຽກອາຊີບ, ບົດບາດ ແລະ ພັນທະທາງກົດໝາຍ.

ລາງວັນ ຫລື ຜົນປະໂຫຍດ (reward) - ຜົນຕອບແທນທີ່ມີຄວາມຍຸດຕິທຳ ເພື່ອການປະພຶດທີ່ດີ ຫລື ບໍ່ດີ; ໄດ້ຮັບສິ່ງທີ່ຜູ້ ໃດຫນຶ່ງຄວນຈະໄດ້ຮັບ

ສິດທິ (right) - ການຮຽກຮ້ອງຄວາມເປັນທຳ, ຫລື ການອ້າງຫລັກຖານຖືກຕາມກົດໝາຍ ຫລື ມີສິນລະທຳ ຫລື ກະ ປະຕິບັດໃນສະເພາະທາງໃດຫນຶ່ງ

ຄວາມສ່ຽງ (risk) - ປະເຊີນຫນ້າກັບໄພອັນຕະລາຍ ຫລື ຄວາມເສຍຫາຍ

ລະບຽບ (rule) - ກົດລະບຽບ ຫລື ຫລັກການ ຄວບຄຸມການປະຕິບັດ ຫລື ວິທີການໃນສະພາບເງື່ອນໄຂໃດຫນຶ່ງ

ການຮຽນຮູ້ທາງສັງຄົມ (social learning) - ການຮຽນຮູ້ທາງສັງຄົມ ມີຄຳອະທິບາຍ ຄື: ເປັນ ວິທີທາງການພົບປະ ພົວພັນນຳກັນ ເພື່ອເຮັດສິ່ງໃດຫນຶ່ງໃນເວທີລະຄອນ ທີ່ມີນັກສະແດງເປັນບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມເປັນເອກະລາດໂດຍເຄົາລົບ

ນັບຖືຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ ແລະ ການບໍລິການທາງລະບົບນິເວດທຳມະຊາດບາງຢ່າງ. ວິທີທາງທີ່ພົບປະ ເຮັດວຽກ ຮ່ວມກັນນີ້ ແມ່ນອີງໃສ່ ການແກ້ໄຂຂໍ້ຂັດແຍ່ງ, ຂໍ້ຕົກລົງທີ່ຜ່ານການເຈລະຈາ, ແບ່ງປັນຄວາມຮູ້, ລວມເປົ້າຫມາຍ ເຂົ້າກັນ, ທິດສະດີຕ່າງໆ, ລະບົບການກວດກາຕິດຕາມ, ແລະ ການປະຕິບັດທີ່ຮ່ວມມືຮ່ວມໃຈກັນ⁹³. ມັນເໝາະກວ່າຄຳທີ່ ວ່າການປະຕິບັດກິດຈະກຳຮ່ວມກັນ ແຕ່ການມີສ່ວນຮ່ວມທີ່ໄດ້ຮັບການອຳນວຍຄວາມສະດວກໂດຍຜູ້ໂດຍສະເພາະ ສະແດງ ໃຫ້ເຫັນບົດບາດສຳຄັນ. ການສ້າງສິ່ງກັດກັ້ນຂອງການຮຽນຮູ້ທາງສັງຄົມ ແມ່ນ ປັດສະຍາຂອງນັກປະດິດຄິດຄົ້ນ, ການ ປັບຕົວຕໍ່ ການສະທ້ອນຄືນ ຫລື ຕໍ່ການປະຕິບັດ, ແລະ ຄຳຫມັ້ນສັນຍາທີ່ພະຍາຍາມ ໃຊ້ວິທີການທີ່ເປັນລະບົບ ⁹⁴.

ຜູ້ມີສ່ວນຮ່ວມ (stakeholder) - ບຸກຄົນທີ່ມີຄວາມສົນໃຈ ຫລື ກ່ຽວຂ້ອງກັບສິ່ງໃດໜຶ່ງ

ສະພາບທີ່ຄາກັນ (stalemate) - ສະຖານນະການທີ່ບໍ່ມີຄວາມຄືບໜ້າ ໂດຍທຸກຝ່າຍມີການຄັດຄ້ານ ຫລື ສ້າງທາງຜັນ

ຂໍ້ບັງຄັບ ຫລື ລັດຖະບັນຍັດ (statute) - ກົດຫມາຍທີ່ຂຽນເປັນລາຍລັກອັກສອນ ຜ່ານຮ່າງລັດຖະທຳມະນູນ; ຫລື ລະບຽບອົງການຈັດຕັ້ງ ຫລື ສະຖາບັນໃດໜຶ່ງ

ຍຸດທະສາດ (strategy) - ແຜນອອກແບບມາ ເພື່ອເຮັດສຳເລັດ ຕາມຈຸດປະສົງໃນໄລຍະຍາວນານ

ລະບຽບສຳຮອງ (subsidiary) - ຫລັກການທີ່ ເຈົ້າໜ້າທີ່ຂັ້ນສູນກາງປະຕິບັດກັບໜ້າວຽກ ທີ່ບໍ່ສາມາດປະຕິບັດໄດ້ໃນ ລະດັບທ້ອງຖິ່ນ

ຍືນຍົງ ຫລື ຖາວອນ (sustainable) - ກ່ຽວຂ້ອງກັບ ຫລື ການລະບຽບແບບ ກິດຈະກຳທາງດ້ານເສດຖະກິດ ແລະ ວັດທະນະທຳ ຂອງມະນຸດ ທີ່ບໍ່ສາມາດນຳໄປສູ່ ການເຮັດໃຫ້ສະພາບແວດລ້ອມຊຸດໂຊມລົງ ໂດຍສະເພາະເພື່ອຫລີກ ລ້ຽງການຫລຸດລົງຂອງຊັບພະຍາກອນທຳມະຊາດ.

ການແລກປ່ຽນ (trade off) - ຄວາມສົມດູນທີ່ບັນລຸຜົນ ລະຫວ່າງລັກສະນະພິເສດຂອງສອງຢ່າງທີ່ມີຄວາມຫວັງຄືກັນ ແຕ່ສອງຢ່າງນີ້ພັດບໍ່ສອດຄ່ອງກັນ; ການປະນີປະນອມ

ນ້ຳຮ່ວມຊາຍແດນ (transboundary water) - ນ້ຳທີ່ໄຫລຂ້າມຊາຍແດນລະຫວ່າງ ລັດ, ປະເທດ ຫລື ແຂວງ ຫລື ຂອບ ເຂດຂອງອຳນາດທ້ອງຖິ່ນ; ການແບ່ງປັນນ້ຳຕາມແລວຊາຍແດນ ແມ່ນໄດ້ມີການເຈລະຈາຫລາຍທີ່ສຸດ ຄືກັບນ້ຳອື່ນໆ. –

ອະນຸສັນຍາ (treaty) - ຂໍ້ຕົກລົງຮັບຮອງເອົາຢ່າງເປັນທາງການລະຫວ່າງລັດ ຫລື ປະເທດ

ວິສັດ (vision) - ຄວາມສາມາດໃນການຄິດວາດມະໂນພາບໃນອະນາຄົດ ຫລື ຮູບພາບທີ່ຄິດໃນໃຈວ່າອະນາຄົດຈະ ເປັນແນວໃດ ຫລື ຄ້າຍຄືແນວໃດ.

ຂອບເຂດຂໍ້ຕົກລົງທີ່ຈະເປັນໄປໄດ້ (zone of possible agreement, ZOPA) - ທາງເລືອກດີທີ່ສຸດຕໍ່ຂໍ້ຕົກລົງຈາກ ການເຈລະຈາ (BATNA) ຂອງທຸກໆຝ່າຍກຳນົດເຂດຂອງຂໍ້ຕົກລົງ. ການກຳນົດເຂດຂອງຂໍ້ຕົກລົງກວ້າງເທົ່າໃດ, ຄວາມ ອາດຈະເປັນໄປໄດ້ຂອງການເຈລະຈາ ເພື່ອບັນລຸຂໍ້ຕົກລົງທີ່ໃຊ້ການໄດ້ຍິ່ງສູງເທົ່ານັ້ນ.

ຜູ້ປະກອບຮູບພາບ

ຮູບທີ່ 1.1 IUCN/Taco Anema.....	21
ຮູບທີ່ 2.1 Barbara Sharp	42
ຮູບທີ່ 3.1 IUCN Nepal	63
ຮູບທີ່ 4.1 IUCN / Mark Smith.....	98
ຮູບທີ່ 5.1 ກະຊວງ ກະສິກຳ, ບູຖານ, CIRAD/Tayan Raj Gurung, Guy Trébuil.....	128

- 1 The difference between participation and negotiation, and many other thought-provoking messages, are taken from: Both ENDS and Gomukh. (2005). *River Basin Management: A Negotiated Approach*. Amsterdam: Both ENDS; and Pune: Gomukh. Personal communication with Danielle Hirsch (Both ENDS) has also been appreciated.
- 2 Mehta, L., Leach, M., Newell, P., Scoones, I., Sivaramakrishnan, K. and Way, S.-A. (1999). *Exploring understandings of institutions and uncertainty: new directions in natural resource management*. IDS Discussion Paper 372. Brighton: Institute of Development Studies, University of Sussex.
- 3 Rogers, P. and Hall, A.W. (2003). *Effective Water Governance*. Technical Advisory Committee Background Paper #7. Stockholm: Global Water Partnership (GWP) Secretariat.
- 4 WCD. (2000). *Dams and Development: A New Framework for Decision Making*. Cape Town: World Commission on Dams.
- 5 See also Scanlon, J., Cassar, A. and Nemes, N. (2004). *Water as a Human Right?* Environmental Policy and Law Paper No. 51. Gland and Cambridge: IUCN. Examples of international rights declarations:
  - Universal Declaration of Human Rights which says that the lives of all people have equal value and that all individuals should be respected and have basic rights, see UN (1948). "Universal Declaration of Human Rights". New York: United Nations;
  - Right to Development which says that all peoples, but particularly those in need, have the right to try and improve their living situation, see UN (1986). "Declaration on the Right to Develop". New York: United Nations;
  - Rio Declaration on Environment and Development which greatly raised the profile of sustainability as a core concern for global society, see UNCED (1992). "The Rio Declaration". Statement of the United Nations Conference on Environment and Development, Rio de Janeiro, 3–14 June 1992. New York: United Nations; and
  - The Earth Charter which articulates values and principles for a 'sustainable future' with an action agenda framework of: respect and care for the community of life; ecological integrity; social and economic justice; democracy, non-violence and peace, see ECC (2000). "The Earth Charter". San José: Earth Charter Commission c/o University for Peace.
- 6 CESCR. (2002). "General Comment #15 about the Right to Water". Proceedings of the 29th Session 11–29 November 2002. Geneva: Committee on Economic, Social and Cultural Rights.
- 7 UNECE. (1998). "Convention on access to information, public participation in decision-making and access to justice in environmental matters". Geneva: United Nations Economic Commission for Europe.

- 8 Raiffa, H. (1982). *The Art and Science of Negotiation*. Cambridge MA: Harvard University Press.
- 9 *Ibid.*
- 10 Based on IAP2 (2007). "Spectrum of Public Participation". Thornton CO: International Association for Public Participation.
- 11 Decades of conflict over wastewater management were only resolved once a government was elected that was more open to engagement with local stakeholders. See *NEGOTIATE* case study on the IUCN Water website: *Learning to listen – government openness to work with community members resolves decades of conflict over wastewater treatment in Coffs Harbour, Australia* by Pam Allan .
- 12 Fisher, R., Ury, W. and Patton, B. (1992). *Getting to Yes: Negotiating an Agreement without Giving In*. 2nd edition. London: Arrow Business Books.
- 13 See Lewicki, R., Barry, B., Saunders, D. and Minton, J. (2003). *Negotiation*. 4th edition. New York NY: Irwin/McGraw-Hill, for numerous examples of competitive negotiating tactics.
- 14 See *NEGOTIATE* case study on the IUCN Water website: *The Challenge of International Watercourse Negotiations in the Aral Sea Basin* by Richard Kyle Paisley.
- 15 Wertheim, E., Love, A., Peck, C. and Littlefield, L. (2006). *Skills for Resolving Conflict. Second Edition*. Cowes VIC:Eruditions Publishing.
- 16 See for example, Emerton, L. and Bos, E. (Eds) (2004). *VALUE – Counting Ecosystems as Water Infrastructure*. Gland:IUCN. *VALUE* describes how different types of economic and ecosystem values can be linked. If the relationships between ecosystems, water demand and supply can then be given consideration and 'integrated' into water management decision making, this can lead to new incentives, investment opportunities and value chains that incorporate ecosystem values. This opens new pathways for increasing the sustainability of agreements and of global development goals.
- 17 See *NEGOTIATE* case study on the IUCN Water website: *How the Weak Prevailed – Nepali Activists Engage the World Bank over Arun-3 and From "No Dams!" to "No Bad Dams!" Nepal's Engagement with the World Commission on Dams* by Dipak Gyawali.
- 18 For details on the process, lessons and outcomes of the review, see *NEGOTIATE* case study on the IUCN Water website: *Ok Tedi and Fly River negotiation over compensation: using the mutual gains approach in multi-party negotiations* by Barbara Sharp and Tim Offor.
- 19 The figure guiding the chapter uses earlier work on MSPs (see Dore, J. (2007). "Mekong Region water-related MSPs: Unfulfilled potential". In: Warner, J. (Ed.) *Multi-Stakeholder Platforms for Integrated Water Management*, 205–234. Aldershot: Ashgate); and relates it to outcome mapping by Earl, S., Carden, F. and Smutylo, T. (2001). *Outcom Mapping: Building Learning and Reflection into Development Programs*. Ottawa: International Development Research Centre; and re-presentation of this mapping by Ricardo Wilson-Grau (unpublished). This latter conceptualization introduces 'spheres of control' that are

useful to keep in mind when considering the possibilities and limitations of MSPs. The core of this outcome mapping approach is the focus on the importance of changing the social behaviour of actors. Context is only partially within the control of the MSP, as context is partly inherited. Process, content and outcomes are within the control of the MSP and its participants. Impact (higher-order than outcomes) is usually dependent on changing the behaviour of actors beyond the MSP participants.

- 20 See IIED and WBCSD. (2002). "Ok Tedi Riverine Disposal Case Study (Appendix H)". In: *Mining for the Future*. London and Conches-Geneva: International Institute for Environment and Development and World Business Council for Sustainable Development; and NEGOTIATE case study on the IUCN Water website: *Ok Tedi and Fly River negotiation over compensation: using the mutual gains approach in multi-party negotiations* by Barbara Sharp and Tim Ofor.
- 21 For a summary of a Mekong MSP see IUCN, TEI, IWMI and M-POWER. (2007). *Exploring Water Futures Together: Mekong Region Waters Dialogue. Report from Regional Dialogue*, Vientiane, Lao PDR. IUCN, Thailand Environment Institute, International Water Management Institute and Mekong Program on Water Environment and Resilience. At http://www.mpower.net.org/download_pubdoc.php?doc=3274
- 22 The section on scales and levels is adapted from Dore, J. and Lebel, L. (2009). "Deliberation, scales, levels and the governance of water resources in the Mekong Region". M-POWER Working Paper, Chiang Mai University, who drew on earlier work of Lebel; and that of Gibson, C., Ostrom, E. and Ahn, T.K. (2000). "The concept of scale and the human dimensions of global change: a survey". *Ecological Economics* 32: 217–239; and Sneddon, C., Harris, L. and Dimitrov, R. (2002). "Contested waters, conflict, scale and sustainability in aquatic socio-ecological systems". *Society and Natural Resources* 15: 663–675.
- 23 Dore and Lebel, *ibid.*
- 24 A case on an MSP for a water and sanitation project in Bolivia illustrates the importance of timing to enable MSP recommendations to be acted upon (see *A Multi-Stakeholder Platform to solve a conflict over a Water and Sanitation Project in Tiquipaya, Bolivia* by Vladimir Cossio on the IUCN Water website)
- 25 This quote is taken from from Watson, N. (2007). "Collaborative capital: a key to the successful practice of integrated water resources management" (in Warner (2007)), from which Case 3.6 about the Fraser Basin Council is derived. More background information can be found at <http://www.fraserbasin.bc.ca/>
- 26 Miller, J.D.B. (1962). *The Nature of Politics*. Harmondsworth: Penguin Books.
- 27 Hay, C. (1997). "Divided by a common language: political theory and the concept of power". *Politics* 17:1, 45-52.
- 28 VeneKlasen, L. and Miller, V. (2002). *A New Weave of Power, People and Politics: The Action Guide for Advocacy and Citizen Participation*. Oklahoma City, OK: World Neighbours.
- 29 To the deliberative democrat, Dryzek, deliberation is 'multifaceted interchange or contestation across discourses within the public sphere' (see Dryzek, J.S. (2001).

“Legitimacy and economy in deliberative democracy”. *Political Theory* 29(5): 651–669) where discourses are seen as ‘shared sets of assumptions and capabilities embedded in language that enables its adherents to assemble bits of sensory information that come their way into coherent wholes’(Dryzek, J.S. (1999). “Transnational democracy”. *The Journal of Political Philosophy* 7(1): 30–51, at 34). MSPs provide a mechanism for such ‘contestation across discourses’. In so doing, they are in accord with the social learning perspective, the ‘building blocks’ of which are: the constructivist paradigm, an orientation towards reflection and action, and commitment to a holistic approach, see Maarleveld, M. and Dangbegnon, C. (2002). “Social learning: major concepts and issues”. In: Leeuwis, C. and Pyburn, R. (Eds) *Wheelbarrows Full of Frogs*. Assen: Koninklijke Van Gorcum. Just as MSPs are diverse in their purpose and emphasis, so too is the ‘broad church’ of constructivism which ‘both seeks and serves to restore politics and agency to a world often constituted in such a way as to render it fixed and unyielding’ (Hay, C. (2002). *Political Analysis: A Critical Introduction*. Basingstoke and New York: Palgrave). So it can be seen that the deliberative democrats, the social learning school, and constructivists, have much in common. Each emphasize the role of ideas as significant in reshaping the world.

- 30 Wageningen International in the Netherlands maintains a very helpful MSP portal which includes excellent information about techniques, but also a regularly updated compilation of experiences from around the world.
- 31 The figure is adapted from Vermeulen, S., Woodhill, J., Proctor, F.J. and Delnoye, R. (2008). *Chain-wide learning for inclusive agrifood market development: a guide to multi-stakeholder processes for linking small-scale producers with modern markets*. International Institute for Environment and Development, London UK, and Wageningen University and Research Centre, Wageningen, The Netherlands, 111. The figure is taken from page 57.
- 32 The text on setting up, stakeholder analysis and scenarios draws heavily on Dore, J., Woodhill, J., Keating, C. and Ellis, K. (2000). *Sustainable Regional Development Kit: A resource for improving the community, economy and environment of your region*. Yarralumla ACT: Greening Australia [Resource book + CD].
- 33 See *NEGOTIATE* case study about Umatilla ground water on the IUCN Water website.
- 34 See *NEGOTIATE* case study about Komadugu Yobe Basin on IUCN Water website.
- 35 See Warner, J. (Ed.) (2007). *Multi-Stakeholder Platforms for Integrated Water Management*. Aldershot: Ashgate. This quote is taken from the preface to this highly relevant book which provides 16 chapters exploring water-related MSPs from all corners of the world.
- 36 The notion of the social contract for the participants is similar to the IAP2 ‘promise to the public’ (discussed in Chapter 2). An elaboration of this typology – looking at whether participants are invited to speak based primarily on their knowledge and skill (experts?), or based on their capacity to commit (authority?) or significantly influence the commitment of a constituency – can be found in Susskind, L.E., Fuller, B., Ferenz, M. and Fairman, D. (2003). “Multistakeholder Dialogue at the Global Scale”. *International Negotiation* 8: 235–266.

- 37 http://www.hydropower.org/sustainable_hydropower/HSAF.html
- 38 See *NEGOTIATE* case study on the IUCN Water website: *Interlinking of Rivers in India: Dialogue and Negotiations by National Civil Society Committee* by Biksham Gujja; and Alagh, Y.K., Pangare, G. and Gujja, B. (Eds) (2006). *Interlinking of Rivers in India*. New Delhi: Academic Foundation, in collaboration with the National Civil Society Committee on Interlinking of Rivers in India (NCSCILR).
- 39 See *NEGOTIATE* case study on the IUCN Water website: *Visioning on the future of the rivers Scheldt and Waal* by Jeroen Warner.
- 40 See *NEGOTIATE* case studies on the IUCN Water website: *Sharing Irrigation Water in Bhutan: Companion Modeling for Conflict Resolution and Institution Building* by Gurung et al.; and *Using Companion Modeling to level the playing field and influence more equitable water allocation in northern Thailand* by Barnaud et al. See also *Building Shared Understanding – Use of role-playing games and simulations to negotiate improved water management in the Republic of Kiribati* by Natalie Jones.
- 41 <http://www.millenniumassessment.org/en/Index.aspx>. For the conceptual approach and detail of the MA scenarios, see Millennium Ecosystem Assessment. (2005b). *Ecosystems and Human Well-being: Scenarios, Volume 2*. Washington, DC: Island Press, with particular attention to Chap. 8 by Cork et al. Water and wetland findings and recommendations are synthesized in Millennium Ecosystem Assessment. (2005a). *Ecosystems and Human Well-being: Wetlands and Water Synthesis*. Washington, DC: World Resources Institute.
- 42 Dyson, M., Bergkamp, G. and Scanlon, J. (Eds) (2003). *FLOW - The Essentials of Environmental Flows*. Gland: IUCN; see also Smith, M., de Groot, D. and Bergkamp, G. (Eds) (2008). *PAY – Establishing payments for watershed services*. Gland: IUCN; and Sadoff, C., Greiber, T., Smith, M. and Bergkamp, G. (Eds) (2008). *SHARE – Managing water across boundaries*. Gland: IUCN. All available at http://www.iucn.org/about/work/programmes/water/wp_resources/wp_resources_toolkits/index.cfm. *SHARE* provides a practical guide to water sharing across boundaries (or borders), with a focus on the 260 river and lake basins shared worldwide by two or more countries. It explores potential costs and benefits of cooperation, and of non-cooperation, and principles and mechanisms for incentive creation and benefit sharing. Transboundary negotiations about water are an important issue between States. An infusion of deliberation, whether multi-stakeholder or not, would often improve the basis of negotiations and decision making. *PAY* provides ideas about payment systems that can be established to maintain or restore watershed services critical for downstream water users. When upstream services are valued, it provides an incentive for market systems to be explored as one way of encouraging land and water use that meets the needs of more than just upstream users.
- 43 For more information see the Senegal contribution to the 1st World Water Development Report (OMVS. (2003). “Chapter 20. Senegal River Basin, Guinea, Mali, Mauritania, Senegal”. In: UNESCO-WWAP (Ed.) *Water for People, Water for Life: The United Nations World Water Development Report, 1st Report*, 450–461. Barcelona: Bergahn Books).
- 44 There was a huge knowledge base assembled and debated by the WCD platform which informed the final report of the Commissioners (WCD. (2000) *Dams and Development: A New Framework for Decision Making*. Cape Town: World Commission on Dams). All

- reports, including details of the process, can be found online at www.dams.org. Critiques abound, but any reviewer of this process should include Dubash, N.K., Dupar, M., Kothari, S. and Lissu, T. (2001). *A Watershed in Global Governance? An Independent Assessment of the World Commission on Dams*. World Resources Institute, Lokayan and Lawyer's Environmental Action Team.
- 45 Dixit, A., Adhikari, P. and Bisangkhe, S. (Eds) (2004). *Constructive Dialogue on Dams and Development in Nepal*. IUCN and Nepal Water Conservation Foundation.
- 46 In the words of one MSP research team: 'If there is not a full recognition of interdependence by stakeholders, including water bureaucracies, and the need for concerted action, MSPs will remain paper tigers' (Wester, P., Hoogesteger van Dijk, J. and Paters, H. (2007). "Multi-stakeholder platforms for surface and groundwater management in the Lerma-Chapala basin, Mexico". In: Warner (2007), 151–164).
- 47 For a detailed explanation of the four criteria for measuring the results of public policy negotiations see Susskind, L. and Cruikshank, J. (1987). *Breaking the Impasse: Consensual Approaches to Resolving Public Disputes*. New York NY: Basic Books.
- 48 For a detailed discussion of how to create value in negotiations by trading across issues see Raiffa, H. (1982). *The Art and Science of Negotiation: How to resolve conflicts and get the best out of bargaining*. Cambridge MA: Harvard University Press.
- 49 For a more detailed discussion see the *NEGOTIATE* case study on the IUCN Water website.
- 50 The Danube River Protection Convention (DRPC) was initially signed in 1994, and came into force in 1998. In 2007 the contracting parties include the States of Austria, Bosnia and Herzegovina, Bulgaria, Croatia, Czech Republic, Germany, Hungary, Moldova, Romania, Serbia and Montenegro, Slovakia, Slovenia and Ukraine. It aims to ensure that surface waters and ground water within the Danube River Basin are managed and used sustainably and equitably. The International Commission for the Protection of the Danube River (ICPDR) is the platform for the implementation of the DRPC. See <http://www.icpdr.org>
- 51 The report can be accessed at [http:// assets.panda.org/downloads/worldstop10riversatriskfinalmarch13. pdf](http://assets.panda.org/downloads/worldstop10riversatriskfinalmarch13.pdf). Although the merit of listing the Danube in this report can be debated, it does signal the need to address unresolved conflicts between different ideas of how the river should be used and developed.
- 52 The Danube Commission was established to supervise the implementation of the 1948 Convention regarding the Regime of Navigation on the Danube (known as the Belgrade Convention). The 11 member States are Austria, Bulgaria, Croatia, Germany, Hungary, Moldova, Romania, Russia, Serbia, Slovakia and Ukraine. It has its origins in the Paris Conferences of 1856 and 1921 which established an international regime to safeguard free navigation on the Danube. It is recognized that the Convention needs to be updated to reflect present-day circumstances where there has been a change in the politics of the region, with new States and territories. See [http://www.danubecomintern. org/](http://www.danubecomintern.org/)
- 53 Susskind, L.E. (1994). *Environmental Diplomacy: negotiating more effective global agreements*. New York NY: Oxford University Press.

- 54 See Susskind, L., McKernan, S. and Thomas-Larmer, J. (1999). *The Consensus-Building Handbook: a comprehensive guide to reaching agreement*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications; and Susskind, L.E. and Cruikshank,, J.L. (2006). *Breaking Robert's Rules: The new way to run your meeting, build consensus and get results*. New York NY: Oxford University Press, for a detailed definition of consensus.
- 55 *Ibid.*; and Susskind, L.E., Levy, P.F. and Thomas-Larmer, J. (2000). *Negotiating Environmental Agreements: how to avoid escalating confrontation, needless costs, and unnecessary litigation*. Washington DC: Island Press.
- 56 Derived from : Susskind, L., McKernan, S. and Thomas-Larmer, J. (1999). *The Consensus-Building Handbook: a comprehensive guide to reaching agreement*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications
- 57 This case study draws largely on private communications with B.W. Fuller and material from Fuller, B.W. (2005). "Trading Zones: Cooperating for water resource and ecosystem management when stakeholders have apparently irreconcilable differences". Dissertation, Department of Urban Studies and Planning, Massachusetts Institute of Technology; and Boswell, M.R. (2005). "Everglades Restoration and the South Florida Ecosystem". In: Scholz, J.T. and Stiftel, B. (Eds) *Adaptive Governance and Water Conflict: New Institutions for Collaborative Planning*, 89–99. Washington DC: Resources for the Future. For a more detailed discussion see the *NEGOTIATE* case study on the IUCN Water website.
- 58 Mekong River Commission, the implementing organization for the Mekong Agreement.
- 59 Radosevich. G.E. (2007). Private Communication.
- 60 Radosevich, G.E. (1995). "Mekong Agreement History and Commentary", 29. Unofficial Report.
- 61 See the *NEGOTIATE* case study on the IUCN Water website: *Using Structured Decision Making in Collaborative Planning Processes for Better Water Management: An Innovative Approach to Water Use Planning in British Columbia*, Canada prepared by Lee Failing and Graham Long, Compass Resource Management.
- 62 This text box draws on private communications with Dr G.E. Radosevich; material from the case *Mekong River Basin, Agreement & Commission* (see *NEGOTIATE* case study on the IUCN Water website; and from an unofficial 1995 report *Agreement on the Cooperation for the Sustainable Development of the Mekong River Basin: Commentary & History*, both prepared by George E. Radosevich.
- 63 For a detailed discussion of Best Alternative To a Negotiated Agreement (BATNA) see Fisher, R., Ury, W.L. and Patton, B. (1981). *Getting to Yes: Negotiating agreement without giving in*. New York NY: Penguin Books.
- 64 For more on this see Susskind *et al.*, 2000, *supra* note 9.
- 65 See the *NEGOTIATE* case study on the IUCN Water website: *Komadugu Yobe Basin: A case study of participatory water charter development for sustainable and equitable management of water resources* prepared by D.K. Yawson,

H.G. Ilallah and I.J. Goldface-Irokalibe.

- 66 At the time of writing, a change in government had delayed the Charter's entry into force as some of the top officials required to endorse and implement the agreement had been replaced. Nevertheless, it is hoped that these new leaders will support the Charter when they learn about the multi-stakeholder process through which it was created and the overwhelming support it garnered
- 67 The Social Learning Group. (2001). *Learning to Manage Global Environmental Risks. Volume I: A Comparative History of Social Responses to Climate Change, Ozone Depletion, and Acid Rain*. [Clark, W.C., Jäger, J., van Eijndhoven, J. and Dickson, N.M. (Eds)]. Cambridge MA: The MIT Press.
- 68 See *NEGOTIATE* case study on the IUCN Water website: *Sharing Irrigation Water in Bhutan: Companion Modeling for Conflict Resolution and Promoting Collective Management* by Tayan Raj Gurung, Francois Bousquet, Aita Kumar Bhujel, Gyenbo Dorji and Guy Trébuil.
- 69 See http://www.idrc.ca/en/ev-85928-201-1-DO_TOPIC.html.
- 70 See Case 4.1 in Chapter 4.
- 71 See *NEGOTIATE* case study on the IUCN Water website: *Mekong River Basin Agreement and Commission* by George E. Radosevich.
- 72 http://www.hydropower.org/sustainable_hydropower/IHA_Sustainability_Guidelines.html
- 73 http://www.mdbc.gov.au/about/murraydarling_basin_initiative_overview
- 74 See *NEGOTIATE* case study on the IUCN Water website: *Community-Based Approaches to Conflict Management, Umatilla County Critical Groundwater Areas* by Todd Jarvis.
- 75 <http://www.equator-principles.com/index.shtml>
- 76 See *NEGOTIATE* case study on the IUCN Water website: *Komadugu Yobe Basin: A Case Study of Participatory Water Charter Development for Sustainable and Equitable Management of Water Resources* by D.K. Yawson, H.G. Ilallah and I.J. Goldface-Irokalibe.
- 77 See *NEGOTIATE* case study on the IUCN Water website: *Negotiation Processes in Institutionalising Grassroots Level Water Governance: Case of Self Employed Women's Association, Gujarat, INDIA* by Smita Mishra Panda.
- 78 See *NEGOTIATE* case study on the IUCN Water website from WANI projects in Guatemala, Mexico and El Salvador.
- 79 A catchment in the South African context is equivalent to a river basin as well as part of a river basin. See *NEGOTIATE* case study on the IUCN Water website: *Multi-stakeholder Platforms and Negotiation: The Case of Kat River Valley Catchment Management Forum* by Eliab Simpungwe.

- 80 For more information see <http://www.nilebasin.org/>.
- 81 A 'mécanisme de concertation permanent pour le Système Aquifère du Sahara Septentrional'. See NEGOTIATE case study on the IUCN Water website by Kerstin Mechlem.
- 82 http://www.fraserbasin.bc.ca/about_us/documents/FBCcharter.pdf
- 83 See http://www.mdbc.gov.au/about/the_mdbc_agreement. For an excellent analysis, see Connell, D. (2007). *Water Politics in the Murray-Darling Basin*. Annandale NSW: Federation Press.
- 84 See case study prepared for a BothEnds publication, also on the IUCN Water website: *Negotiating our way through Livelihoods and Ecosystems – The Bhima River Basin Experience* by Vijay Paranjpye and Parineeta Dandekar (<http://www.bothends.org/strategic/RBM-Boek.pdf>).
- 85 See Case 5.3 for more details on the Code of Conduct.
- 86 Fisher, R., Ury W. and Patton B. (1992) *Getting To Yes: Negotiating An Agreement Without Giving In*. (2nd edition). Arrow Business Books, London.
- 87 Chambers, S. (2003). 'Deliberative Democratic Theory', *Annual Review of Political Science* 6, 307-326.
- 88 Dryzek, JS. (2006). *Deliberative Global Politics: Discourse and Democracy in a Divided World*. Polity Press. Cambridge.
- 89 Rogers, P. and Hall AW. (2003). 'Effective Water Governance'. *Technical Advisory Committee Background Paper #7*. Global Water Partnership (GWP) Secretariat. Stockholm.
- 90 Dovers, S. (2005). *Environment and Sustainability Policy: Creation, Implementation, Evaluation*. Federation Press, Sydney.
- 91 Moore, C. (2003). *The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict*. 3rd edition. San Francisco, Jossey- Bass.
- 92 Menkel-Meadow, C. (1984). 'Toward another view of legal negotiation: the structure of problem solving'. *UCLA Law Review* 31: 754-842. Lax, D. and Sebenius, J. (1986). *The Manager as Negotiator: Bargaining for Co-operation and Competitive Gain*. The Free Press. New York.
- 93 Leeuwis,, C.. and Pyburn, R. (2002). 'Social learning for rural resource management' in Leeuwis, C. and Pyburn, R. (eds.). *Wheelbarrows Full of Frogs*. Koninklijke Van Gorcum, Assen, 11-24.
- 94 Roling, N. (2002). 'Moving beyond the aggregation of individual preferences' in Leeuwis, C. and Pyburn, R. (eds.). *Wheelbarrows Full of Frogs*. Koninklijke Van Gorcum, Assen.